

RSD 119-007-2006

Taras Kermauner

RSD

Zagatna doba

Dobe 3

REKONSTRUKCIJA IN/ALI REINTERPRETACIJA
SLOVENSKE DRAMATIKE

ZAGATNA DOBA

Dobe 3

Taras Kermauner

Samozaložba GolKerKavčLot
AVBER-HORJUL-LJUBLJANA-KRTINA
2006/2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

KERMAUNER, Taras

Dobe. 3, Zagatna doba [Elektronski vir] /
Taras Kermauner ; vsebine dram Alenka Goljevšček. - Avber [etc.] :
samozal. GolKerKavčlot, 2010. - (Rekonstrukcija in/ali reinterpretacija
slovenske dramatike)

Način dostopa (URL): <http://www.kermauner.org/>

RSD 119-007-2006

Taras Kermauner

RSD

Dobe 3

Zagatna doba

RSD 119-007-2006

Izdal: Samozaložba GolKerKavčlot

Vsebine dram: Alenka Goljevšček

Računalniška postavitve: Ajda Kermauner Kavčič

Spletna publikacija: <http://www.kermauner.org/>

Dostopno tudi v Digitalni knjižnici Slovenije: <http://www.dlib.si/>

Ljubljana, 2010

MARGINALIZACIJA V DRUŽBI

(ob Reharjevi drami **Na mrtvem tiru**)

1

Kako Ponot(ranjiti) dramo Radivoja Reharja **Na mrtvem tiru**?

V Anlnu samem mora biti Priobčutek mrtvega tira, zatoka brez izoda, tj. slepe ulice-rokava, položaja pred neprehodnim zidom, tega, kar je imenoval - ne prvi - Brnčič »Pred zaprtimi vrati«. Takšna je lahko cela Gene, a tudi Nar, Razr, sloj, katera koli grupa, ki se čuti Temblokirana, preprečena v svojem normalnem Vitzu. Predpostavka je, da so - morajo biti - vrata v Dbi odprta (Db kot sistem vrat, torej mobilna, prehodna, komunikacijsko neovirana), okna ne zazidana; da Db ne sme biti ječa, ampak sistem sopovezanih posod, po katerih se prosto pretaka(jo) voda-Ž-ljudje. Vertikalna in horizontalna gibljivost, dinamika IpK in Db odnosov. Db je sistem tirov, ki prehajajo drug v drugega, prek križišč-stičišč; če nekje začneš potovati, se morajo potniku zmerom - Strno - odpirati možnosti, da prek kretnic prehaja zdaj na ta, zdaj na oni tir.

To je predpostavka Kpla-trga, čeprav se zdi, da se Brnčič in SIZ PV tega nista zavedala. FDb ni tak odprt komunikacijski sistem, nasprotno, Db prostor je razrezan z mejami gospostev, carinami, privilegiji trgov, mest, cerkev itn. Meš je prodrlo z idejo Sve, tj. Dobe, ki obstaja-deluje brez ovir. SockKom je idejo prevzel, Marx je stavil na SvPska, torej na RadSvo Dbe kot zveze Pskov. Realizacija SockKoma v Stlu - SovZi in PoVJugi-Slji - pa te ideje ni udejanjila oz. le deloma, razrušila je precej razrednih pregrad, a je nato uvedla - predvsem Pol in Ideol - omejitve, vistosmerjanja. To je Stl mogel storiti, ker je odpravil Svtrg; obseg, tip itn. proizvodnje je določala Ptja-Dž oz. v Kardeljevem samoupravnem sistemu zamotana kombinacija lokalnih dejavnikov in Dže ob oblasti KlasPtje kot MonTot Histsubjekta.

Mrtvi tir pomeni slepi tir; kasneje - 58 - je Juro Kislinger variiral Reh(arj)ev naslov, svojo dramo poimenoval **Na slepem tiru**, nanj pa postavil Dmbce. Kislinger izhaja od predpostavke, da je PoVSlja Absodprt sistem gibanja vlakov-ljudi-misli v dinamičnem železniškem omrežju; trditev je IdeolPol propagandna, SPD jo je spodbijala, Božič v **ČvŠ** in **ZiKu**, Smole v **Potovanju**, Kozak v **Dia(logih)**, omenjene drame so iz istega časa, druga polovica 50-let. SPD je kot Krit do oblasti-Ptje trdila-odkrivala, da se je pod SockKomom vsa Slja znašla na slepem tiru, obstala na mrtvem tiru. Spoznanje te SPD je bilo v popolnem nasprotju z obljubo in vero LReve - MV-II -, da bo celotno SDbo odprla in postavila v sredo kar se da živahnih in Svkomunikacij. Zgodilo pa se je, da se je PoV Slja vrnila v PV čas. Se je res?

Kdaj je bil **Tir** (Rehova drama) napisan, ne vem(o); drame noben od meni dostopnih virov ne omenja. Tudi čas dogajanja drame ni jasen. Na tipkopisu, ki sem ga dobil od Rehove hčere Lelje, piše v opombi na 1. strani: »Čas: Leto

1927.« A številka 2 je napisana čez prej zapisano številko, ta pa je 3. Verjetno je nekdo - najbrž sam avtor - letnico dogajanja drame RR iz 1937 v 1927. Zakaj je to storil, ne vem. Navsezadnje niti ni tako važno, saj je PV čas enoten Zgblok, ki traja od 1918 do 1941. Pa vendar se deli v dve polovici, tudi SD: v SD-20 in v SD-30. Reh PoV, ko je pregledoval **Tir**, ni maral, da bi kdo - kaka PtjIdeolkontrola - bral dramo tako, da bi v nji pogrešal prisotnost KomPtje in direktne Mrkldeole, kakršna je bila Tip za 30-leta; tedaj so Ptjo vodili že KaKi, Maček, Tomšičeva itn., medtem ko je z Vodlji Ptje iz 20-let KaKiPtja obračunala, z MOčem, Kreftom, Francetom Klopčičem, Gustinčičem. PoV Ptja je trdila, da Ptja iz 20-let ni bila še prava, preveč da je bilo v nji ne le frakcijskih bojov, tudi njena Ideola da ni bila še povsem čista. Ker je leRev misel Poz likov **Tira** bliže SeHu, celo SentKršu, filantropizmu kot pa MrklRevi, kakršno je izdelala KaKi grupa, bi s te plati letnica 27 dogajanju drame nekako bolj ustrezala. Vendar, če je prava in prvotna letnica 37, potem je to dokaz, da je bila drama napisana v 30-letih (ali kasneje), po letu 37. Zame, ponavljam, to ni odločujoče, ker kot Anln nisem toliko vezan na Zundiahronijo Nastov dram. **Tir** gledam kot prehodno stopnjo med Rehovo dramo **Učlovečenje**, 31, in NOBD oz. njeno predhodnico SD-30 RadLR tipa, recimo Potrčevo **Kmetijo**, nastalo 37, ali Kajuhovo-Štihovo **Materjo** (**KaMati**), nastalo 1941, a obravnavajočo še PV SDbO.

Gre za 3 vrste blokad, tudi za še nerazvitost ModKpltržne Dbe. 1. na DbEkonravni, 2. na DbPolravni, 3. na Perravni. Polraven v **Tiru** ni eksplisitna (je pa v **Kmetiji**). Upoštevani sta ostali dve ravni, a tretja le mimogrede, povrhu, dodatno - (huda bolezen, verjetno smrtna sušica, ima jo Branko Blažir, absolviran filozof, 26 let), bistvena je prva raven. Te prve v **Učlu** ni. V **Tiru** nastopajo sami brezposelni, nižji ali srednji Sl sloj, tedaj se mu je reklo MM; sestoji iz knjigovodij, uradnic, kontoristk itn. na eni in Intelpoklicev, Ince, na drugi strani: abiturienta učiteljišča, novinarjev, absolviranih filozofov, tj. študentov Fije, FF. Poklic jih ne druží, med tipkarico in Fifom je bistvena razlika, ona pretipkava, recimo v Kplpodjetju, v Džuradu, bliže je Prolu, medtem ko Uči, Fifi in Žursti po poklicu Krit razmišljajo ali naj bi Krit razmišljali. Druží jih brezposelnost, pojav, ki je Temokvir **Tira**, prikazan kot ena od bistvenih potez PV KplDbe, če ne celo bistvena; vsaj v tej drami je bistvena. Tudi topos služi temu sporočilu-zamisli; »Kraj: Baraka v predmestju.« On in Ona v **Učlu** sta dobro situirana Meša, niti v enem stavku drame ni nakazano, da bi bil njun problem gmotno-finančne narave. Stanujeta najbrž celo v vili, ona ima knjižnico, hiša salon, udeležujeta se plesov, ki sicer niso poudarjeno prikazani kot BržHed, a so bolj Tip za Bržo kot za MM-SSS, kaj šele za Prol. Njun problem je izključno čustveno EkP, smisel Ža, medsebojna izdaja, drama se dogaja v takorekoč Abstprostoru-svetu, kot da v tej Dbi ni ne Ekon ne Polproblemov-karakteristik. Problem smisla ostaja tudi v **Tiru**, le da ne izhaja iz načelnih vzrokov, Čl eksistence, ampak iz Ekonrazmer. Ista tema ali cilj - smisel Ža - je v vsaki od obeh dram viziran z Dgč vidika, oba vidika se dopolnjujeta.

Tretja Rehova drama, **Sept(ember)**, napisana v 40-letih (MV-II), oba vidika spaja. Dn Pavle in Cirila Poljščaka je Brža EkonIndusTrgtipa (tu dopolnjuje Proltip brezposelnosti soprogino izdajavstvo, zakonolomnost, čustvene poškodbe, Pvtzločin, kar dramo bliža **Učlu**. Rehova PV dramska trilogija, napisana med 30 in 45, je nemalo HKD - sistematična, načrtovana - celota. Rehova PoVD(ramatika) je glede na njegovo PVD(ramatiko) poseben blok,

sestavljeno prav tako iz treh dram, iz dveh HistD, **Karantanska** in **Panonska Traga**, obe sta Rad SNcl Ideola-PSt, in zadnja, **Nekje na Jutrovem**, ki pomeni (ob)račun pod črto, skeptična presoja modreca o ničevosti - nečeznačaju - TSa; ne le EkonPolDbe in Pvt čustvovanja, ampak Čl(oštv)a kot takšnega. Po svoje se **Nekje** veže na **Učl**. S tem je krog RehD sklenjen. Reh je v njem razvil vse, kar je bilo zanj važno, tudi svoj SNcl, ki ga je gojil PV kot Prc oz. celo član ORJUNE. Obnovil ga je (pre)pozno, šele PoV, z obema HistD se je trudil nadoknaditi, kar je zamudil PV, ko ni z dramo podprl Laha, **Na praznični dan**, Komanove, **Krst Jugovičev**, in Špica(rja), **Patrioti**, in kar je - še bolj vidno - zamudil MV-II, ko ni sodeloval v NOBD. S **Karantansko Trago** (**KatTrago**) je NOBD ReAr oz. prenesel v SZgo, analogno kot v istem času Turnšek s **Samom** itn. in Cajn(kar) s **Petovijsko Trago** (**PetTrago**). Tako so se zapolnjevale bele lise na puzzlu SD.

Sam se kot Anln lahko vživim v vse tri omenjene ravni oz. tudi v PoV RehD, v SNcl, ker sem ga čutil-gojil MV-II, in v skeptično Krit razmerje do Čla, ker me spremlja že desetletja, zadnje čase bolj in bolj. A o teh treh PoV RehD bom v tej razpravi govoril le spotoma, kolikor bom ocenil za nujno ali koristno v obravnavi prave - izbrane - teme, ki pa je PV RehD oz. posebej **Tir**. Omenjene tri ravni morem Ponot, ker sem jih doživeljal PoV. Ne sicer kot dobesedno ponovitev-obnovitev PV SDbe, vendar je bilo v PoV Slji dovolj Radblokade, da si je bilo - si je meni še danes - mogoče predstavljati PV položaj. Bil sem neenkrat brez službe, torej brezposeln. Vzrok za to sicer ni bil Ekonarave, Kpltrg se uveljavlja šele v 90-letih in vse bolj, zdaj sem zaščiten kot upokojenec z dobro Izpoko; iz službe me je 58-59 vrgla Ptja, več mojih kasnejših nameravanih zaposlitev preprečila, 65; močno sem se čutil kot Čl zunaj Dbe, izvržen iz nje ali potisnjen na njen rob, pač zaradi svojih IdeolPol stališč, ki jih imajo nemalo Izbi iz **Tira**, ne pa uradnice. Nisem bil sicer odrinjen v predmestno barako, živel sem - z Dno - v hiši tasta UProfa, vendar sem se družil z ljudmi enake usode. Tudi VeRus je bil 59 vržen iz službe, Rožanc, Smole iztiskani iz Dbe itn.

Naš problem ni bil toliko brezposelnost, PoVSDb je bila od 60-let naprej manj revna kot PV, Tempblem ni bil problem fizičnega preživetja, s stranskimi zaslužki se je dalo preživeti; osreden je bil problem PolSve, ki ni bila le strankarska, ampak Sv Člopredelitev, EkP Sv. MGG je bila potisnjena na stranski-slepi tir analogno kot grupa iz **Tira**, vendar je bila med grupama nemajhna razlika. Izbi iz **Tira**, ki kažejo Pozsmer-rešitev, verujejo v Nsvet, ki bo nova IdeaDb, na liniji SocKoma KršSeH tipa, MGG pa je že izhajala iz ARF-predelave poraza te PVIdeol opcije Tale-vice, iz skeptičnega razmerja do možnosti ustanovitve-ustvaritve Nsveta kot IdeaDbe. MGG je iskala NejDam, vsaj tako sem jo razumel jaz, tako razlagam tudi njeno dramatiko, od Strniševih **Mavričnih kril** do Božičevega **ZiKa** ali Dinetovega **Potovanja**. MGG je dala v prvi plan Fijo-Tijo; v tem se je vrnila k **Učlu** in k SIz-SD-20. SeH, Tip za **Tir**, je celo načelno - in seveda praktično v Javpolemikah - odklanjala, glej spopade s TorkD ipd.

Čeprav se je dolgo temu upirala - vse do 65 -, je MGG od tedaj naprej via facti pristala na vrnitev KlPMešDbe, saj je ugotovila, da je SocKom še slabši od le-te, drugega tipa Dbe pa zaenkrat na vidiku ni. LDbe ni sprejemala ekstatično, kot si je SD-30 le-tipa zamišljala SocKom; ta SD-30 ni razločevala dveh nivojev, Absnivoja in Relnivoja TSa, oba je spajala v eno(st), odtod

njena tendenca k MonTotu. MGG je zavestno pristajala na shicotip ne le razločitve, ampak tudi ločitve obeh ravni; z izrazi SIZ-20 ravni telesa (Dbe) in ravni duha in/ali duše (Isa Dti). Ta ločitev ne omogoča MonTot, je pa - kot program - mnogo manj trdna od vere v IdeaDbo. MGG je odklonila Ideaco, PV-le je temeljila na njej. Ideaca izhaja tudi iz **Tira**. Celo iz **Učla**, kjer je odločitev za Sm podana kot Idearešitev; a dvojnost obojega sem poudaril - razvil - šele jaz kot KritAnln; dramatik se trudi, da bi jo Prikr, da bi ostala le MonTot rešitev Ideace kot nirvane-nebes. Ta model pa je tudi PSt SocKoma oz. Ptje; in KMge. V tem Reh ni sledil Bartolu in njegovi ARF skepsi v **Emped(okles)u**; ostal je v okviru prevladujočega VISA vere v Ideaco.

Vzdržati na ravni, ki je »zgolj« IsDti, ta pa ne nudi trdnosti psihološko-ekP tipa, je bilo za večino MGGe pretežno; zato je začela od srede 80-let obe omenjeni ravni, ki ju je prej ločevala, spet ldn. To je počela v duhu obnove SNcla; postala je spet TradSIlnca - SHKI -, ki nadaljuje Rehovo **KatTrago**, Kristanovo **Ljub(islav)o**, oba **Tuga**, le da brez Trage, ampak na liniji NOBD, ki ima PSt eroike. Kot DSD je bila zoper NOB (Ptjo), dejansko pa je ostala pri PSti Ptje (OF); v tem je spet vzpostavila EDč smodel, le da ga je izražala zgolj retorično, pretežno v IVJ obliki. To se vidi danes, ko z novo vlado ne realizira svojih groženj obnove Sfza. (Bo to šele storila? Šele pripravlja teren?) Njen SNcl se je izčrpal v zmagoviti vojni zoper JugoSrbe 91; JugoSrbi nadomeščajo PV in MV lte in Nemce. Kot DSD je DeSIlnca Zajcev, Rožancev, SrKosov, Šel(ig)ov itn. investirala v novo SDbo kot IdeaDbo, temelječo na Narsubstanci, na Na(rod)u, na Narbiti, kar je skladno s PV investicijo v MonTot Dbo; obenem pa ravno podatek, da svoje Ideole ni zmogla RR v dramatiko (sploh Lito), dokazuje, da je šlo za retorično MonTot Dbo Ideasmisla, medtem ko so Srbi, nemalo tudi Hrti, vzeli obnovo PVIdeace njihovega Ncla dobesedno in stvarnostno zares. Slja je prešla v LDPM, ki pa je RehD ne upošteva, ne vidi. Vidi jo Bartol v **Empedu**, kjer ugotavlja, da ni nič resnično, da je vse SSL in celo prevara, enako v - dramtiziranem - **Alamutu**.

Tretja raven Radblokad je ekP raven; tudi v to lahko stopam od znotraj, tudi to sem doživljal. Tako na Pvt ErS ravni, izdajal sem in bil izdan, a sem ta izkustva vse Dgč preOsm kot On in Ona v **Učlu** ali Pavla v **Septu**. To pa sem zmogel, ker tudi na ErS območje-izkustvo nisem gledal kot na AbsMonTot svet, znal sem ga razločevati od Isa Dti in smisla, od ISle; Čla nisem gledal kot Absbitje, ampak kot po Stri vprašljivo, krhko, kočljivo, nezadostno, torej takšno, kateremu ni mogoče postavljati Radzahtev, postavlja si jih lahko Čl le sam kot brezpogojno terjatev ISle, kot na ekP, ne pa ErS Ideasinteze. Doživljanje nastopajočih v **Tiru** je le deloma ErS narave, predvsem pri Olgi Benčanovi, brezposelni tipkarici, stari 21 let, pri Ćmi Skočirjevi, reducirani uradnici, 24 let, tudi pri Silvi Vodanovi, »izgubljenem dekletu«, starem 22 let. (Reduciran pomeni odpuščen z dela, ker podjetje ali Dž ne potrebuje več toliko delovne sile; zadeva postaja vse bolj aktualna danes, ko se krepi Kpltrg. V PoVSocKom Dbi je ta izraz odpadel, nihče ga ni več uporabljal, vladala je polna zaposlenost, kajti prav ta je bila Vrta SocKoma, ne pa Kpltrg. Zato se je čutilo Ekonblokado Dbe le obrobno, začasno, nebistveno. Ker je bilo tako, si mnogi, ki jih trg danes »reducira«, želijo nazaj PoV SocDbo kot varno in Ekonenakostno.)

Doživljanje brezposelnih iz **Tira** je po obliki Ekontipa, po bistvu pa gre za ekP izkustvo. Če Čl ne more dlje časa priti do službe, če nima izgledov, da bo

do nje prišel v doglednem času, in če vidi isti položaj pri mnogih, nastaja v njem čustvo, ki veže njegovo Pvtusodo, ta bi bila lahko le posledica njegove zasebne nesposobnosti, z usodo mnogih drugih ljudi-Pskov. Če jih je več - v **Tiru** vsi, in **Tir** predstavlja pomemben del SDbE PV -, postane občutek mrtvega tira, na katerem se ni znašel le eden po Konti, ampak mnogi po (Kpl tržni) Stri Dbe, mnogo močnejši, kot zakonit. Kriv ni Psk, niti Konta, ampak Db, ki deluje po napačnem načelu; napačen je Kpltrg, ker pretirano število ljudi izloča iz Delprocessa na rob Dbe, jim jemlje ne le Ekoneksistenco, ampak smisel obstoja. Takšna KplDb se izkaže za Strno zoperčloveška, AnHumtipa, zla. Čl je po naravi pravšen, dober (DČ), teza SeHa, le Db ga deformira, onemogoča, poškoduje. (Gordana iz Tor **Delirija** je tako rekoč IdeaČl, a jo Ptja izkoristi in zlomi. Analogno Db-okolje napačno usmerja Didi iz **Balade o črnem noju**, celotno grupo najstnikov iz **Zlate mladine**.)

Dokler je Db takšna, je Čl kot DČ in kot Svbitje onemogočen, porinjen na mrtvi tir, kar pomeni - niti ne v tako daljnji perspektivi -, da je-bo mrtev; takšna Db ga ubija, tako je zl(očinsk)a. MrkPtja je naredila iz tega spoznanja, ki ga deli tudi Reh v **Tiru** (ne pa v **Učlu**, kjer najde vzrok za zlo v Čnaravibistvu, ki je pred vsako Dbo), Radkonsekvenco: zlo - Dbo, svet - je treba odstraniti, pokončati, to je celo Etzapoved. Tiste, ki zlo Dbo branijo (Bržo, KC), je treba likvidirati, če so v svoji obrambi-praksi nasilni in vztrajni. Ptja oceni, da takšni so, posebno MV-II kot MV-De in Dmb, zato jih načrtno likvidira, od Praprotnika in Ehr(lich)a naprej; PoV pa analogno likvidira njihove dediče-ostanke, Dmbce, anglofile, Furlana in Reha, kot Idealzagovornike Kpla; Tork zagovarja-propagira likvidacijo - zapor - direktorja tovarne Ponikvarja, glej dramo **Gospod Ponikvar**, drama se dogaja PoV. Kdor se ne strinja s takšno likvidacijo, podpira Dbo, ki je kriva - ne le odgovorna - za stanje, kakršno uprizarja Reh. Reh je torej sam s sabo v nasprotju, če iz sveta **Tira** ne potegne konsekvenc, kot jih Potrč v **Kreflih**, likvidacija kulaka Jure Krefla (v obliki OISa), Bor, glej **Kolesa teme** itn.

Reh je nedosleden, saj se PoV opredeli kot anglofil, torej kot Torkov Ponikvar (ali že kot MV malodušni Tone, glej Hudalesov **Korak s poti**, kot MV Preds Tojan, glej Miheličeve **Ogenj** itn.). S stališča Ptje - NOBD - ga zadene pravična kazen, obsojen je na dolgoletni zapor, kar je le posledica tega, da PoV podpira Dbo, ki je storila zlo Snelu, Blažirju, Skočirjevi itn. Rehov SeH - AbstEtHum - ne pripelje do učinkovite Dbakcije, ostaja v okviru Ideace; to je Rehova lastna SZ. Lahko bi ostal v okviru **Učla**, vendar **Učl** ne govori o Dbdejavnosti - opredelitvah - nastopajočih. PoV ni bilo mogoče živeti kot On(a); bilo se je treba opredeljevati, ali za Ptjo, kot Kislinger **Na slepem tiru**, ali za AngAme, kot Reh, ki je pisal v Zahčasnike, ali pa izdelovati lasten Fifsistem, vendar ne tako, da bi ga ne bilo mogoče včleniti v konkretno SDbE. MGG je projektirala svet Dti, vendar ne zunaj Dbe, kot je Tip za **Učl**, ampak je prihajala - zavestno in odgovorno - z oblastjo v spore, že zato, ker je bila ta oblast MonTot, MonTotDb pa ne dovoli nikomur, da misli po svoje, kot SAPO.

Tu je razlika med KplBržo in KomPtjelito; brezposelni **Tira** lahko mislijo in celo Javrazlagajo svoje SocKom ideale, a jih obstoječa Db ne bo zaprla, le odrinila na rob; kolikor jih je zapirala, Potrča, Čufarja, Moškriča, jih je, ker je menila, da so člani ilegalne KomPtje. Teror, ki ga je zganjala PVSDb, je bil manj posledica KplDbe kot FPTrade, bila je šele delno PraKplDb, v Jugi je

vladal še monarhizem kralja Aleksandra, prepoved strank, kar je Tip za neLDbO, ipd. Pa vendar je PVSDb dopuščala bistveno več Sve kot PoV Ptja. Potrčevo **Kmetijo** je prepovedala, Pahorjevih **Viničarjev** ne, bili so celo - v mariborski Drami SNG - uprizorjeni. Uprizorjena je bila celo Golouhova **Kriza**. Kreftovo **Punt(arij)o** je bilo prepovedano uprizarjati, lahko pa je bila natisnjena. Danes, ko je nastala v Slji PraKplDb, je mogoče vse, Javodkrivati Titov kip (poprsje), kot je storil Jelinčič, ali zagovarjati Rupnika in Rožmana oz. Dmb.

EkP občutek izrinjenosti na rob, tudi dolgotrajne izločenosti iz Dbe, sem doživljal neenkrat, enako MGG, 58, 64, tudi v drugi polovici 70-let. Tedaj si je bilo zelo težko predstavljati, da bo Ptja padla in to od znotraj, da jo bo v 90-letih nadomestila LD(PM). Kdor se Ptji-oblasti ni priklonil, je tvegaj, da ostane v podobni situaciji kot liki **Tira**. Res v podobni? Ni med Torkovim dojetjem Dbsveta, glej **Delirij** ali **Pozabljene ljudi**, ki so direkten dedič **Tira**, in dramami MGGe bistvena razlika? Je, a kakšna? ZajcD je še bolj temačna od TorkD, od **Tira**, celo od **Učla**, glej že **Otr**, **Pot(ohod)ca**. Je bil PoV Dbsistem v Slji vendarle toliko mobilni, odprt, pogojno rečeno tudi Sven, da se je bilo mogoče iz RadSZi **Otr-Potca** in **ZiKa**, rešiti v Vitz RMge? Najbrž, če upoštevamo, da se je tako reševal Božič, od **Kaznjencev** k **Paniki**, **Kako lepem dnevu**, Jovanović, že v **Norcih**, Jesih, s **Sadeži**. 70-leta niso bila le ReStl, enako so bila silovita okrepitev RMge, s tem luda.

A to se je zgodilo šele od druge polovice 60-let naprej, ko je MGG in naslednja GG pristala na Klj-LD; prej ne. Prej je veljalo spoznanje **Dia**, **Afere**, **Sfante**, **Samoroga**, tudi Zupove **Ladje brez imena**, ki uprizarja Dbsmrtni tir, bivanje po Si. Svet **Dia** je tudi moj Intsvet. Priž je napisal prvo Rco **Dia** konec leta 56, v času, ko sem tudi jaz doživljal svojo slepo ulico; čeprav ne brezposeln, vendar pa dezorientiran, obupan, Unič (v OISu). Takšni položaji so najbrž v vseh Dbah. Kveda ga uprizarja v **Pici**, Can v **Romdušah**, Gangl v **Sfingi**. Prvi že Vrhovec v **Zoranu**, čeprav preneseno v Histčas.

Za konec te teme - 1. poglavja pričujoče razprave - naj dodam še omembo (Srnelove) hude bolezni; tudi z njo se do neke mere od znotraj ldn. Ne povsem, ne tako Rad kot Srnel, kajti ta umira v cvetu let, moje bolezni pa so bolezni starca; čeprav jih doživljam kot napoved svojega konca, vendar ni nujno, da bom ta konec doživel v naslednjem letu; danes, ko to pišem, beležimo 29. december, dan rojstva mojega brata AlešaK, ki je umrl niti ne 20-leten. A tudi on ne zaradi sušice ali zavesti zgolj SZi; AlešK je svoj načrtovani Sm interpretiral kot prehod v Reč, s tem kot edini smisel, ki preostane Člu. S svojo Fijo - reizmom - je AlešK ukinjal Hum kot SSL; mislil je ravno nasprotno Srnelu in Inci iz **Tira**. Po svoje je imel prav; če je Ž=S, potem je vseeno, ali Čl živi ali je mrtev. Oz. še več: ker se ljudje tako oklepamo Ža, je prav, da da nekdo zgled Čla, ki je dovolj Sven, da se odloči za S. Prav to je AlešK hotel. Jaz dodajam: če ni Dti in s tem Isa Dti, je imel AlešK prav oz. je bil celo Her TSA, mišljenega Radno: spoznanja, da je Ž=S. Drugi si ne upajo, on si je upal. Drugi se oklepajo SSL, varljivih oprijemov, on ne. V Ideaci Ince iz **Tira** je večji del SSL, sanja o PraDbi lepe Prihi; s takšnim SSL je AlešK obračunal. Kolikor pa je v čustvih-zamislih Ince iz **Tira** o Nsvetu vendarle Dti, enačba Ž=S sicer velja, a ob njej je še nekaj-nekdo, kar s tem parom ni zaobseženo; to neobseženo oz. neobsegljivo imenujem Dt. Aleš je videl Dt v Reči, ki je dostopna le po Si. Morda je imel prav: da mora Čl najprej živeti, v

Žu misliti, ob tem pa si zamisliti točko, ki je onkraj para ŽS, torej dosegljiva le skozi S. Krš je prav to zamisel podrobno obdelalo, žal z regresom k Vitzu, z VoMom, ki je Mag PSt; Ptja je prevzela VoM od Krša, le da ga je RR v zamisel Nsveta po uspešni LRevi. AlešK ni dal na LR nič, vendar pa ni hotel reševati problema kot Jovanović v koncu **Norcev**: s Heddom PMLD.

O moji bolezni sem podrobneje že pisal v **RSD**, svoje Dušstanje opisal v **SB-II** h **GR 5**. Danes mi je S bližja od Ža. Sicer še pišem, vendar tako, da ne zastopam Ža; prej razlagam S, najraje pa bi uvajal svet po ŽSi. Kar sem doživljal letos, operacije oči, napad žolčnih kamnov in srca, hudo sladkorno, obrabo že umetnega kolka, muke s prostatito itn., je kot HKD celota tako mučno, da si v glavnem bolj želim S kot Ž. Ideasanjarije, kot jih ima sicer na S bolni Srnel, me niso navdihovale nikdar, vsaj od 45 naprej ne; tedaj sem imel šele 15 let. Bil sem vitalist, a nikoli samoumevno; zmerom sem iskal smisel Ža oz. svojega početja. Bolj ko se staram, manj je v meni Vit sile, vse večji prostor zavzema S, priprava na S, S kot resnica Ža. Če ne bi veroval v Dt (v možnost polsa Dti), bi naredil Sm, recimo kot On iz **Učla**, a brez njegove-Rehove Ideace. Morda bi ga naredila skupaj z Alo; možnost je zmerom odprta. Moje bolezni se večajo, ni razloga misliti, da se bodo zmanjšale. Morda se bodo začasno omilile - za zdaj se še ne -, a to bo le odlog nujne usode. Iz Ponot izkustva bližnje Si moram razmišljati o bivanju onkraj para ŽS, onkraj Vitza, a tudi onkraj Mbrdza (morbidezma), mortalizma. To moje izkustvo - nujno bližajoče se Si - mi omogoča živeti se v Srnela in v like **Tira**, ki po svoje umirajo, čeprav jim avtor še ohranja SSL vero v IdeaŽ Nsveta.

2

Pod naslovom piše, da je **Tir** »drama v treh dejanjih«, na strani 2 tipkopisa pa je označeno le 1. dejanje, ostala manjkajo. Tekstu bolj ustreza delitev na 17 prizorov oz. še bolj nobena opredelitev; drama se v celoti dogaja na istem prizorišču, njen čas teče kontinuirano kot eno skupno dejanje. Da gre za svet bede, je razvidno iz opisa prizorišča: »Osrednji prostor v baraki služi prebivalcem kot kuhinja, ogrevalnica in shajališče.« Na ta(k) prostor naveže Rožanc z **Gredo** in še bolj s **Stavbo**. Normalno stanovanje deli, stanovalcem omogoča, da so čim bolj vsak zase, le nekateri prostori so skupni, medtem ko je v baraki obratno: le nekateri prostori (stranišče ...) so posebni, ostali so skupni. Podano je KolŽ, Ž Kola (Klde), ki pa nima dovolj Pozpotez, saj je prerevno. Nastopajoči so vsak svoj Psk, na eni strani so celo vsak svoj OPsk, po drugi pa se vežejo v skupni Kol. Medtem ko je bilo **Učlo** Radindividualistična drama - dva sta se iskala in se nista našla -, je **Tir** Tip KolD. Vsak od udov Klde ima svoje lastnosti, a bistvo jih dela za eno(tno) skupino: brezposelnost, izrinjenost iz Dbe. So napeta HKD celota med MonTot Kolom in OPski.

»Zadaj zamazano okno, desno in levo vrata, v enem kotu železen štedilnik, v sredini miza s klopni, ob strani še mala miza s stolicami.« Psk nima lastnega prostora za delo, miza jih dela za enoto vsaj pri jedi, ki pa je za lačne glavna. »Po stenah so obešeni Srnelovi pasteli.« Srnel je očitno slikar-

risar, ne le učiteljiščnik. »Večer enega prvih dni aprila.« Prav na tak dan je naredil AlešK Sm.: 3. aprila. Pomlad je še posebej mučna, če je Čl v nji nesrečen; če spozna, da mu v TSu ni živeti. Nasprotje med Vitzom samoumevne Nve in ČlDušNoto je še posebej veliko, Čla muči, razdvaja, Unič(uje).

Prvi prizor: »Srnel sedi zavrt v plašč« - bolnika zebe - za mizo v ospredju in piše«. Piše materi, torej ostaja le v Pvtzu? Načelen bojevit članek IdeolMrktipa zoper oblast? Mira »sedi pri stranski mizi in igra na citre.« Citre so preprost in Tradinstrument, a lep in cenen: klavir ne sodi v analogno barako, violina bi izražala čustva nastopajočih preveč suvereno, avtonomno, medtem ko so citre za spremljavo, podrejene. Ljubijo glasbo, a kot ozadje, dodatek; to funkcijo opravlja danes radio; če jo še, če ni sam postal vse preAgrPssubjekt, ki proizvaja trušč, da bi motil-onemogočil sleherno komunikacijo, ki ni vodena iz Zuncentra. PM glasba onemogoča IpK, citre jo umirjajo, a potiskajo v smer SeH čustvenosti.

Mira Brdovnikova, »brezposelna kontoristka, 27 let« Sanela noče motiti, upošteva njegovo željo po tišini in lnti; z nežno glasbo mu le polepšuje razpoloženje, prostor. Je občutljiva, sočutna, enako kot Snel. Zato molčita. Molk prekine šele nastop Olge. Olga je od ostalih na ES nivoju nemalo Raz, saj skuša priti iz dna-pasti, v katero se je ujela, in to svojo ambicijo tovarišem tudi naravnost pove. V odrinjenosti ne vidi Etprednosti, le neuspeh; sama hoče čim prej iz neuspeha k uspehu v Dbi, vzdigniti se po lestvici močnih, pomembnih, uglednih, bogatih. Njene Vrte so Vrte KplBrželite, skoznje se gleda, medtem ko iščejo ostali, posebno Izbi, v svoji odrinjenosti PraVrte - ponižni in razžaljeni -, glede na katere potem presojajo in sodijo-obsojajo dano (oblastniško) elito.

MoM je kombinirala oba vidika, zato ni mogla nikoli doseči MonTotOsi. Ker je živela med Komsti, to so bile Vrte njenih bratov in sester, je verovala v visoka načela Sockoma, bila so ji DušNot cilj, posebno z zamisljo enakosti vseh, Svakcije in s tem uspeha vseh, tudi-predvsem nje. Uspeha, a v doseganju KomMrk Vrt. Na drugi strani pa ji je bilo kot vitalistki do uspeha kot takšnega, torej tudi do takšnega, ki ni bil rezerviran le za Praakcijo Prola-Ptje. Ni se hotela poročiti s komer koli, s sebi Razr-edno enakim Prolcem ali Rkdlcem; hotela je »ujeti« Meša, potomca ugledne Dne iz Brže. Oboje je mogla združiti, če je ta potomec prekinil s svojim okoljem, če ga je kot Komst celo načrtno podiral, se postavljaj na Razrstališče, na katerega je bila MoM obsojena, če je ali LR ali poroka s članom višjega sloja ne bi vzdignila z dna. Sintezo obeh vidikov je našla v MOču, tudi zato se ga je tako tesno oprijela in ga ljubila, dokler se ji je zdelo, da je njegovo Trp ključ za omenjeni obojni uspeh.

Vzdržala je dolgo in pogumno, a čas je naredil svoje. MV-II je bil MOč predolgo odsoten, postal je Abstlik oz. vse preveč le DušNotVrta, vse premalo čut-telo, ki ga je MoM obenem brezpogojno terjala. Tu je vzrok, da je MOča izdala. A ker tega ni hotela, je gojila obenem dve izključujoči se čustvi: ErS do dveh, ki sta si bila celo PolIdeol nasprotna. Kar je prej (po)enotila, ji je zdaj razpadlo v osrednji lik - smodel - MV-II: v Ponot EDča. Ljubila je, kar je sovražila, sovražila, kar je ljubila. Prav ta Pervpoteza DušNote ji je dajala skrajno moč-čezmernost (ErS) čustvovanja, tveganja vsega ostalega razen ErS blodenj, izziva vsemu svetu, početja, ki se je moralo zanjo končati s polomom.

Tvegala je absurdno, a le absurdnost MePa ji je omogočala RadUž v tisti točki ErS, ki pomeni AD. (Ta vidik bom skušal tematizirati v Novakovi **Kasandri**. Deloma obstaja tudi v IvSvetoviD, v **Vrtovih in golobici**.) Ker sem gledal-doživil MoMo MV-II od blizu, stanovala sva v isti - majhni, tesni - sobi (na Rimski), in ker je svojo DušNoto investirala z vso strastjo, ki jo je premogla, premogla pa jo je ogromno, vame, sem bil-postal njen alter ego, njeno zrcalo z dušo; v meni se je gledala, ko je v grozi uživala svojo slastno zmedo, se (ne) zavedala svoje GhKe do SNara, do Ptje, s katero je gor rasla, do lReve, ki jo je nehala zanimati, ker se ji je kazala brez ErS momentov. Rešila bi se, če bi bila kot Nina v **Rojstvu** in MOč kot Krim iz te drame. A ni šlo, usoda je diktirala dogajanje Dgč: MOča je Ptja izločila, MoMe Prt način Ža ni privlačeval, bila je nemalo - pretežno - MMeška, ki gleda predvsem na svoj imidž, obleko, Zapl, telesni in ne PolIdeolnastop. Sodila bi v nasproten tabor, kot Milka Vizjak v **Spletkarjih** ali Iris v **Ognju** ali Gusta v **OcMateri**, če je ne bi vendarle vezala ProlTradaDne. Tako je ostala vmes, nerazrešena, neodrešena, hlepeča, a si zadostitev ErS hlepenja sama preprečujejoča. Njena prej - v začetku - tako velika (Fasc) sila se je rušila sama v sebe, nadomeščala jo je vse hujša SZ. Možnost za VelOs se je sfezljala. Zakaj? Zaradi MoMine premajhne zavesti, neobvladovanja HKD sveta-okolja, zaradi Rede le na ErS, kateri sta postala MrklIdeola in Komverski svet vse bolj maska? Prevelik Vitz in premajhna ARF, oboje jo je načelo in nazadnje strlo.

Mene je 13-letnega skoraj Unič, obenem pa mi je dala šanso, da postanem nekaj posebnega, če vzdržim norost absurda, Pervpoložaj MoMe in MOča oz. njunega razmerja. Ker sem ji po tej strani podoben, me je rešil moj-njen skrajni Vitz, Barbrezobzirna moč kot takšna, ko je v stanju, ko še ne ve, kaj je, le to čuti, da je, da se mora uveljaviti. DušNoto, ki sem jo vsak dan opazoval pri MoMi, sem Ponot, sam v sebi razvijal skrajno-noro ErS slo, do drugih deklet in do nje, ki se mi je ponujala in odmikala, nikoli dala in zmerom stopala na mojo pot. Tedaj sem posebej močno doživel stanje paradoksa: da je, kar ni, in nasprotno. Da ljubim, česar ne smem ljubiti (prepoved ne le incesta, tudi ErS do okupatorjev), da sovražim, kar mi je postalo skoz ldn z MoMo najbližje: usoda kot ekstremna sla AD. Tako se je v meni skoraj fiksiral model OIS, ki me še danes ne spusti iz rok. Obup mi je vsaj tako blizu kot up, izgubljenost kot perspektiva, S kot Ž. V vsaki od teh potez vidim drugo in si jo celo želim. Vsaka zase mi je le samoumevna Ožld, kar mi je najmanj vredno. Šele dinamika spora nezdružljivega - s stališča TradldMa - me privlači, zapelje, da Už, mi naredi svet zanimiv, poln, bogat, privlačen. Šele SZ, ki jo Čl suvereno uživa in s tem premaguje, dela iz poloma paradoks, ta pa je okno v Dt. Tudi tu je GhK pogoj razmahu neTradDušNote, ki more zaslišati Dt; ki ni uglasena le na lajnjanje (Ož)Ide.

Danes lahko govorim, da sem problem rešil, danes imam 75 let; a 13-leten? Kot da bi bil poslan v bordel, moja naloga je bila rešiti kurbe, jaz pa sem se zaljubil vanje, predvsem v eno. Privlačevala me je še posebej zato, ker je bila hkrati kurba in Hera, s katere plati si jo gledal. Oba med sabo na DbZg terenu na Ž in S spopadajoča se sistema (Prt in Dmb, Ptja in KC) sta vračala poenostavljeno Ožld Redo na Abs PraNSS in Abszlo tujo NSS; na Klas EDč smodel. Jaz pa sem že sredi MV-II čutil kot meni bližen povsem Dgč smisel: RazcPldo, nato RazcDč. EDč me ni razkrehniti, zmogel sem ga ohraniti v sebi kot RazcDč stanje. Čutil sem, da mi šele to stanje omogoča Prapot, ki gre povsem

drugam (NejDam), kot grede Konvostali. Gre v neznano, v prepovedano, v sramotno, v nekaj, čemur bi se bilo treba odreči, to zavreči, na to pozabiti, ne pa to celo gojiti v sebi in obenem v strasti raziskovati kot RazReše.

Potreboval sem desetletja, da sem odločno in dokončno prenesel svoj ErS ideal od Etvprašljive (Not zmedene) MoMe k Ali, ki je bila po Stri-naravi povsem Dgč od MoMe. A sem moral tudi Alo vsaj deloma RR v MoMo, da bi mogel obe Že med sabo povezati, vzpostaviti most med njima, po katerem bo libido iz ene prehajal k drugi, seveda k mlajši, ki je edina omogočala mojo rešitev iz Pervječe; k drugi - celo k Dri -, medtem ko je bila MoM zame ves čas najbolj IntOžPld. Bila je ne le bit, ampak moje PnM-bit kot cilj nezadoščenosti in sle. Njo bi moral streti, moji odnosi z njo so bili v okviru PervAgrEkzIde, medtem ko je bila Ala cilj moje LdDr. Se je razlika med obema Že res pokazala v pojmi SD-20 kot spor-razlika med Telesom-Mesom-Željo in Duhom-Dušo-Ėto? Nisem v Ali načrtno izdeloval Marijo Magdaleno, glej **Azazela**? Nisem v nji predeloval - preOsm - **VošVide** in/ali **JurčVide** (Tip za MoMo) v **CanVido**, ki je posta(ja)la nazadnje čisti Duh, posebno v starosti, ko pride iskavcu na pomoč Nv, tokrat RR v Ėto, v odpoved telesnemu?

Ne morem - in ne smem - brati drame (česar koli, slehernega pojava, ne da bi čutil, kako me ta pojav nagovarja, ne da bi sam hotel, naj me čim močneje nagovarja, naj me odpira in pretresa v moji Noti; naj mi v procesu RazReše odkriva tudi najbolj strašne, Prikr(ivane), sramotne zgodbe in poteze mojega Ža. Kako smem naivno in bedasto Olgo le Zanič, odklanjati kot Konvšemo, kot Morvprašljivo? Grum je dobro vedel, da tega ne sme storiti; glej lik Amare iz **Zastorov**. Glede na Amaro in na moj cilj ErS blaznosti je Olga res preveč preprosta trapa, Usma vredna, a zaradi naivnosti zasluži kazni. V Olgi moram zagledati globljo usodo **Lepe Helene**, ki je imela takšno moč, da ni zmedla le mladega fanta, svojega sina, ampak kralje in jih sprovcirala v - dolgotrajno - vojno, glej **Iliado**. Neenkrat sem se vživljal v MeP, ki je nastal med Klitamnestro, Agamemnonon, Ėgistom, Orestom. Ponot sem vse tri Mo-like mikenske dinastije in Kasandro, ki jo je odkril-dodal B. A. Novak. V Slomovi **Blani** ni skoraj nobene Reše, le Ėtteror; mikenska kolobocija pa omogoča zasledovati Reso v najbolj skrajne položaje Člzavesti, akcije, Vrt, sveta. Prav to je dobro čutila SD-20 s CerKD trilogijo **V vrtincu**, z Leskovčevo **Haris**, z Grumovim **PiePom**, že z Ganglovo **Sfingo**. Šele ko bom ĖS podrobno analiziral vse te in sorodne drame, bo moje poznavanje SD-SIZ-20 primerno.

Žal moram tudi za **Tir** ugotoviti isto, kar sem za **Učl**: Ėstizvedba zamisli pri RehD ne ustreza, je slabša, je vse preveč SpS; vidi se, da je bil Reh Žurst, da je živel od Žura. Zadovoljeval se je s Konvizvedbami. Tudi v liku Olge; je stvarna, kot lik zanimiva - Pot -, a naslikana na hitro, skoraj površno, znano. Ves čas govori o svojem Milanu, ki da bo »jutri že odvetnik«. ((Ni toliko in še strastneje govorila MoM o MOču, tudi da bo odvetnik? Postal je odvetnik, a šele poldrugo desetletje kasneje, kot si je želela - ni mogel postati, ker mu je Dž vzela državljanske pravice - oz. postal je v mesecu, ko so lti zasedli Sljo in ga kot enega s spiska Komstov že iskali za zapor. Malokomu je bila Konta tako nenaklonjena kot MOču; kar vlekel je nase vsakršno nesrečo. Je ni tudi sam - nezavedno - vabil v nekakšnem ĖtMazu, očiščevanju od GhKe, ki jo je čutil? A kaj je s tem dosegel? Razvil si je spačeno DušNoto, saj je RadPervest vezal na MrkKom, ki je Pervest ukinjal. MOč je vse Ž izdeloval leseno železo. Njegov Kom je bil nevaren kot leseno železo, kot teror, ki si ga ni upal

udejanjiti, kot pogum, ki ga je redno - ob odločilnih trenutkih - puščal na cedilu. Tudi MoM mu je zadala MV-II smrtni udarec; verjetno ga je tudi ta sospodkopal. MoM in MOč bi lahko bila prebivalca barake iz **Tira**. MOč še na Empravni, saj je bil skoraj ves čas PV brezposeln.

Na vsako Minskeptično pripombo o njenem Milanu odgovarja Olga s fanatično zaverovanostjo vanj tj. v svoj idol, ki ga je sama po svoji volji naredila, kot samovoljna in kljubovalna pa ne pusti, da bi kdo dvomil v njeno vero-trditve; ozek in fanatično-strasten značaj. (Tip tudi za MoM; menda si nikoli v Žu ni dala nič dopovedati. Resa v njenem srcu - domišljiji - je bila močnejša od vseh dejstev; ker nikakor ni bila neumna in je disproporc, ki ga opisujem, razločno videla, se je vse bolj premikala v shicotip. Začela je molčati, na vsako vprašanje, ki ji ni bilo povšeči in za katero je zasumila, da jo lahko razkrinka, je odgovorila: Ne vem; celo s poudarkom: Nič ne vem. O ničemer ni hotela nič vedeti. Kako preživiš tak? Le z asocialnim odporom do sleherne odprte komunikacije. Vse bolj se je umikala ljudem, MOč tudi; MOč se je vsaj zatekal v svojo Zn-Zgarstvo, ona v ... kdo bi vedel. Zrla je kot hudič iz krugle in?

Mira: »Kaj pa, če pri izpitu pade?« Olga: »Milan pade? Ti ga ne poznaš, ne veš, kako bister je.« Da bi MOč v čemer koli kdaj pogrnil? V MoMinih očeh nikdar v ničemer, v vsem je bil nadprvi, tako rekoč edini: ker je bil njen, njen tudi kot lastnina. (MoMi se je DušanaK posrečilo obdržati, Olgi Milana ne.) S slepo vero mi je pripovedovala, da zna 10 in več jezikov, vse da zna, v vsem druge daleč nadkriljuje. Je popolno bitje. Ker sem ga po eni strani delal za Križanega, za SŽ - dolge odsotnosti po zaporih -, na drugi za Odrešenika, ker je kot Komst oznanjal edino pravo Mrkvero, sem ga čutil kot Hera, ki premaga vse, česar se loti. Med Ptjo in MOčem sem postavljaj enačaj. Dokler sem veroval v Ptjo, sem veroval tudi v MOča in vice versa; v oba se mi je vera začela podirati poleti 45 in se podrla do zime. Oba sta se mojim že nemalo Kritočem pokazala kot ES šibka, z luknjami v znanju, spoznanju, obnašanju, ravnanju, kot Os in Grupa. Reakcija na to moje spoznanje-izkustvo je bila morda moja najhujša kriza v Žu. Bil sem v nevarnosti kot Inca iz VzhÉvre, da se bom zapil. Vsi štirje PriSo - Tit, Dine, Priž in jaz - smo doživljali podobno, čeprav vsak v svoji Rci. Tit degradacije svojega očeta Jozule v svojih očeh ni mogel dopustiti, raje je sam propadel, kot da bi dopustil propasti očeta; oddal mu je svojo kri, Jozula jo je nonšalantno sprejel, živel z njo naprej. Priž se je boril v sebi s podobo očeta, ki je pred njegovimi očmi razpadal(a); imel je srečo: Ferdo je umrl prej, preden si je Priž prišel o njem na čisto. Dine je svojega očeta Zamol; oče je naredil 44 Sm, prej je bil Klzaupnik, sramota za sina. Obremenil ga je od znotraj kot rod-dediščino, ki je ničvredna, Ža nesposobna, Krim(inalna). Vse Dgč kot PavZlc, ki sta očete-dede heroizirala - Ideaca - na TradZun način cenene retorike. Dineta je zagrenilo, potisnilo k tlom, Prižu dajalo navdih, mene izzivalo, da sem bojeval svojo pravdo z MOčem še desetletja, vse do danes, ta pravda še ni in ne bo nikoli končana.

»In kako se je pripravljaj,« ta Milan. »Dan in noč. Še zame ni imel časa.« Najbrž pa za druga dekleta. (Za MOča to ni veljalo, vse sile je dajal Ptji-LRevi; Že-nskam se je odrekaj.) Reh očitno nakazuje, da je za Milana Olga sredstvo prehodnega Uža; običajni postopek močnega-brezobzirnega do odvisnega-ubogega. (Morda je bilo nekaj tega v mojem odnosu do Cilke 49. leta, v letu rojstva najinega sina, Matjaža Hanžka. A le majhen del, kajti kot 18-letnik

tuberan, analogen Snelu, še pred začetkom študija, nisem bil močen, ugleden, v položaju, da koga nadvladam-izkoristim; tudi brezobziren nisem bil, prej Hin. A tudi Cilka ni bila le revica, bila je 8 let starejša od mene, odrasla zrela Že, medtem ko sem bil jaz - zgolj nadarjen - maturant. Sem pa kmalu - in izjemno - uspel, že poleti 49, ko mi je Ferdo Kozak v osrednji SIKul reviji objavil Gled Krito, **Gorje pametnemu**. Nič podobnega pri Snelu. Tudi MOč je 19-leten uspel, študiral v Berlinu, bil predstavnik Komsomola ali Kominterne v SovZi na Svetkongresu, že visoko v hierarhiji SI KomPtje. A jaz sem za uspel izbral sicer tenko, pa vendar zame obvladljivo hojo po rezilu noža, zavedal sem se nevarnosti Polangažmana, gledal sem, kako Ptja in extenso pobija, zapira, onemogoča, medtem ko je živel MOč v začetku 20-let kot NKNMeš naivno Ž dediča stare Avse, verujočega v ČIP in demokracijo, še bolj pa v nujo Zg zmage IdeaDbe, katero je uresničevala Ptja.

MOč se je neprevidno do kraja zapisal LRakciji in Ptji, obe sta ga - skupaj z Džo, paradoks, absurd, Resa ObDbe - potolkli; nase je sprejemal več, kot je bil zmožen nositi. Jaz le toliko, da se pod bremenom nisem sesul; a večkrat sem se obdržal z zadnjimi silami. Vedel sem, da nisem trden Etznačaj, noben Her, MOč pa si je vbil v glavo ali pa so mu vbili v glavo - zapisali v srce -, tudi takšni kot MoM, da je PraHer, novi Vodja. Potreboval je precej časa - to je spoznal okrog 30 -, da se je soočil z Reso svoje Os(ebnostne) šibkosti, celo strahopetnosti. Za mojo strahopetnost je bilo območje Kule pravo, območje Pole je terjalo Here, kakršne poznata PS in FD. Sam sem kasneje ugotovil, da je lik Hera hudo SSL: regres, Refe. NarHeri kot Daki, Luka Vidmar, Šlander so dolg Slje kot zaostale Dbe Preti, so realizacije **Tugov**, tudi Dragimir iz **KatTrage**, z vidika LDPM pa celo smešne figure, naknadno jih je uprizoril-komentiral File v **Sužnju akcije**. Spoznal sem, da za Is Dti ni primeren Her, kakršen je bil v MGGi Puč(nik), ampak Čl zunaj EDč-MimDč smodelov. Čl z ARFDč usmerjenostjo, a ne brez VerDč drže. ARF je Komstom, tudi MOču, povsem manjkala; zataknilo so se v ekskluzivni dilemi: ali Her ali strahopetec in Izd. Sam sem zagovarjal držo Izda - s tem mislil tudi sebe - že zdavnaj, že pred obdobjem Pers.

Izd, kakršnega sem konstruiral, pa je bil v dobi Ptje težko udejanljiv; dejansko sem bil zelo močan in navdihnjen, da sem ga artikuliral, da sem videl Pripogum Čla povsem drugje kot Puč-Simon iz **Afere**, kaj šele kot Špelca iz **BSSveta**. Janša, STH, Jelinčič, Janez J. Švajncar - torej z le in z De - tudi MBP so okrog 91 obnavljali PSHera, pač v duhu SIneoNcla, s čimer so vse, česar smo se skupaj, vsaj mislil sem tako, v preteklih desetletjih naučili, odvrgli-zavrgli; mislim na norovce, na Snoja, PijGrafa, Šela. Niso vzdržali pri Isu nečesa mnogo bolj bistvenega in v temelju Dra; vrnilo so se k preizkušenim receptom PS-Ncla, v ReGent. Danes to pomeni v jamrarijo-nemoč kompleksa starih borcev tipa **Še pomnite, tovariši**. So le še SHKI. Kakšen odnos bodo zavzeli do vsega tega po enem letu Janševe vladavine? Se pritoževali, da so bili prevarani? Revčki, cucki ...

Prvi ton drame je torej želja-težnja priti navzgor, iz podrejenega položaja ne le brezposelnega, ampak tipkarice, kar je uradnica na dnu Dbe (nekaj takšnega je bila MoM), povzpeti se med bogate, vplivne, ugledne. Na EkP območju to pomeni izživeti svoj Vitz. V baraki brezposelnih je Čl stisnjen od vseh strani, je brez zraka; baraka nadomešča ječo in nazadnje celo rakev; v to slepo ulico vodi Mrtz (mortalizem), iz nje Vitz. Mira prevaja Olgin govor

natančno v ta jezik: »Dobila boš zopet službo. Tam zunaj bo vriskalo življenje in v njem boš tudi ti plesala svoj shimy.« (Shimy je izraz, ki se PoV ni več pojavljal, tudi danes ne. Poznali smo shimmy čevlje, shimy modo, shimy ples. Uporaba takšnih izrazov dela še verjetnejšo domnevo, da je **Tir** res PV nastala drama.) Ti boš uspela v obnovi Vitza, mi ne, dodaja Mira: »mi pa bomo dalje preperevali« v tej brezzračnosti, v ječi, brez moči, umirajoči.

Kar je za Miro vrhunec uspeha - dobiti službo -, je za bolj stremljivo ali bolj zasanjano-poželjivo Olgo nezadostno: »V pisarno, praviš? Da bi šla?« V podrejen položaj? »Ali bi mogla kot njegova zaročenka k njemu v službo?« MoM je neverjetno veliko vzdržala, do 45 je ostala nižja uradnica, edina, ki je služila v Dni; MOč je ostajal ponavadi brez pare; nekaj je prevajal, a ... Bogve kako je pritiskala nanj, naj kaj zasluži, da si omisli naša IntDn lastno stanovanje; živeli smo pri očetovi materi Nat(alij)i, ki nam je ves čas dajala našo odvisnost od nje pod nos. In s tem očitala MOču, da se je poročil ponesrečeno, morganatsko. Je bila MoM glavni dejavnik, ki je MOča odrival od lReve, od države profesionalnega Komsta, saj ga je hotela, močna kot je bila, narediti za samostojen poklic? Zakaj bi tega ne mogel, če je bil lahko dr. Joža Vilfan advokat, k Vilfanovim smo se vozili s kolesi v Kranj, kjer je imel odvetniško pisarno? Ni bil tudi Bebler doktor prava? Ferdo Kozak doktor slavistike? A je že bilo tako: njim se je posrečilo, Ptja jim doktoratov ni očitala, MOču ga je, delal ga je ob nepravem času. Vse, kar je počel, je počel ob nepravem času. Dar za nepravost? Ali želja biti neprav?

Olga hoče čim prej iz Prolokolja; to hoče doseči že z retoriko, svoj posel imenuje z drugo besedo, pa se zdi naenkrat pomemben. Prikr(iva), maskira se, vara. »In sploh - zdaj nisem več tipkarica.« Ampak »zasebnica.« PV je imel izraz zasebnik poseben pomen. LD je temeljila na Pvtzu, po Slsko na zasebništvu. Podjetnik, ki je opravljal Raz posle, deloval na trgu zdaj tako zdaj Dgč, ni hotel biti strpan pod Ožld enoten naziv. Biti zasebnik je pomenilo ne biti odvisen od nikogar, s tem pa tudi biti nekako Strno-načelno asocialen. Skrbeti le zase, delovati le za lasten račun. To je model, ki sem ga sam - MGG - ostro odklanjal še v Pers, v začetku 60-let. Tedaj je bil - v nas - še živ spomin na PV NegKplDbo, v kateri je vladalo zasebništvo, to pa je pripeljalo mnoge Sice MV-II v kolaboracijo, v izgubo Narnačel, ljudčustev, pripadnosti Kolu; glej like takšnih zasebnikov v NOBD, Mirtiča v **Rojstvu**, Tojana in Sava v **Ognju**, Ferleža v **Raz(trgan)cih**. Po Notzlomu gibanja Pers sem pristal na KplLD, vendar ne tako-toliko, da bi videl cilj-ideal v zasebništvu. Ostal sem pri lsu ekvidistance do Klde in Plde, do MonTotgrupe (Ptje, FKCe) in PvtzUtinteresentov; vse do danes. Vem, da Čl ne more ne biti zasebnik in ud Kola (SNara, SND), a ne ena ne druga V(loga) ga ne sme povsem zasesti. Kot upokojenec in nekdo, ki je lZDbJavi, sem poudarjen zasebnik, pa vendar to nisem, vsaj ne v pomenu, da sem le zase, kot sem izraz tolmačil v Pers. Sem za Dr, sem Iskavec smisla. Nič podobnega ni v Olgi, najmanj v nji od vseh nastopajočih; analogen ji je le še klošar Galun.

Mira seveda takoj pogrunta Olgino šibko točko; posmehne se ji: Smeji se domislici, »da je brezposelna tipkarica zasebnica. Tako nekako kakor tisti, ki žive od posestev, obresti, delnic.« Izraz je res dvoumen, slepi. Olge pa to ne moti; zanjo je prva stopnja narediti vtis, šele nato ta vtis bazirati na nečem realnem. (Kot eden mojih bivših zetov, ki je Krimec, Zapl, dela vtis, zadaj pa je šupla nula, od naivnih si sposoja in dolgov ne vrača. To je lumKplst.) Olgi

pa zaenkrat zadošča: »Smej se ali ne, vendar zveni v družbi čisto drugače, če me Milan predstavi: 'Gospodična Olga Benčanova, zasebnica!' kakor pa : 'Gospodična Olga Benčanova, tipkarica!« Naslovi-nazivi so v površnem Dabdruženju res važni. Moj kolega Krašovec skrbno pazi, da je zmerom predstavljen kot UProf, Dr., akademik, UProf Košir je monsinjor menda še na svojem Pvt - zasebnem - Secretu. Če serje monsinjor, je vse Dgč pomembno, kot če serje klošar Galun. Drek iz posvečene riti vse Dgč diši kot govno propalice. St Peter že od daleč zavoha, ali prihaja pred nebeška vrata kanonik ali kanonir, škof ali guru.

Olgi je jasno, kaj vse omogoča naziv zasebnica: »Vsakdo si misli: 'Aha, hčerka kaknega petičnika«, danes kaknega Gantarja ali Klemenčiča, »ki le čaka, kdo bi bil vreden njene bogate dote.« Aleksander Lucu poroča v vsakem Nedelu, kdo se je s kom poročil, kako sta se spet združili dve veji bogatašev ali vplivnežev, Miha Brejc prek hčerke z Gregorjem Virantom itn. Tako nastaja elita. Ptjelita je nasta(ja)la v nevarni ilegali in v Prtih, a bistveno manj prek sorodstvenih vezi, kot pa je to primer danes. Tedaj so največ veljale zasluge za Ptjo, danes denar, ki se deduje. Kardeljev vnuk Šoltes kot Preds Računskega sodišča prehaja od Ptjmoči k mōči KlpDže; nekateri vnuki so Prikr z Dgč priimki, so otroci klera PolitKomstov. »In potem se ti klanjajo na levo, na desno, naprej in nazaj, poljubljajo ti roko, govore ti spoštljivo in strežejo z vsem, česar si poželiš.« MoM do tega ni prišla; si je to želela? MOč ji je to preprečeval, Dim soprogi Marjetici ne, čeprav je le hči ročnega delavca, seveda v Prtih NarHera, kasneje Predsa SI skupščine. Takih poti od ultrale na ultraDe je veliko.

Olgo Fasc(inira) površno DabŽ - Miri: »O, ko bi bila le enkrat samkrat v naši družbi! Takole v baru na primer.« MOč - in MoM - najbrž ni bil nikoli v baru. (Jaz sto in stokrat. A jaz sem bohem, MOč je bil - vprašljiv? - LRevar.) Tudi Mira ni bila še nikoli v baru. Olga ji pojasnjuje, kaj je bar: »To ti je gostilna, kavarna, plesišče, gledališče in sploh vse obenem.« Imidž, razkošje, videz: teater. »Po ložah sede dame in gospodje: industrijci, bančniki, trgovci, odvetniki, zdravniki, pijejo, se zabavajo, plešejo.« Danes je najbrž spet tako, kot je bilo 37 ali 27; prizor v baru je opisal tudi Cer(venik) v **Roki pravice**, bančnike itn. je podal kot najnižjo Baranimalično bando. Danes stane najbrž popivanje v baru spet premoženje; PoV v baru ni bilo bistveno dražje kot v Gilnah, v teh pa ne dražje kot v trgovinah. Vse je bilo več ali manj izenačeno, določena enakost ljudi-državljanov kot potrošnikov. To je bil čas zame in za Dineta. Danes je bar primeren za lužarje vseh vrst, za tiste iz gnojnih jam in Blatnih dolov, Mokrodolcev in Gnidarjev. »Ko bom Milanova žena, bova šla vsaj vsak teden enkrat v bar. Pa kaj šla, peljala se bova v lastnem avtu. Šofirala bom jaz. Moj avto bo Mercedes Benz. To bo strmel oče, ko me bo zagledal za volanom.« Olga je poškodovano bitje z dna Dbe, vse bi dala za uspeh svojega videza. Danes bi bila napovedovalka na TeVe, kaka zagovedna Mišotka ali jezиковo nezadoščena J(an)ezička. Morda pa bi pela na Evrosongu ali kazala svoja bedresa na natečaju za Miss Slje, kot Marjetica Rodolfo pred pol Stola.

Olga je hči Rkdca; njen oče je hotel, »da bi se poročila z nekim tkalskim mojstrom.« To pa je prenizko zanjo; kot je bilo za MoMo. »Čemu sem potem dovršila meščansko šolo in tečaj« za tipkarice? To je bila PV skoraj vrhunska izobrazba za dekleta; danes so Olge zdravnice in sodnice, posebej pa še

notarke, prav voham v njih Olge na kvadrat. »Da postanem žena delavca«, kot je bila moja Mutti Roza Rowensky? »Da ostanem v okolju, iz katerega sem nenehoma hrepenela«, kot MoM iz ProlZrinjskega ceste na MešRimsko cesto? »Nikoli. Moj svet je višja družba.« MoM je mislila, da je naredila sintezo: IdeaKom spojen z višjo MešDbo moje babice Nate. Ni se ji posrečilo ne eno ne drugo. Kom se ni uresničil, v Ptjelito je niso pripustili, Nata je ni sprejela, povsod se je vsiljevala, nazadnje je umrla od obupa. Enega sina je sopripravila v Sm, drugi jo je od nje popihal čim dlje stran, bežeči strahopetec, ki je vedel, da se ne sme zadrževati v njeni bližini, saj ga bo kot FascČara požrla. Ona zmaj, jaz revček. A ne neumen revček: vedel sem, da ne smem v višjo Dbo, čeprav se mi je - neenkrat - odpirala. S Prižem sem šel narazen, ko je začel zidati okrog sebe višjo Db-elito, v 70-letih. Nato z Ruplom in Šelom, tudi s Pučem, ki so ga začele privlačevati ministrice in je postal iz Ideazapornika salonski lev. Tema za Fileta, za **Psiho**, za Rupla, za Kodo **Kar je res, je res**. Janez Bernik si je z bratom v mladosti delil en sam suknjič za v Gled, kasneje si je sezidal palačo a la Stroziji, po načrtih modnega arhitekta Palladia.

Kar si želi Olga, se da okarakterizirati z izrazom: kvišku, vertikalna mobilnost. Srnelu: »Ali ti morda ni prav, da hočem kvišku?« SIZ-SD-20 in 30 sta RadKrit do tega tipa Vitza, do Pvt poti Kvišku, navzgor, za vsako ceno; v DaSlji - v LDPM - je ta Kvišku, glej tudi Štandekerjevo **V vrtincu**, Temmerilo, sprejeto skoraj od vseh. PV so mogli priti gor le redki, vladalo je pomanjkanje denarja, uglednih mest, uspehov; danes je vsega tega v izobilju, demokratizacija Kplelit. Zato te elite niso bogve kaj vredne, treba si je le pogledati na TeVe Lužarja, ki si barva lase in brke, nosi Versace kravate, pestuje psička itn. - oh, oh želodec, miruj! A že PV-elite v Slji niso bile Pritipa; bolj PosnPsklike. Dademokratizacija je dejansko masovizacija, LDPM=MasDb, merila v nji so primerna za maso, torej za skoraj vse, ki se trudijo kvišku. 90 odstotkov pevcev zabavne glasbe se zdi idiotov oz. ščukic v poželenju po uspehu, sicer pa bednih kreatur; MasDb je delana zanje. Zahčvra ima še stare elite, knežjo Dn Hohelohe in Habsburge, potomci SIPla so le Meši. Od kultivirane Rape Šuklje do Lumšeme Plemenitega Jelčiča.

Srnel se je naveličal poslušati Olgine infantilizme, poučil jo je. Olga ga noče razumeti: »Kaj si dejal? Komu sem v naslado?« Srnel ji odpira oči, ona noče Rese; ker pa ni povsem za luno, tudi ona malo dvomi. Tovariše roti: »Povej mi resnico: ali me more, ali me sme zavreči?« Olga izhaja iz predpostavke, da vlada RPP, čeprav se obenem navdušuje za Dbuspeh zgolj sebe; eno se izključuje z drugim, a PV svet je temeljil na takšnem SSLu. RadRealz ve, da lahko vsakdo zavrže vsakogar. Da so PV uspešneži zavrgli svoja neugledna dekleta, glej Dreiserjevo **Ameriško tragedijo**, Komsti po 90 Ptjo, glej Čeljustnika Stanolnička; sem tudi jaz zavrgel na isti način Cilko? Do neke mere.

Olga si bolj daje pogum, bolj si želi od tovarišev potrdila za svoje želje-sanje, kot pa je v nji močna samozavest; zato: »(skrušeno) Včasih sama zdvomim. Tedaj je strašno. (Pogumnejše.) Toda saj ni najin primer ne prvi ne edini. Koliko odvetnikov se je oženilo s svojimi tipkaricami. Jurin, Groznik, Trikon.« Res je. Tako so nastajale **Gospe ministrice**, glej Nušičevo dramo. Dokler obstaja določena verjetnost, da se ji bo načrt izpolnil, velja vztrajati. »In potem se bo pričelo - novo življenje. Kaj vesta vidva, kaj veste vi vsi,

kako mi je v duši! Novo življenje!» Prišli smo do pomembne točke; kaj je Novo življenje (NŽ), če ista beseda-izraz obsega Mrkprojekt Komstov in Pvtznačrtek minorne zasebnice?

3

Srnel razlaga; mar avtorjevo stališče? »Da, Olga, vsi nosimo v svojih srcih to hrepenenje, toda med našim in tvojim je velik razloček.« Tako jasno in vzgojno govorijo le »absolvirani filozofi«, Jugovi in Gogalovi učenci. »Mi« - mi! - »hočemo kvišku zato, da bi bili vsi na isti ravni«, Srnel je tudi učenec Krefta, MOča, Zihlerla, LRevarjev kot apologetov enakosti-istosti (Ide) Čloštva, »vsi tovariši«, tudi ideal KršKoma, »ti pa hočeš nad nas in nad druge.« Naivna trapica je to povedala, KaKi ne ali pa sta mislila, da sta tedaj, ko bivata v vilah in jesta iz posebnega magacina, najbolj enaka-ista med vsemi; Olga je buška, KaKi Cinrealist. Srnela bo kmalu pobralo, kot je MV-II Moškriča; kdo od Fifov iz **Tira** bo ostal in igral PolitKomsa iz **Afere**?

»Ti obožuješ 'boljšo', 'višjo', 'gosposko' družbo«, kot Marjetica Rupp in Gregorček Firant, »tenko plast zajedavcev, ki se rede od dela in trpljenja onih, nad katerimi vladajo.« Stališče Mrka, ni pa nujno, da tudi LReve. Mrk se je tudi že cepil v Stl in SoD. Lahko gre tudi za stališče anarhizma, proudhonzima, EtKrite, plebejskega demokratizma. StlMrk terja RB in LRevo kot fizično likvidacijo nasprotnikov, glej Kreftovo **Leto 1905 (Lo-05)**; bo šel Srnel tako daleč? Najbrž ne. Zdi se, da bo ostal pri EtKriti: »S takšno pravico se imenujejo 'boljši'? Ali ni vsak človek človek?« Takšna formulacija diši po EtHumu. (Geslo: Za Čla se gre!) »In s kakšno pravico so nas postavili na mrtvi tir?« Poudarek na Pici - danes na ČIP - je uvod v SeH. KaKi si sama jemljeta RadPico, tj. likvidiranje kogar koli, ki se jima znajde na poti kot ovira, MOča, Ehra, Diehla, Furlana. V 30-letih jima je že jasno, kako je treba ravnati, leta 37 daje nauk Španska DžV, Stl procesi, ki jih KaKijevci PoV Posn. KaKi neprijetnih nista postavljala le na rob Dbe, v vagon za odvečne, ampak sta jim rezala vratove; mrtvi tir je grob ali pa še grob ne; kje je Ehrov - Diehlov - grob?

»Nas mlade, dela in življenja žejne?« KaKi sta le Rad izvajala konsekvence iz Snelove platforme. Mlad Čl ima Pico živeti, delati, se uveljavljati. Če koga Kplsti pri tem ovirajo, lop po njih! V imenu Ža, torej Vitz. Tojani in Senatorji, **Ogenj**, v imenu Kpla kot Ža - Pice do Agrčklde - odstranjujejo Revarje. Oba tekmece delujeta iz istih pobud: iz Vitza, iz Pice do Ža. Ideje, kako realizirati Ž v Dbi, so Ćmp vsebinske, ne Strne. Danes se celo zdi, da so imeli Tojani - celo Praprotniki - bolj prav od KaKijev, manj so-bi pobijali, večjo Svo dopuščali. Za LD sem se opredelil že jeseni 45, ker sem takole sklepal: zame je boljša - manj neprimerna - Db, ki me pusti crkavati na robu, magari od revščine in brezposelnosti, kot tista, ki tekmece pomeče v jaške kočevskega Roga, za katerega sem zanesljivo (z)vedel vsaj poleti 46. PVD je bil storjen-zagrešen tudi v imenu Pice do Ža, »dela in življenja, do katerega imamo vsi enako pravico.«

Srnel se teh konsekvenc seveda ni zavedal, a izhajajo iz vsakega Vitza. Zato se odločam za Dt, ne za Ž, ne za AgrEkzld, ne za lδB, ki je S, realizacija Si, torej Ub(ijanje). - Svoj govor ilustrira s primerom, da je Olga za Kplste kvečjemu »zavržena šara, potrebna komu za naslodo po v baru prekrokani noči.« Drama pokaže, da je imel Srnel prav; Milan ima Olgo prav za to. V PV EtHumu je bilo takšno ravnanje zločinsko, ogabno, v DaSlji (v PMLD) je normalno; vsi tekmujejo, vsem nam je cilj čim večja naslada, tj. Už. Odvisno, kdo bo koga učinkoviteje izkoristil. Db kot Strni Cin.

Srnel je glas Etvesti, tudi Etrazuma; Olgo opozarja, skuša jo strezniti: »Privoščil bi ti vso srečo, Olga, ampak bojim se, da plešeš mesečniški ples nad prepadom pogube, in gorje ti, če se prebudiš.« Sam jo prebuja, vendar pravočasno, ob Etpomoci. MrkPtja se ima za takšno prebujevalko; odtod SD-30 kot zagovornica LReve ali vsaj Krite danega sistema. Prebujati naivne dovolj zgodaj, da ne bodo zašli v prepad. Obrniti jih od napačnega hrepenenja - vključitve v Razr Kplstov - k Prahrepenenju, ki je motivacija za LR. To je platforma za CanD, Ščuke, Maksa, Jermana do 4. dejanja. **Blagor, Kralj, Hlapci** določajo okvir - VIS - SD za naslednjega pol Stola.

Da Srnel ni PriLRevar, se vidi iz 2. prizora, ko ostaneta z Miro sama. Skaže se, da Srnel ne piše novega **Komunističnega manifesta** ali kakšne Ptjbrošure, ampak pismo materi. Ah, prav materi, tej TradVrti matriarhalizma, FDbe, tistemu delu Cana, ki je regrediral in postal osnova za MV-II Dmb oz. Rupnikovo geslo: Mati, Domovina (ali Narod), Bog. Srnel je bolnik v dvojnem pomenu: na Pvt ravni telesno, tuberan, in kot večina Slcev, ki so odloženi na mrtvi tir. Vsi si želijo pomladi. Mira: »O, da bi le že bilo konec te zime.« (Spomnimo se: Mira Brdovnikova je »27 letna brezposelna kontoristka«, računovodkinja ali vsaj uradnica v računovodstvu.) Srnel: »Še nobena se mi ni zdela tako dolga.« Pa je prišla - prva - Pomlad že čez 4 leta, 41, z vseNarSliskim uporom-vstajo. Treba je bilo le še malo vzdražiti. Kreft in MOč nekako nista; na drugi strani tudi Vodetova ne in ne Krleža, pa ne Brnčič. Srnel ima opravičilo: Žsile mu jemlje bolezen: »Pomlad. Veselim se je in se je bojim. (Zakašlja.)«

Srnel je kot Kosovel, kakršnega so si predstavljali PV, kot nežnega Peka s Krasa, ki goji temne slutnje o Si: »Včasih mi nekaj pravi: spomladi se izteče tvoj čas.« Jarc je točno napovedal: »Nov kosec pride, vse nas pokosi.« Njega je, spomladi 42. »Čisto razločno slišim te besede, kakor da mi jih govori nekdo tik za hrbtom. Ozrem se, oči se mi v grozi izbulijo, glej - tako, a nikjer nikogar.« To seveda ni reakcija LRevarja. Ta dopušča svoj konec v vojni - v LRevi -, celo verjeten je, doživijo ga Kajuh, Rob, Čufar, a to je nujni stranski produkt LReve. Ukvarjati se z lastno So pomeni zapravljanje časa, celo popuščanje samoSmilu. Slutnje o Si, glej Kosovelovo pesem o **brinovki**, sodijo tudi k HKD Canu; ta(k) Can (tudi Jerman iz 5. dejanja **Hlapcev**) je za LR celo škodljiv. Ta linija je Reha pripeljala MV-II do **Septa**, ne do NOBD, ne do **Rojstva**. O Si je meditiral Balantič; a znotraj KatVISa je S pogoj za vhod v nebesa, znotraj MrkVISa pa mora biti S koristna za Dbo, žrtveniška S, da bi bila Poz. Srnel odstopa od Prazgleda, kakršnega je konstruirala MrkSD-30.

Navajati EkP strah ni le trenutna-prehodna tožba; za Srnela je bistvena karakteristika, ves čas jo ponavlja, ob Priretoriki predvidevanja NČla, Nsveta, NŽa. »Spomladi odpadeš z drevesa življenja, kakor suh list z brstečega hrasta ... Kje daleč je že tisti čas, ko sem tekal po kraških gmajnah.« (Kdo drug - kateri drugi SPek je tekal po kraških gmajnah razen Kosovela? Tedaj še ni bilo

na obzorju novega Preša, Peka Zlca iz Ponikev.) »Bil sem otrok, še čisto majhen. Lepo je bilo, Mira.« Snel se vse bolj oddaljuje od lika enosmernega Mihola, ki je tudi Prc, **Razci**. Počutiti se kot otrok pomeni iskati mater kot zatočišče. Mati bi smela biti kvečjemu Ptja, glej **KloMater**, ta pa angažira in motivira za VojlRevo; ne vabi pod kiklo v varno zatočišče nezrelih. Snel se kaže kot Čl, razcepljen na dva lika-Osi: Poz del Kritretorike in Neg del samoSmila. »Da mi je le še enkrat vrniti se tja« itn. Da, to je SeH, ki ga je obudil Zajc, že v **OtR. Tir** temelji na dvoumnostih - Mira: »Vrnil se boš, veruj!« V kaj? »Vsi se bomo vrnili v življenje!« To že, pa je PraŽ otroštvo? Kom je zrela Db Prihi, ne vrnitev v otroštvo. Če hočejo biti lRevarji odločni in uspešni, se ne smejo v sebi predajati infantilizmu. V nobeni od vseh treh PV RehD ni dovolj Mo-odločnosti, to je dobil šele PoV v **KatTragi**. Prepozno. Jo je tudi sam - iz sebe - kmalu ukinil, v **Nekje**.

Snel je Poz, ker izhaja iz nižin Dbe; pripoved Miri o tem je tudi blizu SeHa: »Takrat sem imel še očeta. Bil je samo sodni sluga, a živeli smo.« Kaj to pomeni? »Na tej strani ga je zlomila pljučnica.« Skoraj tuberkuloza. »Uboga mati.« Pa smo spet tam. »Ubadala se je s šivanjem, pa me je vendar poslala v gimnazijo.« Ne pravim, da takšnih požrtvovalnih mater ni bilo; a utemeljevati se na Materini žrtvi, to je regres k SentKršu. V naslednji Gene se je tako solzil Janez Menart, ob materi šivilji v kletnem vlažnem stanovanju, revež, ubog. Tu poprime Tork, a le del Torka, **Pozabljeni ljudje (Pozdije)**; drugi Torkov del je Etnasilje Strnega nezadovoljneža, glej oba **Revizorja**.

Snel bi šel rad študirat slikarstvo, Umtk, a zaradi matere, da bi jo čim prej spravil iz revščine, »sem se odločil za učiteljišče«, z namenom, »da jo čim prej vzamem k sebi«. Ni mu prvi cilj žena, ErSDn, ampak hvaležnost do Matere; FP. Koc(bek) je že sredi 20-let obračunal s tem Eterorjem F(evdalne)matere, glej dramo **Mati in sin**. Komsti postavijo tudi mater v službo lReve (NOBa), glej **KloMater** oz. že prej **KaMater**. Komstom vzor ni DČ, ampak uspešni Vojbojeviti Čl. Mira točno označi Snela: »Moj srčno dobri fant!« Taki ne bodo udeleženi Nsveta, NČla, NŽa.

Snel je vzor - s stališča SeHa: »Preživljal sem se z instrukcijami, stradal, prezebal, toda njej sem pisal, da mi je dobro.« Čeprav je StiMrk Radbrezobzirnost, pa je v Mrku vendarle tudi moment filantropizma; SockKom odpravlja Svtrg, da bi ljudi zaščitil pred surovostjo Ža. MKranjec je prosperiral z Ideolo DČa. Ne govoriti Rese, če ta lahko koga poškoduje. V tem pogledu mi Mrkaic ni tuj; zakaj bi bilo treba tako paziti na uboge brezposelne, ki raje prejemajo podporo kot pa da bi šli obirat hmelj; v glavnem jih je videti po Gilnah. Bolj uboge so njihove Dne; pa so njihove soproge res brez krivde? Zakaj pa so se poročile s takšnimi ljudmi, z nesposobnimi za Ž? Čl je žival, ima razvit voh; če ga ne upošteva, je kriv. Drame a la **Tir** učijo, da je tak voh odveč, saj bi ljudje morali biti dobri. Morali ... Za Kplsistem Snel res ni kriv ne za to, da »poteka že tretje leto po tistem praznem upanju«, namreč da bo dobil službo. Tudi za svojo sušico ni kriv; odgovoren pa je, če se ne odloča za nasilno lR. Tudi bolnik je zmožen metati bombe.

KplDb PVtipa je krivična: »Ni šol? Ni mest?« So, »a za hčere in sinove izbrancev, o, za te so proračunske postavke. Lopovščina.« Tako je bilo zmerom, nekje bolj, nekje manj; je pa v Dabogati SDbi več šol in mest, ker Db temelji na znanju, na produkciji. Razlika na bolje ni v Eti, ampak v objektivnih Dbmožnostih. Kretensko zagamani Srbi so se odločili za ReHer-RePS, ne za več

šol in več proizvodnje; Sv odločitev. Šol jim niso razbila NATOva letala, šole so si vzeli sami, Muslom pa so jih načrtno razrušili. LRevarji vsaj šol niso rušili, razen če so se v njih utrdili Dmbci; minirali so le - pa ne vse, niti večine ne - cerkve.

»Dana Rodeževa, hči odvetnika, Ivan Jeran, sin trgovca, Pavla Brestovškova, hči stavbenika in drugi, sami moji sošolci, so že drugo, celo že tretje leto nameščeni.« Da bi se danes otroci podjetnikov zadovoljili z mesti Učev? Haha! Bogatejša Db omogoča ljudem višje aspiracije. Kdo pa še hoče biti danes Učo, ko te učenci pretepejo, če zahtevaš od njih kaj, česar niso pripravljeni storiti. S stališča ČIP Varuha jih je treba ščititi pred - tudi šolsko - oblastjo. Res Hanzi deluje zoper t(akšn)e, kot jih navaja Mira: »Rodež je poslanec, Jeran banovinski svetnik, Brestovšek župan«? Ne imenuje pokončnih pravičnikov iz SLS, Tkalca, Podobnika, Schwarzzeria?

Ostajam pri Iri z distanco, Srnela - in Reha skozenj - pa grabi pravičniški Etbes: »(z naraščajočim razburjenjem) Mi pa smo psi.« Po svoje da. A vsaj živi psi, pod Ptjo so postali vrnjeni Dmbci mrtvi psi. »Ali je to pravičnost, socialni red, domovina?« Pice ni nikjer, Dbred se meri po vse Dgč merilih, ne po Eti, domovina pa je SSL, fraza oz. Vrta NSSi. Snel verjame v vse te tri Vrte, jaz ne. Zato nisem prav nič razburjen, ko ugotavljam, da je TS narejen iz dreka. »(Vstane in maha razburjeno z rokama.)« To je smešnost SeHa. »Dvanajst let v šolah: ubijanje, stradanje, prezebanje, samo da bi postal koristen ud človeške družbe, naroda, države, zdaj pa nisem naenkrat nikomur potreben.« Že poleti 45 sem razumel Voduskovo lekcijo iz **Odčaranega sveta**, ki sem se je naučil na pamet. Tudi zato sem le delno podpiral Nast SNDže, sem le delno ud SNara in le na silo ud ČIDbe. Le delno sem pripravljen biti komu potreben. Potreben sem avtoreprodukciji oblasti. Rad bi ljudi informiral o RazReše, a ne gre. Terjajo, da se vključim v KulPolesteblišment in/ali v trg, ki mi moj namen popolnoma deformirajo. Če bi koga dosegel moj »nauk« o Idu Dti; pa ga ne. Ni bilo lahko, tudi sam sem proizvod Ete kot Snel in Mira, kot Reh; veliko truda me je stalo, da sem poslal Nar, Čloštvo in Džo v maloro.

Da sem pristal na to, na kar brezposelni v **Tiru** nočejo in niso sposobni pristati - Mira: »Vrgli so nas med odpadke, kakor nerabno navlako, ki je družbi samo v napoto.« Danes sem celo ponosen na to, da sem odplaka Dbe; šele v Smš-Blaku je možnost (po)Isa Dti, ne v Idu, kot je za Reha in NOBD. Snel se mi smili, ko ga gledam in poslušam, kako govori: »Odrekli so nam pravico do dela«, vzame naj si jo kot LRevar, »do kruha! Prekleti! (Posili ga močan kašelj, da se zgrabi za prsa in omahne Miri v naročje.)« Obenem pa se mi upira, ker se pritožuje. Nemoč izrekanja prekletstva. Sta mi pa že bližja KaKi kot Etubijavca! MOč ne, MOču je zmerom, ko bi moral storiti kaj odločilnega, srce padlo v hlače. Tudi s srcem v hlačah bi lahko bil genij, če bi na Stršu izdeloval ARF-AK Ptje in LReve; tega pa si ni upal. Jaz sem našel to možnost. Strahopetec, ki prav misli, s to mislijo pa bolj spodkopava Idsistem kot s kakršno koli Vitakcijo.

To je nasprotje med - celo Priretoriko in učinkovito akcijo, vsaj za 40-leta učinkovito. V stvarnosti spravlja nadomestna mati Mira Stanka Srnela v posteljo, ta pa »se siloma znova vzravna« kot Her in zaropota: »Ven pojdem, na ulice,« kot Maks iz **Blagra**, »na trge in vpil bom na ves glas: Dela! Dajte mi dela! Dajte mi kruha!« Prav, to je lahko uvod v LRevo, LR pa uvod v avtoblokado sistema, ki je dosegla vrh 90. Sockom je imel previsoke stroške

dela; banalen razlog; neučinkovito organizacijo Dbe in proizvodnje; moral ga je pobrati vrag. Kjer so se našli Milošević, Castro in Mugabe, so - ali bodo - še nekaj časa vztrajali pri SSL in terorju, a prej ko prej bo žalostne zgodbe konec. In se bodo vrnil poslanec Rodež, zastopa ga Bük, župan Brestovšek, zastopa ga Joseph Bernick, in vse bo spet po starem. Ne, bolje bo, Db bo pod Libci uspešneje organizirana; bo tudi pod DSD-Bükom na enak način? Bük in DrobJr bosta zagotovo porinila Kulo - Umet - na mrtvi tir; Metelkovce bosta pustila poginiti. Čeprav jih ne maram, samovoljnih scrklancev in neolesleparjev, pa Büka kljub temu ne morem podpreti. Spet prihaja do EDč smodela, tokrat do PsEDč: Bük zoper Šterbenclja in vice versa. O, Jesih, vse si nam - v **Sadežih** - povedal!

Ko se Srnel umakne v svojo sobo in pride Ema, »24 letna reducirana uradnica«, z Miro odkrijeta, kaj piše Stanko materi, pismo prebereta. V pismu stoji: »Ljubljena moja mati!« Takega naziva jaz ne bi spravil čez ustnice. »Meni se godi čedalje bolje.« Na Prikru - laži - dejstev ne more zrasti nič dobrega; od nekdanj sem za surovo Reso, ne za blago laž. Stanko opisuje svoje načrte, pri tem ko je jasno, da umira; SeH: »Morda si bom sčasoma celo nekaj prihranil. Najel bom stanovanje, skromno kuhinjo in sobo zaenkrat, potem prideš ti k meni in mi boš gospodinjala.« PV solidarnost, hvaležnost; vendar ovira usposobljenosti za stvarno - kruto - Ž. »Živela bova zopet kot nekoč«, nemogoče obljube. Mati naj ima svoje, otrok svoje Ž.

Ema: »To je ljubezen.« Je res to Praljezen? Ni to SeH? »Ali ni zločin, da mora taka duša umirati kakor žival za plotom?« Reh skuša prebuditi v bravcu sočutje. V meni ga ne, prej odpor. S Srnelom sočutim, a ne odobravam ne njegove ne dramatikove solzavosti. Či pač crkne kot žival za plotom, pa naj umre sredi blage Dne ali v jarku. Z Alo sva zapustila najini trupli Anatomskemu institutu, kot živali; živela Kanta! Sinoči sem gledal TeVe oddajo o fBerniku, njega navdihuje zvezdnato nebo in Kant sredi njega, mene Kanta in blato, v katero se vse povrne. Spadam tak res v SAZU, ki ni Smš, ampak dvorec za izbrane duhove? Za Inka in Oreškarja, za tiste, ki komunicirajo s planeti in duhovini, ne pa zame, ki vidim svetu v obisti, te pa so iz dreka.

Skaže se, da ubogega Stanka Mira ljubi. O Stankovi materi: »Ubožica. (Si obriše solzne oči)« Ema: »Ali ga ljubiš?« Mira: »Kakor da mi je brat, morda celo več - sin.« To je PervKld biti z Že v sestrinskem odnosu. Ne posiljevalstvo mačističnega tipa, a niti ne meketanje brezspolnih; drugo vodi v prvo, v pedofilijo in v incestuoznost. Mater je treba zapustiti, da bi otrok odrasel, pa čeprav ostane osamljena. Koc ima v **Materi in sinu** prav. Vsakdo mora že vnaprej računati, da se mu bo zgodilo najslabše. Če vidi, da takšnega Ža ne bo prenesel, naj naredi Sm; zakaj pa ne? Koliko pa je vredno Ž, če ni ls Dti? Milovati se kot bratje z brati in sestre s sestrami? V PM=LD se takšno milovanje RR v homoseksualstvo-lezbištvo; v tem pogledu je PMLD Resa in EtHum **Tira** hiša iz cukrov.

In sploh - zakaj toliko težav, pomislekov, ozirov, Etzadržkov, kot jih ima Mira oz. TradSIZ? Mira prizna, da ji je Srnel »nekoč dejal: 'Ko ozdravim in dobim službo, se poročiva.'« Nji pa se zdi to nemogoče, ker je »sedem let starejša«; pazite: 7 let! »Nisem mu odgovorila. Če bi mu rekla 'da', bi oskrunila svojo vest«, le zakaj neki?, »če bi mu dejala 'ne', bi ga užalostila.« Ti PV ljudje so si postavljali zapreke, kjer jih ni bilo oz. jih ne bi smelo biti. S tega vidika je DaSIPMLD bistveno bolj ustrezna. Zakaj se ne bi poročila starka in mladenič,

če jima t(ak)o ustreza? Saj zakon in fuk nista le za reprodukcijo Čloštva oz. Nara; tako mislijo le Fzreakcionarji tipa DrobJr in črnogorski mačisti, ki so skušali vojvodinskega Žursta, ki je prvi v Srbiji priznal, da je homoseksualec, ubiti.

Ėma Miro občuduje kot Ėtbitje: »Dobra si, Mira.« Le zakaj dobra, če komplicira po nepotrebem?! Mira: »Vsi moramo biti dobri. Vsaj mi.« Torej komplicirati, oteževati že tako vse preveč zamotano Ž. Odkar pomnim, sem se trudil, da bi odpravil ovire takega tipa, kot ga opisujem; skušal sem biti učinkovit, seveda znotraj svojega VISA. Morda pa želi biti tudi Mira učinkovita, a ji njen VIS postavlja takšne Vrte, da se mora odpovedovati. Nisem za AbsUž; a tudi ne za idiotsko samoodpovedovanje. Če ti stoji, kavsaj! Morda ne zmerom in ne za vsako ceno, a delati iz samoodpovedi ĖrSu Ėtprednost? Da, v določenih primerih, ne pa samo po sebi. Zapovedi-prepovedi, ki so MonTot tipa in ne diferencirajo, so zgrešene. Zato ima PMLD prav, ko zakone nadomešča s pravili in dogovori. Šele na dogovorih se pokaže smotrna Ėta, ne na Pervodrekanju, ki vodi v čezmerno Ponot GhKe.

Rehu se ne gre čuditi, če položi Ėmi na jezik tele nadvse samoljubne besede: »Ali je res samo v revežih dobrota in usmiljenje?« Dokler je dobrota le v revščini, ni veliko vredna; vrednost dobi, ko jo pokaže Čl, ki ima vsega dovolj in preveč. Pa še tedaj je lahko bolj FP darovanje kot LdDr. Revščina prej ponižuje kot Ėtvzdiguje. **Tir** je dvoumen: je zagovor revščine in terjatev, naj bo odpravljena. Iz te dvoumnosti sledi SZ, Tip tudi za Reha; in za SeH kot tak.

4

V 4. prizoru zamenja v pogovoru z Ėmo in Miro Srnela Blažir, »absolvirani filozof, 25 leten«. Od Srnela je starejši nekaj let, v teh letih je dobil več izkustva, njegov pogled na svet je postal stvarnejši, trši. Realistično meni, da so v revščini »tudi zloba, sovraštvo, zavist«. Če ne bi bilo teh, LR čez nekaj let ne bi dobila ob veličastnih (projektov NSveta) tudi tako zločinsko-nizkotnih potez, Ub sosedov, mučenja nasprotnikov, Zaniča krivih. Blažir je prepričan, da je »v revščini še več slabega. Prav revščina je izvir zla.« Poleg že omenjenih potez tudi »kraje, prostitucije itn.« Iz te stvarne opazke vse prehitro sklepa na Red - tudi naiven, poenostavljajoč - način: »Če ne bi bilo revščine, bi bil svet še vedno raj.« Zmotnejše misli od te ni; treba je le pogledati premožne Razre, pa je stvar jasna. Če nastaja bogastvo iz tržne tekme, bo tako pridobljeno sad Negdejavnosti; če iz dedovanja, bodo hoteli dedujoči s silo braniti svoje prednosti. Le če bi bogastvo padlo z neba kot mana, če bi bilo vsega v izobilju, če ničesar ne bi zmanjkovalo, bi bilo bogastvo manj vezano na silo in zvitost. A Nv očitno ni dobra, kot mislijo slaboumni Zeleni. Pravkaršnji potres v Aziji je to znova dokazal, po onem lisbonskem, ki je poučil Voltaira. Premika celinskih plošč ni zakrivila Kplcivilizacija, je Nven pojav, pa je na ljudi deloval kot Radzlo. To ni bil namen Nve; Nv se ne gleda z očmi Čla, znotraj meril Dobro-zlo. Premiki plošč niso niti AgrĖkzld ali Ž; so le slepo delovanje zakonov ali pravil ali Konte, na katero ima Čl komaj kaj vpliva, le bolj ali manj se lahko pripravi nanjo kot na usodo. Fije, ki temeljijo na predpostavki, da je Nv dobra, ponavadi pripeljejo do najhujšega terorja; Robespierre izhaja iz

Rousseauja, Stalin iz Marxa. Le da je Marx govoril o Užih in potrebah Pska, te so analogon Dobrote. Ideola DČa, ki jo je Ptja dopustila od srede 50-let naprej - MKranjec itn. -, omiljuje trdost RBa, je odlična maska.

Blažir zaostrojuje Srnelovo Ideoldržo; Srnel se bo težko boril, prebolan je, prenežen, tudi zaradi svojega Sentodnosa do matere. Blažir pa pravi: »Boj proti revščini je boj proti zlu, boj proti zlu pa je boj proti tistemu, kar povzroča revščino.« Tip je izraz: boj zoper revščino; izraz je analogen RB(oj)u, boj je skoraj že vojna, je vsekakor Rev(olucija). Eta Kpla - Meša - ne poudarja boja zoper revščino, ampak iznajdevanje Tehinovacij, večje proizvodnje, obsežnejšega - bolj globalnega - trgovanja, kar vse so karakteristike ZDA, ta pa je v tekmi za bogastvo povsem premagala tekmece. Res je, ni odpravila revščine, jo je pa zmanjšala; v nji so revni manj sposobni, manj motivirani za tržno tekmo. S stališča DČa, ki si želi predvsem varnost, je tudi to zlo, glej Daobново neole-vičarstva, a kljub temu se Čl lahko vpraša, ali niso izumi pralnega stroja, sesalcev, prevoznih sredstev ipd. več koristili z delom preobremenjenim Prolže-nskam kot Pariška komuna, kot Ub Kplstov? TehŽn bistveno več od MrkDb Zni? Vsakršna vojna vrača Čla v PS in FD. Je pa spet res, da Čl, ki izgubi bojevitost, izgubi tudi močatost, odločnost, Notmoč, se začne predajati željam-sanjarijam. Več ko je teh, več je občutka, da se revščina veča, saj Čl ne dobi vsega tistega, kar bi rad. MGG je že v Pers zastopala stališče o zadostitvi nujnega minimuma Ž-potreb. Čl naj se presoja glede na druge cilje-merila, ne na posedovanje sredstev za Ž; ta se vse prehitro RR v sredstva za manipulacijo z ljudmi. Govorili smo o uresničevanju - o poti -, bili zoper kopičenje blaga in oblasti, (ob)lasti in (s)lasti. Pri tej zamisli-merilu ostajam kot pri nekakšni obnovi stoične Ete.

Pa vendar, naj Blažir Ideoldebato še tako zaostri, svoj govor konča nenavadno: »Vse se vrti v krogu, kakor mlad pes za lastnim repom.« Srnel je za vsem videl S, Blažir VS. Ne eno ne drugo ni v duhu Mrka, oboje vodi v OIS, vsaj v resignacijo. Za Mrkldeolo je Zg proces, ki je odprt oz. teži k Ideaci, k premaganju Si, nikakor pa ne k VSu. Blažir - šele zaenkrat? - ni jasen, ko konča: »Dandanes bolj kakor kdaj koli, dandanes, v času umiranja včerajšnjega.« Res je, danes umira včerajšnje, jutri bo umiralo današnje, a takšno menjavanje Ža in Si ne pripelje nikamor; je lahko le povsem Zunproces. Jutrišnje ni nujno, da je boljše od včerajšnjega. Naj je bila MGG še tako nasprotna PV-Dbi, je jasno videla, da je mnogo stvari v PoV Dbi še slabših; ne stara Juga ne Avsa zadnji Stolov ni poznala Golega otoka, Hola-PVD maja 45, TotMon terorja. KC ga je skušala uvesti, a se ji ni posrečilo, zmerom se je našel kdo, ki ji je to preprečil, RLH in prostozidarji, Lin(hart), trojka ZLV, NKNM.

Razumljivo je, da si brezposelni želijo - Ema: »Ko bi le že« - včerajšnje - »umrlo«. Problem je, kdaj bo umrlo? Ema: »Ko bomo mi že tam, kjer ni muh.« Tudi takšna skepsa ni v skladu z MrkPtjo. Ptja oznanja skorajšnjo uspešno LRevo; ko so bili Nemci jeseni 41 pred Moskvo, je MoM trdila z vso fanatično pristranostjo nedozorele sanjarke, da se bo vojna končala čez 14 dni; noben moj stvarni razlog se je ni dotaknil, vse Ž so jo vodile zgolj fantazme, njene umišljije, ki jih je nabijala z norimi strastmi. Blažir je pametnejši od Eme, na Člsvet gleda širše, kar pravi, ve tudi Ptja, a Ptja vendar ne poudarja Si Pskov, ki se žrtvujejo za visoki cilj; oz. poudarja jih, ko je treba na juriš, LRevo zaostriti, v določenih izbranih trenutkih, nikakor pa ne kar počez. Kdor bo padel za cilj Koma, je že v fazi boja Her (Snik). To so posebni izbranci Zge

(Ptje), NarHeri, karizmatične Osi. Njihova St je Fascinans, medtem ko je Blažir vse preveč skeptičen in aPer, ko trdi: »Že mogoče. Ali meniš, da smo prav mi tako važni, da bi morali dočakati?« Za MrkPtjo je vsak Psk izjemno važen, seveda kot borec; Ptja prav njemu kot EkPPsku obljublja Maknagrado; Bartol je to prav dobro uvidel v **Alamutu**. SPrti so v času MV-II nemalo spominjali na Alamutove fedajine, navdihnjene od Seidunove vizije oz. prevare. To fascprevaranost - fanatično zagnanost - sem doživljal in opazoval na sebi. Šele ko sem se je otresel, po poletju 45, sem se čudil fanatikom, kako SZSL tepci so, Peter Lelec in njemu sorodni, Cene Logar in Ivan Bratko; ali pa na drugi strani moji sošolci Dmbci, brata Velikonja, Drobnič itn. Brez te fasce, ki vodi k Sti, ni nobene Reve, nobenega boja Radsorte. Puč in norovci - STH itn. - so se okrog 90-91 trudili vrniti NOB-PSto; posebej v tem sem jih kritiziral, njihovo Ideolo Sti, Genta, Ncla, EDč smodela.

Blažir s svojo bolj skeptično kot agitacijsko modrostjo skoraj demoralizira; to je Ptji tuje: »Življenje je večno prelivanje iz nebiti v biti«, to bi s stališča Ptje šlo, »in iz biti v nebit«, kar pa je bliže kakemu vulgarnemu materializmu Vogtove in/ali Molleschottove šole, MešBrž Cinu. Mrkprojekt je enosmerna rast iz nebiti v bit, iz revnega v bogato, iz PzMa v PnM, v AbsPrih, kakor pričuje Koc-Pavle v **Tovarišiji** o svojih pogovorih s Petrom (Kidričem). Blažirjeva Fija je bližja moji, misli, da je $\dot{Z}=S$ oz. da je $S=\dot{Z}$, večni THM-krog. Le da verujem jaz ob tem krogu v ČHM-model, v (po)ls Dti, medtem ko se je Šel že v **Triptihu** na liniji NA zadovoljil s cikličnim mišljenjem in VS. To je kombiniral s SGentom, kar ni šlo skupaj, rezultat je bil SZ, ki je ni zmozel premagati, glej moje ES analize o **Kanju** itn.

Za Blažirja je $\dot{Z}$ »veriga, v kateri so komaj celi rodovi drobni členi, mi pa smo le prav majčkene drobci!« Ptja bi to komentirala: na neki zelo splošni ravni je to res, a bistvo Mrka je v nasprotju z vulgarnim ali mehanskim materializmom Kpla prav v tem, da temelji na Člu, da izhaja od Čla kot Pska, ki ima v srcu svoje želje, v zavesti svoje potrebe, ki ima močno in zavestno duševnost, ta pa se ne more zadovoljiti s pogledom sub specie aeternitatis. Če ne bi Ptja realno pristajala na Čla kot na PO (ne pa dovolj na SAPO), če ne bi individualizma, tako Tip za Slce, RR v EkP dejavnost-čustvo, ne bi zmogla zanetiti in voditi LReve. Ne bi mogla nastajati sredi LReve-NOBa tudi tako PriIntlirika kar se da nežnega tipa, kakršna je Kajuhova, ne bi NOBD kazala takšnega Etposluha solidarnosti za ljudi, za ranjene, poškodovane, za Vido v **Razcih**, za tvegajoče, za Krima-Nino v **Rojstvu**, za zaprte, za Špelco v **BSSvetu**. Individualizacijo je RR v personalizacijo; tako je vendarle nastajala SAPO, čeprav jo je Ptja po drugi strani - Rad - omejevala, na PolIdeol območju. NOB je bil izbruh ne le ljudpesniške ustvarjalnosti, na tisoči verzov-pesmi, ampak tudi izbruh Priintimizacije, v kateri je bil v središču Čl DušNote, takšna sta Tanja in Donat v **Ognju** in **Operaciji**, Mihol in Vida v **Razcih**, Iztok in mati Viktorija v **Ženah ob grobu**. Tak pesniški subjekt se ne gleda kot majčken drobec, ampak kot Abssredišče vesolja; če ne bo on zmagal, zmage celotnega SNla ne bo. Od njega kot Pska-(SA)POe je odvisno, ali bo svet obstal ali ne v tem dokončnem času apokalipse. Gre za Absangažman EkP vrste. Blažirjeva presoja: »Mar misliš, da doraste vsaka kal v drevo?« je v nasprotju z omenjenim Prizanosom boja za usodo sveta, zavesti, da se je usodni boj za RPP osredotočil ravno v meni kot najbolj smiselni - smisel ohranjajoči - točki sveta-Zge. Tudi če Čl v tem boju LReve-NOBa pade-umre, doraste v drevo, to

se zgodi skozi ldn med njim kot Pldo in SLRevo kot Klido. Obe sta polni Ža. AgrEkzld Ža se tu kaže z najbolj Pozstrani. Psk ni le ud Klde, je tudi njeno Prisrce. Martel OF-VOSa, **Ogenj**, Vid v **Prz**, Dušan-Iztok v **ZaSvo**.

V **Tiru** šele nastaja PSt-Ideola, kakršna bo povsem razvita čez nekaj let v **Rojstvu**-NOB oz. že v **Stvari** 40. Čuti se, da izhaja Reh iz KplLiba, iz darvinizma, ki ga sicer kombinira s filantropizmom, kot se je dogajalo tandemu Jurč(ič)-Strit(ar), a filantropizem se je skazal za šibko rešitev problema darvinizma; Strit z **Logarjevimi** ni prepričal, Kersnik se je zdel z **Jaro gospodo** verjetnejši, oba pa je dal v koš Can, od **Romduš** do **Blagra**. Ema zapada socialnemu darvinizmu kot eni od Radsmeri Liba (RLHa): »Misli, da so vse kali ustvarjene zato, da rastejo in zore.« Res, to je zakon Ža; rast je AgrEkzld. »Vse te zadnje dni me muči želja, da bi se s komolci, če treba tudi z zobmi in z nohti prerila naprej.« Ž je v okviru darvinizma-Liba ta prodor naprej, k uspehu, k premagovanju ostalih; Lib=Kpl. Ker se je KC tega že zdavnaj zavedala, je izdelala FDBo kot obenem varno zatočišče in - čim manj vidni - zapor; zapor naj bi preprečeval Čl ekspanzijo in agresivnost.

Tudi Ptja se je tega zavedala, izhajala je iz EtKrite LibKpla; a je problem reševala tako, da je AgrEkzKldo kot Etdejavnost prigrabila sebi kot Ptji, Pske - svoje ude - pa je podrejala kot ovce Pastirju-Vodji, s čimer je na tem terenu sledila KCi. Problem obeh, KCe in Ptje, je bil (je še), kako Ž (AgrEkzldo) RR v Etdejavnost. Vsakdo ima pravico do - čim manj ovirane - rasti, a ne na način, da škoduje drugim, ljudem z isto Pico. Tako nastaja EtLib kot sodopuščanje in soomejevanje. Zdi se, da je zaenkrat bolj načelne narave; v praksi je globalizem neomejena agresivnost-ekspanzivnost sposobnejših. Ti skušajo sicer svoje nohte in kremplje Prikr, delovati kot boljša ponudba, kot koristnejši stroji, kot cenejše blago, a čeprav je vse to tudi res, morajo biti zobje in nohti Kplakterja ves čas nabrušeni. DaSLD je en sam plurispopad ščukic s skoraj strupenimi zobmi.

Emo zanaša, gre po poti Olge: »Vseeno, kako in kam.« Povsem neMrk stališče. »Samo naprej, samo od tod.« To je znamenje skrajno slabega počutja na slepem tiru; Ema bi raje izbrala zlo, kot pa da bi se pustila za Ve zadržati na mrtvem tiru. In to tista Ema, ki je malo prej - v prejšnjih prizorih - nastopala zelo filantropsko. Ta dvojnost v nji ni avtorjeva psihološka napaka ali nedoslednost; je Tip razcep Čla, ki je pritisnjen ob tla in ne more delovati v praksi po svojih načelih-čustvih, pa menja načela, da bi se rešil. To je bistveno za živega Čla, za Ž: da v dilemi ali obživeti ali biti dober izbere prvo možnost. Krš sicer uči izbor druge možnosti, a se po nji ravna le sem in tja. MV-II se ni; ustanovitev Dmbstva kot Vojsile je boj kot Ub nasprotnika-tekmeca, je boj za preživetje (povrh vsega celo slabo voden, diletantski boj), ne pa JKrovo stališče LdDra; JKr raje izbere S kot pa nasilno Ž-boj. Balantič se ni mogel prepričati v upravičenost SV zoper KomSlce; Vomb(ergar), **Napad**, Jel(očnik), **Vst(ajenje)**, pa.

Blažir Emino smer odobri; se zaveda, kaj odobrava. Blažir: »Pametna filozofija.« Ema: »Tudi če bi se prerila v blato?« Blato ima več obrazov: aktiven zločin, kot ga zagreši Trajbas v **Stvari**, ko ubije starega Ratarja; ali pa gre za prodajo lastne duše in telesa, glej pot Toneta v Hudalesovemu **Koraku** in Mire Vizjak v Bohančevih **Spletkarjih**. Že se laže proda Mo-škemu kot PsErS telo, v tej točki je - vsaj nekoč bila - najvišje cenjeno blago. NOBD trdi, da se obe praksi-zločina Strno nujno povežeta, prodajajoče se Že postanejo tudi

sodelavke okupatorja, glej tudi Iris v **Ognju**, na začetku tudi Kolonelovko v **BSSvetu**.

Ėma pripoveduje o nekom, ki jo zasleduje in nagovarja, »neka polizana priskuta«. »Vabi me v gostilno, v kavarno, kdo ve vse kam. Vse do prejle se mi je studilo Źe samo njegovo besediĉenje«, zdaj pa se je v nji »nekaj utrgalo«, zaĉela je popuŹcati, MeP, v katerem se je znaŹla, je preteŹak. Reh kaŹe, kako preteŹke razmere ljudi Uniĉ, iz Dĉa delajo Zĉa, cunjo, barabo. MeP je res objektivno hud - Ėma: »Ves dan sem tavalala okrog, prosila, moledovala, se poniŹevala.« Vse to je treba poĉeti, da si izprosiŹ sluŹbo; to je grda plat trga in Kpla, danes se obnavlja, ĉeprav je enako res, da je bilo pod Ptjo treba prosjaĉiti njenega funkcionarja. »Za skorjo kruha bi Źla v sluŹbo.« Tako hudo danes ni, danes imajo prosivci za sluŹbo Źe visoke zahteve. »Ali naj poginem kakor pes za plotom, samo da ohranim 'poŹtenje'? Kaj je poŹtenje?« Koliko ljudi je uspelo, ker so se mu odrekli! NajspretnejŹi so svojo prodanost pokazali pod Ėmasko, SrKos, sodnik JerolŹek, veĉina udov DSD, ki so bili nekoĉ udje-pristaŹi Ptje. (Tudi moja sestriĉna Metka od Matije, ki noĉe vedeti danes o niĉemer, kar se je zgodilo oz. trdi, da ni vedela in da so krivi tisti, ki so ji to zamolĉali, sama da je njihova Źrtev. Res da se ni prodala, si je pa kupila mirno vest.) »Kaj je poŹtenje? Ĉemu? Ali je Źe komu mar?« PV je bilo veĉini mar, ĉeprav se ga ni drŹala; Źele MV-II se je v LRevi oĉiŹĉevala. Danes pa je poŹtenje - Ėta - res izgubilo pomen, v LDPM velja zgolj zviti Utinteresni Um, vse se je instrumetaliziralo, celo Ėta; veliki ideolog te spremembe je SrKos. Tudi teza: ne stori drugemu, ĉesar noĉeŹ, da stori drugi tebi, je deviza Utfije, dogovora za skupni UŹ, ne Ėte. Ėta postaja le Źe maska starejŹih; mlajŹi te besede ne potrebujejo veĉ. Kako je Ėta propadla, je nazorno pokazal Jovanoviĉ Źe v **Norcih**, 64.

»Ne, ne.« Nikomur ni veĉ mar. »Zdaj vem, da vodi z mrtvega tira le dvoje poti: v blato ali v smrt. In v smrt noĉem. S Źtiriindvajsetimi leti Źe ne. RajŹe v blato.« Danes se Slci ne pogovarjajo v tako izostrenih Ėt retoriĉnih izrazih. Besede blato ne uporabljajo veĉ. Jaz jo, glej naslove mojih knjig v **RSD: Blagor blata** itn. Raziskujem, kaj je vsebina - PSt - blata, celo dreka, StrŹa, ĉrev-kanalov. Danes izraŹa omenjeno dilemo povpreĉni Slc takole: ali v uspeh ali v neuspeh. Ź je zanj samoumevno blato, vendar lahko uspeŹni-bogati kupi neomejeno koliĉino detergentov, si usrane babe (a la ideologinja te smeri Bernardka RakovniŹka) namaŹejo na ksihte na tone make upa, da so bolj podobne Ėnsorjevim spakam, pa postane zadeva znosna. BrŹa ali SSS se je iz NKNMeŹa RR v nenravno, nenaravno in akulturno krdelo ogab. ReŹitev problema Ėte je torej v higieni oz. v nanosih mask; Źe - ljudje - ne nosijo veĉ le noĉnih mask, ampak maske za ves dan. V umetelnem svetu PMLD ni veĉ razlike med Nvo in artifiĉielnostjo, Groharjeve in Jakopiĉeve **Breze** so se skazale kot instalacije, kot kanali, po katerih brbotajo odpadki, tj. Drek.

Razlika med brezposelnimi iz **Tira**, ki se imajo za odpadke Dbe, in Daodpadki je ta, da so PV reveŹi trpeli, ker so bili vzgojeni v KatponiŹnosti, hoteli so ostali NeĈi in DĈi, Ėmin problem, medtem ko DaSlci ne vidijo niti najmanjŹega razloga, da bi trpeli, bili poniŹni, pristajali na kako Ėto, ki bi jih zasuiŹnjevala. Prodajajo se, kolikor se morejo; to je vsebina teze emancipirank, da je Źe (Ĉl) lastnica svojega telesa. Ĉe Ĉl ni veĉ vrednost, le cena na trgu, ĉe se ne doŹivlja veĉ kot vrednost, niĉ ne izgubi, ĉe se proda; nasprotno, pridobi, seveda ĉe se proda uspeŹno za viŹjo ceno od trŹne. Mravljakovi se

kot Mistrici ni uspelo prodati, v pohlepu se je uštela, MarPodobnik pa se po stotih porazih kot neizmerno ambiciozen poželjivec spet vrača na Polsceno delat težave (vsem; bogve komu bo spet prodal kako vrečo z zrakom! Blato? Kje pa!« Ideje Čla iz NLa!) **Tir** skuša še v duhu EtHuma imenovati stvari, kakršne so, v PMLD ni več mogoče ugotoviti, kakšne so; so, kakor jih kdo gleda; so konstrukti in s tem Utinstrumenti. Sicer pa tudi PV HumEta (ali KatEta) ni zastopala položaja, kakršen je bil v Resi, ampak takšnega, kakor se je kazal glede na VIS KČe in Ptje. Vsekakor drži, kar je prvi uvidel Freud, za njim pa ponovil Kosovel, danes pa vsi ludisti: blato=zlato. Ta enačba je del mojega **Orga**, dajem ga na konec vsake knjige **RSD**. Moj brat AlešK je šel v S(m), da bi dosegel zlato-vrednost, velika večina gre v blato. V obeh izkušnjah je mogoče ls Dti. A ga je treba šele ES analizirati. Ta analiza je eden mojih osrednjih ciljev v **RSD**.

Na takšna Emina razmišljanja se odzove Blažir, prestrašijo-odbijejo ga: »Ne, Ema! To ni pot naprej. Tega res ne smeš.« S HumEt vidika ima prav. A eno je odsvetovati zlo, drugo prav svetovati, da bo nasvet obsegal tudi stvarnost. Blažirjev je ne. Kajti skaže se, da je Ema preprosto lačna, nima kaj jesti. »Že od sinoči nisem zavžila ničesar.« Ob takšnih dejstvih se začnejo načela majati. Čl mora imeti posebno Fijo - stoicizem, askezo -, da vzdrži lakoto; imeti mora cilj-smisel. Komsti so ga imeli; 24-letna reducirana uradnica ne.

Ema ne razkraja le lakota, ampak celotno razpoloženje v baraki; dve lakoti-obupa se seštevata. »Čakaš, trohniš, se razkrajaš.« To je eno Temdoživetij SD-20, tudi GrumD. »Ali ne čutiš, da se mi vsi tu razkrajamo?« Udari torej, ne pusti se narediti za trpen predmet, po katerem vsi mahajo; takšen je odgovor MrkPtje, MOča, Krefta, Vanje iz **Lo-05**. »Kos za kosom naših duš trohni in naša telesa venejo.« Namesto zdravega ErSa prisiljena samoodpoved ErSu ali prostitucija. »Mlada, ko bi morala brsteti, cveteti.« MoM je našla zase primeren - tedaj je bila prepričana, da idealen - odnos z MOčem, vsak ni imel iste sreče, a tudi MoMina sreča se je kmalu začela podirati, vzrževala jo je pri Žu z vse večjo nasilnostjo oz. odločitvijo, da ne bo razmišljala stvarn(ostn)o, ampak konstrukcijsko; rinila je z glavo skoz zid, a ne po obeh linijah, ki sta obetali uspeh: kot Pepca Kardeljeva ali Vida Tomšičeva z aktivno udeležbo v ilegalni Ptji ali tako, da bi MOča prepričala, naj dela kariero v Dbi, naj kombinira LRevo in kariero, kot je zmogel Vilfan. MoMine zmage so bile vse bolj le v njeni glavi, DušNoti; zato je MV-II izbruhnila v Pervzmedo ErSa in se pokopala.

Ema je obremenjena: »In če bi se nenadoma zgodilo, da bi vlak našega življenja le zdirjal po živem tiru«, zdirjal je z Il. Svetvojno, bogve kako se je tedaj opredeljevala Ema?, »ali meniš, da bi še kdaj mogli biti taki, kakršni bi morali biti?« Jasno je, da takšni niso bili oz. najprej so verjeli, da so dosegli popolno skladnost med Poznačeli in Dbakcijo, v NOBu, nato pa so z ARF-AK odkrili, da je bilo narobe oboje: načela in akcija. A koliko - v kakšni meri - narobe? To je odprto vprašanje še danes. Za DSD je bilo vse narobe, za DSL le delno narobe; napačna da je bila njihova odločitev za LRevo, prava odločitev za NOB. Čl spreminja svoja načela in ocene tudi za nazaj; marsikaj - celo bistvenega - si Prikr, da bi se prerinil skoz uho šivanke in ostal pred sabo Her. Brkonja Stanolnik kadar le more zabavlja čez LRevo, obenem pa se ves čas bije po prsih, kako je vse delal iz Ljezni do SNara. Pa je bil Kardeljev

tajnik! Primer SZSL-sleparj(enj)a! »Ali se ti ne zdi, da bi se še potem, vse dni do konca, vlekel za nami ta strašni čas?«

Vleče se, tega ne more noben udeleženec tega časa preprečiti. Lahko pa si odmisli iz njega, kar mu ne pride prav; Brkonja Čeljutnik si odmišlja LRevo, Ribičič svoje delo v OZNI, Pepca pa si poloma Komciljev ni mogla odmisлити in je naredila Sm. Kdo se ukvarja z MV-II na HKD način? Le jaz? Jaz razlagam - po svoje celo »zagovarjam« - Holo maja 45, pojasnujem, da sledi iz Stre SZge, ČIZge, zanj jemljem celo soodgovornost nase. VeRus me je z grozo odbil, ko sem mu svoje misli sporočil; VeRus je iz genija, kar je bil okrog 60., postal običajen grabljivec, uspešen UProf, del SvetZnesteblišmenta, povprečnež, da me je sram zanj. Tako odpadajo MBP. Odpadajo predvsem zato, ker niso sposobni nositi v sebi nekdanjega strašnega časa, se z njim ldn in biti vendar do njega v ARF-AK distanci, kar je cilj **RSD**.

Nič ne kaže, da bodo liki iz **Tira** kaj bolj zmožni Pozpredelati izkustvo PV-časa, lakote in zavrženosti. Blažir, ki se vsaj ne zateka v S kot Snel, se zanaša na EvKrš obljubo; jo misli Irno. Ema: »In ti?« Blažir: »Jej in ne sprašuj! (Z nasmeškom.) On, ki ptice pod nebom redi, bo že poskrbel zate.« Mar res? Kako poskrbi za Čla Katbog? Pusti ga enako crkniti kot Snike. Ista pasja figa, minimalna, bi rekla Dine in Tonetov Pril luka v **Potovanju**.

5

Tako vstopajo v barako drug za drugim reduciranci in nesrečniki. Najprej - v 8. prizoru - Agata, »beračica in vedeževalka, 60 let«. (Čim prej bo treba narediti ES komparacijo med **Tirom** in JKranjca dramama iz 30-let, **Katakombami** in **Skednjem**. Podobnosti so velike. Katera drama je vplivala na druge?)

Zanimivo: edina, ki premore hrano-jed, je beračica, Agata. »Vstopi noseč v roki skledo kuhanega krompirja.« Tu beračica ni egoistka, ampak - morda od vseh še najbolj - solidarna, stvarna v pomoči, najmanj retorična. Oblika zgodbe je SeH, poanta je grenka: s prosjačenjem prideš prej do najosnovnejše hrane kot z delom, ki ga ni. »Dva dni sem hodila po vaseh in nabrala kruha, krompirja, moke in še nekaj jajčk.« Po vaseh, ne v mestu. Mraku je PoV nosila turško kavo šlogarica, Ivan in Karla nista imela penozov, da bi si jo nabavila. Vsi so darov deležni, vsi so lačni, tudi Blažir in Mira.

Agata je pristala na svoj polom v Žu. »Nekoč« je bila »plesalka v varietetu«, zdaj fehta. A ne crkne, se ne vda. Je ta njena kljubovalnost PozVrta ali le Vitz v razmerah dna? Je - z mojega vidika - kaj vredna? Ne dokazuje le tega, da Ž zelo nerado popušča? A ker Agata daruje - še bolj pomoči potrebnim od sebe -, ne živi zama. So drugi preponosni, da bi prosjačili? Mislijo, da bi jim morala dajati Db kaj več, da jim je dolžna priskrbeti delo in ugled? Ptja me je PoV naučila, da ni Db dolžna nikomur nič; če govori o svojem zaslužništvu in organizaciji znanja, darov, dela, je to ali drugostopenjsko ali le maska. Kdaj že sem spoznal, da je moj obstoj odvisen zgolj od mene oz. od tistih mojih najbližjih, na katere sem stavil in me - na tem terenu - niso izdali, na Alo, na njenega očeta Milovana Goljevščka, na

PriSo, okrog 58 posebej na Dineta, na VeRusa, kasneje na Rožanca, na Šela; na MoMo in MOča ne, MOč se me je 58 skoraj odpovedal, eno takšno njegovo pisemsko sporočilo kot izraz njegove strahopetnosti-živčnosti sem komentirano objavil - tudi kot dokument - v eni od knjig **RSD**. A da bi me podpirali ti redki bližnji, sem moral najprej trdno stati sam. Iz MGGe se je podelal le Hudeček; tudi zato ima danes poln gobec AnK Sša. Kakšen bednik!

Tudi Agata je Fifka, kot vsak iz **Tira**; takole se razlaga: »E, različne so usode ljudi, golobčki moji!« To zveni nekam v slogu Gorkega **Na dnu**. »Ko se človek postara, je vseeno.« Agata se ima za staro in je stara, čeprav je šele 60-letna; jaz se bolj upravičeno gledam kot starca, imam petnajst let več od Agate (in Galuna). Pa mi ni vseeno. Če bi mi bilo vse eno, bi naredil ali Sm ali pa začel skrbeti le za svojo rit, kot velika večina penzionistov na čelu z MBP Brez-zobarjem, Šegovim famulusom, genijem izpred 4-desetletij. Agatina modrost je dvoumna: »Vse eno je, hodiš ali šepaš skozi življenje. Na koncu klecneš in vsega je konec.« Na ravni telesa ima prav, vsak konča s So. Drugo pa je, ali in kako klecneš, z Eto, z duhom? Ali skoz Ž plešeš, potuješ ali šepaš; kakor pač določimo te izraze. SrKos pleše skoz Ž, skoraj breztežen je, obtežuje ga le neizmeren Cin, sicer je astralen duh, angel PM-Uma. Janez Dokler šepa skoz Ž; naj počiva v miru! Jozula Vidmar se je vozil skoz Ž z modrim vlakom, s F(evdalno)kočijo. Jaz skoz Ž hodim; potujem, z muko in z veseljem, kakor kdaj. Ni mi vseeno. Čutim, da me bo kmalu pobralo kot telo, a se napenjam iz petnih žil, da ne bi prej odpovedal tudi kot Etduh, kot ustvarjavec, kot iskavec Dti. Bom zmogel? Bom v K-milosti? Tudi razprava o **Tiru** sodi v ta napor vzdržati na poti, ki vodi - naj bi vodila - k UnBDru.

Ira: Agata K-da je na boljšem od ostalih. Ema: »Toda vsaj mladost si imela.« Mira: »mi še te nimamo.« Jaz sem jo imel; in desetletja zrelega Ža. Še starost mi je HKD intenzivna. Imel sem srečo kot malokdo, tega se zavedam. Ptji - že prej KCi, MV-II - se ni posrečilo, da bi me naredila za Notemigranta oz. Dušinvalida, kot se je točno označil fBernik v TeVe portretu. Zmerom znova sem se iz iztisnenosti na rob Dbe vračal tja, kjer sem ocenil, da se dogaja Zg, dejansko pod DbZgo ZO (Zg odrešenja), Zg smisla, Zlsla. Kot Ema ali Skočir sem se čutil morda okrog 50-51, okrog 65, kasneje ne več. S pomočjo MGGe se mi je posrečilo izdelati prostor SAKO, kjer sem bil Eia. Bil sem vmes ali oboje: ne Vanja iz **Lo-05**, to je bila Pučeva smer, ne Slikar iz **Črnih dnevov**; rešil sem se, kot Andrej iz **ČvŠ**.

Agata ni moj vzor - Agata: »Samo eno je važno: ne vračati se. Celo življenje ti je potrebno, da se zapreš vase, da zapahneš duri in si sam, sam. Ali ... saj je vse eno.« Moja pot je bila ravno nasprotna od Agatine: ne se zapreti vase, kar najprej se vračati na iste teme, jih obravnavati z novih in novih strani, poglobljati, kajti Ž ni le fizično naprej, ampak je nenehna ARF, torej tudi - AK - pogled nazaj. **RSD** je tak ARF pogled ne le name kot na avtorja tega teksta-micelija, ampak na SD, na Slov, na Člostvo. Moj cilj ni kako se rešiti, pa čeprav s tem, da prečrtam vso vednost o sebi in svetu, da vse reduciram le na to, da je, kar je; na Ožldo. Odpirati se, kolikor zmorem. Odpiranje je z drugim imenom: Is Dti. Agata svetuje: »Ne vdiraj v tuje duše. Kaj ti veš, kako je tam.« To je usrana modrost SrKosa, ki se boji, da bi kdo, ki bi vrtal vanj, odkril skladišče dreka. Jaz se tega ne bojim. Če je TH Her v pogumu Vojtipa, vojskovodja SV zoper Ptjo in Srbe, sem jaz Her kopanja po sebi, po svoji strahopetnosti, ki jo kot Apel svoje podobe na ogled postavim. Ne toliko na

ogled za voyerje oz. radovedneže, ampak na ogled sebi in tistim redkim, ki so ob meni. Zame ne zadošča deviza Mizma - Agata: »Živeti je treba, tako ali tako.« Trdim: živeti sploh ni treba; le zakaj bi bilo treba živeti, če Ž nima - ne bi imelo - globljega smisla, izvira v UnBDrem? Živeti je treba le, če je Ž posvečeno Isu Dti. Sicer je pa res vseeno. Nikomur ne bom jemal Ža, celo dajal sem ga, na veliko sem učil, informiral, pojasnjeval, sodeloval v konstrukciji HKD Ža; kolikšni in kakšni so bili nasledki tega mojega prizadevanja, ne vem in ne bom nikoli (z)vedel. Zase pa vem, da sem iz še nejasnega iskavca Skri(vnosti) Ža postal kar precej odločni-določni iskavec Dti. Moje Ž ima smisel. Ga ima Ž brezposelnih v **Tiru**? Je ta njihov smisel vera v NŽ? Niso ti revčki hudikovo henidni?

Za Agato vstopita v barako Valo Meden, »brezposelni novinar, 32 let«, in Silva Vodanova, »izgubljeno dekle, 22 let«. Meden je še posebej poudarjen SeH filantrop: »Čestitajte mi! Rešil sem človeka!« Silva je prostitutka, kot ARemčeva **Magda**; Reh res obnavlja že znane motive iz SD-20. »Našel sem jo na mostu, ob ograji. Hotela se je vreči v vodo.« (Se zato piše Vodanova?) »Toda moje roke so bile hitrejše.« Ko da je ud Salvation army, klic-roke v sili. Rešil jo je seveda zoper njeno voljo; vendar se bo ta volja v teku drame spremenila, Silva bo našla smisel; vendar, koliko trdno? Ne preveč torkarjansko? Zaenkrat Silva protestira zoper rešitev, prevzema jo skrajšen OIS. »Čemu si mi zastavil pot? S kakšno pravico?« To je važno vprašanje, težko odgovorljivo. S Pico prepričanja, da je Ž vredno samo na sebi; z mojega vidika ni. Vredno je, če je možnost za Is Dti. A kako vedeti, kdaj kje kdo išče UnBDra? Silva najde na koncu drame nekakšno €rS srečo, vrne se ji zaupanje v ljudi; je to Prasmisel? Dvomim. To je (še)le Kld kot Hara. Ni pa mogoče Is(kati) Dti, če Čl ne živi. Ali pač? Kako vemo, kako je po Si? Jaz se nisem odločil za S(m), morda predvsem zato, ker sem nepopoljšljiv vitalist, zmerom je v meni zadržek: kaj pa, če bom le kaj našel, če bom primerno iskal in še živel? Temu stanju-čustvu se že od nekdanj reče up-anje. Upanje zoper upanje, bi dodal modri apostol Pavel. Druge rešujemo iz samoumevnega prepričanja, da ravnamo prav. Sicer pa jim S le odložimo, če mislijo s Smom resno.

Debata, ki se odvija, je bistvena. Silva: »Kdo ste?« Res, kdo so? »Kaj mi hočete?« Jim res zadošča, da jo rešijo pred Smom, ob tem pa sami ne vedo kako (pre)živeti? »Ali nimam pravice, storiti s svojim življenjem, kar mi je drago?« Meden: »Nimaš.« Filantropi so nenavadno samozavestni. Silva: »Ali si moj oče?« Pa še oče se nima Pice vtikati v odločitve o Žu in Si svojih odraslih otrok, kot se MOč ni vtikal v ŽS mojega brata; se je pa MoM in s tem ravnala najslabše, Aleša je najbolj bližala k Smu. Zanj ni bilo odločilno, da dela dobro zanj, ni videla kot cilj ne njega ne nikogar drugega (tudi mene in svojega soproga ne). Važno ji je bilo, da uveljavlja svojo Moč - ldn jo je z €to - nad sočlom. Brat je dovolil, da jo je uveljavila nad njim, jaz sem ji pokazal figo.

Meden kot ALH filantrop: »Več« sem: tvoj »sočlovek«. Z mojega vidika je Vrta sočla nemalo vprašljiva. V glavnem so soljudje moji tekmeči; bratje pa celo glavni Sži, Bm, €Dč (J)€lko, **GiM**. Z bratom sva imela čudovit odnos, a bil je 17 let mlajši od mene, niti sin niti brat, ampak? Ker sta starša ravnala z njim narobe, sem se mu posvetil. Z ekselentnim uspehom: da je naredil Sm. Gre za eno mojih najučinkovitejših dejanj. Me je še katero dejanje ali opustitev dejanja bolj obremenilo kot to z Alešem? Zapustitev Cilke? Hvala

bogu, da je 3 desetletja po tem, ko sva se s sinom - Hanžkom - ponovno srečala in za dolgo sprijateljila, ta odnos on pokvaril, slabič. Razbremenil me je, samozaverovan Varuh ČIB(lodenj).

Silva seveda iz neposrednega izkustva ve, kdo in kaj je soČl; če česa, se boji t(akšn)e retorike, ve, da je instrumentalna in Hin. (Govor SrKosa; res, beži pred njim!) Silva hoče pobegniti: »Umakni se! (Plane proti izhodu, toda Meden jo zadrži in ostali jo obstopijo.) Izpusti me! Zveri.« Predpostavlja, da jo je Meden z medenimi besedami zvabil v barako, kjer jo bodo okradli in Sekzlorabili; v DaSfilmu bi se že zgodilo tako, DaSDb ne da nič na dobre namene in Etroriko, ve, da je vse maska in sredstvo. PV-SD pa je bila še zavezana Eti, pa naj je bila ta Eta le ali De. Brezposelni so dobri ljudje; Silvo izrabljajo Kplpodjetniki, ne reducirani Žursti.

Reduciranci imajo blago samozavest - Blažir: »Vse so nam vzeli: mladost, vrednost, vero«, to je leitmotiv drame, »a enega nam niso - srca.« SeH. »Srce je še v nas, za vse, tudi zate.« In kako je to srce pomagalo Rehu MV-II? Da je poslal Pavlo v **Septu** v samoodpoved in pokoro in to v času, ko se je dogajala kataklizma sveta, II. Svetvojna, LR v Slji. Liki iz **Tira** so bili vrženi iz Dbe in ne po svoji volji, par let za tem se je Čl - Pavla - sam iz svoje Svvolje odločil, da zapusti Dbo. Tudi jaz jo zapuščam, le da Dgč kot Pavla. Ne, ker bi delal pokoro za GhKo, ne, ker so me oblastniki nagnali, ampak ker sem sam suvereno - kot SAPO - ugotovil, da v takšni Dbi, kot je, nimam česa početi, da me korumpira, mi zamegljuje pogled-presajo; da bom uspešnejši na robu, uspešnejši seveda s svojega vidika Isa Dti.

Agata, ki je nekak rezoner drame, Silvi prerokuje »srečo«. A sreča je le Kld SSL, le maska Hare na Resi AgrEklde. Dt in sreča se ne skladata; morda gresta kdaj - redko - nekaj časa skupaj, a sreča Prikr tisto, kar je bistveno: Dt. Dt ni uspeh ne v Dbi ne v ErSu; sreča je SSL.

Psihoterapevtska metoda, s katero obravnavajo Silvo, je ta, da se z njo ldn, točneje: pokažejo ji, da se z njo ldn, da ni sama, da ne živi v zgolj Sžsvetu. To sta delali tudi Ptja in KC, vsaka na svoj način; nazadnje se je skazalo, da sta z ljudmi, ki sta jim nudili pomoč, manipulirali. Reduciranci nimajo razloga manipulirati s Silvo, od nje si nimajo česa obetati. So le začasna skupina, ki se bo prej ko prej razšla, razen če ne bo kdo od skupine Silvo vzljubil in z njo sotvoril par, Meden.

Meden pripoveduje Silvi, da je bil sam na istem kot ona: »Vsakega izmed nas je že kdaj obšla skušnjava vreči se v vodo, zadržniti si vrv okoli vratu ali pognati si kroglo v glavo.« Vsi smo na istem, vsi smo ljudje; torej Silva ni izjema, njeno Ž je morda še težje, še bolj od ostalih je ogrožena, a to je ES razlika, ne Strna. Meden skušan Silvo prepričati, da njihova odločitev za Ž ni bila strahopetnost, kot misli - jim očita - ona, »šleve« jim pravi, ampak da so bili »junaki. Junaki, ki stoje na svojih mestih in nočejo strahopetno pobegniti s fronte boja, ki se imenuje življenje.« Merilo je Vitz. »Tak pobeg bi bil protinaraven«, tako govori Libec, »ker mora vse, kar se je naravno pričelo, tudi naravno končati.« Meden pozablja, da v Nvi ni nič zoperNvnega; Meden in Reh kar naprej - tudi v **Učlu** - presojata s stališča nepreseženega Krša, ki temelji na nasprotju Nv in nadNv. DaZn odkriva, koliko živali naredi Sm; Sm je le ena od oblik Si, ki so drugobit - drugonič - Ža.

Prepričljivejše je stališče, da je Sm zoperEt. »Tak pobeg bi bil nemoralen, ker mora bojevnik bojevati boj do zadnjega, do zmage ali poraza.« A tudi to

je Ideol stališče vrednotenja; le zakaj bi moral Čl za vsako ceno vztrajati do zadnjega? Ž terja zmago, a če ne gre, pristane na S, tej se itak ne da izogniti. S je odmiranje, ki je najbolj Nvno. Kan izroči svojo dušo bogu - KČi -, s čimer pove, da se je nehal boriti, da prepušča vse odločitve naprej bogu oz. doktrini Kata. In še tretji razlog: »Tak pobeg bi bil nesocialen, ker je vsakdo izmed nas samo del kolektiva, ki se imenuje družba.« Celo: »samo del ...« Vrhovna Vrta je Db; to pa je že bliže Mrku. »V tej družbi ima vsakdo, tudi najneznatnejše in najbolj zavrženo bitje, svojo dragoceno nalogo pripravljati novo, lepo, boljšo prihodnost.« Teror t(akšn)ega prepričanja je posebno MV-II (a že v SIŽ-30) ljudi organiziral kot borce za AbsPrih. Z mojega stališča je tudi to le stvar Ideole, kajti iz izkustva vemo, da Ptja ni vzpostavila nove Prihi kot Nsveta oz. le kot Relnovoto. Sam sicer vztrajam, da je Čl dolžan Is UnBDra, a to je moja vera; odločitev, da brez t(akšn)e vere ni razloga za Ž, razen kot Už - (s)lasti -, kar je TemVrta LDPM. Meden: »Zato ne sme pasti brez haska«, namreč Čl. Se strinjam, le da odloča, kaj je ta hasek, korist oz. smisel. Braniti Nardomovino, kar je teza Ncla-fza? Braniti Prol, KČ, lastno Ž? Vse to ne zadošča. Razlog mora biti v Dti, le ta omogoča-utemeljuje Absterjatev, ki meri na Tr.

Soočita se dve trditvi-oceni - Meden: »Kedo bi imel korist od tvoje samovoljne smrti?« Silva: »A kedo bi imel korist od mojega življenja? Čemu naj živim? Čemu trpim? Komu je mar?« Vprašanja, zastavljena že v **Učlu**. Če je mar Medenu ali Blažirju - skaže se, da se je vanjo zaljubil Blažir -, je razlog za Ž tu. To je seveda ErS razlog, Hara v ldi dveh. Za začetek zadošča; nadaljnje Ž pa bo postavilo pred oba nove zahteve, kot jih je pred naju z Alo.

Blažir se začne bližati Silvi po liniji SeHa, sočutja. Na njen obup (»Jaz sem propadla, ničvredna, zavržena ženska, ne dotikajte se me!« itn.), odgovarja: »Nobeno človeško bitje ni tako propadlo, ničvredno ali zavrženo, da ne bi zaslužilo sočutja, a s tem čustvom moremo vse odpuščati in vse popravljati.« Če govori t(akšn)e besede nekdo s piedestala, kot NeČi cerkveni dostojanstvenik (nekdo, ki se ima za NeČi Čla ali dela navzven tak videz), gre za FP Usmil višjega do nižjega. Če pa gre za horizontalno razmerje dveh, ki sta - se čutita - oba zavržena, je sočutje primerno; pomeni so-čutiti Čla v njegovem Trpu. Zdi se, da govori Blažir iskreno in da mu bo Silva prej ko prej verjela. S takšnim so-čutjem jo bo rešil, vsaj začasno.

Mora pa res začutiti Blažirjevo Pričustvo; Silva ima namreč Dgč izkustva: »(ironično) Sočutje, dobrot, ljubezen. Prazne fraze moških.« Ko jih izgovarjajo kleriki a la Rodeur, Grill, monsignor Koshir, velja Silvina Kritdrža: »Slišala sem jih stokrat, tisočkrat. Za njimi se je skrivalo vedno eno in isto: nizkotno poželenje.« Ali do Že-Seka, ali do (ob)lasti; v vsakem primeru gre za (s)last. »Vsi so mi jih delili, moralne nauke, ker so hoteli z njimi oprati svojo lastno umazano vest.« Drži. Zato Silva ne more kar tako - na prvo besedo - verjeti ne Blažirju ne ostalim - Blažirju: »In ti, kaj si, hinavec ali pridigar?« V Stresu vidim takšnega Hinpridigarja. Blažir se zdi iskren, Reh ga dela za iskrenega: »Ne eno ne drugo: samo človek.« SeH, ki bi bil Abst, če Blažir ne bi vzel Silve za dekle. (Stresi niso frančiški Asiški kot ekspater Ambrozij iz Mrakove **Rdeče maše**, ampak so škofje, ki uživajo v (ob)lasti.) PVKC je bila še bolj kot DSKC mesto prazne retorike; Silva ima stvaren razlog, da znova izbruhne: »Nobene besede več! Nočem pomilovanja. Nočem usmiljenja. Sovražim čustvenost,

sovražim fraze.« Takšna Silva mi je bližja od SeH sladkobe posedovalcev; Cana cenim više kot Župnika iz **Kralja**, Can pa je ob Maksu tudi Peter iz **Poha**.

Gre pa Silva predaleč v izjavi-čustvu: »Sovražim vas vse in vse ljudi, ves svet.« S tem prizna, da je od sveta-okolja preveč odvisna. Tudi mene ima nemalokrat, da bi zavzel do ljudi - Čl(oštv)a - držo Sša; a jo premagam, raztrgam preneposredno čustvo, najdem ekvidistanco trezne presoje. Ljudje niso vredni čustva Sša, niti Hitler in Himler ne, ne Boris Kraigher ne Ribičič. Do njih čutim enako kot do SrKosa in tistega bebastega TeVe napovedovalca, baje se kliče dr. Stare, ki je obseden od razvrščanja tekmovalcev po trenutnem rangi, zanima ga ena sama stvar: trenutno mesto na lestvici Db in/ali športnega - vsakršnega - uspeha. Ko ga poslušam, se mi dviguje odpor do obisti, a TeVe naravam na brezglasnost, pa gre. Hitler je ubil milijone ljudi; mar jih ni tudi AlekV? Še mnogo več pa jih je pokončal Katbog, ki je obenem judovski bog Stare zaveze. Kdor živi, ubija; VelOsi še bolj - množičneje - od ostalih.

Silvi bi se morda posrečilo barako zapustiti, a dobi srčni napad, »nenadoma se zgrabi za srce in omahne.« SeH, čeprav je položaj verjeten. Spravijo jo v posteljo. S tem je dramatik naredil prostor za naslednji nastop, v katerem spoznamo Pečarja in Galuna.

6

Barakarji se gibljejo tudi na robu Krima, ne le toženja. Že prostitucija je veljala nekoč - PV - za del Krim(inal)a, tatvina in rop še mnogo bolj, zanju so strokovnjaki Mo-ški. Ko vstopita v barako Pečar in Galun z zavitkom v roki, se zdi njun plen sumljiv; Agata je kruh naprosjačila, a da ga je Galun, ni verjetno. Galun je »poklicni brezposelnež, star 50 let«, nekako klošar, če bi ga imenovali po današnje; Ciril Pečar, »brezposelni knjigovodja, 25 let«, mu asistira. Oba se odločata za akcijo, z njo prebijata ujetost v ječo, vendar je njuna akcija takšna, da jima onemogoča vrnitev v normalno Dbo. Pa se v takšno sploh hočeta vrniti, sta se v takšno sploh sposobna vrniti? Baraka so tudi vice in/ali preizkušnja, odkoder se eni rešijo v Poz del normalne Dbe, drugi padejo v njen Neg (Krim) del, v pekel.

Galun prinese »pletenko vina, že malo opit«; jamrarijo - obup - zamenjuje lumHed. Na svoj podvig sta ponosna - Galun: »To pa je šlo kakor namazano. Kar notri in kar v blagajno ... Vlomila sva.« A tega ne bi smela pripovedovati na glas; Pečar se boji, da ju bo Pij(ani) Galun izdal; surovo mu grozi: »Še eno besedo in razbijem ti gobec, da boš do jutra zbiral svoje škrbine.« Med prej ErS razpoložene meditirajoče Fife vneseta poulično surovost, ki blagost mrtvega tira degradira. Drama se začneja razširjati ali podirati v problematično plat. Galun vlom-Krim zagovarja; Agatino Fijo razlaga-razume po svoje, a legitimno: »Živeti je treba, tako ali tako, golobčki moji', pravi Agata. Saj je vse en hudič. Dobro se itak ne bo končalo.« Galun nima nobenih iluzij več, kot Olga ali Mira-Blažir. Z odtekanjem iluzij odtekajo tudi Etnorme za Ž v Dbi. Vse se anarhizira v lumduhu. V prvi plan prihaja druga plat lReve, KrimZl(očinsk)a, MV-II se je mogočno razbohotila.

Galun in Pečar (GaČar) proizvodov-hrane nista sama pridelala, kot uči Mrk, da je treba storiti, ampak sta si jih prilastila, ne da bi bila člana Ptje in od

Ptje poverjena za novo in pravično prerazdelitev dobrin; kradla sta le za svojo in svoje majhne grupe korist. S stališča Mrka, ki hoče ostati Hum, je bistvena razlika, ali si prilasti velika premoženja (tovarne, podjetja, banke ...) Ptja kot Histsubjekt sveta, prek zakonov, sprejetih na uradnih sestankih, na katerih ljud kot takšno določa usodo Čloštva, ali pa vzame »narezek, sir in kruh« skupinica Pskov kot Pvtnikov, ki za svoje dejanje nima pokritja v legalizaciji akcije in ki legitimiteto razume anarhi(sti)čno. Tudi v Prtih lahko tatu likvidirajo, pa je vzel le kos kruha, medtem ko dobi njegov Vodja, ki je vzel celo tovarno, za to dejanje najvišje Džodlikovanje. KaKi sta se od začetka zavedala, da je treba dati LRevi masko legalnosti, jo potrditi-utemeljiti na pravih odločitvah.

Zaželjeni cilj - obilje jedače in pijače, sanja že v Pravcah - je dosegljiv in dosežen na dva načina, ki se izključujeta. Prvi je neposreden: odnos potreba-želja si pridobi za svojo izpolnitev celo Mormoč iusa kot metode legalitete. Naj MrkDb še tako prevrača dotedanje lastniške Vrte in odnose, vsa je pokrita z RPP Ideolo; naj vidimo v tej RPP Ideoli še takšno instrumentalizacijo-pragmatizem, odločilno je, da je sistem ropanja pravno korekten, alibiziran na temelju legitimitete Čloštva in Idej NKNMeša oz. Franc Reve. Kar potrjuje LD v Džskupščinah, potrjuje LR na sestankih predstavnikov NLa, ki pristneje zastopajo NL od prejšnje Brže. Čeprav KaKi nista pravnika, eden je Učo, drugi študent kemije, ravnata kot vrhunska pravnika. Že odločitev za vstajo SNLa poleti 41 je - naj bi bila - interpretirana kot odločitev samega SNLa, ne kot zamisel in dejanje neke delne Dbgrupe. Pravne norme so skušali spoštovati celo Nczpraktiki. Pravo preprečuje Nast nenadzorljivega anarhizma, vdor kaosa v sistem.

GaČar vnašata ravno ta Temnered v sistem Barake. Naj je Baraka še tako na robu Dbe in s strani moči Dbe nepomembna, tudi v nji se odloča o tem, ali bo zavladal v razmerjih med ljudmi kaos ali red. Tu je najbrž razlika med trockisti ali neoleanarhisti na eni in Stllegalisti na drugi strani; tudi v ŠpDžV. Kar se vodstvu LReve ne posreči pokriti - upravičiti - z legalnim pravom, tisto Zamol, Prikr; mislim na tim. zunajsodne poboje, na PVD, pri NczNemcih na odločitev za dokončno rešitev judovskega vprašanja, torej za zaplinjenje milijonov Judov, homoseksualcev, ciganov, rasno nižjih. Zato je še danes interes tim. Kontinuitete, da potisne vzroke - raziskovanje vzrokov - in sam proces PVD v iracionalno, skrito, temno, tako na rob, da postane neoprijemljivo, tajinstveno, Magčudno, predvsem pa, da izhaja od drugod. KatTija bi dejala, da od hudiča.

Ker MrkPtja takšnega hudiča kot točke zbirnega zla ne priznava, ldn ga z RazrSžom, ostaja krivec RazrSž, tj. sile Dbe, NotStra RazrDbe. Likvidacijo milijonov ali tisočev, ki se ji ne upa noben Vodja javno podeliti legalnosti, odrivajo v neznane ali komaj razumljive, komaj dostopne ali povsem nedostopne sfere, ki so stik z nečim, kar je na način ni; z - aktivnim - ničem. Ta aktivni nič razlagajo kot drugo (dejansko kot Dt), ki ne sodi v NSS, torej v ldB-lDčto. Dt mora obveljati za zlo, saj je lahko le Dt vir neprijetnih pojavov, ki povzročajo težkoče pri razlagi Ėtpobud LReve in Kata. Krivci za PVD so drugi, prišli od drugod, hercegovski brigade, vodstvo Dže v Beogradu, celo v Moskvi, v Kominterni, morda odločitve nekaternikov v temnih nočeh, ko ni bilo nič, kakor je bilo, vse je bilo na robu zmede in sanj-blodenj. Mag sile zla so sile, ki že v PS sistemih bivajo onkraj koinonije in polisa, onkraj Si, in delujejo samovoljno. To je opis in definicija Hudiča, čigar moč - Tip poteza - je ravno

ra, da se od zunaj vmešuje v naš svet in mede štrene tudi najboljše mislečim. PVD ostaja s tem Strno načelno nerešljivo dejanje iracionalitete Čl(oštv)a. Seveda ne zame, ne za DgAnlna, ki zadevo obrne in pokaže vdor najhujšega - Tem - zla ravno v tem, da se Čl(oštvo) odloči za IdM - za IdEtO - in da Dt kriminalizira. NDM.

Reh je problematiko, o kateri govorim, čutil, zato je včlenil v **Tir** tudi oba - vsaj nastajajoča - Krim(inal)ca. Problematike seveda ni znal rešiti, tudi še ni dozorela, da bi se jo dalo razumeti, treba je bilo počakati nekaj let, do MV-II, do NOBD-SPED. Je pa **Tir** zanimiv uvod v zadevo. Zaenkrat - leta 27 ali 37 - deluje prizor bolj kot Pravca; tudi v NOB(D) je marsikaj Pravca, RomMela. Naivni Snel, ki je kot Fif tudi Pek, Čl sanj(arij), verjame, kar mu GaČar natvezi(ta); da se praznuje »praznik svete Bede«, da jima je paket »poslal stric iz Amerike«. SovZa je nemalokrat nastopala kot Stric iz Amerike, kot središče novega paradiža. Snel se spravi na gnjat in sir, lačen kot je, prostodušno komentira: zakaj bi bil do pojava Krit, če mu koristi in mu hrana pripada kot Člu po bistvu? »Izvrstno. Takih stvari pa že dolgo nisem videl. Saj je kakor v sanjah, kakor v pravljici.« Za Kom je bistveno, da kot Pravca zamenjuje banalno stvarnost. Na eni strani se običajni svet RR v IdeaPravco, po drugi zaostre v iracionalen-neobvladljiv Krim. To je karakteristika LReve.

Blažir, ko vidi polno mizo: »Še se gode čudeži.« Jedci ne sprašujejo, odkod je hrana. Saj se maja 45 tudi najvišji SKullzbi niso spraševali, odkod so slike, pohištvo, vile, avtomobili, ki jim jih je dala na razpolago PtjDž, komu so jih vzeli. Vidmar jih je mirno sprejel kot dar hvaležnega NLa Vodlju, za kar se je imel. Z odpravo PvtEte je MrkStl odpravil tudi PerEto, razen če ni bila vezana na interes Ptje. Začela se je kriminalizacija SDbE; Reh jo v 10. in 11. prizoru drame napoveduje.

Napoveduje Reh z Galunom Mačka in jedro SLReve? Ni bilo Tip za Mačka, kar pripoveduje o sebi Galun: »Ko sem bil star petnajst let, sem pobegnil iz gimnazije in z doma. Hvala Bogu, vsaj nisem postal brezposelni intelektualec. Na ta poklic - na brezposelnost - sem bil vedno ponosen, ker sem si ga izbral že tedaj, ko še ni bil v modi. Vidiš, prijatelj, tako hodim vedno pred časom, kakor vsi veliki možje.« Zdravniku-psihiatru Kanoniju se je Galunovo-Mačkovo ravnanje upiralo, pripovedoval mi je, da je bil Maček že ves čas lenuh, delomrznež; Kanoni ni upošteval, da morejo priti VelOsi na vrh Dbe po neobičajnih poteh, z VeleKrimom; z enega vidika je vsaka Reva veleKrim. Maček je kot šef OZNE oz. PP subsystema kot nalašč bdel nad Etrjurično podobo SLReve; obvladoval jo je tam, kjer se je kotila, utrjevala, realizirala: na robu legalnega in Etracionalnega: s kombinacijo laži in domišljije, Pravce in terorja. Reh je gledal bistro naprej.

Pečar je Galunov učenec; Maček je imel mnogo takšnih De-rok za izvajanje novega Reda Reve. KaKi sta skrbela za Fijo LReve, Ziherl jima je zamislil izvajal, Pečar pa - Emi, ki jo zapeljuje: »Kaj naju briga modrovanje.« Janeza Hribarja ni brigalo. »Svet se podira.« Podirata ga družno Nczfz in StlKom. »Pravijo, da zato, ker se bo rodil nov.« To je TemEtVerpredpostavka LReve: Nsvet. »Pa podrimo vsel!« Vse in sebe! V Pečarju je sla po likvidaciji - AD - vsega, kot je bila v Neronu in Hitlerju, v Miloševiću in Karadžiću. »A preden se podremo, se imejmo radi!« Prej uživajmo, kolikor moremo« Askeza Vodij se je nemalokrat Notpovezovala s skrajnim razvratom. V paradoksalni iracionalni

dialektiki Zge, ki si jo je Ptja osvojila kot Fiftemelj, se nasprotja dotikajo, prežemajo, eno prehaja v drugo.

Ni PVD kot fanal Rad slast odpravljanja zla-zlih? Ub kot udejanjanje Pice? PN? Procesi zoper nasprotnike vrhovni dokaz najvišje RPP? FKrovo kri s Križa je treba pri tej goreči maši piti čim manj kot Abst ZnaSi, čimbolj stvarno, kot kri ustreljene-zaklane živali: kot vročo kri samega Ža. Kdor jo največ spiije, dokazuje s tem največjo moč sprejemanja vase Magsil (nad)Nve. Taborišče v Teharjah in pokoli po jamah širom Slje, ki so jih oznovski Čtki ukazali izvajalcem, so ne le dokaz, ampak izbruh PnM sle po neposredni ldn s samo Nvo, ki se je končno odprla Člu. Dokler je bil Čl le ud Dbe, je bil zunaj Nve, kot lzb le del Kule, s tem napol fiktiven, PsČl, SimČl. Šele ko nastavi usta na smrtno rano zaklane ovce - vrnjenega Dmbca - in lōka njegovo rdečo kriv kot kanibal v zanosu Sti, je dosežen Pricilj LReve: vrnitev vrta Eden, izhodiščnega raja. Da so tedaj miroljubno ležali drug ob drugem lev, kača, jagnje in zajček, je popolna potvorba, SSL, Ideoltvorba v funkciji Prikra (Zamola). Prvi raj je džungla, je vojna vseh z vsemi, je Konta Brownovega gibanja pobesnelih, na vse strani frčečih atomov, je Makkaos kot dinamika Ža, ki še ni urejeno-disciplinirano. Takšna prva PS je enotna MonTot zver s tisoč glavami, v vsaki glavi tisoč strupenih zob in oči, tisoč jezikov, ki bruhajo ogenj. Vse je med sabo neposredno, se preliiva drugo v drugo v Avsli Ža, ki je S; kot Kula - kot prva oblika psihologije ali DušNote - pa Eta AD, samopokončavanja. Svet žre samega sebe. To je nazavedni ideal Maksle v sleherniku; deluje izozad kot zadnji cilj popolnega Uža, (s)lasti.

LR je takšna maša neposredne ljezni Ožlde, ki prehaja v Dč arhemodel. Ožld se odpre iz samozaprte biti v soprežemanje dveh klavnih nožev. Debeljak je to dogajanje imenoval **Črna maša**, Mrak **Rdeča maša**. Obe oznaki držita. Oboje je curek črne krvi zaklane živali. ČlZg je v svojem središču vele zakol. **Tir** je le razmišljanje ob pripravah na ta zakol. Čeprav je bil Jel hud patetik, je bil blizu Rese: Čl je Rdeča zver s črno krvjo, **Vst**. Kar se v fanalu trka obeh Rev (LReve in DReve) dogodi, je oživitev sveta, je konec sušne dobe, spod neba začne padati dež v obliki rdeče-črne krvi. Stari mit in Magpredstave so se tega zavedale. Urejena, Kuldisciplinirana, samoodpovedujoča PMLD kri RR v rdečo barvo, v računalniški zapis Pssveta kot igre. Če ni Dti kot »Poz« rešitve, je svet zapisan jalovosti kompjuterske igre praznih znakov, PzM, ki so vse, kar lahko je, torej nič: Sv - neomejenost - pustega ničā.

Ėma začuti, da nastopa dan vserezvezanosti, vseUža, ki je vseenost; Ėtnačela odpadajo. Pečarju se pusti prijeti okrog pasu, vsaj za začetek, povabi ga vase, vse v duhu spoznanja: »Danes se mi je odkrilo, da je vseeno, kako in kam. Zakaj te ne bi imela rada? (Ga objame in poljubi.) Jaz bom imela sploh vse rada.« Odloča se za prostitucijo; Dbsistem Barake se destituira. »Vse« bom imela rada, z vsemi bom seksala, »samo da se premaknem od tod. Samo ven iz te trohnobe! Živeti, ne razkrajati se!« To je tudi Tempobuda SNla MV-II, ki (raz)trga podrejenost KC šefom, pravila, ki veljajo v ovčji staji; osvoboditev pomeni prehod v Rad akcijo.

Vse se podira, Olgo je njen Milan prevaral, pustil na cedilu, reduciranci postajajo izgubljeni, žal v SeH slogu cenene čustvenosti provincialnega melanholizma - Ėma zapoje: »Nocoj naj vso noč šampus teče,/ nocoj me vest prav nič ne peče,/ nocoj razvnema naj se kri.« Ptja je z LRevo Radizpeljala, kar počnejo reduciranci na Pvt nivoju s samoSmilom: odpravo Pervesti. Njihovo

občestvo postaja skupnost ponesrečenih, ki uživajo v lastnem porazu, medtem ko je Ptja zmotivirala Slce v Radboj, v SV; koliko večji je Už v DžV, ki je vseklanje, izbruh ognjeniških sil tisočletje zablokirane grupe nastajajočih Slcev. KaKi sta to razumela in izvedla; MOč in Kreft sta to le razumela, a ne udejanjila, prezgodaj sta se ustrašila konsekvenc. Kreft se je umaknil v obnovo NKNMeša, v ČD, glej **Kojante**, MOč pa se sploh ni znašel, odbijalo ga je sem in tja kot orehovo lupino na vihnem morju.

Reduciranci se potapljajo skupaj in skupaj sanjarijo; s tem padejo daleč pod voljo in moč Ptje, Meden: »Ali nismo vsi ena družina?« Nemočnih? »Ali ne sočustvujemo drug z drugim«, si ližemo rane, nesposobni prevzeti pobudo v lastne roke? Olgi pravijo: »Naša si in naša ostaneš!« Skupaj z nami se boš v SeH AD potapljala in potopila. Tolažijo se z vero v ErS, ki jo napihujejo v osrednjo silo Zge; Meden: »Prevrača zgodovino, menjuje usodo, terja žrtve, podira in gradi.« Pa ne več sredi 20-Stola, ne več kot ErS. Kvečjemu kot Ljezen do Nara, do Razra, do Čloštva, do sanj(arij). Zgodbe o pomenu-moči Kraljice iz Sabe, Kleopatre itn. so postale smešne in medle v luči odločitve angleškega kralja za Simpsonovko, ne za prestol. KaKija in Mačka niso v LRevo potisnile Zdenka Kidrič in Pepca Maček. Preševa odločitev za Julijo ne deluje več. V RePS SD, v **Ljubi**, gre še za ErS strast, kot v **Gospodu s Preseka**, v NOBD postane ta strast Neg, strast dr. Romihove do dr. Donata, **Operacija**. Medenov zagovor ErS pobude-Vrte je le postranski Pvtz. ErS ni »izhodišče in konec«, v katerih »sredini se dogaja vse, kar se dogaja.« Tako govorijo, ker jim je v najboljšem primeru dostopna edino ErS. ErS je v **Tiru** kot rešitev šibka, neprepričljiva in Sentmaska. Kot kasneje v PoV SeHu, ko niha med begom v Pvtz in Isom Dti. Škoda, da se tu **Tir** sesuva v SeH. Tu je vzrok, da Reh tudi MV-II - v **Septu** - ne pride dlje od ErS problematike.

Drama se začneja ponavljati; nastopajoči se vrtijo okrog problema, ki ga ne zmorejo rešiti, zato se morajo kar naprej vračati k njemu. Srnel je ideolog Ethuma kot SeHa: »Iz zavesti socialne dolžnosti, ki jo moramo čutiti do soljudi v trpljenju.« Meden podobno: »Ker smo ljudje.« Blažir: »Biti človek pomeni - ali bi vsaj moralo pomeniti - biti bojevnik proti zlu ... V smrti je konec, ne rešitev«, je zoper Sm, »in v vinu je samo trenutna omama«, s tem odgovarja Galunu. »Rešitev je v očiščenju in vstajenju, a pot do tja vodi skozi dobroto.« Filantropizem kot SeH. Blažirja zanaša »tolstojanstvo«: »ono sveto, plemenito čustvo kesanja in žrtve za notranjo odrešitev sebe in drugih, ki more edino dati življenju višjo in resnično smotno vsebino.« Je to glavna Rehova poslanica Čl(ovešt)u? »Ko bi se v vsakem človeku vsaj enkrat do dna prebudilo, ne bi bilo na svetu propalosti in njenih žrtev.« Zanj ni rešitev v Mrku, v DbZg akciji, ampak v preOsm DušNote; Tip za SD-20. Vsi smo žrtve propalosti, a treba je sanjati o »življenju, ki bodi čisto, plemenito, lepo, koristno.«

Naj sem še tako Irkritik Etspiritualizma, to, kar sporoča Blažir, mi je bilo skoz vse Ž vodilo, že od mojega prvega Not spreobrnjenja poleti 48 v duhu Tolstojevih **Dnevnikov**, tudi romana **Vstajenje**, Mark Avrelovega **Dnevnika**, stoe. Seveda nisem ostal kot mlado dekle »sanj, hrepenenj in upov polno«. Nisem kot ona »sanjal o svojem vitezu in o življenju, ki bo izpolnjevalo naloge, postavljene od vekomaj« Člu. Oz. sem te naloge razumel - RR - po svoje, upoštevajoč na liniji Hegla in (Balzacovega) Realza tudi stvarnost, EkonPolbanaliteto, (ob)last, posebno pa - tudi ErS - (s)last. A pod zrelostjo

Polika sem ohranjal NeČi dušo otroka. Pa je ne tudi Realz, **VošVida**, Ganglova **Sfinga**? SIz-SD-20 mi je bila od nekdanj posebej blizu. Prav boriti sem se moral v svoji Noti, da ji nisem podlegel kot infantilizmu. Šele sanjarji-vizionarji, kakršen je bil Strniša z **Mozaiki** in **Krili**, so mi vrnilo samozavest, da sem si lahko priznal tudi otroka in vilinsko bitje v sebi.

Silva pripoveduje svojo zgodbo, o tem, da je hči bogatega trgovca, imeli so vilo, kuharico, avtomobil. A je prišel razpad, Ekonkriza je »razmajala očetovo podjetje«, prišel je stečaj, očeta so zaprli zaradi poneverb, reševala se je kot priležnica trgovskega zastopnika, 18-letna je zašla v prostitucijo. Silva je naslikala zgodbo, ki se je začela že v Kvedini Pici (**Pravici do življenja**); med obema dramama je neposredna zveza, **Tir** je logično Stren nasledek **Pice**.

Tisti, ki izgubljajo bitko za preživetje, konča(va)jo v Baraki. Tudi med njimi so zli, Galun in Pečar. Kot je Silvo prodal njen ljubimec, bi storil Pečar - Ėma: »Jutri bi me sam prodal prvemu, ki bi ti plačal.« Zakaj tolerirajo takšne, kot je Pečar, med sabo? Iz strpnosti? Pečar ni žrtev, vsak hip se lahko iz žrtve RR v rablja-krivca. Pomeni, da se zgodi tako lahko z vsakim? Da je v vsakem kot žrtvi tudi baraba? Taka misel bi bila v nasprotju s SeHom, ki razločuje Abs dobro od Abs zla, Gordano od Gabra, **Delirij**, Arjo od Andra, **Pozdje**. Reh se tu še ne more odločiti, a dopušča tudi najslabšo možnost: da je Čl po Stri (tudi) ničvreden. To smer izbere kot svojo glavno v svoji najbrž zadnji drami, v **Nekje**.

Reh in njegovi čutijo nemoč v reševanju problema(tike) Čla. Če celo naivni dobri Snel grozi: »Zdivjal bi, da bi uničil zlo, da bi očistil svet.« Če misli tako Ideadobra duša a la Snel, pa ne bi z Raddivjostjo (z ReBar) Unič(eval) zla kak odločnejši Prt, Daki in Pepe Štadler, Štefan Brajnik in Jože Šiška, H(udal)es s **Kokom** (**Korakom s poti**) in Bor z **Razci**? Kdor razume Snela, razume LRevo oz. LRevarje. Pri očiščevanju sveta (Čla) od zla je panlikvidiranje zlih, je svet **Črne maše**. Je Reh to spoznal kot usodo in se zato MV-II ni mogel priključiti Ptji in je ostal pri Ėtočiščenju-samoodpovedi Pavle v **Septu**?

Reh ne odstopi od RazReše, a njegova Resa ostaja nemalo Abst - Blažir Silvi: »Našli ti bomo novo pot. Jaz sam ti jo bom našel.« Zakaj ne, če je res pripravljen posvetiti se Silvi do kraja, jo reševati, a scela, ves, ne le retorično in začasno. Silva še ni povedala o sebi vsega, najtežje še zadržuje. Blažir jo spodbuja, v tem ima prav; tudi jaz mislim, da je treba svojo Reso razkriti do konca, tudi drugim: »Povej, Silva! Ničesar ne prikrij, kakor da stojiš pred sodnikom življenja in smrti. Biti hočem zdravnik tvoje duše, a zdravnik mora vedeti vse.« Silva: »Bolna sem. In pod srcem nosim otroka.« Je v skrajni stiski: »za zdravnika nimam denarja, otroka ne morem, ne smem roditi.« SeH, pa vendar stvarnost.

Blažir je na ravni svojih načel: »Umoriti ga ne smeš. Samo to bi bil zločin. Moraš ga roditi, postati mati in najti v materinstvu nov smoter in novo pot v življenju!« Lepo, čeprav obenem vemo, kaj se zgodi z materjo, glej Snelovo, ki je rodila otroka obolelega za sušico in brezposelnega. Kar Reh vzpostavi, obenem - na nekem drugem mestu v drami - spodbije. Materinstvo dvigne najvišje, **Učl**, in pokaže, da ga mati ne zmore, tudi Pavla v **Septu** ne.

NOBD, ki je izbrala Aleksandrovo metodo presekavanja gordijskega vozla, z rojevanjem oz. vrednostjo rojenih otrok nima težav, ne v **Rojstvu** ne v **BSSvetu**. Otroci so zmerom več kot le ĖS bitje; je tudi ZnaSi za utemeljitev NŽa, Nsveta, NČla. Kako se bo iztekla zgodba o Silvinem otroku, od tega je odvisno

sporočilo - PSt - **Tira**. Galun kot Krimcinik ugotavlja Reso: »Ali misliš, da bi se zaradi tega«, če bi Silva splavila, »svet podrl?« Ne bi se, zaradi milijard splavljenih otrok se ne podre. »Vrtel bi se dalje, kakor se zdaj vrti.« THM-krog; VS. Vse Dgč razmišlja IdeaMeden: »Mati, to je velika odgovornost, toda vredna žrtev, ki jih terja.« Kaj je mati - kaj so matere - vem, moja žena in hčere so rodile 11 otrok, že moja vnukinja dva. »Novi svet bo zrastel iz razvalin sedanjega, in v tem svetu bo prostora za vse, tudi za tvojega otroka, Silva.« Marsikdo misli, da tega prostora že zdaj ni, kasneje ga bo še manj; zadnjič sem slišal take misli presti na TeVe mačota Ruglja. Meden je utopičen Kršsocialist, ki sanjari o Ideasvetu Prihi; bo uporabljen v Glavnem štabu Prtov, v AgitPropu? »Tedad ne bomo vpraševali, kedo je otroku oče, kedo mati in kakšno je njegovo poreklo.« Precej tega se je zgodilo, nezakonski otrok danes ni več proskribiran. »Ud nove družbe bo, ki ne bo postavljala ljudi na mrtve tire. Zato ga moraš roditi!« Delavcev res manjka, tudi v DaSlji, predvsem ročnih, da bi krampali po cestah. Bodo matere zadovoljne, da bodo rojevale otroke za člane spodnjih štirih petin Dbe? DaSDb ni nova v pomenu Ideace, ljudi bo znova postavljala na mrtve tire, le da bodo imeli več cvenka in se lahko večkrat in uspešneje nacejali z manj škodljivim alkoholom kot njihovi dedje, ki so pili špirit. Razvoj? Napredek?

Sledi poanta drame - Blažir se odloči: »Silva, tvoj otrok nima očeta, jaz mu bom oče. In tvoj mož.« Res, vpliv Tolstojevskega - ne Jelovega - **Vstajenja**. »Pri meni ostaneš in poročiva se.« Nekaj podobnega stori ekskaplan Sergej Mrak v Majcnovi MV-II drami **Brez sveče**. KomDž posvoji otroke brez staršev, ti starši so pomrli v vojni, EtHum terja, da je posvojitev EkP direktna. Srčna logika solidarnosti - Blažir: »Tudi jaz sem na cesti, brezposelni intelektualce; tudi jaz ne vem, s čim se bom preživel jutri, toda moja volja bo dovolj velika, da bo rešila mene, tebe in otroka.« Je ReH upesnjeval svoje želje, ideale ali poročal o svoji stvarnosti? Jaz skušam poročati o stvarnem sebi, o svojem stvarnem nezakonskem otroku, stvarni MoMi in stvarnem MOču. Dramatiki pa so raje Umtki in eno govorijo, drugo delajo; Zajc se ob istem času, ko zganja najhujši Nih, **Potec**, **Medeja**, znova in znova poroča; ko oznanja, da je vsaka Db - in Čloštvo - zlo, sprejema nagrade od osovražene DbDže, paradira po salonih rdeče Brže, nastopa kot Nacspomenik. Tip Mordvojnost, s katero Zajc zavestno manipulira, analogno kot njegov bratranec po krvi SrKos; pač pasma Galunov in Pečarjev, ki se maskira v Intelklerike.

Bo Blažir res vzdržal na višinah svojega Etpatosa? »Krepila jo« - moja voljo - »bo zavest žrtvovanja za veliko dejanje, vredno vseh sil in vseh naporov.« Misli na dejanje LReve, da bi postal ekskaplan Sergej, ki gre v Prte, glej - še ne napisano, a mogoče - nadaljevanje drame **Brez sveče**? Blažir na Inf način povezuje dve ravni: »Za otroka, za novega, bodočega človeka, ki ne bo smel nikoli izvedeti, da mu nisem jaz pravi, krvni oče, ne kaj je bila njegova mati, ko ga je zanosila.« Torej Prikr(iti) ES Reso, da bi zmagala le SSL Resa Poz načel? To je blizu Katu in Mrku, ne pa moji DgEti, ki predpostavlja RazRese. Zame je mogoče Is Dti znotraj TSa, skoz izkustva TSa, skoz potovanje po Blaku, za Reha-Blažirja Dgč - Silvi: »Misli na to, kako bova ustvarila novo življenje.« Ne Drbivanje, ampak NŽ; razlika med obema je bistvena. NŽ bova ustvarila »daleč preč od vsega, kar je bilo.« Tudi to je stališče Pavlovega Mrka, če se smem izraziti paradokсно: Nsvet kot Abs negacija starega, Ž (VoM) kot zanikanje Si. Jaz ostajam heglovec; vse, kar sem bil in kar je bil Čl,

ostaja, mora ostati. Tudi THM-krog. Pot odreševanja vodi skozenj. Treba je prej priti do točke RazcDč, nato s kroga stran, a ves čas na temelju RazcDč smodela. Blažir je z vidika Dgfije LRevar oz. NihRevar: »Nikoli več ne smeš misliti na preteklost.« **RSD** je eno samo ukvarjanje s Preto, a ne le z njo. »Samo na bodočnost, ki jo bova živela skupaj.« Futurizem je konstrukt Fza in StlKoma; je PriKroblika AD(estrukcije). Futuristi se nazadnje ubijejo, Pepca Kardelj in Majakovski.

Drama se končuje z Ideaco, z idilizacijo, na Sentcenen način; RR se celo v spevoigro - vsi zapojejo: »Mladost je naša črn brezup,/ življenje naše je brez smotra,/ nam beda mati, skrb je botra,/ bol pijemo iz polnih kup.« Nekak Fritzjev song. Najprej jamrarija: »Za vse je svet dovolj širok,/ samo za nas na njem ni mesta,/ naš dom je ulica in cesta/ in streha je neba obok.« Brezdomci. Sledi Opt(imističen) sklep: »Vendar je trdna vera v nas«, koliko je trdna ta vera, kakšna vsebina jo napolnjuje, razen Trivpopevkarske?, »če nam iz ruševin prepada/ vžžari življenja nova nada,/ in da prišel še naš bo čas.« Ta nova nada in vera sodita bolj v opereto kot v resno dramo. Tu je točka, na kateri izgubi **Tir** verodostojnost; postane Dabigra, ki jo pojejo na Silvestrovo operetni pevci mariborskega Gleda, Rasbergerjeva, Gorinšek, Pavle Kovič, predvsem pa Modest in Belizar Sancin.

Je kaj boljša od Titkove, s kakršnimi nas je zalagal v Pij(anskih)večerih, a v katerih je bilo kljub vsemu več resnicoljubnosti kot v Rehovem samopovzdigovanju AbstVrt? Naj navajam eno Titkovih, še neobjavljeno: »Čeprav nocoj pijan sem/ in zapuščen in strt,/ vem nekje v dnu, da nisem sam!/ In da jih mnogo je,/ ki ne vedo ne kod ne kam!« Izgubljenec, a ne zaradi brezposelnosti, Tit je pisal analogne pesmice kot ugleden Žurst PtjIdeolsistema; bile so Pvtolajševanje. »In ti, ki več me ne poznaš!/ In te je sram ljubezni najine!/ Vse skupaj nič ne de./ Zdaj smo zajadrali v častni svet omam/ in ker je to poslednja čaša,/ IZPIJMO JO STOJE!« Tit Vidmar je postal Pečar-Galun, PečUn, GalAč.

Barakarji so vsi omamljeni, eni od alkohola, drugi od sanj(arij). Ema: »Nocoj se mi zdi, kakor da ne živim na mrtvem tiru. Kakor da nisem več jaz in da nismo mi.« Zdi se ji. Zdelo se bo RR v stvarnost šele, ko bo dobila Ema pa Ptjsestanku stvarno zadolžitev, recimo kot Vlasta v **Človeku, ki je umoril Boga**, njena naloga bo pritegnitev Kana Mata v mrežo VOSa. Mira: »Kakor da bi bili prestavljeni v neki drugi svet. Tam daleč, daleč nekje ...« V Pravco, drži. Blažir: »Živeli bomo še, ker hočemo živeti.« A njegova volja se bo morala dokazati v DbZgi; Blažir bo moral postati PolitKoms v pohorski Prtčeti, poslan na Kras, kjer bo kot Dušan Železnik-Iztok naprej reševal Sldekleta, v **ZaSvo** Cecilijo. Meden pa bo res avanziral v barako na Rogu, kjer bo sestavljal gromke proglose za LR: »Ker moramo živeti. Jaz že slišim v daljavi grmenje viharja, ki se približuje.« Iz Španije ... »Prva svetovna vojna je porušila stari red, a mir ni gradil novega; šele prihodnji ga bo. Kar je sedaj, je samo kaotična improvizacija tragičnega presledka med dvema zloma.« Res, PV so tako mislili; vendar, kaj pa če je te zgrajene Mrkmisli Reh dodal PoV, po prihodu iz Kom zopora? Retorika je sumljivo v duhu LReve.

»Kakor šele nevihta očisti ozračje, tako bo šele nova vesoljna vojna očistila sedanje dušeče vzdušje razkrajajočega se sveta.« Vizionar ali slepar-ponarejevalec? »Ali ne slišite že prvih votlih udarcev kopit jezdecev apokalipse? Tedaj se bo šele dokončno zrušilo vse, kar je bilo in kar je

gnilega.« Piše to Hes? »Tedaj bo tudi konec mrtvih tirov, ki jih je mogla ustvariti samo doba najstrašnejšega razvrednotenja vseh vrednot.« Morda pa je Reh le mislil tako Rad Krit do KplBržDbe. V **Septu**, uprizorjenem 44, nima bolj Poz odnosa do nje, le da je v **Septu** ne podira, v koncu **Tira** pa se razkrije kot angažiran Revaktivist: »Zato ne smemo pasti, dokler ne napoči naš dan!« Kot da bi pisala Čufar in Moškrič!

Blažir Medenu sekundira: »Mi vsi, kar nas je izobčenih, moramo ohraniti svoja življenja in svoje sile za veliki boj bližajočih se dni.« Vendar Reha v tem boju ni bilo, v Lji se je kot Žurst preživljal z objavami Lite za otroke, z Mešromanom **Rina**. »In za novo življenje, ki bo vzkalilo iz njega.« To NŽ je pričakal v PoV zaporu.

Se Reh tega zaveda, je tudi v tem videc? Agata: »Čudovito je na svetu, golobčki moji.« Mar res? »Bo, še marsikaj bo, a mene takrat ne bo več. In ne bo mi žal. Dovolj sem doživljala strahot. Vi pa boste še veliko trpeli.« Pod Nemokupacijo ali pod PoV Ptjo? Pod obojim, Reha je Ptja še bolj pritisnila.

Tolažba je cenena - Meden je objektivno Cin, kljub Ideateoriji o nujnosti požrtvovalnosti: »Brez trpljenja in žrtev se ne rodi nič novega.« Včasih se rojeva z veliko žrtvami le vrnitev starega; TS ni kaj prida, bi dejal Otonž. Pa vendar, kar trdi Mira, velja tudi zame, čeprav ne v enako Konvstereotipni obliki: »Vendar živi še vera v nas.« Vsi povzamejo kot operni zbor: »da nam iz ruševin prepada«, kaj pa, če ima Reh PoV SDbó za tak prepad? »vžari življenja nova nada«, da bo enkrat konec tudi StlSocKoma?, »in da prišel še naš bo čas?« Leto 90, ko pa, Ira Zge, za Reha ne ve več nihče, tudi njegov PoV zapor je skoraj Zamol. Po 90 se je heroiziral bivši oznovec breji Metuljčkar, (bivša?) maoista Bačva in Janš, Partiji do zadnjega služeči Ta pa Ta pa Ta itn, tudi Antonij Jerolscheck, ki je-bi še 89 mlatil po Rehu kot Izdu Ptje.

V kaj je ostalo Rehu še verovati? Vame in v **RSD**, ki ga vlečeva za ušesa - ne za dušo - iz Zamola?

Na Silvestrovo 2004

KOMEDIČNO VRAČANJE V SREDIŠČE DRUŽBE

(ob Čufarjevem **Ėksu**)

1

O Čufarjevi Kоди **Ėks** (ki pomeni eks-minister, eks-župan, ne: izpiti kozarec vina na eks) SLZ ne govori; analiziram jo iz tipkopisa-rokopisa, verjetno namenjenega Delodrom. Kdaj je ta »komedija v petih dejanjih« nastala, ne vem; glede na slab jezik, nerodno kompozicijo-dramaturgijo, močno razvlečenost, sploh Ėstpomanjkljivosti bi jo raje uvrstil med zgodnja Čuf(arj)eva dela, recimo začetek 30-let, morda še bolj nazaj. Glede na vsebino-zaplet oz. omembe Poldogodkov bi se lahko dogajala kadar koli, še posebej pa v 20-letih, ko so se vlade (v Jugi) še česteje zamenjevale, ker je vladal strankarski sistem; po razglasitvi šestojanuarske diktature oz. nove ustave so bile stranke prepovedane, vendar so nadaljevale pod novimi imeni »zajednic« ipd. V Kоди je govor o paktu med Polgrupacijama, to bi bil lahko pakt Cvetković-Maček iz 39; govori se o strogi odredbi zoper nepokorne oz. o preganjanju, to bi lahko namigovalo na leto 29, na prevzem oblasti po kralju (Aleksandru). Lahko. Do precejšnje zamenjave oblasti, dveh strank, je prišlo 35: oblast v Slji je prešla od Libcev h Klcem, prevzel jo je Korošec. Ni važno, ni odločilno. Čuf podaja v **Ėksu** pojav menjave strank na oblasti, to je Tip za LD, ne pa za dobo od 45-90. Tip postane spet za dobo po 90, čeprav se stranke na oblasti manjkrat zamenjajo kot v 20-letih.

Ko sem **Ėks** prebiral - kot zmerom: podrobno, natančno, z vživljanjem v like, pozorno, resno -, sem si dejal: pa imajo SLZgarji vendar glede Čufa prav. **Ėks** je okorna, dolgovezna, neduhovita, prisiljena, Konv, dejansko Ėstšibka drama, precej slabša od **T(atv)ine**; v njej ne kaže dramatik niti nadarjenosti, ne kot Umtk ne kot mislec. Cenena roba za provincialne Delodre. V **Vodi**, **Teletu**, **Detektivu Megli**, tudi v **Tini** itn. je isto sporočilo podano bistveno manj neprimerno, živahneje, manj poenostavljeno. Kakšen pomen ima, da se sploh lotevam - na ĖS način - t(akšn)e ubožne drame? Ali pa se vendarle da iz nje iztisniti kaj, kar sicer ne bi bil biser, a bi imelo pomen, nekaj, česar v drugih primerih - dram - še nisem opazil?

Ker ne popuščam rad, se ĖS analizi **Ėksa** nisem odpovedal, čeprav me je - ne enkrat - imelo, da bi tekst zabrisal po tleh. Vztrajal sem zaradi svojega načelnega stališča, da mora biti v vsakem Littekstu nekaj zanj (p)osebno Tip. Če-ker je - vsak - Littekst K-PO, bi moj poraz z **Ėksom** pomenil obenem poraz moje vere v Čla kot PO. Znašel bi se na liniji SLZgarjev od Strit(arj)a prek Vidmarja do Ink(řet)a ipd. Lahko bi se posvetil le **Izbrancem**, tj. le izbranim tekstom in izbranim avtorjem, se šel Pselitizem, ki danes ni več Prielitizem, morda je bil tak še - a komaj - za Vidmarja, za Inka ne več. Zapadel bi Konv - SpS sodbam Legišę itn. o Čufu in o vsem, česar ne bi bil zmožen zagledati v

njegovi (p)osebnost, s tem tudi izvirnosti, nezvedljivosti na stereotipe. - Ponoči in dopoldne sem **Ėks** prebiral in si s kulijem beležil na rob tipkopisa opombe, popoldne in naslednjo noč pa sem se odpiral temu, kar mora biti izza **Ėksa**, a česar nisem bil opazil. Napor je dal rezultat. Upam, da se mi je posrečilo nekaj namisliti; da to ni le moja samovolja, kot mi za - skoraj - celotno **RSD**, za moje ukvarjanje s SD očita Ink. Bravec, ki ga ni, naj presodi sam. - Bistra poteza: presoja in odloča naj bravec, ki ga ni! Se pravi, nikomur ne dajem poverilnic, da sme - je upravičen - presojati **RSD**. Ker sem na robu in Zamol, sem izjema. Sem na način, da me ni. Izvrstno!

Upam, da neobstoječi bravec razume, kaj sem hotel reči: v **Ėksu** nisem našel kakih posebnih globin ali Ėst Vrt; najbrž jih v Kodi res ni. Sem pa zmogel **Ėks** uvrstiti-včleniti v SD, v **RSD** micelij tako, da so postale vidne - da sem skonstruiral (RR) - nove zveze; našel nove poudarke; opozoril na mogoče novo - Dgč - branje. Mar ni spozna(va)nje predmeta (tudi SD) ravno to, da najde AnIn (čim) več še ne videnih povezav med točkami v miceliju sveta? Dilema je: ali vse - čim bolj - reducirati na nekaj sklopov, ki so (čim bolj) Mon - s tem Tot - vidiki, v to gre tudi SLZ, predvsem pa vsaka MonTotIdeola, ali pa imeti svet za HKD območje mnogih (čim več) točk, od katerih je vsaka K-PO. Tak svet se osmisli, iz predmeta UŽni in maske-alibija za to ali ono Ideolo (v DaSLZu za podpiranje SNDže in njenega šolskega-učnega-vzgojnega sistema kot Klde) v odprt »sistem« nešteti dinamičnih pomenov, ki dajejo smisel, Zgo smisla (ISle), pod predpostavko, da so med fiksnimi-trdnimi točkami (Id-točkami) PzMa, skoz katera kot skoz Blake vodi pot na Dr stran. Ne daje-omogoča vsaka luknja med točkami slutnjo Dti. A da bi kje nastala slutnja Dti, je potreben zelo HKD razčlenjen sistem, katerega tvorijo tudi manj izrazite drame, kakršen je recimo **Ėks**. **Ėks** sam na sebi ni smerodaven (k Dti), čeprav tudi ni brez te smeri; treba ga je vzeti kot del HKD-celote. Noben okrušek kamnoloma ne sme biti zavržen oz. vsakega se da uporabiti kot vogelni kamen-temelj za zgradbo Dt-katedrale, če smem variirati znano prispodobo iz **Stpisma**.

Za **Ėks** so Tip isti momenti kot za **Tino**, a še bolj poudarjeni v eno smer: ĖrS (med dvema) je v njem še močnejša. V **Tini** zmagata na koncu kar dva ĖrS para, Tine-Špelca, Riko-Ėli; ta drugi je bolj lbn narave, prvi nekam domačnost, skoraj domačijski, na robu IntPvtza. ĖtKritDb izjave so v **Tini** ostrejšje - manj neostre - kot v **Ėksu**. Bankir Kranjec pusti tovariša - trgovca Hanžiča - na cedilu, ko mu pakt z njim ne koristi več; enako se med sabo obravnavajo tudi predstavniki-Vodlji strank v **Ėksu**, vendar pa sta si župan Janez Hren in njegov tekmeč Mežan manj sovražna kot Hanž-Kraj. Oz. njuno medsebojno nasprotovanje je bolj blago, prijazno, navidezno, neresn(obn)o. A ne zato, ker bi hotel Ėuf poudariti Not enotnost - istost - vseh MM-Brž strank, kar je teza Mrka, ampak ker mu ni toliko do zaostrovanja konflikta v Dbi; v **Tini** je te zaostritve več. Tudi par Ėli-Riko odide iz mesta-trga, medtem ko ostane par Mira-Igor v njem. V **Tini** se očeta Ėli in Boga dogovarjata za poroko med otrokoma, a se jima na koncu pakt sfiži, v **Ėksu** je ravno nasprotno: prej - skozi dramo - Hren in Mež(an) nasprotujeta poroki-zvezi otrok, na koncu pristaneta nanjo. Možna je Mrkrazlaga o eno(tnos)ti Razra, ki je le navidez razcepljen v dve strani; raje pa izbiram manj opazno razlago, ker se zdi, da je bolj v skladu z blagostjo - sveta - **Ėksa**: da je **Ėks** - s tem pa

vsaj del ČufD - blizu ali bliže ČD SIZi oz. NKNMešu kot pa StlMrku. EtDbKrita SDbe kot vladajoče (njene Pselite) je v Kreftovih **K(reat)urah** bistveno ostrejša oz. terja Rad LRevo, kar je cilj StlMrka v 20-ih in 30-letih; Kreft se šele v **Ko(medi)jantih**, 40, približa NKNMešu, regredira k njemu na osnovi Negizkustev LReve kot Stlnaravnane. Čuf naredi ta regres ali to navezavo na NKNM že prej kot Kreft; in ne le z obujanjem SKulPreti, sveta **MicMata**, ampak tako, da poišče NKNM-ČD momente v sodobnosti, v SDbi-30. Razlika je bistvena!

Na NKNM iz 60-ih let (od **Strasti in kreposti** skoz **LjDa** in **Vice** v 70-letih do VošD, do **Pred stol leti** oz. **Svoji** itn. v 80-letih), ne smemo gledati z vidika CanD, **Blagra** in nadaljne SIZi, ki pa se je začela že z RadKrito SMeša kot novonastale Kpl Brže že v Kristanovi **Zvest(ob)i** in Kvedrove **Pici** na PrS I. Skoz očala te trojice je NKNM SSL, celo laž in sleparija; tega SIZ pred **Jaro gospodo**, pred 90-letni ni vedela, ni videla. SNKNM je projektiralo NSvet na Prinačin, glej Klodičev **Nsvet**, 68. NDM. K-da se Čuf vrača k pogledu, kakršnega ima na svet ČD **Vice** in **LjDa**. Starša - Hren in Mež, HrenMež - se upirata poroki otrok, kot se trgovec Srebrin v **LjDa** poroki hčere Marice z dr. Snojem in Avs(trijakantski) staroSlski uradnik Kratký analogni zvezi hčerke Manice z dr. Dragičem iz **Vic**. Oba doktorja sta kot mladoSlca predstavnika NKNMeša kot skozinsko PriEtSMeša; enako dr. Tonček Lončič iz CKosove **Strasti**, ki je v njegovem primeru seveda **krepost**. Tine in Riko iz **Tine** in Milan ter Igor iz **Eksa** oznanjajo Vrte, ki niso bistveno Dgčne od Vrt Snoja-Dragiča-Slavca. Igor se nekako zaplete zoper oblast, celo zaprejo ga (policaj Sulc ga aretira), a le za kratek čas, morda za eno noč; nič zares nevarnega, nič podobnega Čufovi lastni usodi 36, ki jo doživi kot Komst na težki robiji, ali kakršna grozi Tomcu v **Kurah**. Igor riše karikature župana Hrena, kar je benigno. Navsezadnje tudi tisto, kar očita Rikov časnik Hanžu (posledično tudi Krajcu), ni bistveno bolj DbRad grozeče. Grozeče je, če študent Vanja v **Lo-05** ubije graščaka, enako kot ubijajo Pl Kme v **Punti** ali študentka Špelca v **BSSvetu** gestapovca Baumanna ali študent Matjaž v **Težki uri** gestapovca Matoha.

Časnik, ki ga ureja-izdaja Riko s svojimi, niti ni illegalen: kot so karikature spod prstov Igorja le Pvtz. V ČD pride celo do sporazuma-pakta med mladoSlci in staroSlsi, med JurčKersom in Bleiweisom, ravno v **Vicah**. Pranaslov te ČD je propaganda za Blei(weis)a: **Berite novice!** K-da je Čuf načrtoval OF, pakt med ostanki NKNMeša (Rusom, Vidmarjem, Alešem Stanovnikom) in Ptjo. V OF je seveda - povsem - prevladala Ptja; kako bi bilo v nadaljevanju **Eksa**, ne vemo. Igor je cunja, Milan pa se izraža tako čudno, da ni mogoče odgonetiti, ali naivno patetizira, kot se je v časih najbolj samoumevne ČD, recimo v **Strasti**, ali pa uporablja Čuf t(ašn)e Milanove retorične tirade za Iro. A če je Milan član ilegalne Ptje, to tako skriva, da v drami ta podatek nima nobenih nasledkov. Milan služi v drami le za to, da pomaga Igorju s HanžKrajcem, blaži, se dobrika; zakaj? Da bi jih omamil-premamil? A kaj bo storil z omamljenimi? O tem ni niti duha ne sluha. Milana Hren oz. njegova soproga Amalija celo denarno podpirata, da študira; ni pa še doštudiral, ni še postal doktor. Sploh kdaj bo? Kaj je počel v tujini? Bil tam kot Bebler v Šprepublikanski armadi ali je res hodil na predavanja iz prava v bližnjem Gradcu?

Notpovezava med ČD in ČufD (vsaj dozdej obravnavanima Kodama, posebej še **Eksom**) opozarja na to, da je bila Radostrina Ptje z njenim RB oz. LRevo le

ena smer v Eia dogajanju-akciji SNla. Ta smer je vodila v NOBD, **Rojstvo**, nato v StlKom, v PoV teror na vasi in v mestu, glej **Delavnico, Dia, Gredo, Rdeče klasje**. Ta smer se je 90 zlomila, ustavila, končala. Vrnila se je tim. sprava, Tip za ČD, za **Vice**, napisane so sredi 70-let. Sprava med strankami in Razri je pogoj LD, s tem Kpltrga. Hren in Mež sicer tekmujeta med sabo, a se obenem podpirata, ker oba potrebujeta mir v Dbi. Igor se jima s poroko z Miro priključi; niti Tine se Brži HanžKrajca ne postavi po robu. Zanimivo: niti Jernej v **Detektivu Megli** nima za glavni cilj LRevo na vasi, ampak ErS pomiritev-interes z županovo hčerko Tino oz. predvsem z njenim očetom Andrejcem. Mar to pomeni, da je na Le-30 (a že prej, nazaj vse do Krist-anoveD, do **Samosvojega**, do **Tovarne**, v 20-letih tudi do **Plevnarja**, Jarc gre 42 v Prte) oboje: RadStl smer oborožene LReve kot pobijavskega terorja, **Lo-05, Punta, Stvar**, lik Deževnika, tudi JPahorja **Viničarji**, lik Andreja, Potrčeva **Kreflova kmetija**, lik Ivana, obenem pa mehka smer reformizma, ki je sicer zoper KplBržo, ne pa zoper sporazum Delo-Kap. Tej smeri se da reči SoD smer, a ni vezana le na SoD stranko, morda je ta njena karikatura; ampak na tendenco doseganja pravne SvDbe-Dže socialnega tipa, kakršna se je oblikovala po (19)90 v Slji, kljub močnim tendencam k ReBrži, k velikemu Kapu, k neolibu v ekonomiji. To smer je zastopala OF, Ptja jo je tolerirala, čeprav zgolj taktično. A v dejanskosti MV-II je ta smer obstajala, morda celo prevladovala. Ptja jo je le preusmerjala oz. po maju - PVD je bil Simbakt za to - preusmerila; a ne do kraja oz. za stalno.

Očitno se je to posrečilo Ptji v Srbiji, kjer je Unič(ila) SSS (srbski srednji razred ali srednje sloje), na Hrškem deloma, v Slji nič, nasprotno, že v 70-letih je Prol RR v SSS. (Ko danes govorijo neolesindikalni Vodlji, da vlada na Slskem turboKpl in da je SS likvidiran, govorijo to idioti-demagogi, dostikrat se njihovi priimki končujejo na ič, kar pomeni, da presoja iz Rad Dgč HS izkustva kot Slci.) Niti nova DSD vlada si še ne upa uvesti neoliberalizma in Rad deregulacije v SDbo, kakršno terja - spet na ič končujoči se - turbolumMrkaič, Srbagentura znotraj Slova. DaSlja kot socialna LD (tudi kot PM) temelji na STradi, ki jo odkrivam celo pri Komstu Čufu. Izpeljujem jo iz drobcev v tekstih z arheološko metodo. Znam brati med vrsticami oz. glede na HKD celoto SD-SIZi, ki traja od **MicMata** do FilD, do **Psihe**. Ravno neblogljeni poskusi restavracije Radle Trade (Gubca iz **Punte**, seveda brez poraza puntarjev, z zmago kot maja 45), kakršno zastopata MödD in L(ovr)ič, ta v **Divjem Vzhodu**, so dokaz za majhno možnost neolegibanja v Slji; a tudi v Franciji, kjer kretenska modna neole simpatizira z islamisti in z vsakim, le da je zoper ZDA-Busha. Misli Rizman na obnovo StlLReve, na Pozdejstvo Castra in Vietnama, ko se zavzema za globalizem boja zoper revščino in odklanja boj zoper terorizem? Če mu je kaj ali predvsem za socialno Džo, v dilemi ali Bush ali Bine ladnov ne bo mogel podpreti slednjega. Se zavedajo Rizman in avtorji Studia City (večina jih je ičev), kaj počnejo? Zakaj ne hodijo na Kubo in v Vietnam, ampak v ZDA? Sami zajedavci, Hini! Danes je neole še bolj Hina od DSD. Klavrn položaj.

Preden preidem k ES analizi **Ekša**, še nekaj uvodnih ali stranskih opomb. - Po mesecu odličnega Duš in Tel(esnega) počutja mi je že 2 dni slabo. Jetrni cmoki (žolčni kamni)? Ali preutrujenost? Najbrž prav zaradi drugega. Prišel sem do roba svojih zmožnosti in čez. To je moja metoda; ne ostajati pred robom, kajti kako vedeti, kje je rob, če ne sežeš čezenj? Naj sledim MBP Mariannu Brezzobarju, ki se mu je v mladosti zazdelo, da se je nekega večera prenapel, pa je sklenil, da se bo čezmernim nalogam umikal, raje da se bo hranil za tiste čase, ko bo lahko zrel, poučen, moder, suveren pisal o vsem z distanco vzora. Od tedaj, že več kot pol Stola, odriva sleheren napor, da bi ostal v formi in ne načel svoje Pvt (posledično seveda tudi Nar) substance. Krasno zgleda, nobene bolezni, cveti kot pujsek, uživa, svetel primer Čla, ki je potegnil S za nos.

Ker sem se odločil, da bom le še končal analizo **Ekša**, potem pa za nekaj časa izpregel iz prehitro vozečega vehikla, sem se pri priči Notpomiril, danes spal mirno, kot dojenček; dobro, vsako uro vstajam, moram odtočiti itn., a ko ležem nazaj, znova zadremam; skupaj sem natolkel 10 ur! Včasih le po uro dve, pa še tisti nista nič vredni. A včeraj sem zatrl vsakršno globlje razglabljanje, napisal le 5 strani razprave o **Ekšu**, se dvakrat sprehodil skoč-čez vas, vse popoldne bral roman Dorin Lessing **Zlata beležnica**, bistro Realpisanje, nazorno pokaže izgubljenost - na robu obupa - Že srednjih let, tipične PoV intelektualke, ki se ji je podirala PV vera v KomPtjo; podobne reči sem doživljal - ob istem času - sam, le huje, saj sem živel onkraj železne zavese. Podaja tudi dezorientiranost - iskanje sebe - 20-letnika, takšni so moji vnuki(nje), v te se še raje vživljam, svoje načelne probleme sem rešil, gre le še za Teh(nične), vnuki(nje) pa so pred začetkom Ža. In štartajo s slabih izhodišč, oče jim je Krimec, najstarejšo si ovija okrog prsta, prek nje vpliva na bivšo Dno, kaže se kot revež, ki nima niti za kruh, prosjači, naj mu pomagajo oz. naj ne terjajo, da bi jim vrnil dolgove. Ogabna reč, ubogi otroci!

Popoldne sem gledal tudi Kazalo za knjigo, ki sem jo pravkar napisal, za **ViOb**. Prišel sem namreč na idejo, da bi tekst **KtD** in **KocD**, sestavljen iz 4 krajših esejev, napisan za Razprave SAZU, dodal bi mu le **Opombe k 3. poglavju**, razširil še na svoje »**Napol rodbinsko**« **srečanje z Edvardom Kocbekom**, ki sem ga prebral v Trstu 14. II. 1974 in je bilo objavljeno v tržaški reviji Most 74 v številki 43-44; in na **Kar** k temu esejju, morda pa še na kak tekst o Kocu iz Mosta, recimo o **Pentagramu** itn. S tem bi razprava **KtD** in **KocD** preveč narasla, da bi zaključevala **ViOb**. Prestavil bi jo v naslednjo knjigo istega Pniza - **KtDvK** -, v peto, v nji bi zastopala temo Kreft in Koc, namesto razprave **KtD** in **KocD** pa bi uvrstil v **ViOb** recimo ES analizo Čufovega **Poloma**. Pričujoča knjiga, ki jo pravkar začnjam z analizama dveh ČufD, s **Tino** in **Ekšom**, bi tekla naprej normalno, sodila bi v Pniz **30-leta**, medtem ko bi v knjigi **KtDvK 5** lahko nadaljeval z esejem o Kreftovih **Grofi**, ki sem ga že bil objavil, jih primerjal z Vombovo dramo **Pod Lutrovim jarmom**, od te prešel k Vombovemu **Krpanu** (SPED) in Govekarjevemu iz 1905; **Grofe** pa primerjal z Novačanovim **Hermanom**, s čimer bi Pniz povezal z Pnizom **Celjskih**. Analizi OŽupa **Vere** in Jurčeve **Vere** dam lahko v kako drugo knjigo ali

pa v Pniz **Celjskih**, kot sem že bil nameraval. Moral bi biti še svobodnejši v križanju tem in zgodb.

Namesto **Dnevnika**: Vasovičeva mi je zatrčila, na kakšen sijajen odmev je naletel najin intervju v NINu; od Slcev je nanj reagiral en sam, Mevlja v Pvt pismu, kjer me terja za knjigo lastnih dram, ki mi jo je bil posodil; pravi, da se z intervjujem v marsičem strinja. To je realiteta: najmanj vreden SKulnik je edini, ki se z mojimi v MO sporočenimi nazori strinja! Naj se vdrem v zemljo od sramote? Ne, privolitev v intervju naj mi bo ponovno opozorilo na vrednost nastopanja v Žur okolju.

Kako prav je, da se nisem ne fizično ne psihično udeležil simpozija o Kreftu. Zvedel sem, da se je SAZU obnašala do simpozija mačehovsko, referentov še s kavo niso postregli, nikogar povabilo na kosilo, Hartmanu iz Maribora ne plačali potnih stroškov; ko gre za Pol ugodne (DSD ljube) simpozije, so širokogrudni kar se da. Prispevki da so bili bolj fragmenti in po šolsko suhoparni, razen Topa, ki je dvajset minut strastno govoril o samem sebi in svojih zaslugah za slovenski jezik nasploh in pravopis posebej, kar je delovalo povsem farsično. Ta Čl res zastruplja okolje, oži Svo gibanja; hujši je kot navadna mōra. Zlc pa da je na svoj sladko zastupljivalni način Krefta predstavil kot zadržega dramatika lastnega prepričanja, ki ni znal prisluhniti nikakršnemu drugačnemu mišljenju. In Zlc je v javnosti najavljal svoj prispevek kot najbolj Perspomin na Bratka. Kolikor je Top samoljuben, je Zlc zloben. In to-takšna je Slska Kulelita! Drug informator pravi, da je bil simpozij o Kreftu šibek, nemogoč, da je bil morast zlasti Toporišič, ki je razlagal - kot počne pogosto - samo svoje po krivici spregledane zasluge - sem tudi jaz tak? Na Krefta je bolj ko ne pozabil (razen tega, da mu je mimogrede oponesel denunciranje ideološko spornega Pravopisa na CK; referat je izzvenel kot neznosno samoveličanje. Izzvenevajo tako tudi moja nenehna opozorila, da se me Zamol? Tudi jaz pod masko Perspominov blatim svoje tekmece?)

3

€ks še posebej dokazuje, da je za Kodo še bolj važna stilna spretnost, dobra kompozicija, duhovitost, obvladanje obrti kot za Trago ali resno dramo; ti dve rešuje vsebina, globina sporočila, Koda na posebno globino ne more računati. Koda mora očarati. **€ks** je žal ena najmanj očarljivih - zabavnih - Sl Kod.

Citati naj pokažejo le, kako se Čuf z **€ksom** priključuje SD-30 in SIZi-30; kako postaja smer EtDbKrite osrednja; ta smer ima več Rc, več kril, a kot HKD celota deluje enotno. Tudi tu je vzrok, da je večina Slcev - vsaj v Ljopokrajini - sprejela ideje OF-Ptje kot primerne; na Prol štarjerskega dela Slje pa LeKula PV najbrž ni imela večjega vpliva. Drame iz tega časa opozarjajo na simpatije do hitlerizma, ki sta jih gojila štarjerski Prol in Km, posebej najrevnejši, najbolj odvisni, viničarji; glej tudi - sicer PoV napisani - Kranjčev roman **Fara sv. Ivana**, ki je Mrkanaliza tega stanja, Pos Dbplast. Javor(šek) ocenjuje, glej **Spomine na Slce 1**, da je bilo zajetih v Wehrmannschaft okrog 80.000 Slcev, torej več kot Prtov in Dmbcev skupaj. To je bila - vsaj do neke mere - prostovoljna

organizacija, z nedvoumnim namenom raznarodovanja Slcev. Razumljivo je, da PoV Sloblast ni želela objavljati takih števil, tudi ne števila Slcev, ki so odšli na rusko fronto oz. bili mobilizirani v Nemvojsko oz. padli v nji. Upoštevanje teh - ogromnih - števil bi pomenilo, da je ta Nar (SNL) predvsem služil tujcu, okupatorju, v večini ostajal hlapčevski. Je pa po drugi strani res, da ravno te številke upravičujejo veliki pomen NOB, kajti brez Radupora okupatorjem in domačim kolaborantom te hlapčevske zavesti ne bi bilo mogoče odpraviti, Slci ne bi mogli postati EiA-SAKO. Ali je smiselno, da so se to trudili postati, je drugo vprašanje. A če so že nastopili to pot, od trojke ZLV naprej, tudi od mojega pradede VKermavnerja, rojenega 1835, oz. praprapradede po babici Naji Matije Ličana, rojenega 1785, in njegovega svaka Peka, jezikoslovca itn. Franca Bilca, rojenega 1786, potem ni imelo pomena sredi zgodbe akcijo zaustaviti; to bi bila zelo nečtustanost, narejena iz strahopetnosti. Tako sem ostal tudi jaz ne le Slc, ampak eden tistih naivno zanosnih oslov, ki se posebej skrbno - čeprav z ARF-AK - bôdejo s Slovom; v **RSD**. S tem tudi v **Ekso**.

Prvo dejanje se dogaja na vrtu pred hišo župana Hrena; v malem mestecu, morda bolj v trgu; recimo na Jesenicah ali v Kranju ali Radovljici. Pogovarjata se Župan Hren in študent Milan, ki se je pravkar vrnil iz tujine. Kot diplomirani - Dbuspešni - Franjo iz Pesjakove **Gorenjskega slavčka (Sčka)**; Franjo bo - gre za ČD - kmalu postal advokat, kot dr. Snaj iz **LjDa**, po tej poti pa prišel do dr. Kostanjška, **Kure**, se dvignil nad IntelDb nivo **Ekso**, v **Ekso** so vsi le lokalni mogotci, primitivci, trgovčiči in lastniki goveda; ali pa je bil Milan v tujini, kot sem že nakazal, po Ptj »zadatku«. Ne vemo. Ko v drami nastopa, ne moremo ugotoviti, kaj je, kaj misli, jasno je le, da lobira za Prila Igorja v njegovi ErS zadevi. Milan je ali misteriozna ali popolnoma bleda figura. Bravec naj se sam odloči, kako bo raztolmačil njegove izjave-govor.

Hren frazari na Konv način; rad bi se »rešil nehvaležnega dela.« Pritožuje se, kot vsi na njegovem mestu, v njegovi vlogi: »Saj vsi ti javni posli, ta načelovanja in predsedovanja nikdar ne vržejo tega, kar se pričakuje« od njih. laže. Skoraj vsi kaj vržejo; če ne direktno denarja (dnevnice), pa vpliv na potek dogodkov, informiranost o finančnih - predvsem Dž - sredstvih, ki se bodo delila. Enako je ostalo do danes (05. tj. leta 2005), le da je zdaj bistveno več denarja v obtoku. Sejnine prinesejo, vsaj v večjih družbah, same na sebi eno ali več plač. V večini primerov se da med **Ekso**-30 in SLD-05 potegniti enačaja. Le da je danes retorika, ki jo uporablja upravljalški Razr, manj votla, napihnjena, naivna; Slčeva psiha je postala bolj Realz, kar pomeni, da DaSlce manj težijo manjvrednostni kompleksi, manj imajo potrebe po maskiranju z Moro. Najraje očitajo nepoštenost tekmecu, o sebi se manj direktno izražajo (razen če odklanjajo svojo krivdo), kot so se njihovi predniki pred Stalom. Najbolj se hvalisajo-reklamirajo člani ljudstranke, tudi zato so najbolj Kons, zastareli, Etostudni. Je pa vprašanje, če je z vidika povprečnega Slca ali MČa razkorak med frazo in stvarnostjo pri Daoblastnikih kaj manjši, kot je bil pri njihovih prednikih. Bük in Rous sta na las kot Gr(ozd) in Gr(uden) iz **Blagra**; ista, čeprav mnogo manj izrazita sta HrenMež(an). In isto Kritsliko SMM-Brže kot MrkleCan, ta v **Blagru**, daje KatDeDet(ela), ta v **Dveh prijateljih**, Tršanu in Mežanu, glej mojo ES analizo Kode v **RSD** knjigi **DetD**. Oba sta naredila iz istih Kritopažanj le Dgč sklepe; Can v smeri LReve, Det(ela) v smeri modrega razumevanja sveta, drža, ki ve, da je ČINv nespremenljiva. Dodajam: res je,

kolikor gre za IdČla. A že Det sam misli, da je Čl tudi nekaj drugega, zato je Det Kan. Toda njegovo Krš ni isto kot Lenardovo, **Dekla božja**, Det sluti v smer Dti, čeprav je ne zmore izraziti.

Župan in Pselita SI podeželj 30 je pohlepna, PohlPlid in PohlKld. »Mislim namreč, da vse žrtve za splošnost, njen procvit in napredek niso v ravnovesju z uspehi«, tj. z uspehi za Pvtžep. (Seveda so, Hren laže, Prikr.) »Premalo zrelih sadov se ponavadi pokaže, premalo zraste po napornem oranju in sejanju.« Zraste, zraste; a vreča ni nikoli dovolj polna, več ko kdo ima, večje oči ima. Tu ni meje. Dokler je Brža še Tradtipa, se kaže na imidž sceni, Kplpodjetniki potrebujejo ob sebi mlada dekleta za dober izgled. Ko pa se trg - sam obseg - Kapa - razvije, postaja imidž sekundaren oz. le make up. Glavna je tekma med enako PohlPlidami, kdo bo koga ugnal v kozji rog. Ta poteza IdČla je stara kot IdB; je le Rca boja-vojne med jelenoma ali bivoloma, RR iz spolnega območja v Už posesti, moči kot (ob)lasti; glej Zolajeve analize v **Denarju**. PV Slja toliko denarja še ni imela; nemalo je bila še **Dolina šentflorjanska**. Župan Hren je šibkejši dvojnik Župana iz **Poha**, policaj Sulc Dacarja, županja Hrenovka Matere Županje, Peter Kljuec, tajnik na rotovžu, analogon desetim prav takim tajnikom, ponavadi strašnih pijancev, tudi v KMgi, glej Medvedovi **Posestrimi** itn. Z milijoni je začel handlati šele Prapr(otnik), Preds Tojan v **Ognju**, dr. Kostanjšek v **Kurah**. V Slji-05 je takšnih milijarderjev v SITih že kar nekaj, morda že več sto. Po Kuli so ostali na ravni Hrenov in Mežov, niso dosegli še niti GrGra, ki sta oba doktorja prava, Avsšola.

Šefi Preventa in BTC bordelov, Mokrovič iz mokrih Toplic spod Mokric so direktni potomci HrenMeža. Le več denarja imajo, da si lahko nabavijo za spremljavo pop pevke s TeVe, jim kupujejo zlate gate. Karmen Stavec-Slavec še ni primerna za mestece Hrenovino; za Brežice in/ali Tržič pa že. Da bi bil Hren enako po najnovejši krojaški modi oblečen kot njegov kolega Rup-bik-bar? Še ne, a tedaj župani še niso pazili na linijo. Rupar je kot Schmelling v obleki Pestazzi ali Ropazzi (Rupar=Rop-ar) ali Schmafutzzi. (Na NemTeVe sem videl, da je umrl Schmelling šele te dni, skoraj Stol star. Kako smo ga v 30-letih napadali, seveda kot Nemca! Se navduševali nad ZDA-Louisom! Tedaj med nami še ni bilo blaznega Anamerikanizma; tedaj smo še vedeli, da so Slcem nevarni lti in Nemci, ne pa yankiji. Kako sem si želel, da bi AngAmi Schmellinga pihnil na Kreti, kjer je bil Nemvojak! Danes si neoSlle želi, da bi MV-II pihnil Nemci in ubogi Japončki Busha očeta. Bedasti Kristan, ki je poslal na pomoč Prtom SI izseljenca iz ZDA, glej **Za nov svet**, ne pa kaknega Germana. MV-II-Dmbci so imeli tudi s stališča DaSlneole bolj prav: Nemci so nam poslali v pomoč Čla s praSlskim priimkom, eses generala Globotschnigga (Globočnika). Potočni, Močni, Močivnik, Močilnica, Šterbenc-elj, Castro-la, Lado Bine, pa smo nazaj v Karantaniji, katere bistvena poteza v ZunPoli je bil Anamerikanizem. Yankiji so prišli na Gosposvetsko polje prepisovat prisego grofa von Unterhoseja o Picah koroške večje, zasedajoči na Vojvodskem stolu na širnih planjavah ob Dnjepru. - Ne, domišljija me je zanesla predaleč; v **Ek**s ni nič podobnega, le majhne Slrazmere; kot da bi tam županoval Branimir Grims-schädel.)

Naj mi bravec oprost; malo se pa že moram zabavati. Če se on ne, se vsaj jaz. A kako naj se zabava nekdo, ki ga ni? Naju obeh ni, ne bravca ne pisca. Je le nič(es)? Je. Natančno ta ničes pa je Hren (MV-II Podesta oz. Bezirksleiter.)

Hren daje v prvi plan »javno življenje«. Zdaj bo bravec bolje razumel, odkod moj odpor do Javža. Je kaka bistvena razlika med sejo občinskega urada v Hrenčici in v SIparlamentu? Hren dela kljub vsemu manj slab - neroden, idiotski - vtis kot Pükšitsch, Socks, Jerolšek, Telemina, Anderalitsch, Petsche! Tudi ti ne smejo izpreči, ker tudi njim groze rodoljubi, kakor groze Hrenu »z nešteto dokazi in trditvami, da bo storil nepopravljivo škodo za narod, načela, za vse sveto«, oj STH St!, »in važno, če ojnice zgolj zapusti, da bi se oddahnil.« Same SŽ za SNL! Pa jih je toliko, da se gnoj dela iz njih; na volitvah je bilo kandidatov na tone! Vsi želijo, da bi čim prej postali Mistri; a če je lahko Kulster komaj zavedajoči se - mar večno Pij? - Simonija, zakaj ne bi bili Hren, Dren in Drek? Kandidati si naredijo lestvico čakajočih na mesta ministrov; Milana Hren še ne more vpisati med kandidate, a če bo priden, bo njegovo ime kmalu znano; vsaj med Podobnikove Mistre bo lahko vstopil, prevzel recimo resor sajenja lip ali kopanja lukenj za bramorje. »No, da, saj še nisem dejal, da boš minister po prvih volitvah.« Tudi Ne(s)podobnik še ni bil; a na drugih? Bre Marjan že ve: da »se zelo imenitno sedi na tako zvanem ministrskem stolčku«.

Ključec najbolj poudarja besedo »dolžnost«; tudi ta je izginila iz Darabe. Niti Bük je še ni vrnil, čeprav gre ob Vrto Hvaležnost kot pes h kuzli. (Če bi bil mlajši, bi uradno vprašal strogega Kana Drobnjakarja - Šnitloh po domače - , kolikokrat na teden je dolžnost Kana zadovoljiti zakonsko soprogo? Dvakrat po dvakrat, kot je svetoval pobožni Prot Luter? Kaj je o tem napisal knezoškof Jeglič? Sme soprog v primeru potrebe uporabiti tudi kako drugo ženino odprtino ali je to že homoseksualstvo in sodomija in packarija in mora priti po kršivca Ete sam ZdravMister Bručan z ekipo Prve pomoči, z injekcijami broma v svrhu umirjanja Seksle? Ministrstvo za Dno je gotovo tudi Mistrstvo za zdrav fuk. Bi nam ga vzgojni Šnitloh kdaj v živo predvajal na TeVe? Ne pa, da nam kažejo nagravžna Zlatkova jajca!)

Ne, tudi Slja-30 ni bila več IdeaSAVS kot v časih pred FrancRevo ali vsaj še za časa **BlaNe** in blagopokojnega škofa Zlomška. Več ko je LD, slabše je; kako lepo, ko je še vladal PIK škof-grof Herberstein v eni osebi ali baronkanon Brigido! Kako se ne bi DaSla (časa 05) prepoznala v tej Hrenovi jadikovki: »Vse je novo. Ljudje so se predrugačili. Vsak sam ve, vse zna.« Res je, bistveno več je ĆiĀ; to je bistvo ALHa. »Napravi pa nihče ničesar«, ničesar za Javdobro, vse le za svoj žep. Dodajam: vendarle bolje kot med 45 in 90., ko so delali za Džo, a s pomočjo zaporov in Golega otoka. Dejansko kar precej napravijo. Bivša vlada je bila res klientelistična, nova bo vsaj enako, a je bila Ekonsposobna, Slja je lepo napredovala. Če je bil Hren župan na LDS listi, ne bi smel toliko zabavljati; morda pa je bil izvoljen na listi Ljudstranke in se že spogledoval, da bi presedlal k dotedanji opoziciji.

»Samo očitajo, na nedostatke kažejo«, to se je janševcem obrestovalo, naivne volivce so prepričali, da sami ne bodo delali takih nedostatkov, »se posmehujejo in norčujejo«, jaz tudi, »ter zabavljajo na vse pretege«. To pa je Slski Naršport; kdaj bodo začeli hrenčki zabavljati čez novo oblast? »Največji lenuhi so najbolj zagrizeni hujskači.« Takih vidim posebej veliko med sindikalisti, zlasti železnimi. Mar sejejo v bifejih med brezposelnim ljudom? Rebolj + Gobbeck + Berdavs od Južne železnice + ...

Ključec omenja-napoveduje »ministrsko krizo«; glej **Meglo**. Krize ne mara, kajti »mi spadamo zdaj med prave, dobre, zanesljive elemente. Naši ministri

pač ne bodo nas preganjali.« Tudi »pač« je bil uveljavljen že v Slji-30; Slci smo se zmerom radi pač-ili oz. pač-ali.

Ključec opisuje, kakšno je DbPolŽ okrog 30. Najprej birokratizacija - vse več papirologije; izraz je nov, zadeva stara. »Pretesno je postalo v Hrenovi kamri.« Zato se je moralo županstvo preseliti v nove prostore. »Knjig in papirja se je nabralo na vseh policah do stropa.« Javor opisuje, kako so z Roga tovorili zaboje aktov in to sredi roške ofenzive; Kardelj je bil nor na videz legalitete, na RR LReve v uradniški sistem. »Ali tudi to bi še šlo, toda začeli smo manifestirati in protestirati, pisali smo resolucije in samo teh se je nabralo za cele omare.« Majniška resolucija je le ena med tisočimi. Dobra plat Libvlade je bila, da je bila tako dolgo na oblasti, da so se je ljudje naveličali, niso je gledali več kot oblast, ampak kot - seveda kritičen - veleurad. Prave demonstracije so jenjavale, razen neole teaterskih in generala Aksentijevića kot predstavnika ČIP; jahal je Hanžka, ta ga je nosil po vseh štirih pred skupščino gor in dol. Se bodo demonstracije vrnila, ko bo neolib vlada jemala zaposlitev ČIP revčkom? Se bomo, zadeva z Dalti in **Srcem v žepu** že kaže tako, »zavzeli za zaslužnjene brate, za složno domovino, za vzvišene, tako rekoč svete cilje?« Se bo SH odtrgala od lipe sprave in se spet spravila na nas? »Kadar pa smo o davkih razpravljali, je bilo pa tudi svečano.« Točno tako: 30=05. Kako je pela prelepa navdušujoča Prtpesem o davkih, ki nam pijejo kri? Kdo bo šel prvi na prvega dacarja v Dži, na Būka (AnPofūka)? Kot cerkvena miš revni Zoper Janković?

Ali pa bo nova vlada vrnila teror Komstov in se pohvalila kot Ključec: »Za dokaz potomcem, da smo bili vedno čuječi, da smo vsako nevarnost za narod in domovino ob pravem času odpravili!« Šže pozaprla ne le v omare kot uradne akte, ampak v taborišča. Ali bo Fz oster ali mehek, še ne vemo, tendenca na Zahu je mehki Fz; vemo pa, kaj naj se zgodi z Reso, 30 je bilo enako, kot je 05: »Zgodovina pa naj odkrije in izpriča, kar mislijo zamazati zlobni jeziki.« Dr. Kacinova v komisiji z Iti, dr. Simonija s Hrti, dr. Netschack z Avsti, dr. Horvat z Za-murci. Bodimo srečni, da je tako, kot pravi Ključec: »Tudi mi jih imamo,« Zgarje oz. dolžnosti. Ne, tak Zgar nočem biti in nisem. To so v glavnem podaljšane tace vsake NDže. Zgar Petsche je diplomiral na Harvardu s tezo: labin kot paleontološko središče Slavistre. Njegov oponent akademik Davorin Rudolf (Brankov in Jankov bratranec, glej Rotmanove Histštudije **Janko in Stanko, Bratec Janko in sestra Mica**, Mica Marinko in Avgust Stanko) dokazuje ravno nasprotno: da je imel prvi Hrški kralj Tomislav v Vodmatu pri Lji svoj uradni bordel; vodil ga je praded dr. Danaderja. Neverjetno, kakšen micelij! Tahi grof je v Vsesvetih Kme buzariral, na Bizeljskem pa dekleta defloriral; vse je imel urejeno po Narkriterijih: Slke noge narazen, Hrti rit kvišku!

Obč(inski) odborniki so prav tako isti kot danes. Hlačon-Mihač-Jurjevec: »kar malo pomisli, kaj vse so nam obljubili voditelji.« Janša et comp. »Najlepši raj iz turške vere bi imeli na zemlji, ako bi se le nekaj naredilo od vseh obljub na shodih, zborovanjih in po teh lažnivih časopisih.« No ja, nekaj se naredi, bodimo objektivni. Slci res preveč zabavljajo. Preden gredo na sejo, se ga odborniki že naluckajo; tako je bilo včasih, danes so resnejši, razen Jelinča, ker vozijo avte, Jelinču pa je parlament izglasoval zakon, da se začnejo pri njem računati promile šele od 5-ih naprej. Po eni strani imam DaSlce za bolj civilizirane od tistih iz 30 in iz PrS I, na drugi strani pa se zdi, kot da sodi

nastop Hlačonke prej v Murnikov **Sa(mova)r**, tam se Hlačonka imenuje Amalija-Ambrozija. Ni Lepolona iz Dobrave liki Hlačonka-Amalija? Ni svojega ljubega Jelinčka-Petelinčka nadzorovala in zmerjala celo sredi za usodo Dže najpomembnejših sej? Francoski karikaturist Daumier jo je vzel za model, ko je risal originalčke iz poslanskih klopi. Špegli na sauer brunarici, pod ritjo leder za jahanje ježa.

Omenjena trojka Občodbornikov skuša Hrena spodnesti; vsak računa, da se bo sam žrtvoval v vlogi novega župana. Grozno jih zanimajo Džzborske volitve. »Za korita bo šlo spet«, vsak pošten Slc je moralist, »za nove stolčke, no, če se Hrena spomnijo, ne opravimo nič, ako se v znamenje protesta za tri dni na glave postavimo v zelnote kadi.« Kdo je tu bolj duhovit, Mihač ali Čuf ali kar oba? Ali pa jaz, ki se mi ljubi komentirati ta jajca?

Tomažev Tomažek, ki je tajnik Hrenove stranke, se s trojko nezadovoljnežev ne strinja, zato piska kot SH, ko še ni bila upokojena: »Smo zaznamovani z neslogo, z največjim prekletstvom, kar jih poznam.« Sloga pomeni: vsi volite za Daoblast. Morz (moralizem) čez vse, seveda kot maska-alibi: »Preden bi iz« novega - »ministrstva kaj prišlo in rotovž zamajalo, se morajo složno urediti« - prekrojiti, očistiti - »računi.« »Sploh si moramo vest«, o ata Podobnik-Pokončnik! »in roke umiti, kajti naš ponos, naša čast«, o Pl Jelinč!, »sploh vse, kar predstavljamo kot člani mestnega zastopa«, je Tomažev Peterček Božič ali Jožek Snoj? »in poleg tega kot člani vseh sto obče narodnih«, Snoj sedi v odboru za pomnoževaje Katporok, »občekoristnih in plemenitih društev«, za izgubljene pse in poteple mačke, »vse to ne sme radi novega vetra trpeti škode.« Božič vodi Sl fuzbal, ta je srčika Nara pod Libci in pod Klci; Bükova žena - Bükovka? - je že blagoslovila najbolj katoliško žogo pri St Bonifaciju. »Preudarimo, da nazadnje ne gre niti za nas kot mestne očete, gre za odločitev, ali naj ohranimo svoje delovanje poznim rodovom in rodu, ki nastaja, kot vzor poštenja in nesebičnosti«, to sta Bükov in Brejčev zet (ČD **Dva zeta?** Tomšič redivivus?), »ali pa kot pohujšljivo in nepriporočljivo sliko?« Se bo Lucca luri vrgel po očetu plesavcu svinga ali po Jurčiču, stvarniku dr. Dragiča iz **Vic**?

4

Oglejmo si še, kako delujejo v 1. dejanju ostali, predvsem Milan. - Je Ira, kar govori Milan Hrenu: »Odkritosrčno vam povem, da v naših časih vam enakih mož zelo manjka. Brez hinavskega hvalisanja lahko rečem, da ste še vedno trdna grča, ki jo naše malo mesto brezpogojno potrebuje na svojem čelu.« To ni govor Komsta; tudi kot Ira ne. Čemu torej služi? Jasno je, da mu vrne Hren z isto mero: »Ni še dolgo, kar si odšel v tuja mesta. Toliko napredka nisem pričakoval.« Toliko dobrikanja. »Mlad si še, pa vendar tako resno pojmuješ vse naše težave, ves naš napor. Od tebe upravičeno pričakujem velikih, za narod in človeštvo koristnih dejanj.« Milan že kot Grims ali že prej kot Janez Kocijančič, Hren kot Janša in Kardelj. Takšni očetje zaslužijo takšne sinove.

Na Polravni se Milana ne da prijeti; mnogo jasnejši je na ErS ravni. Cilko, služkinjo ali deklo pri Hrenovih, začne takoj zapeljevati, na liniji Toneta iz **Tine**, a le da še bolj Svno, Tine je vezan na Špelco, Milan na nikogar. Tudi na nobeno Ideolo? Milan Cilki z RadKonv retoriko: »Kakšna prijetna usteca, rdeča lička, črne očke, navihani kodrčki ter pisano krilce«, DaMilan bi opozoril predvsem na to, kaj je pod krilcem, PV don Juani pa so bili še SpoDo. A Cilka mu ne zadošča, meri više, na Hrenovko. Le-tej: »Gospa, globoko hvaležnost sem vam dolžan.« Ko siplje SpS fraze, ne vemo, ali so to EtPolIdeolfraze ali ErS tipa: »Gospa, danes je lažje postati doktor kot pa človek.« Navidez je to izjava EtH(uma), dejansko pa to ni nujno; Mil(an) doda: »Prej sem čar pomladi občudoval.« Kako gre oboje skupaj? »Toliko milega je v tej čarobi, da bi zgolj radi te miline nihče ne smel izustiti osorne, zadirčne besede in izdati temne misli z nelepim pogledom.« Komsti so izražali trde misli RadKritkova, Mil pa hoče biti Zapl. Hrenki: »Ta prilika je meni zelo svečana. Nerad bi bil tako neroden, da bi se vam ne zahvalil za vse dobro, kar sem prejel iz vaših blagodejnih rok, za vsa priporočila in naposled tudi za ...« še druge »izkazane dobrote«. Za katere in kakšne? V kakšnem pomenu mu je bila »vedno zaščitnica«? »V življenje se mi je širil pogled in to takole z vašo toplo pomočjo. Saj sem ponos in diko svojega rodnega mesta, našega gospoda župana Hrena, za marsikaj prijetnega opeharil.« Ne meri takšna izjava lahko le na Hrenino Sekdejavnost, ki jo je namenila mlademu Milčku? Mil: »Tako živo se mi vzbuja spomin«, ona pa, kot da ji je nerodno: »Nagajivec navihani! Nobene več mi ne zini!«

Mil se rokuje tudi z mesto opozicijo, s trojko Hlačon etc. Z njo se pogovarja enako ljubeznivo kot s Hrenom. Ira ali diplomacija, biti vsem všečen, da vse prevaraš? Hlačonu pomaga v stiski zoper njegovo strašno ženo Hlačanko; sprog se topi od hvaležnosti, Mil si zna pridobivati klientelo - Hlačon: »Izborno me je rešil. Do smrti mu bom hvaležen.« Tako je reševal DaBrkonja Stannol plemenito tršico Vido Tomšič, NarHero, ko so jo študentje poleti 64 vzeli na piko, dobro se spominjam njunega nastopa v Študnaselju v Lj. Kako je grmel zoper »nahujskane« Štude, nahujskali da smo jih perspektivovci, in branil ubogo ženičico; ni čudno, da so ga nazadnje branjene veličine postavile na čelo predsedstva Slje. Torej Milan Stanovnik? Pa še Hlačača mu je hvaležna, vse je znal obrniti na hrbet: »Vam, gospod Milan, se pa lepo zahvaljujem za vašo pozornost. O, kako ste vljudni. Kar presenečena sem, kar nerodno mi je.« Da, to je lepo vzgojen - star - fant, ta Jenezek-Milček; razumljivo, imel je dobro Katvzgojo, učili so ga same lepe reči: pozdravi, Janezek, gospoda župnika, kušni mu roko! ltn. Najprej jo je poljubljal Župniku, nato Kardelju, danes pa papežu in Janši.

Sredi 1. dejanja spusti Mil veliki govor; a to ni govor Pravdača iz **Grofov** ali Ščuke iz **Blagra**. Mil zagovarja svet, kakršnega slika Mur(nik) v **Sarju**. Res le ira? Hlačon: »Boš pil z nami, Milan?« Mil: »Pa bom. Med ljudmi je že tako, da se vsaka prilika v življenju, vesela ali žalostna, z rujnim vincem zamoči. Vse, kar se primeri, vse od rojstva do smrti«, ojoj, kako je Mil izviren! »človek po svoje kroji. Od skromne vaške svatbe pa do diplomatskih spletk in iger, vse se suče, vse plava in se reši v vinski meglici.« To pa je že PraShakespeare! »Pri nas, v naši pomlajeni domovini, se vidi to takoj, se vidi vedno in vsepovsod.« Res, tudi v parlamentu nazdravljajo in točijo v brušene kupice zlato ... kaj, penino ali oranžado? »Zatorej menim, da bom ravnal najlepše,

najbolj domoljubno, ako s to meglico v roki napijem vam in svojemu rodnemu mestu. Živeli mestni očetje, živeli vsi, ki se trudite za narod in človeški napredek!» Ira.

Na koncu dejanja se srečata Mil(an) in Igor, ta v precej smešnem položaju: »pleza iz ozadja na teraso, sede na ograjo in se zastrmi v prvo nadstropje«, kjer domuje ljubljena Mira. A če je to Ira, in če so Mil, Igor in Mira edine Poz figure Kode, vsem pa se Čuf posmehuje, kakšno sporočilo nosi **Čks**? Je **Čks** res nadaljevanje začetne RMge, Govovega **Šari(vari)ja**? Komst Čuf pa somišljenik **Šarivarija** in **Sa(mova)rja**? Gova in Murnika? Vzor za Jesiha?

Igor govori kot najstnik, a ne iz 05; danes so tudi najstniki Cin. Igor nastopa kot šema s PrSa I: »Ti zdaj prvi zveš, da sva si prisegla zvestobo;« zvestobo z Miro. »Ljubiva se, kot se ni še nihče na svetu.« A če že Igor take stresa, kako naj razumem Mila, ko pa njegova cenena sladkobna retorika presega vse meje? »Igor, zaupaj mi.« Izjava se zdi iskrena. »S tem hipom postajam sluga vajinega svetega razpoloženja.« Če bi nazadnje to St oz. razpoloženje izdal, sam zapelj(ev)al Miro, bi Iro razumel; a Mil ostaja Igorju do kraja zvest, misli resno torej že od začetka. Pa v kakšnem slogu! »Vem, da so redke cvetlice resnične ljubavi«, saj to ni res, kakšen still, »vem, da so rahle vajine sanje, a upi veliki.« Je bil Čuf res hujši bumbar, kot sem bil dozdej pripravljen priznati? »Sanjajta, upajta, bodita srečna!« O moj Jezus! »Pomnita pa, in ti še posebno pomni, da svet ni raj in kraj za lepe sanje, iskrenosti ne ljubi, ne poštenja, tako da v naših dneh ne bodo niti uršulinke mogle prebiti brez mask in mestne šminke.« Ta konec stavka je sicer duhovit, prej povedano pa tako, da ... no comment! Začnem raje brati-komentirati 2. dejanje. Me - nas - bo osvežilo?

Dogajanje drame se pomika med dvema Gilnama, vsak od vodij obeh tekmiških strank ima svojo Gilno. To je razumljivo: Gilna je bila že 30 najprimernejši - tako rekoč edini - prostor za zbiranje ljudi-somišljenikov; iz okrepčevalnice in zabavišča se je v teku 19-Stola polagoma dopolnjevala tudi kot Polzborovalnica, dokler se ni SDb toliko razvila, da je dobila Pola lastne prostore kot sedeže strank in dvorane za večja zborovanja. V Tržiču in/ali Radovljici 30 ostaja PolŽ še v Gilnah. Drugo dejanje se seli od Hrenove stranke k Mež(an)ovi, s tem tudi od ene Gilne k drugi.

Si pa pripovedujejo navzoči iste stvari kot pri tekmeču: kako je šlo Hrenu za nohte, zdaj pa si je položaj utrdil, spet postal mogočen. A le začasno. Tekmeca se dajeta, od mikro do makroravni, od občin do Dže. Nikoli se dobro ne ve, ali bo tokrat vlada in z njo ena koalicija strank zmagala ali propadla; ta negotovost daje draž Pol Žu; daje ga tistemu, ki v takšni meri oblast uživa oz. nekaj od nje ima. Višji sloj Slcev - tj. nižji SS - je zajela nekakšna mrzlica ali bolezen, imenovana politiziranje. To pomeni nenehno klobasanje, pritoževanje, spodbijanje nasprotnikov, obrekovanje, kvarjenje odnosov med ljudmi - ljubimca, od katerih je eden Hrenova hčerka in drugi Mežov sin, ne bi smelo biti, tudi ErS bi se morala ravnati po Polinteresih. To se Čufu najbolj upira; Nv mu je po vrednosti daleč nad Polo in s tem Dbo. Čuden Komst.

Torej: Hrenu »je šlo za nohte. Kar capljaj je in se tresel od bojazni. Voda mu je šla za vrat. Noben otrok ni več verjel, da bodo njihovi ministri še obstali.« Jasno, zdaj so »ljudje razočarani. A se ne vdajo. Na politiko še niso čisto pozabili.« Čakajo na novo zanje ugodno priložnost. Ni enako že ves čas po 90? So pa zadovoljni, da ostajajo v igri-tekmi le stari mački in stare

preizkušene ideje. Balant svetuje, da se ljudje »spametujejo: da en bodo nasedli vsakemu novemu evangelistu, vsakemu novemu preroku.« To bi moglo meriti na Komste, ki so v 30-letih edini novi dejavnik. Obe stari stranki se trudita, da bi ostalo vse na istem: »Je že skrajni čas, da nastopijo razmere, ko ne bo vsak fante, vsak ščurek oznanjal svojih nazorov« - pluralizem in demokracija sta zanje anarhija, samovolja - »in jih sredi ceste prodajal.« A v **Ėksu** takih novih fantetov ne opazimo; komaj v **Tini**, a le kot mlade ljudi, ki so manj izbirčni v uporabi Kritisredstev, bolj brezobzirni v razkrinkovanju starih grehov starih Polikov. Gre za podmladke starih sil, ki pa ne prinašajo-obetajo Nsveta. Ptja se skoz ti dve Čufovi drami še ne naznani.

Za Konssmer - za Mežovo - je že to, kar se dogaja 30, preveč. »Vsako ščene in tudi vsaka stara baba hoče svojo posebno politiko, svoje ministre in svojo skrinco pri volitvah.« Širi se prostor ljudi-subjektov, ki hočejo krojiti Pollik DbDže. »Včasih tega ni bilo in smo bolje živeli.« Bila je le ena stranka oz. oblast, PIK, Cesar(jeva), le njeni uradniki. Pač MonTotsistem, kakršnega zagovarja **BlaNe**. Od 60-let 19. Stola naprej pa se je uveljavila LD. Ptja je 45 vrnila prejšnji MonTot, čeprav z novo Ideolo in grupo na oblasti, po 90 pa je spet večja Sv, ki je obojna: več Lbta in Lbna. Ne eden ne drugi pa niso po želji Balanta in Mežanov; tu so kot Konsdrža za OžKldo: »Smo, kar smo. Te grozne razburkanosti ni bilo«, vse, kar je bilo treba vedeti, je vedel gospod župnik, »takih prekucuhov in prekucij niso poznali«, že Tavčar in Hribar sta bila prevelika prekucuha. »Človek se kar za glavo grabi, ko kaj bere in posluša.« Včasih je bila vsa modrost v molitvenikih, teh so natiskali na tone, danes je v časopisju, ki je vse bolj neodgovorno, jutri bo vstopil v vsako SI vas radio, pojutrišnjem TeVe. Kje bo konec zmede, tega anarholiba?

Nov tip ljudi-Slcev so prepirljivci-Poliki. Stari tip je bil Učo, podrejen na vse strani, ubogljiv, brez lastnega stališča: v Kodi ga predstavlja stari Kašar. (Ker je bil hlapec, je vse Ž le kašo natepaval.) Skromen: »Med tako zastavne može ne spadam. Ubog učitelj sem bil nekoč.« Ko ga povprašajo, kaj misli o Poli, odvrne: »Čim dlje proč sem od politike, tembolj sem srečen.« Vino je »zame, za moja stara leta, ne pa politika. S kozarčkom živim, kaj boš s to staro vlačugo.« Kašar je Antip ĖiĖ gibanju, vse socialno intimizira v PvtUž najpreprostejše oblike. Politika mu »niti toliko ni vredna, da bi ji pljunil pred noge.« Razlika s Komstom je le v tem, da sodita oba enako odklonilno o Polikih, le da Kašar o vseh, Komst pa le o tistih, ki sodelujejo v LDbi; za Ptjo je njena Pola - ki ima Idejo uresničitve nadZge - ne le najboljša, ampak edina in Idealprava. Ko bo prišla na oblast, bo vse ostale odpravila kot zle; v tem pomenu **Ėks** pripravlja KomTot; a le implicate, s posmehom dani Poli. O alternativni ne zvemo nič. Poz Vrta v drami je le ĖrS Hara.

Kašar ceni le stare metode, zapisane in propagirane v **BlaNi**. Ker je pri stranki premalo mladih, Kašar svetuje: »Za ušesa jih primite in palico jim morate pokazati, pa bo šlo.« Ptja je s pridom prevzela njegove paličarske metode, le da je palico RR v bič in zapor, glej **Dia** in **Gredo**. Ptja ukine negotovost Učev, ki trpijo, ker se morajo enkrat upogibati severnemu, drugič južnemu vetru, kakor pač vleče. Kašar: »Pravijo, da je to politično preganjanje zaradi takozvanih nazorov, radi udejstvovanj v strankah, ki imajo prepovedano politiko.« To bi lahko cikalo na Komste. Ni pa nujno, v zadnjih letih Aleksandrovega kraljevanja so bile prepovedane vse stranke, kralj je dal internirati samega monsinjorja Korošca, mnoge Klce pa kot Uče prestaviti v

Makedonijo, v Prekmurje, na Goličave. Ko se je dr. Korošec vrnil na oblast, je nadaljeval z isto Polo alterniranja Libcev in Klcev; šele Komsti so - po maju 45 - zadevo vzeli resno v roke in stranke odstranili, njihove Vodlje pa likvidirali.

Zvejo, da je bil od vrha dan ukaz; skrbi jih, kakšen ukaz, v čigavo korist. A ne morejo odkriti, kaj je njegova vsebina, zanje bi lahko pomenil kar koli, kot je za Šentflorjance - v **Pohu** - Peter. Vse postaja strah in čim bolj strah - pred neznanim in nevarnim. Policaju Sulcu je celo naročeno, da mora ukaz »razglasiti po vseh javnih prostorih, povsod tam, kjer se zbirajo ljudje.« Navsezadnje se skaže, da ukaz nima konkretne ES vsebine, da je bil izdan z namenom ljudi prestrašiti, jih navajati k ovajanju, prijavljanju oblastem vsake sumljive dejavnosti kogar koli. Obnavlja se položaj iz srede leta 1914, kot ga uprizarja Kreft v **Kurah**; tedaj je bil teror zaradi vojne, zdaj pa ... zaradi LReve? Ta ni niti omenjena. Zaradi tega, ker je Džsistem v nevarnosti? Res leta 29?

Sulc pojasnjuje: »Stojimo pred važnimi dogodki. Ukaz, ki ga razglasam, pravi, da mora vsak pošten in rodoljuben domoljub strogo in vestno paziti na najmanjše pojave sumljivih oziroma nepravih elementov.« Začenja se policijski sistem, ki doživi vrh MV-II in PoV, glej moč PPP v **Operaciji** in **Jobu**. »Paziti mora predvsem, da se narod ne okuži s prevratno, prekucuško kugo, da se ne zastrupi, da si ne zamaže svoje deviške preteklosti.« Stil spominja na Katjezik, vse kaže na teror KCe in njenih strank ali Stranke, morda 35, ko je prišla na oblast. Pa 41 in 43. Jezik se maja 45 spremeni, vsebina ostane še ista tudi pod Ptjo, le da vzame Ptja zadevo mnogo bolj resno in celo namišljene prevratnike kar podavi. Sicer pa: jih ne preganja že PsLD-30? Ne zaprejo Mežovega sina Igorja zaradi NeČi karikature enega od Občodbornikov oz. Župana? Ptja je le do konca zaostрила, kar je ljudstranka (a tudi Libci 29) primerno pripravila. SLD-30 se ni RR v PriLD, ampak vse bolj v PsLD, dokler ji okupacija ni zadrnila zanke okrog vratu. In sta se spopadli dve vojski, dve EDČ Ideoli, ne le dve civilni stranki kot hrenovci in mežanovci.

Sulc razlaga PolDžsistem-30: »Jaz ne sodim, kdo je pravi in kdo ni, jaz le zapoved izvršim. Temnih elementov ne iščem sam, pokažejo mi jih in grem ponje.« OZNA PoV ni delala bistveno Dgč. VeRusu, Prižu in meni je dejal NotMister Kadunc, 63, da mu je CK Ptje pokazal nas tri kot Negelemente, on pa bo izpeljal našo likvidacijo, če se ne bomo poboljšali. Kar so v Slji-30 Komsti očitali Libcem in Klcem, so nato povzeli sami in radikalizirali.

V **Ekusu** se Komsti še ne bojijo, Komstov v drami še ni, bojijo se le Klci, mežanovci. Mihač grenko: »Temne elemente bomo lovili.« Balant: »Kar potuhniti se bomo morali, ne kaže drugega.« Logika je železna in trajna, ne velja pa več v LDPM, tj. v Slji-05. (Razen če se DSD ne bo vrnila k Polterorju.) Mihač pove resnico: »Možje, vedno se zavedajte tega, da je tisti, ki pri koritu sedi, med svetlimi, a tisti, ki h koritu sili, med temnimi elementi.« Strah ni le verbalen, bojijo se otipljivih reči - Kašar: »In kaj, če hišne preiskave naredijo?« Kolikokrat sem jih doživljal v detinstvu, ko je PP stare Juge šarila po MOčevi sobi, pa MV-II, ko so to počeli lti, pa PoV, ko so to počeli pandurji BKraigherja, 58, in njegovih dedičev, 64, Kolenca itn. Me bo še kdaj doletela podobna čast?

Kašar: »Pri meni ne bodo nič našli.« Kaj pa je nič? Mež že ve: »Vse je mogoče. Vsaka najmanjša stvar bi zadostovala.« Itom je zadostoval izvod Daŭli Telegrapha, na katerega je bil PV naročen moj stric, lti so ga vzeli za dokazno gradivo zoper MOča, 42. Meni ErS korespondenco z ženo v Pariz in k vojakom.

Balant: »Če bi bila sila in bi jim temnih elementov primanjkovalo, znajo celo v podstrešje zlesti.« Pri meni so. »Kak star oglas najdejo, kakšen star zapisnik«, moje dnevnike, »pa si element.« Tudi pri Puču so našli njegov dnevnik, poln najbolj Intzabeležk o Pučevih doživljajih in mislih; podatke so uporabljali za pritiske na v dnevniku zapisane.

Svet terorja res ni naslikan z najbolj temnimi barvami, podan je na način humorja, vendar je vprašanje, ali se ga da primerno uravnotežiti le z IdeafRS svetom? Čuf je v to ravnovesje oz. celo nadmoč ErS čustvovanja-dogodkov prepričan. Ko naslika zaskrbljene Občodbornike opozicijske stranke, pripelje na oder Igorja in Milana, ki zavrtita prelepo ErS ploščo. Nemogoče je, da dramatik Igorja ne bi smešil; a zakaj je potem Igor Pozlik, celo zaprt, skoraj Radopozicija oz. Komst? Igor Prilu toži kot negodno dekle: »V meni je strašna teža. Umreti mi je. V popolno razdvojenost sem padel. Na robu prepada stojim ... Je konec vsega, moje sreče, mojih sanj, mojih upov. Mira ni več moja, izgubljam jo.« In na osnovi česa to sklepa? Ker je Mira brala sanjske bukve in pred njim zbežala. Igorju pa je padlo srce v hlače. To da bi bil Komst, bodoči VojHer?

Milan, ki ni zaljubljen, ohranil je trezno glavo, Prila miri; a s kakšnim besednjakom? Ni ga mogoče ne brati kot posmeh: »Ti bi umrl, ti? Sredi mladosti, sredi najbolj sanjavih sanj bi rad šel v mrzli, temni grob? Kam je izginil tisti solnčni Igor, ki je imel peroti neskončnega poleta?« Igor Komst. »Igor, ali nisi več tisti dečko, ki s poštenim srcem moli svojo boginjo in pleza po terasah?« Bo res taisti Igor leta 42 obešal Slzastavo na zvonik frančiškanske cerkve, molil boginjo LReve? Tudi Milan ni podoben vosovcem iz 42; Igorju: »Tebi želim samo srečo. Ti edini si mi v veselje. S tabo se iz srca pomenim.« Le srce; bo zmozel srce RR iz ErS mišice v pogum-žrtev za SNL, za Ptjo? »Ti si izjema za naše mesto. Z ničimer nisi zastrupljen, tvoj pogled je vsaj do zdaj iskal zgolj svetle zarje, tvoja beseda se ni opletala ob hinavščini, zavijanju in med spletkami. Drugi niso taki. Vsi so zahrbtni, vsi več ali manj lažejo in so sploh ljudje našega veka. Ti ljubiš, idealno ljubiš in si mi prav radi te ljubezni všeč.« Igor je Ideafant, a zunaj Pole; se da reči, da še ni Komst, da pa je Prasnov, iz katere bo nastal Komst, če ga bo Ptja dobro kovala? Pa smejo biti Komsti take šleve, si želeti v S, če jih enkrat ljubica nekoliko postrani pogleda?

Čuf ve, da Komst tak ne sme biti. Je torej PraKomst Milan, ki sebe takole ocenjuje: »Saj sem bil po svetu ter marsikaj doživel in še več videl. Kljub temu pa še nisem klonil, ne obupal.« To so Vrte jeklenca. »Bil sem brez doma in kruha, brez ljubezni in utehe«, to pa je že položaj za Nast Hera, »pa sem našel izhod!« Vse boljše! »Izhod iz vseh položajev«; takšni bodo morali biti Prti. »Kadar mi je bilo tako hudo, da bi pristajala mojemu srcu samo še krogla iz revolverске cevi, takrat sem zavriskal na ves glas, se požvižgal na vse in bil dobre volje«. Si je Čuf predstavljal, kaj pomeni biti ilegalen Komst? Kaj bo s Komsti MV-II? Da Milan Majcen 42 ni mogel zažvižgati in vriskati, ko so ga obkolili Nemci; mogel je le streljati, do zadnjega naboja. Čuf čezmerno olajšuje.

Milan Rad odklanja vladajoči Dbsvet; a konkretnega programa kot PraAlte mu ne piše. Zadovolji se s Krito: »Glej, danes je že tako, da zmaguje na vseh črtah nepoštenje in laž.« To bi se dalo upravičeno reči tudi za 05. »Čimvečja je tvoja lokavost, čim globlja zloba in prekanjenost, s tem silnejšo glorio bodo

venčani tvoji uspehi.« Isto 05. »Samo naše politike poglej, naše narodne zastopnike. Vsi brez izjeme so tako polni grehov« ... Če je bilo t(ak)o res, je razumljivo, da je morala priti Metla, ki je take ljudi-svet pometla; Ptja. Ljudje so se pustili prepričati, da bo Metla Ideastredstvo za uresničitev Idealčloštva. Danes, ko smo na lastni koži doživeli stvarnost te Metle - bolj Gajžle in Pendreke, Puške in Ječe -, v novo Metlo ne verjamemo več. Mar že Čuf vanjo ni verjel? Je odklanjal ta svet, kot ga jaz, a ni našel boljše zamenjave zanj in se je zato le ludiral, kot se jaz, tudi v razpravi o **Ekso**?

Naivno pri stvari je, da Mil vendarle verjame v boljši Altsvet, a kje najde njegove predstavnike? »Poštenje se skriva po skromnih kotih in dva taka kotička sta ti in Mira.« S Stališča Mrka je takšna predstava neustrezna. Dokler je poštenjak v kot(ičk)u, se varuje, je strahopetec; mora na plan, v boj, v LRevo! »V tvojem in Mirinem srcu sem spoznal nekaj neoskrunjenega«, to je za MrkPtjo mnogo premalo, tak more biti Učo Šviligoj, ne pa Špelca iz **BSSveta**, ki organizira Vojilegalo, zbira orožje in nasprotnike likvidira z revolverjem ali nožem. Čuf se zadovoljuje s parom Igor-Mira kot »dokazilom, da bi lahko tudi čistost in lepota rastla med nami. Skozi trnje sicer, skozi zamazanost vsakdanjosti in teme nazorov, k jasnosti in k solncu.« Ni v tej Ideapredstavi vse preveč Kršelementa, Sništva?

A tudi če je Igor angažiran v Poli, ni na način, ki ustreza Ptji. (Še ni? Čuf pridobiva somišljenike?) Na oder pride Igorjev oče Mež, sinu: »Pomisli! V podstrešje si shranil cel kup papirja, na katerem je zapisano, da so sedanji ministri ter vsi tisti voditelji, ki z njimi drže, narodovega zaupanja nevredni ljudje. Poleg tega imaš na papirju tako smešno vse naslikane in tudi Hren je gori.« Je to že drža Ptje? Se ne zdi, kajti Igor očetu: »To vse sem shranil na vaš ukaz takrat, ko so bili na vladi ministri, ki z vami drže.« Torej je gradivo, ki bi moglo bremeniti Igorja, le sredstvo v boju-tekmi med hrenovci in mežanovci. Komstov ni zraven.

5

V 3. dejanju se selimo spet k Hrenovim; navsezadnje je vseeno, kje smo, hrenovci=mežanovci. Hrenovci verjamejo v trdnost obstoječe oblasti. Na oblast je prišla - po volitvah - stara nova vlada. Treba pa ji je dati nov zagon, točneje: ljudi prepričati, da gre za novo stopnjo v razvoju. (Tako prepričuje Janša DaSlce. Kako dolgo mu bodo še verjeli?) Tomažev je nekak trški ideolog staro-nove stranke: »S to vlado in s temi ministri začnemo čisto novo dobo.« Čim prej si moram ES ogledati Vombovo dramo **V novi dobi**. Tudi Ptj Nsvet se je nazadnje skazal kot PzM-Nova doba; beseda=beseda. Meso=meso. Meso je 30 precej bolj gnilo kot 05. Odtod razlika med dobama: v PMLD postindustrijske dobe je vse bolj dinamično, vsega je več, proizvodnje blaga, blaga na trgu, znakov, vrtenja-obračanja koles(a) v vse strani. Seveda le na Zah(od)u; Bližnji Vzhod gnije, Jug gnije. In Slci smo pri zmagovalcih. Kar gre na jetra neolemoralistom: najprej je treba zrušiti in kaznovati IZ ZDA in Evro, nato ali obenem pa spraviti na oblast nove Revmase, tokrat islamiste. AD.

»Pravcat prepород vsega naroda je na vidiku.« Tako so klobasali Libci in Nclsti med 29 in 35. Po 35 so se lotili pre(po)roda Klci. 45 Komsti. 90 Demos. Vsaka oblast potrebuje PozKonst(ruktivne) fraze, po Stri so vse fraze iste, le da jih enkrat prepeva PtjJanžič, drugič DSDJanša. »Ne vsi, toda pretežna večina vidi v sedanji trdnosti splošnega položaja svojo boljšo bodočnost. Vlagajo prošnje«, za svoje Utkoristi, »kar je dokaz kulturnosti našega ljudstva. Če človek zaupa v oblast in mirno, z vso dostojnostjo sporoči svoje želje«, pri tem reče tudi kaj Krit(ičnega), vendar »pri tem ne rentachi, ne razbija in razgraja«, kot Komsti, ki pa tudi v tem primeru niso omenjeni, »ampak trdo uverjen pričakuje najboljše rešitve«, večina DaSlcev je še zmerom naklonjena Janševi vladi, »je to gotovo zrelost in visoka plemenitost.« Blablaba ...

Kar že vemo, se v tem in zadnjem dejanju ponavlja. Hrenovka odvrča soproga od Pole, on jo umno zabije: »Ali ti morda ni prav, da zastavljam svoje skromne sile v korist naroda; v korist naših načel in s tem tudi v korist nas in naše hiše?« To je v duhu KplLD. Hren uspešno skrbi za te vrste koristi, Sulc kot TaPP pa te koristi brani, vsem, ki jih ogrožajo, grozi: »Kadar so ogrožene koristi naroda in domovine, morajo predvsem predstavniki oblasti, uprave in vsi javni činitelji biti vsako uro na razpolago javni varnosti, torej nam, čuvarjem reda. BKraigher, Maček et consortes so le udejanjali, kar uči Sulc in se zdi v **Ek**su benigno; gre za razmah Totpolicijskega sistema. A kot da ostaja v **Ek**su le pri besedah; najbrž v Slji-30 ni nihče verjel, da se bo - in še tako kmalu - uveljavil tudi na Slskem. Resno so ga predvidevali le tisti, ki bi ga radi sami uresničili, le kot De-Rca, Ehrlich in Stražarji, ti so vedeli, kaj prinaša Ptja. Priznam, da sem vesel SDbe po 90; naj bo LDPM še tako mizerna, pusti mi živeti. MV-II in PoV sem živel - mestoma mnogo - teže.

Sulc je že opazil Mežanovega Igorja, kaj je počel; Sulc županu poroča: »Od vseh kričočev - na volivnem zborovanju - je bil on najbolj vnet. Proti ministrom je vzklikal, proti domovini rohnal in tudi na vas ni pozabil.« Bistvena je Krita Hrena, domovina je poteza, ki spada k Hrenu. Hren je zato žalosten; toži o slabi mladini: »Namesto da bi iskala vzorov«, Bük jih oznanja v Korošcu, Rožmanu, Slomšku, Prapru, »da bi si prizadevala hoditi naša zgledna in priznana dobra, občekoristna pota«, zmerom strumno za Bükom, občudovaje ga gledati v rit, a brez buzarantskega čustva, »pa rajši kikirika na shodih.« Kdaj bo Lucca luri spet sklical kak zbor za ĆiA zamurcev, za vsesplošno Pico do svingfuka? In bo Todorovičev Varuh Hanž v samem žemperju kolovratil okrog parlamenta in se drl: Mi smo pa mi!

Igor je takoj, ko je zvedel, da mu grozi preiskava na domu, papirje odnesel v reko (zakaj jih ni zažgal?), jih pri tem nekaj izgubil - zahteva Kode, dramaturgija! -, našli so jih, jih pripisali ravno njemu, v mestecu se vsi poznajo, vsi se med sabo ovajajo, kot v **Kurah**, iz Igorja - iz čmeravega zaljubljenca - pa se trudijo narediti KomHera. Sulc res ni ime za umnega policista; Maček ni bil Sulc, mački požro vse ribe, sulce in krape. Igorju torej grozi kazen zaradi njegovega protidomovinstva-protihrenizma, do tega pa je prišel, ker mu Hren noče dati hčerke Mire. So to Kom načela?

Hrenovka je odločnejša od moža: »Kar zaprite ga!« namreč Igorja. Morda »misli na atentat, potem smo v grozni nevarnosti.« Bo Igor med tistimi, ki bodo par let kasneje izvajali atentate na Prapra, Natlačena, Ehrlicha? Hrenulja vidi jasneje od Hrenčka. Se je Čuf zavedal, o čem piše? Je dovolj preučeval

Zgo Oktobrske Reve? Kreft jo je. Je imel Čuf kaj zveze z VOSom 41-42, ali le z organizacijo Kulnikov?

Nastopi tudi Fajdiga, zastopnik »dobrobiti naših društev«, nabiravec prostovoljnih prispevkov, nekak Jelenc od Rdečega križa. Tudi tu je 30=05. K dobrodelnim organizacijam se natepe največ najbolj pohlepnih. Ljudje so sentimentalni, pa najmanj pazijo, če jim pobirajo denar iz žepov filantropi. LD ni mogoča brez tropa okoriščevalcev. V samem svojem bistvu je KplLD Db za okoriščanje. Odloča le, koliko je ob tem produkcijska ipd. Slaska LDPM od 90 naprej je s tega vidika ustrezna, najbrž precej bolj kot tista med 18 in 41, čeprav je bilo tedaj najbrž več EtMešev. A tedaj je imela le manjšina dostop do denarja in korupcije, danes ga ima večina. Več ljudi kot sovlada, več je barab, nečtobnašanja. Paradoks? Niti ne. Nv IdČla.

Končna spletkarja Kode je sporočilo Mistra, da pride v hrensko mesto; dolgo pa ne vedo, da pride le na oddih. Nazadnje pa se skaže, da niti ne more priti, ker je vlada padla. Vse priprave Občsvetnikov na srečanje z Mistrom postanejo odveč. A priprave jih motivirajo v zadnjem poldrugem dejanju. Dramaturško gledano, s stališča ekonomičnosti izraza, se drama veliko preveč ukvarja s temi pripravami. Najbrž pa so takšne novice res vzdignile vihar v **Črni mlaki** ali pri **Mokrodolcih**. V 30-letih je bila SDb še zelo zaspana, dedinja FAVSi. Šele razmahnjeni Kpl trg zdinamizira tudi podeželje. SDb od 90 naprej je kar dinamična, seveda le v tem pogledu-okviru. Koliko pa je Intelvredna vsebina tega Psdinamizma, je drugo vprašanje. Na trgu je vse več riti in pičk, handlanja in imidžičevanja, vse skupaj pa je kot Vrc mušic nad močvaro. V tem med Dbo **Megle** in **Lipicanije** ni razlike. ČD je kot izraz NKNMeša obetala, da bo vrednost dogajanja večja. Obet se je skazal za SSL. Ni vsa SZg v glavnem SSL? Če ni SSL - oz. ob tem, ko je SSL -, pa je zločin; ob fantazmi, da gre za **Rojstvo v nevihti**, je Resa svet **Rib na plitvini**. **Nsvet** se skozi **Rdečo mašo** RR v **Črno mašo**. Je v takšnem svetu sploh vredno bivati? Kdaj bo TS le **Ekssvet**?

Ni tako hudo, kar opažajo JKranjc, Čuf in Kljukec iz **Eksa** in seveda danes vsak Slc. Hrenova: »Živimo v svobodni domovini.« Kar res je. Kljukec pa ve, da Svdomovina ne prepreči, da ne »bi kakšna razburljiva afera izbruhnila na dan.« Teh bo pod novo vlado enako, kot jih je bilo pod staro, vsekakor pa bistveno več, kot jih je bilo v Slji-30. »V časopisih se vedno čita o aferah, o korupciji«, bere Kljuk(ec) DaMO?, »o nečednih stvareh. Zdaj počí tu, zdaj tam, enkrat ima afera politične oblike«, v DaNemčiji pravkar z ZunMistrom Fischerjem, »drugič se pokaže s kakšnim denarnim polomom,« Orion-Saksofon, »ali drugače. In to je čudno, da imajo v afero vedno koga zapletenega, včasih celo kakšnega odličnega moža.« Zakaj ne Kebra ali Bohinca ali Trpinca (Fidelia)? Jutri bo na mestu leKebra DeBručan, namesto Bohinca Kraševac, namesto Oriona Krekova banka. Vse isto.

Čuf, kakršen je v **Ekxu**, ne najde primernih zdravil zoper opisani svet; se jih danes tudi še ne da najti. Ptja se je oklenila zoperstrupa, a ta je le še dodatno zastrupljal, zadevo je Ptja pošteno zajebala. Čuf v **Ekxu** je pa, skoz Milana, Etreto, v tem sta oba nebogljena in prazna; Mil: »Gospa, brezbožen nikakor ne morem biti, ker pobožen danes ni nihče.« Se moti, MV-II se je skazalo, da je bilo kar precej Slcev - in fanatično - pobožnih, šli so v Dmbce, ne le Lojze Grozde. Morda bi še danes našli kakega ali idiota ali SZSL ozkosrčnega, ki je prepričan, da je pobožen v PriKatduhu. Mil: »Mogoče se najde kdo za kakšnim zidom, a dvomim, kajti hlimba in lažnost se je preveč

razpasla.« Čuf presoja svet-Dbo z Etstališča, danes vem(o), da sta besedi hlimba in laž le Etizraza za normalen Utineteres, ki je pogoj uspešnemu funkcioniranju Kpltrga. Naj ukinemo trg in znova vrnemo na oblast kako Ptjo, tokrat Detipa? Raje koruptneža kot fanatika a la KaKi! BKraigherja je srečala pamet šele tedaj, ko je nehal biti nor akset, ko je začel dobivati posluh za korupcijo; korupcija je strpnost. Čl lahko voli le v dilemi: ali drek ali jeklo. Z jeklom ti odsečejo vrat v hipu, od giljotine do PVD, v dreku se lahko dušiš dlje časa. LDPM je drek, ki je celo parfumiran; oblast se trudi, da bi Čl čim dlje vzdržal v razmerah vsegovna. Živio Drrrek! Ata **Ubu** je imel prav!

V LD je nasilje znosno; zato vsaka opozicija v LDbi pretirava, pač ne pozna nasilja Stla in Ncza. Mež, ki je v opoziciji: »Za zmago načel so žrtve potrebne. Ampak to, da po domovini vlada tako nasilje, da se izdajajo nečloveški ukazi, to narodu ne prinaša ugleda.« Kaj pa je ugled? Ugleden je, kdor bolje skrrije svoj Utineters, svoje nasilje. Mež se jezi, ker so mu zaprli sina. A ker ga hitro izpustijo, se pomiri. Me zanima, kaj bo Mež dejal, ko ga bodo 45 ali 47 denacionalizirali in/ali zaprli, med eksekutorji pa bo tudi njegov, zdaj ne več solzavi sinček Igor kot šef lokalne izpostave, tovariš kapetan Igor? Konfiniranci v Bileći, kamor jih je 40 spravil Korošec, so bili kot na počitnicah v primerjavi z Golim otokom, kamor jih je spravil ... kdo? KaKi? Ranković? Maček? Najblažja Vidojka Tomšič? A že 30-leta niso bila blaga v primerjavi z Avso pred 14; Balant točno pripominja: »Zavedajmo se, da ni več cesarskih časov.« Kreft je vzel za TipAvso leto 1914, kar je pristransko; to je bil čas začetka vojne. Od 1860 do 1914 je bilo blaže; bi okrog 1900 MOča zaprli v Glavnjačo, ga mučili? NKNM je bilo Kritodmev na Dbrazmere, ki niso bile iste kot 35-90. **Eks** uprizarja prijazen svet. Da Ptja - te ocene-podobe - Čufu ni zamerila?

Sicer pa je vsaka oblast od vladavine Meša in Prola naprej enako sleparska; Mihač jo nazorno predstavi: »Obljub bo deževalo«, v kampanji pred volitvami 04 je DSD obljubljala pečene piške, kdaj bodo spečene?, »kalini se bodo lovili«, večina DaSlcev je takšnih kalinov, »vse berače, vse siromake bodo poznali in v programih, v razglasih, v govorih bo zanje vse polno zaslug, vse polno dela in novih načrtov. Vsakdo bo zaščitnik malega človeka, delavca, kmetiča, rokodelca, pisarja in takih.« Natančno tako bo, je in je bil! Razen v FDbi, ko se oblăsti, ki je od Katboga, ni treba sklicevati na ljud, le na PN, na St oblast. Si želimo nazaj le-te? Je ta dejanski cilj Būka (brez jajc) in Šnitloha?

Zadošča, kar retorizira Mil: »Pomislite, da se danes ne maje samo Kljukcem in Hrenom, da ne gre trda ministrom, ampak da celo cesarji in kralji frčijo s prestolov.« Celo PtjVodje, Milošević. Mila ima sicer prav: »Vidi se smešno poskakovanje ljudi po ubogi zemlji. Saj smo kakor klovni v cirkusu.« Drži. A kako ohranja Mil ob takem grenko skeptičnem spoznanju vero v Ideo(liste), kakršen da je Igor? Tu nekaj ne štima. »Za ljudi se izdajamo, pa smo zgolj igračke.« Torej: ali je Ptja igračka usode-Konte ali ne? Če je Ptja sestavljena iz ljudi, kakršen je Igor, potem ne bo naredila LReve; Mil Igorju: »Kakor list na vodi trepečeš. Ne boj se jih.« Pa je bil le en dan v prijazni ječi. Igor: »Ne, pod rotovž pa ne grem več. Raje od doma, iz mesta, iz dežele.« Igor beži. Zakaj Čuf poudarja te Igorjeve lastnosti, njegovega poguma pa ne, le Ideasentimentalnost? Ob tem, ko se Igor trese kot šiba na vodi, se napihuje: ... to pomeni »črno reakcijo, beli teror in rdečo diktaturo!« Vse skupaj pomeni. Torej je Igor zoper diktaturo Prola; a zakaj ga Mil ščiti, zagovarja? Sploh mu - navedenim besedam - ne nasprotuje. Čuf se Igorju posmehuje; fant se ustraši

Mistrovih odposlancev, ki so dejansko prišli pripravljat Mistru oddih: »Ne verjemi jim, s politiko so prišli, s pretvezami, a me ne bodo! Zdaj so v veži, jaz jim pa v podstrešje uidem, zlezem skozi lino, splezam po jablani in sem prost. Še danes bom čez goro in tam imam strica. (Odrzi desno.)« Slaba napoved za LRevo, takšni LRevarji!

Peto dejanje. Mira hoče skočiti v vodo. Igor se vrne, Miro zagleda na mostu slučajno, happy end. Komu se posmehuje Čuf? Bi Ptja Čufa zaprla skupaj z Bohincem 47-48? Ga likvidirala kot Diehla in Oswalda, ker da so bili strahopetci, pustili da so se ujeti od Nemcev, spraviti v koncentracijska taborišča? Je Igor Tork(ar), ErS Pek in obenem blebetajoči Etreter?

Poskus Sma, ki ga naredi Martina v postNOBD JPahorja **Čas je dozorel**, je mnogo resnejši od Mirinega poskusa Sma. Res je, **Eks** je Koda, **ČasD** resna drama; žanr odloča. A zakaj je bila Čufu Koda tako všeč in blizu? To vprašanje ponavljam. Ptja ni marala Kod. **Kure** so le po Kreftovi samovolji označene kot Koda, v Resi so Etagitka.

Če bi Čuf preživel, bi se začel norčevati iz Ptje. Igor: »(poklekne poleg Mire) Tako jo ljubim, da nisem mogel čez goro, da nisem videl strica, temveč se sredi pota vrnil in v svislih za vodo, v senu in slami prespal najtežjo noč svojega življenja.« Mirina in Igorjeva srečna rešitev-najdenje je s stališča SocRealza Pvtz. A Mil srečni par blagoslovi, nobene Kritpripombe nima na njun Pvtz: »(ju dvigne) Vstanita, varovanca moja!« Je Mil F(evdalni)Gos? »Česa še prosita? V vajinih srcih je toliko ognja«, ne ga srat«, »da se že radi njega morata združiti. Povejta, kdo naj še brani?« Kvečjemu Ptja, ki ErS razmerje podreja LRevi.

Mirina starša pritegneta Milanu, vse se konča srečno. Vse? Ne čisto vse. Poštar: »Brzjavljeno je, da je vlada padla, da so nekateri voditelji častne besede pojedli«, se odpovedali Trojnemu paktu marca 41?, »in se je pakt polomil. Naš minister se je že k nam peljal, pa je sredi njegove vožnje bila podana ostavka in je moral izstopiti.«

Milan kot dramatikov porte parleur komentira zgolj z EtDbKrito - Hrenu: »eksiminister je in vi ste eksžupan, ker je režim šel po vodi.« Režim, ne sistem. »Prav vam je! Ministrom je prav in vsem, ki so temne elemente lovili. Tako je, če delajo politiko besedolomci, če sklepajo pakte neznačajneži!« Tako bi-bo govoril Tork, ne tisti, ki so MV-II sledili KaKiju, ne Žup v **Rojstvu** in **Puntu**.

Kašarju je žal, ker ne bo pojedine, Mil pa vse pouči: »Nič ne bo škodel! Zaroko dveh bomo praznovali, kajti povem vam, da bo Igor še župan nekoč in Mira županja, če ne prej pa takrat, ko bom jaz minister!« Bo klavec Dermastia župan lje, ko bo Mister BKraigher in bodo (skoraj) vsi nasprotniki Ptje pod rušo ali v zaporih?

Februar 2005

KOMEDIČNO VRAČANJE V DRUŽBO SE NADALJUJE (ob Čufarjevi **Ameriški tatvini**)

1

Začenjam novo knjigo; kam - v kateri Pniz - naj jo uvrstim? Dejansko nadaljujem z ES analizami dram iz knjige **Vera in obup (ViOb)**, tj. s Pnizom **KtDvK 4**. A ker v pričujoči-nastajajoči knjigi ne bom obravnaval nobene KtD (KreftoveD), knjige ne morem postaviti v Pniz, ki ima KtD v naslovu. Najprimerneje je, če jo uvrstim v Pniz **Trideseta leta (SD-30)**, ki sem ga začel z ES analizama Kociprove drame **Zasad** in Zup(an)ove **Stvari Jurija Trajbasa**, obeh iz 40. Naslov te knjige temu tudi ustreza: **Leto 40**. (Številka 40 spada še v številke od 31 do 40, v teh deset.) Pniza **KtDvK** in **SD-30** se dopolnjujeta, prehajata drug v drugega; interferenca micelija. Že dolgo napovedujem sistematično tematiziranje SD-20 in SD-40. Zdaj nalogo izvršujem. Seveda z metodo, ki je za **RSD** kot micelij Tip: da upoštevam tudi SD iz prejšnjih in kasnejših obdobj-desetletij. Načrt za **SD-30 2** predvideva vključitev Vomb(ergarj)eve mladostne drame iz leta 20, **V novi dobi**, Gošine **Pod Prešernovo glavo**, 84, morda celo Borovih **Koles teme**, 54, Lovričevega **Divjega Vzhoda**, 2004, Ganglovega **Sina** s PrS I, 1898. Ob jedru: Vombovem **Zlatem teletu**, 34, JKranjca **Direktorju Čampi**, 35, Moškričevi **Razkrinkani morali**, 34. Drame, ki tvorijo jedro **SD-30**, so nastajale ravno okrog 34, to je v letu, v katerem je bila napisana tudi osrednja drama **ViOba**, Kreftove **K(reat)ure**. V ES izvedbi načrta ponavadi od le-tega odstopam, a načrt pojasni, kakšen je namen - kakšna smer - moje analize v pričujoči knjigi oz. Pnizu.

Ameriška tatvina je izšla kot knjiga 35; bila igrana na delavskih odrih, zanje tudi namenjena. Je Ko(me)d(ij)a, v štirih dejanjih. Naslov prav za prav pomeni: Tatvina ali goljufija na ameriški način, tako, kot se je tedaj pripisovalo modelu Kpla v ZDA. V Kodi Amerikanci ne nastopajo; so pa Amerikanci česte figure v SD, bodisi kot Slci, ki se selijo v Ameriko (tudi Argentino, Čile itn.) zaradi Ekonvzrokov, glej Kvedrove **A(merika)nce** in Detelovo **Begunko**, bodisi da se drame same dogajajo v ZDA, posebno v MolekoviD, ali pa da se Amerikanec - ameriški Slc - vrne v Sljo; tudi to se lahko na Raz načine, bodisi kot obogateli, Kopriva v Vombovi **Vodi**, bodisi kot siromak, Damjan v **CanVidi**, bodisi kot vojak-letalet, ki se vključi v NOB, Kristanova NOBD **Za nov svet**. V **T(atv)ini** je še najmanj ameriškega.

Tina ni Estvelika drama; **RSD** ne izbira Umetuspešnih. Čufar sploh ni dramatični velikan ali kot Umtk nadpovprečen. Ne zasluži pa, da bi bil tako prezrt, kot je danes. Menda ga je skušal obuditi le Štih v Mariboru, s **Ščurki**, 1936. Velja za Prolpisca. Bil je član Ptje, PV kot Komst zaprt (skupaj z MOčem, v Sremski Mitrovici?), sredi leta 42 so ga ustrelili Nemci. Rojen je bil istega

leta kot Kreft, 1905, torej iz iste Gene kot Koc(bek), JKranjec, Vomb, Moškrič, 1902.

Čuf(arj)eva biografija sugerira, da gre za pisca agitk, Kompropagande, Herdram. Pa ni čisto tako. V **Polomu**, 34, res uprizarja delavsko stavko, v **Tini** in nekaterih drugih dramah pa Prol skoraj ne nastopa. V **Tini** sta blizu Prolu bajtarski sin Tine, ki je pa že oskrbnik pri Kplpodjetniku, in služkinja - hišna - Špelca. To ni PriPraProl, ki ga predstavljajo kovinarski delavci, Tito in Leskošek, Krim iz Zupove NOBD **Rojstvo**; lik se začneja s kovači kot predhodniki jeklarjev, že z Žarom v **Gospodu s Preseka**, vrh doseže z znamenitim Kalandrom iz **Hlapcev**. Tine ne zastopa PraProl Ideole, vendar je za dramatika - najbolj - Pozlik. Kaj to pomeni?

Tina se zdi na prvi pogled zgolj lahkotna Koda, delana po zgledih Mešdramatike, zgledi segajo celo v SD s PrS I, k Detelovim **Blagim dušam**, **Dvema prijateljema**, da ne govorim o **Učenjaku**. Moja razlaga takšne Stre **Tine** je ta: da je skušala Sle(vica) 30-let narediti čim bolj HKD blok, upoštevati Raz žanre in pristope k Dbstvarnosti. Na eni skrajnosti - celo Trag - resnobni etizem, EtDbKrito, pezantno, usodno(stno); **Kure**. Ta vidik odmeva od pravičniškega Etpatosa. Na drugi skrajnostni meji, kjer je **Tina**, pa domuje lahkoten prijem, navidez skoraj neobvezujoč. Delavstvo naj zahaja gledat SD, te naj bodo takšne, da preprostih in AKul Prolcev ne bodo odbijale; da bodo uspešno nadomestile MešKode, Finžgarjevo, Jalnovo itn. dramatiko. Čuf je prepričan, da se da stvar povedati na jedek način, **Kure**, in na blag, prijazen, lahko prebavljiv. **Tina** skriva kremplje, Mrkldeola v njej ni direktna, vsiljiva. A je v Kodi navzoča, le skoz lahkost-ležernost dogajanja-likov. Skoz skoraj veseloigro.

Vendar niso **Kure** edine, ki uvajajo NOBD; **Kure** so model za Miheličeve **Ogenj**. Ob resni NOBD so - in še mnogo številnejši - skeči, burke, Zupove **Tri zaostale ure**, Borov **Gospod Lisjak**. Res je v njih več eksplicitne propagande in Ideolsporočil, a upoštevati moramo čas, v katerem so **Ure** napisane, 44; deset let prej čas ni terjal takšne zaostritve. Kdor pa zna brati, bo med vrsticami prebral grožnje, ki jih Kplpodjetniki - oba trgovca **Tine**, Hanžič in Krajec, naslavljata na tiste, ki se jima upirajo; njune - sicer ne česte, a prisotne - izjave se da razumeti kot napoved DReve.

Tine je zdrav MO v najboljših letih, 35-let, izkušen, videl je po svetu marsikaj, bil vojak v I. SvetV (MV-I), na fronti, zna ravnati z orožjem; kot zdravec bo koristen v Prtih. Vendar v **Tini** še ni - ali ni več - bojevit; je trden v svoji ErS čustvenosti do Špelce, ne oznanja pa nobenega PNa, celo služi Kpl-trgovcu. Tu pa se začne problem. Je res za Ptjo primerno, da je Pozlik drame oskrbnik pri Bržu? Niso oskrbniki v SD redno valpti, Negliki, uslužbeni Plu, kot Veper v **Gospodu s Preseka**? Oskrbnik pomeni, da oskrbuje Bržo, da skrbi zanjo; sme to početi Pozlik, ki bi moral zastopati Prol in Ptjo? Morda Tine je član Ptje, ilegalen; a v drami se tega ne vidi. Nasprotno, pusti se zaplesti v spletko-past, ki Et ni čista. Kreft ves sije od Et purizma, takšni so Ivan Tomc v **Kurah**, Pravdač v **Grofi**, Gubec v **Punti**. Jasno razločijo, kaj je prav in kaj ne; kar ni prav, tistega se ne polotijo. Tine pa se pusti nagovoriti Bržki Eli, Hanž(ič)evi hčerki, ki je primer Lbn Že-dekleta, skoraj povsem brez Morzadržkov, sledi le svojim interesom in Užu. Je sicer duhovita, kot takšna simpatična, a na robu Cina. Suverena, bistra, očarljiva, a brez kakršne koli DbZg Ideje,

povsem na ravni Pvtza. Je med vsemi liki iz drame najbolj izvirna ali najmanj stereotipna, ostali so delani po znanih vzorcih, a Poz v duhu SocKoma ali SocRealza ne more biti. Ker ji Tine nekako - celo iz Svolje - naseda, postane sam njegov lik vprašljiv; vprašljiv na Et in na Ideolravni. Kaj je bilo narobe s Čufom? In vendar, Čuf je postal 41-42 organizator Ptje-OF za Kuldelavce, Kreft pa ni smel-mogel - hotel? - v Prte. Svet ne teče po zakoniti logiki; sestavljajo ga sama odstopanja, J(ože)Pahor ne napiše NOBD, Bržka Pucova-Miheličeva pa; Moškriča ubijejo Nemci s pomočjo Dmbcev šele 43, a spod njegovega peresa ne pride nobena NOBD, agitka. Pač pa že 42 ali 41 spod peresa Kana Jarca, **Gabrenja**.

V HKD obkoljevanju NegSDbe iz srede 30-let sodeluje tudi Kan Vomb, **Tele**. Res je **Tele** napisano - malo - pred nastopom Koroščeve Deoblasti v Slji, 35; vladajočo - prevladujočo - SDbo ima Vomb za Lib(eralsko), Kplste za Libce. To smer nadaljuje še Kan Ko(ci)per v **Zasadu**, ko je v Dravski banovini ljudska stranka kar se da trdno v sedlu. Koper ugotavlja, da so Kplpodjetniki - trgovci itn. - predvsem Libci. Tudi v **Tini** sta oba trgovca Libca, narodnjaka; bigotna Hanževa soproga možu očita, da je pristaš Darwinovega nauka, da izvaja Čla iz opice. Kot Hin Kana ima funkcijo povezovanja Libcev, soproga, s Klci; a kot žena je vendar le sekundarna glede Dbmoči. (Tudi v zakonu, kaj več kot moža varati in nenehno zoprno moralizirati ne zna.) Če **Tele** in **Kure** sovpadata v Kriti dane Dbe kot Kpl krivične, pokvarjene itn., in če sami - med dramatik redki - Libci (Šorli z **Blodnimi ognji**, 35, Golia s **Kulturno prireditvijo v Črni mlaki**, 33) sodelujejo v Kriti LDbe, se gre potem mar čuditi, da so bila vrata v LRevo Ptji 41 odprta ali vsaj ne zaklenjena? Ptja jih je morala le odsuniti, pa se je večina Slcev strinjala, da je bil PV Dbsistem Neg; in je večina tako - hote ali nehote - sprejela SocKom kot obljubo AltDbe. Vomb je po **Teletu** prenehal pisati drame, kot dramatik se je obudil šele v SPE. V drugi polovici 30-let se je preselil na Radio, iz elitn(ejš)e zavesti se je umaknil v burko, v Frtavčkovega Gustlna.

Morda si velja na hitro ogledati, kaj pišejo nekatere SLZ knjige o ČufD. - Kob(lar) v **SD II** sodi: »Čufar je v vrsti dram uveljavljal družbeno kritiko, bodisi da je smešil tedanjo meščansko tekmo v strankarski politiki, bodisi trgovske, ljubezenske in ženitvene« - to je motiv **Tine** - »skrbi kapitalistične družbe. Čeprav je zapisal, da se skozi fabriški dim preleta nešteto tragedij, je pisal večinoma komedije in groteske, v katerih je prikazoval nesmiselnost in pokvarjenost meščanske družbe.« V **Tini** »se pisatelj norčuje iz bančnikov in veletrgovcev, zlasti z njihovimi negodnimi otroki ... Njegove komedije so polne neskladja in nezdružljivih nasprotij, bogastva in revščine, denarja in brezposelnosti, sovraštva in ljubezni. Njegove najpogostejše osebe so prebrisani študentje, spogledljive in nezveste žene, kljubujoče in dogodivščin željne hčere, ustrezljive hišne, bogati trgovci in bankirji, tovarniški uslužbenci in delavci, kar priča, da je skušal življenje zajeti v vsej njemu dostopni širini in sodobni problematiki. V njegovem delu se pozna velika prizadevnost, zlasti volja, da bi dohitel tisto izobrazbo, ki mu jo je odreklo proletarsko življenje. Bil je neumirjen in nedozorel talent, ki bi s časom utegnil priti do pomembnih del.« Sodba zviška, prizanesljiva, navidez celo naklonjena, njeno bistveno sporočilo pa je, da je bil Čuf marljiv diletant.

Podobno sodi o Čufu tudi Slod(njak) v **Slovenskem slovstvu**. Najprej, da »se je zaradi slepe tendenčnosti zaman skušal vzdigniti v socialno politični

trodejanki **Polom**, 1934, do višje umetniške in svetovnonazorske stopnje. A kljub temu ni odnehal ter se je poskusil tudi v družbeni komediji, **Ameriška tatvina**,« Sodbo Slod ponavlja v **Obrazih in delih**. Skoraj enako sodi o Čufu legiša v VI. knjigi Matičine **Zge Sslovstva**. In Zadr v mariborski **Zgi Sslovstva**: »Čufar si je želel borbene umetnosti. Sam se še ni prebil do resnične umetnosti«, Zadr je od vseh LZgarjev najbolj samoumevno razsojevalen, Vidmarjev učenec, obema sledi Inl, »slaboten je v individualizaciji, površen je v psihološkem dogajanju. Rad je tudi gostobeseden. V dramatiki je najbolj užival nad grotesko, a se mu tudi ta ni posrečila.« ... »Od slovenskih avtorjev so za delavske odre napisali umetniško skromna dramatska besedila ali 'socialne drame' Tone Čufar: **Jutranja molitev** (1928), **Ameriška tatvina** (1937)«, napačen podatek. Itn. Ne morem reči, da se omenjeni LZgarji motijo; ostajajo pa v Konvokviru €(s)t sodb. Čuf in ostali dramatiki - pisatelji -, ki jih obravnavajo, so sodelavci v izdelavi SDbe in Huma, ki je njeno bistvo; ali pa so zoper ta Hum, vendar od njega - vsaj per negationem - odvisni. Do Čufa so morda LZgarji prizanesljivejši kot do njemu podobnih diletantov, verjetno zaradi njegove Trag ali žalostne usode, ki jo mnogi omenjajo, Si kot talca. Jasno pa povejo, da bi bila brez Čufa SD in Slita enaka, kot je z njim. Morda je tudi to res.

V čem se torej moj pristop razlikuje od Slodovega in Zadrovega? Sploh v čem bistvenem? Gotovo da v tem, da vlečem več paralel med ČufD in ostalimi SD. Tudi zame Čuf - **Tina** - ni kako posebno €stdoživetje, kot sta recimo **SAnta** in **Samorog**, kaj bliskavo duhovitega, kot sta **Blagor** in **Poh**. Sicer pa, navajanih ocen SLZgarjev o Čufu ne odklanjam; so mi pa nekako nezadostne. Sem v tej sodbi pravičen? Ne ponavljam tudi jaz tega, kar je bilo o ČufD že izrečeno, le da obravnavo **Tine** razširjam? Se sploh da videti v **Tini** kaj globljega? Ni moj trud (po)ls Dt ravno v takšnih tekstih, kot je **Tina**, vnaprej - Strno - nemogoč? Ima dejstvo - ali podmena -, da se lotevam **Tine** (se je res?) z večjo naklonjenostjo ali celo ljeznijo kot ostali, sploh kak pomen oz. je v čem vidno, kje v Čufovo dobro?

Inl mi očita, da vidim v Kocovih mladostnih dramah, **Pla(meni)ci** in **Materi in sinu**, nekaj, česar v njiju ni; da ravnam samovoljno. Prepričan sem, da si ne izmišljujem; da argumentirano - s citati - ekspliciram izredno HKD in smiselno vsebino **Place**, glej **ViOb**. Česa takšnega v **Tini** ne morem najti. Sploh je v Kodah teže najti globine, saj v njih ni eksplicitnih sporočil, v resnih dramah jih je obilo, žanr to dopušča, celo terja. Tudi Kreftove **Kure** se da vsebinsko bogato komentirati. **Tina** je res lahkokrila in povrhna. Morda pa je to moj namen: z €S podrobno analizo ugotoviti, kaj je v **Tini** in česa ni. Ni verjeti na prvi pogled avtoriteti Sloda, Koba in podobnih, ampak sam preveriti kako in kaj.

Naj zato sledi €S podrobna analiza kot 2. poglavje razprave o **Tini**. Naj se šele na koncu analize dožene, kaj je res. Imam namreč izkustvo, da se mi - Anlnu - šele pri drugem ali tretjem - pri zares natančnem in ljezenskem - branju odkrije, za kar sem bil - je bil Anln - prej slep. V tem sem Rad empirist. Naj tvegam torej tudi neuspeh.

Kaj pa, če je - zavestno, načrtno - hotel Čuf pisati takšno Lito, ki ne bi bila tako DbPol borbena, kot mu pripisuje Zadr; Zadr nekatere Čufove izjave razteguje na vso njegovo Lito oz. dramatiko. Če je hotel Čuf reči, da je poleg bojne Mrkldeole tudi lahkotn(ejš)a zabava, ki je sicer idejno podložena, vsaj implicita, a ima tudi lastno avtonomijo? Je bil Čuf precej manj preprost, kot mu skušajo naprtiti SLZgarji, posebno Slod, ki ga delajo za marljivega in nekoliko omejenega in žal nerealiziranega nadebudneža? Kaj pa, če Čufova laksnost v Etzadevah - osvetlil jo bom podrobno - ni naključje ali celo nehotena pomota, ampak bistvena poteza? Ni tega zavohal Štih v **Ščurkih**?

Kreft je, naj mi bo dovoljeno izjaviti, vsiljiv etik, vsako dejanje MM-Brže v **Kurah** raziskuje kot Džpravnik, kot PoV oznovec, ki veruje v predpostavko, da je Ptja=Eta; da je Ptja dolžna raziskati vsak primer Etodstopanja posebej in ga - prek sodišč - sankcionirati. Kreft ne dopusti nobenega popuščanja ali laksne(jše) More. Bistveno sporočilo **Kur** ni le DbRazrKrita, ampak EtKrita; pripadniki napačnih razredov so obenem - Strno - tudi zločinski, Izdi, ovaduhi, zli ljudje; iz te ldn se reši le, kdor iz napačnega Razra izstopi, kot sta Kreft in MOč.

Čuf je - vsaj v **Tini** - zelo (povsem?) Dgčen. Ni se Tine le po nesreči pustil premamiti od Eli; Tine že od samega začetka drame poudarja reči, ki jih Kreft-Tomc nikakor ne bi; so pa blizu Petru iz **Poha**. V Canu je bilo veliko ne le lbtā, ampak celo lbnā. Can je s tem predhodnik LudRMge; ni - v skromnejši meri - tak tudi Čuf? Ni lbn usmerjena vsaka Koda, ki ni posebej Eteksplikantna? Kdor piše Kodo, že vnaprej računa - mora računati -, da mu Koda omogoča veliko več Sve v Etpresoji kot resna drama. Komediografu se veliko dopušča-odpušča; odstopanja od Ete se pripisujejo žanru, Kodi. Čl ne mara, da bi mu (pre)resnobne drame vzele ves Už; le v posebnih razmerah gre za Calvinom, v puritanizem. Mrk je bil podčrtano puritanski; velik del SITradlevice. Ni bilo nenehno Zanič GovekarjeveD izraz prav tega? Mene je Govov **Šari(vari)** očaral s svojim nesramnim CinRad posmehom SITradi, sploh Eti.

Nekaj tega je že v **LinMatu**. Se pisatelj, ki je po razredni pripadnosti Prolec, kar je bil Čuf, res mora strogo držati ultramoralizma StlMrka, biti Ziherlov in Ceneta logarja učenec? LZgarji se niso dovolj pozorno posvetili ES analizi ČufD; ob Čufu si niso zadali primernih vprašanj. Ker je zanje veljal Čuf kot MrkKomst, kot da so mu njegovo komediografsko burkavost zamerili; kot da se Komstu ne spodobi. Komst mora biti, kot sta v 40-letih učila Djilas in Kidrič, Ideavzoren lik, tudi po PerMori. Po mojem pa ni naključje niti to, da se Čuf s posebno slastjo loteva razkrinkovanja Agatine PsMore, Hina, njenega Kat pobožnjakarstva. Tudi med marksisti so bili pobožnjakarji.

Tine že v prvem pogovoru s Špelco, s katero tvori ErS par, odstopa od Etzgražanja nad AMoro, kakor se je godila MV-l. Špelci: »Kar vojne se spomni. V naši fari je bil pravi Babilon. Piškurjeva z Nemcem, Dirkova z Ogrom, Močnikova pa z Lahom. Tudi Čehi, Poljaki in Rusi« torej Slavi, naše gore listje - »so zasejali svoje seme«, med noge naših deklet, v srčiko našega SNla. In Tine se nad tem dejstvom ne zgraža! Namesto da bi koval Sldekleta v nebo, kot jih Krek **Ob vojski**, 17, jih brez pohujšanja gor jemlje kot laške, ogrske itn. kurbe, vsaj dobrotnice. Mori se posmehuje: »V najhujšem času smo bili najbolj

vseslovanski! Mednarodni!« Če je že izraz »vseslovanski« Neg, smešil ga je že Can v **Blagru**, glej vseSlav navduševanja Nardame Mermoljevke, pa izraz »mednarodni« v kontekstu leta 35 ni nedolžen. Mednarodna oz. interNac je ravno Ptja.

Tine nadaljuje: »Žganjarjeva Jerca je poskrbela celo za Turka.« To ni IdeaSNU! To je bordel! Špelca je »jezna«, zato Toneta okrica: »Zakaj premlevaš?« Tone se odreže: »Za svetega Jožefa nimam veselja.« Bo Špelca kasneje sledila Agati? Bo postala Ptjercialka, kot je Agata v službi KCe? PoV sem poznal nemalo Ptjморalistk, bile so med vsemi zavrženimi bitji najbolj ogabne. Tudi Šentkurčeva in tiste (rekli smo jim komunistične nune), ki so pritiskale, da se skupino lbnprestopnikov eksemplarično kaznuje, Zupa, Pirca, Jav(oršk)a.

Me bo moje podrobno-skrbno branje pripeljalo le do tega, da bom znova - že stotisočkrat - potrdil, kar ve LZ že od zdavnaj, vsaj že od Aristotela? Da sta namreč v dramatiki dva glavna žanra ali obliki dojemanja-percepcije sveta: Traga in Koda? Mora vsak Anln to hiperKonv spoznanje potrditi sam, priti do njega po lastni poti, če se da celo izvirni? Cele vrste splošnih resnic ni mogoče zanikati, veljajo; Anln jih lahko zanika, mene je večkrat gnalo v takšna zanikanja, a pokaže le svojo apartnost, anarhistično samovoljo, čut za spodbijanje obstoječih Vrt, kar pa je ponavadi infantilno. Uprlo se mi je, ko je Pož odrekal OŽupu sleherno Pekvrednost, nakar sem se spomnil, da so to poskušali že mnogi, ne le Vodušek; zadnji je bil medna SrKos, ki se je izražal, češ, velik Pek ne bi smel napisati tako hujskaške pesmi, kot je **Veš, poet, svoj dolg**? A Kosovo rezanje OŽupa ni bilo isto kot Poževu; Pož je to počel iz Pvtželj po važenju, Kos kot ideolog DSD, ki se je začela lotevati RR TemVrt NOB Lite. Ni bila Tolstojeva sodba o Shakespearu poževska? Torej tudi največji niso imuni pred otročjimi Glednastopi.

Iz navidez nepomembnega opažanja - le-to stopnjujem, povečujem - izvajam presojo, da ima moment Kode - burke, groteske, vsekakor lahkotne posmehljivosti, zabavnosti - v **Tini** bistveno večji pomen, kot se zdi ostalim SLZgarjem, ki ta žanr prav tako opažajo, a mu ne pripisujejo večje veljave. Opazili so, da se je moment groteskizacije v ČufD stopnjeval od **Tine** do **Ščurkov**. Jaz pa se sprašujem naprej: kaj to pomeni? Je Člova percepcija-konstrukcija (RR) sveta v TemStri dvojna, se pne med Kodo in Trago, kar je bilo Tip že za najstarejše antično grško Gled? (In se da Raz žanre razumeti kot vmesne med obema skrajnostma? Resno dramo in vodvilj, težno agitko in skeč itn.?) Krefta v vseh dramah nese v Trago, vsekakor v resno dramo, ki podaja TemIdeolVer vizije Čla, kaže, kako se te vizije dogajajo, na kakšne ovire zadevajo, kaj jih tre, kako Čl-vizionar-etik ob tem trpi, kaj se z nji zgodi; KtD daje analizo in Gledpodobo tega dogajanja od načrta Nsveta do Si akterjev; ta pot je Tip za lika Vanje in Sonje v **Lo-05**, za **Grakha**, za Gubca in njegove, **Punta**, za Pravdača, **Grofje**. Edini, ki od teh ne umre - ni ubit od zlih sil -, je Ivan Tomc v **Kurah**, zadnji hip se mu posreči ogniti se zanesljivi Si v kazenskem bataljonu na fronti, a je namesto njega - kot dobesedna zamenjava zanj - ubit Medvedov sin. V SPD sta ubita Pok in M(arj)utka, **Pok**; Preš leze nasproti Si.

Le v **Kojantih** je Dgč. **Kojante** mora zato Anln razumeti Dgč kot jih DSD-SLZ, v kateri vidi predvsem izraz Polnesoglasja in celo spora med Kreftom in Ptjo; to DSD-SLZ se oblikuje kot AnK, kot negacija ne le Ptje, ampak celotne STrade

tega tipa; zato se tudi prenaša prvi temelj Slova od **LinMata** na **BSe**; prenos je zavestna obveza, ki si jo je zadal SrKos, InK ga podpira. InK bi rad tudi Koca uvrstil med BSovce, vsekakor med AnKovce. Tudi zato odklanja vrednost **Place** in **Materie**. Ti dve drami sta Rad Kocov obračun z Etavtoritarnim sistemom KatTrade in BržKpla. Obe ga pripravljata na Anfz platformo. KosInkova PSt DaSLZa je Reda smisla na PolIdeol spor med KC in Ptjo, med AnKom in Anfzom, le da dobiva pri DSD ideologih AnK tudi poteze €(s)t Vrt. To naj ne bi bila več ozka debevčevska RefKC, ampak široka - Desredinska - z EtHumom preprežena AnK drža-percepcija. TradSlski LeHum bi prepustil mesto DeHumu: od **BSov** do **Halštata**. Ta DeHum bi smel imeti celo momente lahkotnosti, Kode, le da bi se dal RR kot AnK. AnK odloča, vse ostalo se mu da prirediti. To je platforma Janševe stranke; ne pa Bükove, ki je AKulna kot takšna. Bükova stranka bi pospravila tudi Inka in Janča, le SrKos bi se ji prilagodil, prožen, kakor je.

V mojem VISu, ki ga pravkar razvijam-razlagam, bi se znašla na eni strani tako Kom kot Kat, kolikor-ker sta nosivca resnobnih, metafizičnih ekskluzivnih vizij; ne le **BS** in **PKrst**, celo z **Uvodom** (torej zavest GhKe, pokora, samoodpoved Čla, ki je bil lbt, plus njegova SV, pa naj je uperjena zoper Kane, kot je Črtomirjeva v **Uvodu**, ali zoper pogane, Komste, kot je Črtova v **SmKrstu**, Stotnikova v **Napadu**, Junakova v **Vstu**, SKank v **Blejkah**. Na isti strani se znajdeti **Vst** in **Rojstvo**, SPED in NOBD, Dmbci in Prti, **Tarb(ul)a** in **Tuga**, čeprav je po vsebini - po eksplicitnem Ideolsporočilu - **LTugo** direktna negacija FKCe, katero kuje Bilc v nebo. KC in Ptja sta le MimDč, ki se med sabo na Ž in S vojskujeta za prvenstvo, za zmago, torej sta EDč, kar je Monsmodel, le da razpada v dva izključujoča se Sža; Snoj ju je primerno imenoval (J)Elko, oba sta brata, le vsak ima svojo pomanjševalnico imena, **GiM**.

Na THM-krogu je zadeva takšna: Ožld se kot naivna Agr€kzld Monenota razvija in razcepi v EDč smodelu. A EDč smodel še ne omogoča vstopa NejDam; je še isti, morda sploh ne gre za EDč, ampak za PrepDč, ki je v bistvu PrepPld. Prasmer za prehod v Is Dti nastane šele tedaj, ko se EDč RR v RazcDč, RazcDč pa omogoči Člu ne le to, da pogleda nase od drugod, nase kot na Dra, ne le kot zgolj na množecho se ldo. Ta novi pogled dobi tako, da se razvije ARFDč (in AKDč). Šele z ARF razmerjem Čla do samega sebe se Čl RR v dva Čla, s tem v niz več EV, v model HM. Da bi Čl šel NejDam v Is Dti (v ISlo), mora obdržati - ali pa celo šele zares Prirazviti - v sebi VerDč smodel. A brez RazcDč, ki omogoča ARFDč, ne gre.

S tem sem dobil 3 momente: 1. Ožld, ki je MonAgr€kzld; 2. EDč, ki kot MimDč ostaja v okviru Ožlde, le konča se, konča pa tako, da se AD; lahko rečemo: ADDč, ki je isti kot ADId. Nima možnosti - v njem ni Strnega Pota - za NejDam, za ISlo. 3. moment je prehod skoz RazcDč k Is Dti. Za te 3 modele so Tip drame: za 1. Borova **Težka ura**; za 2. Snojev **GiM**; za 3. **SAnta**. Ob **Uro** lahko nanizam **Tarbo**, **Vst**, Šorlijevo **Na Pologu**, Jelovo **KrŠpo**, Kristanovo **Ljub(islav)o**; ob **GiM** Božičevo **ŠpKo**, prvi del Gecljevega **Sovraštva med bratoma**, Torkov **Delirij**, Kraigherjevo **Školjko**; ob **SAnto** Strniševega **Samoroga**, Prižev **Afero**, Dovjakovega **Pipina Malega**, Muckov **Zalog**, Canove **Hlapce** itn.

Je pa še 4. Rca: prehod od Dč arhemodela, ki na sredi loka - tretjine THM-kroga - poka - v Dv arhemodel, torej v zadnjo tretjino-lok THM-kroga, glej

ustrezne MSk. Rešitev iz precepa med PrepDč in ARFDč je ta(kšna), da izgubita arhemodela Ožld in Dč resničnost, povezano s krvavo telesno stvarnostjo. Ž izgubi svojo polovico-drugobit, ki je S, obenem pa se ne razkrije onkraj para ŽS slutenjski svet Dti, kakor se recimo v **Placi**. S se RR v IVJ, v retoriko (o) Si. Analogno se zgodi z Ž. Neka AgrEkzld sicer ostaja v Člu tudi tedaj, ko se znajde v arhemodelu Dv, a se iz vojne RR v tekmo, iz Trpa v Už, iz neposrednosti v posrednost, iz €(ksistence) v V(logo). Vse se lingvizira in ludizira. Vizija se RR v igro - Posn - vizije. Traga - resna drama - se RR v Kodo; vse postane zgolj pogojno, fiktivno, Sima, Pssvet. Traga kaže nemožnost Prasveta - Dti -, resna drama utemeljuje to možnost oz. vero vanjo, a resna drama se kar naprej RR v Trago, možnost vere v nemožnost Dti, s tem v obup, OIS.

Primer: najpreprostejša je resna drama v Ščukovem liku iz **Blagra**; Ščuka veruje v svoj EtDb cilj, ima ga za Mrkvizijo, zanj gre v boj, ki bo vršičil v NOB, Ščuka bo postal skoz Tomca **Kur** Krim iz **Rojstva**. Ubit bo; Ž=S. Can se zave te Strne poti, skuša se ji ogniti. V liku Jermana izstopi iz PrepDč-EDč konflikta; naredi RadARF (celo AK) in vstopi v območje Smša (na Goličavo), kjer sluti Blak, vodeč na Dr stran, **Hlapci**. V **Kralju** tega še ne zmore, Maks je žrtev EDč SV med obema akterjema, med Maksom in Kantorjem, le da tokrat zmagaja Kantor, Maksa ustrelji, čez čas bo zmagal Maks, v **Rojstvu** bo ustrelil Kantorja, tj. Harza ali v **Razcih** Mihol Ferleža ali v **Ognju** Martel Sava. Harz-Savo-Ferlež bodo mrtvi - pravično ubiti -, enako tudi Krim, Špelca, Martel, a tisti, ki bodo preživeli kot zmagovalci, MiMa v **Rojstvu**, bodo regredirali v MonTot Ožldo, v samoumevno AgrEkzldo, postali despoti-tirani, skoz PolitKomsa **Afere** Stari **Grede**, Žlajpe **Joba**, Menderji **Dia**. Model se bo vrnil tja, odkoder je prišel, tudi v primeru, če se bo tiran z ARF-AK ozavestil, kaj dela in bo hotel postati iz Kantorja Maks, iz Komsa Simon. Kot AlekV v Zupovem **AlekuPR** ga bodo kantorjevci, ti bodo ostali, Notmister Antibraks, pobili-likvidirali.

Resna drama analitičnega in ARF tipa se vsaj na eni liniji konča s Trago; Simonova S v **Aferi**, Simon je nosivec Dbutopične vizije. Tu ni druge možnosti, le zmagaja, ki je začasna, Koms zmagaja, nakar ga ali ubijejo kot Krima Harz, ali se sam v sebi razkroji, Lampito v **Igri za igro**. Ali pa regredira v začetno stanje AgrEkzldo, stara le v neole, v terorizem. Jasnovidni CerK(venik) napove terorizem že v **Žrtvi**, 40, Priž s Chejem v **Legendi**, Dine s Črtom v **SmKrstu**. Šel je žal prešibko zaslutil-razumel težnjo-spoznanje mojih PriSo, naše trojke (Priž, Dine, jaz), ki je že konec 50-let predvidevala razvoj, ker je poznala Stro Člsveta, THM-kroga. Šel je nekaj slutil, a se napačno izražal, ni zmozel premagati Rad Infe v sebi, glej like generala Sveta ipd. v **St sarmatski krvi**, tudi Darinke v **Čari**. Šel se ni mogel odločiti, ali so ti teroristi Poz (Darinka) ali Neg (general Sveto). Ta Inf odznotraj blokira, tako se zdi, tudi akcijo DSD, Janševe stranke, delo vlade. ŠelD sem razglasil za zgled SZi, Tip primer je **Kanje**. To pa je tudi kaos FiLD, le da je Šel - po namenu - resnoben, file ludist. **Kanje=Suženj akcije**.

Z omembo FiLD in **Sužnja** sem prešel k 4. momentu. Traga Člu ne omogoča, da bi preživel; Čl začne kot samoumevni zmagovalcev - v Ožldi -, a konča kot sopobiti ali samorazkrojeni. Izhoda tu ni. Edini izhod - razen Isa Dti - je v olajšanju para ŽS na Pspar, na Simo para ŽS. Kar pomeni, da Čl, ko se znajde pred dilemo: ali v stvarno(stno) realizacijo DbZgvizije, Čuf v udejanjanje Mrka

in RB-LReve, to je napovedal v **Polomu** (**Polom** pomeni začasen polom te realizacije, osvobajanje Čloštva s Ptjo), ali v odpoved tej realizaciji kot SV aktivizmu (**Rojstvu**), izbere odpoved. Ta odpoved ni nujno eksplisitna, dramatik se je ne more zavedati s polno zavestjo. Začenja se nekako potihoma, kot da se sama od sebe splazi v zgodbo. Akterji-borci čutijo, da s samim pobijanjem ne bodo mogli obstati; ene bodo pobili, PVD, **Črna maša**, drugi pa bodo izgubili stik z zemljo, celo z zrakom, se izgubili v praznem. Zmaga Strno doseže, da se PnM RR v PzM; zato išče Che, čeprav je s PriSo Raulom Castrom na Kubi zmagal, novo območje uresničevanja, izziv terorizma. To je začutil že Pirc v svoji postNOBD **Ljudje v potresu**. Zmagoviti Volta maja 45 ve, da bo v sebi zgnil, se skorumpiral, prešel v AD, če bo ostal zmagovalec, član Džvrha ali vrhuške Ptje. Nekateri so tega zmožni, marljivi in zvesti uradniki, Ribičič, volovski izvrševalci, Popit, gibčni demagogi, Dolanc, ne pa ljudje, v katerih je ostala vsaj senca vizije iz MV-II, torej niti Stane Kavčič ne, kaj šele Pirc, a tudi Zup in Jav(oršek) ne, v njiju je bila vizija NOBa bistveno pristnejša kot v vosovcih-oznovcih tistega tipa, kot jih prikazuje Hudales, glej **Korak s poti**. V njih je prevladala Sv, celo v Torku, glej **Žogo**. Volta doseže, da ga Ptjvrh pošlje na nove naloge. To pa ni več Džvojska mirnega časa, tej se vdajo generali kot Dermastia, Maček, Avbelj, manj Novljan, Kveder, Štante-Skala, te že nekaj od znotraj matra. Pirc, najRad in najinteligentnejši med njimi, hoče v povsem tvegane in z mednarodno pravnega stališča vprašljive, celo Krimpodvige, maja in kmalu za tem na Koroško in v Ito; je Pirc sodeloval v vračanju Dmbcev? Je organiziral ItPrte oz. ItPtjilegalce - pollegalce - v Julijski krajini kot zaledje za pripravljajočo se razširitev LReve iz Juge v Ito (izvoz Reve), pač v duhu Komvizije, ki je bila RadAgrEkzKld? Je počel kaj takega tudi Vratuša? In še kdo? SD ima to usmeritev-problem z **Ljudmi v potresu** dokumentirano.

Ko je partijski vrh Pirca zabremzal oz. vrnil v domovino, ko je Pirc ugotovil, da se je Agr(esij)a navzven - Agra Koma v Ito in Avso - končala, da se je začela obračati navznoter, za kar pa so bili šefi Maček in oznovci, od PVD do Golega otoka, od **Črne maše** do **Noči do jutra** in **Joba**, je imel pred sabo več možnosti: postati Džuradnik, delati Polkariero, najprej se je odločil za to, bil je predstavnik beograjskega Zun ministrstva v Lji (je bila ta služba še v zvezi s tajno misijo v Iti?), tako je združeval ostanke vizije-tveganja s prehodom v vlogo mirnega časa; ali pa se vsemu temu posmehniti, ugotoviti, da je bila vizija napačna ali vsaj pustolovsko tveganje, morda veličastna po vloženih naporih, preliti krvi, žrtvah, zapravljeni goreči veri, a dejansko brez Praperspektive. A če je tako, in trojka Pirc-Zup-Javor je vse bolj prevzemala to spoznanje, kaj potem ostane razočaranemu in umsko bistremu? Še kaj drugega, kot je napovedal PV že Vodušek v **Odčaranem svetu**: britje norcev, zabava, vseposmeh, novo tveganje: vlečenje tiranov za brke? Tudi najbolj zaslužni smejo cukati tirane za brke le nekaj časa; Kardelj je bil ljubosumen na svoje brčice, s Pircem je hitro obračunal, BKraigher z Javorom, Maček z Zupom. V tej trojki ne smemo gledati le oponentov Ptjoblasti, le EtPekov, ki izzivajo pod masko Panlre. Obenem so nosivci tistega, o čemer govorim: 4. momenta, Dv arhemodela, IVJ-sistema, vseposmeha in ludizacije, ki vsaki reči odvzame težo. Vodušek tega - odvzetja teže - še ni bil sposoben, RMg že in v polni meri. To je storil Šalamun v Pzji, **Poker**, istočasno Jov(anović) v SD, konec **Norcev**, nato pa RMg od **Znamk** do **Plejbojev**. Šel si tega ni upal storiti na enako odločen

način, skril se je v ultraMag, glej **Triptih**, posebno njegovo filmsko Rco, za katero pa je napisal sam Šel dialoge.

Če - dokler - ostane Čl na liniji resna drama-Traga, se zaklene v slepo ulico, pred zid; z njim je konec. Ta konec je pretresljivo podal Dine v **Čečkih**. Je pa Dine združil dve stvari-momenta, kar se mi zdi genialno: podal je konec Ožlde skoz EDč, to je moment **Igre za igro** v **Čečkih**, enako pa je podal konec Dv arhemodela, samega IVJ sistema, retorike Predsa sodišča in ostalih načelnih - Strnih - blebetačev, ki le v prelepem izbranem jeziku ponavljajo, kar bebljajo Murnikovi MM v **Sa(mova)rju**. Če je rezultat **Rojstva** in **Napada** S, je rezultat **Čečkov** takšna S (Sm), ki je nič. V **Rojstvu** in **Napadu** ne zmaga nič, ampak PnM, bit, St, PČ: vizija, Kom in KC. V **Čečkih** - **Igri za igro** - zmaga nič celo kot ničes, kot odsotnost slehernega smisla, celo krvi ni več, samomorivcu ne priteče iz žil, zaklana je le Anica v **GiMu**. Dokler se da, se razočarani Čl umakne v fantazmo, v Dušbolezen, (za)igra EV blazneža, Sestra v **Špki** Špansko kraljico; nazadnje pa se naveliča tudi tega in se odloči za Sm, Adma v **Čečkih**. Dine pribije: vsi, ki živimo v PMLD, igramo - smo sprejeli - V(logo) Španske kraljice: norice; v bližino tega je pripeljal že Grum Larsena v **Zastorih**. A delati se, da si Španska kraljica - božji otrok, namenjen nebesom - se da nekaj časa; prej ko prej pa sreča Čla pamet, zave se svojega - dejansko slabournega - teatra, reče si: zapik, dost' mam'! In se obesi.

To Dinetovo spoznanje oz. moja RR tega spoznanja je izjemno pomembno, odločilno. Pove, da se tudi s prehodom od Ožlde skoz EDč v Dv nič ne reši, reši le nič. Na začetku Dv je IVJ, je Koda, je razresničevanje vsega, s tem vtis, da se da preživeti na lahkoten način z menjavo več V(log). **Čečki** in **Igra za igro** pa kažejo, da se tudi na ta način ne da preživeti: prevarati usode. Na koncu sledi Sm. Ni pa nujno, da gre za Sm v eksplisitni obliki, kot ga naredi Adma. Mogoče je tudi PsŽ naprej, a kot Avz; glej drugo polovico tretjine-loka Dv arhemodela na THM-krogu. Avz pomeni, da izgubi Čl vse bistvene relacije s svetom kot Ožlde, s sočlom, z Bogom-smislom. Ne ostane le egoist, kot so Kplpodjetniki in trgovci, Kantor, Ponikvar iz Kvedine **Pice**, Hanž(ič) in Kraj(ec) - pride od krasti - v **Tini**. Ti so še AgrčkzPlde; nimajo sicer Kat in Mrkvizij, se pa - celo Rad - borijo-vojskujejo za svoj imperij (ob)lasti; Kantor ubija, a ne le on, sama I.SvetV je bila kot imperialistična takšno Ub(ijanje) tekmecev; Nemci niso mogli zmagati v Ekontekmi na trgu, Angli so že zasedli vse odločilne položaje, zato so se morali Nemci vrniti k FD-PS Dbi, uporabiti namesto Kapa ognjeno orožje in tanke. S je Strno navzoča v vsaki navidez še tako civilizirani, po dogovorjenih pravilih potekajoči tekmi. Kantor se z Župnikom dogovori, PrepDč med njima se RR v skupni interes, z Maksom se ne more dogovoriti. Kot se niso mogli Nemci s Francozi 1914 pa že spet ne - predvsem z Angli - septembra 39, KC in Proti v 30-letni vojni ne, Srbi s Hrti 91 ne itn. Primerov je nešteto.

Avz je onkraj opisane AgrčkzIde, je tudi na koncu Dv-IVJa. Če se Čl izolira v fiktivni svet svoje glave, če izgubi čut za sosvet, s tem tudi čut za Dt, lahko le ali regredira k AgrčkzIdi (kot naprej po THM-krogu na De, v ponovno oživljeno Ožlde), ali pa se izničesi v blodnjah, ki producirajo - si izmišljajo - same sebe; kot škatla, na kateri je naslikana ista, le manjša škatla, na tej je spet naslikana še manjša itn. do nerazpoznavnosti. Prisposodbo je zapisal Božič v črni groteski **Vojaka Jošta ni**; Božič je bil med prvimi, ki so razumeli PM in Avz. A se je zoper to dvojje v sebi boril: s **Kaznjenci** zoper **Paniko**, z **Dvema**

bratoma zoper Kodo **Kako lep dan!** V Avz pride Zajc v **Otr**; kasneje se »reši« z regresom v EDČ, **Pot(ohod)ec**; v tej drami se RazcDč ne more preOsm v ARFDč, ostane pri SŠu dveh oseb v eni, v AD modelu. DSD-AnK sta bila za Zajc 90 le poskus najti trdno Montočko, kajti sicer bi ga še naprej raztrgovalo; regeneracija razkosanega telesa kralja Peleasa, glej **Medejo**, se ne posreči, Zajc ne verjame VoMu. Zato se je obesil na SŠ AnKa. Tip za Zajca: vleče se za jajca.

Avz točka pa je zadnja na liniji razresničevanja; glej Vilčnikove drame **Tomaš**, **Rudy** in **Ruddy**. Na začetku se predstavlja Dv kot prijazna Koda; kot razbremenjujoči smeh, ki Člu pomaga k Svi. Težko je živeti Člu, ki je Svbitje - namenjen v lik SAPOe - v Rad zoženem prostoru kakih **Blejk**, kjer pozna dramatik le ali popolno podrejenost FKCi ali hudičevstvo kot izdajo boga (jakobinstvo). Isto moram reči o StlKomu; **Rojstvo** ne da Člu nobene možnosti, razen vstopiti v vrste Prtov ali služiti Črni zveri-hudiču; MiMa se pridružita junaku Krimu, Mirtič in Žolc esesovcu Harzu. Vmesne pozicije ni. Mirtič jo hoče zavzeti, Tip za Libce, a mora storiti Sm.

To so skrajnostne situacije; NOBD in SPED, **Tarba** in **Tuga**. Večina situacij pa je vmes. Shakespeare je to dobro vedel, skoraj vsako Trago je opremil z momenti Kode, celo **Hamleta**. Tudi Can se je tega zavedal, v **Blagru** poda RadEtDb akterja (Ščuko), ki bo vodil v S (v Maksa), in par Kadivec-Matilda, Gornik oz. celotna grupa Mešev (GrGr z njuno kamarilo) je smešna; nevarna, Strno mora v DR, v lik Prapr(otnik)a, ki organizira Črno roko, **Ogenj** (Preds Tojan), a zazdaj še ni v tej fazi, je še predvsem smešna, ker Can veruje, da sta Ščuka in Prol že močnejša, že na poti zmage. V **Kralju** se zave, da ta ni tako enostavna; podaja hudo oseko Mrkgibanja, realnosti Komvizije. Tudi v **Hlapcih** in **CanVidi**; tu prenese vizije v predsmrtne (Poljančeve) blodnje in v sanjarije neizkušenega, naivnega mladeniča (Dioniza).

Da ceni SLZ - SLZ - Kodo niže od Trage ali od redne drame, izhaja od tega, da se je moglo Slov obdržati z obnavljanjem vizij, seveda z vero v njihovo uresničljivost v DbZgi; sama Vit prilagodljivost ne zadošča. Odkril sem, menda edini, da se v ČD skriva vizionarstvo Nsveta, kakor si ga zamišlja NKNM, ne le v Klodičevem **Nsvetu**. Vendar je v ČD moment Kode močan, v nekaterih dramah se zdi najizrazitejši. Modrost NKNMeša je ravno v tem, da verjame v sintezo Etvizije (Huma) in Uža. V **LjDa** postavlja visoke - najvišje - Etnorme za oba Poz junaka, za Slzba dr. Snoja in Marico, nižjemu sloju pripiše Ogrinec vlogo skrbi za zabavo, olajšanje; par hlapec Pavle in služkinja Neža kratkočasa. PriDb Nsveta naj bi bila oboje; Klodič utemeljuje Etbistvo Kpla, a ob tem tolerira celo nemalo odstopanja od stroge DbÉte, od **Blejk**; njegov par PotŠtudov, Miroslav in Anton, naredi celo lumparijo, nekaj, kar ni le fantovska potegavščina, ampak prava goljufija, Etprekršek. Čuf v **Tini** sledi natančno temu **Nsvetu**. To pomeni, da vrača Čuf Mešvidik? Je skušal Čuf razširiti MrkPtjfanatizem (**Kur** in **Punte**) na ČD, na NKNM širino koncepcije sveta? Je počel to zavestno? Po instinktu vsekakor.

Da sta prvi SD Meštipa - **MicMat** - Kodi, ni kar tako. KMg se utemeljuje na **BSih** in **ŠkofPasu**, tj. na AbsÉti, ki terja S za grešne-krive. Mešsvet je bilo mogoče postaviti le na **MicMata**, ne na **ŠkofPas** ali **Tarbo**. Kot je bilo mogoče postaviti MrkKom - LRevo - le na **Tuga**, ne na **Junteza**. Ni naključje, da je tik PoV Kreft predelal **Tuga** in je smer, ki jo je zastopala tudi KtD - brez **Kojantov**

- temeljila na **Tugu**, ne na **MicMatu**. S **Kojanti**, ki obujajo **MicMat**, je Kreft 40 izdal Ptjo; za predlogo je vzel dva Tip Mešdramatika, Voša **Pred sto leti** in - celo zloglasnega - Gov(ekarj)a, **Predigra. Poigra**. Kreft se je za to Izdo moral - ves čas PoV - odkupovati.

Sl dramatiki so bili razpeti med Trago in Kodo, ki so se je skoraj sramovali; Javor je najprej napisal Trago - NOBD - **Odločitev**, 53, nato Kodo, **Krimzgodba**, 54; v tej se je Radposmehnil Tragi in resno(bno)sti. Javora je ta Notrazkol podrl, ni ga bil zmožen preOsm, kot ga je Can med (s) **Kraljem** in (s) **Pohom**. Tudi Čuf s **Polomom** in **Tino**. SD je obojna pot: **ŠkofPasa** in **MicMata**, vse do Jovove **Osvoboditve Skopja** in **Vojaške skrivnosti**. Dine v **Igri za igro** oboje poveže: Lampito in Spolni obsedenež. Enako Goša v **Srečanju na Osojah** in **Zeleni dolini**. V to smer se trudi MatZup: **Slastni mrlič** in **Pianist**. Goša je sama odkrila brezizhodnost olajšujoče Kode in Etterjatve, če ostaja pri DbKriti, na ravni DbZge. RMg dramatiki se trudijo čim bolj zabavati, da bi uspeli v DaDabDbi, v PMLD; MatZup se od **Izganjalcev hudiča** seli k **Pianistu**. Möd od **Mengeleja** k **Limonadi**. Razen Dovjaka, ki mu to ni treba, ker je zaslutil Dt, v **Pipinu**. A težko vzdrži pri nji, glej **Karuza**, ki se mu vse - tudi smisel - spodbije. Enako se godi Mucku: veruje, da je onkraj para ŽS-Traga-Koda Dt, a kako jo artikulirati? Kaos (Inf, Entra, SZ) TSa vsak pojav Dti sproti zagrinja, **Zalog**. Kako (raz)ločiti IVJ in Dt? Retoriko Dti in Dt Dti?

Za **Tino** naj velja moja domneva: da je skušal Čuf z - ničnimi, daleč prevladujočimi - momenti Kode v drami omogočiti sobivanje Praldeoli (AnKpl, AnBrži) in čustvom-čutom olajšanja, zabave, humorja, življivosti. Čuf še ni vedel, kako bo končala resna Mrkdrama (v Tragi in polomu, **Afera** in **Dia**), tudi ni še vedel, da se bo izpel zabavni lbt, prešel bo v lbn, s tem v Cin, s Cinom v PzM, v ničes AD ali Avza, linija od **Celjskega grofa na žrebcu** prek Rud(olfove)**Ver(onik)e** v Jesihove **Grenke sadeže pravice** oz. v Filetovo **Psiho** in **Veselja dom**. Na dno stila, pomena, Uža, reda: v obnovo **Sarja**. Čl lahko preživi le tako dolgo, dokler svojih EkP drž ne radikalizira; preživi le v povprečnem, v takšnem, kjer Strno manjka ARF. Ko pa preide v MeP(e), se mora soočiti z dilemo: ali nič ali smisel. Ali PzM ali Bog, čeprav kot UnBDr.

4

Eli radikalizira omenjene Tinetove lbt-lbn poteze; koliko ji manjka do pokvarjenosti, vsaj do takšne, kakršna je veljala sredi 30-let v še KonsLDbi? Eli ni zvesta; Zvest(ob)a je Tem Vrta KCe, KatMore, a tudi PrMeša, glej Cajnkovo **Zvest(ob)o** in ČD Alešovčevo **Podlo (Podlago zakonske sreče)**. Eli Tonetu: »Ste vajeni samo Špelce.« V TradLD Slje-30 je bilo izjema in Etvprašljivo, kar je v DaSlji - v PMLD - norma(Ino): da objemaš več Že; ne le objemaš, ampak fukaš. (Ta izraz in sorodni so bili v Slji-30 prepovedani, pod cenzuro.) »Ona« - Špelca - »je sto let za nami.« Eli je točno napovedala Prih, razen da je ta Prih napočila še prej, že v 70-letih, s Sekludizmom. »V Parizu se objemajo na cestah pri belem dnevu.« Seksproščenost - v smeri Lbna - je začela Ptja dovoljevati od srede 60-let naprej, ker je s tem - s Svo v ErS območju - kompenzirala prepoved-odvzem Sve v Pol območju; ljudi je načrtno korumpirala

v večini točk, tudi glede Delvneme, vsakršne odgovornosti ipd. -, da bi lahko zadržala Ideolstrogost ali vsaj podložnost v Dbi. V 70-letih so Tito-Dolanc-Popit vračali Ideolnadzor, RMg kot RadHed (hedonizem) pa so tolerirali. Tito je bil sam vrhunski SekHedst.

»Če je meni kdo všeč, ga tudi objamem.« S stališča Katmoralke in PnMete se Čl ne sme ravnati po merilu hipnega Uža; ne menjavati partnerjev. Swingerstvo je spadalo v čas Lbna 18-Stola, v **Nevarna razmerja**, k De Sadu in **Justini** kot vrhu SM tendenc. Tudi sam sem veliko pripomogel k slabljenju KatDbMore, skupaj z Rožancem in RMg Gene, Jovom itn., smo propagirali de Sada, Closowskega, Batailla, promiskviteto. Ludizem se dopolnjuje s Sek-sizmom. In temelji na neodgovornem Psku. Tu se je meni ustavilo, že v prvi polovici 70-let; MBP Rožanca je trlo in mešalo do konca. Glej **Paradiž** iz 1984, ki je negacija **Grede**, 64. V **Prizorih s hudičem** in v **Lectio divina** pa je Rož(anc) ldn boga in hudiča, igro je skušal sakralizirati z NA Mago. Napravil je Pračobodro, ki pa je silovito vplivala. Najbolj ceneni Rož je imel največ vpliva. Je tako zmerom? Rož je bil Eli, ki se kiti z NA čarovnijami; PV jih je bilo še malo, od srede 60-let naprej pa so se namnožile kot podgane. Glej tudi Jovovo **Jasnovidko**, Šelovega **Skaka**.

Eli: »Ko sem ga sita, ga pa napodim.« Dokler je bil Zorn znotrajtekstualec in ludist, je menjaval soproje po tekočem traku; odkar je ideolog DSD vlade, je ... kaj je danes? Učenec Jožeta Debevca in **Žida? Tarbe? KrŠpe?** Pač razvoj Čla iz Eli v Špelco; razvoj ali regres? RazRak, oboje je na THM-krogu isto. Eli Špelci: »Vi pa se skrivate in se sramujete« svojega ErSa. »To mi ni všeč.« Špela ji zabrusi nazaj: »Meni pa vaša študirana pokvarjenost ne.« Si je mogoče misliti, da bi se Čuf ldn s Špelo? Da postavlja Prolgledavcu in Slbravcu za Etvzor to rahlo omejeno, preprevidno - jasno, skrbi jo za službo - deklet, ki je bila vzgajana v ozkosrčnem Katu? Komaj. Čuf=Tone, vsaj v eni svoji EV. Eli gre za Čufa predaleč, nekaj na nji pa mu je vendarle všeč; ni mu prav, da njeno lbt prerasča v Lbn, a samo lbt naredi dramatik za simpatično.

Elino sintezo-kompromis med lbt in Lbn (ista sinteza je v Petru iz **Poha**) je treba gledati vis-a-vis njene matere Agate Hanž(ič). Bolj ko je ta bigotna, zoprna, Hina, v biti lažniva, sprenevedava, bedna, bolj je Eli simpatična, saj se pobožnjakarstvu in Morzu ves čas posmehuje, Morz - posebej Katsorte - pa je najbolj Negpoteza TradSlova. Agato Čuf že takoj karakterizira, da zbujajo odpor: »košata«, tj. važna. »Oblečena je promenadno.« Ni vaška tercialka, moralistka iz SAVSi; je Zapla, hoče Mo-škimi ugajati, zraven pa deli zlate Mornauke.

S hišno govori zviška, čeprav je verjetno, da je doma s Km, morda celo le bajtarska hči; **Jara gospoda, Gospa ministrica**. Špeli: »Ali smo v gmajni?« Ta gmajna - ZnaSi za ajnfok folk - je prešla nekaj let kasneje v novo pomensko zvezo: grem v gmajno je pomenilo grem v Prte. Gmajna je soseska, je enakost lastnine, je občestvo (Die Gemeinde). Na eni strani gmajna (»le vkup, le vkup uboga gmajna«) pojejo uporni Km pri Kreftu, v **Punti**), na drugi Pselita; Čuf na Canovi liniji nazorno pokaže, kako neelitni so trgovci, Hanž, bankirji, Kraj, njihovi butasti in ničvredni sinovi, Bogo in Slavko. Problem elite ni rešen še niti danes. So vodilni Slgospodarstveniki in Poliki (Rigelnik, Kovačič, Rop, Drobnič ipd.) elita? Niti od daleč ne! To je SS (srednji sloj), ki je bližji SSS (spodnjemu) kot zgornjemu. Nemalo jare gospode se dela, kot da so elita, naročajo jedi iz Tajske, letijo na safari v Kenijo, se sončijo po Bahamih, a iz

svoje Note niso še izločili **Matajevega** Matije, **Butalcev**. Morda bi se dalo prišteti med elito nekaj - zelo - starih gospa kot potomk PV Brže, recimo prevajalko Radojko Vrančičevo; a koliko je teh? Ne vzpostavljajo norm. V DaSlji kot MasDbi vzpostavljajo norme Trojanska Helena Bladerodnosti, Natalija Frdirban pri Jožovcu, namalana lumškatla BernardinaJana-ček in táko. Med njimi in Agato je več zvez, kot se zdi na prvi pogled; Helence in Bernardke moralizirajo, če le morejo. So novemu okolju prilagojene Agatke. Vse nosijo tangice, včasih se jim je reklo slip(ke). Kolikor se ne možijo spodaj brez, le z **BlaNo** v gobcih. Dame pa gobci? Zakaj ne? Bernardka je odrezava kot zeljarica s krakovskega predmestja, Nathalie pa sladka kot čokoladni masažni salon.

Agati se kar usuvajo iz ust Mor gesla: »Šesto leto ste že pri nas, pa še ne veste, da je pridnost in spodobnost prva dolžnost poštenega posla!« Agata kaže svoje Lumporeklo - lumnaravo - s tem, ker poudarja nekaj, kar pa je bilo bistveno za vse Meše in Bržo. Moja babica Naja je izvirala iz MešDne, že ded (Josip Ličan) je bil premožen trgovec, a bi Agatine Vrte takoj in v celoti podpisala; živela je iz norm, kot so SpoDo, marljivost, dolžnost, poštenost. Da sem posta(ja)l lbn ludist, sem tudi zato, ker se mi je globoko uprla; MOč se ji je upiral z novo Pročtiko, ki pa je bila v Stri še zmerom puritanska, kot je Kreftova v **Kurah** ali Kakova v **Punčki**.

Agata traratata; ker Tine Špelo zagovarja, se milostiva razjajca: »(ogorčeno) Gospod Tine, vi dobro veste, kako daleč sme krščanski človek, da ni greha.« Pa bi šla s Tinetom takoj v posteljo ali na senik, če bi pokazal on le najmanjšo pripravljenost. (Jaz bi 20-leten jo; z Užem bi jo povaljal.) Ko pri Tinetu ne uspe, se loti bučk(ot)a Boga. Tudi ime le-tega je Simb: je u-bog po duhu in telesu, sodi h Katbogu. Zvemo, da eden njenih otrok sploh ni Hanžev; kar je precej blizu temu, da dela njen jezljivi soprog Peter Hanž otroke, kjer le more; in po očetovih stopinjah sinček Slavko. SDb-30 je bila do Mo Morprestopnikov mnogo bolj prizanesljiva kot do Že kršitev norm. Čuf piše navidez prijazno, a kar rata iz teh karakterizacij, smrdi do neba.

»Zveza med moškim in žensko mora biti blagoslovljena. Zapomnite si! Ne spravljajte Špelce v skušnjava!« Agata bi lahko v novi vladi prevzela resor za Moro in Dno; je načelna kot njega dni dr. Žirovnica, pred njo pa neka Kana, ki sem ji ime pozabil, a se je močno uveljavljala na Ministrstvu za šolstvo (Piciga-Puciga?); večkrat sem se spotaknil obnjo. Baje je nekje v tujini. Zakaj ne gre v Irak kot humanitarka, da bi jo islamisti ugrabili in bi mogla Posn Tarbo, postati Snica? Podobnika si zlahka predstavljam, kako blaženo uživa, ko ga peče na križu sredi afganistanskih gora ladnov Bine. Goreči križ, življenja luč!

Bistvo: »V naši hiši ne trpim pohujšanja!« Za pohujšanje (se) gre. »(Srdito.) Peklenšček! Ti me spraviš živo v grob! Kakšna izprijenost!« To je namenjeno Eli; Eli spodbija dom, maje njegove temelje: »Zame je naš dom strašna kletka.« Gre le za to, kako kletko odstraniti: ali z lRevo, kot jo skušata Ščuka-Maks, Krim-Nina, ali s tem, da se razrahljajo vse Dbčtvezi, da postane vse dovoljeno (in nič resnično, kar velja za Dv). Sredi 30-let se ponujata obe Rci; že prej, Peter iz **Poha** rahlja SpoDoDbo - SAVS - v duhu lBna. Morda najslabša pa je opcija Daneole; enako v Franciji kot v Slji. Ti idioti so za islamiste in zoper Busha. Ne zavedajo se, da bi Mor BineLadn Zlatku Jurčku odrezal Mo-ud, s katerim ta beza po internetu. Sploh vedo, kaj počnejo? Ali pa se tudi oni

ravnajo po geslu Carpe diem!, le da je njihov (Pučev) momentanizem maskiran z Morkvasarijo, Eli pa govori in dela neposredno, živio Eli!

Eli pridobiva Tineta za zaveznika, v spletki, ki se je Tone ne zaveda; Eli ve, kaj hoče, Tine ne, razen da si želi Špelo v špampet. (V tem je še manj Polozaveščen od Jerneja iz **Detektiva Megle**, glej mojo ES analizo v **RSD** knjigi **Gnila voda**.) Ko se preprosti Tine malo pobaha: »V fronti so mi granate muzicirale, pa še nisem bil ob pamet«, se mu Eli pri priči podobrika in si ga ovije voljnega okrog prsta. (Komsti MV-II niso bili tako naivni, kar pa jih je delalo primerne za Krimce, medtem ko so preprosteži a la Tine padali kot talci.) Eli: »Vsakdo je junak!« Kateri Mo ne bi bil pripravljen ustreči lepi gospodični, če ga tako boža? Eli mu predlaga zavezništvo; a ko ga je Ptja 41 Kocu, Kaku in Rusu, je bila gotova, da bo vse prevarala, kot je Eli. Eli=Ptja? Tine=Rus, ata Joža? Preprosto **Brat Sokol**? Če kaj, je modra in zvita KC vedela, da se s hudičem ne gre dogovarjati. (Vraga je to vedela, dogovorila se je s Hitlerjem, Rožman z Rösenerjem. Ali pa je delovala le v sili, pritisnjena ob zid, zgolj za oblast? Verjetneje.) Eli Tinetu: »Pomagala si bova. Jaz vam pri Špelci, vi pa meni pri drugih rečeh.« Pri katerih? Špelca je kot cilj osvajanja jasna, določna; druge reči pa so lahko katere koli, tudi Morvprašljive. In kot take se tudi skažejo. Tine naseda. Ga je premamila Elina izjava: »Tiranija v naši hiši naravnost kriči po opoziciji.« Ni vsaka opozicija Etdrža, kot je za Čufa (za njegove Pozjunake iz **Poloma**) LR! »Še več: po zarotništvu.« Za Eli je upor zarota; za Komste ne. Je Tine res tako malo RazrMrk zaveden, da ne ve, kako gleda Ptja na zarote? Ne vidi, kaj je - kaj hoče - Eli; Eli nastopa zoper domače »policaje«, tj. Mornadzornike. »Redko najdem ljudi, ki se požvižgajo na predsodke.« Komsti se požvižgajo nanje, a odvisno od tega, kaj imajo za predsodek. Agatin HinMorz da, ne pa poštenost Špelce ali Sonje iz **Lo-05** ali Lojzke iz **Hlapcev**. Komsti so moralisti, čeprav se začno PoV tudi na tej ravni razkrajati. Leta 30 bi moral IdeaKomst odkloniti Elino igro-Zapl; Tine je ne. Posluša, kaj razlaga Eli in ne protestira; Eli: »Sodobno dekle ne jemlje materinskih sentimentalnosti v račun.« Kaj so te sentimentalnosti? SeH, StritMorRlga? Ali pa vse, kar omejuje Lbn? Eli upa, da bo očeta obrnila, saj da pozna njegove šibke točke: »Papana pa prepričam, da je zame, zanj, za naš ugled in uspeh« - Tip Vrta DaSlje, PMLD - »zlasti pa za napredek našega naroda«, tudi ta Vrta je danes operativna, imenuje se Nac interes, redko kdo si upa nastopati v Javi brez nje, »zelo velikega pomena, če študiram v Parizu.« Elina lahkotna suverenost je Cin; njeno omalovaževanje staršev gre zoper vsako avtoriteto. Je bila v Čufu večja doza anarhizma, kot vemo?

Za Eli je vrhovna Vrta: »Enkrat živim!« (Pučev momentanizem.) Njena mati pa se zaveda, da ji je že odtekla dni lepša polovica, da bo morala pobirati ostanke; kaj ji ostaja drugega kot pod Etnauke skrita zavist? Soprogu očita celo »framasonsko družbo«, Hanž je Libec, medtem ko Eli Pola ne briga - o očetu: »Pusti mu veselje!« Polo jemlje kot zabavo-veselje. Materine pridige so ji kar se da odveč - Agata doda: »Kdo nas bo pa zagovarjal pred večno sodbo? Kazen božja ne odide.« Zdaj se pridruži Eli tudi Tine: »Na Ražnjevcu je dovolj velik strelovod«, da bo pritegnil božjo strelo; Ražnjevec je posestvo, kamor zahajajo Hanži za konec tedna in/ali na počitnice. Agata je kar pod dvojnimi posmehom: »V lurd pojdem, da se spreobrne«, namreč njen mož. Eli: »Zakaj pa ne na Brezje?« Bliže je, a kot romarka na Brezje bo Agata vsem na

očeh, potovanje v Lurd pa je dolgotrajno, noč ima svojo moč, bogve koga bo na tem pobožnem romanju srečala in z njim delila božanske SekUže.

Med materjo in hčerjo se razvije in utrjuje PrepDč razmerje - Mati: »Nikar ne sili kakor nora za vsakim dedcem! Na poštenje in spodobnost nič ne daš. Svojo čistost si iz same babje radovednosti zapravila«, se pustila deflorirati. »Če pojde tako naprej, nam spet kaj prineseš v hišo.« Enkrat je že zanosila, nato odpravila; zaradi splava Eli ne čuti GhKe. Mati: »Bomo spet plačevali prepovedane operacije!« Za Eli je splav spet »predsodek«, za meter: »Greh! Neodpustljiv zločin!« Kot za Būka in KatAnFūke. Mati: »Niti očeta nam ne poveš. Ali imaš kar vse od kraja?« Promiskviteta. »Kakšna mladina!« Eli do kraja Cin(ično), pa vendar stvarno: »Niče ne ustavi razvoja.« LD se ima za razvojno višjo od FDbē; LDPM tolerira splave, predvsem pa menjavo Sekpartnerjev, razveze zakona. Lbn.

Eli ne študira: »Gulijo naj se bedaki. Meni ni za diplome.« Tudi Kidrič je ni imel pa Zihelr ne; sami falirani študentje; tudi Čuf ne. Mar tudi po tej plati simpatizira z Eli? Tudi z njenim posmehom ženinu Bogu. Bóga poda dramatik kot šlevo, je »naučenega vedenja, hitro pride v zadrego«, povsem nasprotno od Tineta, »vljudno se smehlja, hoče biti ustrežljiv, pa je le neroden.« So to za Čufa posebej Neg lastnosti? Eli se mu roga v brk. Ko vpraša Mati Bóga: »Kaj imate na srcu?« Eli komentira: »Kaj naj bi imel, ko mu je ušlo v hlače?« Eli materi o Bógu: »Kako ravnaš z bodočimi voditelji ljudstva?« Če kaj, Vodelj SNla Bogo ne bo. Ne zna osvajati hčerke, leze v rit materi: »Z vami se pomenim kakor z mamico. Bodite mi vedno tako dobri.« Copata, mamin sinček. Ne, iz te moke ne bo kruha, do te poroke ne bo prišlo. Takšni cucky, kot je Bogo, tudi v SIDb niso bili na ceni.

5

Kot smešni Bogo je stereotipiziran tudi jezljivi Hanž: »rejen, plešast. Je razburjen, poprijema se za levo stran prsi in si briše čelo.« Lik iz znane burke. Zanj je v Kodi Tip, da mu je silno neprijetno, ker se ga je lotilo časopisje (MO). Soproga pripisuje vzrok za to neugodnost njegovemu ukvarjanju s Polo; vsaj deloma ima prav. Bogo razlaga način reagiranja svojega očeta: »Moj papa trdi, da je vsak časopisni napad samo reklama.« Je, če ga znaš obrniti v svoj prid, ga primerno RR. Hanž očitno tega ne zna: »S katero prideš ob zdravje in čast«, čuti se ogrožen, strah ga je. »Povrhu pa še na kant.« Paničen je.

Lotili so se ga v rubriki »Galerija domačih bogov«. Kar pet štirivrstičnic so mu posvetili, vse v stilu: »Pri nas živi rejen gospod .../ Za tuj denar se rad nakreše,/ v čast svoje imenitne pleše.« No ja, duhovitost in izvirnost tega pamfleta ni kaj prida. So pa hujše Morobdolžitve; vse kot danes, 05: »Drugače pa ljudi odira/ in vselej zase špekulira.« Od DADASA do Orioncev. »Posebno rad pa ta možiček,/ izmakne davkom svoj mošnjiček.« To je v DaSlji najbolj česta zabava. Ob tem Hanžu očitajo, da je v I.Svet vojni pridobil na nepostaven način neko blagajno; motiv star ko zemlja, iz JurčKersovih **Rokovnjačev**, Brnjač-Vernazz, iz Krleževih **Glembajevih**, iz SD-20, glej ARemčevo **Kirke**. »Ko bo spet kje zašpekuliral,/ in sukal svojo staro lajno,/ naj še pove,

kako blagajno/ s prijatelji je rekviriral.« Teza: Kpl=rop=tatvina. MO izhaja iz predpostavke EtHuma, temelji na Pervesti, kar je v okviru KršTrade, kot v KtD, v **Kurah**; šele Lbn-RMg odstrani ta TradEtznačela; Ptja se jih MV-II na ravni ErSa drži, ne pa na ravni Dbe: LR ukinja EtVrte. A jih je že KC, ko se je spopad(a)la z Rlg Sži, z Musli v križarskih vojnah, s Proti v 30-letni vojni. »Kdor druge z grehi rad namaže,/ naj še vse tisto nam pokaže,/ kar njemu pas in vest tišči./ Če noče sam, bomo pa mi.« To je napoved RadKrite Kpltrgovcu. Tudi napoved boja SV tipa? Torej LReve? Kakor verz tolmačimo. Vsekakor MO in Čuf predpostavljata, da Hanža tišči vest; da Kplst ima vest. T(ak)o je predpostavljal Can v **Kralju**, Kantorja vest zvije. V RMgi - DaSlji - Pervesti ni več, ni operativna, sploh ne pomeni nič več. NDM.

Konflikt z MO - z DbJavo - vzame v SPD od Čufa-Tine Ingolič, glej **Krape**, ki pa obravnavajo PV-SDBo; v **Krapi** nastopa Etjunak-razkrinkovalec lažne DbMore, pisatelj Žitnik. **Krapi** so v primerjavi s **Tino** bližji **Kuram** oz. na sredi med **Tino** in **Kurami**. V **Krapih** je razkrinkovanje DbMore bistveni motiv, v **Tini** niti ne. V **Tini** je v ospredju Koda, spletko, Gled, kar bliža **Tino** in Čufa RMgi-ludizmu.

Bravec ne čuti predvsem Morpokvarjenosti Brže, ampak njeno smešnost, celo nebogljeno. Hanž se nenehoma pritožuje: »Da bi jih zlodej! To imam za vse javno delo, za trud in žrtve. Še bombo mi postavijo pod posteljo.« Vse znano iz **Blagra**: retorika Hina. »Tožim jih! To je zarota! Maščevanje! Kje je policija? Vrv razbojnikom!« To izjavo bi se dalo tolmačiti tudi kot zahtevo po zvečani represiji PNa, Dže kot varuha Kapa; zaščititi Kap pomeni zaščititi Pvtinterese Brže. Je vrv uvod v MV-II nož? To sklepati bi bilo pretirano.

Do sem teče **Tina** stereotipno. Tu pa se vmeša nekaj, o tem sem že govoril, kar je bliže Lbnu kot Lbtu, kaj šele LRevi. Nastopi Elin fant Riko Križnik (čuden priimek, Koper ima v **Zasadu** Križana, pride od Križa, ki je Katsimbol); dramatik ga opiše kot »prikupnega, sigurnega, osvajajočega nastopa«; analogno kot Tineta, takšni so Čufu všeč. Riko zahteva Hanža; skaže se kot nevarno suveren - Eli: »Proti svojim načrtom nikdar ne rovarim.« Kot Ptja ne; a Rikovi načrti nimajo zveze z Dbvizionarskimi načeli Ptje. Riko deluje zelo Ut(ilitarno); tudi Ptja, a ta v imenu visokih ciljev-Vrt, Riko pa v imenu Pvtiteresov. »Poceni prideva do detektiva. Kolega Hinka mori stiska, pa je obljubil vso pomoč.« Izkorišča Prilovo stisko; tudi Ptja je stisko vsakogar, če je le mogla, a v dobro Čloštva, kot je bila prepričana. Riko nima s Čloštvom nobenega opravka.

Riko začne kar frontalno, Hanžu grozi: »Preti vam izguba.« Hanž: »Pri kupčiji?« Riko: »Na ugledu.« Gre za izsiljevanje? Hanž: »Odkupnina vam diši!« Riko: »Kaj storite v primeru, da zapelje vašo hčerko sin bogatih staršev ... ali pa kak pocestnež iz najbolj umazanega predmestja?« Riko misli na dva: nase, ki je revež, in na Slavka, ki je sin bogatašev. Začne s Slavkom: »Vroč je ljubil preprostega dekleta in raztegnil vaš rod v tretje koleno.« Kaj to briga Rika, razen da se skuša s Slavkovo smolo okoristiti? Ptja ni hotela delovati na nivoju Pvtza; Riko ne zastopa Ptje, kot jo Vanja in Tomc, **Lo-05** in **Kure**. Hanž: »Torej denar. Koliko?« Riko: »Vajina plemenitost naj odloči. Stiska je velika. Gre za kri vaše krvi.« Hanž plača. Čudna reč. Kot da je Riko dedič Petra iz **Poha**. So PV to opazili? Je kdo protestiral? LZgarji so **Poh** cenili, a le kot Krito SAVSi; lik Petra pa jim je bil sumljiv, celo nedostopen. Je Peter razbojnik, sirota, bohem, žrtev, PČ?

Na Ražnjevcu - na posestvu - se zadeva zamotava. Eli izroči Tinetu zavoj, ki naj ga ta spravi za kapelico. Kaj je v zavoju? Tine nastopi kot Franjo iz **Gorenjskega slavčka** v opravi kosca ali planinca, a la Tone Svetina): »(je planinsko oblečen in ima grablje.)« Torej grabljica; v **Sčku** pojejo grabljice **Ave Maria**. Ptja in grablje? Če bi nosil Tine vsaj srp, kladivo bi bilo preveč! Se Čuf posmehuje Ptji? KaKi z grabljami na rami?

Slavko se vrne domov po naključju; Konta ni v PSti SocRealza. Slavko trdi, da ni nikjer spočel nobenega otroka; ga tudi ni, Riko si je stvar izmislil, da bi stara dva izsiljeval. Obdolžitev okrepi zmedo, a ta je v tej Dni že trajna - Agata možu: »Ti že spet natakariče roje po glavi. Tudi to prinese politika.« Tej se Hanž noče odreči, obenem pa ga je strah posledic: »V časopisih me polivajo z vrelo smolo.« Bogo mu ni všeč, ve, da Eli ne bo kos: »Ženin je piškav.« Agata: »Ne vtikaj se v delo božje previdnosti.« O ti Hina! Hanž: »(se zlobno zasmeje) Pojdi se solit! Dobro plemenjake da človeška previdnost.« Drži. Ona: »Človek ni živinal!« Res ne, če je le lđČl? »Seveda, ti zdaj verjameš, da smo se izlegli iz opic.« Treba je pogledati le njo, pa je Darwin potrjen.

Namesto da bi se problem reševal, se še komplicira; nastopi Detektiv, obenem z Rikom. Sploh vesta, kaj počneta? Se ne lotevata stvari kot amaterja? Riko: »(se nečesa domisli) Daj ultimati!« Verjetno so nastale težave zato, ker se je Slavko vrnil; če bi bil daleč, bi starša verjela v njegovo očetovstvo. Detektiv da Riku »(pismo z mrtvaško glavo na kuverti)«. To pa so že Am(erikanske) metode. Ki pa jih Čuf sproti s posmehom spodbija; Detektiv doda: »Če hočeš, ga prelijem v verze.« Je ta Detektiv (Detiv) Ivan Rob? Sta bila s Čufom Prila? (Rob ni bil mnogo mlajši od Čufa, rojen 1908.) Vsekakor je bil zmerom lačen in žejen, ker je živel kot bohem; Detivov prvi stavek: »Lačen sem.« Pri priči se loti hrane, ki je ostala na mizi: »(hlavno je in pije).« Vseposmeh? Vso trojko - Eli, Rika in Detiva - vodi Utinteres; Riko: »Zdaj se potrudi. Gre tudi za tvoj dobiček.« Komsti so nazadnje prešli k Pvt dobičkom Pskov, takšni so se rešili iz PtjDbe pred 90 v KplDbo po 90; a leta 35?

Nastopijo zadrževalni momenti, na obisk pride Kraj(ec), s Hanžem diskutirata o Javobdolžitvah zaradi njunega ropa v Preti; Jav ve le za Hanža, to daje Krajcu prednost. Kraj napadov ne jemlje resno, mirnejši je, sposobnejši od Hanža: »Glede blagajne živ krst ne zmore dokazov. Konec vojne je že daleč za nami.« Hanž: »Kaj pa ljudska denarna unija?« Praprova Kmposojilnica in hranilnica. Kraj: »Ali sva jo nalašč pogнала v zrak?« Hanž: »Seveda ne! Ampak ljudje se jeze zaradi izgubljenih prihrankov.« Kot moja prababica in stara teta. KplBrža je roparska po Stri; ta ocena je samoumevno v ozadju **Tine**.

Kraj je mnogo odločilnejši od Hanža; bližji je Prapru, v njem je talent za Vodjo DReve: »Vsaka palica ima dva konca. Tisti, ki nam nagajajo, naj pazijo, da sami ne dobe po buticah.« Hacinova PP je znala mlatiti po buticah OFarjev, ne le Komstov. »Kdor nima denarja, ga preklinja, kdor ga pa ima in ga ne zna obrniti, je gospod našega časa.« To so gesla DaSDbe; DaSlja je sestavljena iz samih Krajcev in Hanžev, pa tudi iz Rikov in Elic. Tine in Špela sta Čla stare dobe. Menda sta postala oskrbnika planinske koče na Kredarici.

Med DaSljo (05) in Sljo-30 sta dve Revi: LR in DR. Brža se zaveda, da bo potrebna DR, če ne bo šlo zlepa. Kraj: »Gobezdačem zašijemo usta. Če jih naša prijaznost ne spametuje, jim napovemo dvoboj.« Izraz dvoboj je maska; dejansko gre za mogočo - celo verjetno - napoved terorja, seveda kot kontraterorja, glej **Napad, Vst, Svetinjo**.

Vrne se Detiv; nastopi »sila važno«. Kot da se skoz ta lik Čuf že vnaprej norčuje iz zastopnikov ČIP, Hanž(ka), ki je maska za Hanž(ič)e. Detiv se predstavi: »Privatni detektivski urad 'Človečansko varstvo' me pošilja« itn. »Njegovo tiho delo je posvečeno blaginji naroda.« Hanž(ek) bi dodal: Ljudu kot ciganom, ti so jedro PraSlova. Pa Musli z džamijo na čelu; za Hanzeljnomo rine proislamist Moro. Nevarno ali smešno?

Se zastopniki ČIP borijo za Prastvar ali izsiljujejo v igri, ki jo maskirajo z Etteatrom? Detiv: »Mi lahko oskrbimo popolno razkritje in odstranimo vse nevarnosti.« Zelo dvoumno: razkritje koga ali česa? Hanž razume, da njegovih Sžev: »Pod kakšnimi pogoji?« Detiv: »Proti mali odškodnini za kritje stroškov.« Urad Varuha ČIP ima na razpolago ogromno finančnih sredstev, je po sestavi zelo obsežen; Db daje za vzdrževanje pravičnosti - izbranih in ciganov - kar veliko odškodnino. DSD in Drob jo bosta ukinila, brž ko bosta mogla, denar pa preusmerila v - nenasitne, globoke - žepe KČe in PvtKapa. Kaj je manj slabo? Niso vsi isti banditi? Ni hotel tega reči Čuf? Ni jasnovidno napovedal Prih SDbe? Ni zase pripravljaj umik v hribe, kjer ga bodo pustili vsi pri miru? Se ni naslikal v Tinetu?

Pride do ugrabitve; kaos se stopnjuje. »(Z desne nastopi maskiran Riko z revolverjem« - v kako Dgč namene so ga uporabljali Ofilegalci MV-II - »in rjuho, ki jo skriva.« Čuf se norčuje iz ugrabitev Itvojakov, ki so sledile MV-II, vsaj kot razorožitve; a OZNA je PoV ugrabljala nemalo nasprotnikov, jih nato likvidirala. Se je Čufu vnaprejšnji posmeh dogajal res le slučajno, čeprav je K-sistematičen? »(Bógu« - Katbogu? - »nastavi revolver na glavo, da se ta v strahu zase skoro onesvesti. Riko poveže Boga z rjuho, ga vrže na tla, položi nanj pismo z mrtvaško glavo in odhiti.)« MV-II so vosovci Boge - Bržo - likvidirali, glej justifikacijo Ehr(lich)a v SPED **Človek, ki je umoril Boga**. Boga in boga.

V **Tini** pa se resna drama in Traga komedizirata. V mrtvaškem pismu piše: »Gospod Hanžič! Vaša gospodična se nahaja v naših rokah.« Sama je organizirala lastno - navidezno - ugrabitev. »Ako jo želite še kdaj videti, nam takoj prinesite za vašo kapelico stotisoč dinarjev odkupnine.« Ne drži, da Ptja MV-II ni ropala ali poneverjala: kasnejši major OZNE Šiška je oropal Banco d'Italia. »Naša zahteva je ukaz!« Ni Ptja izsiljevala velikih vsot od KplBrže, najprej z Morleol prepričevanji, glej **Gabrenjo**? »Vsak drugačen korak maščuje nad vami - Koščena pest!« Ptja kot Jeklena pest - pozdrav z levico, stisnjeno v pest - je likvidirala vsakogar, ki se ji ni podredil oz. je presodila, da ji je nevaren. In to metodo imenuje Čuf »ameriško«. Detiv: »Tu gre za ameriški način izsiljevanja.«

Zberejo denar, Tine ga odnese izsiljevalcem, s katerim je dogovorjen. Mar ravna primerno? Špela ubožica, Km-MM dekla: »(plane prestrašena iz hiše) Tine, nikar v nevarnost!« Ta(kšna) Špela ne bo podobna Špelci iz **MSSveta**, vosovki-likvidatorki. Tine pa je važen, poln sebe; dramatik mu da govoriti gorenjsko napihnjene besede: »Kaj mi kdo more?« Kaj pa nam morejo!

Ko se začne 3. dejanje, Eli še zmerom ni. Njena mati se zanaša na Tineta; sprašuje ga: »Ste pripravljeni?« Tine: »(pokaže revolver) Kakor detektiv.« Tine in Čuf se ludirata. Agata: »Imate dovolj nabojev?« Tine: »Imam, gospa.« Ona: »Ali si upate streljati, če bo treba?« Tine: »Zakaj ne? Saj sem bil na fronti.« Ne morem si odmisлити primerjav z letom 41-42, ko je nosil Čuf revolver v povsem Dgč namene.

Prinesejo Elino pismo. Eli K-da piše iz Pariza ali s poti v Pariz; Cin se norčuje: »Ljuba mamica! Spominjam se tvojega rojstnega dne in Ti prisrčno čestitam. Dragemu papanu se zahvaljujem za popotne dobrote. Škoda, ko še nisi pripravljena za romanje v Lurd, kajti potovanje v Pariz je na moč prijetno.« Roko na srce: Elin Cin gre tudi za Kodo predaleč. Baš jo brigajo starši. Niso prijetni in dobri, a spraviti jih v tak strah za hčer, ki se jim roga? Ne. Elino početje je Sad; ali pa takšna brezčutnost, da je ogabna. Simpatičnost lbn dekleta se RR v umazano in podlo nizkotno zabavo na račun čustev sočla. Tak Čl, kot je Eli, je navsezadnje pripravljen na vse. Je hotel Čuf to pokazati? Se je polno zavedal Elinega značaja?

Zmeda se več. Tudi tisti, ki so spletko-igro zakuhali, je ne obvladajo več. Detiv domneva, da so Eli k pisanju takšnega pisma »prisilili«. Zastavlja se Temvprašanje, ki pa za Mrk ni vprašanje: »Kdo ve, kakšna je resnica?« **Kaj je resnica?** Koda kot takšna je pirandellizem: pot v Rltz.

Pojavi se Eli, skrila se je nekje v hiši. Eli žvižga. »Gospa se prestraši. Tine in detektiv izvlečeta revolverje.« Vesta, za kaj gre, kaj kaj pomeni? Bojim se, da ne. Tone Detevu: »Kaj ste spet skovali?!« Detiv: »Nič.« Tine: »Mene ni treba vleči.« A ga vlečejo za nos; prav dolgega so mu naredili. »Je že dovolj slepomišenja!« Kdaj ga je postalo dovolj? »Naredimo konec. Vse to je za lažnive diplomate, ne pa zame!« Je šele zdaj razumel, da igra tepčka? Je **Tina** vzgojna drama, v kateri se nekdo zave, da si ne more privoščiti potegavščin z soljudmi, če noče biti soodgovoren-sokriv za nasledke, ki daleč presegajo namene? Kot so nasledki ravnanja Ptje neznansko presegli njeno pripravljenost na Relnasilje; PVD bo vse člane Ptje bremenil za vse Večase. Mislili so, da izvajajo PN, a so ubijali kot NczNemci. V tej točki med NczPtjo in KomPtjo ni bistvene razlike. Sta MimDč.

Tine torej izstopa iz igre: »Sam sebi naj skuham ričet?« Grem v zapor? »Tak le! (Mu naredi figo.)« Detiv: »Voziva do kraja.« Se je tudi on zavedel, da je potegnjen v nekaj, česar ne obvlada? »Zdaj gre za naju.« Ko se pojavi Eli, sta oba besna nanjo - Tine: »Z leskovko bi vas naklestil.« Po toči zvoniti je prepozno; če je toča res že padla.

Kaj se je zgodilo? Tudi Eli je bila prevarana. Izsiljeni denar ni šel za potovanje v Pariz, ampak ga je vzel Riko, da bo z njim izdajal časopis. Levičarski časnik. Res namen posvečuje sredstvo? Odobrava Čuf Rikovo ravnanje po logiki: Kdor se smeje zadnji, se najslajše smeji? Za Eli velja naslov Ostrovskega Kode: **Še tak lisjak se nazadnje ujame.** Je PraKomst največji lisjak od vseh? 45-ega se je zdelo tako, Tito je nasamaril samega velelisjaka Churchilla, 90 se je lisjaški imperij sesul, Pepca in Avbelj sta se šla obešat na štrik za perilo. Je to morala zgodbe: da so nazadnje vsi, ki sejejo vihar, od orkana odpihnjeni? Eli: »Grdo sta me opeharila, falota!« Komsti so

navsezadnje opeharili sami sebe. Najprej so se pošiljali na Goli otok, MOča v Ljapore, nazadnje so se začeli vojskovati med sabo: Srbi s Hrti, najprej s Slci itn. Razkroj. Namesto uresničenega Koma v Slji vrnitev Kpl LD, v Srbiji pa vsesplošen polom. Diletanti. Izsiljeni money jim ni pomagal, časnik Delo je iz rok Komstov prešel v roke Kplstov. To je najbolj bridka - pravična - Koda. Eli potoži: »Nimam ne Rika ne denarja.« Zdi se, da je sicer Ptja kot Kom (90) propadla, njeni člani - tudi Vodlji - pa so se celo s polomom Ptje okoristili, v tranziciji so postali bogataši. Jih Riko napoveduje? Je zmagala Heglova zvitost uma? Lenin ni zaman MV-I študiral Hegla. Važno je, da preživiš, da ostaneš na vrhu vala, vseeno je, ali kot Komst ali kot Kplst. Je to sporočilo - vsake - Kode? Je to PSt Kode kot žanra? Če je tako, **Tina** ne spada v EtHum SD-30. Je Čuf kot član Ptje videl dlje in bolj stvarno od Ideapatetikov, od **Direktorja Čampe** oz. njegovega Hera GimnProfa Križaja? Od Krima in Nine, **Rojstvo**, od Deževnika, **Stvar**, od Zupa, ki so mu Komsti PoV očitali Cin, a so bili zares Cin le oni? Jože Potrč je dolgo sedel po ječah stare Juge, Ivan Potrč se je po 90 zmedel, Miran Potrč pa je ostal na oblasti.

Drama pa še ni končana; čutimo, da nekaj manjka. Kaj je v Resi z Rikom, kdo je Riko?

Tine ni zgleden Komst; Hanžu: »Denar potrebujeva. Posojilo za Eli bi rada nazaj, če količkaj zmorete.« Fehta, to je Prabeseda. PriKomst ne fehta nikoli; vzame. Torej je PriKomst Riko, ki je, pa čeprav z izsiljevanjem, vzel Hanžu-Kplstu, kar je ta prej vzel SNLu? Riko in Čuf vesta, česa je - bo - Hanž zmožen MV-II; Hanž grozi, ko spet prebere v časniku napad nase. (Mar prav v časniku, ki ga financira Riko z izsiljevanim, tj. Hanževim denarjem?) Slavko: »Informacije pravijo, da so študenti« za časnikom. Hanž: »Golazen! Strojnicam bi jih nastavil.« Vašstraže so se v roški ofenzivi poleti 42 pridružile Itom, s strojnicami so kosile Rike, tudi dramatika Jarca.

Koda terja, da se zgodba vendar ne sme zaključiti disonantno. Eli ne sme biti opeharjena, Riko jo vzame pod okrilje, ni se ji treba poročati z Bogom. »Iz ozadja pride lepo oblečeni Riko«, lepo se je oblekel za Hanžev denar. Eli predstavi Rika kot svojega »izvoljenca«. Skaže se, da ji je že zaplodil otroka; ne bo je zapustil. Torej je vendar EtKomst, ki sočla v stiski ne pusti na cedilu. Hanž se z zvezo Riko-Eli ne strinja, »plane« na Rika, a Detiv ga »s strelom v zrak zaustavi«. Spet streljanje, a še zmerom ne v Polnamene; le Pvt cilj. Riko in Eli odideta na svoje. Bo tak zakon vzdržal? Bo zgleden? Komst in tako Lbn dekle? Bo postala v Prtih Rdeča komisarka, glej **Napad**? Zlo kot takšno?

Na koncu je Hanž najbolj kaznovan; tudi Kraj se ga odreče, noče deliti z njim usode roparja blagajne. Hanžu: »Meni pa vrnite, kar ste mi dolžni!« Kplsti med sabo so neusmiljeni. Hanž mu ne ostane dolžan, Gr se skrega z Grom (Grozd z Grudnom), **Blagor**. »Saj ni tvoje! V bankah in zadrugah si nagraabil.« Kplsti vedo, čigav je denar: od Ljuda, od SNLa. Ptja ga bo v LRevi - MV-II - le vrnila Ljudu. Res? Ali pa svojim Vodljem; Vidmar bo dobil celo grad v preužitek.

Detiv poda končno sporočilo drame - vsem zbranim: »Pojasniti vam moram, da tisto zaradi Elinega otroka ni nič res.« Eden bolj laže kot drugi; je razlika med lažmi le v obilju laganja? »Tako neumna nista, da bi plenice sušila po Parizu!« Bosta res odšla v Pariz? Vilfanova je odšla in še kdo od SMeša, Prežih pa se je tja umaknil pred zaporom, po Ptjdolžnosti. Pa Kidrič? Pariz je lahko leglo DekUža, lahko pa središče Komilegale, kakor za koga. »Kar

pomirite se! Zaenkrat smo vas dovolj zabavali.« Sme biti Koda, ki jo napiše Komst, predvsem zabava? »Tudi v starem Rimu so plebejci zabavali patricije.« V **Tini** se plebejci zabavajo na račun patricijev, Riko in Detiv na račun Hanževe Dne, ki ji je hči ubegnila. »Upam pa, da nas, moderne nemaniče, ne požro levi.« Koda kaže, da se znajo dobro znajti. Čufa in Moškriča, Roba in Jarca sicer okupatorji ubijejo, Marinko pa se preseli v vilo, ki jo rekvirirajo Hanžem in Krajcem.

»Saj je dovolj, da smo vam pripomogli do vitke linije. Jeza in strah odvajata maščobo. Mar nam se zahvalite, če vas še dolgo ne bo potipala kap.« Čuf se fino zajebava. »In ne zasledujte nas! Za veliko vaših grehov vemo, ki jih takoj lahko razobesimo v 'Galeriji domačih bogov'.« Grožnja z novim izsiljevanjem? Je to bistvo raziskovalnega Žura?

Čuden konec. Riko in Eli v Pariz, Hanž je ob denar, podi Agato po stanovanju, kot da je kriva predvsem ona, Tine pa zagovarja svoj - njun s Špelco - PvtIntinteres. Hanž mu obljubi vrniti denar, Tine: »Zdaj je vse najino.« Vse? »Pripravi svatbo. Hitro! Da se ne premislim! (Jo ulovi in objema.)« Koda se konča z zaroko-poroko kot ČD. Objem je napoved zdravega Seka.

Koga in kaj prav za prav zagovarja Čuf? Sploh sam ve?

Februar 2005

TUDI DRUŽBENA MARGINALIZACIJA SE NADALJUJE I

(ob Mrakovem Ivanu Groharju)

1

Prvi del pričujoče komparativne študije štirih Mrakovih predvojnih dram, napisanih med 1936 in 38, obravnava dramo **Ivan Grohar**, 1938. Podnaslovljena je »Slovenska tragedija«. Tej drami in/ali študiji o nji bi lahko dali naslov **Od božjega otroka do zagrenjenca (obupanca)**. Morda pa je bil Grohar prej in kasneje božji otrok in obenem umetnik, le da je bil sprva naivno nepoučen o grdi stvarnosti tega sveta, nazadnje se je odvrnil od nje z gnusom. A čeprav je nazadnje zahajal v osamljenost, obup, na rob samomora - tudi v zapitost -, je prišel v svojih zadnjih delih-slikah morda do najvišje stopnje umetnosti. Kot da je zunanji neuspeh - v družbi - še stopnjeval njegovo umetniško moč.

Čeprav v **Groharju** ne nastopa predstavnik socialdemokratske stranke - Cankar, ki ga Grohar ceni, je njen član - in ni v drami nobene aluzije na komunizem, leta 1938 bi lahko bila, celo za časa Groharjevega življenja, tj. pred prvo svetovno vojno, v Cankarjevih dramah je, vsaj v obliki marksizma, je sporočilo **Groharja** radikalno levičarsko, če ga jemljemo na ravni kritike tedanjih političnih strank na Slovenskem. V tem se drži Mrak **Hlapcev**, **Grče** ipd. Ni čudno, da drama ni bila povšeči predvojnim oblastnikom, vsi so se v nji lahko prepoznali kot ničredni. Na obeh ravneh: politično in osebno-privatno. Spreplet obeh momentov je dal tak položaj, v katerem človek, če ni delal kompromisov - Mrak očita Jakopiču, da jih je -, ni mogel vzdržati-obstati. Slovenija v času Groharjevega življenja za pravega umetnika in poštenjaka ni bila življiva dežela. Je danes, 2006?

Kritika, s katero Mrak zasipava predstavnike države, družbe, (Katoliške) Cerkve, stanovskih organizacij, političnega življenja itn., leta 1938 v slovenski zavesti ni nova. Mrak ponavlja že znano, vendar na tako oster način, da njegovo odklanjanje vseh naštetih ustanov in grup ni manj trdo od komunističnega. Včasih so takšnemu odklanjanju dejali, da je anarhistično. Med začetkom 20-stoletja in začetkom enaindvajsetega je preteklo ne le precej zunanjega časa, ampak tudi veliko izjemno pomembnih, težkih, usodnih, krvavih dogodkov, polfevdalno psevdoliberalno družbo zadnjih let stare Avstrije je najprej zamenjala stalinistično totalitarna, nazadnje PMLD (postmoderna liberalna družba), a zdi se, kot da se v državi, družbi, Cerkvi ipd., - vsaj s stališča, s katerega presojata Mrak in njegov Grohar - ni spremenilo tako rekoč nič. Takšno spoznanje ima nemajhno težo. Dokazuje tudi, da se Mrak v svojih ocenah ni motil.

Grohar v takratni Sloveniji komaj živi, v nji obstane in umre. Glede na današnji čas je razlika v tem, da je tedaj čas klasične revščine, Grohar ni imel

niti toliko sredstev, da bi se primerno prehranjeval, niti za čopiče in barve. Lakota je omogočala Groharju in analognim umetnikom nekakšen patos; ker t(akšn)e lakote danes v Sloveniji ni, odpade celo ta patos. Mrak je lakoto sam doživljal, kot malokdo. A zdi se, da je v **Groharju** bolj dodana kot bistvena. Grohar ni umiral le ali vsaj ne predvsem zaradi lakote, ampak zaradi družbenih razmer v širšem pomenu besede: ker takratna družba - svet - ni omogočala smisla. Z vsemi silami je poskušala vsakogar, ki se ji je hotel odtegniti, privedi nazaj v hlev, mu zvezati ne le roke, ampak dušo. PMLD dela danes isto, le da z nekoliko manj surovimi metodami.

Za dramaturgijo drame je bistvena spletko: Groharju stanovski tovariši očitajo, da je kot blagajnik slikarskega društva poneveril denar. Mrak podaja Groharja kot človeka, ki ni imel posluha za denar, ni se zavedal svojega dejanja; kot se reče, noter je padel. Mrak - tudi v drami **Slepi prorok** - očita Groharjevemu prijatelju Jakopiču, ki je sicer zelo veliko dobrega naredil za Groharja in za novo slovensko slikarstvo, da je Groharja sam porinil v položaj, v katerem je loški slikar potonil; da je Jakopič to storil iz ljubosumnosti, zavisti, bal se je, da ga bo Grohar kot tekmeč v umetnosti prekosil. Kaj so bile resnične pobude, da je Jakopič predlagal Groharja za blagajnika, da ga ni bilo na sodno razpravo ipd., ne vemo; ni verjetno, da bomo kdaj zvedeli. Mrakov Jakopič se obtožuje krivde.

Kot da Mrak Jakopiča, ki je tudi Mraku precej pomagal, ne mara zato, ker je bil Jakopič obenem ne le velik slikar-umetnik, ampak človek z velikim posluhom za finančno, organizacijsko, družabno stvarnost. Kot da je vsakdo, ki ima za to posluh in dar, že strukturno zel. Mrak dopušča kot pravo edino takšno držo, kakršno sta gojila on sam in njegova žena Karla Bulovec. Upravičenost tako ekskluzivne Mrakove sodbe je le v tem, da se človek, ki je brez posluha za banalno stvarnost, obenem posveča iskanju-slikanju transcendence, drugosti. Tako pri Groharju in Mraku, kot pri Cankarju, Prešernu, Preglju, Strniši ipd. bi se dala ta teza dobro argumentirati. Pri Groharju najbolj na njegovi sliki **Črednik**, ki je s stališča Univerzitetne znanosti nedokončana, z mojega stališča pa prav taka, kot je, vzorna: skozi smrt prehaja pravi človek na drugo stran tega sveta.

Nekateri liki **Groharja** so očitno delani po modelih: Vrba, cesarsko kraljevi nadsvetnik, šolski nadzornik, profesor slikar itd. je Ivan Franke. Dr. Dixi »pisatelj, publicist in novinar«, je Fran Govekar. Robert Slapšak, slikar, je Rihard Jakopič. Jesen, »cesarsko kraljevi profesor«, je kak Lampe ali Debevec ali Opeka. Dr. Krigler, »predsednik advokatske komore, domoljub in meceni«, je kak Sušteršič ali Šuklje ali Tavčar, vseeno, s katerega pola strankarstva. Vsi nastopajo z roko v roki, v drami jih vodi en sam namen: streči pravega umetnika, Groharja. Čutijo, da je v njem posluh za transcendenco, če česa, pa ravno tega ne zmorejo prenesti. V njih se ta svet bojuje zoper onkrajni svet.

Teza drame je, da so vsi ti ljudje ubijavci; Tončka, nekakšno Groharjevo dekle, do katere pa se slikar nazadnje slabo obnaša, ker ni več priseben - nori -, čeprav mu ostaja zvesta, dramo sklone z ugotovitvijo: »Ti, jaz, mi vsi - ubijalci, ubijalci.« To smo postali, ker smo se tako »ponašali«. Zakaj smo bili takšni? »Življenje je tako zapleteno.« Se ga sploh da mojstriti? Mrak v **Groharju** tega ne verjame. Pa verjame v to kasneje? Tudi v svojih zadnjih dramah misli enako, v **Chrysippu** itn. Ker tako misli, piše tragedije.

V drami je vse polno konkretnih izjav, ki ponazarjajo miselnosti tedanjega časa, klasično umetnost, ki pa je okrog fin-de-siecla omrtvela. Debate so znane: med »redom« in »neredom«, med držo »čisto, jasno in razločno« na eni in »novo resnico« na drugi strani. Jakopič, ki je ideolog gibanja, sesuva državo - Vrbi: »disciplinirala vas je država, uradnik ste, po mrtvih modelih« rišete. A to niti ni bistveno. Odloča, da se nekdo ves, kar ga je, zastavi za umetnost, iščočo transcendenco; takšna sta Grohar in Mrak. »Ivan ni imel nikoli nič in tudi ni hotel ničesar mimo umetnosti.« Vrba: »Odgovoren sem državi, družbi«, družini, medtem ko se čuti Grohar zavezan le tistemu, kar so tedaj označevali kot meta-fizično, onkraj-tosvetno.

Bistvo tragedije **Grohar** pa je v tem, da slikar nazadnje - po prihodu iz zapora - zdvomi vase, čeprav dela najlepša dela, z največjim čutom za transcendentno. Razlika med obema držama je jasno vidna. Prej je Grohar celo ideolog slovenske umetnosti. A kar je bistveno v novi državi, je to, da tak ideolog ostane, čeprav na osebno privatni ravni vase zdvomi. Mrak je prepričan, da je slovenstvo metafizična kategorija sama na sebi; metafizika ali transcendenca, oboje isti, je ohranjena, a le v umetniških podobah; v stvarnosti je spodbita oz. sploh ne realizirana. Umetnik, če je pravi, slika transcendentno tudi tedaj, če je sam izgubljen v obupu. Tako Mrak poveže nekaj, kar bi bilo le nacionalizem, z onkrajnim. To ni le transcendenca v imanenci, kakor je za filozofa Tineta Hribarja stoletje kasneje - Hribar utemeljuje s sveto-bitnim slovensko državo -, ampak je slovenstvo onkraj države-družbe. Mrak sam se te trditve sicer v 60-ih in 70-letih ni držal, med prvimi je utemeljeval tudi slovensko državo, a tega v njegovi dramatiki ni čutiti, ne pred vojno, ne po nji.

Groharjeve izjave o slovenskem značaju nove umetnosti so jasne, so tudi zgodovinske: »Dosihdob so delali naši slikarji po tujih vzorih, mi hočemo pokazati svojim - svetu - nov, naš, slovenski izraz.« A kdo smo še »mi«, kaj je še »naše«, če pa še drugi glavni ideolog slovenske umetnosti, Jakopič, Groharja izda? Ostaja slovenstvo le še na platnih in v dramah, v nobeni grupi ne več? Grohar je za »samorodno ustvarjalnost«, ta pa ni družbena; torej je zanj leta 1938 slovenstvo zunaj družbe. Le do takšnega sklepa je mogoče priti. Čeprav Grohar še govori: »Naša svojstvenost in enkratnost.«

Obenem pa: »Zmerom sem imel svoj cilj pred očmi. Nikoli se nisem čutil docela osamljenega, zdaj pa se čutim ... Verjel sem, da bom dočakal sto let, zdaj sem spregledal. Vem, otročji sem. Arest mi je vzel vso moč, kri mi izpil, sonce ugasnil. Opeharili ste me za smisel življenja ... Nobene izbranosti nikjer, le kaos ... Moj kruh je prezir, cesta moj dom ... Moje podobe? Ne pripoznam jih. Sama laž. Jaz sem, beden prevarant ... Najraje bi vso tisto lažnivo kramo zažgal ... V prsih me teži neznosna praznosta.« Ima učiteljica Tončka prav, ko reče Jakopiču: »Njegov pogled je že z onstranstva«?

Če je v liku Groharja naslikal Mrak svoj problem, držo iz leta 1938 -, kako jo je rešil v ostalih fazah iz istega časa?

LEVA REVOLUCIONARNA RAZREŠITEV PROBLEMA DRUŽBE IN ČLOVEKA ALI ZAGOVOR PRAVIČNIH LIKVIDACIJ

(ob Kajuhovi in Štihovi **Materi**)

1

Razprava **Leto 1940 z vidika leta 1941** je koncipirana predvsem kot PolDbZg analiza; sredi 90-let me je ta vidik najbolj zanimal, moral sem se opredeliti do para Prt-Dmb, KC-Ptja; raziskoval sem Zunokvir tega dogajanja. Po 11 letih mi to ni več potrebno; pozornost prenašam k EkP vidikom, tudi Tragi, paradoksom, zapletenosti ali celo nerazrešljivost ČlB(ivanja). Ker v razpravi **40-41**, tako skrajšujem njen naslov, nisem nič navajal iz **KaMatere**, moja MetAksa pa terja, da - celo obilno - navajam, naj to storim v tej drugi razpravi o isti drami, razpravi, ki je naravno nadaljevanje prve. Obe dajem v **Dodatek** knjige, ker ne obravnavata teme Antike, sta z njo le v posredni zvezi, prek primerjave s Kur(et)ovo dramo **Bog kliče**, 36, oz. z razpravo o nji; del KurD se ukvarja z Antiko, **Božigra**, oz. s Slsrednjim vekom, **Kozjak**. - Obe razpravi o **KaMateri** je treba brati skupaj, prva je uvod v drugo.

Čas dogajanja **KaMatere** je: »v tridesetih letih dvajsetega stoletja«, recimo pod konec 30-let, v letih 38-40, ko sta Kajuh in Štih kot mlada fanta že zavedno in dejavno sodelovala v Komgibanju, že kot člana Ptje ali SKOJa, že zavzemala jasen odnos do časa in razmer. To je čas Zupanovega **Trajbasa**, Kociprovega **Zasada**, obe iz 40, tudi Kuretove drame **Bog kliče!** iz 36. **KaMati** ima v marsičem - v bistvenem - isti predmet-temo kot **Kliče**, le da je njen odgovor na vprašanja Kurovemu ravno nasproten; točneje: Strno je isti - MonTot aktivistično stališče -, le z dvema nasprotujočima si, izključujočima se vsebinama. Obe drami sodita med najbolj izrazite SD iz tega časa. Žal ju TradSLZ ni dovolj upoštevalo. **KaMater** le zato, ker jo je napisal Pek Kajuh, **Kliče** pa menda sploh še ni bila obravnavana. Obe nasprotnici, Ptja in KC, sta se izogibali dajanju vtisa, K-da sta bili okrog 40 Rad in EDč. Vsaka od njiju si je - kasneje - želela pridobiti status širokega gibanja ali paltforme, predvsem NaRODne. K-da je bilo Ptje in KC teh dveh dram sram. Ptja se je bala, da jo **KaMati** razkrinkuje kot Stl, KC se je bala, da jo **Kliče** razkrinkuje kot Kfz. Njun strah ni bil prazen. A zakaj bi bilo strah mene, ki sem zunaj Polopredelitev?

KaMati v izhodišču obnavlja - celo ponavlja - situacijo Brnčičeve drame **Med štirimi stenami**: oče despot, uradnik, ki je izšel iz malih razmer, je z njimi zadovoljen, ideolog in praktik hlapčevstva, ki pa zganja doma - v krogu IntDne - nasilje. Goreče nasprotuje sinu Petru, ki je - že pred časom - postal Komst, ob tem je študent, medicinec. Užival bi v sinovi Dbpromociji, medtem ko je zanj sinova pripadnost LRPtji sramota, poraz, udarec v obraz. Kar počne njegov sin, je zanj direktno podiranje stavbe - Vrt -, ki jo (jih) je zidal vse Ž. Sina

gleda kot očetomorivca; sodba ni napačna. Ob tem je sam sinomorivec, tako ga doživlja sin. Položaj ni le MeP, je tudi EDč smodel. Ko bo leto kasneje nastopila okupacija, vdor NczNem in Fzlt okupacijskih sil v Sljo, Bm-DžV dogajanje ne bo padlo z vedrega neba, nepripravljeno, kot nepričakovana usoda, ampak bo le z novimi - Voj - sredstvi nadaljevanje in realizacija Pota, ki je bil oblikovan že 40: med Deževnikom in Trajbasom, **Trajbas**, med očetom Ivanom Petelinom in sinom Petrom Petelinom. Zamisel Kajuha in Štiha je bistra: eskalacija EDč spora v očeto-sinomorivnost, ki je oblika Bmi.

Ker je **KaMat**i agitka, je jasno, da sin Peter zmaga, čeprav zaenkrat šele na EtOs ravni, oče pa se sesuje vase, kot v **Med stenami**. Drama se konča z Očetovim monologom, v katerem je jasen njegov poraz: »Vse naj gre k hudiču!« AbsNih. »Pusti me samega!« Biti sam je s stališča Koma najslabše: OPsk, individualizem, polom. »Saj bom kmalu umrl zapuščen. Toda predno bom umrl, bom razbil in uničil vse!« To bi rad, a ne zmore. Takšna je le njegova - nebogljenceva - retorika, prazno besedno Mašč, Pvtčustvo brez možnosti realizacije, kakršno podaja IvSvet v **Šeherezadi** in, čeprav bolj pogojno, Šel(igo) v **Čar(ovnic)**i. »Takole, takole« bom vse Unič: »(omahne na mizo.)« Tu - za Kajuha - ni poti. In je tudi s stališča DaSlje ni. V DaSlji ne prosperirajo MM hlapci, ponižni uradniki, domače dračje. Ptji se je nekaj posrečilo: Slce je zaktivirala, iz hlapcev jih je res RR v samozadostne AgrEkzld aktiviste, ki so se že v 70-letih, dokončno pa v 90-letih, RR v tržne tekmece, glej Gošino **Srečno vas** itn. Tudi očetje Petelini so končali pod tankom Zge. Oče Petelin je šleva in beda, danes so vzor(ni) Gantarji in Horvati, Jankoviči in Bavčarji, milijarderji. PV je bil miniKpl, PsKpl, danes je TurboKpl. Čas podivjanega lumdna, med tem ko je Slja 40 še v okviru sistema Avse. A se ta sistem MV-II neha.

Je pa med **Stenami** in **KaMaterjo** razlika. Brnčič podaja nemoč starega Galeta, Trago Dne, Sm mlajšega brata Pavla; Poz brat Komst Andrej sicer pride iz zapor, kamor je vržen kot Komst, analogno Petru (Petelinu), a je obenem nekako v distanci do vsega, K-da mu manjka Vitz-zanos, medtem ko je Peter en sam krik aktivizma in želje po SV. Vidi se, da je **KaMat**i pisana oktobra 41, v času, ko Komsti silovito verujejo, da bo trajala vojna le še nekaj mesecev, ko pripravljajo vstajo oz. kmalu se bodo napotili na Krim, v Prte, sledil bo napad na Lož kot začetek zmagovite LReve-NOBa; Kajuh in Štih sodita med najbolj goreče, zagrizene Komste, enako kot Peter. Medtem ko se zdita Brnčič in Andrej že 37, ko drama nastane, nekam melanholična. So na Brnčiča že vplivali Stlprocesi? Če se tedaj še ni razvil v skeptika, kot se je nekaj let pozneje, vse do 40-41, skupaj s Krležo, Jušom Kozakom, Kreftom, pa je bil za sprejem te smeri - krležijanstva - že pripravljen. Ptja je to čutila, zato je razliko med fanatiki Kajuhovega in Štihovega (Pirčevega) kova na eni in premišljevalci Brnčičevega kova hote zaostrovala. K-da je slutila, kaj bo oktobra 41: Nemci pred Moskvo in Leningradom. Prav tedaj razumska analiza stvarnosti ni bila zaželen, rešitev je bila le v fanatični veri v zmago NSSi. Brnčiči so se zdeli kot trockisti, to pa so bili najhujši Sži Ptje, saj so vnašali dvom in negotovost v Ptjo od znotraj. Prav s temi je bilo treba obračunati.

KaMati sicer tega obračuna ne podaja, le obračun z AnK ljudmi, a je ta obračun tako načelen in obsežen, da lahko Ptja med Sže vtakne kogar koli takoj, ko ji je to potrebno. Vtaknila je Krefta, tudi MOča, ki se je - o tem sem vse bolj prepričan - v letih 40-41 dezorientiral. Skazalo se je, da je imel Kardelj glede njega prav: da je, enako kot Prežih, »oportunist«, tj. Čl, ki se v

odločilnem trenutku ne znajde, ne eskalira v Herborca, ampak začne tuhtati in se celo umika, kot so se Kreft, Košir, Prežih. Eden bolj, drugi manj, a nihče od teh ni šel po poti Petra. Kreft nekoč, v 20-letih, na liniji **Leta-1905** in **Grakha, Grofov** in **K(reat)ur**, ne pa več tedaj, ko je prešel na linijo **Kojantov**. - Ko berem **KaMater**, ne morem ne brati zgodbe-usode MOča, tej sem se od 95 naprej posebej pozorno posvečal. Bom to zgodbo s pričujočo razpravo zaključil? Rad bi jo, a ... Morda pa sem preveč ujet v nevarni ris MOča (staršev), da bi zmogel očetomor, kot ga je Peter. Nisem Stlst ne Ncst, kot Križan iz **Zasada** ali polkovnik De Soto iz **KrŠpe**. Sem tuhtač, Fif, Mrakov učenec. Ne Juša Kozaka, ki je spomladi 41 zdvomil nad Ptjo, se ji pa nato podredil, analogno kot MOč. Mrak je bil ves čas v Kritdistanci do Ptje (in KČe), glej tudi **Rdečo mašo**. Kreft bi rad postal apologet JugoPtje, seveda po letu 48, glej dramo **Jugoslovansko vprašanje** ali **Apokaliptični jezdeci**, jaz sem se že kot najstnik oblikoval v opazovalca, na liniji Bartolovega Fifa Timona iz **Empedoklesa**.

Zame je vidik očetovega SŠa do sina v **KaMateri** važen; kajti moj problem je bil od malega problem MOča, kakšen odnos naj zavzame do mene. Motil sem ga kot otrok, sam kot LRevar ne bi smel imeti otrok in Dne; ta vidik iz **KaMatere** bom še navajal. Kasneje sva se z MOčem sprla, napol razšla, 58 še posebej; a ne povsem razšla, nikoli tako Rad, kot Oče in Peter v **KaMateri**. Zakaj ne? Prvič, ker je MOč ostal pri svoji Dni, čeprav jo je čutil kot breme, že od 29 naprej; ni imel poguma biti tako odločen, brezobziren, da bi Dno zapustil, kot jo je Tito ali Bebler ali Gustinčič, ko je odšel v Španijo, vsi so Dne pustili v SovZi. MOč je bil še starega tipa Čl, v Ptjo je prišel kot AvšHumst; svoje matere, moje babice Na(tali)je, ni mogel zavreči, kot je svojo mater Peter. Popuščal ji je, enako svoji ženi, moji materi, že v zaporih 29-31. IntDn ga je zavrila, da bi mogel postati PriPralRevar, se ves dati v službo SvetReve. Doštudiral je, KaKi nista, ravno aprila 41 je položil doktorat, v času svojega - le po eni strani izsiljenega - izstopa (izločitve iz Ptje in Komgibanja). Drugič, jaz nisem ravnal kot Peter, ko sva se z MOčem 58 udarila, ob aretaciji Puča ipd. Čeprav sem bil zoper Ptjo, nisem bil AnK v pomenu Petra, Radilegalec nove LReve ali celo DReve, obe sta bili tedaj med sabo Inf. Toleriral sem ga, MOča, bil do njega Krit, a ne njegov SŽ. Kot Fedja ni postal SŽ Ptje-LReve, čeprav mu je ta grozila z likvidacijo in ga nazadnje umorila. Bil sem na strani **Rdeče maše**, ne **KaMatere**. Zato mi ni bilo treba narediti loopinga, kot so ga morali po 90 Komsti iz MV-II. Ostal sem - tu sem še -, kjer sem bil 48 in 58.

Peter, ki je v drami sin, je zame MOč; stvarnost je sicer ista, a na drugi strani za enega to, za drugega ravno nasprotno. Meni so odgnali MOča v zapor (»Pol leta je, kar so ga odgnali«, JugoPP Petra), materi in očetu Petelinovima pa sina. O svojih reakcijah na MOčeve zapore sem že ES podrobno opisal, NDM v **RSD**. Manj pa ali nič o reakciji MoMe, še posebej pa babice Naje. V KaMateri gledam Najo; šele danes se povsem (povsem? To se ne bom nikdar, ker se ne bom nikoli zmožen povsem vživeti vanjo, v njeno DušNoto) zavedam, kaj je doživljala, ko so ji zap(i)r(a)li sina (DušanaK). Že v 20-letih so ga zapirali, tedaj za nekaj dni, zaradi njegovih tekstov in Javnastopov, bil je vendar še nekoliko Romčas Morretorike, čeprav v Najini Dni že sramota. Kot Marijin (Marija je mati Petelinova) brat Franc so na Najo pritiskali bližnji sorodniki, naj se odpove sinu; posebno Vodja ORJUNE inž.

Marko Kranjec; tudi te pritiske bom navajal. Sin Komst je bil Strno sramota za BržDno, kar je bila Najina, Dn Kplstov, Brže, celo vladajoče plasti.

MOč je 29-31 nekoliko popustil; koliko, ne vemo, sam je pod pritiskom sebe čezmerno obtoževal, obtoževal ga je tudi Gustinčič, a Ptjpreiskava o zadevi ni bila nikdar zaključena. Dobil je manj let zapora, ker je pred sodiščem podal nekakšno spokorniško izjavo, obljubo, da se ne bo več aktivno udeleževal LReve, deloval v Ptji. Na zaslišanjih v Glavnjači 29 je popustil, povedal nekaj imen, Gustinčiča so zategadelj zaprli. To ga je bremenilo vse Ž, čeprav ni prišlo v Jav, prav za prav do danes ne, do izida **Zbornika o DK**, do pasti, ki mu - in meni - jo je nastavil navidezni PriSo Filipič, dejansko pa agent Šentjurčeve in tisti, ki mu je trda linija Ptje naložila, da naj bremeni MOča do konca. V tem pogledu je MOč žrtev zarote. Ne jaz, da se razumemo. Jaz sem vzel vse to K-milost, MOč ne. Vsekakor MOč ni ne 29 ne 31 ne 41 reagiral kot Peter; tudi to bom navajal. Ni bil Her. Bil je zamotana Os, ki bi mogla postati predmet lit in Znanalize HKD tipa. A ni postala, ker tega ni izpeljal ne Filipič ne nihče drug. Pleterski se tega zaveda, mu je žal, a ... konsekvence? Ni jih?

MOč je imel izjemno močno mater, Najo, še močnejšo od Marije Pet(elin); ker je nagnala moža pijanca, sta ji ostala le dva sinova, eden ničvreden, Boris, kasnejši sodnik. Vse je bazirala na genialnega Dušana, MOča, a prav ta ji je, tako je čustvovala, zarinil nož v srce. Ni dovolila, da bi sinova odrasla; in nista. Do njene Si sta ostala pri nji doma, vsak po svoje. MOč s celo svojo Dno, z MoMo in mano. Ni zmogel razčiščenja-razcepa ne s Ptjo ne z Mešem ne s svojo Dno, s tem tudi z mano ne. Z nikomer. Ostal je vmes, žrtev vseh. Predvsem pa sebe.

Naja ga je obravnavala, kot Marija Petra: »Kje je zdaj, moj mali Peter, ki je spuščal zmaje in se vračal domov v moje naročje, včasih potolčen, včasih strgan?« Naja je bila inteligentnejša, se je izražala bolj prefinjeno, Kul; a bistvo je isto. »Takrat sem ga pogladila po laseh, po njegovih lepih, kodrastih laseh in mu govorila: Vse bo dobro, Petrček moj! Oh, da bi ga pobožala« itn. Izrazi so slabi, diletantski, Konv, a dramatika sta bistvo zadela. Brez dvoma sta bila nadarjena mlada fanta, 20-letnik in 18-letnik, Estdobre drame pa nista zmogla. Koc(bek) v **Materi in sinu** je pisal mnogo bolje, čeprav zelo privzdignjeno. Problem pa je isti: doseči EifA od Matere, njene vladajoče Dbe, pri Kocu od KČe. (Glej mojo podrobno ES analizo te Kocove drame v **RSD** knjigi **Nastajanje SAPO 4**.) Tako Koc kot KaŠtih so se bili sposobni potegniti izpod PNa Mate(re). MOč ne. MOčev problem sem dedoval jaz, vplivu staršev name se odtegujem še danes, 76-letnik. A ta vpliv ves čas sproti analiziram in komentiram. Z ARF. Kajuh je v tej stvari do kraja Redpoenostavljen.

Sem dozorel? Najbrž ne, kar imam tudi za prednost. Kadar postajam modrec, že 17-letnik in večkrat za tem, se zavem napačnosti te odločitve in se vrnem v odprto Stro sina, otroka, ki je obenem oče, ded in celo že praded. Z vnuki(njami) se veliko ukvarjam, Dgč, kot so se starši in Naja z mano. A naj sem še tak patriarh, 19 potomcev, ostajam ranljiv otrok, ki kar naprej načenja isto temo: problem MOča. Je pa res, da me z MOčem ne pustijo pri miru. Simpozij o njem so mi predlagali drugi, zanj obremenilne dokumente so poslali na simpozij-Zbornik drugi; pritisk MOča - in MoMe - name se ne neha. Lahko bi vse prekril s pozabljenjem, a to bi bil zanesljiv poraz, dokaz moje nemoči, nesposobnosti, da rešim problem na EkP in intelektualni ravni. SAPO je zame

SAPOEV; teh več €(ksistenc) in V(log) igram, ko sem hkrati sin, vnuk in oče-ded.

V 1. prizoru drame se pogovarjata Mati in Petrova zaročenka Ana. Ana je VidaTomš ali katera od analognih ji fanatičark. Lik Here, kot iz enega kosa, iz jekla. Lik IdeaStlborke; menda tako Radlika v tej smeri SD - NOBD - ne pozna. Takšna ni niti Nina, **Rojstvo**, Nina zna biti žalostna, je človeška v pomenu SeHa; takšna ni niti Špelca, **BSSvet**, ta predvsem sanjari-hrepeni. Takšne so šele Prtke iz odreda Maščevalk, glej Kmeclovo **Smrt dolgo po umiranju**. A to je že Kritpogled na Prtke, to ni več postNOBD, kot je ob istem času napisana Partljičeva **Justifikacija**. Part naredi iz teme kriminalko, rumeno TrivLito, problema niti ne začuti ali pa ga hote splošči v zabavnega. Kajuh (in Štih) pa ve, za kaj gre: za zagovor-utemeljitev justifikacije kot pravične likvidacije zlih. Ana je nosivka tega zagovora. Ni čudno, da je VidaTomš obiskala Goli otok in Bilečo, seveda po 50, in ni prelila solze, niso se ji zasmilili mučenci.

So - bi - se zasmilili Kurovi Materi iz **Kliče**? Tudi tej ne; tej se smilijo le udje NSSi oz. tisti, ki se spreobrnejo. Nespreobrnjene naj vzame hudič, naj se Vecvrejo v pekl! A KurMati je usmiljena vsaj s svojim sinom. Ane niso bile niti s svojimi ljudmi, če so se ti pregrešili zoper Ptjo, kot so se Mrzel, Košir, Gustinčič. Da se reči, da je VidaT ubila Koširja, kot je Lidija Šentkurc ubi(ja)la MOča. MOč je imel smolo, da ga niso nikoli ubili do konca, zmerom so ga pustili živeti, naj se cvre v lastnem obupu, v ugrizih Pervesti. Bili so sadisti. V kar so Ana in Peter, Kajuh in Štih tako Priverovali, je bil - ne le, ampak tudi - sistem Sad(izm)a. Jaz sem gledal, kako mučijo MOča, a mučiteljem nisem odgovarjal s kontraSadom ali mazohizmom. Skušal sem postati SAPO(EV); in sem to postal. Tudi Mater razumem v njeni GhKi, v manjšem obsegu sta nekaj podobnega kot KaMati storila tudi MOč in MoM. Zavedam se njune slabosti, a da bi ju izpljunil v pekel? Pekel sta živela že na TSu. Sama sta se kaznovala.

Natančno tako kot Mati je MOču govorila Naja - Ani: »Vi in vaše lepše življenje!« Res, ni postalo lepše, PoV čas sem doživljal kot Goli otok. »Kaj ni imel hrane, ni imel obleke, česa, česa mu je manjkalo?« MOču nič, a kaj, ko se je ldn z lačnimi in brezdomci po svetu. Pa je lakoto odpravil Kom? Ne, Stalin jo je še stopnjeval. Morda je lakote danes na svetu več kot leta 1940. »Študiral bi bil in čez leto bi bil lahko gospod, gospodar na svojem.« MOč je zaradi izgube državljskih pravic lahko doktoriral šele 41, a tudi študija ni mogel pravočasno končati. In kdo je bil kriv za to? Slaba družba, najbolj pa - Mati: »pa je začel vlačiti domov te preklete knjige«. Naja se je najbolj osredotočila nanje, kajti namesto pravih skriptov je MOč bral **Imprekor**, tj. interNackorespondenco, list Kominterne. Mati opisuje MOča dobesedno, kot sem poslušal o njem govoriti Najo: »Po cele dneve je presedel ob njih in skoraj govoriti ni znal več z menoj.« Res sta nekaj časa preživela v molku, nobeden od njiju ni popustil. »Samo študiral je, knjige so mu bile vse, name je pozabil.« Naja je živela sama, s sestro in mamo, a brez moža-Mo(škega). Hotela je sina, nadomeščal naj bi ji soproga, pa je izbral za mater Ptjo! Bila je ljubosumna na Ptjo, upravičeno! Bila je Meška, v tem pomenu individualistka, kalvinistka, pomembna ji je bila le lastna Dn, ta pa je razpad(a)la. »Pozneje sem imela vsaj njega«, ker se ji je sprog zapil, »a knjige so mi ga vzele, kakor da bi bile vse življenje.« Danes knjige ne pomenijo nič več, mladi si ne morejo predstavljati, kaj so bile njega dni, 40.

K-živi ljudje, še več! Ni čudno, da jih je postavljala KC na Index librorum prohibitorum. Ljudje so umirali, da bi realizirali načrte, podane v knjigah: Kom. Jaz še pišem knjige, a ne za trg in ne za gibanja. »Le« za peščico Prilov, za Boga, ki ga ni.

Mati Ani očita, da so tovariši Petra pustili na cedilu. »Oni hodijo še vedno prosti, on pa za vse trpi.« Tako je dojemala MOčeve zapore tudi Naja. Ni se zavedala, da so obsojeni tudi drugi, celo na dolgotrajnejše zapore. Da velja med Komsti konspiracija; da hišo Petelinov PP najbrž opazuje, Ano v nji. »Vse vas pehajo naprej, v nevarnost, da bi za ceno vaših življenj dosegli svoje smotre.« Ne njihove kot Pskov, ampak smotre LReve, Klde-Ptje. Ana se tega zaveda: »Ne, ni tako, mati! Nihče nas ne peha! V nas samih je odločitev.« Res, vsak se je moral sam odločiti za Kom, za članstvo v Ptji, dokazati, da je članstva vreden; kar pa ne pomeni, da Ptja kot vodstvo z njim ne bi manipulirala, glej **Alamut** in **Afero**. A je vsak sam Svno pristal na to manipuliranost, kajti videl - prepričal se - je, da zmaga ni mogoča, če niso vsi Pski kot Moneden, če ni vrhovna Vrta SAKO-Ptja (DbZg), ne pa Psk oz. SAPO. (Enako se prepriča ud KCe.) Vsakdo se odpove svoji individualni Svi, da bi realiziral Svo za vse. Tako so Komsti verovali. Vera se je skazala za napačno, Sv je končavala v GULAGU in na Golem otoku.

Ana veruje, leta 40 jih je bilo nekaj - fanatična Ideaelita, ki je verovala: »S tem, da smo se odločili, smo prevzeli na naše rame težak križ in vsakdo, kdor si ga je naložil, ga mora nositi do konca.« To je to: do konca. Komst je lahko le Her in celo Snik (mučenec), ne more biti polovičar. MOč ni zmogel biti Her, bil pa je mučenec, celo dvojen: mučila ga je Bržoblast, mučila ga je lastna Ptja. V Osi MOča se je zadeva skomplicirala, konec je bil ČB sistema vrednotenja. MOč tega ni mogel razumeti. Skušal je, a ni šlo. Jaz pa sem že štartal s HKD usmerjenostjo, z modelom RazdČa. Je pa v poudarjanju Križa vidno, koliko je Kom bil dolžen Katu, Pasijonu. Kreft napiše pasijon v **Punti**, le da se mučeni brani, celo z Vojsilo; tak pasijon je tudi **Rojstvo**, **BSSvet**, **Žene ob grobu**. Pasijon, ki se RR v aktivno akcijo: »Mati, zdaj se borimo tudi za Petrovo svobodo.« Bogve, ali ni Peter končal na Golem otoku, komaj 8 let kasneje? Ni ime golotočanu iz Hofmanove **Noči do jutra** Peter?

Ana spaja Trp in Vojakcijo: »Saj ni sam, mamica.« Je le eden od SAKOe, od NSSi. »Dosti jih trpi, dosti in treba je, da trpijo.« Tip Kršmoment: nujnost Trpa, martirizem, viktimizem. »Kajti nam nihče ne bo prinesel lepšega življenja«, res je, Ana zavrača KatFKC model, prinašanje odrešenja od boga, iz nebes, »vzraslo bo iz naše krvi«. Trp=kri. Žal ne le iz naše krvi, enako in morda še bolj iz tuje, PVD. Trp in kri se pomešata v Inf, v Mago SV. Danes je Trp nekaj povsem drugega kot nekoč; PMLD pozna Trp kot psihične motnje, ki so izguba smisla, motivacije, Vitza, ne pa teror PolDbe. Danes Čl trpi, ker more vse in ni to vse nič, tega se zave; leta 40 je trpel, ker ni imel dovolj Sve. Se pravi, da Sv kot takšna ni glavni cilj, v tem ima Kur - **Klič** - prav. Sv mora imeti smisel. Za Komste ga ima, a DbZg ta njihov smisel ovrže. Potreben je nov smisel. Kdo ga uči, kdo daje zgled zanj?

Ana zavrača Materino MM razmišljanje, češ, treba je skrbeti najprej za svojo korist, končati šolo, ustanoviti Dno, skrbeti zanjo. Ko pa imaš Dno, MOč si jo je nakopal nehote (MoM je zanosila neplanirano), se zgodi, kot opisuje Ana; rečejo ti: »Pusti te stvari, družino imaš in otroke, kdo jih bo redil, če te zapro!« Jaz sem bil za MOča-MoMo breme; naprtila sta me Naji, pri tej sem se

počutil kot vsiljenec, Naja mi je dajala to čutiti. MOč je čutil moje stanje in je trpel. Pomagati si ni znal. Oviral sem ga, da ni mogel postati RadLRevar, obenem pa mi zaradi svojega LRevarstva ni mogel nameniti toliko časa, kot ga bi jaz potreboval. Čutil se je nedorasel situaciji, s tem samemu Žu.

MOč je odklanjal enako kot Ana napačno Ž - Ana: »Tako naj bi človek živel, kot da bi bil ustvarjen samo zato, da bi lagodno in brezskrbno živel«, tak načrt je imel za svoje Ž moj stric Boris, Libec, CinHedst, »da se ne bi zanimal, kdo mu meri krivico, kdo mu meri pravico.« To je bil čas, ko so ljudje še verjeli, da je mogoče na svetu doseči-ustvariti Pico, pregnati krivico. Danes o tem le retorizirajo oz. ČIP so maska za individualni Utinteres. Nihče ne zastavi več svojega Ža za Pico, kot sta ga Peter in Ana, Štih in Kajuh, a tudi MOč, kljub vsem dodatnim težavam pri tem. Borci za DaPico paradirajo po ulicah v maskah, zganjajo teater, NDM.

»Ukloni se, kjer se ti je treba ukloniti!« Se vidi, da sta Štih in Kajuh sodelovala na demonstracijah v Drami SNG ob priložnosti uprizoritve cenzuriranih **Hlapcev** v začetku 50-ih let; Ana ponavlja Jermana iz 4. dejanja. »Ne prerekaj se z usodo, to je tisti vražji oportunistični recept!« V tem Rad pomenu MOč ni bil oportunist, tudi Prežih ne. Oba sta zapisala svoji Ži LRevi. A nista bila enako Redfanatična, sem in tja sta popustila, medtem ko baje ToneTomš ni in ne VidaTomš in ne KaKi. Pa sta bila kriva.

Prvi prizor konča Ana takole: »Naša moč in pogum sta v spoznanju.« »Naša«, Kld, in spoznanje; Komsti verujejo, da daje Marx (Lenin, Stalin, **VKPb** ...) Absspoznanje. »Vidite, mamica«, razlaga dekle odrasli Že(nski), »to naše spoznanje nas žene do dejanj.« Res, žene jih že **Komunistični manifest**, ki koncipira LRevo. Od **Manifesta** naprej teče RevTrada, glej KreftD, **Lo-05, Punto**, Čufarjev **Polom** itn. Dozdaj so Fifi svet razlagali, mi ga bomo spremenili, trdi Marx v 11. tezi o Feuerbachu. Za mlade ljudi čudovit projekt. A ko se znajdejo na Golem otoku? »Preobraziti moramo ves ta svet«, preobrazba je LReva, »svet hinavstva in laži«, res je bil tak, a je pod vladavino Ptje - PoV - tak tudi ostal in še danes je takšen, »in v tistem lepšem svetu, ki ga nosimo zdaj samo šele v srcih, v tistem svetu boste tudi vi, mati, zaživel mirnejše - srečnejše življenje!« O sanje! O SSL!

2

V drugem prizoru Oče še zaostri Materine očitke Sinu oz. njegovi tovarišiji: »Kaj mu je bilo treba vtikati nos v vse te podle reči, da je njegova čast omadeževana z zaporom!« Tega niso govorili le njegovi sorodniki MOču, ampak po svoje tudi MOč meni, 58, ko sem prišel v hud konflikt s Partijo; svetoval mi je, naj se zaposlim v biblioteki, naj izstopim iz DbŽa, kajti imel je lastno nesrečno izkustvo. Nisem ga poslušal, upiral se mi je, ko sem videl, kako ponavlja stališča tistih, ki jih je nekoč sam zavračal. Spoznal je, da je Kom pomota. To sem vedel tudi jaz, zato nisem Posn MOča in ne prešel v AnK, kot Puč(nik); RR sem se v analitika sveta in Čla. Vendar analitik brez vsaj delnega angažmana v Dbi ni bilo mogoče biti, moral sem dobiti izkustva, moja analiza je morala biti EkP narave. Moral sem se odpreti Razvidikom Ža, ne le

Poli, vendar tudi Poli. Pola me ni nikdar zajela v celoti, a umakniti se pred njo nisem smel. Odločil sem se za Dn, za otroke, ki mi niso bili breme kot MOču. Z Alo sva izdelovala PriSo par, kar se MOču ni posrečilo.

Takoj po Očetovi jamrariji razvije Ana bistveno tezo drame; tako Radteze SD-NOBD ne pozna. Petra so namreč zaprli, ker so ga osumili, da je likvidiral nekega Izda, vohuna, ovaduha. Kasneje se skaže, da ga ni ubil Peter, da pa je vzel umor - krivdo, kazen - nase, ker je presodil, da je to v korist Ptje. A že preden zvemo za Petrovo avtentično stališče, slišimo Anino, ki je grozljivo; Ptja ga je MV-II in PoV skušala Prikr, a dejstva kažejo, da je imela natančno takšno zamisel, kot jo razlaga Ana: da PVD ni stvar ne Beograda ne JLA ne nekih neznanih ljudi, ampak bistvo - eno od bistev - same SI Ptje. Ana: »Če so ubili človeka, ki je prišel v naše vrste, da bi nas izdajal, potem ni na nas niti najmanjše krivde.« Dmbce - že 41-42 Bržo, Praprotnika, Natlačena itn. - je treba ubiti, ker so naši Sži, nas izdajajo ltom. Zato za PVD ne nosi noben Komst-Prt niti najmanjše krivde.

»Če ubiješ črva, ki žre korenine, ne bo nihče žaloval za njim.« NDM podrobno v **RSD**; tu Ptja sledi KCi, **Stpismu**, kjer piše, da je treba plevel izpuliti, izkoreniniti. Ana samoumevno zapiše, da ne bo nihče žaloval za črvom, s čimer priznava, da vsakdo, ki bi za kakim likvidiranim žaloval, ni Čl, ampak sam črv, mrčes, zlo. Odtod Pica Ptje, da je PoV preganjala tudi sorodnike likvidiranih. Pač: »Tisti, ki so ga ubili, je žrl korenine našega dela.« In jih je res, Mati iz **Kliče**, Križan iz **Zasada**, Stotnik iz **Napada**. Analogno kot je bil Polkovnik iz **Napada** Sž NSSi; Rdečo zver (Ptjo), glej **Vst**, je treba likvidirati. »Prizadeval si je, da bi usahnilo drevo spoznanja«, s tem ko je zagovarjal recimo okrožnico papeža Leona XIII **De rerum novarum**, ki so jo SKani razumeli kot platformo AnKa; ko je razširjal ali razlagal Ušeničnikove itn. spise. Da Ptja 45 ni likvidirala bratov Ušeničnikov in Kureta, je celo dokaz njene velikodušnosti; po njenem lastnem Etzakonu bi jih morala poklati. Mi »smo drevo spoznanja toli skrbno in s takšnim požrtvovanjem gojili«, MOč ga je med prvimi vnašal v SIŽ, Lenina in Marxa, »da bi vzrastlo in rodilo sadove«, LRevo, »od katerih bi mi vsi živeli lepše in bolje.« V to so verovali. »Nobene krivde ni na Petru«, če je ubijal, kot ne na Dermastii in Fricu Novaku in KaKiju; »še čistejši je, kot je bil prej.« Prav ta beseda je važna: še čistejši. Čistejšega mišljenja, narave (in rase, bo dodal Himmler).

Kar je za Ano - Komstko - vrh Ete, je za Mater zlo; dva vidika. Mati: »Oh, saj ni mogoče, da bi moj Petrček ubijal.« Ves čas isto: moj Petrček, sinek. Mati se na koncu drame ne spreobrne, kot se Mati v **KloMateri**, ki Domovini zavestno izroči v žrtev še drugega sina. Ta Mati je Hera. Medtem ko KaMati doživi le Psspreobrnjenje od egoistke v ... še zmerom egoistko. Skoz vso dramo Mati Petra kritizira, ker je Komst, v predzadnjem prizoru, ko jo (njeno Dno) Peter zapusti, pa ga neha kritizirati, a zakaj? »Grem. K Petru pojdem, odpuščanja ga grem prosit.« Zakaj odpuščanja? Ker mu ni dala že prej prav. »Če mi odpusti, samo, če mi odpusti, potem mi je spet življenje vredno življenja.« Sina ne pošlje v boj, kot KloMati, le dopušča mu, da počne, kar hoče. Njej ni važna Domovina, ampak to, da je sin ne zavrne. Pripravljena je pristati na vse, kar bi njen sin počel, naj je Komst ali fašist, le da se ne razideta. Ohraniti hoče IntDno, ne pa širšo Kld, ki je SNar ali Ptja ali SvetProl. Mati se ne zaveda, v kaj gre - kaj pripravlja Peter (in Ana): LRevo, s tem Vojspopad. Misli si, sklepa: če mu bom zvesta ta hip, bom imela le možnost,

da ga morda zadržim-obvarujem pred čim strašnim, pred S(mrtj)o. Če ga zdaj izgubim, je vse izgubljeno. Mati se skaže v svoji ljezni do sina kot manipulantka, zvita, stvarna. Koliko sta se Kajuh in Štih tega zavedala? Sta to hotela ali se jima je pritaknilo zraven? **KloMati** je stopnjevanje **KaMatere**. A na istih temeljih kot **KaMati**: na Radpožrtvovalnosti Pskov, ki se podredijo Kldi, LRevi.

Tak konec se pripravlja skoz vso dramo. Na začetku sta Mati in Oče še enotna v obsojanju Ptje, na koncu da Mati Ptjo v oklepaj. To je razvojna linija drame. Prav za prav Mati tudi na koncu ne odstopi od svojega obsojanja nasilja-Uba, le ukvarja se ne več z njim, ker bi ji to škodilo v razmerju do sina. Mati se spominja, kako blag je bil njen Petrček kot otrok, kako je jokal, ko mu je poginil vrabček, zato: »Ne, moj« (!) »Petrček ni mogel ubijati.« Stanolnik Brkač rezonira danes enako: ne jaz ne moji Prili Prti nis(m)o mogli ubijati; ubijal je kdo drug: Mati: »Ubili so ga« ovađuha »drugi, postal je« Peter »torej brezumno orodje onih, ki želijo ubijanja in krvi.«

V začetku sta Mati iz **KaMatere** in Mati iz **Kliče** sorodni; obe za sina, ki je po njunem mnenju zašel na kriva pota, molita. KaMati: »Vse bo še dobro. Molila bom zanj, morda se vrne preje.« Ta Mati seveda nima niti oddaleč toliko fanatične vere kot Kurova; tudi vzrok, zakaj se sin vrne iz zapora, je v Kajuhovi drami bistveno različen od vzroka v **Kliče**. V Kurdrami se sin vrne, ker ga pošlje v domovino - Sljo - Ptja, Kominterna, morda celo ČEKA-KGB. Mati izmoli čudež, da se ji Sin spreobrne, to stori MMB. V **KaMateri** pa Mati, ne da bi se tega dobro zavedala, stori zločin: izda Petrove tovariše, z namenom, da bi oblast Petra izpustila, kajti ti tovariši so ubili Lobeta. Materina ovadba temelji na Resi, na dejstvu, a vrže strašno breme na njenega sina, saj imajo zdaj v Ptji njega za Izda. Kot so imeli nekateri v 30-letih MOča za krivca, da je oblast zaprla Gustinčiča, čeprav zadeva, ponavljam, ni bila razrešena pred Ptsodiščem. Peter za Materino dejanje res ni bil nič kriv ali soodgovoren, MOč pa je sam nekaj storil na zaslišanju v Glavnjači, nekako je klonil na mučenje. Zato se je od tedaj naprej imel za krivega. Skoraj nihče ni vedel za njegovo dejanje oz. le v vrhovih Ptje, a MOč ni bil instrumentalist, svojo GhKo je Ponot. Zato se je začelo njegovo DušTrp - Notnačetost - že v začetku 30-let. Ni mogel več postati Her, vzoren ud Ptje, le njen teoretik ali publicist. Na vrh Ptje ni mogel več po normalni poti; zato je skušal prek »diverzij«, zato je podprl neko posebno platformo, ki je vrh Ptje ni imel za svojo-pravo; zato je bil na Ptjkonferenci v Vinjah kritiziran in konsekvntno izključen iz Ptje. Ptja ga je imela za sektaša, s tem za trockista. Ni imela - s svojega vidika - prav? Krivda sektaštva je obudila krivdo iz 29-30; potrebna mu je bila le še krivda iz 48-49, podpis sodelovanja z OZNO, in je bil MOč v sebi razbit, Unič, na S razkrojen.

Verjetno sem bistvene poudarke **KaMatere** zapisal; ker stalno obljubljam, kako bom ES analize skrajšal, naj se mi tokrat posreči. Naj bi preostalo gradivo in Kar spravil v nadaljevanje tega 2. poglavja razprave.

Oče v pogovoru z Materjo: »Sežgal bom vse tiste knjige ... Kakor sem ga nekoč ljubil, tako ga sedaj sovražim.« Oče očita Materi, da ravna kot Mati iz znane zgodbe, ki so jo upesnjevali tolikeri Peki, tudi Kosovel: sin materi izdre srce, ko pade s srcem v roki, ga srce vpraša: si se udaril, moj sin? Tema je res problem: do kje sme Mati ljubiti sina? Kakšna je razlika med Biomaterjo in LdDr? Ne vodi čezmerna ljezen Matere do sina v zločinstvo? Je smotrno

odpravljati status matere-staršev? Je enako slabo »premalo matere« kot »preveč matere«? Je prav, da živi mati le za otroka? Peter je edinec Petelinovih; ni že to nevaren položaj, ki otroku Strno ne dovoli odrasti? Je bistvena razlika med premočno materjo in KC-Ptjo? Ne nastane SAPO šele po staršemoru, ki mora biti izveden Simb(olično)?

Prav pristranost je Mater zapeljala v dejanje, da je šla ovadit Petrove tovariše, samo da bi spravila sina iz zaporu. Ni v tako pristranski ljezni matere do sina nekaj ne le Perv(ernega), ampak celo zlo, saj Mati ne upošteva, kaj njeno dejanje pomeni za sina. Mati vidi le sebe, svojo bolečino; ne izhaja iz optike sina, tj. Dra, ampak iz optike-interesa sebe, tj. Plde. PPkonfidentu Jakobu Staretu, krčmarju (Negpoklic Garja) pravi: »kazni mojemu sinu, do čigar življenja in sreče ima mati največjo pravico.« Prav neverjetno: zdi se ji normalno, da ima do sinovega Ža Pico. »Dala bi vse, samo da izmijem krivdo s Petra.« Mati greši zoper zapoved LdDr. Vendar Kajuh ne opazi, da to, kar odreka Biomateri, pripiše Ptji kot nadmateri, kot Kld materi. S tem uvede NOB(D) merila.

ČB PSt: ko Mati izda Petrove tovariše in dobi obljubo, da bo Peter kmalu prišel na Svo, takole reagira, konec I. dejanja: »Bog bodi zahvaljen, (gre k sliki). Peter, Petrček, kmalu boš spet pri meni.« Ker je nesrečna v zakonu, ima slabega soproga, investira svoj eros v sina; PervPld. »Uvideli bodo, da so krivi drugi.« Ne moj sin, ne jaz, ampak drugi. Za hip jo spreleti spoznanje: kaj pa, če bo drugi »moral trpeti, kakor trpi zdaj Peter? Ali si iz trpljenja drugih kujem srečo?« A očitek vesti brž zavrne. Ima za to dober razlog: drugi so res krivi, res so ubijali, Peter se je nedolžen žrtvoval zanje. Problem je težji, kot se zdi na prvi pogled. Težji, kot sta ga zmožna Kajuh in Štih rešiti.

Nov problem. Oče: »Se mi niso še možgani skisali, da ne bi znal presoditi, kaj je dobro in kaj ni.« Kdo zna to presoditi? Po Očetovem je dobro, kar je dobro zanj, slabo, kar je slabo zanj; izhodišče in merilo sta njegov Pld egoizem. Za Ano Dgč: »Ni važno za nas, kar se posamezniku zdi prav ali ne, pomembno pa bo, kar zadene nas vse.« Dramatika pišeta **KaMater** v času, ko so KolVrte v siloviti prednosti pred Vrtami Pska. Če ne bi bilo tako, bi Kolakcija Nara, Razra, grupe ne bila mogoča. A kar je dobro za SNar, ko se EiA in postaja SAKO, postane kmalu, ko zmaga NSS, zlo, saj vse bolj določajo, kaj je prav in kaj ne, Vodlji grupe, s čimer se RR v despote. Natančno to se je zgodilo kmalu PoV. To je Stl, enako kot Kfz. Ker sem to čutil, odklanjal, sem se zatekal k Psku, celo k OPsku, k Ferdiju, Mrakovo **Razsulo Rimljanovine**, 46, to je drža OiSa, k Fedji, **Rdeča maša**, ta pa najde rešitev v transcendentni biti, ki ni drža-Utinteres, ampak nekaj, čemur pravim danes Dt. Podrobno NDM v **RSD**.

Kajuh dokazuje, da ni čudežev; polemika zoper KurD oz. **Kliče**. Mati: »Prepričana sem, da se bo vrnil prej, kakor pričakujem.« Seveda, ker je izdala Petrove tovariše. Oče sklepa logično: »Saj nismo v času čudežev. Svetega Petra je prišel angel odrešit.« Mati iz **Kliče** je izmolila Sinovo spreobrnjenje. V **KaMateri** molitev nima nikake moči, zato čudeža ni, le zlo dejanje. Mati lahko doseže, da Petra oblast izpusti iz zaporu, ne more pa doseči njegovega spreobrnjenja, da bi postal Kan, kot postane Sin iz **Kliče**. Ali Matjaž iz Simč**Mladosti**.

Ana ostaja pri svojih nazorih. Ko zve, da so zaprli šesterico Komstov, takole reagira: »Gotovo je med nami še kak ovaduh, kakor je bil lobe, toda,

verjemite mi, če ga prepoznamo, ista usoda ga čaka kakor onega.« Bi ubila Mater? Jo celo bo? Če je VOS ubila povsem NeČi Fedjo, **Rdeča maša**, in Snežno, **Mladost**, toliko verjetneje je, da bo ubila Mater, ki je kriva, da so zaprli šesterico. VidaTomš se je potrudila - prek Lidije Šentkurc -, da je sodišče nekajletno zaporno kazen za Rancierjevo Greto spremenilo v smrtno kazen; Greta je bila obdolžena, da je zakrivila aretacijo Toneta Tomša.

Problem je star kot Čloštvo. Mati: »Mi, ljudje, nimamo pravice jemati človeku življenje.« Stališče STHa. Ana, takšno - njeno - stališče pa sta imela STH v mladosti, ko sta bila StlKomsta: »Prav nihče se nima pravice osrečiti za ceno človeškega življenja. Toda tu ne gre niti za srečo niti za enega samega človeka.« To je bistvo. »Gre za nas vse.« Za Kld Ptje, Prola, kmalu zatem za Kld Slova, v NOB(D). »Težka je naša pot, mati. Vse polno ljudi so naščevali na nas.« Tudi Kureta, ne le v **Kliče**, tudi v **IgriKB**. »Kažejo na nas kot na volkove.« OtonŽup se je že v času Nasta **KaMatere** opredelil za volkove, **Veš, poet, svoj dolg**. Tudi Kajuh in Štih sta postala volka. »Naš glas bi radi zadušili, vsako besedico bi radi zatrli, da je ne bi slišali ljudje in da se v njih srcih ne bi naselila mržnja in sovraštvo do gospode.« Res je, a je še bolj res, da je Ptja PoV še učinkoviteje zatrla vsak glas opozicije zoper njo. Kajuh je zmožen Krite, AK-ARF ne. V malokateri NOBD je tako jasno izraženo SŠ kot Vrta. Seveda tudi gesla o Herodporu, ki so se MV-II potrdila. Kakor je spet res, da biti Her še ne pomeni, da delaš prav. Daislamisti se žrtvujejo za Idejo-Alaha; pa imajo prav? Z mojega vidika nikakor. »Zapirajo nas, pretepajo, da bi nas mučili, toda mi ne bomo klonili«, in niso do 45 in še kasneje ne. »Niti za ped se ne bomo umaknili na naši poti.« To je bilo celo najslabše, vztrajati pri doktrini za vsako ceno; to je teror! To je Mašč kot Pica: »Ker so nam ti ljudje«, KplBrža itn., »izzrli največ krvi, prav zato jih bomo tem okrutneje sodili.« V **KaMateri** so napovedani vsi zadevni PoV dogodki: PVD, procesi zoper Meše, zoper dahavce, Diehla ... »Kot črve jih bomo pohodili.« Vsak, ki je hotel, je videl, da je to platforma Ptje. Mrak jo je 43 opisal v **Maratu**.

»Mar naj vračamo z dobroto in usmiljenjem vse to, kar so nam prizadejali, in ne samo nam«, Komstom? Celo Mati iz **Kliče** je usmiljena le do spreobrnjenih, enako Simčič, le do Matjaža, ne pa do Gada. Ana prehaja v propagandistko LReve: »V širnih množicah delavstva vstaja nova misel ... In mi, ki smo najgloblje spoznali, od kod vsa beda in trpljenje«, spoznali iz nauka Mrka, »na nas je«, to je naše poslanstvo, »da odpiramo neukim ljudem oči in jih povedemo v borbo.« Na začetku NOBD je platforma StlPtje. **KaMati** je ključ za **Rojstvo** in **Raz(trgan)ce**, za **BSSvet** in **Ogenj in pepel**. Naj dodam še: »da prilijemo njihovemu malodušju«, glej situacijo Sicev aprila 41, glej Mrakovo **Gorje zmagovalcev**, »vero v novo, lepše življenje«, v Nsvet. Vse to v imenu Prihaja-paradiža, glej knjigo **RPMV**: »Kdo pa nas zaustavlja na tej naši poti, na poti do sreče, do življenja, ki ne bo poznalo gladu in izkoriščanja delovnih ljudi, kjer ne bo krvi in vojsk?« Ah in oh, kakšno SSL! To je SSL, a stvarno ravnanje Ptje je dejstvo: »Kdor ovira to naše veliko stremljenje«, KC in Dmbci, »pot osvoboditve delovnega ljudstva, takega bomo poteptali brez usmiljenja.« Napoved PVD kot Pice.

Oče: »Vam se zdi vse dovoljeno?« Vse, kar po vašem vodi v uresničenje Nsveta. Tako je.

Ko izve, kaj je Mati storila, ji Ana zabrusi v obraz: »Ali veste, kako so pretepali in mučili tiste, za katerih ceno ste rešili Petra?« Ana ima prav, kot je

imel malo prej prav Oče. Jaz to vidim, že od MV-II časa, ko sem bral **Marata**, a tedaj se tega še nisem polno zavedel, pač pa sem HKD zamotanost sveta dodobra spoznal 48, ko je Ptja zaprla MOča. Od tedaj vem, da ni enostavnih rešitev; vprašanje je, kakšne rešitve sploh so. V **RSD** problem odpiram, rešiti ga ne znam. Kdor ga zna, ga rešuje lahkotno in zločinsko. Tudi Ana, ki očita, tokrat upravičeno, zločin(stvo) drugim - Materi: »Okrvavili ste si roke s krvjo naših najboljših ljudi«, Toneta Tomš(ič)a. »(svečano) Sram me je, toda ne morem zamolčati, kar je v meni. Vi, vi ste zločinka. S svojim ovaduštvom ste zagrešili najnižkotnejše dejanje.« Res ga je, res je zločinka. Kakor Ana. In kdo ni zločinec? Mrak, Bartol, Majcen, ki so stali ob strani in komentirali krvavo klanje med fanatiki? Kajuh upravičeno pokaže, kam vodi pristranska ljezen matere do sina. A Db, ki t(akšn)o ljezen ukinja, PMLD, ukinja tudi vse nadPvt Vrte, kajti ljezen do Prola, KCe, Ptje je le podaljšana ljezen do Biosina. PMLD je ukinila vsako takšno pristransko ljezen. Kaj ostane? Račun, interes, razum. Zločin je odpravljen, ostal je Čl brez vrednosti. Zločinec je bil po svoje velik; Mati je vzela nase svoje dejanje: »Vse, vse bi izdala, vse bi storila in bom storila, samo da ga rešim iz vaših okrutnih rok«, svojega sina. V PMLD ne rešuje nihče več nikogar. Vsak je sam, tekmeč za svoj interes. Pojma odreševanja mladi ne razumejo več, ne pojma smisla in/ali Tr-Dti. Pomeni to priti z dežja pod kap?

Mati začuti problem, a ga ne zna rešiti: »Gabim se ji, zato, ker ljubim« sina. »Govorila sem resnico. Ali sem s tem kaj zagrešila?« Tu, kjer se problematizacija v **KaMateri** konča, začne SPD, že SeH, Tork(ar) z **Delirijem**, nato MGG, **Afera** itn.

Ko se Peter vrne iz zapora, ni zlomljen, kot Torkov Milan, **Prz**; MOč je bil 31 načet, a se je zakrpal; 49 pa krpanja ni bil več zmožen, do Si, še skoraj tri desetletja, se je krotovičil in v sebi - v svoji DušNoti - admiral. A MOč je bil vsaj v nečem nekako kriv, sam si je očital krivdo, čeprav je bila morda - verjetno? - vprašljiva. Peter pa se vrne iz zapora prekaljen še bolj, kot je bil; kot bi se vrnili Tončka Čečeva ali Slava Klavora, če ju Nemci ne bi ubili. Peter je Her: »Vse to, kar sem preživel, me ni strlo. Še globlje sem spoznal, da se bom rešil iz tragike le z neomajno vero v naš uspeh«, tako odgovarjata Kajuh in Štih Brnčiču, Jušu Kozaku, Kreftu in Krleži, »in ne bomo klonili pred strahotami ječ in preganjanj.« Ta vera je bila pogoj za zmago Prtov maja 45. »Zbuditi moram človeka v ljudeh, človeka, ki si bo sam po svoje uredil življenje.« A to ni SAPO, kot zame, ampak SAKO, Kld. Človek je Infpojem, ki obsega marsikaj. Na to Info je Ptja kot Cin tudi igrala. A ni bila le Cin, bila je tudi Her. Oboje hkrati. To je RazcDč.

Potrjuje se, koliko je MrkStl prejel od KCe - Peter: »Spozna sem, da je ječa najboljša rešitev za ljudi in ne samo ječa, sploh trpljenje.« Hm. Peter ne ve, da mora iti za poseben tip Trpa; ne vodi vsako Trp v krepitev Osi-značaja. »Prav v trenutkih, ko je človek dolžan doprinesiti osebne žrtve«, MOč 29 in 31 ni dobro vedel, kaj naj bi bila njegova PriPer žrtev, ali Zvesta Materi-ženi-sinu (meni) ali Ptji, MOč je bil vendar Meš, ni zmogel ČB poenostavljanja-Rede, »ko je potrebna največja mera samozatajevanja in hkrati največja predanost stvari«, MOč je ni imel, skazalo se je, da so postali najbolj predani najhujši zločinci, vosovci, »ki si se zanjo odločil delati in boriti«, odločiš se, a v teku dogajanja spoznaš, za kaj si se odločil, tisto spoznano pa ni le Poz, »prav v takih trenutkih lahko spoznaš, v koliko se je človek zavedel svoje naloge, v

koliko se je prekalil v svojem prepričanju in v koliko ni bil samo naplavina, ki jo je vrglo v velik tok sodobnih dogajanj.« MOč ni hotel biti naplavina, a Priakter tudi ni zmoget postati; ostal je v SZi. Morda je 40-41 že mislil kot Materin brat Franc: »Vse to so le sanjarije in blodnje, ki se ne bodo nikoli izpolnile.« Takšne, kot so bile zamišljene, se niso izpolnile in se - Strno - ne morejo izpolniti.

Ljudje a la Franc, skeptiki, so za Petra - za Ptjo - le »ljudje, ki so se nam pridružili iz čisto osebnih nagnjenj«, kar ne drži, Kajuh poenostavlja, ČB PSt. »Taki seveda ne hodijo z dvignjeno glavo prek krvi.« To pa res ne; pa je to slabo? Vida Tomš, KaKi ipd. so iz jekla, s tem postajajo zločinci. Peter: »Nobena, še tako težka stvar me ne more spraviti s tira.« Da pa bi Čl to zmoget, ne sme imeti Dne, ta bi ga ovirala pri popolni predanosti NSSi. »Spoznal sem, da mora biti človek v borbi sam, nikogar ne sme imeti, ki bi moral skrbeti zanj, nikomur ne sme biti odgovoren«, namreč nikomur, ki je le PvtPsk, »razen samemu sebi in delu za skupne smotre.« To delo odloča. Tako govorita v **Aferi** (Polit)Koms in Marcel. Vsak sam, vezan le na Ptjo; po modelu Katduhovnikov. To se MOču ni posrečilo. Jaz pa tega že od malega nisem hotel.

Peter gre še naprej-dlje - stricu in Materi: »Nobene steze ni med nami«, namreč možnostjo za sporazumevanje. Ali postane nekdo kot mi, ali ga bomo likvidirali, ker ni PraČl. »Mi hodimo svojo pot. In če bi na tej poti morali iti preko vaših trupel, ne bi pomišljali.« Kajuh in Štih sta vse napovedala. »Šli bomo preko trupel onih, ki nas preganjajo«, Hacin, Ehrlich, kmalu Rupnik, »in ki pripravljajo na vseh koncih zemlje vešala za nas«, Hacin da obesiti svojega sodelavca dr. Kanteta (in še mnogo drugih). Pogibel jim je Ptja pripravila, maja 45, a ni bila dokončna; tudi tista v SovZi ne. Leta 90 se je MešBrža - tudi KC - obnovila. Svet, kakršen je - IdB -, se giblje v krogu, glej MSk **THM krog**. Zdaj bodo zmagali Komsti (»bomo razdejali zid, da ne bo ostal kamen na kamnu«), po 90 bodo zmagali Meši-Brža; tudi od Ptjsistema ni ostal kamen na kamnu. Čl je Agrčkzld, uničevalec, zločinec. Vse sezida, da bi vse porušil. Kajuh in Štih tega ne vidita: vidita le eno zrušenje in eno zidavo, zidavo Vemesta Sreče in Sve. SSL. Ne Kajuh ne Štih nista doživela zrušenja PtjDže. Jaz sem ga. In ga napovedoval že zdavnaj, na Mrakovi liniji, glej **Robespierrea, Marijo Tudor**. Enako MGG, glej Priževga **Cheja** in Dinetovo **Igro za igro**.

Drama se konča kot fanatična agitka. Peter o zaprtih tovariših: »Dobri in delavni fantje so bili, toda postali so žrtve naše premajhne pazljivosti.« Štih je bil s tem potrjen za Čtka Vosa: budnost čez vse! Premalo smo budni! »Moramo še vestneje prikriti vsak naš korak«, ilegala, konspiracija. »Mnogokaj smo zagrešili, še odločneje in hkrati pazljiveje« (!) »moramo preiti v borbo in jo voditi do končne zmage socializma.« Oktobra 41 ne piše o OF in NOB in osvoboditvi SNara, ampak o realizaciji SocKoma v imenu »delovnega ljudstva, njegovih najzvestejših sinov«, Komstov, »njegove delavske stranke«, Ptje. Materi: »Oditati moram, da popravim, kar si zagrešila ti. Naše delo je pretrpelo precejšen udarec, ne smem se izgubljati v brezplodnih družinskih pomenkih.« V boju-angažmanu za Zmago Prola je Kajuh 44 padel.

Maja 2006

LETO 1940 Z VIDIKA LETA 1941 (ob Kajuhovi in Štihovi **Materi**)

1

Analiza drame **Mati**, dramo sta napisala Kajuh in Štih jeseni 1941, naj bi sodila v knjigo **Breme oblasti**, tj. v **Politiko 3**¹. Nadaljevala naj bi analizo Štihovega **Spomenika**, a se povezovala tudi z analizo Bevkovega **Kajna**. Vse to pa je na liniji, ki sem jo naredil za osnovno premico ali strukturo niza knjig, izhajajočega iz izhodišča teme **Od bratovstva k bratomoru II**, prehajajočega k témi razprave **Zvezde, kri, sperma, blebet**. Ta razprava izhaja namreč iz analize Javorškove - Zemljanove - **Odločitve**, 1953; kaže, kako se kasneje, posebno v 70. letih, v času prodora SSS, to izhodišče razkraja: v ludizmu-lingvizmu-karnizmu Partljičevih **Zvezd (Na svidenje nad zvezdami)**, Wudllerjevega **Oskarja** in Poniževega **Tahija** (točna naslova **Odprite vrata, Oskar prihaja** in **Spolno življenje grofa Franja Tahija**)².

Odločitev je drama idealne NOB - s poudarkom na naRODnem, manj na socialnem, čeprav tudi; uboga ribiška vas je dejansko proletarska in narodna revolucija ne more biti zanje le nacionalna kot za primorsko inteligenco. Vendar dramatik tega posebej ne poudarja; v tem pomenu označuje premico, ki vodi nazadnje k DSD (današnji slovenski desnici). Oz. sploh k nacionalni in gentilistični usmeritvi današnjih Slovencev.

Da bi mogli razumeti dejansko naravo medvojne - leve - revolucije, je treba **Odločitev** dopolniti z dramo, ki poudarja ravno nasprotno momente. In to je **Mati**. Ker se dogaja v 30-letih in v Ljubljani, je v nji boj zoper okupatorja in tujce kot vojaške zmagovalce nad Slovenci odsoten. V prvem planu je socialni boj, razumljen kot razredni v dobesednem leninističnem oz. stalinističnem duhu. Šele kombinacija obeh dram, **Odločitve** in **Materi** - ali Cajnkarjeve **Za svobodo** in Borove **Težke ure** -, daje potrebno kompleksno celoto. Štih in Kajuh sta namreč skojevca-partijca, ki presojata s stališča najbolj radikalne partijske revolucije, medtem ko prihaja Javoršek - Brejc - iz krščansko socialističnih vrst, v katerih je bil narodni moment - Kocbek - bistveno važnejši oz. osreden; čeprav ne edini, ne brez socialno razrednega. Javoršek za leninistično razrednost nima posluha; tudi v medvojni poeziji ne, Kajuhu (izmenično bom imenoval enega od obeh avtorjev drame, a bo veljalo za oba, med vojno sta si bila v bistvenih ozirih sorodna, oba skrajneža) pa je bila narodnost pristna entiteta, vendar dodatek socialnosti³.

Ni naključje, da je bila **Mati** prvič objavljena šele v Kajuhovem **Zbranem delu** 1971; uredil Emil Cesar. Edini preostali izvod je (o)hranil Štih; prej ga ni dal iz rok. Čemu ne, je jasno. Drama med vojno ni bila primerna za Partijo, po vojni, ko se je Štih začel oddaljevati od skrajnostne Partije, pa ne zanj. Štih je

postajal vse bolj humanitetni civilist, eden glavnih slovenskih kritikov stalinizma, **Mati** pa je, to izjavljam kompetentno, gotovo najbolj izrazita drama slovenskega stalinizma⁴. Pred vojno ne bi bila objavljena, čeprav bi bila lahko napisana. Šele iz primerjave **Matere** in Brnčičeve tikpredvojne drame **Med štirimi stenami** vidimo, kako velika je bila razlika med Brnčičem iz tega časa in Kajuhom. Brnčičev glavni lik Andrej Gale je sicer komunist, to je dovolj jasno nakazano, vrača se iz zapora, kot Peter Petelin, eden glavnih likov **Matere**, a njegove izjave so zelo različne od Petrovih. Različna je celotna pomenska struktura obeh dram; pa je Brnčič veljal za komunisto. Iz drame se vidi, da je bil pristaš Krleža, Krefta, Juša Kozaka, Mirka Koširja. Drama radikalno kritizira ogabno, amoralno, zatohlo, provincialno, majhno, bedno malomeščanstvo 30. let. To je bistvena razlika s SSS, kakor jih kaže Partljič in kakor se razvijejo v 60. in 70. letih, veselih, sproščenih, zabavnih, osvobojenih, lahkotnih, vodviljskih. Partljič odkrije tisto naravo slovenskega malomeščanstva, ki jo je poznal in slikal Govekar na začetku stoletja, a je kasneje, glej Cerkvénika, zamrla; socialne, gospodarske in politične krize so ji vzele lahkotnost oz. to lahkotnost slika le še katoliška stran. Vombergar v **Vodi** in v **Zlatem teletu**, le deloma Kranjc v **Detektivu Megli**; katoliška stran ni smela poudarjati radikalne kriznosti položaja.

Nekaj razlike gre na račun žanrov; komedija slika življenje z lažje strani; a to je le delni vzrok. Vsaj enako pomembna je objektivna situacija oz. stališče, s katerega kdo sodi. Ingolič in Roš - v **Krapih** in **Mokrodolcih** - pišeta komediji, vendar z bolj kompletno obsodbo celotne predvojne družbe. Čeprav je treba poznati kaj več, da bi lahko prav razumeli razliko med **Krapi** in **Vodo**. Oba dramatika odklanjata strankarstvo, meščansko družbo - pogojno LD - kot strankarsko. A vsak s svoje strani: Vombergar z desnice; kasneje se pridruži Domobranstvu. Ingolič z leve; pridruži se Partiji. Vombergar sodi s stališča nepokvarjenega arhaičnega kmetištva, **Vrnitev**; Ingolič s stališča napredne inteligence, ki sodeluje s Partijo.

Premic, linij, zvez, krogov, pentelj je v SD vse polno. Nekatere so si navidez sorodne, pa so v marsičem različne. Domobranstvo in OF sta bila oba tudi totalitarizma; v tem ista. A sta bila med sabo na smrt sprta totalitarizma, kar pokaže Snojeva drama **Gabrijel in Mihael**. Šele podrobna analiza obeh dram - mikroskopiranje - lahko pove o njiju in o zadevi tisto, kar terja model diferencirane kompleksnosti, strukturiranega micelija⁵.

Brnčič kritično uprizarja tedanje slovensko malomeščanstvo, družinski despotizem starega Galeta, ki lomi vse okrog sebe, predvsem pa svojega mlajšega sina Pavla. Direktne politične kritike v drami ni; je predvsem socialno moralna. Andrej Gale tudi ni rezoner - ali vsaj le deloma - po zgledu Maksa iz **Kralja na Betajnovi**; ali Ščuke iz **Narodovega blagra**. Ne daje za politiko ustreznih gesel; NOB zato te drame ni mogla uporabiti. O sebi Andrej molči; je skorajda skrivnosten, vendar ne na humoristično komedijski način, kot sta glavna junaka v **Krapih** in **Vodi**. Vidi se, da je drugačen; da so ga zaprli, ker se mu je slovenski malomeščanski svet uprl; kaj pa misli pozitivno, kaj so njegove ideje, ni razvidno. Da se sklepati, a le per analogiam. Andrej nadaljuje Kreftovega Tomca, **Kreature**⁶; je moralno merilo, zgled osebnostne moči, ob katerem se razkrivajo slabiči, samomorivec Pavel in minidespot stari Gale.

Vse drugače **Mati**. Štih se v **Materi** trudi, da bi povedal čim več eksplicite jasnega o partijskem - levem slovenskem politično socialnem - programu. Pove toliko in tako direktno, da Partiji med vojno to ni moglo biti všeč. Že Borovo **Uro** je kritizirala, da je preeksplicitna; da v času, ko naj vlada obojnost ciljev, narodnega kot rodovnega (levi fašizem) in narodnega kot razredno ljudsko družbenega (leninizem), oz. ko se še bije vojna za prvo fazo revolucije, za meščansko demokracijo, razkriva partijske cilje, ti pa bi lahko ude OF, ki jih v revoluciji motivirata predvsem naRODnost in nравnost, zmedli, saj bi podali drugačno razumevanje nравnosti, uporniške vojne in ljudskosti-družbenosti. Kot je s stališča leninizma problematična morala levih meščanov, je vprašljiva morala stalinistov s stališča NNM (nравno naravnega meščanstva); kot NNM namreč tikpredvojna slovenska leva inteligenca gleda sebe, gleda svet. Zato je - s stališča Partije, njene koristi, s tem koristi Človeštva, tako Partija rezonira - pametneje vsebino, kakor jo razlaga **Mati**, prikriti ali vsaj zadržati pred objavo v javnosti; do naslednje faze. Naslednjo fazo je začel udejanjati Torkar z **Gospodom Ponikvarjem**; a se tudi ni povsem razvila, ker je razvoj preprečil spor s Kominformom, s stalinizmom, kakor ga je zagovarjal sam Stalin. Tako da pravih ideološko militantnih socrealističnih ali soc(ialistično)humanističnih dram SD ne pozna; z redkimi izjemami; predvsem z **Materjo**.

Mati pa ne sodi le iz stalinizma slovenske - svetovne - Partije l. 1940; že to bi za njen radikalizem zadoščalo. Sodi tudi iz izkustva in usmeritve jeseni l. 41. Se pravi že iz izkustva okupacije. Okupacija, povrh vsega še s strani fašistov in nacistov, stanje še - neznanosko - zaostri. Da prav stalinizmu; tako so prepričani Štih in njegovi. Le stalinizem s svojo vojaško radikalnostjo - brezobzirnostjo akcije - je lahko kos ekstremističnemu sovražniku. Funkcioniranje - reagiranje, rezoniranje -, kakor ga vidimo iz **Odločitve**, ne zadošča. Liki **Odločitve** spajajo trpni odpor slovenskega ljudstva s pripravo na vojaško akcijo. A sami je ne zmorejo. Sami lahko reagirajo le individualno, po moralni strasti, kot Jože Gravnar v **Kajnu**⁷, to pa vodi Jožeta, njegovega očeta in sestro v italijanske fašistične zapore, njihov dom v požig, požgejo ga fašisti; kar še ni ljudski upor, narodna revolucija. Just, Ivan, Olga itn. enako ne zadoščajo, kot ne zadošča Andrej Gale. Ta ve, a - še - ne pove, kje je rešitev; Gravnarjevi pa niti še ne vedo, razen čustveno, v moralnem upor. Morda pa celo Andrej ne ve; točneje: ne ve več.

Kot ni vedel Kreft, ko je l. 40 napisal **Kranjske komedijante**. Kreftu se je prepričanje, da ima prav edino stalinizem, l. 40 sesulo; morda se je tudi Galetu - ker se je njegovemu avtorju Brnčiču. Morda Andrej molči zato. Noče biti član malomeščanskega uradniškega sveta svojega očeta, sveta Cerkvnikove **Roke pravice**. Ne more se pa vneti za platformo, kakršno razlagata v **Materi** Peter in njegova zaročenka Ana; in v **Uri** Matjaž Jeriša. In je blokiran, demobiliziran; morda celo dezorientiran. Brnčič ni odšel v partizane; bil je ubit kot hrvaški domobranec. Kajuh in Štih pa sta bila med organizatorji revolucije in partizanstva. Celo Ingolič ni bil dovolj blizu stalinizmu; živel je v izgnanstvu v Srbiji, med vojno celo izdajal knjige v nemščini, na Dunaju (v nemškem prevodu **Na splavih**). Je njegovo čakanje na to, da so Rusi in partizani osvobodili Srbijo, posledica njegove neradikalne drža iz **Krapov**, kjer je na strani levega intelektualca, ne pa partijskega ilegalca, kjer razredni

konflikt s komedijo olajšuje, namesto da bi ga - kot ga **Mati** - zaostreval z resno problemsko dramo⁸?

Mati je izvisela. Tudi ko je izšla, ni imel nihče interesa, da bi se o nji govorilo. Ko sem nekoč Štihu pisal v zvezi z njo in ga hotel pripraviti do pogovora o nji, mi je odpisal zelo na kratko; ni želel, da bi dramo tematiziral. Tako je **Mati** čakala do današnjega dne. Zame pa je - in še posebej v l. 95 - izjemno pomembna. Na nji bom pokazal, kaj in kakšna je bila avtentična stalinistična - leninistična, razlike ni - pomenska struktura slovenske partijske zavesti l. 1941: tista struktura, ki je bila v Partiji in za Revolucijo odločilna. Sam sem jo poznal, saj sem poslušal svojega očeta, ki pa niti ni bil radikalen stalinist. Poslušal sem očetove pogovore; čeprav otrok, sem marsikaj razumel. Ker sem se tik po vojni vsaj do neke mere gibal v partijskih strukturah, sem poslušal tudi v tem času: v SKOJu, katerega ud sem bil. Poslušal Kidriča, Ziherla, Lada Kozaka, tega že kot kritiko stalinizma; izmenjeval kritične sodbe in izkustva s Pirjevcem, z Vladimirjem Seliškarjem in mnogimi. Kar razlaga **Mati**, sem slišal pri Habetovih ali Klopčičevih ali ujcju Polaku nešteto krat. V **Materi** je dokumentirano.

Ni naključje, da **Mati** še ne obravnava okupacije, večina NOBD pa je iz zadnjih let, 1944-45. To ni le zaradi gledališča v Črnomlju na osvobojenem ozemlju; ali zaradi razvoja partizanskega gledališča v četah. Gre za bolj bistveno stvar. **Mati** je napisana pred prvim razmahom partizanstva, pred krimsko epizodo in napadom na lož. Obdobje do jeseni 42 je najbrž v nemajhni meri tudi znotraj Partije bolj stalinistično, kot se je to priznavalo kasneje. Jeseni 43 se partizanstvo razmahne na narodno levo kulturno sokolsko nravni osnovi; tedaj pride do pravega - ne le vojaškega - udejanjanja OF. Ni važno, da je medtem podpisana že Dolomitska izjava; da je Partija tudi formalno prevzela popolno, monolitno vodstvo. Zgodovinarji mnogo preveč sledijo dokumentom, pisanim, tudi uradnim izjavam; mnogo premalo prisluhnejo neuradni fakticiteti. Kar je v uradnih dokumentih - programske točke OF itn. - v letu 1941-42, ko piše Kocbek svojo zanosno **Tovarišijo**, se v grosu partizanstva dogodi jeseni 43; kar pa Kocbek doživlja kot vračanje partijske strukture, se pravi kasneje, je veljalo za Partijo l. 41 in 42; tedaj je tudi daleč največ zločinov, mučenja drugačnih, cerkvenih ljudi, likvidacij.

V Ljubljani se spomladi 42 nanašata druga na drugo dve plasti: stalinistična in ljudsko romantično uporniško narodna. Malokdo ju razločuje; še Kocbek ne; eden redkih je Ude. (Kaj misli tedaj Dušan Kermavner iz ilegale, v kateri je osamljen, ne vem; nikdar ni hotel o tem govoriti. Vem le toliko, da bere - v italijanščini - Manzonijska **Zaročenca**; meni jih da v branje v slovenskem prevodu, v verziji Dom in Svet.) Kocbek šele v **Strahu in pogumu**, predvsem v **Blaženi krivdi**⁹, odkriva realiteto stalinističnega momenta revolucije. Štih ga podaja že jeseni 41 v **Materi**; in Bor ob istem času v zbirki **Previharimo viharje**.

Metodološko hočem reči, da v vsakem kompleksu koeksistirajo različni momenti; vsak od njih ima lastno logiko, celo lasten čas, lasten ritem, razvoj, lastne zakone regrediranja in eskaliranja. Ko se danes govori o ločevanju na partijsko in narodno dogajanje med leti 1941 in 45, je to predvsem politično ideološko geslo, potrebno za današnji boj strank, za samoopravičevanje komunistov. Kot ponavadi, sta to razločevanje uvedla Hribarja; mojstra za

samoopravičevanje. Dostop do stvarnejše resnice gre skozi to, da njuno konstrukcijo najprej radikalno odklonimo.

Slovenska revolucija med leti 41 in 45 je sestavljena iz mnogo momentov, pramenov, struktur. Brez študija empirije ne bomo prišli do manj instrumentaliziranih obrazcev; in ne brez študija mnogo bolj avtorefleksivnih in mnogo manj ideoloških metod.

Stalinizem medvojne revolucije ni nič drugega kot v vojne razmere - pod okupacijo - prenesena razredno politična logika **Matere**. Nikakor nočem trditi - kdor bo to razumel, razume mojo metodo, moj pristop -, da je platforma oz. linija **Matere** za NOB in za NOBD bistvena, primarna, glavna; da jo druge - pomenska struktura **Za svobodo** - le prikrivajo. Tako (napačno) je mislil Bučar že sredi 80. let, ko ni hotel razločevati niti med fenotipom in genotipom partizanstva; ko je vse tlačil v isti lonec kot genotip, kot nujni stalinizem. Hribarjeva danes ponavlja, kar smo govorili že tedaj: da je treba razločevati genotip od fenotipa. (Sam sem pristaš te Šmalgausnove teorije že od l. 1950; naučil sem se je, ko sem študiral za izpit iz biologije pri starem Hadžiju; jo razlagal Jerovšku.) Žal sem pred desetletjem nezadostno diferenciral. Oziroma: v enih spisih sem, recimo v temeljni razpravi, ki analizira medvojno revolucijo, v spisu o Mrakovem **Rdečem Loganu**; razprava je izšla tedaj v Reviji 2000. V drugih pa sem poenostavljal. Poenostavljal sem, ko sem se moral prilagajati grupi, v kateri sem bil: novorevijevcem. Ti so tako pritiskali v smeri monolitne razlage vsega kot stalinizma in postajali takšni antikomunisti, da je bilo že moje opozarjanje na razliko med fenotipom in genotipom, med slovensko Partijo recimo 80. let na eni in stalinsko-sovjetsko na drugi strani, krivoverstvo. Tudi zato sem se moral oddaljiti od grupe; ni mi dopuščala osebne svobode¹⁰.

Danes v celoti izhajam iz svoje analize **Logana** in razločujem med civilno, narodno in razredno revolucijo v gibanju 41-45. A ne le to. Danes razločujem tudi med prameni znotraj same Partije oz. radikalne leve grupe v 30. in 40. letih. Ugotavljam vrsto različnih momentov, ki interferirajo, se križajo, dopolnjujejo, izključujejo, sintetizirajo. Celo sam stalinizem - ali leninizem - zame ni enoumno negativen pojav. Marsikaj je v njem pozitivnega; marsikaj pa takšnega, da ga je mogoče razumeti le v sklopu z ostalim in šele nato soditi. Pa še tedaj bo sodba negotova; oz. bolje je, da se sodbam odpovedujemo oz. da povemo, kaj pomenijo: nove - moralne, ideološke, socialne - konstrukte¹¹.

Posamezne pramene in momente bom sproti analiziral. To sodi v moj »empirizem«, ki seveda ni nikak empirizem, ampak upoštevanje hiperkompleksnosti sveta-človeka, slehernega dogodka, misli, podatka, točke. Ni mogoče reducirati sveta na točko, ki bi pomenila le eno samo; ki bi bila le zadnja identiteta, in-dividuum, a-tomos, najmanjši delec. Če že nič drugega, sta v vsaki točki navzoča nič in Bog. Kaj šele, da je mogoče skozi vsako točko narediti neskončno število prereзов; torej neskončno interpretacij.

Urednik Cesar omeni nekatera važna dejstva. Recimo: »da je razpolagalo novo odporniško gibanje v prvih mesecih upora le s predvojnimi propagandnim aparatom Komunistične Partije Slovenije.« Izraz »propagandni aparat« ne zadošča; propaganda ali celo agitacija sta izraza, ki sta dobila po 50. letih negativen prizvok, kot zgolj politična manipulacija. To seveda niti najmanj ne drži za l. 41. Šefi agitpropov so bili najvišji partijski funkcionarji, Djilas, Kidrič, Zihl itn. Agitprop je pomenilo populariziranje; a tudi ta dejavnost je bila stoddostotno pozitivna, kajti njen cilj je bila najvišja vrednota marksizma: ljudstvo, Populus v marksistični doktrini, samorazumljeni kot edini in zares veljavni znanosti; kot znanstvena vizija je razrešitev vseh osnovnih problemov človeka, družbe in zgodovine. Taktika agitpropa je bila le pozitiven - integralen - del same Revolucije. Vizije, Gibanja, Ideje, Platforme, Resnice.

Ni mogoče ločevati strategije od taktike oz. samega cilja, ta da je pozitiven, od taktike, ki mora biti nujno umazana. To je že pogled s stališča NNM; prav NNM pa je bilo predmet posmeha - odklona - že pri Marxu in Leninu. NNM sta klasika marksizma smatrala za lažno, nemoralno, zgolj retorično, neuspešno; za tisto malomeščanstvo, ki so ga v omenjenih dramah kritizirali Kreft, Brnčič, Ingolič, Štih. Partija je presojala svet s pomočjo marksizma, ne malomeščanske morale in ideologije. Marksizma pa ni pojmovala kot navadno ideologijo, ampak kot kritiko ideologij, kot ideologijo, ki sovпада z znanostjo, ta pa z - aproksimativno - resnico. Seveda je bila ta aproksimativnost načelna; praktično je pomenila, da je partijski vrh določal spremembe taktike in strategije v skladu z različnimi ocenami položaja; različnost ocen pa mu je omogočala teorija neskončnega približevanja Resnici, kot jo je razložil že Engels.

Sam sem v prejšnjih desetletjih kritiziral Partijo preenostransko: videl v menjavah njene taktike in strategije le cinizem. Presojal sem s stališča NNM kot idealnega (re)konstrukta¹². Danes sem »objektivnejši«. Partijski instrumentalizem je bil le manj ustrezen izraz instrumentalizma-empirizma, kot je nastajal ob istem času v ZDA, James itn., kot pragmatizem; danes je povsem uveljavljen v filozofiji znanosti. Leninova slabost - v kritiki **Empirio-kriticizma** - je v tem, da je kljub pragmatizmu še zmerom preveč dogmatiziral; da se je odločal za materializem, kar je bila ideološka predpostavka, magična, predmeščanska. Da ni zmogel avtorefleksije: spoznati Partijo in Revolucijo kot konstrukta. Tega pa ni zmogel, ker je moral - praktični vidik - navdušiti, za sabo popeljati množice. Te so bile, še posebej v Rusiji, tako zaostale, da jih je bilo mogoče fascinirati le s sklicevanjem na objektivno, absolutno, mimetično naravo Partije, na (psevdo)versko. Namesto da bi se ruska Partija razvila v moderno instrumentalno, znanstveno, avtorefleksijsko¹³, je regredirala v plemensko, v fevdalno, v totalitarno, v ljudsko milenaristično. Osnovo zato pa je imela že pri Marxu, v Marxovih hiliastično utopičnih predpostavkah. Marx je mislil, da je v sebi - kot učenec Hegla kot hiperefleksivnega filozofa - premagal svojo judovsko religijo; a se mu to ni posrečilo. Pri zadnjih vratih jo je, kot ugotavljajo kritiki že stoletje, sprejel nazaj; vendar ne da bi to opazil oz. ne da bi to avtokritično reflektiral. Zato mu je ostala slepa pega. Polagoma je na tej slepi pegi sezidal celoten svetodrešilni sistem, spojil

znanost in vero na način, ki je bil socialno vojaško sicer skrajno učinkovit, imel je pa v sebi relativno ozko mejo. V koncu 20. stoletja je marksizem dokončno izčrpal svoj potencial, dosegel zadnjo mejo in se sesul¹⁴.

Cesarjeva opomba pomeni, da se je Revolucija jeseni l. 41 gledala skoz partijsko ideologijo 30. let. Danes o tem nimamo prave predstave. Partijsko samorazlago tega časa smo skoraj vsi zavrgli; sam sem bil med prvimi, ki jo je javno spodkopaval, že v 50. letih. Partijsko razlago je nadomestila Kocbekova; tudi to smo hote uveljavljali že v Perspektivah, s tem, da je v njih Kocbek objavil dele **Listine**. Kasneje je posebno NoR - Hribarjeva, ki se pusti sama neskončno rada občudovati, a je bila obenem fascinirana občudovalka Kocbeka - forsirala druge razlage; predvsem Kocbekovo. In je prišlo do spremembe zavesti. Kocbekova razlaga je odlično pripravljala politično spremembo l. 90; ni pa znanstveno točna. Je le ena od razlag. In vprašanje je, koliko je v letih 1941-42 - in še kasneje - vplivala. Niti l. 49 ni vplivala; **Tovarišijo** je le redko kdo vzel za osnovno resnico; prej za samoopravičevanje ponesrečenega politika. Kocbek je začel prihajati v prvi plan šele v 60. letih.

V letih 41-42 sta koeksistirali oz. se prepajali dve osnovni razlagi: Štihoval iz **Matere**, to je StlRevRazredna, in Prežihova, tj. narodnoosvobodilna, ki jo je Kardelj kritiziral kot preveč nacionalistično. Da jo je napisal in predstavljal prav Prežih, eden prvih in najvidnejših slovenskih predvojnih komunistov, partijcev, je dokaz, kako je bila slovenskim komunistom inherentna. Ni bila le pri Koširju, kot se danes poskuša razložiti; Košir ni imel prevelikega vpliva, čeprav se ga je partijski vrh bal. Prežih je imel neznansko večji vpliv; skoz svojo literaturo je morda najbolj vplival na spremembo slovenske zavesti v drugi polovici 30. let. Po več tirih: s socialno razredno bojno platformo, **Samorastniki**, s humanistično moralno, **Doberdob**, z narodno razredno, **Požganica**; **Jamnica**, pred vojno sicer napisana, a šele po vojni izdana, je bila od vse Prežihove literature še najmanj partijska; še najbolj romantično folklorno rearhaizantno kmetiška, čeprav z močnimi moralnimi in razrednimi momenti¹⁵.

Prežih Štihovalove platforme ni zagovarjal v nobeni svoji literaturi. Nanjo je pristajal kot praktični komunist; a se je videlo, kako je ne more do konca ponotranjiti, sicer bi mu vdrla tu in tam v prvi plan. Prežihova literatura je izjemno učinkovita sinteza krščanskega humanizma, NNM in razrednih momentov, revolucije, vendar pokazane v idealni luči. Prežih **Matere** enostavno ne bi - ni - mogel napisati. Zato njegova proza - tudi posthumna drama(tizacija) **Jamnice: Pernjakovi** - ni sinteza Štiha in sebe; **Matere** ne vključuje. Prežih piše med vojno spomine, potopise, **Skrivna bralnica**, opis pobega čez mejo, piše otroške črtice, **Solzice**, tekste, ki so oddaljeni celo od **Samorastnikov** in **Požganice**. Za revolucijo so neuporabljivi; razen kot alibi. Preveč so v duhu krščanskega NNM, kot je **Mati** preveč v duhu eksplicitnega stalinizma. Za partizanstvo je postala zgledna kasnejša Kajuhova poezija, sinteza ljudskosti, intime, naR0Dnosti, nravnosti, upora, milenarizma, preproščine, ljubezni, svobode itn. Svet **Matere** je v nji prikrit.

Paradokсно: Kajuhove nežne, gregorčičevske ponarodele pesmice so nastajale v času, ko je Partija pripravljala realizacijo sveta **Matere**; in Kajuh s Partijo vred. Pripravljala ga je l. 41 in l. 45 - nazadnje s holokavstom nad domobranci. A se je obenem gledala kot humanistična v duhu kasne Kajuhove poezije. To je z določenega stališča prevara; tudi sam sem - med prvimi - odkrival to prevaro. Pa vendar ni le prevara. V enaki meri je samoprevara. In

prepričanje, da gre za čisto Resnico. Brez tega prepričanja Revolucija, kakršna je bila, ne bi bila mogoča. Ta revolucija je - bila - krvava, zločinska, glej Majcnovo **Revolucijo**, Vombergarjev **Napad**, Kozakovo **Afero**, Mrakovo **Rdečo mašo**. A je bila tudi nedolžna, čista, lepa, plemenita; glej **Svet brez sovraštva**¹⁶.

Na začenjajočo se revolucijo je bilo mogoče gledati z več strani; SD to dokumentira. En pogled je **Materin**. Drugi je pogled druge **Matere**, Klopčičeve. V Kajuhovi je mati Marija Petelin negativna¹⁷ oz. vprašljiva oz. tragična; v Klopčičevi je (vsaj v drugem delu) idealna heroina. Klopčičeva odgovarja Kajuhovi: svojega sina noče zaščititi kot svojega edinca, kot svojo kri, ampak žrtvuje kar dva sina na oltar NOBja. Teza te drame je, da je prava družina celotni uporni (ne le rodovni, ampak idejno eksistencialno razredno ljudski svetovni) narod-ljudstvo. Ker je ta najvišja vrednota, je potrebno zanj žrtvovati vse, tudi najbolj dragoceno: lastno kri. Tega predvojna Kajuhova mati Marija ne razume. Ni še napočil čas integracije celotnega naroda-ljudstva v eno družino, ki se bori in - iz moralnih razlogov - ni pripravljena trpeti ponižanj, suženjstva, hlapčevstva. Predlog tedanje desnice, da poskuša slovenski narod ne glede na vojno velikih sil preživeti ujmo čim bolj neopazno, z namenom, da bi se ohranil v mišji luknji¹⁸, odklanja OF kot mizerno, amoralno, nehumano, antihumano stališče.

In to tudi je, če gledamo s stališča NNM oz. tedanje državno politične ideološko družbene realizacije humanizma - LD - v svetu; s stališča zaveznikov, Angloamerikancev. Ti terjajo vojaški odpor Nemcem in Italijanom po vsej Evropi; Churchillovi govori itn. To terjajo ne le kot pragmatično vojaško pomoč svojim armadam, zmanjševanju hitlerjevske vojaške moči. Ampak enako iz prepričanja, da sami zastopajo svetovno univerzalno humaniteto; da pa prav fašizem-nacizem to univerzalno humaniteto spodkopuje. Današnja svetovna ureditev temelji na zmagi univerzalne humanitete kot ideologije zahodne LD. Zato se smatra poziv Zahoda l. 41 k uporabi podjarmljenih evropskih narodov za izraz univerzalne humanitete. Vsi so se dolžni boriti zoper fašizem; ne le eni, drugi pa naj bi čakali na izid vojne oz. zajedali borce.

Tedanja slovenska desnica sledi Koroščevi analizi in platformi, da bosta zmagala najprej komunizem in nacizem, šele nato pa bo prišlo do zmage sistema, ki je Korošču pri srcu; a ki, po mojem, ne bi bil LD, ampak neka oblika katoliškega integralizma¹⁹. Zato je v konkretnih razmerah, ko so Dolenjsko in Notranjsko l. 41 zasedli Italijani, desnica Koroščevo stališče prilagodila trenutku. Italijanski klerofašizem je bil relativno blizu Koroščevemu klerikalizmu, zelo blizu Ehrlichovemu totalitarizmu; bližji od LD. Ovir za sodelovanje - za kolaboracijo - torej ni bilo ali točneje: bile so premagljive. Še pred uporom, ki ga je zamesila Partija l. 41, je tedanja desnica pristala na kolaboracijo. Kar pomeni, da je odklonila poziv Zahoda k vojaškemu, ilegalnemu, z diverzantskimi akcijami izražajočemu se uporom nacistom. Ravnila je lokalno, egoistično, skratka neuniverzalno, s tem tudi nehumanistično. Povezala je univerzalizem KC kot verski - a ga je pojmovala kot integralizem in monopolizem naše vere - z nacionalizmom slovenstva; slovenski nacionalizem je odtrgala od univerzalnega humanizma. Kar počne DSD.

V teku dogajanja, ki ga ni diktirala ona, ampak Partija (ki se je odzvala Churchill, zato jo je ta nagradil z marsičem, z orožjem, s pritiskom na staro jugoslovansko vlado in kralja, z darom vrnjenih domobrancev), je postala

tedanja desnica (TaDe) predmet likvidiranja s strani Partije, zato se je politično vojaško organizirala, vendar še zmerom - in do konca - ne na liniji boja zoper Nemčijo, ampak prav nasprotno: na liniji vojaškega boja - svete vojne - skupaj z nacističnimi Nemci zoper zaveznike. S tem tudi zoper LD, v imenu nacistoidne in kleronacistične Rupnikove - Jeločnikove, Kociprove - narodne in s tem antiuniverzalne ideologije. Tega ni mogoče zanikati: da se je Partija pridružila zahodnemu humanitetnemu univerzalizmu, čeprav je sama gojila drugačen tip univerzalizma, marksistično razredni, celo stalinistični.

A na zahodnega ni pristala le taktično pragmatično; ampak po teoriji, da je prva faza revolucije meščansko demokratska, narodno civilna, bi rekli danes. Zato jo je izvajala iskreno; seveda z enako iskreno vednostjo-načrtom, da jo bo, čim prej jo bo mogla, preoblikovala v drugo fazo revolucije, v sovjetsko Leninovega tipa iz l. 1917-20. In jo je že sproti preoblikovala, kot kaže Kajuhova **Mati**; in ravnanje likvidatorjev, ki so odstranjali celo politično sredino kot rezervo desnice. Partizani so reševali angloameriške padalce, domobranci so jih, razen nekaj izjem, predajali Nemcem. Ni znano, da bi partizani enega samega zahodnega padalca²⁰ neSlovence likvidirali kot uda kapitalistično liberalno strankarske polute sveta. Na eni ravni so se z njimi - z vojaškimi in političnimi odposlanci Zahoda - celo bratili, prijateljevali; sicer ne bi ohranjali major Jones itn. na partizane tako dobrih spominov.

TaDe ni bila pripravljena žrtvovati svojih članov ne za zahodno LD, tj. za ideologijo univerzalne humanitete (Praprotnik je bil predstavnik banditskega, špekulantskega, zločinskega, nehumanističnega²¹ liberalizma, bil je dedič Kantorja) in ne za slovenski narod, pojmovan kot moment bodisi v okviru zahodne univerzalnosti bodisi marksistične. TaDe je bila lokalistično egoistična; ta moment pa je bil osnova za njeno eskalacijo h klerofašizmu, bodisi najprej italijanskega tipa, Žebot, bodisi kasneje nemškega, Kociper; Rupnik je spajal oba tipa, a nemški mu je bil bližji. Nemci so mu dali tudi bistveno večjo - vojaško - moč.

Fašizem je po naravi antiuniverzalen. Razlika med držo TaDe in vaškimi stražami na eni in dejavnim Domobranstvom na drugi strani je predvsem v tem, da se prva grupacija trudi zgolj skriti, preživeti, zaščititi, druga pa gre v napad, čeprav ne v napad na oblast, ampak na upornike; ker so ti močni, tudi Domobranstvo tvega življenja. Pride do karikature: domobranci žrtvujejo življenja v obrambi sebe in nacističnih Nemcev, ne pa Slovencev, razumljenih kot sodelavcev humanitetno univerzalnega Zahoda. Kajti narobe je tolmačiti levo Revolucijo kot zgolj partijsko maslo. Dokaz za to je še današnji odnos Zahoda do komunističnih sil na Vzhodu Evrope v medvojnem času. Kot komuniste-staliniste jih odklanjajo, kot zaveznike Zahoda - s tem LD - jih priznavajo. Kot edini politično vojaški - povrh vsega še zmagoviti - zastopniki LD so nosivci legitimnosti oz. legitimne sodbe.

V njihovi optiki, ki je optika real(izira)ne LD, tj. univerzalne humanitete, je bila ne le OF, ampak tudi slovenska Partija med leti 1941 in 45, dejansko pa še kasneje, pozitivna, glej odnos Zahoda do Tita in do Titove Jugoslavije vse do konca; ta odnos je bil temeljno drugačen kot odnos Zahoda do nacistične Nemčije in s tem do Domobranstva, ki je s Hitlerjevo Nemčijo sodelovalo. Moja analiza kaže, da z njo ni sodelovalo le taktično, ampak načelno: ker ni bilo sposobno zavzeti praktičnega pozitivnega odnosa do univerzalne humanitete, ki se je med leti 1939 in 1945 vojskovala prav z nacistično Nemčijo in

fašistično Italijo za načela te univerzalistične humanitete. (Seveda ne le za ta načela; tudi za svoj interes. A oboje je bilo povezano.) Ker DSD tega ne more razumeti, je še danes na prodomobranskem stališču, s tem pa na stališču, da je LD le taktična - prehodna - faza k pravi socialni obliki, ta pa je totalitarizem, bodisi neofašističnega tipa bodisi vsaj cezarističnega; od Stresa in Grila do Janše in Jerovška²².

Vse to govori veliko tudi o realnem odnosu Domobranstva do LD. TaDe se ni le prikrivala, v resnici je obvladovala Domobranstvo. Upor polkovnika Peterlina in njegove skupine zoper Rupnika je le eden od izrazov želje nekaterih skupin v TaDe, da bi z nacističnega vlaka vendar prestopili na zahodnega. A če upoštevamo, da je bil prav Peterlin Ehrlichov pooblaščenec in vojaški vodja vaških straž, bi bilo težko misliti, da je bil pristaš LD. In kje so bili drugi, ti. strankarji? Še v Londonu so se obnašali kapitulantsko, lokalno, antiuniverzalno, štacunarsko, kot opazajo Izidor Cankar, Lojze Kuhar ipd. Kaj šele v domovini!

S tem le dokazujejo, da je bila LD, kakor so jo razumeli slovenski strankarji od Tavčarja pa do Korošca in Kramerja, zelo pomanjkljiva, neuniverzalna, natančno taka, kot se je udejanjala v 30. letih: kot četrtinska parlamentarna demokracija, kot le delno strankarska, z javnimi volitvami l. 1939, torej napol totalitarna, klerointegralistična v duhu Župnikov iz **Hlapcev, Grče, Aškerca**. Iz take psevdLD je mogla nastati le domobranska filonacistična opcija enotnega slovenskega NaRODa, ki ni strankarski, poudarjeno nezahodnjaški, kot so javno govorili Rupnik, Puš, Kociper, Jeločnik, Urbančič itn. Ta LD je bila takšna, kot so jo slikali Cerkvenik v **Roki pravice**, Vombergar v **Vodi** in **Teletu**, Kreft v **Kreaturah**.

Zato l. 90 ni mogoče vračanje na l. 1940; ampak kvečjemu v leta izpred 1907; pa še to le pogojno, saj takrat ni bilo splošne in enake volivne pravice. Tendencia DSD, da ukine LD kot koruptno itn., se sklada s tendencami predvojnega klerikalizma in orjunaštva²³.

3

Pri malokateri drami je postopek direktnega komentiranja vsebin stavkov tako ustrezen kot pri **Materi**. Kljub temu, da sodi Cesar o tem drugače - »**Mati** je na sploh dobra družbena drama« -, je verjetno, da bi jo vsak estetsko izobražen kritik označil za umetniško slab tekst, začetniški, jezikovno skoraj časnikarski, stilno reven, brez estetske suverenosti, prav za prav diletantski ali, če hočem biti blažji, amaterski. Tudi zato jo je Štih zadrževal v predalu oz. o nji ni govoril. Cesarjeva oznaka je kurtoazna; je osamljena. Če naj s kom polemiziram, naj z esteti, saj bi ti dali - dajejo - drami najnižjo oceno. Menim, da polemike ne zasluži - kljub njeni estetski šibkosti.

Točneje: umetniškosti drame ne sodim le po njeni - malovredni stilni - izvedbi, ampak po dveh drugih momentih: 1. po temi, zapletu, problemu; ta je v **Materi** pogumno zastavljen, odkrito, direktno, močno; kar bi morda še kdo priznal. In 2. po jasnosti, direktnosti njene ideologije. Tega pa slovenski esteti - od Vidmarja do Inkreta (sodbe mlajših so tako pro domo mea, tako grupno

pristranske, da so povsem nezanesljive, odvisne predvsem od tržišča, le povrhu prekrite z napaberkovano retoriko) - ne cenijo. Ne razumejo, da gre za žanr; oz. takšnega žanra ne priznajo. Še zmerom so na liniji antisocialistične literature.

S kritiko socrealizma kot direktnega - partijskega - ideologizma sem začel prav jaz. Seveda ne le jaz: moja generacija-grupa; že l. 1945; jaz v kritiki Ingoličeve novelistične zbirke **Pred sončnim vzhodom**, v 1. številki Mladinske revije, 1945-46. Zato vem, kaj govorim, saj sem na lastni koži doživiljal zanosno - notranje prepričano in med vojno tudi prepričljivo - fazo socrealizma, leninizma v literaturi (v debatah in sporih s tedanjimi esteti, Levcem itn.). Ta linija kritike socrealizma traja še danes, čeprav jo je reizem kot svojevrstna obnova socrealizma že davno, že pred tremi desetletji, ovrget; reizem je tudi konstruktivizem itn. Inkret in sorodni imajo za zgledni model še zmerom dramatiko, kakršno piše Jančar; že Šeligo jim je marsikdaj problematičen, predvsem s svojo kombinacijo direktne eksperimentalne retorike, spakovanja, ideološkosti, ki je le napol samoironična. Zato ne cenijo Rudolfove dramatike; tudi ne Lužanove. In imajo rajši Jesihove pesmi kot drame.

Sam grem mnogo dlje od zagovora Rudolfa in, recimo, Partljiča. Menim, da ima tudi direktni ideološko politični, agitpropovski, militantni, mobilizacijski tip dramatike kot agitke svoj prostor pod soncem. Ni enak Shakespearovemu tipu. A ni zgolj ničvrednost. Ne le da je mogoče prav iz dramatike takšnega tipa - iz **Matere** - najbolj pristno sklepati o naravi neke grupe, zgodovine, platforme; umetnost je tako vseobsežen, širok pojem, da sodi vanjo marsikaj. Marsikaj je na robu; kot Lužanova drama **Sreča neposrednih proizvajalcev**, kot Bleiweisov **Bob iz Kranja**, kot Štihova **Mati**, kot Zupanove **Tri zaostale ure** in vrsta Vombergarjevih dramskih prizorov, ki jih je pisal v SPE. Glede na **Kralja na Betajnovi** je celo **Tugomer** vprašljiva, (pre)enostavna ideološka agitka. Se pravi, zame velja vrednostni red, utemeljen na dramah, ki zajemajo ves svet, kot se temu reče, ponotranjajo problematiko, obsegajo tako socialno podobo kot individualno osebno vest, radikalizirajo problematiko človeškega - usodo in milost - do zadnjih meja; kot recimo Strnišev **Samorog**, Zajčeva **Otroka reke**, Mrakov **Herodes Magnus**, Majcnov **Ženin na Mlaki**, Smoletov **Krst pri Savici**, Grumovi **Težki zastori**, Kristanov **Kato Vranković** itn.²⁴

Ne morem, da ne bi sodil. **Bukefal** se mi upira; a pišem o njem²⁵. Je tu; in velja. Ga napadam, razkrinkujem, a ga priznam kot realiteto in vrednost. Ničesar ne zanikam kot nič(vred)no. To je v skladu z mojo teologijo. Nečesa, kar imam celo za nič, ne tolčem tako, da bi ga polemično izničil. To delajo tisti, ki zamolčujejo; žal je pri tem na prvem mestu današnja slovenska ZKC (ne pa Mahnič); je nosivka današnjega slovenskega praktičnega nihilizma. Tudi Hribar in norovci, ki zamolčujejo moje delo in celo eksistenco. Molk je najhujši ubijavec²⁶. Hribar je to spoznal že zdavnaj, že tedaj, ko je pisal **Molk besede, besedo molka**. Sam ne razločujem več med heideggerjevsko bitjo in bivajočim; menim, da služi ontološka diferenca prav zamolčevanju; da je izraz temeljnega nihilizma. Ker tudi ne konstruiram sveta med najvišjim bivajočim - bogom, kraljem, pravim, pravico, poštenjem, Vodjem, Janšo - na eni in odvisnimi bivajočimi pojavi, videzom, hlapci, lažjo, komunisti na drugi strani, čeprav obe krili sveta razločujem, in ker uvajam religiozno diferenco, tj. razlikovanje med božjim kot transcendentnim in tosvetnim, in ker vidim - predpostavljam - v vsaki točki sveta navzočnost božjega, ne morem in ne smem ničesar drugega

izničiti; sem pa dolžan vse - tudi sebe - reflektirati in kritizirati, razkrinkovati in celo z vsem polemizirati.

Bukefal je. In je Janša. In je Gril. In je marsikaj, kar cenim sicer najnižje. To ni le cilj moje polemike, ampak obenem nekaj, kar s svojo - čeprav negacijsko - obravnavo vzdržujem pri življenju, sokonstruiram, bitim, ohranjam v svetu. Ne nazadnje **Mater**. Kot ne nazadnje Jeločnikovo **Vstajenje kralja Matjaža**. Naj imenujem avtorja stalinista in nacista, déli stalinistično in nacistično, ta oznaka ni predlog, da se déli in avtorja proskribirata, zatreta, izničita. Nasprotno: deli mi pomenita izjemno dragoceni točki v eksplicitnem sistemu SD in celotne slovenske zavesti. Skratka: zame - za moj sistem, v **RSD** - sta pomembni. Na tej ravni sta pomembna in dragocena celo stalinizem in fašizem. Prosim, naj vsakdo, ki z negodovanjem spremlja mojo kritiko današnjega slovenskega fašizma, upošteva zgornjo izjavo²⁷.

Kot sem že dejal, je osnovna tema **Matere** dilema, kaj je vrednejše: družina ali širši kolektiv; v primeru **Matere** (še) ne Narod, ampak bojna uporna lev(ičarsk)a - dejansko partijska - grupa. Partija sicer ni imenovana dobesedno, vendar je jasno, da gre zanjo; ali za gibanje, ki obsega tako člane Partije kot njene simpatizerje; ti so postajali kandidati za člane in skoraj redno člani. Danes imamo Partijo - ne tiste iz 80. let, ampak tisto iz 40. let - za neko posebno skupino. Na eni strani se je sama oblikovala kot posebna skupina; tudi po vojni: kot nedotakljiva oblast izbranih kadrov. Takšna je bila posebna v pozitivnem pomenu; v pozitivnem s svojega vidika. Zame in za druge kritike, ki smo se do srede 50. let razvili že v načelne, ostre, radikalne kritike Partije, pa je bila posebna v negativnem pomenu. V večkrat navajanem uvodnem eseju v Revijo 57 sem nakazoval prav to - v duhu nekakšnega protrockizma: da se je Partija odločila od ljudstva, s tem zapustila tudi revolucijo, postala zgolj oblast, se začela korumpirati; ni bila pripravljena več na žrtve, žrtvovala je druge, pač kot teroristka. (Nisem zapisal teh oznak, dobil bi deset let zapora, oz. članek sploh ne bi izšel, a smer, ton, namen in pomen eseja je bil ta - v kratkem ga bom podrobno analiziral, v knjigi o Perspektivah.) Partija se je - s stališča nas kritikov - separirala. Danes nikakor ne sodi na isto raven pojmov, kot so Družba, Narod, Razred²⁸.

Drugače l. 41; kdor tega ne razume, ne more razumeti, kaj je bila in pomenila Partija. Za marksiste in njihove somišljenike, do leta 42 pa kar za vso OF, se pravi morda za polovico Slovencev, je bila Partija posebna le v tem pomenu, da se je v nji zgoščal, osredotočal pomen - celo smisel -, bit, narava, namen, pozitiviteta, zgodovinski cilj, zavest ljudstva in naroda; v našem primeru slovenskega, dejansko pa katerega koli, saj je Partija kot taka univerzalna. Zato je vezana na SovZ oz. na Kominterno. Kominterni ni bila - kot velja danes in kot smo jo začeli kritično označevati prav v moji generaciji-grupi - le mednarodno teroristična, sovjetska, državna, Stalinu podložna, instrumentalna organizacija konkretne politične moči²⁹, tako sva mislila s Kozakom pa s Smoletom že konec 40. let, ampak še bolj osredotočeno jedro - bistvo - vseh partij kot državno-nacionalnih, Komunistične Partije kot take. Partija je bila zato že na nacionalni ravni - kot nemška, kot francoska itn. - univerzalna in ne naRODna. (Niti ni paradoks.)

Vsaka konkretna Partija je imela svojo narodno posebnost. Celotno večjo kot slovenske meščanske stranke. Koroščevo ljudsko stranko je bila še bolj del JAZ - Jugoslovanske radikalne zajednice - in Kramerjevo liberalna spet mlajša

sestra nadrejeni ji starejši srbski sestri, kot Komunistična Partija Slovenije. Ta je imela - čeprav je glede tega nihala - večjo mednarodno suverenost kot Koroščeva in Kramerjeva ali Jelenčeva - socialdemokratska - stranka; sklepala je samostojne pogodbe z avstrijsko in italijansko itn. Na eni strani je bila državna - zato KPJ, KP Jugoslavije; na drugi je bila nacionalna: KPS(Slovenije). Država, ki so jo Koroščevi, Kramerjevi (posebno ti) in Antona Kristana pristaši priznavali kot legitimno, Jugoslavija, je bila za Partijo nekako izenačena z nacijo kot političnim, ne le etničnim subjektom; za kramerjevce je bila Jugoslavija etnični subjekt, Slovenci le plemo jugoslovanske nacije; slovenska Partija ves čas in jugoslovanska vsaj v 30. letih je bila zoper teorijo plemen, za teorijo samostojnih narodov. Partiji ni bilo težko - jugoslovanske - države in slovenskega naroda poravnati na isto ali sorodno raven, ker ne enega ne drugega ni imela za primarno raven. Pomembnejša raven od teh dveh je bila razred; seveda proletarski.

Partija - s Kominterno vred - je kot taka, kot historično strukturalno organizacijski izraz Proletariata, v perspektivi, v to so partijci verjeli, ukinjala tako narode kot države in celo sam proletarski Razred. Vse troje je ukinjala z Revolucijo, v kateri je izdelovala onkrajrazredno, onkrajnacionalno, onkrajdržavno, v bistvu celo onkrajsocialno - socialno v pomenu, v kakršnem je poznala družbo dozdajšnja zgodovina - formacijo³⁰. Če rečemo tej formaciji družba, to drži, če jo razumemo kot družbo, v kateri so ukinjeni tim. antagonistični razredi in protislovja. Ta transsocius ni nenaroden, kot trdi Desnica. Narodi lahko ostanejo, lahko ne; sploh ni važno. Enako je z jeziki. Bistveno je, da narodi kot ND niso več med sabo v antagonističnem odnosu, kakor so bili v 19. stoletju v pogojni LD in v prvi polovici 20. stoletja pod fašizmi ali radikalnimi nacionalizmi avtorskega tipa, kot so bili recimo madžarski ali poljski ali romunski. Transsocius komunističnega socializma je razrešil, tako se je znanstveno verovalo, problem narodov in razredov; in držav(nosti).

Šele če to razumemo, razumemo platformo l. 1941 - tudi **Materino**. In vemo, da NOBja ni mogoče ločevati od Partije, od razredne in državne perspektive, kot hoče današnji slovenski levi nacionalizem ali celo fašizem; ne le Hribarj(ev)a. To ločevanje je ena najhujših zablod DSL (današnje slovenske levice). Analiza **Materine** naj služi tudi temu: zavrnitvi tega ločevanja, ponovni vzpostavitvi razumevanja za to, kar je Partija l. 41 bila. Seveda ni bila le to; bila je tudi tisto, kar smo ji že od druge polovice 40. let, posebno pa v 50. letih očitali: teroristična, totalitarna. A te kritične analize o Partiji so znane; ponavlja jih le še DSD, ker je prišla s kritiko zelo pozno; in ker ji to v boju za (ob)last koristi (če ji še). Če bi jemali to radikalno kritiko Partije za edino resnico, bi se motili.

Resnica Partije, kolikor jo morem(o) ugledati danes - kot konstrukt, ki najmanj neustrezno razlaga empirična dejstva -, je sestavljena iz obeh podob: iz kritične - **Afera, Dialogi, Revolucija, Rdeča maša** itn. - in iz pozitivne oz. tiste, ki jo je zgradila Partija sama o sebi; iz tiste, ki je motivirala tolikšne množice, da so predelovale zgodovino in jo v marsičem tudi predelale, čeprav ne v tistem, kar si je zamišljala Partija; stranski produkti so bili važnejši od osrednjih načrtov. Partija je imela svojo avtonomno, pristno, interno resnico. Kot jo ima vsak pojav, vsaka bitnost, tudi fašizem ali nacionalizem, tj. DSD. Šele interakcija obeh kril - ta interakcija pa je izjemno spektralno širok,

empirično zgodovinsko raznovrsten hiperkompleks - daje ustreznejšo podobo tega, čemur rečemo Partija.

V tem pomenu je razprava o **Materi** poskus znanstvene korekcije ideoloških predstav o Partiji, predstav, ki so danes tako vsesplošne, da jim nasedajo celo - in večina - starih partijcev, ki se rešujejo s prekrčevanjem od razredno partijske revolucije, ki da so jo l. 41 vnašali med Slovence drugi, na ladjo NOBja kot NaRODnega gibanja zoper okupatorja. Bedno samoreševanje zbeganih. Tem zbegancem bi rad pomagal; jim pokazal, da ne le da ni častno bežati z ladje, za katero mislijo, da je potonila, ampak je tudi skrajno nevarno, saj s tem prehajajo na pozicije levega fašizma; čeprav je res, da je bil levi fašizem med leti 41 in 45 v NOBju nenavadno močno navzoč; marsikdaj le povrhu preinterpretiran. Sovraštvo do Nemcev in Italijanov je bilo podobno kot l. 1990/91 do Srbov, kasneje do Hrvatov in danes spet do Italijanov, jutri pa morda spet do Nemcev. To je namreč razumljivo: vsaka ND ima v okoliških ND svoje sovražnike. DSD se boji vstopa Slovenije v Evropsko skupnost tudi zato, ker se v nji ND zmanjšuje pomen³¹. Brez sovražnikov pa bo desnica šibka oz. vse sovraštvo bo morala uperiti zoper domače tujce; kot udje Le Pena in Finija; a tudi desne KC, ki moli zoper graditev džamije v Rimu.

Ko dela Kajuh v **Materi** neimenovano, a neznansko močno prisotno Partijo - KPS - za osrednjo vrednoto sveta, s tem, kot sem pravkar skušal razložiti v načelnem razmišljanju, ne dela za središčno neko posebno bitnost, ampak iz svojega vidika najbolj univerzalno: tisto, ki je, po njenem prepričanju, edina zmožna premagati ta svet, njegovo omejenost, protislovnost, krivičnost, zatiravskost, izkoriščevalskost, terorističnost, zlaganost, zlost; edina zmožna uresničiti onkrajno »družbo« - po modelu enega od milenarizmov. Gre za transcendenco v imanenci³², za tisto, kar danes obnavlja Hribar s svojo varianto new agea. V tem je Hribar umnejši od navadnih članov DSD; ti - kolikor ne iščejo transcendence v imanenci v KC kot klerikalistični ali celo klerofašistični, vsekakor sakralno integralistični hiliizem - morajo pristati pri fašizmu, pri držbi, ki postavlja za najvišjo vrednoto NaROD³³. NaROD, v tem ima Partija prav, pa je le del(en); kot stranka. Lahko ga bolj magiziramo, mistificiramo - v duhu Heideggerja in Urbančiča kot sveto naRODno bit itn. -, ne moremo pa doseči, da bi zajel univerzalnost človeškega rodu.

V tej točki ima celo Vojan Rus, čigar filozofije sicer ne cenim, bolj prav od nacionalistov. Žal so se njegovi poskusi univerzalnega humanizma končavali v abstraktnem in privatnem, a namen ni - bil - slab; Vojan Rus je hotel preseči omejenost na NaRODno, čeprav upoštevati narod; pri tem se je skliceval na Cankarja in bil skladen z OF. Le da mu je nazadnje umanjala Partija kot tista, ki je l. 41 obetala, da praktično - z revolucijo - univerzalizira svet. Brez Partije kot leninistično-marksistične je ostala Vojanu Rusu le jugoslovanska ZK, nekakšna OF; dejansko vezana najprej na Jugoslovansko državo in njeno politično organizacijo, Rus je bil zanosen član le te; tu je Rusu zmanjkalo tal. Nima več socialno politične sile, ki bi udejanjala, kar si želi. Zato ostaja pri abstraktnem humanizmu, kakršnega so oblikovali člani generacije Torkarja, Zupana itn. sredi 50. let; žal štiri desetletja prekasno.

Tedaj so bile drame a la **Aleksander praznih rok, Angeli, ljudje živali, Pisana žoga, Delirij**, Javorškovo **Povečevalno steklo** izjemno pomembna kritika Partije, ki se je razkrila kot delna, despotska, redukcijska, teroristična, zločinska; danes zastopati ta stališča je omledno, pa vendar prijazneje kot

vračati se k (filo)nacizmu Rupnikovega, Kociprovega, Jeločnikovega Domobranstva iz l. 1944. Med obema regresoma, Rusovim in Snojevim, vidim temeljno vrednostno razliko. Rusov je benignen, abstrakten, smešen, ljubezniv, brezpomemben, privaten. Snojev je malignen. Kajti narod, preoblikovan v državno nacija - kar je posebej Hribarjeva usmeritev - mora nujno v ekskluzivni konflikt z drugimi ND, ker je ND ekspanzivna. Nova evropska desnica se sicer trudi, da bi prišlo do sodelovanja vseh evropskih neofašizmov, vendar se ji to ne more posrečiti, ker je namen v nasprotju z izhodiščem nacionalizma-fašizma: z ekspanzijo NaRODa³⁴. Tudi Hitler je govoril o Novi in svobodni Evropi³⁵, o novem evropskem redu in združeval fašiste vse Evrope: francoske, italijanske, slovenske, hrvaške itn. - vendar pod nemškim vodstvom. Pétain, Laval, Rupnik, Mussolini itn. so bili le nemški sateliti, podrejeni zavezniki. Bistvo državnega NaRODa, ki je izgubil univerzalno humaniteto, je v tem, da skuša postati vodilni, če ne edini svetovni NaROD: gospodar sveta. Včeraj Nemci in Japonci, danes desnica v ZDA, ne le Ku-Klux-Klan. (Ultrad desnih smeri je v ZDA kot listja in trave, posebno nevarni so protestantski radikalci, tisti, ki imajo svoj vir v protestantih, ki so pred sto leti preganjali, mučili in uničevali Indijance, nebele rase.) DSD zaradi majhnosti in nepomembnosti Slovencev ne more razviti dejavnosti, podobnih pravemu nacizmu; lahko pa uničuje vse drug(ostn)e znotraj slovenske ND. Jasno je, da je to edina smer, ki preostane DSD.

Čeprav v **Materi** manjka narod kot tema, ni noben problem narod pritakniti Partiji; to je Partija tudi naredila. Štih je bil pristno narodno usmerjen človek; enako Kajuh. To se je pokazalo že med vojno, ko je Kajuh zmogel pesniti po Gregorčiču najbolj avtentične »narodne« pesmi, preproste, spevne; živel se je v dušo naroda, a kot komunist. Štih je postal malo pred smrtjo ultranacionalist. Zanašalo ga je, kot mnoge, tudi mene, na Desnico, k liku Matere, povsem drugačnem od tiste iz **Matere**; oz. strukturalno istem, kot so matere kolektivističnega tipa; različne le v tem, da je bila za Štiha l. 85 Mati izrazito zgolj NaRODna, konservativna, tista oz. takšna, zoper katero se je med leti 41 in 45 boril; z orožjem v roki, verjetno pa tudi z dejanji, ki jih je kasneje skrival³⁶. Nikdar se ni javno spovedal svojih zločinov, narejenih v najboljši veri, da ravna prav - ravnal je, kot je zapisal v **Materi**, da je treba ravnati.

Dodajanje naroda - ne pa NaRODa - l. 41 k Partiji (Razredu, Družbi, Zgodovini marksističnega tipa) ni bil nikak problem; še več: realni partijci, kot sta bila Destovnik in Štih, so bili srečni, da so mogli na glas, bojevito, ideološko propagandno vključiti v NOB-Revolucijo tudi narodni moment. Oz. ga tematizirati, saj so ga vključevali že med vojno; le da ne na tako poudarjen in ekspliciten način. **Med štirimi stenami**, v **Viničarjih**, v Moškričevih in Čufarjevih dramah eksplicitno narodnega ni (bilo). A sta Čufar in Moškrič padla v boju zoper nemškega okupatorja.

Problema, ki ga poudarjam danes jaz, Štih v **Materi** ni videl; jeseni l. 41 ni bil viden. Pojavil se je šele kasneje. Vrh je dosegel šele v Domobranstvu. Domobranstvo je vzdignilo tisto, kar se da imenovati strahopetnost, skrb zgolj za lastno in družinsko varnost, na narodno - dejansko NaRODno - raven. Spomladi l. 41 ni bilo kazno, da se bo skrb za posameznike in za družine, samorazumljena kot skrivanje pred velikim dogajanjem sveta-velesil, čez leto ali dve spremenila v emfatično sakral(istič)no magično ideologijo NaRODa; Rupnik jo je izrazil prosto po enem delu kasnega Cankarja: Narod, Domovina, Bog. Ko so odhajali Natlačen, Kramer, Adlešič - z Rožmanovim blagoslovom - poklanjat

se v Rim Mussoliniju, Vodji tujčevske fašistične okupatorske države, se pri tem niso sklicevali na obrambo Naroda, Domovine, Boga; skrbeli so le za varnost tistega dela Slovencev, ki je prišel pod Italijo. Ravnali so izrazito asocialno oz. desocializantno. Razen kolikor je šlo za katoliško socialno doktrino, po kateri je družina jedro družbe; hoteli so zaščititi predvsem družine in posameznika³⁷. Na Nemce niso mogli vplivati, čeprav so želeli, da bi jim Nemci priznali podobno državo, kot je bila Paveličeva ustaška NDH. V tem primeru bi dobili Slovenci lastno vojsko, kot so jo jeseni 1943; vsaj del Slovencev, Kranjska. Nemci so l. 41 dejansko udarili ne le po slovenskem narodu - tudi po NaRODu -, ampak tudi po posameznikih in družinah. Podatek, da je padlo v nemški vojski več kot 30.000 Slovencev, je grozovit; je res manj pretresljiv od podatka, da je Partija maja-junija 45 pobila 10.000 Slovencev kot Domobrancev? DSD se zaradi padlih v nemški vojski sploh ne razburja; ali malo. Pa gre gotovo za najhujši genocid; za tisto, kar DSD najbolj odklanja: da so se morali Slovenci vojskovati za tuje velesile in pod tujo oblastjo. A ta oblast je bila ista, ki je oborožila in ščitila pred komunističnimi Slovenci domobrancel! Lepa zmešnjava, kajne? A razvozljiva.

Naj ta hip odmislim nemško ravnanje že po letu 41: izganjanje celih družin, vasi čez nemško mejo, v Srbijo, na Hrvaško, mobiliziranje Slovencev na rusko fronto, na vse fronte Evrope. (In italijansko v primeru primorskih Slovencev, ki so jih mobilizirali že za vojno v Abesiniji, pa potem v Libiji, v Grčiji itn.) Vračam se v ljubljansko pokrajino jeseni l. 41; ta je snov **Materi**.

Čeprav je verjetno, kar domneva Cesar, da je mesto, v katerem se dogaja **Mati**, malo provincialno mesto, najbrž Šoštanj kot rodno Destovnikovo mesto, pa ne gre za Šoštanj. Gre za katero koli slovensko mesto; zato mirne duše lahko govorimo, da se **Mati** dogaja v Ljubljani. Problem ni v ničemer lokalni.

4

Če bi tedanja slovenska Desnica le malo mislila na to, da radikalizira oblikovanje slovenstva kot NaRODa, ND, celo Domovine, bi se to v **Materi** videlo; ali v Mrakovi medvojni dramatiki, recimo v **Talcih**; ali v domobranski dramatiki. A te ni bilo. Rupnikov - nacistoidni - zanos NaRODa in Domovine je dajal Domobranstvu alibi in smer, bil mu je edina razvidnejša ideologija; vprašanje pa je, koliko je že tedaj prežehl zavest posameznih konkretnih domobrancev. Antikomunizem da; tudi obramba doma da. A koliko se je Jeločniku itn. posrečilo v letu 44 predelati desničarske Slovence iz vaških straž v nosivce NaRODne ideje, kakršno oznanja DSD, je vprašanje. Pa četudi se je v večji meri, kot se je zdelo tedaj partizanom, ti niso verjeli v iskrenost nacionalizma domobrancev, imeli so jih iskreno le za okupatorjeve plačance in pomagače, je najbrž dejstvo, da se je ta nacionalizem razvil šele od jeseni 43 naprej, torej z rojstvom Domobranstva. Ne pravim, da ga niso nekateri gojili ilegalno že poleti 41. A trditi, da se je prava zoperokupatorska, narodno osvobodilna fronta osnovala poleti ali jeseni 41 v Ljubljani kot desničarska, kot platforma bivših strank, Slovenska legija itn., to trdi v nedavno objavljenem

članku v Sobotni prilogi Dela Blažič³⁸, je zelo delna, v osnovi bolj napačna kot resnična.

Desničarji so gojili radikalno retoriko, kar vidimo iz marsikaterega medvojnega zapisa, tudi iz Novačanovih zapiskov; pa iz ohranjenih ilegalnih listov. Vendar pa ta retorika ni prešla v dejanja. Ostala je na ravni blebete, če smem biti oster, likov iz Wudlerjevega **Oskarja**; niti ni prešla v spermatično psevdorealnost Ponizevega **Tahija**. Ni bilo niti diverzantskih akcij zoper okupatorje, kakor so zahtevali zavezniki, kaj šele upora, kakor je terjala platforma Partije. Ostalo je pri ilegalni organizaciji, ki so jo Italijani poznali in tolerirali, saj so videli, da je brezzoba. Nedolgo po tem pa je TaDe že prešla v aktivno sodelovanje z okupatorjem; mislim tudi na Praprotnikove in Ehrliche predloge okupacijskim oblastem, naj bi dovolile samoorganizacijo slovenske policije kot nekakšne slovenske fašistične vojske v zarodku, ki bi se borila zoper Partijo in OF, sicer po eni strani v imenu obrambe življenj posameznikov in družin z Desnice, po drugi strani pa bila obenem zametek slovenske ND v duhu hrvaške ali še bolj slovaške. Ehrlich je bil sposoben dati že tedaj zanosno idejo slovenskega NaRODa kot Domovine, ki jo vodi katoliški Bog (bog); očitno ne Rožman ne Natlačen takšne ideje l. 41 nista bila sposobna. Če uporabljam - vsaj v tej razpravi - izraz Domovina v pomenu NaRODa, povrh vsega še katoliškega ali klerofašiziranega (klerofašizem pa terja ne le politično, ampak vojaško aktiviranje ljudstva-naroda), potem menim, da do jeseni l. 43 v ljubljanski pokrajini, o Štajerski pa sploh ni govora, na desnici ni prišlo do naRODne domovinske akcije.

Ne mati Marija Petelinova ne oče Ivan Petelin nista našla razloga za upiranje partijski dejavnosti v nečem, kar bi spominjalo na Domovino. Krčmar Jakob Stare, poleg očeta Petelina najbolj negativna figura **Matere**, nekaj mali Praprotnik, konfident policije, predstavnik male obrti, egoističnega, za kolektiv in solidarnost nenadarjenega pouličnega lumpensegmenta slovenstva, prav tako ne najde ideološko magičnega alibija za svojo barabijo. Zanima ga edino denar, privatno okoriščanje. Zveza Praprotnik-Ehrlich pa je ravno v tem, kar je jeseni 43 udeležil Rupnik: alibiziranje - magiziranje - privatnih interesov, obrambe starega strankarskega in kantorjevskega ter župnikovskega - **Kralj** in **Hlapci** - sistema, a ne kot hlapčevsko podrejenega novim gospodarjem, fašističnim Italijanom in nacističnim Nemcem, ampak kot avtohtonega, avtonomnega, naRODno slovenskega, katoliškega, cerkvenega, ideološko antikomunističnega, s čimer se ta smer-platforma uvršča med druge sorodne antikomunistične platforme tedanje Evrope: od Španije do ukrajinskih in estonskih fašistov.

Paradokсно, čeprav resnično lahko rečemo, da je bil antikomunizem TaDe edini univerzalizem domobranstva in fašizma. Kot je še za DSD. Torej edino kot negacijski-negativen. To pa ne zadošča. Napačna utemeljitev komunističnega univerzalizma - o tej je danes prepričana večina Evropejcev, o njej sem bil prepričan sam že od konca 40. let naprej, še danes mislim enako - še ne pomeni pravilno utemeljitev antikomunistov. Kajti zoper napačni - celo zločinski - univerzalizem stalinizma postavljajo nacionalizmi in fašizmi le posamezne ND oz. združeno Evropo pod vodstvom najmočnejše - edino močne - gentilistične ND, hitlerjevske Nemčije. Notranji smoter te pa je likvidacija celih ras - od Judov naprej; ne le komunizma in določenih držav. Rupnikov antisemitizem je bil zato nujen; nikakor ni bil le povrhni taktični ustopek

Nemcem. Domobranstvo je bilo izrazito antiitalijansko; kljub temu, da je bil Mussolini oz. italijanska republika Saló Hitlerjev zaveznik. V osnovi je bilo domobranstvo tudi zoperhrvaško, saj se ni nadejalo od Nemcev le dela Italije, ampak tudi Istro in morda celo Gorski kotar do Reke. Kar hoče DSD, je tudi na tej točki ponavljanje nekdanje desnice. Sledi ji tudi Jelinčičev levi fašizem.

Sicer pa ni treba brati le **Matere**. Lastna desničarska avtokritika je kazala na isto stanje; morda ne tako radikalno, a v osnovi ne različno. Mislim na podobo strankarske vaško trške Slovenije, kakršno je podal Vombergar sredi 30. let v **Vodi** in **Zlatem teletu**. Se pravi, da skrajna desnica - Ehrlich itn. - o realnih Slovencih ni mislila bolje od Štiha; le da jih je hotela preoblikovati v moralne sile. Ideja je bila ista kot v Partiji. OF je sodelovala tudi z ljudmi, ki jih je še l. 40 označevala kot najslabše, z liberalci Marušičevega in klerikalci Sernecovega tipa, z bivšimi bani pa ljubljanskimi župani a la Puc, z ljudmi, ki so tesno sodelovali z režimi, ki jih je Partija označila kot monarhofašistične. Spremeniti le-te - manj pozitivne od Senatorja iz **Ognja in pepela** - v zaveznike Partije je pomenilo spremeniti očeta Ivana Petelina v sodelavca OF. Vnaprej je bilo tako rekoč nemogoče reči, kam se bo obrnil ta človek, ki leta 40 misli le na lastno korist, varnost, mir; ki je sovražen celo do sina, ker mu ta podira njegov mir, težko sezidan skoz desetletja z delovnimi napor, odrekanjem, podrejanjem, hlapčevstvom, pridnostjo. Mnogo takšnih Petelinov je ostalo na sredi, med obema taboroma - skoz vso vojno. Nekaj jih je vozilo po isti poti še po vojni, čeprav je bilo tedaj še težje. Kdor je kaj imel, so mu vzeli. Kdor ni hotel sodelovati z oblastjo, so ga pritisnili; da se je obdržal, je moral biti sposoben vrhunske mimikrije in imeti posebno srečo. - Ivan Petelin ni oče Karli iz Petanove drame **Votli cekini**, čeprav bi morda lahko bil, če bi bil Branko l. 40 star dvajset let in ne deset, kot je bil Žarko Petan alias Branko. Tudi odločitve Žarka Petana niso bile naprej določljive. L. 45, že prej, že med vojno je bil pristaš OF. L. 95 je pristaš DSD³⁹.

So pa tudi nasprotni primeri. Zdravnica in poslanka Kožuhova večkrat poudari, da je iz desne družine; da so ji očeta likvidirali komunisti. Sama pa zastopa ZLSD in je bojevito antidesničarska. Če presojamo globalno razredno, je verjetno, da se bodo lastniki l. 41 ali vsaj 46 opredelili za desnico, saj jim ta ščiti - obljublja - varnost posesti; in je verjetno, da bi šli na levico tisti, ki nimajo nič. Tudi zato je marksizem tako pomanjkljiv: ker le teleskopira in ne zna mikroskopirati. Mene je o tem poučil že Sartre v **Kritiki dialektičnega uma**, ki sem jo natančno preučil in v povzetkih objavljaj v Perspektivah; posebej me je pritegnilo Sartrovo mikroskopiranje. Ohranil sem ga do danes kot svoj »empirizem«. (Glej Sartrovo do nesmisla podrobno mikroskopiranje v **Družinskem idiotu**, v analizi Flauberta.)

Empirija me seveda ne zanima kot taka; sploh nisem pozitivist, ne tipa Franceta Kidriča ne tipa Janka Kosa. Mikroskopiranje izhaja pri meni iz načelnega izhodišča kontingence sveta. So večje verjetnosti, ker so pač interesi in druge pogojenosti močni momenti. Verjetnost pa še ni zakonitost, kaj šele nujnost. Morda je šlo med vojno pol vaše revščine k domobrancem. Iz najrazličnejših vzrokov. Iz pomanjkljive razredne zavesti; iz hlapčevstva - so potomci tistega ljudstva, ki ga je Cankar uprizoril v četrtem dejanju **Hlapcev**, v gostilniškem prizoru; pa Majcen kot linčarsko ljudstvo v **Prekopu** in nizkotno v drami **Brez sveče**; pa Božič v **Komisarju Križu**. Iz interesa. Po naključju. Mnogi so bili najprej v partizanih, nato, ko so bili ujeti ali pa po propadu

posameznih partizanskih enot, so prestopili v domobranstvo. Gorenjci so vstopali v domobranstvo predvsem zato, da jim ne bi bilo treba v nemško vojsko; tudi Hribovšek, Remic itn. Sama socialna struktura vasi in delavskih krajev nikakor ni določala, katera PO bo šla kam.

Če gre verjeti Cesarju, a je v tem prepričljiv, je **Mati** v nemajhni meri tudi odsev razmer v Kajuhovi družini; zato menim, da gre morda res bolj za Kajuhovo kot za Štihovo dramo. (Ne poznam pa razmer v Štihovi družini. Morda so bile l. 40 podobne.) Mati Marija Petelin ravna najprej zločinsko, ker se ne more odpreti ideji-čustvu pozitivnega Kolektiva. Šele nazadnje spozna svojo krivdo in se spreobrne. Čeprav še ne vemo, do kakšne mere; kako bo ravnala med vojno. Destovnikova mati je bila iz premožne šoštanjske družine; nazadnje lastnica kinematografa, prej restavracije itn. Po globalno teleskopirajoči marksistični teoriji bi morala ostati na strani buržoazije, to je TaDe. Bolj kot Destovnikov oče, ki je bil kmečko delavski otrok, sam delavec in se je šele polagoma dvigoval po socialno razredni lestvici; vendar ostal nižji od matere, pripadnik nižjega sloja.

V njem se da videti Bleiweisovega Matičeta, **Bob iz Kranja**. Bleiweisu se ne sanja - ne more sanjati -, kaj bo iz Matičeta, ko bo nekaj desetletij kasneje že samostojen obrtnik, kolar; zakaj ne bi postal lastnik restavracije? Kinematografa ne, ker tedaj film še ni bil izumljen. Politične - obenem z njimi moralne - odločitve skoraj stoletje kasneje so bile strahotno težke; Ivan Petelin je prepričan, da ravna moralno, ko sina odklanja, ko v celoti zavrača sinovo politično dejavnost in s tem socialno opredelitev. Za vrednoto ima tisto, kar je imel Matiče; pa boter Fruga v Vilharjevi **Pošteni deklici** pa dr. Snaj v Ogrinčevi komediji **V Ljubljano jo dajmo!** Osebnost pridnost, celo požrtvovalnost, samoodrekanje, zbiranje denarja, ki je zaslužen pošteno z nekoruptno, nezločinsko - ne s praprotnikovsko - trgovino. Bleiweis, Ogrinec, Vilhar, Alešovec učijo poštenost; niti na kraj pameti jim ne pade, kot Cankarju, da bi imeli sodelovanje z državno oblastjo za nekaj negativnega, za pozitivno pa revolucionarni upor zoper državo, kapital, meščanstvo, skratka zoper vladajoč sistem. Matiče, dr. Snaj itn. ravna ravnaj nasprotno: vzpostavljajo meščanski sistem in državo, ki ščiti kapital ter lastništvo. Nekateri so si ta kapital pridobili z zločini; Kantor, Trajbas; ti so zli. (Čeprav ne s stališča realne ZHC: Župnika iz **Kralja**. Pač pa s stališča katoliških norm. Zato bi morala KC Praprotnika ostro obsojati. Ga je?) Nekateri pa so bili le neznansko pridni, sposobni, srečne roke, da so postali iz delavcev veliki lastniki; Petan ima za takšnega svojega očeta, tudi v **Cekinih**. Vsekakor so morali takšni, ki niso ubijali in ropali, znati spraviti tekmeča ob zmago, se pravi tudi na kant; tržiščna tekma je sama na sebi surova, je, s tega vidika, zunaj morale. Imeti so morali zelo trdo naravo, sicer bi se jim poraženci v tekmah smilili. Tisti, komur so se smilili, ni mogel uspeti. Nemoralnost kapitalizma - s stališča kapitalističnih norm - ni isto kot skrajna brezobzirnost v tekmi.

Tudi Ivan Petelin je moral biti nemalo brezobziren, da je uspel priti od delavca do uradnika ali lastnika; enako kot stari Gale **Med štirimi stenami**. Je pa vprašanje, če ne pomeni Petelinov zločin njegovo ravnanje s sinom. Tu je Kajuh izvrsten: problem zaostri, protislovje zategne. Petelin je prepričan, da ravna zgledno pošteno, ko tako ostro deluje zoper sinovo komunistično usmeritev. Prepričan je, da je prav, če so sina zaprli, saj je zločinec. Predpostavlja, da je res, kar sinu očitajo: da je sodeloval pri umoru

policijskega zaupnika⁴⁰. - Ni važno, ali je to res ali ne; v drami se skaže, da ni res. A to stališča drame do umora konfidenta ne spremeni; drama - Kajuh in Štih - pravični umor zagovarja. Bor - Matjaž Jeriša in Partija - v **Težki uri** le nadaljuje isto linijo; le da je gestapovec Matoh l. 42 večini Slovencev večji zločinec od »navadnega« policijskega zaupnika l. 1940. Z eskalacijo vojne je eskalirala tudi radikalnost presojanja človeških dejanj oz. vlog.

Priznati moram - zato Ivana Petelina razumem -, da sem bil nekaj časa v skušnjavi, da bi tudi sam presojal kot on. Ker sem - vsaj po eni strani - nagnjen k radikalizmu in ker skušam vse, kar nanašam na druge, uveljaviti tudi na sebi, sem moral prepričanje, da bi bilo bolje, če komunizma ne bi bilo, saj je povzročil na desetine milijonov žrtev, aplicirati tudi na lastno družino; se pravi, na svojega očeta in ujca; o tem bo v tej razpravi še govor. Do tako radikalne misli sem prišel v pogovoru z Alojzijem Geržiničem v Buenos Airesu. Leta 89 sem razumel Geržiniča - to tudi napisal v knjigi **Slovenski čudež v Argentini** -, vendar mi je Geržinič v pismih sporočil, da sem ga razumel narobe. Zdelo se mi je, da mi je dejal takole: pravičneje, bolj prav, poštenjeje bi bilo, če bi njegovo sestro Nedo Geržinič ubili (Nemci ali domobranci) že prej, ne pa šele tedaj, ko je naredila toliko škode in je že sestavila mnogo seznamov Slovencev, ki so se po prepričanju Partije pregrešili zoper narodno čast, sodelovali z okupatorjem; Neda Geržiničeva jih je predvidela kot kandidate za obtožence na povojnih procesih. Kako se jim je na teh procesih godilo, vemo; nemalo obsojencev je dala Partija ubiti. Geržinič je smatral za svojo osebno, moralno in nacionalno dolžnost, da se je kot visok policijski uradnik dejavno boril zoper OF in Partijo; s policijskimi metodami, ki niso bile rahločutne. V pismu mi je napisal, da ni mislil na smrt-likvidacijo sestre, ampak na to, da bi jo bilo treba onemogočiti.

Sam sem zadevo razumel drugače; še danes mislim, da ne gre za dve različni stvari. Kdor je enako sveto prepričan, da se bori za pravo stvar in da mora zanjo žrtvovati celo svoje življenje (očitno sta bila brat in sestra Geržinič enake narave, oba sta v to sveto verjela, le da eden na strani VOŠa, drugi na strani nemško-domobranske policije), bo šel do konca. Neda bo ubijala ali pripravljala smrt - umor - zlih tudi tedaj, če bo pri tem ovirana; bo že našla način delovanja. Enako njen brat. V svojih vlogah sta gotovo oba soubijala. Nedo bi bilo treba, po bratovem mnenju, izolirati, poslati v Dachau ali v Mauthausen; kjer bi seveda lahko umrla, kot je Pirjevčev oče Avgust ali oče Pirjevčeve druge žene Kacin. Brat je pred smrtjo v nemškem taborišču ne bi mogel rešiti; njena smrt bi bila odvisna od naključja.

Geržiniča nisem hotel delati za grozljivo osebo. Njegove besede, kot sem jih razumel, sem takoj prenesel na svoje razmere. Mojega očeta je Partija sicer l. 40 izločila, tako da v času 41-45 ni sodeloval z OF; bil je zares dobro izoliran v taboriščih, najprej (41 do 42) pa v zasebni ilegali. A je bil eden glavnih slovenskih komunistov v 20 in tudi še v 30. letih; eden od ideologov Partije, nekaj časa je opravljal celo funkcijo sekretarja slovenske Partije - po Francetu Klopčiču l. 29. Če kdo, je prav on ob Kardelju in Kidriču in pred njima uveljavljal Marxa, Lenina in Stalina v slovenski zavesti. Torej je za prenos leninizma med Slovence soodgovoren, s tem sokriv za dejanja, ki so iz leninizma konkretno izvirala; nazadnje tudi za pomor vrnjenih domobrancev spomladi 1945. Čeprav se tedaj fizično še ni niti vrnil iz Nemčije, kjer je skrbel najprej za repatriacijo svojih sotrpinov⁴¹.

Pa vendar - je mogoče Marxa ekskulpirati za Gulag? Odgovor ni lahak, saj ne sme biti enoumen. Marksizem-leninizem, in to skušam pokazati v razpravi o **Materi**, je bil poleg zločinstva tudi veličasten projekt človeštva. Ljudje smo vsi zaslepljenci; vsi zločinci, vsi ubijavci Jezusa. Ne le Geržinič kot Hacinov pomočnik; tudi Rožman, vsakdo. Le da je treba vsakogar mikroskopirati, kar pomeni obravnavati najprej kot samostojno PO, nato pa še vsako njegovo dejanje, misel posebej, vsako fazo, videti v vsakem dejanju križišče mnogih silnic⁴². Torej: razumeti, čeprav brez obsojanja ne gre, ker smo angažirani ljudje.

Obsojam tudi jaz: Ivana in Marijo Petelina, Stareta, Kajuha in Štiha, svojega očeta, Nedo in Alojzija Geržiniča; seveda tudi sebe. Čeprav sem bil l. 45 star šele petnajst let in po pravu neodgovoren za svoja dejanja oz. misli, in čeprav nisem storil dotedaj nobenega dejanja, ki bi ga lahko označil kot resno zločinskega, pa sem bil strasten pristaš OF in Partije; kolikor sem gledal tedanje revolucionarne procese, sem jih odobral. Do njih sem zavzel kritično distanco šele kasneje, l. 48; morda prav zato, ker sem reflektiral usodo svojega očeta, obdolženega v enem izmed dahavskih procesov, v buchenwaldskem procesu oz. pripravi nanj. Tedaj so se mi odprle oči. Že prej, a ne dovolj radikalno; l. 47 sem bil še pripravljen sodelovati v SKOJu in zoper bivše domobrance, tudi zoper Justina Stanovnika, Pavleta Kogejja, Tineta Velikonjo itn. Od l. 48 naprej ne več. Nagodetov proces sem še gledal iz hladne distance, predvojne meščane, buržuje in politike sem odklanjal; bil sem Cankarjev, Ščukov, Maksov dedič. Od l. 48 naprej sem odklanjal enako že tudi staliniste; proces zoper Diehla, Koširja itn. se mi je gnusil. A že proces zoper Furlana, Nagodeta. Ko sem na lastne oči videl in slišal, kako Furlanov lastni sin terja za očeta smrt, Furlana nisem branil, sinovo ravnanje pa se mi je uprlo. Medtem ko sem nekaj kasneje že branil Stepišnika in Koširja; seveda ne še javno. Le v prijateljskem krogu. Na procesu sva bila skupaj z Lojzetom Kovačičem; o procesu sva mislila enako.

Obsojal sem starejšega Furlanovega sina; omenjam ga zato, da ne bo pomote, da ne bo zamenjave z mlajšim. Mnogo let kasneje - v Argentini l. 89 - sem se spomnil na to. Imam pravico, da obsojam lastnega očeta? Ne zato, ker bi verjel, da je bil gestapovec; tega nisem verjel nikoli, niti za en hip, kot tudi ne moja mati; in noben od mojih tedanjih prijateljev, ne Tit Vidmar, ne Primož Kozak, ne Dominik Smole, ne Lojze Kovačič. Ali zato, ker je bil antipartijski element, kot so mu očitati in skušali o tem nekateri prepričati tudi mene? Do Partije sem postal že pretežno ali v celoti kritičen; zato l. 48 nisem hotel prestopiti iz SKOJa, ki se je tedaj ukinil, v Partijo. Kasneje sem začel premišljevali, koliko je moj oče kriv kot bivši komunist. Dejstvo, da ga je Partija kaznovala, mučila, poniževala, sicer nekaj pomeni; je olajševalna okolnost; razkriva očetovo strahotno tragedijo⁴³. A njegovega ravnanja v 20. in 30. letih ne ukinja. Bi bilo bolj pošteno, pravičneje, prav, če bi kdo očeta v 20. in 30. letih ubil in mu s tem preprečil partijsko, se pravi zločinsko delovanje? Je pravični umor stvar, ki jo je treba posnemati?

Ta problem ni le moj osebni problem. Je osnovna tema **Matere**. Zato sem ga dolžan razviti. Tudi na zasebni ravni. Tudi v zvezi z mojim ujem. Saj je ta zgodba posredno oplazila in potolkla tudi mojega očeta⁴⁴.

OPOMBE K RAZPRAVI LETO 1940 Z VIDIKA LETA 1941

1. Leta 95 sem napisal pričujočo razpravo, ki pa je dozdaj še nisem dokončal. Zakaj ne, se ne spominjam. Ni važno; skušal ji bom dopisati potreben zaključek kot njen 2. del. Pričujoči 1. del je treba vzeti bolj kot uvod, manj kot ES analizo same drame. Prvi in drugi del nameravam objaviti v knjigi **Antika** kot Dodatek. Kot nalašč namreč dopolnjujeta - 2. del še ni napisan, a ga imam v glavi - mojo študijo o Kuretovi drami **Bog kliče!** Šele obe drami skupaj, **Bog kliče!** in Kajuhova ter Štihova **Mati**, skrajšano **KaMati**, dajeta ustrežnejšo podobo ne le lika Matere, kakor sta ga dojemali PV Deca in Leca, ampak celotnega TaSIDbŽa. Za oris tega Ža pa mi v analizi Kur(etove)D predvsem gre.

2. O vseh omenjenih SD sem prav tedaj - okrog 75 - pa tudi prej podrobno ES pisal, razprave o njih so objavljene v Razknjigah **RSD**.

3. **Odločitev** in **KaMati** sta dve Rci znotraj NOBD, analogno sta dve RazRci znotraj PVDece Kurova **Kliče** in Jelo(čniko)va **KrŠp** (**Krvava Španija**), 36 in 38.

4. Izjemno pomembna izjava. Na PVDeci sta analogno najbolj skrajn(ostn)i **KrŠp** in Kuretova **Igra o kraljestvu božjem**. Katera od teh dram je upoštevana v DaSLZu? Ali sploh niso znane-obravnavane, **KrŠp** menda niti natisnjena še ni, ali spregledane, **Kliče** in **KaMati**.

5. Tudi ti dve drami sem obdelal ES podrobno, **Krape** in **Vodo**. Tudi v zvezi s SD, ki jih 95 niti še nisem poznal in zato v razpravi o **KaMateri** ne omenjal. Moje analize so raztresene po vsej **RSD**, o istih dramah, tudi o **Krapih** in **Vodi**, sem pisal z Razstrani. Opozarjam predvsem na **RSD** knjigi **Zbogom zvezde** in **Gnila voda**.

6. **Kreature** sem ES analiziral v knjigi **ViOb**, glej **Četv-05**.

7. Tudi Bevkovega **Kajna** sem obdelal ES podrobno, v **RSD** knjigi **Zbogom zvezde**. Zadevo res poznam, iz prve roke, na osnovi minucioznega preučevanja virov, tj. samih PD. Za razliko od fBerna, glej moj Kar k tej napihnjeni, praznoglavi Osi, v razpravi o Kurovi **Kliče**. Zajedavci a la fBern živijo na račun SpS stereotipov, to so nekoliko boljši Žursti, Žursti z - res zaslužnim? - imidžem. Prepričan sem, da ni fBern, pa se ima za vrhunskega Znika, prebral nobene od dram, ki jih v teh **Opombah** omenjam. Njega zanimajo le vrhunci,

kot Inka, SrKosa ipd. ambiciozneže. Njih in mene veže komaj kaj. Smo res v istem SLZu?

8. Moja domneva verjetno drži.

9. In v **Črni orhideji**. Pred kratkim je izšla Priževa novela na isti motiv, **Ana**; v knjigi **ZD** Slpisatelj. Šele objava tu me je opomnila, da sem novelo tedaj, ko je bila napisana, okrog 50, torej pred Kocem, bral. Kaj bo zdaj, ko ima vednost o tem, storilo SLZ? Prevrednotilo Pret? Priznalo prvenstvo Prižu? Ali jo zanima le učinkovanje v DbJavi, ne pa stvar sama na sebi? Koc pride kar naprej prav, saj se ga da brati kot politicum, Priž bo izvisel. Naj se jaz lotim ES analize te novele? Sem se lotil že MrD, **Rdeče maše** itn., a brez uspeha. Kar ni politicum ali Žur - Zeitgeist -, tega ni.

10. O vsem tem sem pisal v naslednjem desetletju mnogokrat in podrobno.

11. Ostajam pri sporočilu celotnega odstavka.

12. Pa smo v bližini ReKonse. Ta pojem mi je že dolgo najbližji. **RSD** je v temelju ReKons. Glej razpravo-referat za simpozij o Kuretu.

13. Katera pa se je? Katera DaSliska? Niti LDS, ki je stranka RLHa, kaj šele Janševa, ki je zgolj prakticistična, a se pokriva s Psfundamentalizmom. Prav odsotnost sposobnosti - volje - do ARF je ena glavnih slabosti DaSlstrank. Kot da so to stranke iz AVSi ...

14. S čimer pa ni rečeno, da se ne bo kot SSL znova obudil. SSL je Tip Strna poteza IdČla.

15. In z močnimi elementi Nata, kar sem v razpravi pozabil povedati. **Jamnico** sem znova prebral pred kratkim; prav v Natpotezah je posebno močna.

16. Brez upoštevanja »logike« paradoksa, paradoksalike se Čla ne da razložiti. Čl ni le IdČl, je tudi DrČl. IdČl in DrČl pa ne gresta skup. Čl živi svojo nemožnost in vendar je odprt (Isu) Dti.

17. To je prva razlika z Materjo iz **Kliče**.

18. Lik Delavca v **Kliče**.

19. Oblika, ki jo zagovarja in kaže Kur v **IgriKB** (o **kraljestvu božjem**).

20. So pa likvidirali AngAm padalce Slskega rodu. Bali so se - Ptja-VOS je predpostavljala -, da so agenti Intelligence servisa. Mnogi so to tudi bili. Likvidirali so jih potihem, čez čas. Kar izginjali so. O tem se ni govorilo, zadeva je prišla šele kasno - po 90 - na dan.

21. Danes bi rekli: turboKpla.

22. Pri Janši prihaja v ospredje vse bolj cezarizem, bonapartizem. A ker ni vojne in ker naletava Tot na tolikere Strne težave - Slja je članica EU, odpor Žurstov itn. je močen -, je Janši vse manj važno, kaj je vsebina njegove oblasti, niti ne terja več, da bi bila Tot (Fz). Janša je vse bolj usklajen s PMLD: kakršna koli vsebina, le da so na odločilnih mestih v SDbi ljudje, ki so podrejeni Janši; da ima s tem Absmoč nad njimi, s tem oblast. Naj govorijo-mislijo njegovi podrejeni karkoli, le da pokažejo nanj, ko se jih vpraša, kdo je njihov Gos. Natančno to je nazor Župnika iz **Hlapcev**, le da ima ta obenem še Katvsebino, Janša nobene več oz. dopušča tržni lib. Se da imenovati obliko-sistem DaSlje kot (Janšev) Pvtcezarizem? Karikatura?

23. DSD je prišla 2004 na oblast morda predvsem zaradi svoje Ankurpcijske propagande. Tip: danes o korupciji molči, kajti te je v vrstah Daoblastnikov še več, kot je bilo v vrstah LDS. Kpltrgovci in podjetniki so koruptni po Stri, pred 2004 rinejo v LDS, po 2004 v Janševo stranko. Vsakokratna opozicija zastopa ideale ČIP, a so ti le maska, Hanzeljč je njihov masker. BifeProl je čez vse pripravljen korumpirati se, jezen le, ker mu oblastniki ne nudijo možnosti za to. Nepomemben je. Kjer pa more, se korumpira čez vse! Le da je ta korupcija majhne narave, a je vseljudska. DaSDb je groteska.

24. Še danes mislim tako, kot razlagam v tem poglavju. O tem sem pisal večkrat NDM v **RSD**.

25. Kasnejši naslov Šelove drame je **Sveta sarmatska kri**; dramo sem bral še v rokopisu, ko je bila še **Bukefal**. Šel jo je popravljaj, želel jo je izboljšati, a kaj bistvenega ni zmoget storiti. O **Krvi** sem pisal kasneje na ES način.

26. Najprej me je molk - Zamol - prizadeval, nato sem ga RR v nekaj meni koristnega. NDM.

27. Prav je, da sem - med prvimi - opozarjal na možnost vrnitve Fza v Sljo, da sem ga v Slji okrog 95 že prepoznaval, vendar je naslednje desetletje pokazalo, da do Prafza ni prišlo. Zakaj ne, razlagam NDM. Mnogo DSD retorike je Psfašistične, stvarnost DaSlje pa ne bistveno Razna od tiste, ko je vladala LDS. Tako DSD kot DSL sta se RR v RMgo, pač v okviru PMLD, ki vse Temdoloča.

28. Ptja je bila moja PerZg pa Zg moje Dne, MOča. Še posebej zato jo tako podrobno, tolikokrat raziskujem. Zame je Intvsebina moje DušNote, ne le ZunDbpjav. Jo sovražim in ljubim, a bistveno manj mi je pomembna na Dbravni kot na osebni. Čeprav jo analiziram kot Dbpjav. A je prenikala v IntDušNote vseh svojih članov, tudi v DušNote svojih nasprotnikov, tudi potomcev tistih, ki jih je ubi(ja)la. Ti v glavnem ne zmorejo zadobiti do nje nevtralnega distančnega stališča; jaz sem ga. Jaz sem zmoget predelati svojo - nemalo kruto - usodo, se odpovedati pristranski strasti, večina poškovancev ne, ostajajo v - zato ceninem - AnKu. Zame sodi Ptja v okvir Trage, za Justine Stanolnike v okvir Diabolije, ČB agitk, EDčev. Jaz skušam zavzeti enak odnos do **KaMatere** in do KuroveD **Bog kliče!**

29. Za takšno jo eksplicite označuje Kur(et) v **Bog kliče!** Govori o boljševikih, SvetRevi, ilegali, pripravi terorističnih dejanj itn.

30. Ta vidik je za Kura v **Kliče** Neg, a Kur ne opazi, da tudi sam ukinja Dbraven v imenu Katvesti, Katboga, Katmolitve, tj. KCe, ki je analogon Kominterni. V **Kliče** ni nič nacionalnega-narodnega, tudi v Kurovih treh **Igrah** ne, niti v **Božigri**. V tej je narodno=ljudsko. Natančnejši odgovor na to vprašanje bo dala ES analiza obeh **Kozjakov**; hranim jo za konec knjige **Antika**. Turški boji so za Slce njihova antika. V rimskih časih Slcev na tem prostoru ni bilo. Antika in srednji vek sta za Slce prav za prav ista stvar.

31. Mnogo vzrokov, najbolj pa ugodna ekonomska situacija, vlečejo Slce stran od RadDSD k zmerni Deci. DSD je pristala na vstop v EU itn. Bükova stranka dobiva le nekaj odstotkov glasov, enako Podobnikov SNcl. Ugoden trend; do kdaj bo trajal? Morda pa je ugoden predvsem zato, ker ljudje čutijo, da jim omogoča ta trend največ zaslužka, Sve, samozavesti, miru, varnosti, uspeha. Kolikšna je zares - zame - njegova vrednost?

32. V svoji Dakratitščini pišem to: Trl.

33. Tudi Vrta NaRODa se v letih, odkar sem napisal prvi del razprave o **KaMateri**, vse bolj zmanjšuje. Najlepše pokaže to razliko primerjava s Hrti, kjer je Narvidik še povsem v ospredju. SrboHrti so močno zaostali, K-da jim manjka Pot za prehod v EU. Slci kažejo neverjetno prilagodljivost globalizirani Dbi trga in Kapa. Res zgolj zato, ker so v nji - vsaj Rel - uspešni?

34. Današnja vlada v Rimu bo nujno manj nenaklonjena zamejskim Slcem, kot je bila Berlusconijeva. Med Janševo in Sanaderjevo vlado - dvema Decama - je nujno več konfliktov kot med Drnom in Račanom. Potapljač Joras, povodni mož iz Dragonje, je član Podobnikarjeve ali Bükove stranke, ne Pahorjeve. Njegov zli duh ata Starrmann - esesman - je tudi na ultraDeci.

35. Strno Hino ljudi tipa Paliazzi, mislim na Predsa Sparlamenta, je bilo vidno, ko je ta Polik, še preden je prišel na oblast, bral Dmbprisego Hitlerju, v nji pa podčrtal izjavo, da SDmbstvo - SNar - pripada »svobodni Evropi«. Kdor je živel l. 44, ve, kaj je tedaj pomenil ta izraz: bil je poudarjeno Nem(ški) konstrukt EvrNarov v boju zoper Sovjete. Za Hitlerja tudi Angli niso sodili med »svobodne narode svobodne Evrope«, bili so hlapci judovsko-semitskega Wallstreeta in interNackoma. Dvomim, da bi Togliazzi tega ne vedel. Ali pa je vedel Fornazzi, ne pa Bonazzi. Kako pravi **Stpismo**? Naj ne ve Deca, kaj dela Leca. Bistro ...

36. Ko je klal Piščance.

37. Glej Kurovo **Kliče**. Mati in sin tvorita IntDn. Ni hujše zožitve sveta kot ta, ki reducira bistvo IpKe na razmerje mati-sin. To ni le PervDč-Kld. Vodi tudi v Avz. Sin ni SAPO, niti Mati ni SAPO. Oba se hote izpraznita, da bi vanju vstopil Katbog kot SAKO-KC.

38. Ali je sploh kaj, kar zine ali nakraclja ta pametnjak, vsaj minimalno resnično? Vendar ta podnivojskost ni Tip le za Blažka; je znak za vso DSD. Kar piše dr. Markež, sodi k Ruglju. Namesto da bi se fant posvetil recimo boksu ali dvigovanju uteži ali vsaj pretepanju ciganov, nastopa kot intelektuallec. Kako se Markeca rešiti? Ga poslati za veleposlanika v Kongo, med gorile?

39. Kar se dogaja s Petanom zadnje desetletje, je tragikomično, predvsem pa nagnusno. Pri malokom je tako jasno viden EtNotzlom Osi. Ker ni uspel, kot si je želel, je začel onemoglo sovražiti. Kar zganja zoper DSL, kar piše o Totu, so pamfleti najbolj Pvtzakotnega, mizernega rumenega tiska. Ni tudi on kandidat za Ruglja ali za psihiatrijo? To je še posebej žalostno: da se DSD tako »sroza« v intelektualno in Morbedo. Skoraj sram me je, da sem Petana v **RSD** obravnaval tako resno; zmotil sem se. Da sem fBerna tako dolgo toleriral; iz oportunitizma. - Domislil sem se, da bi dal fBernu žlahtnejši vzdevek: recimo Fehtfrancelj. Fehta - prosjači (bernik pomeni berač) za naslove in časti. Mar res pisari celo lokalnim filatelističnim društvom, naj bi ga imenovala za častnega Predsa? Je res že dvojni častni Preds vseSlškega društva žnidarjev in šuštarjev? Bo res na letošnji Suštarski nedelji plesal s pop lepoticami na cirkuškem kolesu? Je res postal lani Biooč 10-ih Slčkov, dokazujoč svojo Seksposobnost tudi na TeVe svingerskih srečanjih? Sta res kandidata za naslov najbolj seksi Slca - mačota - on in koprski Juri Aureus, Čl z zlatim kurcem? Ne, ne, vse to so obrekovanja, ki pa jih širi menda sam Fehtfrancelj, vedoč - o stari cinik! -, da bodo kmalu po njegovi Si prešla v legendo.

40. Ko sem pisal razpravo o **KaMateri**, še nisem poznal Kreftove drame **Lo 1905**. V ES analizi te drame, glej **RSD** knjigo **VolZim**, opisujem in komentiram analogno situacijo. Bogve, če sta Kajuh in Štih poznala **Lo-05**? Dvomim. Verjetneje je, da je vzel Kreft motiv iz kakega sovjetskega romana ali pa že iz ruske lite med 1905 in 1914.

41. Z MOčem sem se intenzivneje ukvarjal šele kasneje, tudi na osnovi zasliševanj iz zapora 48-49, mi jih je fotokopirana poslal Filipič. Prav MOč me je v zadnjih letih najbolj obremenil, me skoraj pobil. Ne zamerim mu, nasprotno, jemljem za K-milost, da moram reševati njegov problem. Ni pa bilo nujno, da bi to breme vzdržal, majalo me je. A sem muko premagal, kot ostale muke. Danes sem - za nekaj časa - spet iz vode, ne potapljam se več. Do kdaj? Kdaj me bo zajela nova poplava nesmisla in zla?

42. Tako skušam obravnavati MOča.

43. Kasneje, ko mi je Filipič dostavil ta dokument, pa je postajal MOč v mojih očeh problematičen zaradi podpisa sodelovanja z OZNO, čeprav je jasno, da so ga od njega izsilili z mučenjem in da ni nujno, da bi koga ovajal, ko se je vrnil na prostost. A sam podpis tega dokumenta, ki mi ga je ves čas zanikal, me je načel v temelju. MOč ni bil rehabilitiran niti v obravnavi dahavskih procesov po letu 70, niti kot »sodelavec« OZNE. Filipič njegovega položaja v zaporu 48-49 ni razložil, kot je obljubljal, da bo naredil v **Zborniku** o MOču. Kolikor ga je mogel, ga je potunkal v blato. Zakaj? Še danes ima ves material o MOču, izvabil mi ga je, češ da bo napisal študijo o njem, zdaj pa na moje

zahteve, naj mi gradivo vrne, sploh ne odgovarja. - A sem tudi to Filipičevo dejanje in dejanje SZgarjev, ki so ga tolerirali, preboleli, predelali, premagali. Sem res zmagovalec?

44. NTM sem se leta 95 ustavil. Uvod v ES razpravo sem napisal, same ES analize pa ne. Zato se je lotim jutri.

MODROSLOVNA RAZREŠITEV PROBLEMA DRUŽBE IN ČLOVEKA I

(ob Reharjevi **Nekje na Jutrovem**)

1

Tudi letnica - čas - Nasta Reh(ar)eve drame (podnaslovljene »Tragikomedija v verzih«, celo rimanih, napisal Abdul ben Raheer, pride od die Rache, Maščevanje, torej Maščevalec?) **Nekje na Jutrovem** ni znana. Glede na ES analizo drame bi njen Nast postavil v čas po tem, ko se je Reh vrnil iz PoVzapura, umrl je leta 1969. Iz nekaterih verzov se kaže, kot da je prebral **SAnto**; najustreznejši datum bi bil okrog 62, recimo med 55, ko pride v SKulJavi do Ideolpreobrata, uprizoritve SeH SD, **Žoga, Zgodba**, in sredo 60-let, ko prodre RMg.

Nekje je odgovor na vso prejšnjo RehD, tako na prve 3 PV in MV-II drame, na **Učl(ovečenje)**, **Na mrtvem tiru** in **September**, a tudi na obe, baje napisani v PoV zaporu ali tik po njem, na **Karantansko** in **Panonsko tragedijo**. S tem je **Nekje** odgovor na SD-20, SD-30 in 40, sklep vseh teh obdobj in (Ma)PSt blokov. To me upravičuje, da jo obravnavam NTM; po **Učlu** in **Tiru** v isti knjigi. **Tir** dejansko ne zanika **Učla**, le Psvero - Psupanje - iz AbstPvtza DušNote prenese v Rel DbRazr okolje; NŽ (novo Ž) ni le v srcu-misli, ampak nekako tudi v grupi, vendar ne dovolj odločno, da bi postalo temelj DbZg akcije, recimo LReve. Tak temelj postane v **KarantTragi** kot MaPSt SNcla.

Nekje ni bilo dozdej še niti objavljeno niti uprizorjeno; navajam-analiziram iz tipkopisa. Psevdonim, pod katerim je prezentirano, ni težko berljiv: Raheer=Rehar. Rehu se je že zgodilo, da so njegove tekste pripisali drugim; dokaz strokovne usposobljenosti uradnih LZgarjev, recimo Fischerja, ki je Rehov dramski tekst pripisal NOBD-anonimusu.

Čas med 55 in 65 je pomenil tudi za Rehovo Gene možnost obračuna s Preto; predvsem NOBDramatikov z lastnimi NOBD(ramami), Torka(rja) s **Prz**, Zupa(na) z **Rojstvom** itn. Poleg **Zgodbe** in **Delirija** so nastajale drame kot (Zupov) **AleksPR**, Ocvirkova **Mati na pogorišču**, (Miheličeve) **Veverica ne more umreti** ipd. Vsaka od njih ima svoj sklep oz. ponudbo rešitve Čl(oštv)a po tem, ko se je razkrilo, da je bil projekt Ptje in z njim LR slep strel v nebo. **AleksPR** se vrača k preprosti Prttovarišiji, **Delirij** k srcu DČa, **Zgodba** išče v fantastiko; v glavnem zmaguje SeH. Reh je tu odločnejši. Do DbZge je enako Krit kot **Delirij**, a na SeH srce ne da nič. Tudi na PerČto ne, kot recimo Cajnk(ar) v **Zvest(ob)i**, 54, prav tako odgovoru na NOBD **ZaŠvo**. Reh ve, da je domišljija - pa naj bo še tako razkošna, kot je Javorškova - izmislek, konstrukt. Reh obstane pred spoznanjem o popolni brezupnosti sveta - ne le TSa, ampak vsakršnega, kajti Tre zanj ni; svet in Čl sodita v zakon VŠa (Vespovračanja).

Vse ostaja isto, kot je bilo, to isto pa je slabo, napačno, bedno, ničesno. Čl si prizadeva, da bi ustvaril NŽ, Nsvet, PozDbo, živijo tudi Heri, a vse zamen, Here pobijejo, Heri so tudi fanatiki bolj SZSL tipa, »prerok nove ere« Selim iz **Nekje**. Kar oznanjajo, je po besedah lepo, a v stvarnosti - Dbi - neizvedljivo. Vladajo Cinoblastniki, teroristi, ki se med sabo pobijajo, DŽV, EDč, a v bistvu MimDč smodel. Nazadnje je vseeno, kdo od njih vlada. Morda so tisti, ki prihajajo gor s Krito prejšnjih despotov, od teh še hujši tirani; Ptja od KČe. Reh ponovi spoznanje Kristana, ki je v eni svojih zadnjih dram pred odhodom v ZDA, v **Kraljevanju**, 1901, tako rekoč izgubil vero v dejanski napredek Čl(oštv)a; v ZDA se je Pvtz.

Že v začetku je treba poudariti, da velja Rehova Krita Čla le za TotDbe; Kristan ni živel v TotDbi, stara Avsa je bila nemalo LD. Zdi se, da je bil Kristan v **Kraljevanju** bolj Krit do Nasta boljše vizma, LReve kot zamenjave SoD LDbe, ki je v zavesti Člove prave narave rajši izbirala možnost malih popravkov te narave, strpnosti, modre skepse, kot pa da bi terjala kako veliko Zgspremembo. Konec **Nekje** je Rad negacija **Učla**, **Tira** itn. Čl sicer lahko naredi Sm v veri, da bo prešel v nebesa ali v Ideasvet, lahko veruje v NŽ, lahko se odloča za samokaznovanje s samoopovedjo (**Sept**), a vse to so njegova Pvt SSL. Nimajo vpliva na stvarni potek sveta in družb; so le Subj(ektivne) reakcije nanj. Reh začne z Infom med Nihom in Vero, **Učl**, konča z Radskepso, **Nekje**. Tako bi končal tudi Tork, čeprav 2 desetletji mlajši od Reha, če ne bi v njem vztrajala samoljubna komponenta Mašča, alibiziranega v Rad retoričnem pravičništvu Morkritika sveta. Tork do konca godrnja, se pritožuje, se vsiljuje in terja-prosjači, da bi bil za svojo veličino nagrajen, uspešen kot Džposlanec ali kakor koli, le v kot se ne da spraviti, rob Dbe doživlja kot (ne tako hud) zapor Stl tipa. Tork je primer neplemenitega Agrčklzd aktivizma, karikatura NOBDramatikov oz. LRevarjev, medtem ko Reh pristane na to, da Čl nima možnosti za Poz uspeh. V Rehu je bistveno več plemenitosti oz. manj sramotnega vsiljevanja, ponujanja, tekme, kakršna je ponavadi Tip za najstnike in mlade samce. Reh se je v PoV zaporu nekaj naučil, Tork nič. Zato je ostal Tork v središču KulPol dogajanja PoV SZge, vse do Si, več kot pol Stola, za Reha, ki se je dostojanstveno umaknil, pa ne ve nihče. Db živi od sten in komarjev tipa Tork; modreci tipa Reh je ne zanimajo, ker je ne spodbadajo, ker se ne udeležujejo njenega ništrca.

Db bi propadla, če bi zmagalo spoznanje, kakršno opeva-prepeva - v Trivkabaretnih verzih-songih - »sultanova favoritka« Sulejka, lepa priležnica, ki gre z vsakim vladarjem v posteljo; iz skepse dela zase korist, medtem ko se je Reh umaknil. Z Rehom najbrž tudi »dvorni norec« Jusuf, Rehov alter ego, rezoner. Iz skepse - pri cinikih - lahko nastane najbolj surova zvrst nasilnežev; lahko pa tudi blag umik iz trušča sveta, kot ga je storil Majc PoV, že na koncu MV-II, glej **Revolucijo**. A Majc veruje v Tr, **Meho**, 44, Mrak enako, **Rdeča maša**, 44-45, tudi še v **Herodesu Magnusu**, 67, Reh ne. Cajn veruje v EtKršVrte, **Zvest(oba)**, ki so utemeljene na Katbogu, Reh ne. Rehova drža je najtežja: ne pasti v Cin, a ne se pustiti - sam sebe - še naprej vleči za nos.

Med 55 in 65 se konča eno obdobje SZge oz. Zg SIzi: obdobje Dbvere. Tej veri se odrečejo vsi, od najstarejših do najmlajših, od Reha, ki ima tedaj čez 60 let, do Božiča, ki jih ima 25. V tem desetletju dramatiki preigrajo-uprizorijo tako rekoč vse možne scenarije (poskusov) rešitve, noben ne pripelje nikamor; razen tistih, ki utemeljijo Is Dti, **Sfanta** itn., a še ti dramatiki kasneje klonejo,

Dine z **Igro za igro**, Priž z **Direktorjem**, Strniša z **Driado**, Rožanc z **Lectio divina** in s **Prizori s hudičem**. Celo Mrak s koncem **Orfeja**, ki je ugotovitev - priznanje - strahotnega poloma Mrakovih pričakovanj: iz Isa Dti, **Herodes**, se Mrak RR - scvrkne - v Dbangažiranca, kakršen je bil dr. Dragič v ČD **Vicah**.

Ni čudno, da je tej kompletni polomiji celotne epohe (od **MicMata** do Tauferjevega **Prometeja**) sledila RMg, tj. lud, nato njegove Raz oblike, Jovanovičevi **Norci**, že Božičev **Vojak Jošt**, ki ga **ni**, torej Nih. Reh se na tej meji ustavi; res je, da tudi kmalu, pred koncem 60-let, umre; načeloma - Strno - bi iz skepse **Nekje** lahko nastala ludRMg, analogna kot je v RudolfD, glej **Celjskega grofa na žrebcu** in **Veroniko**. Če ni nič resnično, je vse dovoljeno, tudi zamenjava DbZg stvarnosti s svetom blodnjave domišljije-izmišljije, glej Javorškovo **Vesetje do življenja** in Božičevo **Paniko**. Ta domišljija je lahko ludigra, glej Jovanovičeve **Znamke, nakar še Emilija** ali Wudlerjevega **Odprite vrata, Oskar prihaja**. Da bi slikal to pajacerijo, se je Rehu uprlo; za to ni bil več zainteresiran. Da bi vztrajal pri vmešavanju v Dbo, bi moral imeti do neznosnosti samoljuben značaj in presežek Vitza, kot ga je imel Tork. Manj stremljiv se je umaknil. **Nekje** je Rehov facit, predsmrtno sporočilo, a tudi facit obdobja SZge, ki se je začelo z vero v OžKld SNla, **Micka**, in v samoumevno moč Rkdl ambicije, povzpetništva SMeša, ki bi rado bivalo v gradu, pa čeprav zaenkrat še(le) kot služabnik, **Mat**. Z LRevo so se hlapci preselili v gradove, bili prepričani, da so postali plemiči-elita, v Resi pa so postali tirani, PolitKoms iz **Afere**, in pajaci, **Suženj akcije**. RMg je ARF-spoznanje, da je Čl pajac, ki pa si Ž osladi z Užem, **Plejboji**. DaSlja je dežela pajacev, nizkotnih Rkdl povzpeticov, tapecirmajstrov; ZnaSi za DaSlca sta Orionlužar in Dadasov šef. V njiju se je RR nekoč tako simpatični Lin(hart)ov Mat, LinNežka pa v odurno baburo Bernardino Lorenci, vulgo lastnico bordela iz spodnje Pičke; to ime zastopa seveda celokupno Sljo. Ne **Lipicanija**, kot jo imenujeta na Kritposmehljiv način Fritz in na blodno poveličevalen BNak, ampak Pičkanija.

Po svoje je duhovito, da je dal isto spoznanje Reh na jezik TrivSulejki in pajacu Jusufu, ki se ludira kot Rudolfov ceremonijar. **Nekje** se končuje s temi cenenimi, a kar točnimi verzi; oz. bili bi točni, če ne bi bilo Tr-Dti. Sulejka »z odaliskami, ki pojo in plešejo«, v duhu Bartolovega Trivromana-drame **Alamut**: »Enkrat sem in enkrat tja«, a ne v duhu **Kralja Matjaža**, Narpesmi, ki bi bila rada Herep, ne kot boj s Turki. »Spet nazaj in spet naprej.« Naprej: v SocKom, ki je pekel, nazaj v LD, ki je kloaka. »Vrti se in nič ne šteje«; vrti se, da se ne boš ustavil, dognal, kje si in da je vse zaman, omamljaj se in samoizgubljal! »vse gre tudi brez tega.« Brez štetja-računanja-spoznanja, kaj je kaj; geslo luda. »Če kdo obleži na tleh«, Reh je pa MOč pa še veliko drugih, ki so jih pohodili Ptja, oznovci in Boris Kraigher, »raj ne neha ni za hip« - Reh ne zapiše: rej (ples), ampak raj(anje), ki je tudi nadomestno ime za nebesa; svet kot nebesa? Da, da. Baš koga briga, kdo je obležal pod nogami teptajočih plesalcev. (Ne govorim zase, mene niso pohodili, umaknil sem se jim, ko so to poskušali. Premaknil sem se na breg, kjer me poplava ne doseže.) »Točno kot srca utrip/ gre naprej iz joka v smeh.« Iz **Čečkov** - tudi iz Lampito - v retorični in karnistični razvrat **Igre za igro**. (Ubogi Dine, kje je končal!) »Kakor zdaj se vekomaj/ svitu bo umikal mrak«, leta 1945 pa leta 1789 pa 1848 pa zmerom, ko so ljudje prepričani, da so premagali usodo, »mraku svit«, kot leta 1945 in po odhodu Francozov - po koncu Ilirskih provinc itn. - »in le bedak/ veruje v

nenehni dan«. Konec **Učla** je ena sama apoteoza »nenehnega dne«, Abs Svetle, tako močne, da zaslepi vid, da Čla oslepi.

Razumni facit, ki sledi iz **Nekje**, je, da se da - da bi se morda dalo laže (modreje, z manj absurdnega Trpa) preživeti v LD; tudi zato jo je Reh 45 obnavljal. Njene vrnitve 90 ni doživel. A jo je pripravljaj; zaslužil bi v Marpurgu spominsko ploščo precej bolj kot divizijski general Janez J. Švajncer. Plošče seveda ne bo, razen morda torte dreka, ki ga bo nasral njegov vnuk Iggrallec pred SNG Dramo; u-sranje=u-človečenje. A hvala bogu Reha ne bodo našli **Na mrtvem tiru**, skril se je **Nekje na Jutrovem**. Upam, da ga niso pod sabo pokopali cunamiji pravkaršnjega potresa na stičišču Alg-kultur, tudi Musla, v katero je oblekel svoja zelo Slska - in splošnočloveško veljavna - spoznanja.

Kar pove Sulejka v Trivverzih, pove Jusuf bolj poučno-modro; govori tik pred Sulejko, pred samim koncem drame - ljudu, kar je še dodatna Ira: »Pomiri se, o verno, vdano ljudstvo!« Ljud ni niti verno niti vdano, ampak vsestransko ničvredno, tolpa hlapcev in klavcev, Izdov in bedakov, pohlepnežev in strahopetcev. (Bi se strinjal; po tej plati sem kar se da daleč od NOBD MaPSte, čeprav obenem vem, da zna postati isto ljud grupa Herov, požrtvovalnih Snikov in blagih ljudi. Oboje hkrati, kot je oboje sam Čl. Ravno to je poteza, zaradi katere Člu ni mogoče zaupati. Ni Id, ampak Anld, Dč, s tem pa vrsta Rc: RazkrDč, PrepDč, EDč itn. Sámó IdB je postavljeno na napačen temelj.)

Zato je celo pojem-Vrta SAPOe vprašljiva; ni odveč o tem spregovoriti prav NTM. Dozdaj sem SAPO izključno le zagovarjal; čas je, da jo pokažem tudi v Kritzrcalu. Iz lastnega EkP izkustva in iz osebnega opazovanja ostalih vem, da Čl ni ne S ne A. Njegova Sv je omejena, glede na nujnost ali Konto - usodo - je minimalna, kolikor pa Svo ima, je večkrat bolj samovolja kot odgovorna Sv. Analogno je z njegovo A(avtonomijo) (z EiA). V TSu komaj kaj more; več v svojih SZSL blodnjah-konstrukti, bistveno manj v banalni stvarnosti. V glavnem ga določa okolje, fizika, Notnačelo, ki je Ž (AgrEkzld). Kot Psk je komaj kaj več kot le nasprotje Kola. Bistveno manj je oseba (Per) kot Reč. Facit? Katastrofalen z vidika predpostavke-Vrte, da je Čl SAPO. V bistvu je SAPO komaj kaj več kot Pld; da je SAKO Kld, pa je že dolgo jasno.

SAPO je Poz Vrta, redko kdo jo dosega, le z vidika Čla kot hlapca, Masbitja, reificiranega blaga. SAPO je temelj, s katerega - če ga Čl Ponot - je mogoče začeti razmišljati o Člu-drži onkraj IdB-IdMa. SAPO omogoča ARF, s tem pot Isa Dti, glej Tonetovo odločitev, da neha biti hlapec v UZn instituciji, na univerzi, ki jo določata Ptja in MM-SSS, Dinetovo **Potovanje**, moja EkP izkušnja 55. A ko - redko - doseže SAPO, je Čl šele v možnosti, da zasluti onkrajnost sebe kot IdČla; tej onkrajnosti se reče Tr, neznanskost, Dt, UnBDr ipd. Ne sme iskati več Sve, več EiA, biti bolj Psk in bolj oseba; če bo krepil te 3 Vrte-poteze, bo obenem krepil tudi njihova nasprotja. Iskati mora onkraj parov: Sv-neSv, A-sužnost, Psk-Kol, oseba-reč. Zato so Ete Perodgovornosti le vrh Meš - NKNM, Kant - Ideole (RLHa), ne pa Prasmer. Can je slutil, o čemer govorim, 5. dejanje **Hlapcev**, **CanVida**, enako Majc v **Ženinu** na NegKrit način, Mrak v **Blagru premagancev**. A gre šele za slutnjo, kot v moji DgFiji-DgĖti, ki je le poskus artikulacije nečesa, kar se še pretežno izmika določilom oz. česar z določanjem najbrž sploh ni mogoče zajeti-imenovati. Oba izraza - zajeti in imenovati - sta s stališča DgFije napačna. A ne morem uporabljati drugih, ker jih ne posedujem, ker jih le slutim vmes med pomeni, ki so Ide oz. kot AnIde-

Dč luknje v nekaj. Torej bi vendar moral imenovati točko-držo, katero slutim, a ni Id s SAPO. Se bojim imenovati jo, da ne bi že v začetku padel v nastavljeno mi past? A kako govoriti o nečem, če to ni imenovano?

Jusuf nadaljuje: »In ne zameri prehudo nam vrinka,/ ki je zašel ko v noči svit utrinka/ v tragedijo to našo dosti mračno.« **Nekje** brez dvoma je tudi Traga; pobijejo sultana (Saladina) in preroka (Selima). **Nekje** je tudi Mo(ralite)ta, parodija-groteska in alegorija; vse te oznake in še kakšna se v drami družijo. Drama ni RealD, v Realzu ni zadevnih vrinkov, ti sodijo v Kode. »Kot se ti hoče: smej se ali joči,/ ker vse je v tem, kako se kdo odloči.«

Tudi NOBD temelji na odločitvah, razločuje med pravimi in napačnimi; prav se odloči Tilih v Pah(orj)evem **Čas je dozorel**, napačno Milan v **Prz**; pred obema sta obe možnosti. Odločitve so posledica Stre Sve, ki je vrhovna Vrta v RLHu, že v Kršu, ne pa v PS-sistemih, kjer je Čl (še)le ud občestva. Razlika med NOBD tipom odločitev in tipom v **Nekje** je bistvena; oba tipa izhajata iz RLHa, iz predpostavke Sve. V NOBD je navzoča jasna - objektivna, v DbZgi zapisana - razlika med Poz in Neg, enako je v KMg-SPED, brat Stotnik se odloča prav, brat polkovnik Igor narobe, Vomb(ergarj)ev **Napad**. V **Nekje** pa razlike med prav in neprav ni več; vseeno je, kako - za kaj - se odločaš. Svet se vrti okrog svoje osi, enkrat je zgoraj ta opcija, drugič druga, med obema se načelno ne da razločiti. (Tako sem mislil že od jeseni 45 naprej; skoz vse Ž sem se s težavo boril zoper ta svoj primarni AMor Rltz-Nih.) Ubijejo oba, sultana in preroka, ubilo se bo oba, prejšnjega vladarja (tokrat je to sultan), prejšnje vladarje, Natlačena v **Justifikaciji**, in naslednje, prej ko prej tudi Abdula Malika, Čaučeska; kot so Cezarja in Bruta, glej Shakespearjevega **Julija Cezarja**, Hamletovega očeta in strica Klavdija, **Hamlet**, Laja in Ojdipa, **Kralj Ojdip** (Ojdip se je destituiral sam, kot se je Ribičič). Sultan ubija in odpušča, prerok uči ljezen, **AlekPR** se vrne k Pratovališji, Mirko Košir se umakne, a mu nič ne pomaga, kosmata roka se stegne za njim, ga posadi na Goli otok, kjer ga v noči likvidira. Kar koli storiš, je vseeno; Konta odloča, ali te ubijejo, kot Simona v **Aferi**, ali izpustijo na PsSvo, kot Sigis(mund)a v **Dia**. A če presojava tako, je nazadnje vseeno, za kaj si se odločil. Čl-SAPO je enako šibak, tako malo vpliva na poteze Konte (usode), da so njegove akcije-prizadevanja SSL. Ne vemo niti tega, kdo ima prav in kaj je prav. Prerok Selim uči odpuščanje, strpnost, ljezen, a njegov nauk nima nobenih Etvrednih in učinkovitih nasledkov; zdi se, da je le Pvtz. Reh ni mogel priti do temačnejših sklepov, kot je prišel v **Nekje**. Pridružil se je AD SPD, Pritezi-PSt-poslanici v **Dia**.

Vse je v tem, da eden »vidi v resnem smešno«, drugi »v smešnem resno/ v krivici dobro, v dobrem pa krivico.« Ptja dela mnogim očitno Kri(vi)co, tudi Rehu (in MOču); pa je prepričana, da dela dobro. Reh je bil gotovo prepričan, ko je čemel v PoV Ptjaporu, da mu oblast dela Krico (enako jaz, da jo dela MOču pa še komu); v Dobrem za Ptjo sem detektiral zlo za Čla. Kasneje se je skazalo, da sva imela z Rehom prav, jaz sem celo doživel, da so začeli bivši Komsti-oznovci-nasilneži o svojih dejanjih, ki so jih PoV razglašali za (celo Et) zasluge, molčati, jih Prikr, nekateri celo spodbijati. Pa? Miran Potrč je bil Preds parlamenta pod Ptjo, po 90 je spet eden vodilnih SPolikov; kakor kdaj. Niti na misel mu ne pride, da bi obsodil Ptjsistem kot zločinski, da bi z ARF-AK Javrazkril-priznal svojo GhKo, vsaj odgovornost. Kot ne pride Josephu Bernicku na misel, da bi priznal svoje - najbrž več kot le tiho - sodelovanje-sporazum z GESTAPOm. Vsi so borci za dobro SNla, soustanovitelji SNDže. Kaj me družijo s

takšnimi ljudmi, ki niso izjeme, ampak pravila? Hočem živeti z njimi, med njimi, v njihovi SND-Dbi? Moram, če hočem preživeti. A s studom v srcu. Pa? Kaj to koga briga? Mene zanje ni; zanje ni ničesar, kar jih ne ogroža ali potrjuje v njihovem boju za oblast, boju, ki je tema tudi drame **Nekje**.

Reh je logičen in trden: »Tragedija se s tem ne spremeni: in igra se menjaje nadaljuje.« Tork kot PriSeH ideolog tega ni bil zmožen: da bi kot Reh videl v (celo lastni) Tragi Kodo; Tork se je ves čas Ideaheroiziral, tudi zato ga je občinstvo sprejelo, z njim se je ldn, TorkIdeola mu je koristila, medtem ko mu je RehResa spodbijala tla pod nogami. Če je tako, kot ugotavlja v **Nekje** Reh, je vse zaman. Čemu potem živeti? Bolje je verovati - delati se, da veruješ, prepričevati se, da je takšna vera resnična - v uresničljivost konstruktov, ki da so nad Kodo in Trago. Takšno SSL jim je kot stvarnost prodajal Drnovšek, zdaj jim jo Janša; to je naloga Polikov: slepariti. Urejati Ž- Dbo, a na osnovi SSL prepričanj, da se da uspeti, razložiti Poz od Neg (kar delam jaz, je seveda Poz, kar dela moj tekmeč, je seveda Neg). Db-svet kot ena sama goljufija? Komična? Niti ne. **Nekje** je mnogo bolj - celo pusta - Mota kot bliskava Koda. Kodo je obnovila RMg, ki se je delala, kot da ne ve ničesar o PretZgi, o Golem otoku, o StlPtji. Šele ker je lahko Jesih izbrisal vso Pretvrednost, ker se je lahko postavil v držo NeČi otroka, ki se zabava, je lahko napisal - v začetku 70-let - **Sadeže pravice**. Bili so **grenki** le po besedi, retorično; IVJ, ki je dosegla v JesihD vrh, ne zmore vzpostaviti razlike med grenkobo in sladkostjo. Osamosvojeni jezik (znotrajtekstualizem, ki mu je tedaj kot ideolog pripadal DaSDS velikan Zorn) je zgolj sladki jezik. Stavil sem na BNaka, ker sem upal, da je vrnil v jezik ob lepi IVJ-retoriki tudi njegovo grenko Trag razsežnost, glej **Kasandro**, a sem se zmotil. Skoz Pvtz ErS regresa v V(loga) FP trubadurstva je vrnil Pssvet, Sim, postal ideolog PMLD. DaSliski neoleteater sodi v to goljufivo obnovo resničnosti, ki je le (za)igrana. **Kasandra** je bila poskus, a iz njega nič ne sledi. Dlje od BNaka je prišel IvSvet: v Inf med Avz (avtizmom) in njegovo ARF, glej **Šeherezado** in **O svitu zlo**. A to je ARF slepe ulice - Mrtvega tira -, ne slutnja Dti.

»Igra se nadaljuje!«, Reh uvaja **Sadeže**, »ker hkrati vsem ustreči ni mogoče«. Reh ne ustreza vsem, a jih naredi vse za enakopravne, morda celo za enakovredne: Saladina, Selima, Malika ... Ni prišel do te točke tudi BNak v **Hiši iz kart**, 1988? Pa vendar skušata Jusuf in Reh najti nekak red, ki bi nadomeščal Eto; se jima posreči? »Važnejše od tega je razporedje,/ ki naj skrbi za to, da si sosedje/ ne bodo hudodelci in svetniki.« Takšno razporedje je nekako udejanjeno v LDPM, v Dbi, ki ne temelji več ne na Resi, ne na Eti, le na tako pojmovanih ČIP, ki Prikr(ivajo) Pvtz-odnose, Ut interese, razumljene kot najbolj splošne (SpS), zagotavljane v povprečju, nikakor pa ne glede na Pske-SAPO. Eto kot PerNoto je zamenjal Kap, ta pa je - razen v točki UmKapa kot eksperimentalnega - pravilo-merilo učinkovitosti (performance) gospodarstva, torej proizvodnje stvari, kjer ljudje kot stvari - postvarili - proizvajajo stvari, tj. sebe kot postvarele; skrajna reifikacija kot Resa reizma (RMge). BNak je napisal **Kasandro**, ker se je ustrašil konsekvenc **Hiše iz kart**; bo napisal analogno **Kasandro** tudi MatZup po **Hodniku**, ki je analogon **Hiši iz kart**? BNak bi mogel po **Kasandri** pasti k MödD, k cennemu neolemoralizmu, **Podnajemnik** itn. To so glede na Reha in **Nekje** že hudi Intel in Etpadci v epigonstvo in cenenost plitvega moralizma.

Jusuf razglablja: »zakaj za prve« - hudodelce - »prostor je na zemlji,/ za druge v raju.« To zveni hudo Cin. KC je skušala to CinReso RR, z liki Snikov je skušala naseliti tudi TS-zemljo, uspeh pa je bil le delen-začasen. Mnoge je animirala, da so se odločili za askezo, **Tarbulo**, Trpina iz **Provizorja**, a kaj, ko so postali ti predvsem alibi za Cingospodarje, za oblastnike, ki so v KCi naprej vladali, za Rodeurje in Ocvirk-Štuhce, za Grille in Mirkuce. Glede na Danesposobnost KCe, da bi začutila Boga, je nazadnje vseeno, ali ima v svojih vrstah kakšnega asketa ali ne. Če je asket sladki Štrukeljček, je zadeva Koda; če je Snik Janezek Krištofov Frater, je zadeva groteska. Veliko sem stavil na Gržana, a kam je prijadral? Do psihoterapevta za narkiče, kar je z ES stališča hvalevredno, kaj več kot blaženje Čl nemoči pa ni.

Kaj svetuje Jusuf? »Prav zato ne jemlji/ nihče pravice sodbe si med njimi,/ če noče se zameriti obojim«, kot se je prerok Selim. Možno je tudi ne ozirati se na to, kaj kdo - DabDb - misli o meni; v LDPM se to da, v TotDbah (pod Ptjo in KC) se to ni dalo. A takšno neoziranje, ki je mogoče na robu Dbe, je navsezadnje brez pomena. Marginallec je Zamol(čan); kar govorim-pišem jaz, je popolnoma v prazno, vseeno je, kaj govorim, moja beseda - njen smisel, njeno sporočilo - je, kot da ga ni. Z MBP sem preživel desetletja, v zelo osebnih, celo v Intodnosih, pa? V meni so gledali nekoga povsem Dgč, kot sem bil; pred nedavnim sem imel celo konflikt z Brezzobarjem, ker me je znova skušal poriniti v slavistično povprečje, v jezik brez kratic, v pisanje »za ljudi«. Ne odneha, ne on ne ostali; mislim na tiste, ki me sploh še vidijo oz. ki se jim s svojo problematiko vsilim. Vseeno je, ali se zamerjam obojim ali nikomur. LDPM je dozdej najbolj popolna Db razresničenja. Brezzobar piše SB v Menartove pesmice, Grdina skupaj z Zadrom izdaja cvetoberje SIPzje, ki ne upoštevajo Zagoričnika in so bolj breviri za Pvt nesrečne slavistke, nekoč beroče Gradnika in Minattija; če je danes še kje kaka taka, če niso vse čez dan mile Jere, ponoči pa si služijo banalen denar v duhu **Odčaranega sveta**?

»Če stvar postavimo na to zreljšče,/ je Selimova smrt le razmejišče/ med rajskim in med zemeljskim gospodstvom.« Ekonomija reda in Ete; DČ v nebesih, ZČ na TSu. »In vse je za obojno v lepem redu.« Drža KCe. »Zmešnjave bo zdaj konec, dokler Alah/ ne pošlje nam spet novega ujetnika,/ ki bo za svet prav takovšna spotika/ kot vsak čez mero vnet odrešenik.« Sem sam res želel okrog 88 postati tak - Selimu podoben - Odrešenik? Nisem učil podobne Ete? (O tem v naslednjem poglavju.) Me je kdo vzel zares? Nihče! Sem želel, da me vzame kdo zares? Želel sem, a ne, da bi bil kot Selim, kot prerok Gibanja. Preveč od blizu - od znotraj - sem doživel, kaj je takšno Gibanje, kakšno Os mora imeti prerok, verjeti sam sebi (kot si je v prvi fazi Puč, v drugi, od 86 do Si, ne več), biti aktivist v Dbi. Vsega tega nisem bil sposoben, a ne le zaradi svojih Pvtlastnosti; bolj zato, ker sem temu SZSL čustvovanju odrasel; sem le posledica izkustev zmagovite in obenem - po vsebini - ponesrečene lReve. Sem sin MOča, ki je že sam doživel - skoraj tudi dojel - nesmisel lReve, le priznati si tega ni upal. Jaz sem član MGGe, ta se je izrazila v **Dia**, **Aferi**, **SAnti**, **ZiKu** itn.; ne morem biti kreten kot Pevec Maaatere Kuntner in cinik kot pedofil Janša (pedofil v globljem-Db pomenu, Poliki ljubijo ljud kot otroke, uživajo, da lahko zapeljujejo NeČi tepce, točneje: tepce, ki se imajo zaradi naivnosti za NeČi bitja). In nočem biti tak. Zame igra sveta, kakršno opisuje Reh v **Nekje**, in se dejansko odvija kar naprej na Dbravni, ni ne zabavna ne privlačna ne vredna obstoja. Čloštvo, kot nastopa v **Nekje**, je

zame odvečno. Niti s prstom ne bi mignil, če bi ga odnesel velik cunami. Odrašeni a la Selim sodijo v predPM svet. Tudi Janša kot kandidat za takšnega Zveličarja-preroka ni uspel; šele kot pragmatični Polik, ki je nadomestil utrujenega Drnolška. Ta je skoraj že zadremal, Janši se še ljubi. Janšo ženejo manj pomembni, zasebni vzgibi, a ravno zaradi tega je skladen z DaSljo, njeno PMLD, ki je nepomembnost kot takšna.

Jusuf končuje: »Zato zaključimo zdaj to slovesnost/ tako, da v skladu z večno bo resnico,/ ki daje do te sodbe nam pravico:/ Vse je le ples, vrtenje semkaj-tjakaj,/ pa smej se temu ali grenko plakaj.« Resa, ki jo oznanjata Jusuf in Reh, je tako SpS-cenena in hkrati tako točna (TrivLita je najbolj točna od vseh, ker zajame-nagovori največ ljudi-bravcev, ustreza njihovem Dušsvetu), da se poisti z mislijo barske plesalke Sulejke. (Ali s Fijo Peka Janeza Menarta, mojega pokojnega soakademika, glej sporočila njegovih **Časopisnih stihov**.)

Temu končnemu spoznanju drame pa ustreza tudi teza **Prologa**; govori ga spet Jusuf: »Dovolite mi, da se vam predstavim!/ V tej igri, ki jo bomo zdaj igrali«, gre za igro, ne za resničnost, »sem norec Jusuf«, namreč jaz Rehar, »in vse, kar v njej pravim,/ storim zato le, da bi se smejali.« Po eni strani se je želel s takšno masko Reh zavarovati pred Ptjo, da ga ne bi vzela resno, da bi ne brala njegove v drami ostre Krite na račun Totoblasti kot odgovorno mišljene. Po drugi pa misli Reh verjetno s sporočilom drame zares: ne z njeno Kritmislijo, ta deluje zraven, ampak z njenim skepticizmom, ki uvaja lud.

»Nekje na Jutrovem ni igrokaz,/ ki bil bi ogledalo in svarilo,/ saj bi vas še o kresu stresal mraz,/ ko bi se kdaj in kje zares zgodilo«, kar uprizarja drama. Seveda se je, v Slji sredi 20-Stola pa sploh v svetu, v katerem vladajo predLDBe. »Na svetu ni bilo in ni ljudi,/ ki bi počeli take hudobije,« seveda so, kaj pa so Saladin, Malik, Mehmed paša, Mustafa, Jakub, Džafer ipd. drugega kot Boris Kraigher, Tito, KaKi, Rupnik, Hacin, Antonin Jerolšek, Jandreč, TeVe Kocijančič? »Še v odrsko življenje obudi/ lahko jih le stvarjalnost domišljije.« Ni govora; Reh je v tem realist.

»Ko pade zastor, prosim, pozabite/ na vse, kar bomo tu zdaj govorili,/ in si - za božjo voljo! - ne želite,/ še kdaj in kje v spominu obuditi!« Kdor je preživel Goli otok in PoV zapore, ga nočne more niso več izpustile iz krempljev, spomini so ga ubijali noč in dan; ne le MOča, gledal sem ga od blizu kot brezpomočno žrtev Stre TŠa, Stre, ki jo je Ptja kar se da nadarjeno udejanjala.

»pozdravljeni in hvala za obisk/ ter oprostite, če bo kaj narobe/ pri igri in pri plesu odalisk,/ zakaj mi vsi le sanjske smo podobe.« Če bi le bili! Če bi bil jaz lastna izmišljija, bi se lahko sam ukinil in dosegel mir. Pa sem izmišljija nekoga - nečesa - drugega, na kar nimam (takorekoč nobenega) vpliva. Popolnoma sem Mu podložen. Hudiču? Vsekakor tistemu, ki je ustvaril ta svet oz. temu, kar je nastalo samo od sebe v teku razvoja. (Ah, razvoja, napredka ...). Tisti, katerega izmislek sem, me ima v glavi, se z mano žoga, me muči kot v peklju, jaz pa stavim vse na najmanj verjetno predpostavko - vero -, da obstaja nekje - **Nekje na Jutrovem?** - Dt-UnBDr, s katerim bi zmogel (po)ls stik. V primerjavi z mano je Jusuf zares modrec; ve, da se ludira, jaz pa slutim onkraj peklenske igre ... kaj? Koga?

Reh kot da bi skušal Prikr resno(bno)st svoje drame; kot konča, tudi začne: s Sulejkinimi operetnimi rimanji. Tudi Jusuf na začetku ne deluje preveč globokoumno; vse je kot epizoda iz **Tisoč in ene noči** v Kalmanovi priredbi. Sele polagoma se nakazuje problem; z nastopom sultana Saladina. Že od prvega hipa naprej je jasno, da gre za probleme FD, tj. tiste, v kateri sta vladali FKČ in Ptja, dve po tendenci - deloma celo po uspehu - MonTotgibanji. Ves čas **Nekje** nastopata kot eno; zdaj so poudarjene poteze ene, zdaj druge. Reh ju je ldn; imel je prav, vsaj glede teme, ki jo obravnava. Okrog 60 si ni mogel misliti, da bo ta - Ptjska - FD tako hitro propadla; niti ne, da jo bo RMg Gene že v 70-letih RR v LDPM, vsaj na ravni zavesti-Vrt. V teh letih je Zihelr že povsem oplel; nadomestil ga je Fifžurst Majer, ki je skrbel za maskiranje Ptjpragmatike z Mrk retoriko. Dejansko pa je vladal JugoBrežnjev Dolanc, Rad instrumentalist. A ne glede na njegov instrumentalizem je ostajala v veljavi FD, tj. njeni Ideoltemelji, njen VIS. Predvsem paternalizem, avtoritarizem: od Katboga do Vodje. V RMg okviru **Nekje** nima več pričevalne moči; le v FDbi.

Saladin: »Skrb mori me huda,/ a glej, ta skrb je skrb za blagor ljudstva.« Do neke mere ta(kšna) izjava ni le Cinmaska, ampak tudi stvarnost. Red, za katerega je dolžan skrbeti Fvladar, je odvisen od njega, on je kralj oz. načelo, iz katerega izhaja vsa legitimiteta in legaliteta. Blagor Ljuda je vsaj Rel mir, v katerem morajo živeti ljudje, da bi lahko proizvajali, da ne bi vsega zagrnili kaos. LD dosega red z Dgč sredstvi; teh sredstev Reh v **Nekje** ne upošteva - ne vizira -, po 45 niso relevantna. Sal(adin) razmišlja kot cesar Franc Jožef, kot kralj Alek Karadjordjević, kot Korošec, kot Tito: Ljud »bilo mi je v varstvo izročeno,« načelo Zaščitništva (KC), zdaj pa moram posredovati, ker »zvajbljajo na pot ga nepošteno«. Kdo? Nepoklicani elementi, anarholibci, verniki, ki jemljejo vero - Muslo ali Kat ali MrkKom - preveč dobesedno, kominformovci, na robu tudi MGG, katere prva dva poskusa likvidacije sta se izvršila in ponesrečila, ukinitvev revij Beseda in Revija 57. Leta 60. je začela izhajati že tretja zadevna revija, Pers.

Kot da bi Reh že (pre)bral **SAnto**, čeprav bi bilo naduto trditi, da je **SAnta** prva drama, ki tematizira razmere med oblastjo in Pskom. Takšnih dram je bilo že tisoč, tudi obe **Antigoni**, ki si ju je vzel Dine za zgled, Sofoklejeva in Anouilhova. Sal sprašuje Mehmeda pašo, ki je obenem tudi NotMister, kot v Zupovem **AlekuPR** Antibraks: »Si storil vse, kar je dolžnost velela?/ So že zatrti kleti prekucuhi,/ da bom spet v miru spal, kot sem poprej?« Ta izjava s spanjem je zelo kreontovska iz **SAnte**. V **SAnti** poroča Kreonu stražnik, v **Nekje** vezir; funkciji obeh sta podobni, oba sta kraljeva izvajavca, hlapca. Oba zastopata isto držo: popolno vdanost Gosu, seveda vdanost, dokler je Gos trdno v sedlu. Mehmed: »vendar še ni uspelo/ doseči mi, da ljudstvo bi živelo/ po tisti veri, ki je tebi prava.« S stališča RLH-LD gre za tiranijo, po merilih FD (FKČe) ne, kajti PraVrte - Praveru - določa bog skoz papeža in Katkralje, ne Ljud po svoji izbiri-volji. Ptja se sicer sklicuje na Ljud, tudi KC od začetka 20-Stola naprej, a Ljud ni odločilno; prav ima, če se njegova volja sklada z božjo-Vodjevo.

Zvemo, kdo je vzrok za kaljenje miru in reda v DžDbi; Sal: »Je že obglavljen krivi prerok Selim«, SAnta, »ta šejtanov učenec in rovar?« Simon iz **Afere**, Gubec iz **Punte**. »So polovljeni že njegovi učenci,/ sejalcu zla, ki veri je na kvar/ in vernim dušam strup?« Sel(im) vodi gibanje-učence; Ptja je 58 mislila, da velja isti model tudi v MGGi, da je Puč Sel in mi učenci. Motila se je; DSD, ki Puča naknadno divinizira, nam očita, da nismo bili (dovolj) Pučevi učenci; da je hotel biti vsakdo od nas SAPO. Seveda v času, ko bi Urb po lastni Daoceni moral biti Pučev učenec, Urba nikjer ni bilo, skril se je v mišjo luknjo. Ni tvegala Ža - službe, Dabpozicije - kot Pučev učenec, a ni se niti profiliral kot SAPO; bil je le skrivač in anonimus. Model MGGe, ki se je realiziral v Pers - Urb jim je bil nasproten -, je bil v temelju Dgčen od Ptj-KC modela, tudi od Etuporništva, ki deluje kot Kld. SAnta in Krstn iz **Afere** sta povsem Dgčni EV kot NOBD Heri, kot Krim in Mihol, **Rojstvo** in **Razci**.

Sal razmišlja kot perzijski Pogcar iz **Tarb(ul)e** in kot njegovi Katdediči iz **Tugov**, Grof in Škof, **Ljube**, **KarantTrage**: »So že ustrahovani državljani,/ ki žgo malikom krivim žgalni dar/ in rušijo naš red?« S stališča Ptje ga je rušil tudi Reh, zato so ga zaprli-ustrahovali. Reh žal ni zmogel - dolgotrajne, naporne preOsm - poti, kot jo je MGG oz. sem jo jaz; bil je tudi že prestar za to, zmogel je kvečjemu skeptično modrost PsCin VSa kot sporočilo **Nekje**. MGG je šla od **SAnte** prek Krstna (**Afera**) - ne prek Simona - k temu, kjer sem Dajaz. Po svoje blizu Rehu iz **Nekje**, po svoje kar se da daleč od njega.

Sal je dal šefu OZNE - Tito Borisu Kraigherju - plein pouvoir: »Kaj si tedaj počel ves čas z biriči in rabljiki,/« nazadnje tudi z Mihaeli Brejci in tolikerimi, »ki sem ti dal jih, da z njih pomočjo/ zatreš do korenin peklensko zlo?« Na Golem otoku, po vseh taboriščih in ječah PoV Slje. Mehmed se opravičuje: »vse dneve in noči sem le preganjal/ sledilce nove Selimove vere.« Recimo kominformovce. »Zapiral sem jih, mučil in pobijal« glej **Noč do jutra**, »vendar zaman vsa moja trda vnema.« Tu je razlika s PoV Slsko stvarnostjo. Kominformovce se je Ptji posrečilo povsem izkoreniniti, Kane - samo KC - ustrahovati, potisniti v stran, a ne likvidirati. PoV SKC se je preobrazila iz oblastniške v Etdobrotno; ta njena dvojna EV jo rešuje že dve tisočletji. A skazalo se je - to sem odkril v 90-letih -, da je ta plat Usma-Odpušča(nja) in dobrote le rezervna drža (celo bolj maska kot drža) KCe, ni pa ustvarjalna v pomenu iznajdevanja Dti. Sam sem v 80-letih verjel, da je ustvarjalna, v njeni ustvarjalnosti sem skušal sodelovati, a nisem uspel; Ponot sem jo, a moral v 90-letih odkriti, da sem narobe investiral: v SSL oz. celo v sleparijo. Analogno moram reči za MGG, čeprav je bila bistveno bolj ustvarjalna od KCe; a le do določene meje; po **SAnti** in **Aferi** sta se tudi Dine in Priž ustavila, zlomila, Strniša po-ob **Ljercih**, Šel se je zmedel, sesul, ob **Svatbi**. Vzrok za polom Ptje ni bil v moči KCe in MGGe, ampak v slabostih same Ptje. Iz dileme Ptj-KC ali Ptja-MGG sem se rešil le jaz.

Reh konstruira model, ki ni Tip za PoV, za KC in MGG, ampak za MV-II, ta čas je sam doživel odnotraj - Mehmed: »Za vsakim, ki mi padel je v roke,/ je vstalo dvakrat večje še število/ skrunilcev Mohamedovega učenja.«

RELIGIOZNA RAZREŠITEV PROBLEMA ČLOVEKA

(ob Mrakovem **Herodesu Magnusu**)

1

Mrakovo dramo iz 1964, **Herodes Magnus**, skrajšano **HerM**, sem podrobno bral večkrat; zapiske sem pisal na rob revije, v kateri je bil prvič natisnjen (Pogovori, 67-68), drugič knjige, naslovljene **Biblični cikelus. HerMu** sem se še posebej posvečal, ker sem bil v dogovoru s skupino Mrakovih učencev, ki je želela dramo uprizoriti: Karel Brišnik, igral bi HerMa, 2 igravca iz novogoriškega teatra, Sedlarjeva in še eden, zdaj se ga ne spomnim. Pri Sedlarjevi smo se tudi že dobili, imel sem dramaturško razčlembeno vajo. Zakaj se vaje niso nadaljevale oz. zakaj do uprizoritve ni prišlo, se ne spomnim. Vem le, da sem se na zadevo pripravil. Zame je bila ta drama - in je še - ena Mrakovih najboljših. Izvod knjige mi je Mrak tudi podaril, s posvetilom: Dragemu Tarasu, 27. IV. 85, torej komaj leto dni pred So.

Kot sem bil omenil že v €S analizi **Skrnoči**, nameravam z €S analizo **HerMa** zaključiti pričujočo knjigo **Antika**. Prav **HerM** je za to najprimernejši. **Božigra** in **Skrnoč** se še pretežno držita motivov iz **Evov**. **Skrnoč** precej dodaja, zgodbo Marcele, Sire itn., JudRim Pol in Db odnosov, **Božigra** je enostavnejša, osredotočena le na prikaz JKrovega rojstva oz. na delovanje-značaj Pascev ob tem. Vse Dgč je s **HerMom**. Pasci v drami povsem manjkajo; tudi angeli. Ni navajanih izjav iz **Stpisma**; drama se ne godi v hlevčku-štalci-šupi na planini ali med travniki ali kje pod zemljo. O rojstvu se le govori, tudi o StDni in JKru. Nastopajo le liki s Herodovega dvora v Jeruzalemu. Tudi o St treh kraljih se le govori, so posredno navzoči. Drama ne podaja zgodbe rojstva JKra, ampak kako se rojstvo Boga odslikava v dušah TaJudmogočnikov, predvsem treh, očeta HerMa, sina Antipatra (AnPra), sin je z očetom res v nerazrešljivem sporu, zato je Anpater, zoperoče; in HerMove četrte žene Kleopatre, ki ves čas moža hujska zoper AnPra, ta ni njen sin. Vendar glede na bistvo tudi Kleopatra ni pomembna. Le oče in sin. Najbolj oče. Morda je uprizoril Mrak v AnPru sebe kot otroka v razmerju do lastnega očeta, ki je bil, kot pričuje sam, despot-tiran, glej avtobiografijo **Ivan O.** in trilogijo **Rimljanovina**; analogno verjetno pa je, da je podal v liku očeta HerMa tudi sebe. Koliko se je tega zavedal, ne vem, najbrž o tem ni podatkov. Je bil pa Mrak že od začetka svoje poti Radsamozavesten, stremel je k Absmoči Stvarnika-Graditelja sveta, ne le apostola, to sta Janez in Peter, ampak samega boga, tudi glede na Janeza Krstnika. **Obl(očnic)a** je v podajanju tega nedvoumna. V nji sem odkrival Mrakovo samoveličje, Mrak zoper to mojo analizo ni protestiral, narobe. Pozneje je doživljal poraz za porazom, njegova ambicija biti bog se je zmanjšala, najbrž celo izginila; morda pa tudi ne. Ker je čutil, da je še v njem,

jo je ARF-AK slikal v Negluči, kot HerMa. Tudi kot starega Laja v drami **Chrysisippos**, kjer Laj analogno HerMu obračunava s sinom Ojdipom, Rco AnPra. Ta dva očetovska lika sta najmo(go)čnejša v MrD, nikakor ne moreta biti naključna.

Da piše nekdo o JKrovem rojstvu, ni treba, da je Kan; tema-problem tega rojstva določa zavest Zah(od)a tudi Kulno, ne le kot Rlga ali kot konfesija. Danes - v PMLD - je težava v tem, da odpada, se izgublja pomen-smisel tega rojstva, rojstva Boga tudi kot sam problem. Ostaja le turistično Pozun, Folkkonfesionalna zgodba, ki jo povezujejo ljudje s Pslepoto starožitnosti, domačih navad, ki jih obujajo kot povsem nezavezujoče spomine; rojstvo Boga in vezanje butaric, postavljanje jaslic in VoM postajajo vse eno in isto: napolnjevanje praznine z domačo obrtjo, Narzabavna pesem, vir zaslužka, Sim nečesa, kar se je izgubilo. Rojstvo JKra je postalo stvar DnInte, njen ritual, ne pa vprašanje o tem, kaj-kdo je Bog, se lahko rodi, zakaj umre, ali sploh umre; NA Rce pravijo, da živi JKr naprej, v Indiji, z ženo Marijo Magdaleno itn. Dopusčena so vsakršna tolmačenja, dopolnila, kajti NA PsRlge so v temelju neobvezne, so rezultat RLH VISA, ki se ima za Rlgo. Čl sme, kar hoče, kar si želi. Kar je tudi ena od Rc realizacije SAPOe, seveda karikaturalna. PsSAPO.

Mrak PV ni bil Kan, s Karlo Bulovčevo sta celo izstopila iz KCe. Karla se je začela tik PV bližati KCi, še bolj MV-II. Ljškof Rožman jo - ju - je gmotno podpiral, neke vrste Moralibi v časih, ko je bilo SDeci težko biti Morna. Mrak MV-II ni napisal še nobene drame, ki bi se približala KCi oz. Kršu; v zadnji, **Rdeči maši**, 44-46, je glavni Poz lik še expater, izobčeni frančiškan-frančiškovec Ambrozij. Po Notkrizi tik PoV, Ferdi naredi v **Razsulu** Sm, torej po stanju OISa, pa se začne Mrak bližati Kršu, celo KCi; posebno v času Karlina hude bolezni, rak na pljučih, umiranja na Golniku in Si. V **Mariji Tudor**, 1950, je še zelo Krit do uradne KCe, v tej drami postavi svoj odnos do KCe, razloči med fanatizmom uradne KCe oz. celo Kfza na eni in EvKrša-KCe na drugi strani, v nasprotju z Marijo zastopa to držo nadškof Cranmer. Podobno je v **Robespieru**, **Mirabeauju**. V **Procesu** se prvič loti svetopisemske teme, JKrovo križanje, 56, sledijo drame **Apostol Peter**, 59, spoj Petrove in Tarzicijeve zgodbe, **Janez Evangelist**, 64, prva je himnična Traga, druga himnični misterij. Sklepna v bibličnem ciklusu je **HerM**, 67, tudi Him(nična)Traga.

Glede klerikalizma, kaj šele Kfza ostaja Mrak tudi PoV, ne le do 64, ampak do Si enak, kot je bil PV, ko je v **Groharju**, 38, zelo ostro razkrinkaval KlPolike in ideologe. Mrak je skušal spojiti Krš in antiko, Krš kot Himnrešitev in antiko kot Trago. PoV se vse bolj loteva tudi antičnih tem, **Chrysisippos**, **Orfeja**, oba 73. Čas in dogajanje okrog leta 0 v Palestini je zanj sreča(va)nje obeh svetov, antično-grško-rimsko-helenističnega in JudKrš(čanskega), ki pa tudi razpada na obe sestavini, na judovstvo in na Krš. Traga se ohranja, posebno v **HerMu**, a je Himn(ična), rojena je odrešitev, JKr. V **Janezu** in **Petru** eksplisitna, v **HerMu** manj. **HerM** je od vseh teh dram najbolj HKD večplasten, problematizirajoč.

Mrak sodi s skupino okrog Stanka Cajnkarka, s katerim tedaj - okrog 55 in 60-65 - prijateljujeta, sta PriSo, v predhodnike II. Vatikanuma, ta se zgodi ravno v prvi polovici 60-let. Duh Vatikanuma omogoča pripadnost Mrakove Verdrže Kršu, medtem ko duh PV KCe, a tudi DSKCe temu ni (več) naklonjen. PV je bilo Mrakovo deklarirano homoseksualstvo - tudi homoerotizem - za Kane pohujšanje kot takšno; okrog 65 je nehavalo biti. Danes za SKC niti ni več važno, kot ni važen odnos Čla do Boga, do smisla; le odnos do Pole oz.

stranke. JOGSŠKi so ljudje brez poslušaj za Boga, pa čeprav so se oblikovali v času Nasta Koncila. Njihovi dediči, od Štuhca naprej, pa so že povsem topi za Verprobleme. Tudi za Kraševca ipd. se zdi, da so Verproblemi in Morproblemi vse bolj le strokovne teme za uveljavljanje v interNaclavi, ne pa EkP kova. Mraka je KC, ko ji je prišel prav, pred 90-91, tolerirala, celo nekako hvalila, kasneje pa je nanj pozabila, ni ji bil več potreben oz. začutila je, da ji postaja nevaren, saj odklanja ravno to, kar KC spet postaja: KIKC, Polzdružba, Posn(emajoč) like iz **Groharja**, kakršen je Vrba, ali pa - v točki nadškofa Rodeurja - celo Kfz Marijo **Tudor** oz. Hannana in Kajfo iz **Procesa**.

Božigra in **Skrnoč** sta ilustraciji svetopisemskega božjega razodetja, Knjige, Božje besede, teksta, obveznega za Kane, medtem ko - posebej v **HerMu** - te BBesede manjkajo. Ohranjen je dogodek, rojstvo nekoga, ki ga njegovi sodobniki doživljajo bodisi kot Judkralja ali celo kot Kralja sveta, HerM, ali kot Odrešenika v pomenu izrazov, ki jih za Boga uporablja Mrak, recimo Neznanskosti ipd.; tako čuti AnPater. Omenjani so tudi trije St kralji, Mraku so potrebni za dramaturgijo, omenjan je pomor Judotrok, celo nosečnic, kaže na HerMovo Sš do porajajočega se kralja. A to so Zundogodki, ki sami na sebi še nič ne pomenijo oz. ne pomenijo tega, da je rojen Bog. HerM si lahko le umišlja, da mu je rojen tekmeč, St trije kralji so lahko le nasledli Magvizijam, pomor otrok in nosečnic je Tip sredstvo tiranov-morivcev, da bi se obdržali čim dlje na oblasti. Ta pomor je treba razumeti tudi kot aluzijo na PVD. HerM vsebuje v sebi KomPtjo, KaKija in Tita; kot Boris Kraigher, okrog 48 NotMister, likvidator duhovnikov, KCe, kominformovcev, tudi MOča, je AnJKr; lahko ga pišemo B(oris)Kr(aigher), odlična besedno-črkovna igra. PVD se da razlagati na več načinov, a tudi na način, ki ga omenjam prvič: s PVD skuša Ptja-despot likvidirati-ubiti Slotroke-mladeniče, da ti ne bi mogli imeti Dn, s tem ne otrok. Otroke bi imeli le Komsti.

Tu pa nastane huda težava. Okrog 64 se kaže, da se že otroci Komstov opredeljujejo zoper svoje očete oz. da iščejo drugam. Kardeljev sin Borut naredi Sm 71. Med Mrakove učence vstopijo sinovi zelo vidnih Komstov, tudi visokih oznovcev; eni preživijo, psihiater Lunaček, drugi naredijo Sm. Sm naredijo celo ljudje iz prve Gene Mrakovih učencev, iz PV; major OZNE Venišnik, ta se za Sm odloči po 91. Ene pa da Oče - Ptja - sam likvidirati. Priž opisuje v **Aferi** natančno to zgodbo: Krstnovo. Po svoje solikvidira očestric, Bernard, sina-nečaka Krstna. A Vlado Kozak kot model za Bernarda niti ni Tip, Vlado Kozak naju je s Prižem vzgajal v Kriti Ptje, le okrog 58 se je odmaknil od mene; a se mi je oddaljil tudi sam Priž, ki doživlja likvidacijo sebe in obenem ve, da se je rešil, ker se je odpovedal Puču, VeRusu in meni. Realne situacije so zelo HKD zamotane.

Poskus, da bi se ognili Radtveganju, ta poskus uprizarja Mrak v **Petru**, je Tip za slehernika, celo za temelj-glavo KCe; zgodba o srečanju JKra s Petrom pri rimskih vratih je Tip. Peter je huje grešil od Priža, kajti Priž ni hotel s Puč(nik)om kot dedičem Ptje in LReve, kot vojščakom, kot obnavljalcem EDč spora, medtem ko uči JKr povsem nekaj drugega, kar je zunaj EDč Bm-DžV konflikta. Tudi sam sem skušal najti - 58 - tretjo pot, med Pučevim Radaktivizmom Poltipa in oblastjo. Še danes mislim, da sem se odločil prav; prav 59 sem se zaradi opisane orientacije mogel približati EvKršu in JKru od znotraj; Puč je ostal temu zaprt, enako tudi DaSDeca. Mrak opisuje JKrovega najljubšega apostola Janeza, kako zdvomi v Boga-Odrešenika, **Janez**. Jaz sem

kar naprej v Žu zdvomeval; ne gre in ni šlo za vero v Puča, ta bi bila napačna, ker bi vodila v obnavljanje DDčev in s tem Dece-DReve. Zasegal me je dvom v JKra, v Boga. Približal sem se mu, že 44, a se mu oddaljil 45, pod vtisom zmage Ptje. Se mu približal 47, pa spet odpadal, na liniji Nieta, Niha, Žradosti in izkustev. Pa 66 pa 88. Kar naprej isto nihanje. Zato vem odznotraj, kaj se dogaja v MrD, tudi v **HerMu**.

BNakova **Kasa(ndra)** mi je blizu, ker gre v njej za Notrazmerje med dvema, za silovit ErS odnos, Agamemnon-Kasa. Žal BNak zmore opisati-povzdigniti ta odnos, nima pa čuta za Dt. Zato mora ostati zgolj pri Tragi, pri SZSL. Sam ErS pripelje Agamemnona v S oz. tudi Kaso: ko Kasa Agamemnona najbolj vzljubi, postane sama slepa, SSL, ne vidi Rese. Ta vidik ni moj. Mene je odnos z Alo (pri)peljal v Reso, čeprav po mnogih ovinkih. Mrak je isto trdil za svoj odnos do Karle, le da je manj upošteval-poudarjal ovinke; a jih je tudi, glej **Emigrantsko Trago**, razmerje Karl-Ana. Mraka je odnos s Karlo, njen zgled, vodil v Krš, Kasi-Agamemnonu ostajajo vrata Krša in Trsveta zaklenjena. Odtod kompozicija knjige **Antika**: od čiste Trage - zgolj ErS razmerja -, **Kasa**, prek CinNiha, **Ptiči**, Kfz, **IgraBK**, VojKCe, uradnega Kata, **KurKoz**, **Božigra**, **Noč**, do EvKrša oz. odprtosti problematike-tematike Dti-Boga. **Igra za igro** je uvod-priprava na opisano linijo: od SekUža do OISa. Same »igre«, a Raz razumljene, razlagane, opomenjene.

2

Zdaj bo morda bolj razumljiva kompozicija in koncepcija knjig **RSD-06**. (Ne vem še, ali se mi bo posrečilo napisati spet **Četv**, torej **Četv-06**.) Prvi dve knjigi seznama za leto 06 sta tu. Prva od njiju, **RaPa**, že z naslovom sporoča, za kaj v nji gre: za analizo raja (paradiža) in pastorage, raja kot vrta Eden, ki deluje pred AdEvinim GhKo kot Pasc(pastirska)idila. Katbog (Judbog) je v njem Vrtnar, kar pozneje preide na Meše, pač v Meškonceptiji RLH VISA, na Matička, glej **LinMata**; a že na Anžeta, glej **LinMicko**, ki prav tako pase svoje ovčice, v našem primeru svojo ovčico, zaročenko Micko; Mat analogno svojo zaročenko Nežko. Za svoje ovce sta oba odgovorna, da ju ne zgrabi in požre (onečasti, izkoristi) volk, o tem je govor tako v **Božigri** kot v **Noči**. Pasc je Varuh zaupane mu drobnice, a so Pasci kot Dbgrupa, tj. drobnica-čreda podrejeni Pascu-Varuhu, ki skrbi zanje, JudKatbogu.

Za vrt Eden je Tip, da ostaja **RaPa**, dokler se ne pojavi v njem Zapl-Hudič-Kača, v **Micki** Pl Tulp, v **Matu** Pl baron Naletel, v **Belinu** zli bog Burja, v **ŠkofPasu** svetopisemski Satan. V Smoletovem **Varhu** je Meš že tako močno, da je Zapl smešen, nemočen, neumen, neuspešen: mladi playboy Ropotec v nasprotju s Kultrgovcem knjigarnarjem Serčetom; čeprav - ali pa prav zato, ker - je ta nežen, zadržan, blag, trpen, ga nemarni diletant in nastopač pri Marici ne spodnese. To je ena plat MMeša kot KulMeša, NKNMeša, 1840. Druga plat, komaj pol desetletja kasneje, v BTomš(ič)a Kodi **L(ahkov)erni**, 45, pa kaže manj prijazno, nevarnejšo plat. Ne zmaga KulSerče, ta zmaga v dvoboju-tekmi dveh; razširi se NegMeš kot PohlPlde, kot Magpraznoverje, kot brezkraino poželenje po denarju, uspehu, koristi. BTomš prvi naslika SMeša takega, kot

ga bo percipirala SD še pol Stola kasneje, GrGra v **Blagru**, 1899, še celo Stol kasneje Senatorja itn. v **Ognju**, 1949, in še pol Stola kasneje, glej strankarske Polike v Mödovi Kodi **Truth Story** ali v Gošini Kodi **Srečna draga vas domača**, 1999. Priti mora - in to od zunaj - visok uradnik Vojtipa, upokojeni Čtk Modrijanski, da uvede v ponorelem svetu Meša red; da s trdo roko zavre nezmerne appetite tržanov-Slcev, ki se med sabo neusmiljeno sesuvajo v želji po zgolj Pvt uspehu, obenem pa nasedajo sleparju, ki trdi, da zna obujati mrličje; nekateri si tega želijo, večina pa nasprotuje, iz strahu, da bi od mrtvih vstali razkrinkali njihove grdobije. VoM je tu v službi EtRese. Teror kot PN v imenu EtDbe uvaja zdaj Ptja, MV-II, prej pa jožefinizem, Moruradniška Dž Avsa. Ni važno, kdo; važno je, da je novi Gos učinkovit, da prežene sleparje, Rodogoljufa v **Lernih**, Kantorja v **Kralju**, Zverigo v **Kje je meja?** (Kdo bo to danes? Je v PMLD sploh še - Strno - mogoča vrnitev EtDbe kot disciplinske? Ni zdaj dokončno zmagal Už-Utinteres, želja in Čl samovolja pod krinko ČIP?)

EtDisc(iplinski)Varuh se pojavi takrat, ko Hudič že zapelje AdEvo, Čloštvo; ko grozi, da se bo Db razkrojila. Točneje: Dobri bog se RR v Kaznovalca, Katbog ima od začetka obe vlogi: najprej pase ljudi (AdEvo) kot Dobri pastir (Pasc)-Varuh, nato jih kot podgane utopi v Vesoljnem potopu, pa jih spet ščiti kot Močni Gos, ki obračunava s Hudičem (Proti, Komsti, Libci). Zgolj od Čla je odvisno, katero od obeh narav bo Katbog pokazal, prakticiral. Razlika med MešDbo-LD na eni in predMešDbo (FD) na drugi strani je, da v MešLD ljudje sami preženejo Zapla-Hudiča, **Micka**, oz. ga odrinejo, blokirajo, onespособijo, **Mat**, medtem ko je v FD potrebno PN od zunaj-zgoraj, (še)le Belin zmore pregnati Burjo, zlega boga; Devov **Belin**; Belin je Sonce. Analogno v **Lernih**, ki nastanejo vmes med dvema oblikama LD, med Linovo zamislijo LD in prodorom realne PolLD po letu 1848, v 60-letih, glej **LjDa**. Tudi MrkPtja stoji na stališču, da zmore doseči EiA kot SAKO Čloštva Čl sam, prav s Ptjo kot LRevo, ne da bi potreboval kako silo od zunaj, recimo boga. Potrebuje le Zgo, ki ima-dobi nemalo potez Zunoblastnika, Katboga. Kolikor jih zadobi, Ptja obnavlja KC in FD in se iz Mrkgroupe Prola, Narlnce itn. RR v eksekutorja-(ob)lastnika (Db)Zge, v silo nad Čl-ljudmi, glej **Afero** in **Dia**.

Temelj-predpostavka-izhodišče pa je RaPa oz. vrt Eden (paradiž). Predpostavlja se, da je v začetku Čl dober (DČ), NeČi, blag gojitelj sebe in sveta, nad njim pa blagi Oče-bog. Oba, bog in Čl, živita v praestabilirani Hari, **ŠkofPas**, **Belin**. Drama se začne, ko vdre v RaPo od zunaj Hudič. Za Jude se dogajanje začne, ko zasede Izrael Rimvojska-Dž, glej **Noč**. Ali/in ko zavlada v Jeruzalemu Gos, ki je bolj v službi okupatorjev Rimljanov kot samih Judov, Herodež, **Božigra**; ko zmaguje grštvo-helenizem nad judovstvom, nad PSo (Pasci). Analogno v **MicMatu**: ko (za)vlada na Slskem NemPl. Tudi kasneje, v 70-letih; glej oba **Tuga**, v katerih zmagajo NemPl Franki. Dbsistem je idealen, dokler vladajo domači oblastniki, ki jih izvoli - jim podeli oblast - domače prebivalstvo, pleme-rod-AVS, glej **Valuka** in **RSama**; in bo spet idealen, ko bodo zvladali domači (ob)lastniki, **Rojstvo v nevihti**, zmaga OF-Prtov-Komstov. Analogno v SPED, v **Vstu**: ko bosta Junak in Mojca, potomca ubitih Dmbcev, likvidirala Komste oz. Rdečo zver.

Mrak pa zanese v ta - skoraj za vse primerni, od vseh skoro samoumevno sprejeti - model negotovost; obrne ga na glavo, s tem ko ga problematizira. Problematizacija pomeni ne le vnašanje vprašanj v dramo. (Na drugi strani

HerMa se 24 stavkov konča z vprašajem, le 16 je indikativnih, pa še ti so posebej napeti, izražajo negotovost.) Mrak da pod vprašaj sam model RaPe, vrta Eden, Katboga kot dobrega Pasca-Varuha. Po eni strani sledi Tradi; HerM je le po eni liniji Jud, potomec Makabejcev, po drugi - pretežno, tako je vzgojen - pa je helenist, Grk, Rimljan. Obe naravi v njem se bijeta, skoraj na ekskluziven način. HerM postaja sam v sebi EDč; tako je Not(ranje) ogrožen, da je tudi RazkrPld-RazkrDč. En EDč, recimo DDč, tiran, zmaga nad drugim EDčem, recimo nad LDčem, ali pa LDč, ki postane po 1945 vladajoča Teror(istična)Ptja, vseeno; Jelko=Elko, **GiM**. Hacin=JKr. Rdeča zver=Črna zver. Črna roka=Rdeča roka.

Po eni strani Mrak ne spodbija Mojzesove knjige, **Pentatevha**, **Genesis**, ustroja prvega Člobčestva, ki je RaPa. A v ta Konvokvir, ki ga ne zanima posebej, vstavi črv dvoma. Obnaša se - dramo tako konstruira -, K-da slika z razmerjem oče-sin, HerM-AnPat, Temrazmerje samega začetka-izvora. Oče ljubi sina, sin ljubi očeta, kot v **Stari zavezi** bog Ad(ama) in Ad(am) boga. (Eva je v Mrakovem homoerotskem okviru isto kot Ad, Že ni odločilna, niti hudič-evka ne more biti, Kleopatra kot HerMova žena je le dodatna zla sila, a dejansko odvečna.) HerM pase-vzgaja in varuje sina, da bi ga ta nasledil, obenem pa mu ne dopusti, da bi postal EiA-SAPO. Drži ga v odvisnosti od sebe kot sina od Očeta; kot je KC držala vse na uzdi, nihče se ni smel osamosvojiti; analogno Ptja, Notizkustvo MGGe, glej **Afero**, lik Krstna, tudi **SAnto** in mlado Gene v nji, Hajmona, Ismeno. Glej tudi Marka in Vijolico v Javorškovi **Krimzgodbi**, mlade v Tork(arj)evi **Zlati mladini**.

Dokler je Dbsistem paternalističen, a tak je že v PSi, predpostavka vrhovnega Pasca, in v FD - podaljšuje se še v KlasLD, Kantor v **Kralju** kot oče-tiran, Grozd v **Blagru**, Ruda v **Rudi**, kot ZnaSi Župnik v **Hlapcih**, Glavač v Kristanovi **Zvest(ob)i** -, Strno nujno reproducira EDč med očetom in sinom, sinomor in očetomor; glej tudi **Orestejo** oz. **Kaso**; tu bo ubila Agamemnona sicer soproga Klitamnestra, a v imenu njune hčerke Ifigenije, nato pa njun sin Orest mater. (Mati-oče se kot vlogi paternalizma-maternalizma tu ldn.) Kantor kot skoraj-že-oče ubije skoraj-že-sina (vsaj zeta) Maksa, **Kralj**. **Stara zaveza** noče priznati - ne vidi -, da vzpostavlja RaPo kot razmerje Absmočni Oče in od Očeta odvisni sin-otrok (AdEva). JudRlga in KatRlga terjata, da ostane ta sistem v veljavi do konca, do Zadnje sodbe, ko bo prišel sodit žive in mrtve sicer Sin, a v imenu Očeta. Sin bo šele s svojo žrtveniško So na križu, ki je prostovoljna, postal Očeta vreden: ker se bo kot sin Rad izničil, prepustil se bo Očetu: Tvoja in ne moja volja naj se zgodi, beremo v **Evih**, v **Pasijonu**. V tvoje roke izročam sebe, svojo dušo-telo, se odloči sin, JKr.

Tako bi moral storiti tudi AnPat, tako terja od njega oče HerM. Po eni strani HerM res ni KatOče; po drugi, in v tem je velika Mrakova izvirnost, pogum, pohujšanje, izziv, pa je HerM Resa Katboga kot boga FKČe; te pa Mrak ne mara, ker ne mara ne KfKČe ne KIKČe. Mrak išče EvKČ - EKČ, OKČ -, ki pa je v temelju Dgč ustrojena.

Mrakov AnPat - sin - ne išče Očeta (ta je po bistvu despot-tiran, vsak Varuh-Pasc je despot), ampak ... koga? Kaj? Tu se začne dramatično spraševanje. Po materialnem liku in glede na Trado je za Mraka in AnPata Prabog JKr, ki se je rodil v hlevu, torej otrok, sin. Sin išče-sluti sina, otrok otroka. Morda se išče svet otrok. Morda pa niti to ne; svet otrok - mladine, novih sil - je svet RLH Ptje, ki obnavlja PS, ta nujno kar naprej rojeva otroke,

da bi se reproducirala, a dolžnost-naloga teh otrok je, da postanejo, ko odrastejo, očetje: da postanejo AnPati HerMi. Ta model je Ptja kar se da poudarjala; MGGi kot prvi PoV Gene ni pustila odrasti, Vodlje je imela vse bolj za VeOčete, ne le Tita, tudi KaKija, sebe pa za mater, po zgledu Matere/KC. Za starše. Ptja ni dopustila niti tiste obnove, ki jo je terjala PS: zamenjavo očetov s sinovi, ki s tem postanejo Očetje-Pasci-Varuhi. Ptja je skrepenela v eni sami Gene Prtov; tu je bil glavni vzrok njene AD. Še 1990 so vladali Dolanc, Janez Stanol-Brkač kot karikatura Stalina, Ribičič, vsi Prti, major, kapetan, poročnik.

Zupan je to dobro videl - napovedoval -, tudi zato ohrani živega edino otroka-novorojenca, **Rojstvo**, star(š)i so pobiti (Krim, Nina). A Mrak ve, da so tudi otroci ubijavci, sin Ojdip pobije očeta Laja, **Chrisyppos**. Otroci prej ko prej odrastejo; če ne postanejo starši, postanejo le neplodni, nebogljeni, jalovi starci, umazane karikature samih sebe kot nekdanjih mogočnikov, glej Fritzovo Kodo iz 2004 **Rdeči kotiček**. Kakšen svet in kakšnega Čla si zamišlja Mrak?

Mrak še ni na stopnji, ko bi lahko rekel o teh dveh kategorijah kaj določnega; ve, da bi bila - je - vsaka določitev že ldn in s tem ld; torej padec v isto, kar je hotel »premagati«. Odtod čestost in centralnost Mrakovega spraševanja, ki je tudi problematiziranje. Odtod približni izrazi, ki naj dajejo slutiti Boga, kakršnega si Mrak zamišlja ali šele čuti: Neznanskost itn. Pravkar rojeni JKr za Mraka - za eno, a odločilno njegovo stran - ni bog-Sin, ampak ... kdo? Pod likom novorojenca - bitja, ki je rojeno, torej odvisno od Ža - tiči nekdo-nekaj, kar je od onkraj Ža in s tem para ŽS. Jez na slamci je le metafora, kajti Čl, dokler je na zdajšnji stopnji védenja, ni sposoben Boga misliti zunaj antropomorfni predstavi. Ga ni bil sposoben misliti okrog leta 0, a še danes ne. Čeprav je iz primerjave **Božigre-Skrnoči** in **HerMa** nazorno vidno, kakšen ogromen korak je narejen od uradnih PS-FD predstav KCe do Mrakovih slutenj o UnBDrem, o Dti kot zbirnem izrazu za Boga, ki ni ld.

3

Izhodiščen je problem Rese. Za Kura, Draba in Anusa tega problema ni. Resa je, kar piše v **Stpismu**; dramatik le ilustrirajo ali pa variirajo - razširjajo v domišljjske zgodbe -, kar je oznanjeno; a domišljjske zgodbe - vsi dodatki **Stpismu** kot Božji besedi - se morajo z napisanim-razodetim skladati. Oz. Besedo tematizirati naprej v duhu KCe. Problem mira in/ali vojne ostaja, se celo stopnjuje, a ta problem je viden že v **Evih**. Ni razreše(va)n jasno; oba momenta sta prešla v **Ev** iz **Stare zaveze**. Če se hoče KC ohraniti, se mora tudi Vojbriniti; če se hoče razširiti po vsem svetu, veljati za vse ljudi, a to je njena dolžnost, mora uporabiti tudi Vojsredstva, križarske vojne. Jeruzalem je središče sveta; če - dokler - je v rokah Muslov, je to v nasprotju z božjo voljo. Teme, ki sem jih odkrival v **Noči**, sledijo iz same **Biblije**. A če je tako, mar ne sledi iz **Biblije** tudi problematika, kakor jo odkriva Mrak v **HerMu**? Ne prehaja Mrak v **HerMu** čez meje v KCi dovoljenega, v herezijo, kakor **Ev** po Filipu, Mariji Magdaleni, Judi, Tomažu pa gnostični in drugi? Je vzel že kak analitik DSKCe **HerMa** pod drobnogled in se začel ukvarjati s tem, kar vidim v njem

jaz? Da mu je **Biblični cikel** izdala Mohorjeva družba leta 85, je razumljivo, tedaj je gledala KC na te reči povsem Dgč, vsako ukvarjanje s **Stpismom** ji je bilo v korist, le če ni bilo do **Biblije** Kritsovržno. Mrak se je potrudil, da ostane na eni - navidezni, povrhni - ravni v okviru Konv**Evov**. Kaj pa je pod glazuro, tedaj ni nikogar brigalo. A danes? Tudi še ne. Važna je oblast in ne dogma-doktrina. Pa jutri? Dokler bo KC opojena od tekmovanja v PMLD, VerTeolproblemov ne bo problematizirala, načenjala. Kar pišem o **HerMu** v pričujoči razpravi jaz, ne bo brala, pa bo causa finita.

Z mojega analitičnega vidika pa je problem oster. Na odru - v drami - ne vidimo, kaj mislijo-govorijo angeli, StDn, **Evi**. Vse, kar je v zvezi s temi, se nam kaže le v ogledalu, to ogledalo pa sta - poleg nepomembne Kleopatre - le HerM in AnPat, oče in sin. Za **Božigro** in **Noč** je Resa enotna MonTot, tako Zun(anja) kot Not(ranja); med Zun in Not ni razlike, le med napačnim in pravim, ta razlika pa je bravcu-gledavcu povsem jasna, dramatik jo obvlada, v tem ko ponavlja Reso **Biblije**. Pasci v **Božigri** sicer niso lutke-reči, a kake posebne DušNote nimajo; nekoliko jo ima Herodež, a bolj kot psiho Sša; je bolj žival-zver, ki se trudi obdržati prvenstvo prvega v krdelu. Njegova čustva-strasti so prepoznavno animalična, je RdečeČrna zver. V **Noči** se problematika širi in pogloblja, vendar bolj ali manj ostaja ista, pri Neg likih v okviru animaličnega. Marcela hoče Absoblast nad Judsužnjami, Ambrah se upre, kot se upre vodilnemu samcu ali samici tekmica, ki je odrinjena ali celo preganjana, izgnana. Vmes med obema skrajnostma, med okupatorjem in Ptjo recimo, se začneja problematičnost, Nast DušNote. Sira se znajde v EkP dilemi, ali se priključiti upor (Ambrah, Prtov, OF), ali le-te izdati oblastem in še naprej trpno prenašati neznosni jarem okupatorja. To je zaostrena dilema razlike, kakršna je med Noemo, ki ima vročo vero v ozdravitev, ker je slepa, na eni in njenim bratom Judo, ki načrtuje svojo Vojslužbo v dobro Zveličarja, na drugi strani. Anus dopušča obe možnosti, tu še ni dileme, medtem ko je Sira že v dilemi; ni mogoče, da bi storila oboje hkrati: se uprla in izdajala upor. Oz. oboje naredi, a izdaja le v namenu, ne stvarno; dvomi, se muči, a StDn jo nazadnje poenoti, ko Sira prisostvuje spregledanju Noeme, tj. čudežu. Enako se pokristjani tudi Ambrah, ko vidi čudež, ko jo StDn odreši muk njene vesti.

To je bistveno: v **Noči** Čl že ima vest; imata jo Sira in Ambrah. Pasci so delani iz enega kosa, so TotMonliki. Niso SAPOe, le Posn(emajo), kar je edino prav: Božjo besedo, delujejo zvesto po scenariju Pozlikov **Biblije**. Enako v **Božigri**. Tudi NegHerodež in Marcela sta le Zunfiguri, izpolnjujeta EV scenarija **Biblije**, čeprav ne čisto tako kot Pozfigure. Te so v sebi mirne, enotne, uravnotežene, odrešene, Resa v njih je Etenotna. Medtem ko se začneja v Neglikih razlom na dve polovici. Trp v teh likih, ko vidijo, da izgubljajo, da jim ne gre vse kot bi bilo treba, se kaže kot njihova Temvprašljivost, počenost; v njih kot v - Neg - bit vpada-udarja nič. Mrak v liku HerMa ta vidik le do kraja zaostri.

Konsekvenca iz povedanega je čudna, nenavadna: RazcČl-RazcPld-RazcDč nastane le v Neglikih. Zato je KC zoper vsakršno razcepljanje, že zoper začetek poti, ki vodi Čla v razkol, ta začetek pa je že podvojenost dveh biti-PnM-Id(entitet). Dokler je ta podvojenost EDč, še gre, ker mora v EDč sporu zmagati zmerom eden, Pra(vi), v okviru KatVISa Kan, DDč Jelko v **GiMu**, v okviru PtjVISa pa Elko, LDč, Komst. To najjasneje poudari Kur v **IgriKB**; v vseh

svojih treh **Igrah**, kjer zmaga nad AnKrom Kristus Kralj, skrajšano KrKr (kot zaostri GrGra iz **Blagra**). KC-Kat je po Stri ekskluzivno, vrača izhodiščno Ožldo. Medtem ko je RazcDč nekaj Strno drugega. Ni sopoboj dveh Dčev, kot v **GiMu**. Je Strno trajen soobstoj dveh Res(nic), dveh odgovorov, dveh svetov v enem Člu, v eni EkP zavesti ali nezavednem. To je drža ARF-AK, ta predpostavlja RazcDča.

Tu je vzrok, zakaj KC ne forsira RazRese. RazRese predpostavlja odprtost problematike, Is Dti, medtem ko je za KC - za Ptjo - važna zmaga enega ali drugega, jasno, da našega, glej **IgroKß**. Tako je treba razumeti tudi **Božigro** in **Noč**. Herodežu se ne posreči najti novorojenega boga, StDn pobegne v Egipt; šele čez 33 let ga novi-drugi Herodež ubije - da križati -, a tudi neuspešno, kajti FKr tretji dan po Si VoM, zmaga kot Pomladni kralj, kot vrnivši se - prebudivši se - Kralj Matjaž v liku prerojenega-pomlajenega Zelenega Jurija, **Vst**. Pasijon se konča z VoMom, z Zmago; analogno kot zgodba okrog rojstva JKra.

Vsaka takšna zmaga se zgodi v I(manenci), ne v Tr(i). Zato KC ne more onkraj Trl, I ji je bistveno pomembna, je pogoj zanjo. Medtem ko se - že gnosa - trudi, da bi našla Dt, ki je v temelju, Strno, onkraj I(manence). A gnosi se Is Dti ne posreči, najde namreč Duha, Logos, ki je spet I(d)-I(manenca), le dematerializirana. S stališča DtTije ni bistvena zmaga Duha nad telesom, v tem okviru sta še tičala Can in Pregelj, ampak dvig Dti nad Ido. Mrak je to zaslutil, vendar še ne izpeljal. V **Spovedi lučnim bratom** se bliža gnosi oz. prostozidarstvu, ki stavi na Logos-Duha; tako razume trojko Preš-Smole-Čop. V **Begu iz pekla** se odloča za Peka-romarja Nouveauja, ki je že onkraj telesnih muk-strasti-želj Verlaina in Rimbauda, tudi onkraj Gaugina iz **Vidovega plesa**.

Mrak se v **HerMu** še ne znajde, vendar ve, da je treba Reso Is(kati), kot jo ne le AnPat, celo HerM sam, čeprav pri tem ne vzdrži, saj mu RazRese spodbija Absmoč TSne oblasti; enako se godi KČi. **HerM** kot drama je eno sólo načrtovanje problemov Rese, smisla, rešitve-odrešenja, ne pa rešitev. Oz. Mrak se trudi, da bi našel rešitev, nakaže jo v AnPatovem videnju in obisku JKra kot NeČi Deteta, kot sladke (!) miline Otroka. To je v skladu z **Biblijo**, kateri bi se Mrak rad približal, ni pa v skladu z nadaljevanjem Isa Dti. Mrak niha med obojim. A že za to, ker tako podčrta-razvije Is Dti, so njegove drame (posebno **HerM**) izredno usmerjevalne. Vsaj zame in za DgTijo.

HerM je skrajna zaostritev problema Sire in Ambre, nastajajočega RazcDča. HerM oz. skupaj s sinom AnPatom je Prizačetek DušNote. HerM-AnPat ni(sta) enotna lika kot Idi v duhu-okviru Stbesede, ampak vsak zase in še posebej oba skupaj - moramo ju brati tudi tako, kot enega, eno PO, ki se razdvaja - sta Nast DušNote. Ko sem v knjigi **ZSD 1** raziskoval **BSe**, sem odkril-trdil, da so drama o Nastu DušNote, ta lahko nastane le kot zavest GhKe, v Negliku, v Člu, ki je grešil zoper voljo boga-Gosa v paradižu. V vrtu Eden je bil le Posn boga-stvarnika. JudKatbog je bil kot Stvarnik vse, Čl kot NeČi prebivalec raja nič oz. vse le po bogu, torej sam na sebi nič. Le epigon-lutka. V tem pomenu je RMg - LDPM - karikaturna realizacija Katnačrta, vrnitve v RaPo: Čl je le še Masbitje v MasDbi, štančan po enotnem modelu zahtev trga, tudi kadar je - in to je stalno - bitje Uža, poželenja, pohlepa, tekme. Vse to ga dela za enotnega-istega (Ido), ne za RazcDča. RazcDč ne nastaja patološko: kot Dušbolnik, kot zadrogiranec, ko se, da bi prišel do droge, spopada z

Dbnormami, krade, ropa. Ko se mu meša zaradi zlorabe uživanja psihogenih substanc. A iz te zavesti nesrečnosti - poraza - ne naredi DušNote kot ARF-Dča, ki v svojem RazcDč(evstv)u začenja Is(kati) Dt. Le propada, je le RazkrPlD, celotna Db - PMLD - le RazkrKld. Romani kot Čarov-Čatrov-Hudolinovi, **Pasji tango, Ata je spet pijan, Objestnost** itn. - kažejo natančno to: hybris v karikaturalni Agrčkzldi, kriminalizacijo PMLD Čla. Tu se od njih razloči Briški z dramo **Križ**, v kateri tematizira problem križanja, Hudiča, smisla. Ča(t)ri oz. Skubic v **Fužinskem bluzu** te problematizacije ne zmorejo.

KršRlga je torej potrebna, da bi Čl lahko zavzel distančen odnos do samega sebe; da bi prišlo do RazcDčev. Težava pa je v tem, da (p)ostaja v PMLD KC vse bolj tudi sama AMg. Takšna je bila že v KurD, v **IgriKB**. Kfz je Pozun, le fanatizacija DDča, ni razvoj EkPvesti. Vest pomeni v **IgriKB** le to, da se Čl (Kan) zave, da ni dovolj veren, aktiven v delu za KC; da ni dovolj »islamist(ičen)«. Kociper se je zavedel tega svojega Kfz Krša, katerega je zagovarjal v **Zasadu**, zato je napisal dramo o DušNoti, o **Provizorju**. Kasneje, kot ideolog NczDmba, o tej drami ni hotel več slišati, DušNota ga ni več zanimala-navdihovala. Tudi Cajnkar - na drugi strani - jo je na poti od **Potopljenega sveta** do **PetTrage** skoraj povsem izgubil. Enako Simč od **Mladosti** do **Leta nič**. Cajnkar jo je v svoji **Zvest(ob)i** poenoteval v Mordržo, vprašanj je bilo konec. S **Potopsvetom** je dobro začel, a ni vzdržal pri odprti problematiki DušNote-Isa Dti.

Važno je, kar poudarjam: da sta HerM in AnPat - oče in sin - tudi eno oz. da ju moramo razumeti kot problematiko znotraj enega Čla; ta Čl je RazcDč. Ta Čl je Mrak v svoji intimi, ki jo je analiziral z ARF-AK tako, da jo je objektiviral v dve dramski figuri iz leta nič. Čutil je, da je do svojih učencev tudi tiran. Po eni strani jim je bil dobri Oče-Varuh-Pasc, Mirana je oboževal na liniji homoerotizma, kot se vidi iz njegovih pravkar izhajajočih **Dnevnikov**. Krištofa je bodril; zdi se, da je Krištof zato tako navezan na Mraka kot nedozorel otrok na mo(go)čnega Očeta, ker sam ne bi zmogel stati, preveč je v sebi zmeden, negotov, ranljiv, slaboten. Mrak mu je dajal vero, smisel, bit; s tem ga je naredil za od sebe enako odvisnega, kot je odvisen mamilaš od mamila. Mrak je vedel, da marsikomu od teh malih pomeni Mamilo, kot so bili oni mamilo njemu. Miran ni imel v sebi darov, na katere bi Mrak lahko zidal, učitelja je izdajal s svojimi homoseksualnimi dogodivščinami z drugimi Mo(škimi). V Krištofu pa je izjemno velik dar za slikarsko Umet, čut za prenikanje v DušNote ljudi; zato je tako mojstrski portretist (žal slab krajinar, le Konvslikar rož). Iz Krištofa je Mrak izgnal vse njegovo EkP intimno, ohranil mu je - dopustil mu je ohraniti - le slikarski dar; vse ostalo mu je nadomestil sam, kot hoče nadomestiti HerM AnPatru. AnPat se Očetu upre, zagleda se v milo Detece JKra, s tem Očeta izda, poškoduje. Ravno to je hotel-moral Mrak preprečiti. Krištofa je kot Veliki mag tako predelal, da je Krištof zagledal v njem tudi Detece: sintezo mogočnega Očeta, ki je - skoraj - bog, in NeČi otročička, ki nosi odvezo ljudem v imenu gesla: mir ljudem, ki so dobre volje! Biti dobre volje je pomenilo za Mraka biti naklonjen-zavezan-podrejen Njemu kot Očetu sveta, Njemu-Možu iz **Oble**, ki je obenem milina žrtvene ov(či)ce. Zato je ostal Krištof v onaniji, vendar zaradi Umeti ne v Avzu, odprt je ljudem kot DušNotam, a le kot predmetom slikarstva, ker mu je tako zapovedal njegov bog.

Mrak se je z ARF-AK zagledal kot HerM v odnosu do Mirana, Krištofa, Karlija in tolikero drugih. Poleg lika Laja, **Chrysippos**, je lik HerMa njegov alter ego: Hudič v njem. Je bog Stvarnik v raj, ki Kače ne more obvladati: Kače v sebi, kaj šele Kače zunaj sebe. Zunaj njega so Sži, Ptja, FKČ, oblast, drugi kralji, katerim je tekmeč, dramatik, Umtki, Bor, Zupan, Hieng. Okolje malikuje le-te kot nove Kralje, kot so hoteli St trije kralji malikovati JKra kot novorojenega KrKra. Mrak-HerM norita, ker tega novega Kralja ne moreta likvidirati, Hieng, Zupan, Bor dobivajo nagrade, Mrak ostaja komaj poznan, nebran. Ali je tudi sam NeČi Dete, Preš v **Spovedi**, Nouveau v **Begu**, Valentin in Lipe, predvsem pa Gomizelj v **Blagru premagancev**. Ali pa trpi, blazni, pobije tudi vsakega učenca, ki se mu ne podredi, prepričan je, da ga vsak tak izdaja, Božič, nazadnje tudi Monos, ki zaigra hlapca OZNE, kot piše v **Dnevniki**. Dokler pa je Monos-Štancer zvest, ga - po Mrakovi sugestiji - Krištof naslika kot Janeza Krstnika, glej naslovnico **Bibličnega ciklusa**. Mrak se zave, da si je le sam lahko Janez Krstnik, vsaj po Karlini Si. Salome ni le Karla, je tudi Miran, ki se RR v Janeza Evangelista; žal ima ta odrezan jezik, ne le glavo, je nem, nepismen. Je Strno trajni AnPat, ki ga Mrak-HerM lovi, a se ga ne da uloviti. Mrak se zgrozi: ostajam tudi jaz, se sprašuje, praznih rok, praznega srca?

4

HerM je sestavljen iz petih stopnjevanj. Prvo se godi v »dvorani v gradu kralja Heroda«; tudi tretje, četrto in peto. Prizorišče je sicer dvorana, pomeni pa prostor HerMove DušNote. V njem se HerM spoprijemlje sam s sabo. A ne kot samozaprta Av; pač pa kot RazcDč. Dejanje se začne s pogovorom med kraljem in Velikim duhovnikom Mattathiasom.

Mattathias (Math) je za Mraka in HerMa komaj stvarna figura; v drami je potreben, da HerMu poroča o Treh kraljih. Ti so v **Božigri** stvarni liki, ker jih navajajo **€vi**. Mrak pa se že spočetka potrudi, da bi jim vzel Zunstvarnost; da bi jih naredil za blodnje-môre, za prikazni, ki strašijo njegovo-HerMovo DušNoto. So materializacija HerMovega strahu, da ne bi bil več edini Gos Judeje, svojega sveta. (Da je nad njim rimski cesar, Avgust, to da HerM v oklepaj. V Jeruzalemu hoče biti edini oblastnik, kot Tito v Jugi in KaKi v Slji ali PV Korošec ali danes - 2006 - Janša. Temu se še ne posreči, a takšna je njegova Temželja.)

Math pove, da je Tri kralje »pravkar pospremil«, HerM pa blazni: »Duhovnik, kaj blebečeš vmes? Jih ne vidiš?« Zanj so prividi močnejši od stvarnosti. Tako je dojemal stvarnost tudi On-Mož iz **Oble**, Mrak iz leta 25. »Ne odmeva po teh prostorih njihov glas?« Pred kratkim jih je sprejel, odšli so, vendar le nazunaj. Zdaj ga določajo od znotraj. Sprašujem se: je takšna DušNota normalna ali patološka, značilna za tim. norce v norišnici? Kaj pa, če je vsaka DušNota patološka, se pravi takšna, da ne more razločevati med stvarnim in prividi? Če je ČIResa v veliki - odločilni? - meri konstrukt, le blodnja, pri kateri vse sklicavanje na preverljiva dejstva, kar počenja RLH, nič ne pomaga? Dejstva ostanejo, a razlagati se jih da kakor koli. Sinoči sem poslušal-gledal ideologa DaSDece dr. Markeža, kako zagovarja vpletanje DePole v Žur, v Javž;

komaj sem verjel svojim ušesom. Nato sem se spomnil Močnika, njun govor, Markežev in Močnikov, je analogen, oba konstruirata Raddržo DaSlece in DaSDece (DSL in DSD). Kakšne vratolomne duhovne piruete je zganjal Markež, kakšne ne toliko paradokсне kot absurditetne, alogične blodnje je blebetal, da bi dokazal, kar je hotel dokazati: upravičenost pritiskov DSD na DaSJav. DSD je sicer duhovno revna, maloizobražena, neumna. A položaj, v katerem se je znašla O6, namreč na oblasti v PolDbi, ne pa v ŽurJavi, jo sili, da iznajduje nekaj. Kar sicer ni umno v pomenu NKNMeša, Hegla, zdrave pameti, J. St. Milla; je pa kot rokokitrška Maga retoričnih čarovnij, kakršne so priljubljene ravno v RMgi, recimo v absurdističnih Karjih komentatorja na Studio City Šaleharja. Gre za (ob)last, za gnar in teror, maska nad tem prizadevanjem je pa norčevska.

Sprašujem se naprej: SAPO brez DušNote je Pozun lik. So Pozliki ČD, MirMara iz **LjDa**, trojka ZLV (Zois, Linhart, Vodnik) iz **Pred sto leti**, Gordin ali Stepan iz Jurčevega **Omikanega nemškutarja** ljudje z DušNoto? Komaj. So samostojni, svobodni, so tudi Pososebe, a vendar izrezani po RLH normah LD in njene Ete. Da bi postal nekdo izviren, mora biti ali Neg, kot Tugo v **J(urč)Tugu**, ali vsaj kriv - zaradi nespameti, lahkovernosti, kot Tugo v **L(evs)Tugu**. Vendar rešuje LTugo svoj problem s poenotenjem-monolitizacijo Vojtipa, enako kot Stol kasneje Zupan z RR Osma iz **Tretjega zaplodka**, 42, v Krima, **Rojstvo**, 44.

Ne daje model za to že Can, ki Notrazdvojenega - RazcDča - Ščuko, **Blagor**, reši tako, da ga poenoti v ProlVodjo, v Polfiguro? Maks, **Kralj**, ostaja RazcDč, tudi zato postane Kantorjeva žrtev, premalo odločen-aktiven je. Jerman, **Hlapci**, mora celo iz Dbe v samoto Goličave, ker se ne more poenotiti; Can ohranja v tej drami problem, o katerem govorim, odprt. Enako Majcen v liku Čopa, **Prekop**. Medtem ko Grum jasno obrne RazcDča v blazneža, Larsena v **Zastorih**. Larsenova DušNota je norost, Kleistova, Mrakov **Kleist**, Sm, Groharjeva, **Grohar**, oslavljenje kompletne Osi. Timon v Bartolovem **Empedoklu** pa kot da nima DušNote, ni RazcDč; le Kritopazuje iz distance.

HerM nadaljuje svoj monolog, sestavljen iz samih vprašanj, ki pa so dostikrat prej odgovori kot vprašanja, njihova vprašalna oblika je le retorična. »Kaj strmite v me?« Misli reči: Jaz nič. Ali: K-da sem jaz nič. Že na samem začetku je mišljena odločilna Fifbeseda: nič. HerMu ne zadošča, da bi bil le močen tiran; hoče biti tako močen oblastnik, da bi bila njegova oblast PnM-bit. HerM rešuje Fifproblem, metafizično vprašanje in nujo. Če j e on in če bo on ostal, ima svet bitno osnovo; če je on ogrožen, bo zmagal - zmaguje - nič. HerM čuti-vidi že odsotne, pa vendar zanj prisotne Tri kralje, K-da strme vanj, a ga ne vidijo, ker ga n i (več). »Če je vsepovsod noč«, nič, »kako naj nosimo v sebi luč?« Luč ni le gnostičen pojem, zmeraj pomeni tudi možnost odkritja Rese, sploh videnja, zatem analize, obstoja. Kako priti do Svetle?

HerM govori predvsem o sebi, ne o JKru; **Božigra** in **Skrnoč** sta drami predvsem o JKru, o njegovem rojstvu oz. tudi o ostalih, vendar so vsi le glede Nanj, na boga. HerM pa obrača razmerje na glavo: vsi so le glede nanj, na HerMa. Tudi JKr se je rodil - so ga rodili - z namenom, da bi ogrozili, zmanjšali, oslabili, Unič(ili) HerMa. Za TradKonvdrame, delane po **Stpismu**, je samoumevno, da je središče JKr, bog; šele Mrak si upa postaviti v središče Čla. Čl - on, HerM - kot najvišji reprezentant Čloštva hoče biti bog in bi že bil bog (bit, PnM, Ožld), če se ne bi naenkrat od nekod priklatila tim. StDn,

zvezda nad njo in Magkralji, ki slutijo v novorojencu Mesijo-boga. **HerM** je že Krita Huma. Tudi zato sem ga lahko sprejel: v tistem času, okrog 64, sem se ostro obrnil zoper Hum, skupaj z MGGo, z Božičevim **Joštom**, z Zajčevimi **Otr**, tudi na Polterenu z **Dia** in **Afero** in **Santo**. HerM kar najgloblje problematizira Hum: antropocentrizem. Če ostane na svetu zgolj še Čl, dobi svet - Db - središče v takšnih HerMih, od Zupanovega **AlekaPR**, 55, kakršen je na začetku, prek Komisarja, **Afera**, do Starega, **Greda**. Ti liki, ki so bili v NOBD Pozbitni, se skažejo kot nič-ni, celo kot zločinci, tj. v svet sistematično - Strno - vnašajo nič. Kot ga Minsky iz **Dia**, Potohodec iz Zajčevega **Potohodca**, konec 60-let, Črtomir iz **Smkrsta**, tudi - na Romnačin - Che v Kozakovi **Legendi**. To je čas, ko se v SIŽ-SD soočajo bit, nič, Tr, (ne)smisel. Od 70-let naprej napetost med temi momenti popusti, kot tematizacija problema odpadejo, vse nadomesti lud-RMg v PMLD.

HerM že od začetka drame je na način ni; na način avtoproblematizacije, celo AD. »Pridušen plamen se plazim okrog.« Ne morem - Čl ne more - zrasti v mogočen plamen do neba; če pa tako (z)raste, ni le razsvetljevanje noči, ampak Ogenj, ki vse požira. To je genialno uvidel vnaprej že Balantič MV-II, **V ognju groze plapolam**. To obnavlja posebno ZD, ne le v **Potohodcu**. Mrak raziskuje, zakaj je prišlo do tega; kdo je kriv, da se vse Unič, požiga. Res Ptja in ZKC, kajti tudi v ZKC je Bog le maska Čla?

»Kdo me je zaživa uklal v mrhovino?« Malokatera SD je tako nazorna v samodoživljanju Negjunaka. Mrakovi liki kažejo neverjetno močna čustva, tako Neg kot Pozovsebinjena. Od začetka do konca vsake Mrakove drame ena sama ne le besedna ekstaza groze, obupa, sle, porazov, videnj. Vse v Mraku gori, tako da se vse okuži s plamenom, kar se Mraku-HerMu približa. Miran, Krištof, Karli itn. se lahko obdržijo le, ker se izpraznijo sebe - očistijo vsega svojega? - in prevzamejo Mrakovo DušNoto, seveda kot bled odsev, ne kot Priogenj. Ogenj bi jih RR v oglje in v pepel. To sem čutil sam že od prvega stika z Mrakom, nevarnosti sem se zavedal. Držal sem se v distanci do njega, od časa do časa celo v zelo Kritdistanci. Važno mi je bilo, da se izdelujem v SAPO, se napolnujem s svojo bitjo in s svojim ničem, s svojo slo in svojimi porazi; Mrak mi lahko pri tem veliko pomaga, ker ga preučujem kot Čla ognja in AD-Trpa, ne smem ga pa Posn; ne smem mu priti niti preblizu, kajti njegova vzgoja bi se pri priči RR v nasilje, skušal bi me požreti, odtujiti sebi, tj. mene meni. Mrak je tudi Moloh. Zavrnil sem ga 45 in 57, enkrat s stališča Zmagovalca v Dbi, drugič s stališča borca zoper oblast. Trajnejše sem ga mogel sprejeti šele proti koncu 60-let, ko sem bil že tako močen-dozorel, da sem ga analiziral naklonjeno, a kot svoja SAPO. Šele po njegovi Si sem se močnejše odprl, po 86, a obenem vedel, da ostaja HerM še naprej, čeprav le v zapisanih besedah-izjavah dram(skih likov). Tu je Temrazlika med nama s Krištofom. On gleda Mraka še danes kot obožujoči črv velikana, midva z Mrakom sva enakopravna. Zato ga lahko ES analiziram, Krištof ga lahko le slavi, mu piše hagiografske hvalnice. Ko se sooči s HerMom, je od mogočnega lika Fasc(iniran), lahko izusti le vzklike oboževanja, ves je mehak in Notsrečen, da sme postavljati majhne stopinje v Mrakove velikanske sledi. (Res je nosil velikanske čevlje, pač zaradi velikanskih nog.)

»Kaj buljite vame? Ves svet izdihava smrad.« Kar doživlja DaSlc kot glavno čustvo DaSlje, smrad, drek, je doživel Mrak že pred pol Stola, a zato, ker je pogledal vase, kot na njegovi sledi Zajc, glej tudi **Medejo**. Hujši ko je bil

smrad, večja je bila Mrakova potreba po NeČi otroku-JKru-Detecu v štalci. Tudi pri meni, ko sem se vnemal za božje otroke, za skoraj-bebce, konec 70-let. Vendar sem vedel, da to ni dovolj; da sem se še naprej dolžan odpirati HKD svetu; in sem se. V TSu sem našel več Pozmomentov kot Mrak. On skoraj zgolj besnenja strasti, pohlepa, pohote, tudi med homoseksualci, med Verlainom in Rimbaudom, **Beg**; da bi to premagal, je težil v S oz. v stanje predsmrtnih ur, ko si kot Preš želi čim prej v svet zgolj Duha, onkraj telesa TSa, glej **Spoved lučnim bratom**. ARF **Chrisypposa** je bila zanj pošastno doživetje sebe v AD Resi. Odtod je iskal le še k **Zadnji večerji**. V nji je skušal spet biti bog, JKr pred križanjem. Koliko se mu je posrečilo? Koliko je sprejel S na križu, koliko pa VoM na tretji dan po Si?

In vendar se Mrak ne odpoveduje sebi kot HerMu, kot PohlČlu-PohlPldi. Običajni ljudje okrog njega so mu kot Math: »Ugasel se je rodil ... Si kdajkoli žarel? Se nisi izgorel izkotalil iz materinega trebuha?« Takšno rojstvo povprečnega MasČla, Čla institucije, sploh ni rojstvo, ampak splav spačka. Takšnih spačkov - ljudi brez ognja - se Mrak ni bal. Bal se je enako ognjenih, kot je bil on, ali pa Dgč svetlih, Svetlo je pripisoval JKru. S strastjo se je lahko bojeval, pač kot EDč; z NeČi milino, ki jo pripisuje Dti - tudi jaz sem jo okrog 88 - pa se ne da bojevati. Lahko jo ubijaš, na križu, a nič ne pomaga. Sveti naprej.

»Kdo bi te znova prižgal?« JKr, ki je prišel na svet za vse ljudi? Ni JKr prižgal celo HerMovega sina AnPatra, kar bo oče zvedel prav kmalu, že v tem prvem stopnjevanju-dejanju. HerM ve, da sam ni zmožen prižgati, le zažigati. (Karlija je kot igravca uničil, kot sta Levar in Mrak Miklavca; Miran se niti razviti ni mogel kot igravec, ostal je Pvtželja.) Že ta hip se oglasi AnPat, čeprav še ne nastopi: »(Neprišljen otroški Antipatrov smeh iz sosednjih prostorov.)« AnPat kot otrok-Dete. A HerM si razlaga njegov smeh še narobe: »Ta smeh. Ni to njen smeh?« AnPatrove matere, ki jo je menda tudi dal ubiti, enako kot AnPatrova brata. »Kdaj bo jenjal svojo mater oponašati?« Hitro se bo skazalo, da je ta sinova mati nepomemben dejavnik v Nastu AnPatrove DušNote. Da bo AnPat sledil JKru, niti ne svoji materi, kaj šele očetu. AnPat je Mrakov učenec, ki mu je ušel izpod nadzora, izstopil je iz njegove čarodejske orbite. Mraku ne ostane drugega, kot da t(akšn)ega učenca ubije-likvidira, kot je HerM sina AnPatra.

(Pre)občutljivi Umtk Krištof se tega neznansko - najbolj - boji; zato Mraku, ki je kot mrtva senca še zmerom za učenca AbsGos, vsak dan znova dopoveduje: nisem te izdal ne zapustil, mojster! JKra so njegovi učenci izdali, ni jih bilo blizu, ko so BČa križali; predvsem Peter se je ustrašil zase kot za zgolj Čla. Jaz, Krištof, pa vsak dan mašujem v Tvoje ime, Nabi-Rabi; usmili se me! Ni ta(k) učenčev odnos do Gosa model za odnose Kanov do fKra? Krištofov fanatizem izvira iz slabe vesti, da Gosu ne služi dovolj; tudi Kur terja v **IgriKb** večjo vero v KrKra. Ta večja vera je avtoFasca. Če bi postali Slci kot Krištof, ta pa prešel iz območja Umeti v območje ZgDbe, bi se obnovili kot Kfz akterji, kot Daislamisti. Ni Krištofovo zmedeno prepevanje Mraku na čast analogno absurdni sofistikaciji dr. Markeža in dr. Močnika, ki kuhata žareč močnik namesto mire in kadila? Oba sta zaglavila v skorajnorost. Vendar, je primernejša topo(umno)st Ropa ali Drobniča (Pl Šnitloha), ki sta povprečje samo na sebi, navidez zdravi razum, dejansko pa zagovednost in Cin? To ni le

svet, v katerem živim jaz danes, 2006; to je že svet, v katerem je živel Mrak 64 in 38, ko je (na)pisal **Groharja** in **Kleista**, ko je izdal **Slepega proroka**.

Na koncu pogovora potrdi HerM tisto, o čemer pravkar govorim. HerM je zoper zgolj grško-helenistične razvade, zoper Redo vsega - smisla - na HeđUž, na formalizem. HerM ne dovoli ženi Kleopatři vzgajati AnPatra. Sam mu hoče biti ne le vzgojnik, ampak vsa Resa, kot Mrak svojim učencem. »Nisem Antipatru vseh korenin izpulil, mu nisem vej posekal«, Mrak Krištofu veje, katerih ni cenil? »Nisem makabejske gošče«, ta pa je nasprotje helenističnemu grštvu, »do tegale okleščka iztrebil?« Iztrebil vse, kar je bilo v AnPatru, kar ga je določalo kot (samo) njega, ne glede na vsebino. Edina vsebina, ki jo HerM dopušča v sinu, je On sam, Mrak-HerM, in nič AnPatra. »Vsa njihova slava zožena in stisnjena v moj zaplod?« Vsa ta slava sme obstajati, če in kolikor jo v AnPatru dovoli AbsOče. Za Očeta gre. Prva beseda, ki jo AnPat izpregovori, ko vstopi, je: »Očel«

Malo ARF, kot mi je v navadi. Čeprav MOču po eni strani očitam, da se zame ni zmenil, da me je slabo vzgajal, je na drugi strani enako res, da me je stisnil zgolj v tisto, za kar me je hotel imeti; čeprav mi ni posvečal dovolj pozornosti, me je skoraj zadušil, tako je bil - vsaj zame, za mojo DušNoto - (pre)močan. Imel sem srečo - Čin rečeno -, da je bil toliko po zaporih, v času, ko sem ga najbolj potreboval in bi name najbolj vplival, MV-II v taboriščih, nato, PoV, v Beogradu in tujini; ko je Dn zaživela končno skupaj, po 49, sem bil sam že toliko močan, da sem vsaj v zametku že izdelal sebe kot SAPO. Nič več mi ni mogel. Postajal je z mano vse bolj nezadovoljen, do mene Krit, a zaman, njegov srd se je odbijal od moje ĆiA narave. Med 49 in 51 sem bil že Čacki, Bernick, Alcest, Ćgmont, ludist iz **Dame-škrata**, Nikita v **Moči teme** na Akimovi liniji. In **PohPeter**, ki ni nikomur več ulovljiv. Despot-tiran zame ni bil več nepremagljiva veličina, kot je bil Kantor za Maksa, **Kralj**. S kralji sem obračunal, tudi z najvišjim med njimi, s KrKrom, tudi z realnim, z BKrom. Z GrGr parom iz **Blagra**, tudi o tej drami sem pisal v tistih dveh-treh letih, ko sem Ponot **Gorje pametnemu**, **Ljudomrznika**, **Stebre družbe**. Ko sem naredil za središče sebe, tj. svoje DušNote ĆkPvest, a obenem razvijal svojo Dbmoč, ĆiA v ZgDbi.

Vse Dgč kot AnPat, ki nastopi vis-a-vis očeta kot NeČi dete, kot otrok, ki se ne znajde; sluti, celo vidi, a tega ne zmore udejanjati v Žu. Nihče tega ne more povsem; odloča, do katere mere. Jaz sem bil na stopnji AnPatra 5-leten, morda še 10-leten, kasneje ne več. AnPatra sem ohranil v sebi, ampak ob Čackem in v perspektivi **Ćgmonta**. Upam, da je z mano še danes tako. Da nisem poražen ne kot Michael **Kramer**, ne kot **John Gabriel Borkman**, glej Hauptmanovo in Ibsenovo dramo. A da obenem tudi nisem zmagovalec, kot Mihol v **Razcih** in Junak v **Vstu**. Da ostajam kot Čl AnIn, ki nosi v sebi vse te druge drže, jih razume od znotraj in opisuje, razbira iz SD in primerja z živimi DaSlci. Mrtve oživljam, žive utemeljujem v Litlikih. HerMa, AnPatra, Mraka, Krištofa, Mirana, sebe.

Dvogovor med očetom in sinom je dejansko mimogovor. Oče: »Morda nosi prevelika podobnost« z materjo »v sebi smrt?« Res nenavaden - demonski - oče: sina silovito ljubi, a sprejme ga z opozorilom na njegovo smrt, ki ne more biti drugega kot umor; oče ubijavec, sin ubiti. Odrešenik je mil(ina) zato, ker ni demon(ičen); demon je Ub(ijavec). Za JKra je bistveno, da ne ubija. Vemo pa, da je obilno ubijala njegova KC, ki se ima za Njegovo St telo, ona je torej on. Po JKrovi Si - neka druga Cerkev ga je ubila, judovska - se milo Dete spoji v eno z Ub demonom: ne le JKr s KrKrom-BKrom, ampak enako HerM z AnPatrom. Da bi nekdo ostal čistih rok in srca, mora biti ali bebec, tj. nerazvit-spačen Čl, Gomizelj, ali dovolj zgodaj umreti. Če se da, še kot otrok; JKrova posebnost je, da je svoje Ž podaljšal do 33. leta, čeprav ne vemo, kako je živel v času med končanim otroštvom in 30-letom, tj. časom, ko je začel učiti po Galileji.

Mrak določi dvojnost Čla oz. tudi Katboga; ta dvojnost je vidna že v **Stari zavezi**, kjer je bog-Jehova veliki Kaznovalec in Ub. **Ev**i skušajo narediti boga - Boga - za NeČi bitje, a ne gre. Že v prvih Stoli pobja ena Kršločina drugo, tudi uradna KC ostale, glej tudi križarske vojne, tridesetletno vojno, Dmbce MV-II. Tak bog je kriv, torej ga je treba kaznovati-pobiti. HerM ima prav, ko vidi v AnPatru S-umor: ali bo ubit ali bo sam ubijal. Ideaca=Demonaca.

Sin K-da govori mimo očeta, pa vendar odgovarja na očetovo opozorilo s So: »Zvezda, ta zvezda, gospod.« Zvezda je metafora za NeČi Dete-Odrešenika. AnPat bi rad s pomočjo Zvezde-Odrešenika izstopil iz Tsa, ki je svet Strno nujnega Uba; izstopil iz para ŽS. Zvezda kaže na Tr, drugam. V stvarnosti - v KCi - se razkrije kot Trl; I(d) je v tem primeru Ub. AgrĖkzld=morivstvo. Mrak se tega jasno zaveda. Bolj ko se zaveda svoje demonije, sebe kot HerMa, večjo potrebo čuti po Odrešeniku, ki je NeČi Dete. A namesto da bi spoznal, da je Dete prešlo v njegovega sina AnPatra - AnPater noče biti antipater, zoper oče(ta), ampak z očetom, le da bi bil oče blag -, skuša ubiti oba, JKra in AnPatra. Čl je Strno zmedeno, dezorientirano bitje, ki pada v AD.

HerM ne more iz svoje vloge Očeta-Tirana: »Si dognal, da je« zvezda »izmislek demonov?« Zvezda-Dete mu je sovražna, ker je svoje in ne njegovo, ne on. On pa ne more biti NeČi Dete, prevečkrat si je umazal roke s krvjo, svoj svet je postavil na Absvladavino oblasti, ne pa na Evljezen, na Charis, ki je LdDr. Ljubiti nekoga drugega, v tem primeru Dete, ki je otrok StDne, pomeni priznati, da si nisi sam bog. HerM pa ni zmožen ljubiti niti svoje krvi, sebe, podaljšanega v sina; hoče, da je sin ves kot oče, da v ničemer ne odstopa od očeta. Sina hoče kot samolastno bitje - SAPO - izbrisati; kaj šele Boga kot Dra. HerM se nahaja v položaju, ki ga Strno vodi v pekel. V DaPMLD sicer težnja po pobožanstvenju Čla-Mene ni več enako veličastna, kot je bila še za Mraka, danes so vsi ljudje nizke napetosti, vendar tisto, čemur pravijo samolastništvo (Čl kot lastnik sebe), vodi v SaPska, ki pa je v okviru Avza in ne neposredno VitAgrĖkzld. V MrD demonija, v DaSD Avz. Tu je razlika med **HerMom (Procesom)** in **BrišKrižem**. Pol Stola razlike je razlika skoraj neprimerljivih svetov. V Mrakovem svetu in času je še svet velikanov-Herov, v

DaSlji svet liliputancev in ščurkov. Trg - turbotrg - niti bog ni, le močvirje, v katerem se plazi golazen.

Oče opozarja sina, da je prva njuna zveza: »Kdo se popenja večer za večerom z menoj na zvezdni stolp?« Z AnPatom preučujeta zvezde kot Zn, kot Nvo, ne pa Zvezdo kot znamenje Mesije. »Komu zaupa kralj?« Tebi, sin moj! A ti? AnPat popušča, priznava: »Za tvojo sledjo se vzpenjam.« Kot sem se jaz kot otrok za MOčevo. »Tvoja milost je moj jaz.« Tudi jaz sem gledal MOča tako: kot Absboga, odvisen od njegove milosti, od Pos pogledov name, od drobcev pozornosti, ki mi jih izkazuje bog-Oče. Vedel sem, kot AnPat: »Če me odvržeš, se razprhnem v nič.« Ravno tega sem se najbolj - grozovito - bal. Morda pa je nastal moj pavor nocturnus od tod? Iz strahu, da bi me MOč zavrnil, odvrigel, ne več upošteval? (Če me kdaj sploh je in ni bila moja prošnja MOču le pasja ponižnost, ki je MOča kvečjemu motila.)

HerM je imel rajši svojega sina kot MOč mene; učil ga je - HerM AnPatru -: »Mi ne prebiraš iz pergamenta neba kot najbolj vešč pismouk?« Jaz nisem bil tak, MOča sem kar naprej razočaraval, bil sem (pre)divji, presamosvoj, nevzgojliv, neuporaben, kakršen sem še danes. Blodil sem sam po svojih slutnjah; tisto, česar me je MOč učil - kolikor me je -, sem razumel tako po svoje, da MOča v temelju nisem mogel zadovoljiti. Je bil zato najin odnos lažji, manj obvezen, ker je MOč dal name manj, kot da HerM na sina? In je bila le enostranska navezanost mene na MOča kot bitja, v katerem se MOč sam ni prepoznal. Ni smatral takšnega mojega spačenega početja za manipulacijo z njim?

Dozdaj sta bila oče in sin usklajena; midva z MOčem nikoli. Zdaj naenkrat pa HerM opazi, da se mu sin oddaljuje. »Kje vsepovsod ti blodi misel? Ti nisem rekel, da je ta zvezda demonski izrod?« MOč me direktno sicer ni ščuval zoper Boga in Kat oz. zoper KC, je bilo pa iz celote v Dni jasno, kaj o tem misli. In vendar sem že PV kot otrok izredno močno doživljal Krš, obrede, besede, skrivnostno štimungo. MV-II pa sem 14-leten že zavestno gojil Mistmeditacijo in v bogu iskal Boga, tj. UnBDra. Od 45 naprej sem se postavljaj MOču po robu z RadKrito Mrka in Ptje; sem ga hotel prisiliti, da gleda v meni izrod, Izda? Jasno sem mu sporočal: nisem tvoj dedič, nadaljevalec tvoje Trade-misli, nasprotno, sem bližji tistim, ki si jih ti vse Ž spodbijal. Postajam sin, ki je že Ub svojega očeta. Vsaj Ub MOčevega nauka, Mrka, Sockoma. Od AnPata se razlikujem le - predvsem - po tem, da nisem - bil - le sanjač, ki hrepeni po Zvezdi nedosežni, kot Dinetov Slikar v **Črnih dnevih**, ampak sem hotel postati čim bolj Realzstvaren, pač učenec Heglove fije, ne le zvitega uma. Nazadnje se je pokazala moja drža - moj um - bistveno bolj stvarna od MOčeve. MOčev um je propadel skupaj s Ptjo-SockKomom, mojega je potrdila nova SZg.

Razpoka med očetom in sinom se širi, pogloblja. Oče sumniči: »Kaj je s teboj? Si prisluškoval?«, ko so me obiskali Trije kralji? Sin: »Prisluškoval? Saj bdeč kot v snu prisluškujem ...«, a JKru-novorojencu, ne več tebi, oče! AnPat še ne razloči med eno Prazvezdo (JKrom) in mnogimi zvezdami Nve; rad bi, da bi bilo vse eno. »S celim telesom zvezde poslušam. V rokah mi vztrepetava njihov sladki šumot.« Mrak s temi besedami obuja svojo držo izpred dveh desetletij, ko je bil kozmocentrik; ko je na poti neobudizma Fedja našel boga (Boga) v Harvesolju, **Rdeča maša**. Potem so se zvezde-vesolje osredotočile na eno zvezdo, na tisto, ki kaže pot k JKru. AnPat se izraža še po starem, v duhu

Fedjeve - Ambrozijeve - Hare: »Z nogami bi risal božjastne kroge, ki jih nareka njihov komajda slišen vzgib.« A misli že po novo: »Ta zvezda! Me ne spremlja iz noči v moj dan?« AnPat je našel novega Boga.

AnPat se očetu izpoveduje: »Ko v sončni luči v nespoznavnost zbledi, se me dotika njen zven.« Mrak hoče ohraniti Haro med Kršem in neobudističnim kozmocentrizmom. Njegovo vesolje je prelepo, čudežno; je UmetPzja, rajska glasba, spomin na RaPo, obuditev RaPe v Dasvetu: »O, ta zven! V samoto se zatekam, da bi mi noben njen utrip ne ušel!« Tako sem se po 70 tudi jaz zatekel v samoto Špika-Drulovke pred truščem in hruščem ZgDbe in napisal **Srečo in gnus**. AnPat prehaja v novo mistiko: »S slednjo kapljo krvi ga vpijam, z vsako mišico ga drhtim.« Oba z očetom sta Radgoreča, na robu zavesti in blaznosti, prevroča za TS. Kako naj ne gre Mrak s takšnim čustvenim Žem na živce slabokrvnemu - le ZunVit - Boru, Kreftu, Kranjcu, Potrču, samim zastopnikom AgrEklzde, a brez DušNote? Bor je moral vtakniti Mraka v svojo dramo-pamflet **Šola noči**. Upravičeno je videl v Mraku demonijo, a je spregledal AnPatra in njegovo mistiko; ta je bila zanj smešna; videl in cenil je le preprosto mistiko neposredne IntNve, glej **Bele vode**.

AnPat je blažen: »O sreča, ko mi jo odkrije nov večer! Spričo te zvezde sem v oko, v uho spremenjen!« Uho za tisto, česar HerM noče in ne sme slišati, ker vidi v tem zase najstrašnejšo-najnevarnejšo konkurenco. Zato spremlja AnPatrovo naivno-Priizpoved z nezaupljivim Karjem: »Za menoj oprezuješ? Kaj naklepaš?« Tirani imajo Strno preganjavico. AnPat sicer vidi, kaj se pripravlja, a si ne more pomagati, tako ga je obsedla vizija Deteta: »Kako naj pogasim zloslutne bliske v tvojih očeh?«

Zdaj preide AnPat v vrhunec Mistvidenja, ki ga vrže po tleh, dobi napad padavice, ki spremlja tako silovito - neznansko - neposredno božje razodetje. (Jaz sem doživljal spreobrnjenja, epilepsije ne. Ostajal sem v samoobvladani Kritdistanci do vsega.) AnPat: »Sem še jaz?« To je osrednje vprašanje. Vendar, kdo naj bi bil namesto mene? Dve možnosti sta: prva, Oče-Tiran, prek njega celotna ZgDb, druga UnBDr. Jaz sem nihal med obema, po svoje še niham, AnPat pa je po prvem zanihanju dobil le eno sólo smer: ekstatično doživetje Boga. Zato ga je skoraj ubilo, epilepsija. »Nisem odmev nekoga, ki je bil?« Koga? Boga iz RaPe? »pohodi, zavrzi me, senco, če sem ti odveč«, tako govori očetu, a »jaz, jaz ne morem več«, ne vzdržim v tej dvojnosti, ki je razkol v meni. Moram se odločiti za eno ali za drugo. Ker se odloči za drugo, za Dete-Boga, je pobit. Jaz sem stavil na daljšo dobo, na pol Stola in več, zato sem preživel, a na račun izgube fasce. Mrak, HerM in AnPat so fascinantni, demon in NeČi dete, jaz sem postal »le« analitik-komentator (demonov in angelov).

»(Se krči in zastrmi predse.)« Math: »Princa se je polotil božji krč.« Tudi zato nisem nikoli hotel biti Vodja, Princ, kralj; vedel sem, da ne bi vzdržal v tem MePu. Tudi nisem hotel biti ubit, hotel sem vedeti, ne biti vzor. Sem Fif, ne Snik. Ne Her, ne žrtev. Sem pisec stotisočstranske **RSD**, ne avtor enega samega, Odrešilnega dejanja, kot ga je po svoje storil Puč(nik) na jesen 58. Tudi **Santa**, ki je MGGo z RR Puča (iz VojHera v Snika) odrešila.

3. maja 2006, na 40. rojstni dan mojega sina Aleša

OPOMBE K RAZPRAVI RAZLIČNE OBLIKE SLE PO LJUBEZNI (ob Vošnjakovi **Lepi Vidi** in drugih SD)

1. Nadaljujem s pisanjem knjige **Sreča(va)nje s smrtjo**. Septembra lani sem prav tu na Špiku, kjer bivava z Alo zadnji mesec, napisal prvo razpravo v tem projektu: o Petanovi najnovejši - lanski - drami **Začetek konca**; v nji je S tematizirana, edini dramski sogovornik umirajočega Čla. ErS ni bistvena, a v drami - v njenem PSt svetu - pomembna, z njo skuša umirajoči S prezviščiti, če ne gre Dgč, pa narediti iz smrtne ure vsaj uro vrhunskega Uža. Ne ravno - ali celo to? - Už v sami Si (umiranju), prej S Prikr(iti) s Sek Užem, kar je Tip za DaSLibca, kar Petan je. Isto so počeli že naši stari, le da ne tako direktno, takšen beg pred So jim je bil v sramoto, SekUž so če že ne ravno Prikr, pa ga vsaj omiljevali, zastirali, podajali skoz metafore. Nekateri so si upali dlje, prav trojica, ki je tudi v naslovu razprave, komentirane v teh **Opombah**: Vošnjak, Kraigher, Kranjec. Vsak na svoj način, Voš(njak) skoz opno izbruha fascErSa, **Lepa Vida**, ki pa je tako močan, da si skoraj želi S in jo, Vida, skoz Sm tudi doseže; Kraig(her) bolj grobo, S - umor - je nehotena, a skoraj pričakovana, naravna posledica predivjega, presamovoljnega ErSa, dr. Rojnik ubije ženo Pavlo, **Na fronti sestre Žive**; pri Kranjcu je zločin še direktnejši, umor starega Berdena je načrtovan, ker je Berden ovira pri popolni izpolnitvi ErSa, Not povezanega z željo po (ob)lasti, gruntu, **Pot do zločina**.

Na fronti je bila namesto polasčanja glavna Vrta-cilj ljubimca Sv, sla po Svi, v **Vidi** pa od vseh najbolj - edina - RomVrta, avtoFasc do norosti ljubeče Ženske po doživetju Abs ekstaze v Rad prepuščajoči se ljezni: doseči mistično jedro ErSa kot Abs Ožlde, ki je oboje: St in Už do skrajnih meja. Te Rome v Kranjčevi **Poti do zločina** že ni več. Pri Kranjcu in v njegovi Gene se AbsRom sla preseli iz Pvt ErS območja v DbZg območje LReve kot Stboja - SV - za Kom; tako sporočajo NOBD **Roj(stvo v nevihti)**, **BSSvet**, **Za svobodo**, **Žene ob grobu**. V vseh teh štirih kot za NOBD reprezentativnih je v prvem planu S (torej gre tematizirano za Srečavanja s So), ki pa je izzvana-dosežena z ekstremno ljeznijo; ne Sektipa, Er(os) se RR v ljezen do SNara (LdNara), Nar nadomešča ljubimca-ljubimko, je celo močnejši od Pska, ker je St Kol, St Kld, Pski ji le pripadajo, Sek je zato Vrta nižjega - sekundarnega - ranga; za Iztoka v **Ženah** zaročenka Katarina, za Krima v **Raju** žena Nina, za Dušana-Iztoka **ZaSvo** dekle Cecilija. Analogno se dogaja v SPED: za Junaka v **Vstajenju kralja Matjaža** (**Vst**) je cilj Er(osa) SNar, Mojca se mora podrediti - odstopiti prvo mesto - temu cilju, prav tako Vera v **Napadu**, kjer je Stotniku (boj za) SNar celo več kot duhovništvo, Katbog terja od Stotnika (od Slcev), da zamenjajo molitvenik s puško. Odločitev za Že se skaže v Břozmanovi SPED **Človek, ki je umoril**

Boga (Člk) celo za zmotno, za GhK, kajti ljubica Vlasta potegne Mata v zločin, v umor dr. Ehr(lich)a kot SZ.

Analogen zločin pripravlja Marija v **BSSvetu**, v katerem postavi moža više kot (boj za) SNar, zato postane - skoraj - Izda. Tako Rad konsekvenc v omenjenih Voševi-Kraigherjevi-Kranjčevi drami ni, kažejo pa v isto smer. Vida dopusti - zločin iz malomarnosti - S lastnega otroka, Rojnik ubija v navalu strasti, uboj, Eva in Matija pa že preračunano. Vse te ljudi ErS omreži, zblodi, zaslepi (SZSL), S in ErS se stakneta na Neg način, v zločinu. V NOBD in v SPED pride do Poz rešitev, ker se ErS kot Pvtsla podredi Kolljezni do Nara. V DaSD - v DaSlcu - pa ni več ne vrhovnih KolVrt, kot je bil Nar, ne zares vrednega Čla, ki bi bil cilj Člove strasti-sle, kot je Vidi Alberto, Rojniku Živa, Évi Matija in obratno. V DaSD - v PMLD - ostane le še Psk sam s svojo slo po Ž, po tem, da bi čim dlje in čim močneje užival (sebe, sebe v drugih, ki jih srečuje in izsesava). Ta lik niti ni več OPsk, ampak vse bolj PAv. Tudi Petanov Umirajoči se vse bolj kaže kot Av Psk, ki pa - v približevanju RMgi - celo iz Si dela teater, S skuša RR v Simo, v partnerja v družni igri, RadLud. Tako se končuje ta pramen SZge, Zge SIZ: SD.

Srečavanja s smrtjo je naslov Pniza, Pniz bo obsežen, zdaj pišem prvo knjigo v njem. Tema je izredno široka, ne le bistvena. S in ErS se lahko srečujeta na Raz načine, nekaj jih bom analiziral. Ali v Avrazmerju Čla - umirajočega - s sabo, v tem razmerju je celo S le del umirajočega, torej Čla, ki je do zadnjega hipa ena sama sla po Užu. Ali pa tako, da je Av Prikr(it); Vida je prepričana, da sama sebe Rad zanika, celo sad svojega telesa (otroka); vsa (da) se daje ljubimcu-Albertu. Zdi se, da se daje sami ljezni, Abs stopnji ErSa kot intenziteti, ki zamenjuje Katboga. Rojnikova Seksla je surovejša, a ekspanzivna, usmerjena navzven, aktivna, Tip oblika AgrEkzPlde. Podobna je Évina, le da je bolj obvladana, obenem pa tudi Etnižje, Utrvste. Tudi pri Petanu je želja po Žu Mak(simalna), le da se ta želja reducira na Uže v spominih, to je Tip za starce, Petan je že starec, se tako doživlja. A je Petan že dlje težil k Avu, glej Kodo **Don Juan in Leporella**, don Juan ves čas zapeljuje in kavsa isto Že; tudi v **Obrekovalnici** se Petanu ves svet RR v Gled, v Ludigro zamenjave vlog, olajšani pirandellizem na Javorškovi sledi, glej **Manevre**, konverzacijsko SpoDo - gladka, Dab sprejemljiva - recepcija Božiča, glej **Vojaka Jošta ni**. V Petanu - v PetD - se je silovitost Vidine, Rojnikove, Évine ErS strasti, naperjene k sočlu, že izgubila, ostal je le onanist s spomini, kar je Tip za RMg.

DaSlci sicer še niso v celoti KAvNL, preveč so še primitivni-balkanski, napol Srbo-Hrtje, a tendenca k PAvu je vidna tudi pri njih. Sami so še nemalo - vsaj Min - AgrEkzPlde, vsaj kot tekmeči na Kpltrgu, kot potrošniki, kot uživajoči v Poli, v udeleževanju v Dbzadevah, vsaj v zabavljaškem komentiranju le-teh, v nekakšni polangažiranosti. V njih je sla po posedovanju in imidžu, ki je sicer že senca lastnine, že korak bliže k Dvarhemodelu (k Sim) od Ožlde, ki predstavlja polno lastnino kot PnM-bit. Zaenkrat še uživajo v tek(movanj)ih na trgu, v zmagah, pa čeprav lahko sočlu izpulijo le škrbast kompl ali umazane gate. A kmalu bodo tam, kjer jih čakata RokGre s **To-mašem** in Dovjak z **De(belu)ščkom**. Zaenkrat še potrebujejo maske-alibije za svoj Psaktivizem; jutri jih ne bodo več. Petan kot Poldelavec še potrebuje, kot vsa DSD, za alibi AnK; le-vica (recimo Möd, glej **Truth story**) pa potrebuje leve fraze, Vrte kot ČIP, združuje se v AnZDA gibanju, v AnGlob(alizm)u, vse bolj AnKplu, čeprav od

njega - kot zajedavec - živi. Daprodor Le-vice z njeno novo Et usmeritvijo UH Vrt je dozdej najbolj klavrna in ponarejena zgodba v Zgi SIzi. Petanov **Začetek konca** je snažnejši - bolj higieničen, bi dejal Tip nehigienični JašZlc - od AnKa in AnGloba (AnZDA).

Voš-Kraig in Kranjec pa so za nekaj klafter više od DaSlcev Janševega in JašZlčevega kova. V Vidi-Rojniku-Čvi deluje še močna strast kot PriAgrEkzPlid; Vitsila. Hanžki in Brejci so le še pajaci, eni v žemperjih (sin akademika, vnuk diplomata), drugi z metuljčki (sin Indusdelavca). **Vida-fronta-PotDZ (Pot do zločina)** so še drame o Člu, ki j e; od **Začetka** do **konca** pa so le še drame o fantazmah, ki so zamenjale divjo Prislo, pa naj gre za Filetovega **Sužnja akcije** ali za Mödovega **Podn(jemnik)a**. Če pa PriVitsile ni več in ne sposobnosti za čutenje Dti, kakršno čutita Muck, glej **Zalog**, in D(ovj)ak, glej **Pipina Malega** ali **Karuza**, nastajajo drame kot Pavčkov **Čisti vrelec ljubezni**, SeH nadomestki in ponaredki. Krita PAVA in egoizma (sle po Pvt uspehu) se nadgrajuje s konstruktom vira čiste ljezni kot Charis, kot Ustvarjalnosti, kot NeČi Nve, na sledi Božičevega čudežnega studenta iz **Komisarja Kriša**. Ni več niti sposobnosti za ARF-AK, zamenja ju samoldeaca, avtoHer(oiziranje), po babje, na sledi Kvede in njenih SeH dram, glej **Nevihto** in **Spopad**. Pravzaprav SentHer; kot da Saša Pavček nadaljuje Trado svojega očeta Antonina in njunih dedov pa strica ČirZlca in njune Prske-Krasa-Istre. V **Vrelcu** je sicer nekaj dvoumnosti, Šel kot pisec spremnega eseja v Gledlistu jo je ugledal (GimnProf Novack je tekst marljivo seciral, Meta iz Hočevja se je navduševala nad lepoooto in nad Žekvoto v SD, Manca-Torta pa je spet uporabila priložnost, da je kot slalček gostolela v ljeezni **Prvega maja**, ki ga je prevedel kdo neki drug kot Pav, iz Machinega naredil Slcockto.

Kadar je Pavu tako kazalo, je slavil mesec maj kot Titov rojstni mesec; Macha je mislil zares, PriRom(antik), Pav že manipulira, a si tega noče priznati, farba celo sam sebe. Mar MatZup že ve, da manipulira, glej **Hodnik?** Prepričuje le mene, da je Krit do DaDbe, da stoji zunaj nje? Ali pa vleče tudi sebe za nos kot Petan in skoraj vsi? Ni manj neustrezen od vseh ogabni Rudolf, ki se posmehuje vsemu, ne le ErSu, tudi Si, glej njegovo dramo o SI 10-dnevni vojni, naslovljeno **Na možganih rado spodrsne?** V nji je dosegla sposobnost Slcev za Cin(ično)lro vrh; osamosvojitvena vojna je odznotraj sesuta kot Konta, kot splet bedastih in smešnih naključij, nikjer nobene ideje več (ne NOBD ne SPED), ne Vrte SNara, ErS je le še pohlepen fuk (lik nenasitne Bebe), kdor pa verjame v ErS kot Vrto, je največji bebec med vsemi: infantilni Bernard naredi Sm. Bernard je resnica Anemarije in Marina, sentimentalke in bebca iz **Vrelca**. S(mrt)i v **Možganih (Mžg)** so naključne, manj jih je v osamosvojitveni vojni, ki naj bi po pomenu in veličini preseгла celo NOB, kot je na leto prometnih nesreč s smrtnim izidom v Slji; nepomembno število. Velika sanja SNara o RR v SNaco, kot pišeta legendo o tej reči velika ponarejevalca Zge STH, se izkaže za potegavščino, za zgolj medijski dogodek, ki so ga napihnili pokvarjeni Žursti in se je dogodil v Mokrem dolu (glej Roševe **Mokrodolce**) ali v Kozjem dolu, glej Štokovega **Anarhista**.

Omenjani drami sta najnovejši iz SD: **Mžg** iz 1998, **Vrelec** iz 2000. Od Vide do Anemarije je pot ne do zločina, ampak od babe z jajci do elitne Kulnice, ki si baše dušo s Sentzatekanjem v samooboževanje, seveda pesnici-igralki Prikr(ito) s PsAK. VošVida se je srečala s So v valovih če že ne oceana, pa

Jadrana, morja, ki vendar ni le voda v banji, za Petanovega Starca pa je S njegova zadnja možnost, da iztrži iz Ža še kaj Uža; ker ni več dovolj močan, da bi deloval v Dbokolju (dejansko le v Dabokolju, Petan je salonski gledališčnik), se udejestvuje v Avokolju, ki si ga priredi sam v svojih možganih. Na teh mu tudi spodrsne, na vsakih komu. Spodrsnilo je tudi Vidi-Rojniku-Ėvi, spodrsne sleherniku, vsakogar prej ko prej pobere botra S. Razlike so le v tem, kako se drsaš po možganih; Vida-Rojnik-Ėva so se vendarle s strastjo, izpostavili so sebe, častno početje. Slici v PsSV izpostavljajo zdrsnemu terenu druge, **Mžg**, Anamarija pa si godi, da je doživela srečen trenutek, da je mogla neposredno opazovati NeČi izbruh ustvarjalne Nve, s čimer je vsaj začasno utopila slo svoje duše, napolnila svojo - skoraj neizmerno - Notpustoto; namesto duše ima dolgčas in voljo-pridnost pa neznansko ambicijo biti, kar ni. Tudi Vida; a Vida tvega, se vsa da, AnaMa(rija) pa manipulira, nikoli ne izgubi treznosti in kontrole nad sabo, le tedaj - to je pa zmerom -, ko gleda sebe kot NeČi žrtev sredi umazanega sveta.

Pa smo pri žrtvah. V **Vidi-Fronti-PotiDZ** je kar precej žrtev. Tudi v dramah, ki jih nameravam kmalu uvrstiti v Pniz **Srečavanj s So (SrčS)**, jih je obilo, Katka in Pelko v Ganglovi **Sfingi**, celotna RecihaDn v Lenardovi **Dekli božji** itn. S se veže na žrtev, ne le na ErS; ErS pa se lahko tudi ogne Si-nesreči. Zato bom - kot Antezo - kot kontrast - dodal analizo Milčinskega Kode **Cigani**, v nji se Anica in Rado(slav) po zapletih in težavah najdeta, Si nil!

Iz povedanega je že precej jasno, kakšen je načrt pričujoče knjige oz. Pniza **SrčS**. Začenja se z analizo - opeko - Petanovega **Začetka konca (ZaKa)**, nadaljuje z razpravo (opeko) **Različne oblike sle po ljubezni (RazSL)**, nato s pričujočim Karjem oz. **Opombami** k omenjeni razpravi itn. NTM je potrebno nekaj pojasniti o **RazSL**. Še prej pa TehMet pripomba. Številke poglavij **Opomb** se pokrivajo s številkami poglavij razprave o **RazSL**. Znotraj vsakega poglavja pa si bo sledilo nekaj opomb, oštevilčenih z zaporednimi številkami od 1 naprej. Ker so poglavja razprave **RazSL** kratka, je tak postopek mogoč in operativen, pregleden.

RazSL sem napisal septembra 1979; kmalu bo četrta Stola od tedaj. Posrečilo se mi je nekaj redkega: tri cele tedne nisem pokusil alkohola, čutil sem se kot granata v topovski cevi, ne le kot zrno v puškini, kot sem se običajno. (Zadnja leta se le še kot kamnosek v kamnolomu, ki se grudi pod preutrujenostjo.) Živel sem na Špiku, kot že od začetka 70-let, v - zame - MakDuhkoncentraciji, čisto; napeto, a jasno. Micelij **RSD** tipa je mogoče ustvarjati le v takšnem razpoloženju-stanju; in **RazSL** je že Tip primer micelija in **RSD**, komparacija več avtorjev, dram, primerjave likov, PSt.

Seveda je moral priti trenutek, ko se ta osredotočenost neha, nisem je bil več sposoben vzdržati, pritisk moje Note - duševnosti, živcev, energije - je bil premočan, moralo je eksplodirati. Da ne bi eksplodiral kako Dgč - asocialno - , sem se že od svojega 15-ega leta odločil, da si prej puščam kri oz. da se napijem-zapijem; česta metoda za Umtke, ne pa za Znike. (Tudi po tem sem bolj Umtk kot Znik.) Dobro se spominjam, kako se je končala napetost septembra 79. V petek zvečer se je pripeljala na Špik moja Dn, Ala je vozila avto, z njo hčerki Aksinja in Ajda in sin Aleš pa Ajdina Pril Živa; v soboto smo vstali sredi noči, izlet čez severno steno na Mojstrovko; zgodbo sem popisal NDM. Ala ni mogla z nami: nekaj pred tem si je na begu pred podivjanimi biki na pašniku na Mežaklji zvila nogo, jo nosila v mavcu. Mojstrovko smo

premagali že dopoldne, opoldne so se prišleki že odpeljali v Ljo, jaz sem ostal sam, z zalogo nekaj litrov vipavskega verduzza. Izpraznil sem jo v dveh nočeh in enem dnevu, oči nisem niti zatisnil, moral sem se tako utruditi, da me je premagala sama Nv; tedaj sem imel srce še kot bik, seveda sem ga s - čestimi - analognimi početji polagoma Unič(il). (Leta 85 me je zadel prvi infarkt, drugi 93, ta me je skoraj pokosil. Gotovo da sta bila oba posledica mojega delovnega prenapenjanja, a tudi odgovora nanj: nič manj prenapetega alkoholizma.)

Razprave **RazSL** še nisem objavil. V začetku 90-let sem jo pripravil za tisk, Hanžek in njegova žena sta jo računalniško pretipkala, dala že v l.Šp, nato pa je obležala v mojem arhivu. Zdaj jo jemljem od tam, vključujem v Pniz **SrčS** oz. že v njegovo 1. knjigo. Not zvezo s temo - S(mrtjo) - sem že nakazal v tej 1. opombi: S in ErS. Ta S v kratlici ErS dobi dva pomena: ErS(mrt) in ErS(ek-sus). Sek (ErS) postane S, celo umor. Pri Petanu ne, kajti PAv Psk niti Sma ne zmore, kaj šele umor. Tudi konca **Vrelca** ne smemo razumeti, kot da je Anamarija (Anči ji pravijo) genija-bebca Marina ubila, zadušila, kot je sestrinega otroka v **Sfingi** Katka (Poljakova); torej niti ne Sm VošVide, niti ne umor tasta Berdena v **PotiDZ**; le še konverzacija s So - koncem Uža. V **Mžg** pa je celo vojna - vojna v PMLD, kar je 10-dnevna Slska vojna - vojna brez S(mrt)i oz. le s slučajnimi in enim Smom (tepca zaradi razočarane ljezni, ki sodi bolj v patološko butasto zaostalost kot v dokaz privrženosti Čla ljubljeni osebi kot cilju).

Bebec-genij Marino iz **Vrelca** se razkrije v Bernardu kot totalen idiot, kot edini, ki še leta 1991 (ali 1998 ali 2004) jemlje ta svet in ljudi v njem zares. Niti Srbi (ali SrboMuslHrti) ga ne več. Ti sicer koljejo kot poblazneli, S(mrt)i je na pretek, fizično stvarnih, a resnične niso več. Srbende koljejo, ker - da - se lahko za(je)bavajo, živim ljudem režejo roke, noge, jajca, nazadnje glave, jih sestavljajo v Raz puzzle; krvava zabava, a zabava, Sad Rca Zahčvrindustrije za zabavo. Srbi so lumbalkanska Rca PMLD, tudi oni so že v PMLD, pač toliko in na način, kakor so zmožni biti v nji: kot poseben primer spačenega Čloštva, kot sinteza PM ludistov in Ožld AgrčKzKld klavcev; res, posebej gnusna sinteza, a Srbi hočejo priti v Zgo, s to nemarno kombinacijo so vanjo prišli, okrog sebe širijo tak smrad, da zaudarja do neba. Anči ne zaudarja, ves dan se pere v lepotilnih čistilih, da bi pri 45-ih ostala kot igralka lepa in kot duša čista (pura). Režiser **Vrelca** Jov(anovič) lahko **Vrelec** poveže s svojo dramo na temo balkanskih vojn, z **Uganko korajže**. Micelij je brez konca ...

2. Moja sodba, da nam danes veliko pomenijo Narpesem, pravljica, legenda, mit, je oprta na prepričanje, ki sva ga prav v koncu 70-let začela razvijati z Alo; Ala je na temo **Mit in slovenska ljudska pesem**, 1981, tudi doktorirala, kasneje je napisala tudi knjigo **Pravljice, kaj ste?**, 1991. 1981 so v Celju uprizorili njeno dramo **Srečanje na Osojah**, ki je po žanru sicer Mota, a obenem tudi nekaj med pravljico, mitom in legendo. Nekaj let kasneje so ji v MGL uprizorili modernizirano Moto **Otrok, družina, družba** s podnaslovom **Lepa Vida 86**, odgovor na Šelovo **Lepo Vido**, 1978, in **Čarovnico iz Zgornje Davče**, 1977, torej tudi nekakšno parapravljico. Tedaj je Božič ustvaril - še neizdano - **Turjaško Rozamundo**. Jaz sem prav v koncu 70-let posebej veliko pisal o teh temah, o **Vračanju mita v sodobni SD**, 1988. To ni bil Gent; norovci so naju z Alo - nekaj let kasneje - povsem narobe razumeli: K-da utemeljujeva novo SND,

SNcl akcijo v DbZgi. Hotela sva nekaj drugega: pregledati, kaj so omenjeni žanri kot Trada; koliko še vzdržijo smisla; ali so regenerativni; če so, v čem so. **GošVida** ovrže vse prejšnje Vide, **VošVido** in **KozVido (Vido Grantovo)**, ki se končata Trag, in **ŠelVido**, edini primer v ŠelD, da nudi drama osnovo za Pozkomunikacijo med ljudmi, med dvema, med materjo in hčerjo, Vido in Darinko; dotedaj nema Darinka spregovori, reče »Mama«, a s tem koncem **ŠelVide** kot nastavkom za EtHum se ta usmeritev v ŠelD konča. Čara je že EstFz, že MakUž kot orgazem ob Sm katastrofi-kataklizmi sveta, v Svetpotresu; kar desetletje kasneje obnovi in še zaostri IvSvet v **Šeherezadi** in **Vrtovih in golobici**.

T(akšn)e kataklizme ni ne v **VošVidi**, kaj šele v **GošVidi**. **GošVida** se kot PSt obrne k Nastu SAPOe. To je bila najina točka-platforma z Alo jeseni 79. SD-SIZ v 80-letih sta kazali, da bo šla pot - RP - v to smer, glej Part(ljiče)vega **Mojega ateja**, Petanove **Votle cekine**, Poniževe **Štifterje**. A je nad to MaPSto zmagal Šelov, Jančev AnK: **Ana, Volčji čas ljubezni, Dedalus**. Po tržnih merilih obračajoči se Petan je v tej smeri pritegnil, z **Dahavskim procesom**, z **Mrtvi so svobodni**. Nemalo tudi Part s **Kakor pečat na srce**, 1990, sledil je enakovrednosti Le in De, Prtov in Dmbcev, kakor sta jo podala in zagovarjala sredi 80-let Snaj v **GiMu** in Božič v **ŠpK**; Part je MimDč-EDč (J)Elku in Vanji-Kostji dodal MimDč-EDč BeGa in TIGR. Uveljavila se je Poldrama, ki je napovedovala prelom 1990. Deloma tudi z **GošVido** in z Gošino **Zeleno dolino**, a v **GošVidi** je cilj Nast SAPOe, v ostalih treh omenjenih dramah pa PolDb. Goša kaže stran od PolDb, v PozDno, za Parta, Snoja in Božiča je nemogoča. Ni čudno, da so vsi trije končali v politizmu (Plzu), Part kot poslanec v Džskupščini, Snaj in Božič kot poslanca v ljskupščini, čeprav vsak v nasprotni stranki. Šel in Janč so se ultrapolitizirali, tj. resocializirali, le Goša se je od splošnega - SpS - trenda DbZge odvrnila. Končala je v Rad zanikanju TSa, glej Kodo o Prešu, **Srečna draga vas domača**, v AnPoldrami, v odločitvi za onkrajnost; ni čudno, da je **Vasi** preprečil pot na oder prav Šel, ki je vse stavil na - Poz - Poltz.

Pola oz. Poltz sta konec teme legende, pravljičice itn. Sta predpostavka, da je Db Poz realizacija mita in pravljičice; kot je že terjal, da verjamemo, KomStl, glej Torkovo **Prz**. S pravljičico kot žanrom je bilo opravljeno; Narpesem se je RR v NarDžo, v SND. Le redki so se trendu upirali, predvsem IvSvet; obujal je mite itn. Svet(ovnega)tipa, **Šeherezada**, **Kamen in zrno**, **Ojdip v Korintu** itn. Ni čudno, da je ostala ta IvSvetD brez učinka, niti uprizorjena ne, medtem ko so Poldrame AnK tipa dobivale nagrade in bile deležne podpore Krite, **Halštat** itn. Smer, ki sva jo konec 70-let utirala z Alo, tedaj tudi najin PriSo Šel, se je končala. Rudolf celo realno 10-dnevno vojno RR v legendo: celo v izmišljotino Žurstov, v samozabavo mediokracije. Konec 70-let smo - nekateri, ki smo bili na konici RPe - iskali moč mita, stvarnost utrjevali z mitom, dve desetletji kasneje je Rudolf v **Mžg** stvarnost zreduciral na mit-pravljičico za otroke. Vmes se je zgodila repolitizacija SIzi; nekateri - predvsem DSD - se je še oklepajo, v Puču slavijo-malikujejo Kralja Matjaža in Mojzesa, Urb. Mit razumejo kot fascdrogo, s katero perejo možgane tepcem. Puč(nik) je VoM Junaka iz Jeločnikovega **Vsta kralja Matjaža**, Janša je Peter Klepec iz Nar pesmi kot mita, ne pa klepetulja s TeVe, ne klopotec izpod SZSL kure, ki ne ve, kaj vali.

Na temo vračanja-ekspliciranja legende, mita, Narpesmi in pravljice bi se dala napisati Zg SD zadnjega četrt Stola.

3. Leta 79 sem vedel o Vošu še malo. V 80-letih sem ES analiziral **Doktorja Dragana**, bil sem dramaturg v kranjski uprizoritvi. V Pnizu **ČD** pa sem se podrobno ES lotil **Svojih, Ženske zmage, Ministrovega pisma**, prej pa že **Premogarja**. Ostaja mi še ES podrobna analiza izredno pomembne drame **Pred sto leti**.

4. Kob(lar) obravnava **VošVido** kot psihološko in družinsko dramo, dramo nesrečnega zakona; to je, a ni le to. Mene - danes, pa tudi že 79 - zanima kot drama Absstrasti, ki nima morda za cilj le ErS izpolnitve, ampak obenem (po)Isa Dti. Res v ErS Radčustvu ni nič Dti? Vida želi-hoče Absekstazo dveh, ki postaneta eno; dveh Pld, ki postaneta skupna Pld-Kld. Zgolj to? Ker je vsakdo tudi ne le Psk, ampak PO, vsaj po PotStri, je le-temu drugi cilj ErS strasti tudi Dri. Vidi se načrt ponesreči, Alberto se ne pokaže kot Dr, ki je za Dra Dr, ampak kot Gos in Zapl, ki Vido izkoristi, porabi jo za predmet svoje egoistične sle (Alberto je AgrEkzPld). Ampak to-tak je Alberto, kakršen je zase in v svojem odnosu do Vide (najbrž tudi do ostalih), ni pa to Alberto, kakršnega je čutila, se vanj zaljubila - ga konstruirala (RR) - Vida. Vida doda njemu kot Ožld še nekaj, kar je lahko sled Dti; zakaj ne? In to sled Dti - ta Vidin cilj, ki se retroaktivno vrne k Vidi kot njena (razviharjena, vse tvegajoča, korist in ozire prezirajoča-zametujoča ekstatična) duševnost, je predmet mojega zanimanja. Vsaj danes; kaj pa leta 79? Branje **RazSL** bo odgovorilo na to - zame osrednje - vprašanje. Koliko sem 79 zadovoljeval okvirom SLZ, koliko pa sem Is Dt, čeprav je nisem imenoval s tem imenom? Kaj mi je tedaj pomenila želja oz. sla po Ljezni? Katera Vrta je bila tedaj - v nastajajoči, oblikujoči se **RSD** - zame osrednja? Okrog katere sem organiziral - iskal - smisel dogajanja?

5. Ima - strašno Krit - Mrc prav, ko je tako strog z Vošem? Mrc obnavlja Kalanov stil in Estnorme: do prizadevnosti in plodovitosti je vzvišeno-prijazno strpen; mar ni sam izredno prizadeven in plodovit, bistveno bolj od lenuha Kumbe? Je res za VošD Tip pomanjkanje Notsile, popolna odsotnost čuta za odrsko Pzjo? NDM Mrc hvali Borove **Razce**, glej mojo analizo v Pnizu **19-19**, pisal sem jo konec lanskega leta; pa je v njih res toliko več odrske Pzje kot **Pred sto leti**, v **VošVidi**, v **Žezmagi**? Ne bi rekel. Mrc je vsaj do nekaterih NOBD pristranski, naklonjen; do Zup(an)ove ne. Voša ima za brumnega prosvetitelja, za trudečega se dedka, ki mu je treba zaostalost pač oprostiti. Meni Voš - nasprotno - izjemno imponira, pameten je, moder, Vit(alen), imel je čut za poglobljeno analizo Temproblemov, **Dragan**, celo za Is Dti kot Absi.

Koliko tega je bilo v BorD? **Razci** so v primerjavi z VošD bistveno bolj vzgojniška, povprečna, s trdom spisana, Kldo zastopajoča in iz Klde izhajajoča drama. Vida je lik z Not MePa, MeP v **Razcih** je precej bolj SpS. Vida gre v Individsmer, skuša biti SAPO, spre se z vsem okoljem, Km Rutar in Izv Mihol pa sta Kollika, njun MeP je MeP SNara. Borova Vida res trpi zaradi bolezni, ker ne more v Prte; to je hudo, a zelo običajno, normalno, vsaj za Prtstran Dbe. VošVida trpi vse Dgč; v nji se razpira sla po Absi, ki se preobrača v demonijo in AD. Nič podobnega v **Razcih**, ki so odličnjaško delo, natančno takšno, kakršno lahko pričakuješ od Bora. Najbrž je za Mrca **VošVida** manj

vredna od **Razcev**, ker je le Dndrama, medtem ko so **Razci** drama (upora) SNara. Torej je Kol za Mrca višja Vrta od Pska? Mrc je še sredi 60-let (ko so bile napisane že **SAnt**, **Afera**, **OtR**, **Kaznjenci**) brez AK Karja objavljaj svoje sodbe iz MV-II. Je kdaj kasneje popravil-dopolnil svoje mišljenje o **Razcih**? Ne velja ta TradSLZ še danes, tudi pri Zadru? In še pri kom? Se je v »našem« II. Razru SAZU že podrla (RR)? Zato ne marajo sprejeti Hladnika, ker ta sesuva prav omenjeni samoumevni Kldvidik (Narvidik, Razrvidik, KC vidik).

6. Jav(nost) je bila na PrS izredno Poz; danes je le karikatura tedanje. NDM, o tem veliko pišem. DaJav Krit uprizarja Goša v **Vasi**; seveda na Cinlr način že od konca 60-let Rudolf. Zg SIzi je tudi Zg Javi. Ni čudno, da sem iz takšne Javi izstopil, glej moj IzDbJav.

7. Od 79 sem se ES podrobno lotil dram vseh omenjenih. Medvedovega **Črnošolca** in predvsem **Kolesa sreče**, tudi **Starih in mladih**, **Posestrim** in **Na ogledih**. Fin(žgarj)evega **Gospodovskega polja** in **Pod svobodnim soncem**. Meškovih **Na smrt obsojenih** in **Pri Hrastovih**. Ganglovega **Sadu greha**. Funtkovega **Kristalnega gradu**. Kristanovega **Kata Vrankovića**, **Samosvojega**, **Ljub(islav)e**, **Učenjaka**, **Volje**, **Zvestobe**. Kraigherjeve **Fronte**. O vsaki teh dram sem napisal posebno razpravo.

8. Pišem, da se s Kobovo in Mrčevo navajano sodbo strinjam; sem se res ali pa sem to zapisal iz kurtoaznosti? Vse predolgo sem bil vseprekconcilanten, preblag v sodbah, nenačelen, kompromisar. Šele zdaj povem, kar zares mislim; točneje: si upam misliti, k čemer me Nota sili misliti.

9. Zdaj, ko sem ES podrobno - kot noben SLZgar pred mano - preučil SSD, vem, da je sodba o tem, da sodi **VošVida** v 60. in zgodnja 70-leta, napačna. Takih dram, kot je **VošVida**, v omenjenem času ni. **VošVida** je nemalo že RealD, čeprav ima še močne Rommomente; je AK dramatike, ki ji pravim ČD. Kakšna je ČD, razlagam NDM. **Vida** spodbija optimistične konstrukte NKNMeša, Tip za 60-leta, glej Klodičev **Nsvet**, Ogrinčevo **LjDa** itn. **JurčVera** je s prehoda 70-ih v 80. leta, pa je poleg Trage tudi SNaragitka, kar **VošVida** ni. Niso Ganglove drame s PrSa (**Sin**, **Sad greha**, celo še **Sfinga**) nemalo Mele? Pa Meškova **Mati**? Da ne govorim o Medvedovih, glej **Na odru življenja**, **Za pravdo in srce**? V ČD sodijo **Žezmaga** in **Svoji**, ne pa več **Vida**, da ne govorim o **Draganu**; Voš že **Pred sto leti** od znotraj razstreljuje (RR) ČD; če je ne bi, je ne bi vzel Govekar v predelavo, glej **Predigro**. **Poigro** in jo skoz Narveseloigro kot PsČD prepeljal v RMg **Šarivari**. Sodbe TradSLZe so SpS stereotipne. Leta 79 si jih še nisem upal zavrniti, sem tudi - bistveno - premalo poznal snov, ki sem jo začel obravnavati. Nast **RSD** je obenem tudi odpadanje Konvsodb TradSLZe, ki se je stopnjevalo, bolj ko sem prodiral v primarno gradivo same SSD; primarno gradivo je v tem primeru čim manj s Tradsodbami obremenjeno ES podrobno branje vsake PD. Ogromen in naporen posel, a se mi je splačal. Sodbe, do katerih sem prišel, so le v maločem potrjevale Konvtrditve TradSL Zgarjev.

10. Moja trditev o trajnosti Mele drži. SeH je Tip regeneracija Mele. Precej časa sem bil prepričan, da se veže Mela na SeH, SeH pa je le stopnja SPD,

TorkD se v Zajčevi, Smoletovi, Kozakovi, Strniševi že ukinja, še bolj pa v RMgi-ludu. Danes odkrivam, da se je SeH vrnil. Tip je prav za DaSDS, ki-kot jo pišejo mlajši. Ne le Pavčkova v **Vrelcu**, tudi Möd v **Story** in **Mefistovem poročilu**, Potočnjakova v **Alisi**, celo Jesih v **En sam dotik**; SeH je danes ena od rešitev pred Rad CinNihom RMge. Seveda Psrešitev, le maska-alibi. Kmalu se bo, tako predvidevam, RR v neoultraleHum. Analiza TorkD kaže, da je to v njem že od začetka, glej Torkovega **Ponikvarja**, tudi oba **Revizorja**, 74 in 93. SeH je sam na sebi potvorjen Hum; Mela mu je Strno blizu.

11. Konec 70-let je bil čas, ko sem - prvi, edini, zoper TaZeitgeist - obnavljal Trago, se pravi, se boril za to, da se znova prizna; na AGRFT sem celo predaval o tem, prav za prav zoper Steinerjevo knjigo **Smrt tragedije**, ki jo je tedaj slavil posebno ladko Kralj(iček), podprl ga je Ink(ec); kasneje sta mi seveda sledila, a tako, da sta se obrnila zoper mene. Tudi razumljivo: ko sta onadva - pa njuni - prišla na okus Trage, pač v modi novega Zeitgeista, sem bil jaz že drugje: v 80-letih sem zagovarjal obnovo Etdramatike, joj, sta jo čuka zanikala! Ko jo je Ink sprejel, sem bil jaz že spet za ovinkom, v Isu Boga kot BDra. Tam me pa nista mogla več dohiteti. Vedel sem, da grem nekam, kjer se ju bom otresel in takih, kot sta onadva. UnBDr kot Dt je cilj-svet-vera, ki ni za Dablzbe. Voš mi je blizu, v njem je bila božja iskra, morda tudi v Slodu, komaj še v Kobu; v Mrcu le kot udu NOB-LReve. V Kralju-Inku pa je le še pust uradnik, ki si želi priti do najvišjega plačnega Razra, do II. Razra na SAZU. Posrečilo se mu je; naslednja leta, kolikor mu jih je še ostalo, lahko oddrema.

12. Pravilno zavračam Slodovo sodbo; Slod sodi iz omejenosti enega VIŠa. To je za Anlna najtežje: znati-zmoči nahajati se hkrati v več VISih, tudi v takšnih, ki se med sabo izključujejo. Tak Anln je SAPOEV, torej SAPO z več - z mnogo - Raz EV. Slod se ni zmožen vživeti v RomVido. Ali se ni bil, do sinove - Tonetove - Si ne. Kako bi se mu šele sesula nekdanja naduta samoumevna vsevednost, trdna samozavest, če bi doživel Sm drugega sina, Marka! Kaj bi se moralo pripetiti SrKosu, da bi se odprl? Ni strahu, njegov Matevžek postaja vsak dan bolj pomembna figura v SKuli; pred nedavnim je izšla knjiga o Sleseju; nisem je imel še v roki, a baje da ima vsaj podnaslov: **Od ... do Matevža Kosa**. Nekoč je Šalamun izdal izbor SI Pzje: **Od Murna do Hanžka**. A pri Hanžku - pri vizualni in komutativni Pzji - se je razvoj Pzje res končal; kar je onkraj te meje, ni več Pzja, le inštalacija. Peki so se zato obrnili, iskali spet Pričustva 4 Pekov, tj. SeH. TH jih je podprl s sleparsko idejo o Nvlirizmu. Esej pa se bo nadaljeval, ker je meditacija in refleksija. Matevžek Kos je le paradigma razkroja nekdanj potentne SImisli na nivo GimnPropovprečnosti. Še slogovno je srednješolski, pust, pedagoški, suhoparen, če ga primerjam recimo z mojstrskimi-elegantnimi Priževimi eseji. UProfi si pišejo zdaj SLZ eden drugemu v hvalo. O kje si čas veličastnih Vošev!

13. Kaj je prečnost, tako prepričljiva kategorija za Celestina? So Evripidove **Bakhe** prečne? Kako da so navdihnile Fileta, da jih je šel obnavljat? Za Celestine - Slode itn. - je Kodrova **Pavlina** slaba gotovo tudi zato, ker je prečna in še Mela povrhu. Kaj bi Celestin dejal na IvSvetove **Vrtove**, na BNakovo **Kasandro**, na Smoletovo **Igro za igro**, na Zajčevega **Potohodca**? Na

črni Cinabsurd Filetovega **Sužnja** in Rudolfovih **Mžg**? Slod kot samoumevno sprejema stilno-razvojni vidik LZ teorije. Ali pa je sodba o prečrnosti Mrčeva? Moram pogledati njegove **Meše v SD**, vključiti analizo te knjige v **Opombe k RazSL**.

14. Druga polovica 70-let je bila zame tudi čas, ko sem se odprl čezmernosti kot takšni, tudi strasti kot takšni. Kasneje sem se zavedel, kam pelje: v SV, v EDČ. Spodbudil sem MBP norovce - tedaj so nastajali, sorodil sem jih -, da so se angažirali; da so iz sledenja Pirčevima devizama Pustiti biti! in Konec akcije! prešli v zagon, od biti k dogajanju. (Ko so se enkrat predali le-temu, jih je odneslo, Urba vse do Fza. Tip za slabiče, za nedozorele Osi.) Strast je dvojne narave; je lahko na EkP ravni SAPOe, lahko na Kld ravni Nara, SNLa. Norovci so izbrali drugo Rco: AnK in ustanavljanje SNDže. Tega pa niso razumeli kot strast, ampak kot StŽ, kot veliko Idejo, ki je prabit Nara. Strast jim je bila kategorija, ki je njihovo St početje zniževala do zgolj - po njihovem - psihološke in Pvt reakcije-duševnosti. Vse Dgč zame. Zato v Nastu SNDže, čeprav sem jo podprl, nisem videl česa posebno (Idea)vrednega-bitnega, le korist v obrambi pred Srbi-mongoli. HUH trojko je zanašala Ststrast, jaz sem bil za vrnitev strasti, dovolj mi je bilo izčrpane jesihovske ludRMge; a obenem sem se s Kritdistanco zavedal, kaj je strast, kakšen domet ima. Kmalu sem jo RR - preOsm - v Is BDra, v vizionarski zanos. Ga v VošVidi res ni, ker se ne eksplicira na DbZgravni? Ni Vidin ErS skoraj Abszanosen? Ni tisto, kar imajo Kob, Slod, Mrc za stilno zaostalo RomMelo, vsaj v osnutku, v enem pramenu, Abs Sla po Dti, tj. po Abscilju?

Okrog 79 me je motivirala čezmernost. Me ne motivira še danes? Me ni že, ko sem bil otrok? Ni čezmernost le Negime za nagnjenje v Člu, ki hoče čez meje SpoDo, čez RKPLEL? Pa ne nazaj v kaos, kakor uči VS, ta vidik je uprizoril predvsem IvSvet, **Šeherezada**, **Vrtovi**, vse do **Maldororja**, 2001. Tu je tudi težava za Mucka, ki ga Strno vleče v kaos, glej tako **Portimao** kot **Zalog**. Ampak naprej-drugam v Dt. Dt ni kaos, ni blodnja, kar je pretežno nebrzdana SM fantazija Isidorja Ducassa v **Maldororju** in **O svitu zlo**. Glede na cilj, ki ga čutim vse Ž, danes pa ga artikuliram, sta tudi **Medeja** in **Fedra** prekratka strast, preveč vezana na posedovanje, na polasčanje, na Demonaco, kar je hitro razumel Zajc in obnovil **Medejo**. Za Zajca je Tip, da je le na robovih zmožen začutiti Dt in še to le kot obliko nič, glej **Grmače**. **SAnt** je Dgč tipa: v nji je tista PriPra strast, ki ni strast poželjivega-pohlepnega telesa po gospodovanju, kot je kljub vsemu Fedrina, ampak strast-sla po Abscilju. Čezmerna, skrajna, močna, velika, daljnosežna, zanosna, kot jo opisujem, a obenem uperjena v Dt, ne v zadobivanje TSmoči-oblasti, ne nad podaniki v Dbi, Komisarjeva strast v **Aferi**, ne nad ErS partnerjem, Fedrina nad Hipolitom, Jazonova in Medeja v Zajčevi **Medeji**.

Šel, s katerim sva prav okrog 79 najtesneje prijateljevala-sodelovala, je mojo spodbudo pretvoril v preveč demonično: lik Darinke v **Čari**, ki kot kozmična energija - res je, tedaj sem govoril o nji - vse poruši, naredi katastrofo-kataklizmo. Šel me je razumel na Fz način. Enako IvSvet, ki je v 80-letih pisal panegirike Bar(barstv)u. Šel je bil do Bara kot Stla Krit(ičen), pa vendar ga je občudoval, glej **Ano** (in še **Voljči čas ljubezni**, po svoje celo **St sarmatsko kri**), kar je Not sprta - SZ - PSt DSDgibanja, ekspliciranega v **Kanju**. Jaz sem se napačne usmeritve v Bar hitro zavedel, se zato vse bolj zapisoval

po moje razumljeni KČi, 80-leta, Šel pa AnKu. Tako sva se razhajala in po 86 razšla, saj je njega privlačila strast SND-Klde, mene strast Isa Dti.

1

1. Poudarjeno razločujem: čezmerna želja kot poželjivost in čezmerna težnja kot »sla« (rečeno z metaforo) po Abs. Can je to težnjo imenoval hrepenenje. Lahko govorimo o nagnjenju, o naperjenosti k, o zagonu, zanosu, vektorju, ki Čla sili k Abs. Želja označuje, da hoče Čl kot pohlepni nekaj imeti, posedovati, obvladati, zasesti: AgrČkzld. Želja je lastnost Ožlde, medtem ko je motiviranost k Abs Tip za Člov odnos do Dti. Ker pa je vsakdo obenem IdČl in vsaj sled DrČla, sta v sleherniku obe potezi: želja in hrepenenje; tudi v Vidah. VošVida postavi v soČla zamisel Absi, Alberta naredi za boga, ki pa ga skuša obvladati, tj. potegniti iz nedostopnosti podse, v ris, kjer učinkujejo njeni čari, strast, ljezen, moč Osi. Tak ErS odnos je oboje: IdDr ((uresničevanje Dti) in pollaščanje. Ponavadi je eno in drugo med sabo Inf, tako je spojeno. Prav ta Infspojenost daje ErS strasti takšno izjemno moč. In razloži, zakaj lahko prihaja do prelepih nesebičnih ljezni, do Charis, a tudi do Neg demonskih, (samo)uničevalnih. V VošVidi sta obe. VošVida ubija.

Ne tako KozVida in GošVida. KozVida (Grantova) je zmožna ubiti zgolj sebe; koga naj ubije? Ljubimca Toma, ki jo je izneveril? Ves čas je bil, kar je: uživač, ona je vanj investirala nekaj - bistveno - več in lepšega. Naj ubije svoj privid, svojo zmoto? Naj ubije soproga Mihaela, za katerega ve že ves čas, kaj je: brezobzirna Kpl surovina, podjetnik, ki je na trgu uspešen, Kantor štiri desetletja kasneje, ko je gmotni standard SBržMešev zrastel, tik PV, na zunaj so se kultivirali, v duševnosti pa so ostali isti kot njihov prednik iz **Betajнове**. (So morali ostati isti, če so hoteli uspeti v KplDbi, kot morajo (p)ostati isti tudi DaSpodjetniki, če hočejo uspeti na Kpltrgu. Tak Kantor-Mihael je v **Vreku** Ančin soprog Peter, le da je v sebi že gnil, odvisen od matere in žene, nesposoben za biti SAPO. Torej ne več samozadostni Kantor-Grant, ampak že dekadentna razkrajajoča se Rca tega. Grant v vlogi slikarja, bolje: UProfa oz. usmerjevalca SHKI in SKulŽa, kakršen je nazadnje tudi TH. Peter je spoj bratov Mihaela in Toma. Je novi PriPra Kantor Kreon v Dakovi Anti, v **DAnti**? Tudi te drame se moram čim prej lotiti z ES podrobno analizo.

KozVida se je zaljubila v svojo fantazmo; ko je to spoznala, se je kaznovala s Sm. F(erdo)Kozak da veliko na pomen Sma. Tudi NeČi - angel, žrtev - Elica ga naredi v **Punčki**. A Elica iz obupa nad umazanijo Ža, Elica je Vida v najstniških letih, pokosi jo prvi rafal brutalnega Ža, medtem ko se Vida pusti prodati Grantu. FKozak je izdeloval genealogijo žrtev Kplpodjetnikov oz. ustrežajočih jim pravnikov kot pomočnikov Kapa, veletrgovca Svetine in advokatov, Sitarja. FKozak je ostal pri nerazrešljivem nasprotju žrtev-despot; Čl v FKozakovi optiki - VISu - nima možnosti odznotraj prebiti ta peklenski krog koristoljubja in Kapa. Da bi se svet rešil, mora priti sila od zunaj; tega FKoz ne izreče v omenjenih dramah eksplicite, v **Profesorju Klepcu** je ta Zunsvet celo ironiziran, Polilegalno akcijo ne vodi KomPtja, ampak nekakšna obujena

ORJUNA, DaNcl ekstremisti, detektiv Zulaj. Le kot Polik in Kulnik FKoz zaupa Ptji, da bo v temelju spremenila svet, zato se ji pridruži in je ustanovni član OF.

Vse Dgč je v **GošVidi**. GošVida v ARF-AK spoznavnem procesu odkrije, da je investirala svoje Pvt želje v napačnega Čla, več, da so celo te Pvt ErS želje napačne, ker pomenijo beg iz prostora, kjer se edino more zgoditi kaj vrednega, iz IntDne, iz Notsolidarnosti z možem in sinom, v ZunDbo, pa naj leto predstavlja njen ljubimec Bert, advokat (Tipl, parafraza **KozVide**), ali pa Pol elita, ki se je spajkala z UZnelito v Infelito. GošVida se zave, da je pred dilemo: ali uspeh v Dbi, ta opredeljuje Kantorja (že industrialca Broša iz **Rude** in advokata Delaka iz **Duš**), enako MGranta in Petra, ali pa Is Dti, v njenem Tabesednjaku najdenje PriPra solidarnosti med dvema Čloma (LdDr). V **GošVidi** je Pot in moč, da postane SAPO, da brez Trag posledic prenese spoznanje svoje zmote in napačnega ravnanja (izdajanja moža-Dne, investiranja Pvt sanj v ničvredneža), svojo napačno usmeritev odreže kot s skalpelom in se regenerira kot močna, pravilno usmerjena Os. Bistveno je, da se ni vrnila v PvtDno kot v varnost-mir, kjer si bo lizala v posegih v Zunsvet zadobljene rane; nasprotno, šele v Dni najde primeren teren za uresničevanje tistega, kar je v nji vredno: za LdDr. Ta sicer ni velika emfatična Romstrast, kot je predvsem VošVidina do Alberta, niti usodna - melanholična - zalepljenost KozVide v Toma. (Anči iz **Vrelca** ni sposobna niti investiranja v napačne, recimo v Km Bruna, ostaja PAv, ki si je umislila svoj vrelec NeČi ljezni (o Koširca!) v bebcu, v nekom, ki ni nevaren, da bi jo potegnil za sabo, jo zmedel v njenem načrtnem izpolnjevanju Tem interesa: ambicije kot uspeha v Gledu, v DabDbi, kot igralke. Anči pričuje o izgubi še tiste Pozmoči, ki sta jo imeli VošVida in KozVida, ko sta se predajali napačnemu. DaSlci so vrednostno pod svojimi predniki, Anči je kot Že in kot Čl jalovka, analogno kot njen soprog Peter, ki prav tako ne dosega sicer surovih Kantorja in MGranta, a tudi nima njune Vitmoči; je Posn obeh, epigon, njuna senca. Kot je Anči senca Vide Grantove.)

V **GošVidi** se ErS strast konča. GošVida bi bila kot Anči Rotarjeva, če se ne bi v nji oglasila in zmagala sposobnost zavezati se - a na enakopraven način, kot SAPO - ES konkretnemu sočlu, v tem primeru soprogu Juriju. Seveda mora biti tudi ta sposoben za sprejemanje takšne zavez(av)e. Peter iz **Vrelca** za to ni sposoben, je ves le PAv Psk. Anči je - bi bila lahko - močna Os, a ji manjka PriPra duša, namesto nje ima račun, namesto srca voljo, namesto čustva ambicijo. (Je to - nehoteni - avtoportret Saše Pavčkove?) Ker je neizmerno stremljiva, hoče imeti dušo; in si izmisli norca Marina, ki da je - slikarski - genij, obenem pa NeČi vrelec NeČi ljezni. Sama sicer ni ta vrelec, je pa v nji čut za ta(k) vrelec, torej ga kot igravka - in dramatičarka - lahko edina posreduje občinstvu; ne pove, da na trgu in na deskah osrednje NarDabKul ustanove, LjDrame, in skoz - načrtovani, odlično pripravljeni-zrežirani in posrečeni - uspeh. Paradokсно in Tip pri stvari je, da imajo Marina za avtista, je pa edini vrelec, iz katerega se napajajo vsi ostali. V tej točki je Pavčkova iskrena in AK: vrelec ni v njej, ampak v Drem. A ta Dr ni SAPO, kakršnega predpostavlja Goša (in jaz), je le bolnik, spaček Nve, ki se, motnja, razkrije kot okno, skoz katero Nv izbruhne v svoji najlepši moči: kot Umet.

Vidi se, da je Pavčkova otrok SHKI, tudi očeta Pava in strica Zlca, vrh vrednega ji je KulaUmet; isto velja žal tudi za IvSveta, glej **Stvarjenje, O svitu zlo** in **Maldororja**, medtem ko priteza Gošo - v 80-letih - EtSAPO. **GošVida** ne slika Umtkov, ampak ljudi, ki nimajo že vnaprej (seveda Ps)karizme, kakršno

ima vsaj v STradi KulaUmet: od Preša do Strniše. Prednost CinAMge je tudi v tem, da je pometla z mitom o Umeti. Odpravljati ga je začel že Can, v **Pohu**, PohPeter ni več Umtk; ko se je te destitucije lotil Strniša, najprej s slikarjem Dizmom v **Samorogu**, nazadnje s Pijanym slikarjem v **Driadi** pa s pisateljem, ki je bolj psihiater (Magajna), a nič zares, je zarezal v vejo, na kateri je sedel. Umtk ni več želel biti, sram ga je postalo te PAv prismođarije in sleparije, obenem pa je vedel, da nima Etmoči, da bi postal Monlik Prior in/ali Komtur iz **Ljercev** ali v angela spreminjajoča se Uršula iz **Samoroga**. Tako je sam sebe zadavil, si vzel glas (Dti). Zunaj teh velikih Simblikov - prerokov in SŽ - Dti ni znal uvideti.

Prav to, kar imam v StrniševiD za Neg, je vzela DabKrita pri njem za Poz. In kar imam v **GošVidi** za Poz, je vzela LitKrita v tej drami za Neg, recimo Ink, ki je videl v nji le Žur; tudi IvSvet, ki je za **Prešglavo** izjavil, da je »efemerna«. Prednost **GošVide** je, da potegne SAPO, ki prakticira LdDr, iz vzvišenega St prostora Magpomembnosti: Umeti, Kule, celo Pole, kamor je postavljaj že Kom svoje idole, KaKija, za njim pa DSD Puča in Janšo. Nedožorelo Slov hrepeni po karizmatičnih voditeljih. Preša je hotela STrada na vsak način RR v Mojzesa. Zdaj ga KatDSD spodbija - hoče zamenjati - z drugim Mojzesom: s Slom(šk)om. Še Mrak je dedič te infantilne Trade; zanj je pravi iskavec Dti sam bog, BČ, Ješua v **Procesu**. Ali pa Umtk slikar Van Gogh v **Vidovem plesu**, pesnik v **Orfeju**. Can se je trudil, da Poljanec in Dioniz ne bi bila ne Umtka ne karizmatična Polika, le dva uboga prebivalca azila, **CanVida**. A je tudi njiju povzdignil v Rlg višave sinteze med Katom in Komom, ju naredil za ZnaSi Ža in Si, eden umira, drugi gre v Ž. Vide pa sploh ni mogel zagledati kot Čla zunaj mitsko-legendarnih razsežnosti, brez Magpravljčnih lastnosti. CanVida je postala simbol čez vse mere, obenem Čl, ki išče Dt, in Dt sama. Na ta način je Can Dt v nji zadušil, drugega ni mogel.

Šel je to odlično čutil, ravno o tem - o tej nujni RR Vide iz boginje v Čla - sva se veliko pogovarjala, ko je dramo pisal, zato je dramo začel z Vidinim zavestnim-hotenim odhodom iz božanskega panteona v banalnost TSa, Vida je po svoji volji postala nesrečna soproga banalnega MM-SSS pusteža. A Šel nato z Vido ni vedel kaj početi. Kot boginja je bila samozadostna: reč; takšna je - vse preveč - CanVida. V nji je hotel sprožiti-prebuditi hrepenenje. A je to hrepenenje zmoglo le toliko, da je prišla kot služabnica na španski dvor, v svet sanj-želj-poželenj po Svetcesarstvu, po osvajanju Indije, ki ni Koromandija, ampak dežela neizmernih gmotnih bogastev, zlata in draguljev, El Dorado, glej Cortezov lik v **ŠelVidi**. (Šel je pisal svojo **Vido** ravno v času, ko sem jaz pisal **RazSL**. Z **RazSL** sem si pomagal razumeti **ŠelVido**, pri katere krstni uprizoritvi v Mariboru, 1979, sem bil dramaturg. Naj še enkrat preberem, kar sem tedaj napisal o **ŠelVidi** in ta Kar postavim v Pniz **SrČS**?)

Šel opiše Vidino Dno: ker je mati odšla zdoma, je ostala hči - Darinka - gluhonema, tj. duševno poškodovana, nekak Marino iz **Vrelca**. Šel je bliže Dgresnici od Pavčkove, ko-ker da - na koncu drame - Darinki spregovoriti, čeprav le eno samo besedo: Mama! V Dgu gre za stik med dvema, ki naj bi bila čim bolj enakopravna; oba SAPO. Le da Šel ni zmogel nadaljevanja. Ni znal povezati matere in hčere, ni našel snovi za njun pogovor, za IpK. Moral je obrniti v Estfz **Čare**, se vrniti k Magi Agate iz **Triptiha**. (Po tej poti ga je odneslo v Pltz.) Ni zmogel uvideti v konkretnem ES Drem točke ponavzočevanja Dti. VošVida in KozVida bi to hoteli, a sta bila Čla, h katerima sta se obrnili,

nesposobna za Dg, (Alberto in Krže). ŠelVida in Darinka bi to IpK zmogli, prva beseda je bila že spregovorjena. A tu se je Šelu ustavilo, zalomilo. V Dni ni videl prostor za Is Dti; premajhna mu je bila, ni ustrezala njegovi ambiciji.

Tudi Petru Rotarju iz **Vrelca** ni; v Petru je kar nekaj - precej - Šela. Hotel je večje območje za akcijo, za samouveljavljanje; če ne ves svet, kot Karel Peti (v **ŠelVidi**), pa vsaj vso Sljo, kot vojvoda Pahomij v **Stkrvi** vso Srbijo. (V Pahomiju je nemalo Šela; je Šel to opazil, se je z AK naslikal v Bozu, polvolku, a se zakril, da bi ga v tem liku uzrli le posvečeni?) Namesto da bi v Dni našel LdDr in z Drim skupaj iskal Dt, je v (Pol)Dbi našel oblast in s strankarskimi kolegi skupaj iskal PnMOžldbit kot točko Slnarogenosti: živi vrelec rodu (krvi in jezika). Tu Pavčkova hvalabogu presega očeta Pava pa Zlca, rod Dedov in kraškoistrskih - pa dolensko lirskih zacvičkanih - Magov St zemlje je ne zanima-motivira, KmBrun(ot)a odkloni. Tudi bolj sodobna je od PavZlca: živi izvir pripiše norcu, Grumova Trada (Larsen v **Zastorih**), Mrakova Trada (Gomizelj v **Blagru premagancev**) ne klenemu Dedu-Slavstarešini-rodonačelniku-starosti-patriarhu; ve, da je Pav prazen sod, ne velesod, komaj sod-ček. Pavčkova živi iz neposrednega uvidenja praznih retorjev in bede Polikov; zato se vrača k Magi, ki pa jo je Šel zapustil že pred dvema desetletjema, ko je spoznal, da je brez moči, da se je nekoč St beseda posušila, glej usahnitev Lenkinih Čarsposobnosti v **Svatbi**. Dve desetletji je ravno dovolj časa, da se pozabi na razloge, zakaj je Šel opustil Mago; Pavčkova jo naivno obudi, ne vedoč, da je imel Šel dovolj trdne argumente, da jo pokoplje. Pač VS. Če se kaj pozabi (Zamol), pridejo nove Gene, ki pozabljeno odkrijejo, zaspala Trnjulčica oživi. ČlZg: ne iz roda v rod, kot je doneče prepeval OtonŽup, ampak: iz SSLa v SSL.

Ni pa nujno: GošVida prebije SSL, ne vrne se k Magi, Goša je svojo **Vido** napisala le nekaj let po **ŠelVidi**, **Čari** in **Svatbi**, pozna dognanja teh dram, preučuje Mago Znstrokovno. In se ne zateče k Poli; jasneje od Šela se zaveda, kako nič(es)na je Pola. A tudi ne k Dni ČD tipa, **LjDa**. Pač pa na osnovi izkustva **Grče**, to Govekarjevo dramo sva v začetku 80-let skupaj preučevala, ko sem bil dramaturg pri njeni krstni uprizoritvi v Kranju. Le da je dr. Grči zadoščal Et boj za SvM v KulPolJavi, Goša pa se je četrta Stola kasneje zavedela, da je tudi ta Jav problematična. V drami, ki jo je napisala pred **Vido**, v **Doli(ni)**, se je še opredeljevala za KritJav, za raziskovalni Žur - pod Ptjo je bilo to Poz, glej par Sonja-Peter, Žurstka-Znik -, kmalu za tem pa sva se oba ozavestila, kam bo peljala KritJav v PMLD, ki se je napovedovala: v nove manipulacije. Tako je tudi bilo, do danes. Dn, za katero se je odločila GošVida, ni bila InH, ozka, samozadostna, tista, h kateri je težil Tork v **Žogi**, **Deliriju** in **Pozabljenih ljudeh**, tj. v Klasobdobju SeHa; Gošina Dn je bila prostor za IpK, IpK pa sredstvo za LdDr.

Je **GošVida** zato Žuragitka, ker veruje v Poz rešitev v Dni med dvema SAPO? Ink in IvSvet ne moreta sprejeti sporočila **GošVide**, ker njuna zakona tega sporočila ne potrujeta? Ker sta oba partnerja v Inkovem zakonu uda SHKI, stremljiva v DabDbi, uslužbenca Gleda kot bistva, v katero se RR sama PMLD? A če je Ink Peter Rotar, kakšna je njegova soproga? Se je Not ldn z Anči, ko je urejala Gled list za **Vrelec**? Ne vem, ne poznam je; vem le, da njen mož(ice) Ink ne bo nikdar prišel do nobenega vrelca, kvečjemu do termalnih v Atomskih toplicah, pa še tam bo moral biti previden; od prevelike teže - seveda zaradi Kulpomembnosti - bi se lahko pri priči utopil, že ob štengah, v nizki vodi. Prav Ink nazorno ilustrira razliko med željo-pohlepom in Isem Dti. Le

da je Ink ErS željo, ki je pri **VošVidi** še veličastna, (pre)lepa, zreduciral na trud za dosego zanj vrhunskega cilja: sedeti v II. Razru na SAZU na stolici, ki jo je nekoč grela rit Častnega Predsa vseh SI društev, Jozule Vidmajerja. Res Za vreden cilj. Dosežen je. Kaj ostaja Člu, ki je dosegel vse, kar si je v Žu želel? Bo Ink(ec) za ovalno mizo predel čas kot Milčinskega **Gospod** pod **hruško**? Postaja SAZU ustanova, imenovana **Črni les**? Ne, kje pa! Tam starci crkujejo kot muhe, pri nas pa trajamo kot Vemonumenti zaspale - odrevene - Energije. Od **Čare**, v kateri besni kozmična energija, do (Lužanovih) **Srebrnih nitk**, kjer so starci že afazični bebljači (Marinoti brez genialnosti), v grob pa se ne dajo spraviti. Jih je strah, da bosta nato z njihovimi trupli trgovala STH, jih zatavševala za trupli Vladimirja Krivca in Edmunda Hacina? Upravičen strah; tudi zato bežim pred MBP Magoma v Kanto.

Plamteti do neba, a ta plamen je S. Moj problem je bil, kako čim bolj goreče, intenzivno, trajno plamteti, a ne preiti v S, kot je storil tudi moj brat AlešK. VošVida zaplameni do Si, celo KozVida; v tem sta obe vzor za NOBD junak(inj)e, za Špelco, **BSSvet**, Nino, **Roj(stvo)**, Iztoka, Krima itn., tudi za SPED junak(inj)e, Stotnika in Vero, **Napad**, Junaka in Mojco, **Vst**; Komisar iz **Afere** govori o tem eksplicite; on je že na ARF točki razgleda-pregleda tega, kar se je zgodilo, zato mu lahko Ferdov sin Priž položi na jezik védenje: Najprej vse opustošiti, druge in sebe, nato zgoreti-pogoreti; kaj še ostane? Jalovci. Če v Priževi **Legendi o svetem Če** že ve, da (z)gori zaman, kot sta VošVida in KozVida. Kmalu PoV se je skazalo, da je ostalo le pogorišče, le - Zajčeva - **Jalova setev**. S kot najvišja žrtev stremljenja še ne pomeni garancije, da bo do Si plameneča LR (ali DR) kaj velikega naredila. Stari v **Gredi** živi že l. 1964 le od spominov, od veličine nekega gibanja (LReve), ki se je razkrilo kot Rad teror. Vincent v **Kongresu** živi le še od nadaljevanja - permanentnega - nasilja. Ni več stremljenja - akcije do neba -, le še preganjanje, samopridnost, oblastiželjnost. Rupel potegne zgolj konsekvence, ko v **Mrzlih viharjih** ugotovi, da je postala LRelita Rdeča Brža, kot taka pa ni vredna drugega kot posmeha; Lud RMge; enako je stališče Rudolfa, Fileta, Jesiha. Pa toliko - morje! - S(mrt)i je zasejala in požela LR!

Temeljim na teh spoznanjih; usodo - bistvo - Čla sem odkrival skoz študij SD. S ni dokaz prave poti; niti dolgotrajen zapor - s tem veliko Trp - ne. Dolgo - od malega - sem mislil, vzgojen pač v Kršu in v Mrku, razumljenem kot Rca Krša, da je edini PriPramodel JKr na križu, torej Rad Trp. Tako sem gledal MOča, ga zato oboževal, kot boga. Ta vidik sem prenesel še na Puča, čeprav ne več z isto samoumevnostjo; ta vidik je prešel v **SAnt**, predvsem po moji sugestiji, Smole-Dine je bil po naravi nagnjen k desperatstvu, ne k opevanju veličine Trpa. Polagoma pa sem - tudi s preučevanjem Puča, študiral sem ga v njegovem polprostovoljnem izgnanstvu v Nemčiji - spoznal, da je S lahko veličastna, a da je veliko Trp še bolj od ostalih dejanj v nevarnosti, da zapelje; kdor trpi, še ni nujno, da ima prav. Komsti so bili PV dolgo po zaporih, trpeli so, MV-II so na veliko padali-umirali, Trp se je še zgostilo in razmahnilo, pa? Rezultat je pomota in pogorišče. Kani so na čelu z JKrom trpeli skoz Stola, tudi MV-II in pod Ptjo, čeprav so se na drugi strani kar dobro prilagajali; a vzemimo le tiste, ki so trpeli, PVD, bližje sorodnike teh pobitih. Pa? Postali so DSD, nosivci povsem zastarelih Db konceptov. Danes se najmanj motijo Libci, tisti, ki najmanj - načeloma ne - trpe.

Tudi to - domišljeno - izkustvo mi je omogočilo, da sem začel misliti drugam, onkraj para ŽS, Trp-Zmaga, JKr-FKr. Da sem se bil zmožen otresti Trade Krša kot mazohizma, viktimizma, PervRlge; in Koma. Lib seveda ni rešitev. A je treba pristati nanj kot na oslovski most, ki vodi NejdDam, kot na preizkušnjo Niha, poti skoz nič(esnost) Blaka, kot na Strš, ki razkrinka vsako Ideaco, pokaže, kaj je v njej: Smš. St(r)š je SSL-Ideaca zase in Demonaca glede vseh drugih. Načelna pristranost, SZSL.

2. Fin(ančna) odvisnost dekletovega očeta od njenega bodočega soproga je stalen motiv; v TradDbah je bil čest. V DaLD ni več, ker so podani vsaj Ekonpravni pogoji za Nast SAPOe, za Finneodvisnost vsakogar (odraslih). V PS, FD in LD, dokler je bila še KlasLD, še napol FD, pa je bilo bistveno Dgč; dokler se Že niso emancipirale. Zato tolikšen poudarek Kristana na Žeemancipaciji, Lojzka v **Zvestobi**, Ljubica v **Volji**, Slavka v **Katu** itn. Oba vidika sta važna: Fingmotna in duševna SA(PO). Da bi prišlo do gmotne, je najprej potrebna duševno-duhovna, saj je treba v temelju spremeniti-zamenjati pravni sistem, samoumevni (K-Nvni) odnos do Že kot podrejene, kot blaga. Boj je bil dolgotrajen, še danes ni povsem dobojevan. Vsakdo je Agrčkd; če imajo Mo(ški) v Dbi samoumevno prednost, bo načeloma vsak Mo za ohranjanje privilegijev tega tipa. Če bi gospodovale Že, bi ravnale-mislile enako. Šele LdDr v obliki enakopravnosti ljudi - Razrov, ras, Rlg, spolov - omogoči vsakomur samoomejevanje. Ali boj ali samoomejevanje, ponavadi pa oboje skupaj.

Kar se je zgodilo VošVidi - in odtod njena Traga -, se zna zgoditi Berti iz Kvedine **Pice**; **Pica** kot Zg uvaja **VošVido**, ki jo ponovi **KozVida**. Povsem Dgč je v **ŠelVidi** in **GošVidi**. ŠelVida hoče sama svoje suženjstvo, že izhaja iz enakopravnosti spolov; suženjstvo hoče, da bi se ozemljila, ne prenese praznote Sve; to je Negvidik PMLD, ki se je na tem terenu na Slskem že uveljavila na prehodu 70-ih v 80-leta. GošVida pa najprej meni, da se Že najbolje uveljavi v PolZnDbi, tako jo uči sistem (RLH), se nato odvrne od te Dbe, a ne zato, da bi se usužnjila dolgočasnemu MM zakonu, kot ŠelVida, ampak da bi našla s sočlom v solidarnosti LdDr. Ker se opredeli zoper Poloblast, ki je tedaj še PtjTot, jo skuša ta oblast potolči; da bi vzdržala, potrebuje oporo, dobi jo v možu, ne v ljubimcu. ŠelVida se prepušča nemoči - morda ne Si, vsekakor pa SZi -, GošVida nikakor. Ne gre sicer v Antezo, v direkten PolIdeol boj z oblastjo, skuša najti tretjo pot zunaj MimDč-EDč smodelov. Tega Šel ne zmore, zato ga zanese nazaj v Polreakcijo: v AnK, **Ana**. AnK je boj z oblastjo, a v imenu - bojda PraPri - oblasti. Realiteta tega procesa je - postane - Fz, ki se mu Šel posmehuje in ga odklanja, **St kri**, a mu hkrati zapada. Odklanja Fz pri Sžu, pri Srbih, dopušča in celo vzpostavlja ga pri sebi, pri nas, pri Slcih. Ker to čuti, ga ne more naslikati; odtod SZ, **Kanje**. GošVida se izmakne tako Anfzu kot AnKu, tako Fzu kot Komu, tako DSL kot DSD platformi. Za DaSlce, ki mislijo zgolj v Tradkategorijah Le in De, je prostor, v katerega vstopi - si ga pridela, izbori - GošVida, nikdirkraj po Trubarjevo, nikjer. Ali pa, po moje: drugje. AnK in Anfz vodita v S, Kpltrg v Sim vsega, GošVida gre tja, kjer se TS DaSlje konča. Zato je povsem normalna naslednja stopnja - PSt - GošineD: **Vas**. Preš, ki je v **Vasi** glavna figura, odide s Tsa proč; kot IdČl noče več živeti. Sporočilo: Pravi kraj je u-topos, če ga gledamo z Idvidika. A ni svet, dosežen skoz Sm; skoz Sm se ga ne da doseči. (Pepi ne

pomaga sestri Berti, kljub temu, da naredi kot žrtev zanjo Sm, **Pica**; enako ne za dlje časa Dušan materi, Šorlijevi **Blodni ognji**. KozVida in Ćlica iz **Punčke** nikomur. Tudi Administratorica v Dinetovih **Čečkih** nikomur. Ti Smi postajajo vse bolj PAv dejanja.)

Vzrok za VošVidino nesrečnost - prodaja hčerke najboljšemu ponudniku - v DaSIDbi odpada, Vidin problem pa ostaja.

3. Drži, kar ugotavljam: Dn se bo v SD-SDbi sproblematizirala šele na PrS, glej tudi **Školjko**, **Sreče kolo**, Meškovo **Mater**, Šorlijevega **PeGosa**.

4. Km zakon je res še odprt; starša imata komaj posebno kamro za noč, v vsem ostalem sta ves čas skupaj z otroci, svojimi starši, deklami in hlapci, v delovnem procesu. Psiha zakoncev je stereotipizirana, njeno vsebino določa KC kot norma, Nv pa kot spontan nagon. Šele v Mešzakonu se začnejo zastavljati novi problemi, ki se jih s starimi prijemi ne da rešiti; tudi odtod kriza odnosa med KC in Mešem. Meš ne sprejema razlage in norme sveta, kakor jo ponuja KC v Lenardovi **Dekli božji**. (Zato bo ĆS analiza **Dekle** posebej važna. Pokazala bo Rad razhod med KC zamislimi-Vrtami-VISom in pripravljenostjo Meša, da to razlago sprejme.) Na eni strani je Mešsvet glede na KmAVS res - vse bolj, nazadnje Rad - odprt; na drugi pa se - začasno - MešDn zapira vase, v KolPvtz; KolPvtz IntDne postavi zoper KolPvtzDbe, ki se razglasa - se tudi zares ima - za višjo normo; Nar je več-višji od Dbe, to je teza tudi še v NOBD, SNL višji od Dne Krma in Nine v **Rojstvu**, od Dne Milana in Marije v **BSSvetu**, od Dne Iztoka in Viktorije v **Ženah ob grobu**, od Gregoričeve-Parinijeve Dne v **ZaSvo**. Bolj zamotano je v SPED, ker KC temelji na Dni, seveda povsem Dgč ustrojeni, kot je v Mešu. Vomb(ergar) skuša sintetizirati Nar, KC in Dno, glej **Napad** in **Razval**. Analogna sinteza je Tip tudi za Komste, čeprav dajejo ti prednost sintezi Nara, Razra in Ptje, **Roj**. V NOBD se Dn odpre v (S)NL, v dogajanje Zge SNLa. Dekleta kot Berta, Pepina, Lina iz **Sfinge**, Slavka in Lojzka itn. gredo v Prte, v LR ilegalno, postanejo borke; ali pa se izgubijo kot Itkurbe, Mira iz Bohančevih **Spletkarjev s krvjo**, v umor, Katka Poljakova, **Sfinga**, v neomejen Už, Iris iz Miheličeve **Ognja in pepela**. Db zareže v Dne, v slehernika, ga postavi pred takšne MePe, da se mora odločiti le za eno ali za drugo stran. Vse je skrajno jasno, s tem Rad odprto in Rad zaprto, kakor gledamo. Vsak tabor zase je povzet-zavihan vase, težnja h KAvu, a vsaka Dn je povsem odprta, tj. na razpolago delovanju-sili DbZge, da jo RR v dozdej nevidenem obsegu in konsekvencah. Zgodba o oženju-širjenju oz. odpiranju-zapiranju Dn se postavi povsem na novo. Za nekaj časa. PoV se položaj hitro spremeni. Dn nekaj časa sploh ni problem. V SeHu se spet pririne v ospredje, v TorkD na NegMelnačin, **Delirij** itn., v dramah MGGe spet mrkne, **Afera**, **SAnt**, **Kaznjenci**. V RMgi se spet obnovi. Tako gre gor in dol: od ČD Mešzakona, ki se zdi tedaj idealen, **LjDa**, do SModnosa v FilD, glej **Veselja dom**. Dn je Dbokvir za Nast in delovanje Pskov in SAPO.

5. Odločilna formulacija: »Vida si želi nekaj drugega, drugo, ne to, ne isto, ne dano.« Iz takšnih formulacij nastaja Dt, kakor jo razumem danes. Že v Reviji 57 (Re-57) in v Pers sem svojo Fijo temeljil na Kriti danosti, tega, kar je (običajne metafizične, aristotelovske biti), istega; isto je Id. Moja zamisel odpora Ptji v letih 57-58 je bila zamisel odklanjanja danosti, ki pa ni le

Ptjdanost, ampak vsakršna danost, tudi danost novega sistema, ki bi po zmagi nad Ptjo le-to nadomestil. Tu se je začel nesporazum med nama s Pučem; medtem ko je bila zame že tedaj vsaka danost napačna, ker je bila istost-ld, je bila zanj napačna le danost TotPtje, ne pa sistema, ki bi jo zamenjal. Analogno je bila Neg za Ptjo danost KplLib sistema PV, ne pa danost njenega sistema, katerega je oblikovala po 45. Ptja je bila celo bolj zoper danost kot RLH. RLH - LD - se je zadovoljeval s primerno danostjo, s Svtrgom, s SvM, medtem ko je Ptja konstruirala vizionarski hiliastični sistem IdeaPrihi; pa je vendar, ko ga je udejanjila (po 45), deloval na nas, ki smo bili njegovi prisilni udje-predmeti, kot teror, kot ultradanost, kot stopnjevana Kld. Te izkušnje in ARF Puč ni imel; jaz sem MV LRevo Ponot, Puč ne; Puč je poznal le PoV Ptjo, jaz njeno PV Ideaobliko, skozi MOča in njegove PriSo, ki so me vzgajali, Lado Kozak recimo. Jaz - enako Priž - sem videl v Ptji že udejanjano dialektiko, Puč jo je imel le za samoumevno despotsko Kldo, ki jo je treba odstraniti (DR-AnK), pa bo vse dobro in prav. To Pučevo preproščino je podal Priž v liku Simona, **Afera**, in prav ta preproščina ga je ujela okrog 90 v past, iz katere se ni izkopal, vse bolj se je zapletal v mreže, ki jih ni predvidel. Pučeva Fija je bila ldfija, moderniziral jo je le s PMLib instrumentalizmom, imenoval ga je momentanizem, se pravi, Ožldo je maskiral v Dv, jedro pa mu je bila še zmerom EDč-SV (AnK). Zato je postal lDpolik, Šel je isto držo estetiziral, ko so se mu podrle vse rešitve, medtem ko sem jaz radikaliziral izjavo, zapisano v **RazSL** o želji po drugem, kar je še ne dovolj točno artikulirana težnja po Drem, tj. po Dti.

6. Je neustavljiva želja več-močnejša kot navadna želja, kakršne spodbuja Kpltrg, da bi ljudi RR v kupce? Bolj ko je ZahČl - povprečni SSS, za tega gre, ta je nosivec DaKpla - poželjiv, usmerjen h kupovanju-nabavljanju predmetov svojih želj (polagoma pa tudi k Pervciljem želj, k pedofiliji, celo k ljerstvu, vsekakor k SM razmerjem), manj se je zmožen tej težnji v sebi ustaviti, se ji odreči, se samoomejevati. Želje po Užu v drugem (blagu, soljudeh) so nadomestek težnje po (Isu) Dti. Gre za dva tipa neustavljivosti: za nemoč upreti se Fasci Uža in za poslanstvo Isa UnBDra. Še tako mučno izkušanje Neg strani potrošništva, želj in njihovih SM-SZ-AD nasledkov, kar kaže MatZupov **Hodnik**, ne more biti primerna osnova za odkritje Altpoti: Isa Dti. MatZupa okvir, znotraj katerega se nahaja, nenehoma vrača v isto, v par: želja-muka; par je samozaprta, brezizhoden, kot par ŽS. MatZupov hodnik ni Blak, ki vodi na Dr stran, ampak je le predsoba pred glavnim prostorom, v katerem se nahajajo igralci Big brother TeVe snemanja. MatZup je prišel do NegDineta, do **Čečkov**, do **Vrnitve iz Koromandije**, ni pa zmožen načrtovati **Potovanja v Koromandijo**, kaj šele - nato - vzpostaviti EkP PSto **SAnte**. Je pa zmožen te poti Dak, glej **Pip**.

7. »Vida želi, česar nima in kar ni.« Premalo, prekratko. Prvič, dobiti, česar nima(m), je napačna pot, vodi v pollaščenje-prillaščenje, v AgrEkzld Zgo. Drugič, postati, kar ni(sem), je prav tako premalo-prekratko. Sem kot OžPld le majhna sila; celo AlekV je neznatna moč v primerjavi z ogromnostjo sveta, glej tudi Kavčičevega **AleksaV** oz. globlje domišljeno zadevno temo: Hiengovega **Osvajalca**. Bližati se Dti ne pomeni biti, kar nisem, ali ne biti, kar sem. Dt je onkraj para bit-nič.

8. V svoji **Vidi** uprizarja Voš sicer že Nottežave PrMeša, a sam ostaja pri VISu PrMeša kot NKNMeša; moji zdajšnji izrazi, izdelal sem jih v 90-letih. Okril sem, da je SD, Tip za NKNM, ČD, od CKosove **Kreposti** prek Ogrinčeve **LjDa** do Voševih dram iz konca 80-let, do **Žezmage**, **Ministrovega pisma** in **Svojih**. V Pnizu **ČD** podrobno odkrivam in opisujem-razvijam Vrte, ki jih omenjam že v **RazSL**: možnost realizacije SNara, Člka, Kule, sreče, Ljezni; vero v to možnost kot nujnost. Glej eksplicitnost te vere v Klodičevem **NSvetu**, 1868.

9. Poudarjam: trditev, da Meš traja, sem zapisal leta 1979, v vrhu ReStle na Slskem. Jasno mi je bilo, da prihaja - se vrača - čas Meša, LD; le stvar časa je bilo, kdaj se bo vrnila. Vrnila se je natančno čez 10 let. Točneje: MešDb kot PMLD se je v SIZi uveljavljala že od srede 60-let naprej; manjkala je le še PolDž forma tega procesa. Leta 90 se je ta forma udejanjila; zato je to leto tako izjemno pomembno le navidez, povrhu, za Polike, za tiste, ki so bili agensi te repolitizacije, za Janšo in Sela. V globini - Stri - Dbe pa se je zadeva odvijala že četrta Stola; in to odloča. V tem sem marksist: baza mi je odločilnejša od superstrukture, od Ideol. Tudi na ravni SNDže velja isto: SNar kot SAKO se je začel oblikovati že davno, skoraj povsem se je konstituiral že MV-II in PoV; leta 91 je bila dosežena le Zunforma: SND. Zato ima na tej ravni Rudolf povsem prav, ko spodbija Ideaco 10-dnevne vojne. V Sletiti je bila SNarzavest dogotovljena že v Voševih **Svojih**, 1889, SNL kot masa jo je povsem Ponot - in to NotVrto prelil v Vojprakso - med 1941-45. Veliki Osvoboditelj Scev je, če se naj tako izrazim (ni moj tip izražanja), KaKi, ne Janša. KaKija je napovedal Maister, glej Vugovo dramo **Maistrova noč**, 1989, zaključil Janša. Zgodba je na globljem terenu končana; na ES terenu pa ni končana nobena zgodba, vse raste in umira, se (de)konstruira. **RSD** kaže - raziskuje - podrobno oba vidika.

10. Voš je bil res dvojen, kot ugotavljam, a ne toliko, kot bi radi videli TradSLZgarji. Pradvojnost razvije šele Can. Vošu se NKNM-vera še ne podre, niti bistveno ne načne. Nikjer ni rečeno, da bi se mu morala. Govekar obnovi NKNM vero v **Grči**, 1910, Funtek v **Kristalnem gradu**, 1920, Šorli v **Krogu**, sredi 30-let. DaSLita sicer nima več naloge Ideolzagovarjati določene segmente-tendence stvarnosti, osamosvojila se je v neodvisnega akterja, ki producira svetove, kakršni se ji zdijo primerni, nima več vere v nič, a de facto pristaja na libstvarnost (na PMLD), dobro ve, da je ta manj neustrezna od možnosti, da vrneta ali Ptja ali KC svoj teror-ozkosrčnost. Ne obnavlja sveta - PSte - **VošVide** Potočkova? Ni Ljžupan Ivan Hribar še leta 1910 ostajal pri istem VISu kot Voš? In še naprej?

11. V ČD res ni nobene strasti, prehuda je za VIS ČD-NKNMeša Slitpa. **Tugomerja** - 79 še ne razločujem med njima - sta iz srede 70-let, a sta Radstrast. Strast se lahko oglasi kadarkoli. Eno so stilna gibanja, drugo Čl, ki se načeloma ne podredi nobeni Ideoli, le če je dovolj močan. Jaz sem, Ink ni; ne morem mu pomagati. Epigoni čutijo svojo neSA, pa se zato združujejo v grupe, v lobije, da bi lahko zmag(ov)ali. Naj, če jim paše. Meni ne.

12. Lani sem ES analiziral tudi Stritovega **Zorka**: Tip primer; glej Pniz ČD: knjiga **Narava zoper naravo** (**NvZNV**). Analiza potrjuje tudi mojo misel o StritD iz **RazSL**.

13. Brezkonfliktni svet MešDbe je ena od ES - Zg - oblik Ideace. V tem pomenu je ČD kljub pažnji, da bi bila čim bolj stvarna - v skladu s stvarnostjo -, Ideaca. **NSvet** sicer ni **Rojstvo v nevihti**; nevihta bi bila lahko Reva 1848, a ta na Slskem ni obrodila eksplicitnih sadov kot v Nemčiji. **NSvet** izhaja iz Mešmarljivosti, More, Kule, Uma; a je kljub vsemu Novi svet. Danes vemo, da je in ni Nsvet. Je, ker ne temelji več na Ožldi-EDč SV; ni, ker je le Dv kot Sim Ža. Ni izhod iz THM-kroga. Zato ne govorim o Nsvetu, ko opredeljujem Dt, ampak o Drsvetu.

14. Leta 79 sem že dobro vedel, kaj je St: nevarno, grozljivo, s tem Neg. Z Alo sva prav v 70-letih podrobno preučevala ArhPS in pripadajoče ji IdeolMagforme; St je bila ena od njih. Zнала sva prav brati Levi-Straussa, Mircea Eliadeja ipd. STH pa sta že snovala svojo ReMag, ReAr, ReSak. Jasno je, da smo morali narazen, če hoče TH utemeljiti Zahčvro - EU - na St, zame pa je najbolj napačna-zavajajoča.

15. Kako se vse RRI Razmah realne SNace v dobi realizma ukinja veličino, Her; pol Stola kasneje novi in še višji razmah SNace veličino Hera - celo Vojtipa - vrne, NOB(D). Za prvo Rco je Tip Voševa **Pred sto leti**, za drugo Zupovo **Rojstvo v nevihti**. Ni čudno, da je Ptja 41-leta Krefta napodila, ker je 1940 obnavljal NKNM, utemeljeval SNaco na trojki ZVL, ne na **Tugomerjih**, glej **Kranjske komedijante** (**Kojante**); ti so Rca Voševe **Pred sto leti**. Potrebni sta obe dejavnosti, vojna in mirnodobska marljivost malih korakov, Bleiweisova strategija, tkanje goste mreže institucij, trdno postavljenih na bazo Slova, na Km in iz njega rastoče rokodelce. DaSlja je že spet tu; kaj pa so DaSlpodjetniki drugega kot nekoliko bolj agresivni rokodelci? Veličina Hera je zanje slaboumnost norcev. Pavčkova sicer pripisuje norcu veličino, a norec je norec. Veličina zanjo je, a le v Umeti, ki je motnja v redu Nve in Dbe. Glede tega ima kar prav. Le da čezmerno idealizira in sentimentalizira. File je podajal motnjo veliko bolj PriPra: kot kaos, glej **Sužnja akcije**. Ta kaos je v VošVidini duši: ErS strast do neba, tj. do Si, nebo-bog-S(mrt).

16. Se da **PKrst** razumeti tudi kot Melo?

17. Kar sem v **RazSL** pripisal LitKriti, velja za celotno DSD, ki je komaj kaj več od Krite-kritizerstva. Do LitKrite sem že dolgo nerazpoložen, sumničav. Ink je primer Čla, ki ga meče med samoumevno Ožldo in KritDč smodelom. Na višji ravni je bil to-tak Jozula Vidmajer. A Jozula je bil aktiven sodelavec NOB-LReve, Ink pa je Profek v PMLD, ki si mora omisliti Krito, da bi lahko tržno funkcionirala-prosperirala. Glede na Inka je Jozula tatamata. Še malo nižji je Matevžek Kos (JrKos). Ink je znal biti - na Vidmarjevi sledi - vsaj hudoben, JrKos pa je omleden kot France Novšak, ta vitez Bledica, glej **Kakor očeta**. Krita je Dbkoristna dejavnost. Šele če je RadKrita, prebije okvir služnosti sistemu in postane nekaj drugega: Demonaca ali celo pogoj viziji. Ink pa

vizija? Ha ... Skupaj gresta le besedi-oznaki: Ink pa zapeček. Postajamo v II. Razru na SAZU štampitiš Pod kamnito mizo?

18. Moja Krita LitKrite oz. moja vizija-artikulacija Dti je že 79 skoraj kompletna. Berimo: subverzija (ne le Krita!) sistema kot Čipot ven, v Tr, v tisto, kar prehaja - vsak - sistem, sistem kot tak. Sistem je imenovanje, kar je IdM. Opredeljujem se za neizrazljivo, neimenljivo. **RSD** - DgZn - je poskus artikulacije neimenljivega; paradoks, a kot pot ven, NejDam. V **RazSL** sem napisal celoten program DgZni-**RSD**: skoz paradokse, samonasprotovanja, samospodbijanja, zavzemanja mnoštva EV, točk-platform-izkustev, omejiti - RR - središčnost, koherenco. Govorim o ekstatični zmedi, natančno to je **RSD**; čeprav ne le to. Za cilj imam, že pred četrt Stola in prej, nakazati bravcu tisto od onstran, od drugod. Kaj pa je Dt drugega kot to? A če sem tako presojal, je jasno, da nisem mogel z MBP norovci s pomočjo Ncl in AnK Pole v konstrukt SNDže kot izpolnitve tim. tisočletnih sanj SNla. Ne delim ravno Rudolfovega IrCinodnosa do 10-dnevne vojne, Rudolf jo je kot direktor Radia Slja sam sovodil kot medijsko vojno, a ga ne le razumem, tudi v marsičem sprejemam. Če postane SV cilj NclNcz Izbov, je morda boljši hladni tuš z Rad posmehom kot odličnjaška podpora tej vojni in vrnitvi LDbc, kakršno je kazal okrog 90-91 Ink s svojimi kolumnami, analogno Izbi kot Zorn, DBajt, Berger, dolg niz SHKI povprečnežev, ki so postajali jedro DSD brezzobe vojske.

19. Okrog 79 sem močno poudarjal pojem subverzivnega; butasti oblastniki so sklepali, da sem skoraj že Vojideolog AnKa. Niso razumeli, da se subverzivnost nanaša tudi na obravnavo AnKa, ki mu tak - globlje subverziven - nisem mogel pripadati. Pa so imeli za zveste sodelavce SrKosa, v meni so gledali hudiča. Morda me je v 80-letih KC zato rada spreje(ma)la, ker je predpostavljala, da sem, za kar me je imela - delala - Ptja; ko je spoznala, da nisem to, mi je pokazala svoje Zanič. Sami nesporazumi, od malega živim od nesporazumov.

20. Dokler je Krita pomagala rojevati Naco, je bila Poz, kolikor je pač Naca Poz cilj. Danes je Krita Žurkurbarija. Sami makroji in prostitutke. Blagi PePKo ne razume, da začenja zadnja leta igrati Žursta-kurbico, v tem ko še naprej izdaja svoj Lajbžurnal Re-2000. Danes je vsaka Krita tega tipa prostitucija. Obnavljanje-nadaljevanje TradKule je danes posel za idiote ali za slabiče. Naj so v SGledih igralci še tako profesionalni, Drama SNG je bolj muzej, kot je bila okrog 1950, ko sem ji to očital s posebno jedkostjo. Za Karničnika, novo športno zvezdo Slje, je najpomembnejša-največja SIOs Jonas Žnidaršič; razlog: ker je »faca«. Sanja igravcev je postati JonasŽ, ne Stane Sever. Sever je relikv iz dobe zmajev, Jonasu sledi Tomička, Tomički vse Micke, vsak dan bolj mičkene. Anči-Ančka se temu trendu upira; ker ve, da se prepočasi znajde, da je melanholična in v PAv SZ? Kdaj že je Rožanc opazoval to zgodbo in vzklikal: v Dramo cirkus, slone in žirafe, če ne teh, pa vsaj kino, kot že leta 1912!

21. **RSD** je tudi to, kar v **RazSL** odklanjam: je tudi arheologija in Geom, razlaga Nasta vsega. Kombinacija Strur. Vendar ni le to; ni znotrajtekstualizem, kakršnega sem tedaj očital predvsem Zornu. Zorna se je moja Krita prišla, konec 80-let se je postavil na glavo, postal je viden DSD aktivist, tudi menežer v knjigotrštvu, urednik Mladinske založbe. V **RazSL** z ARF-AK razkrivam,

da sem tudi tisto, kar odklanjam. Res? Da sem tudi InK? Vse sem, le InK ne. O bog, prosim te za to edino in zadnjo uslugo: se me usmiliš in mi dovoliš, da nisem InK (in ne Pož in ne PePKo)?

22. Zadnji odstavek 2. poglavja **RazSL** drži. Brez norosti ne bi vzdržal do danes na poti, ki se je začela že davno, najbrž ne šele spomladi 1957, ampak že prej. Sem pa vse Ž skrbno pazil, da bi moja norost ne bila norost idiota, kot imenujejo v **Vrelcu** Marina, ki kot spaček Nve ne zmore preživeti niti adolescence. Uril sem se v športu, krepil sem telo, radikaliziral um, vadal spomin, sklepal taktične zveze, da bi se ohranil; da ne bi bil en sam izbruh vrelca genialnosti. Moral sem biti Dgčen od svojega brata, ki je umrl 19-leten. Sistematična norost, nora sistematičnost. Nor um, metodična blaznost. Za Inka je Dt isto, kot za žabo Petrarca: za Inka in Slzbe - SHKI - je res le, kar je dostopno IdMu. Sam sem se od IdMa jasno poslovil že 1979, v **RazSL** in že prej. Tudi podčrtanju tega naj služi ta moj Kar, te moje **Opombe**.

2

1. Vpeljujem novo Vrto: norost in to norost kot končno fazo čezmerne želje, v kateri je kot v dvoumni še kaj več in drugega kot želja. Prav v drugi polovici 70-let sem se veliko ukvarjal z norostjo. V točki norosti sem bil Krit do RLH racionalnosti, kar je delalo vtis, kot da sva si blizu z Urbom, tem strastnim Sžom RLHa, že od začetka takšnim Fifom, ki ga je nosilo v Fz kot v ReFe, kot v srednjeveško in PS Mago. Potrebna bi bila posebna analiza teh razlik. Vsekakor pa smem reči: sam sem od nekdanj kombiniral norost in razum, čezmernost in - celo skrajno - disciplino, neomejlivost in samoomejevanje. Moja Ž obdobja poudarjajo zdaj bolj eno, zdaj bolj drugo od obeh komponent. Do modernega sistema (RLHa) sem Krit in ga sprejemam, kakor kdaj. Urba sta Fasc Fichte (pot skozi Ncl v Ncz) in Schopenhauer (iracionalizem), mene Hegel, Rad RLH logika, ki je oplemenitena z dialektiko kot paradoksom, in Kierkegaard, RlgKrš, obnova Note, pot v Ekzm (eksistencializem). Iz Hegla je izhajal Marx, iz Kierkegaarda Sartre; oba sta bila Urbu zmerom tuja.

Počakajmo, da bom v **RazSL** bolj diferencirano povezal St in norost.

2. Foucaulta sem bral tedaj posebej pozorno, tudi **Zgodovino spolnosti, Nadzorovati in kaznovati**; vse v drugi polovici 70-let.

3. Težava s povzetki. Kobov **VošVide** je tak, da je nekdo, ki **VošVido** pozna, v Kobovem povzetku ne bi prepoznal, tako solidno slavistično povprečen je. Kdor ne opazi v **VošVidi** njene čezmernosti, ta je, po mojem Taprepričanju, slep, gluhi slavist.

4. Beseda lahko razkriva, lahko pa Prikr. Ugotavljam, da izraz ljezen v Kobovih rokah Prikr, tako je Konv. Kasneje sem iz pojma Prikr naredil veliko več, kot je v njem na prvi pogled. Zg IdMa-IdBa temelji na Prikr Prora (prauhora) in Pravca (praklavca). **RSD** je postajala vse bolj razkrinkovanje-razkrivanje Prikr vsebin, teženj, PStrur. TradSLZ je v veliki - odločilni? - meri

Prikr. Torej je v službi sistema, terorja, laži, ideologizacij, Ideace (za NSS) in Demonace (kot pogleda-odnosa do drugega). Db, v kateri živim in je navidez tako lbt - celo lbn -, LumpPMLD, je Db, utemeljena na Prikr in na Zamolu; oba pojma se dopolnjujeta. **RSD** je Zamol vest DaSlca, DaČla.

5. Pomembnejša od izmiritve mi je norost. Ni čudno, da sva se morala raziti s SH; ta je prav tedaj pripravljala svoje St geslo: sprava, nadomestno ime za izmiritve. Je pa v izmiritvi veliko tonov, nians, tudi vsebin. Biti pomirjen s sabo je nekaj drugega kot narediti spravo za bistvo Dbe. S čim v sebi sem pomirjen? Takšno Not pomiritev s sabo sem opeval v knjigi **Sreča in gnus**, napisano 1975-76. Tam sem razložil, da sem pomirjen prav z norostjo v sebi. Božji otroci so norčki in posebna mera sveta. Pisal sem razviharjen, Romasociativen, zanosno-hlastav slog, na robu kaosa; z njim sem hotel prednašati norost.

6. Koba po vsebini povsem odklanjam, a ohranjam SpoDo slog oz. odnos do njega. Danes se ne bi več zadrževal; karakteriziral bi: Kob kot agent ObDbe, skozenj TradSLZ kot agentura IdDbe. Ni vsaka klasika agentura ObDbe; klasika je lahko tudi zidava najvišjih svetov, Dantejeva **Božanska komedija**, Bachovi in Haendlovi **Oratoriji**, Preševa Pzja. Lahko pa momente klasike zlorabimo za alibiziranje-maskiranje ObDbe, tudi Koma. SLZ je PoV to počela, tudi v 70-letih, tudi s Prešem, ki ga je še zmerom in kar naprej uporabljala v korist Prikra resnice, ki je bila v Ptji: njenih krvavih rok, PVD, terorja v 70-letih. Preša je začela destituirati šele RMg, a žal na ceneni način, Flosar z **Iztrohnjenim srcem**, duhoviteje Hladnik v SLZ, po svoje Kmecl v dramah o Prešu. SrKos skuša Preša adaptirati tudi za KatDSD. Se je to pričakovalo tudi od mene, ko so me SLZgarji v 80-letih videli v KC in so bili prepričani, da bom njen ideolog, tj. nekdo, ki z vsem duhovnim manipulira v korist svojega Gosa? Goša se je v **Vasi** odločila, da Preša reši tako, da ga potegne iz Idsveta Sicev. Je to zmotilo Šela, da je drami podstavil nogo?

7. Vse bolj opredeljujem - napolnjujem z vsebino - pojem norosti, ga podajam v razliki s SpoDo Vrtami. Tip, da sta delirčni - nori? - obe najbolj Neg figuri **JTuga** in **Ljub(islav)e**, v **Ljubi** tudi Gottwalde. Preden je SLZ sprejela norost kot Vrto, je trajalo; je bil prvi Can, že kar v **Dušah**? Koliko je nora Katka v **Sfingi**? Ubija - celo otroka - kot nora? Se ne da brati ves svet, ki ga uprizarja Lenard v **Dekli**, kot nor? Ni nor že povzročitelj celotnega poloma, stari Reciha, ki je alkoholik do zadnje meje, vseeno mu je, če propade vse, vsa njegova Dn? Zapisan je alkoholu kot ljubljene Si. To je Negnorost. Kje je meja med Poz in Neg norostjo? Se jo da zmerom - sploh kdaj - zanesljivo in natančno določiti? Z norostjo rahljam samoumevne Vrte TradSLZi. S kakšnim uspehom? Da je padlo DaSLZ na dozdej najnižjo raven, od Glupičeve do Popovičke-Popajke?

8. Želj omejuje - skopí - KlasMeš (NKNM), ne pa PMMeš. Ta jo - ravno nasprotno - ne le dovoljuje, ampak naredi za motor-motivacijo potrošnje. Ne moti ga, da mnogi znorijo od želj, ki jih ne znajo več zaustaviti; ti so pač presežek-kalo, ki odpada, ljudi je dovolj. A dokler kupujejo, so za KplDbo koristni. Seveda želja, kakršno forsira-reklamira PMLD - njen veliki svečenik-propagandist je postal Žizek -, ni nora v pomenu vizije kot Isa Dti, glej

IvSvetovega Isidora Ducassa, **O svitu zlo** in **Maldoror**, ampak je na ravni sistema disciplinirana, predvidljiva, planirana; le na ravni Pskov je iracionalna, kar ustreza teoriji povprečja, verjetnostnemu računu, modelu nastajajoče Zni kot sociometrije, primerjave sistemov, dobljene na osnovi zakonov kot povprečij, reprezentančnih vzorcev. Na tej točki sva se že sredi 60-let razšla tudi z Ve(ljkom)Rusom, postal je veliki svečenik takšne Kolsociologije, dejansko tržnega Kpla; ker to ni hotel biti, si še danes svoje početje - njegovo PSto - Prikr. Kot ostali le-vičarji, ki so se opredelili za LD, išče maske, s katerimi bi skril svoj Kpl Pvtz; kot Hanž itn. Ti so danes najzanosnejši reklamatorji ČlP, recimo Izbrisanih. Ne zadošča jim dosega visokega gmotnega standarda in dejansko Rad pripadnost Kplu; hočejo biti še etiki. Tu pa so zadeli na mejo, njihov demagogizem jih bo veliko stal, DSD - Janša - jih je dočakal s Krito njihove najslabše točke, Ahilove pete: čezmernega moraliziranja, kar nesramne zahteve, da se jim prizna poleg Ekonuspešnosti še najvišja Eta. To pa ni le ogabno, ampak neumno; hoteli so preveč, dobili jih bodo po nosu, morda z izgubljenimi volitvami. Kot NemSoD, ki je iz istih razlogov Etnapuha vrgla svojega pragmatičnega kanclerja Helmuta Schmidta. Bila je hudo kaznovana: dve desetletji ni prišla na oblast. Nazadnje pa Ira usode: danes se drži na oblasti z najbolj pragmatičnim kanclerjem, s Schröderjem, ki bi lahko vodil kakršno koli vlado, tako je nenačelen. Zarečenega kruha se največ poje. Morda je za Slce dobro, da bo DSL poražena; morda se bo DSD kaj naučila; ko bo na oblasti, se ji bo priključilo mnogo strokovnjakov, ne bodo jo sestavljali več le idioti-amaterji a la Janez Jerolšek in štajerski Matajev Matija Jožefin Jerolšek. Sicer pa, naj bo kakor hoče. Nisem aktivist, opazujem, beležim, analiziram. V tej točki sem RLH skeptik-stoik, na sledi Montaigna in ne Pierra Bayla in Diderota. Poleg tega na nikogar ne vplivam - tega tudi nočem; **RSD** je Zamol. Torej sem Sven. Tudi da rečem Kobu filister in agent SpoDo ObDbe. Upam, da za ovalno mizo na SAZU ne sedim na njegovem stolu. Na stolu koga bi si želel sedeti? Bartola, Mraka, Voduška? Žal niso bili udje SAZU; stlačili so me v ustanovo, ki je prenesla Milutina Klobčiča, Antonina Ingolitscha in največjo Sl slikarko Ančifanči Zupanc-Bor.

9. Je PMLD kaj manj kastrirana od KlasLDbe, ki je še napol FD? V osnovi ne; le da vladajo Dgč norme, po vsebini mnogo bolj sproščene, po formi, ki je odločilna, pa enako rigidne, ozke, izključujoče; torej je bistvo PMLD še zmerom EDč tip Dbe! Danes morajo biti vsi Dgčni, enako kot so morali biti pred Stolum vsi podobni. A kdor krši Tem Db normo, ga zadene ista usoda kot Mraka: je Zamol. Jaz sem usodo Ponot, naredil iz nje K-milost: sam hočem biti Zamol. To mi daje Svo, da lahko pišem sproščeneje, kot bi sicer. Da sem zares nor, ne le pacient psihiatrov kot tolikeri. Biti zares nor pomeni zame, da gledam na Dr stran, kot Uršula iz **Samoroga**. Pavčkova je Uršulo igrala, a je ni nič razumela, zato jo je igrala katastrofalno slabo. Anči je AnUršula. Je Prikr(ita) Margarita. Uspeh v dani IdDbi, uspeh z manipulacijo norosti, z Marino(to)m. Ne manipulira Pavčkova z Marinom bolj kot Ančin mož Peter, ki norčku ukrade slike in jih razglasi za svoje? Peter je banalna baraba, Pavčkova pa se okorišča z videzom, da ščiti Čisti vrelec ljezni.

10. Narava želje je, da (se) sámounič(uje); to tezo je uprizoril Šel v **Čari**, pisal jo je okrog 1979. Skupaj s Šelom sva preizkušala, kaj vse je - bi lahko bila -

želja, kaj je v nji Poz, kaj Neg; pazila sva, da ne bi želje prepovedovala ali omejevala vnaprej, po normah MešKonvSpS lDbe. Na to temo je leto dve zatem napisala Goša **Srečanje na Osojah**: prepuščanje želji kot Neg-zlo. Šel in Goša sta se tu podala vsak na svojo - ravno nasprotno - pot; Šel v potrjevanje želje kot Fasce (pot v Fz), Goša v samoomejevanje želje (pot v KC). Je pa Goša - enako jaz - željo nadomestila z noro vero, z vero v to, česar ni (na način je), kar je onkraj para je-ni, bit-nič, ŽS. V KCi sva z Alo iskala BDra, ne lDboga. Ugotovila sva, da naju - Čla - do BDra ne more pripeljati želja, ampak videnje, mistična vizija Tre. To je pot od Uršule (**Samoroga**) in **SAnte**, od Antipatra, glej Mrakovo dramo **Herodes Magnus**.

11. Tudi norost je lahko Neg: načrt RR ves svet v zapor - kvadriranje - disciplinske Dbe, kot jo imenuje Foucault. Kasneje sem poskušal spojiti Geom Rad logike-uma in fantazijo nore mistične vizije; rezultat so MSI in MSk, glej Pniz **GR (Geometrija redov)**. Ni čudno, da je ta vidik-del **RSD** najmanj razumljen; na eni strani je za obravnavo UmetLite preGeom, prekartezijski, na drugi je tisto, kar sporoča - k čemer vodi (skoz RazcDč in VerDč v lSDt) - za SpoDo uradnike, ki tiščijo glavo v pesek kot noji, mislim na lInke, popolnoma nedostopno. Je, česar ne bi smelo biti. Tudi zato je še posebej Zamol.

12. Odkrivam dvojnost Meša: konstrukcijo SpoDo reda-zapora, nato pa željo po razstreljevanju tega zapora z lRevami. Ta dvojni vidik omogoči razumevanje en(otn)e RPe od ČD do NOBD, od **LjDa** do **Razcev**. Subverzija, reducirana na DbZg akcijo, je vsebovana že v samem začetku: v ČD, v NKNMešu. NSvet NKNMeša se preliva v NSvet lReve. Klodičev **NSvet** v Kristanovo NOBD **Za nov svet**. Dt je onkraj zgolj DbZg subverzije, kot je norost, ki doseza Dt, povsem druga od norosti, ki izhaja iz ekspanzije želj(e).

13. Podrobno - ES - analiziram, kakšna je želja pri kom, v kateri drami. Vsaka želja ima posebno PSto. Želje se selijo od Tre k imanenci in nazaj. Kasneje sem za takšno Tro začel uporabljati izraz Trl, Tr v imanenci; oznaka je točnejša. PraTr je postala - in je še - zame le Tr kot Dt. Bravec mora biti pazljiv, vsak izraz je predobremenjen z veliko pomeni, mnogih od teh se bravec - celo Anln - niti ne zaveda. Težavno je posebej za Anlna, kakršen sem jaz: ki podaja spremembe - Raz zveze - Pos pojmov-točk, tudi Tre, želje, norosti. **RSD** je na tej ravni nepregledna; noče biti pregledna, ker noče služiti SpS namenom, lDšoli, vzgoji udov Dbe k lDMu.

14. Je ustvarjalnost lahko čezmerna? Je, če jo razumemo kot kaos. Blizu tej trditvi je Pavčkova v **Vrelcu**, čezmeren je bebec Marino, zato ga tako hitro pobere. Zame je bil eden od ciljev, da čezmernost metodično zadržujem, obvladam; se ji prepuščam, a jo brzdam. Menim, 74-leten, da se mi je posrečilo.

15. Moj problem 79 je bil: kako ustvarjalno preživeti, ne da bi me čezmernost - nujno - Unič(ila), kot je ŠelVido in Darinko v **Čari**. Odpovedati se čezmernosti - težnji po stiku z Dto - pomeni skopiti se, izjaloviti; to poda Šel v **Svatbi**. Stl je vseUnič, najprej samih agensov lReve, **Ana**. Pa je bolje živeti trezno in zdravo, da prideš nazadnje v azil in postaneš, kot njegovi prebivalci v

Srebrnih nitkah, afazik? Kako biti Odisej, tj. mornar, ki mora prepluti ožino med Scilo in Karibdo? Ocenjujem, da se mi je to posrečilo. A skozi leta. Med tem sem moral dati veliko Scili in veliko Karibdi. Glavno je, da sem ostal ustvarjalno živ. **RazSL** je dokument o tej poti med pošastmi, negacijami, padci, zmotami, SSli.

3

1. Zavzemam se za HKD polnost - plerome - bivanja, vse do danes; za pot skozi vse faze (sssmodeli) THM-kroga. Za strasti in Trp, za nahajanje v višavah in v blatu. Tako sem živel in še živim. Vse to pa lahko izkušam pod pogojem, da ohranjam Is Dti. Danes vem sicer več kot pred četrto Stola, sem tudi močnejši, a Tem ustroj moje psihe-Osi ostaja nespremenjen. Db me je odklanjala tedaj in me danes. Vmes se je zdelo, da me sprejema: ker me je imela za eksponenta KCe, tedaj - 91 - me je sprejela v SAZU. Takšnega, kot sem se ji razkril kasneje, predvsem pa v zadnjih letih, me ne bi nikdar pripustila med akademike. Moja vloga akademika je naključna, medtem ko je Inkova normalna, tako rekoč nujna.

2. Leta 79 sem bil vse preveč SpoDo; Gačnik je zapisal popolnoma napačne stavke o VošD, ni razumel njenega bistva, na to sicer opozarjam, a dodajam, da je njegova analiza pametna in večstranska. Gačnik je veliko vedel, bil neizmerno stremljiv, a bil je še bolj zaostreni Ink; Ink po tej plati upravičeno zaseda njegovo mesto. Gačnik je bil eden od agentov ObDbe, ki je Unič(eval) vsako sled Dti. Bil je Tip UProf. Ne pišem zaman sinteze-kratice ZadrGačnik; lahko bi ji dodal KosInkZadrGačnik. SLZgar kot tak.

3. Kaj je raven našega časa, kot temu pravi Gačnik? Voša deloma - pogumno - brani, rehabilitira, ampak kaj pomenijo oznake kot psihološka, socialna in dramska avtentičnost? Tudi te izjave so Konvtipa. Gačnik izhaja iz potrebe aggiornamenta SLZi po normah Zeitgeista. Zame je to bistveno prekratek namen. Zeitgeist je DbZg idej, Dt pa je onkraj te DbZge. Žal večina tistih, ki me celo pohvalijo, ravno tega v **RSD** ne razume. Andrijan Lah mi v predavanju na simpoziju **Vidiki slovenske gledališke zgodovine**, naslov predavanja **Fenomen Wollman**, nameni priznavalni stavek, a kaj v njem trdi? »V zadnjem citiranem stavku je Wollman izkazal pravcati preroški čut. Ali ni ta stavek presenetljiva napoved sedanjega izjemnega Kermaunerjevega projekta **RSD**?« Ta Wollmanov stavek pa se glasi: »Morda se v prihodnosti jasno pokaže, da je celotno področje dramatike, tudi v svoji neumetniški ali v maloumetniški pojavnosti, najobsežnejši in najpomembnejši izraz določene družbe v določenem obdobju.« S tem je **RSD** zreducirana na sociologijo; tako meni o **RSD** tudi Ladislav Kralj(iček) in večina tistih, ki se jim sploh zdi vredno nameniti mojemu projektu kako oznako.

4. Jasno povem, da mi zgodovinskost (in družbenost, Fija, Mora, Esta) ne zadoščajo. Teh mojih besed-izjav, tolikokrat ponovljenih, vsaj od Pers, tj. že več

kot 4 desetletja, nihče ne sliši. Tudi v tem je polom mojih prizadevanj na Slskem. Slici jih (me) ne slišijo, ker tega, k čemur stremim, zanje ni. Lahko bi me razglasili le za psihiatričen primer, za norca. S tem da mi priznavajo sociološko ustreznost Zni, me torej potrjujejo kot Poz člana Dbe. Jim ne bi moral biti hvaležen? Vraga hvaležen, prav ti mi največ škodijo, saj me delajo za nekaj, kar sem le deloma! Prikr me. Največ mi je škodila Inkova hvalilna kolumna v Delu ob moji 70-letnici. Ink me je spravil nazaj v IdDbo, vsaj tako je mislil, da je storil; tako je nameraval storiti. Moral sem zaostri tudi svoj tonslog, da bi se slišal moj protest zoper manipulacije z mano. Pa se ne sliši; nič ne odmeva. Nenehoma me postavljajo pred isto dilemo: ali pristanem na to, da sem sociolog (UŽnik), potem me sprejmejo in priznajo (kot da mi je kaj do njihovih priznanj! sprejema v elitno Dbo se otepam, kolikor se morem), ali pa me ni, me (**RSD**) Zamol. Nastopam v dvojni vlogi: kot sociolog Umeti sem dopuščen in priznan (član SAZU), kot iskavec Dti, kot Anln, ki odkriva sledove Dti v Umeti, pa me ni. Po svetu hodim zgolj z eno ramo in roko, brez glave in srca, spaček; vsaj tako se vidim sam. Tulim, a frekvence, na katerih doni moj glas, za ušesa družbencev ne obstajajo. Počutim se, kot da sem ušel iz kake nore povesti E.T.A. Hoffmanna.

5. Kar stori Gačnik po eni strani Vošu dobrega, dvigne mu ceno, po drugi - žal odločilni - plati podre. Prisociolog je Gačnik, ne jaz. Bil je bister analitik, z velikim znanjem, bistveno večjim od Inkovega. ES sociopsihološka analiza **VošVide** je v marsičem točna. Ni čudno, da so tudi njemu toliko nasprotovali. Konkurenca ...

6. Shorterjeva teza se je potrdila tudi v MOčevi Dni. MOč je imel hude težave, ker se je odločil za MoMo zoper voljo svoje matere, MoM nobenih, ko se je odločala za MOča. MOč je bil iz MešDne, MoMa iz ProLDne.

4

1. Upravičeno pripominjam, kje so Fifviri za mojo Fijo: med Deleuzom in Lyotardom; prav ta dva - poleg Baudrillarda, Serresa, Foucaulta ipd. - sem tedaj (v drugi polovici 70-let) največ bral. Da sem izbral za osrednji pojem razprave **RazSL** željo, je kriv Deleuze, v **Antiojdipu** piše o željnih strojih, Lyotard v **Libidinalni ekonomiji** o libidinalnih željah, oba izhajata iz Freuda, a psihoanalizo in lacanizem postavljata na glavo. Ker se je v SIZi vse bolj uveljavljal Žižek s svojo psihoanalizo in forsiranjem lacana, Deleuza pa ni tedaj poznal skoraj nihče, bi se jaz, če bi vztrajal pri pojmu želja, izpostavil nevarnosti, da bi bil povsem nerazumljen, saj bi jo žižkovska šola imela za lacanovsko. V tem okviru je postajala želja vse bolj Tem Vrta PMLD, jaz pa sem ravno nasprotno iskal poti, kako zavzeti do PMLD Krit odnos, dovolj sem imel Luda in Hedseksizma, Cinlre (zastopane v RudolfD, a tudi v Jesihu in Filetu, Ruplu in Lužanu); iskal sem drugam, v Dt, medtem ko je postajal Žižek Fif-utemeljitelj nastajajoče SI PMLD, tako lud ciničen, da je delal to pod masko marksizma, Althusserja, za to porabil Močnika z njegovim v ultraneole težečim ekstremizmom. Razumljivo, da je postal v 80-letih Žižek uradni ideolog Libcev,

njihove stranke, s tem imanentizma (drže TSa) kot takšnega. TH je sleparil, zatrjeval, da se vnema za Tro, a jo je ukinjal v obliki Trl; TH si ni upal učiti golega cinizma, Lbna, kakor Žižek. Zato je mogel TH postati ideolog DEMOSa, 10-dnevne vojne, SNDže, ki je dala formo, Žižek in ciniki pa vsebino: gol Lbn lumluda, Prikr(itega) pod elitizem Fije. Upal sem, da je sposobna Tem Not prenove KC, ki naj bi iz FKCe postala kot novokrščanska NKC. V tem svojem projektu sem iskal pomoč Stresa; zaman, SSL. Stres je z DSKC po 92 jasno obudil FKc, se šel ReFe, ReSlom, le povrhu modernizirano s ČIP; kolikor pa je učil SNcl, se je bližal Kfzu. Zame same nesprejemljive poti. Prisiljen sem bil ostati sam, iskati le z najbližjimi PriSo, predvsem z Alo. Hvalabogu, le tako sem lahko našel Prapot: Dg. Tudi zato - psihološki vzrok -, ker sem bil Tem drug od ostalih. V teku let sem postajal le še vse bolj drug (ne Dgčen). Upam, da bom na poti Dga, NejDam, ostal čim dlje.

2. File je v 90-letih napisal dramo **Suženj akcije**; z njo ponovno in še enkrat razstreljuje aktivizem NOB-LReve; je vsa FileD predvsem polemika zoper Prt njegovega očeta, zoper Gene LRevarjev? FileD je postavljena na željo, a ne na VošVidino, ki - čeprav po svoje, deformirano - teži k Absi, ampak na žižkovsko željo, le da znižano na lumnivo vsesplošne zajebancije, še pod - vsaj stilno korektnega, celo bliskavega - Ps Aris Jesiha. Želja se v FileD (že v RudolfD) RR v blodnjo, v fantazijo brez mej, odgovornosti, ratia, usmerjenosti: v drogiranost Ava. File se tega zaveda, zato se posmehuje tudi sam sebi, želji, vsemu; ne zaide v SZ, ampak se s predajanjem lumželji bliža AD-samouničenju. Pa ne do kraja, Ira ga reši pred tem. Dineta resnobni desperativizem porine v OIS, **Čečki**, tudi tedaj, ko se odloča za lumHedRco, **Igra za igro**. Fileta ne; tudi kadar piše najhujše drame, **Bakhe**, ohranja do vsega - kar trdi in kar je - distanco predmestnega fičfiriča, kot na njegovi sledi Roza Rozman. Ostanek Vitsile iz NOB-LR Trade? File bi moral napisati tudi dramo z naslovom Suženj želje.

3. Zame je (v **RazSL**) Traga žanr, ki uprizarja neustavljivost, s tem neobvladljivost - uničevalnost - želje; želja kot vračanje v kaos. Kasneje sem neustavljivost, strast, slo, Not nujo tega tipa ohranil, a jo RR iz območja želje in Inf med kaosom in Dto razložil v obe prvini, ki jo - takšno, kakršno tedaj razumem - sestavljata: na kaos, tega sem odklonil, in na Dt, to sem sprejel za glavni orientir. Je pa pot do Dti skoz kaos razumljiva; Dt se daje najprej v povezavi (v Infi) s kaosom. To se vidi najnazorneje v MuckD, v **Port(ima)u** in **Prgrri**; Muck se ne more otresti fascmoči kaosa (**Tkiva ognja**, magme) niti v zadnji drami, v **Zalogu**. Kaos zastopa v njegovi dramatiki Konto in absurd(izem), tako Tip za večino RMg dram. Tudi sam sem sledil isti Zgi kot ostali Slci in Sdramatiki; sem - tudi - ud SNara, njegove Zge, Slova kot Klde. Tudi jaz sem IdČl, odtod moja pripadnost Zgi IdDbe, ki jo kot Zgo slogov, Ideolčstgibanj ipd. zastopa-preučuje SLZ. A nisem zgolj to, medtem ko so Ink, ZadrGačnik ipd. zgolj to. Jaz sem šel skoz fazo InHa, **Pesmi štirih**, Zupove **Barbare**, AD Huma, **Otr** in **Kaznjencev**, Luda, Jovovi **Norci**, a v nobeni nisem obtičal, kot so PavZlc, MirZup, Rudolf. Ves čas sem bil obenem tudi drugje, predvsem s pomočjo MrakD: v Tragi, v **Rdečem Loganu**, ki je že MV-II odgovor na NOBD. Iz te sem izhajal, ne iz **Rojstva**. In iz KMge, ki sem jo Ponot v detinstvu, iz **BSov**, zato sem se lahko odznotraj približal SPED, Sim**Mladosti** in

Snežni. V nobeno past se nisem ujel dokončno, vsako pa sem prevohal in to odznotraj, celo delil usodo njenih jetnikov; a le začasno in pogojno, čeprav tudi trdo. Zato so me opredelili kot Proteja, ne vedoč, da sem Feniks.

4. CanVido razlagam točno; kasneje sem tej drami posvetil ES podrobno analizo, glej **RSD** knjigo **Napačni in pravi**. Točno analiziram tudi **ŠelVido** itn. Točno pomeni, da še danes mislim tako kot pred četrto Stola. Delam vse polno primerjav med Vidami, da bi čim bolj HKD razložil **VošVido**. To je metoda **RSD** kot micelija. Pri nji vztrajam do danes.

5. Mojo tezo, da se Ljezen (ErS) in Mešsvet izključujeta, potrjujeta že **MicMat**. Mickina ErS do Tulp(enheim)a je fasca, do Anžeta in Anžetova do nje pa zelo stvaren odnos razuma, interesa, obvladanega telesnega Uža. Tudi med Matom in Nežko ni kaj bistveno več Pričustvenosti. Prava RomErS je šele pri Prešu, kjer se Er(os) oddeli od S(eka); a Preš je na tej ravni AMeš kot tak, čeprav je na drugi zastopnik NKNMeša, glej **Zdravljico**. Paradoksi, a stvarni: Meš dobi zagon šele tako, da sprejme Ncl, ta pa je regres k PSi; tako nastane **Sonetni venec**, sklicevanje na SZgo, kar je FP; (S)Nar in Ideaže (Julija) postajata v točki neskončno isto. Še ČD ni mogoča brez predpostavke NSveta, ki je milenaristična, s tem regresivna. Ravno tega TradSLZ v ČD ni (u)videla, opazila; v **LjDa** je gledala le ozek umen interes Meša, ne projekta, kaj bo iz IntDne MirMara (Snoj-Marica Srebrinova) in iz analognih Dn (Dragič-Manica, **Vice** itn.) nastalo: (kot Abrahamovi otroci) razmnožen in osvajavski SNar; Judje in Arabci res osvajajo svet, še danes. Analogno velja za LRevo; kot Mrk Ideola naj bi bila racionalna tvorba, stopnjevanje Mešuma, a postane goreča, celo fanatična, do norosti pobesneta Romzgodba, ki vrača SŽ in tira dogajanje-akcijo do Uniča, do **Sužnja akcije** in **Šeherezade**.

6. V **RazSL** večkrat uporabljam besedo neolitik. Treba jo je razumeti iz moje Tafije, ko sem razločeval med paleolitikom in neolitikom. Za paleolitik sem krstil dobo Čloštva, v kateri sem predpostavljal, da še ni bilo (ob)lasti, za neolitik pa tej sledečo dobo poljedelstva, mest, akumulacije, višje organizacije Dbe. Nasprotovanje: selstvo-fiksiranost; (ne)ozemljenost. Prizadeval sem si za ponovno razzemljitev, čeprav sem se zavedal, da sta za ČlŽ nujni obe komponenti. Kasneje sem odkril šibke točke tega konstrukta, bil je preveč Rom, a tudi preblizu fower-power marcusejanskemu anarhizmu, s tem žižkovstvu, čeprav je Žižku prirojeni problematični cinizem zmerom branil, da bi se vdajal močnikovskim fantazmam. Tako sem izdelal teorijo o IdM-IdBu, o Idi, o THM-krogu itn. Sem pa ohranil veliko potez iz druge polovice 70-let, le da sem jih Dgč razporedil. Razumel sem, da je prav Kap tisti, ki terja razzemljenost (deteritorializacijo), selstvo, Svo vse do Lbna. To fazo sem imenoval kot arhemodel Dv in je le razpršitev Ožlde, temelječe na PnM-bitu. NDM.

1. Traga mi je 79 blizu, ker je Abs točka. Tedaj še nisem bil zmožen Absi razločiti od Trage kot dejanske Člnemoči, da bi dosegel Abs. Traga je zgodba o tem, kako si Čl kot neustavljiva želja želi neko Rad - PsAbs - dejanje, a kar doseže, je le S in ne Dt. Traga ohranja Čla v okviru para-nasprotja-dopolnjevanja:ŽS. Dt pa je onkraj para ŽS. Najteže mi je bilo doseči-razumeti to: diferencirati pojme, tudi razliko med So in ničem. S ostaja del Ža, šele nič ga zanika, Unič(uje); a do Dti je še velik - odločilen - korak. Zato mi danes Traga ni več blizu, kot mi je bila 79. To dokazuje-potrjuje tudi moje Ž: živeti dolgo in uspešno ni tragično. Ubogi BNak, ki bi bil rad Trag(ičen), a bi se še pri stotih obnašal kot zgleden ljubimec; ne gre. Eno je **Kasandra**, drugo pa vsakodnevno nastopanje na TeVe in v Kulustanovah pa sodelovanje v Flosarjevem (Šlosarjevem?) SHKI časniku (Ne)sodobnost.

2. Da so v svetu ŽS le polnosti, je nekoliko neroden izraz. Seveda so tudi praznine, vendar ne istega tipa, kot postane praznina v Nihu. S je odsotnost Ža, medtem ko je nič tudi odsotnost Si. Nih se zave, da sta Ž in S enota-par. To v **RazSL** že pravilno umevam. Začetek možnosti-Nasta Niha postavljam - tudi pravilno - v čas začetka metafizike, med Sokrata in Platona, ko nastaja tim. logični logos in bit; biti ni brez ničā. Zato je Heid(egger) iskal rešitev dileme bit-nič v predsokratičnem. Čutil je, da mora onkraj logičnega logosa, a ni zmogel drugam (v Dt), ampak v prej, dejansko v Mago PSi, ki je predhodila polisu. Heiddu so sledili Pirc in njegovi epigoni, HUH, Graf, Dekleva itn. Predsokratično kot MagArhmišljenje je osnova za Fz, saj potencira regres, Tip že za ALH-Meš, za regres v Ncl. Potencirani Ncl je Ncz, a njegovo jedro je Gent; Gent je Ideola DSD okrog 90. (NDM.) Dilema med mano in MBP-norovci je bila v tem: ali nazaj - regresivno - v PSArhbit, s tem v St, ali v Dt. Narbit se potencira v Vojakcijo za Nardržo, za SND, odtod zadevni angažman norovcev okrog 91, medtem ko Dt ni na liniji DbZg bojev in vojn. Upal sem, da bom Dt našel v bistveni, FP momentov očiščeni KC. Zamansko upanje. Razlika med KatDSD in NoRDSD je bila le v tem, da so se prvi obračali h Kfzu, drugi k laičnemu Fzu. Fz je obnova polnosti, tudi kot Barpojmovane. Če bi jaz vztrajal pri ReBar, bi me neslo v Gentfz, kot je nekaj - precej časa, po eni strani - celo IvSveta, glej **Kamen in zrno**. A sem se tega, kam me nese, pravočasno zavedel. Šel sem skoz vse faze-stanja, ki so bila bistvena v Zgi SIzi, zato tudi skoz AnK in Gentfz, na meji celo skoz Kfz, a le toliko, da sem jih odznotraj dojel, spoznal njihovo zmotnost, jih nato ravno zato, ker sem jih poznal odznotraj, mogel učinkovito premagati, namreč v sebi, ne v nasprotniku-Sžu.

Tega Ponota MBP niso bili zmožni; so - vsi po vrsti - prešibke Osi, dejansko drugorazredni. Izzvemam seveda nekatere, ki so začutili Dt in jo uprizorili, čeprav po svoje, Dine v **SAnti**, Strniša v Uršuli-**Samorogu**, na robu in po svoje Priž v Krstnu (Kristijanu)-**Aferi**; vsi v sodelovanju z mano. Kasnejši - od STH do Grafa - pa so bili za Dt že gluhi. Vmesni člen je bil Šel. Prav okrog 79 sva skupaj Is(kala) PraDt. Žal vse preveč v Magi. Oba sva se tega zavedala; Šel je polom Mage tudi - celo dvakrat - uprizoril, v **Svatbi** in **Savni**, a ker v sebi ni našel stika s PraTro in ga je ta neuspeh gnal v Nih, v stanje Dinetovih **Čečkov**, se je pač odločil, da je kakršna koli akcija boljša kot pasivizem. In je

našel AnK kot RePol aktivizem. V Šelu je bila NeČi božjega otroka kot v STH, Grafu (v Inku nikdar), tudi v Pircu; a v nobenem ni zmogla prevladati. To NeČi božjega otroka, s katero Pavčkova v **Vreku** manipulira, Šel je to v spremnem eseju v Gled listu opazil, a se vidi, da ni želel dovolj jasno povedati, ta NeČi je danes le v Mucku in Daku. Tudi zato se vežem nanju. V Mödu je potrjena, prirejena za publiko, za Kpl trg, maskirana z moralizmom neole SeHa, glej **St(or)u**.

3. Leta 79 sem RMgo ilustriral predvsem z Jesihovimi **Sadeži**, bili so kar se da pripravi za zadevno demonstracijo. Kasneje sem začel upoštevati nove drame, tudi RMg-lud se je razvijal, dobival svojo lastno Zgo; normalno, saj doživlja te dni že štiridesetletnico rojstva, Jov je **Norce** napisal 1964. Tudi te sem mnogokrat navajal, pa Lužanov **Triangel** in **Nitke**, Rudolfovo **Veroniko** in **Kserksa**. File je začel pisati šele kasneje, je avtor 80-let.

4. Lepo pokažem, kako se stikata igra in nič, lud in Nih. Lik, ki je v **VošVidi** nosivec igre (Zapla), je v Potu že nihilist: Alberto. Ni pa nujno, da je tak v celoti. Če ga žene v igro Hed, sodi igra k Žu, kot oblika AgrEklde; takšna je pri Tulpu, **Micka**, tudi pri baronu Naletelu, **Mat**. Če pa se Už iz SekHeda RR v Už v Uniču Dra, se skozi željo po Si drugega že oblikuje kot nič; Unič(evanje) nosi v sebi nič. Tak lik bi mogel biti plemič Presekar v **Gospodu s Preseka**. Igra ima v sebi Pot za pot v Nih, to je moja glavna ugotovitev v tem delu **RazSL**. Ko sem kasneje preučil Gov(ekarj)ev **Šari(vari)**, 1911, sem spoznal, da se razvija Nih tudi skozi benigne oblike Kode-burke, navidez kar se da prijazno. **Šari** je predhodnik RMge, Luda; je Posn tega, kar že je, le da grotesken-posmehljiv Posn(etek). Posni so videz, zrak, neobstoj: nič. Liki **Sadežev** so Posni kot takšni; v sebi nimajo PnM-Ožlde-bit (želje, silovitosti, Vitsile), so le besede, verbalizem, retorizem. To je lingvizem kot RMg. Če jezik ni vezan na Ž, se skozi vezavo na bit (Fija) preveže na nič; to storijo že sofisti, Gorgija. Dokler je jezik vezan na Ž, ga tudi imenovanje-obravnavo Si ne more izničiti; Si v epih so HerPnM, Ahilova in Hektorjeva v **Iliadi**. Šele S v Tragi more postati Nihtipa, pri Evripidu Pentejeva v **Bakhah**. V **Alkestis** odstopi S mesto nič-u-videzu, s tem igri med obema. Tu je pravi vir za Ionesca, ki pa se zgodbe zave, zato vrne Ž, a paradokсно-absurdno tako, da pokaže, kako ubija Nih-prazen jezik: Prof s svojim blaznim jezikoslovjem deklico v **Učni uri**.

5. Menjava med Ž in S v PSi je in ni uravnotežena. Namen PSi kot Dboblike-sistema je uravnoteženost; tim. Simbmenjava, vmesni dar, jezik kot tisti, ki vse po intenziteti Razne Vitsile spravi na isto mero, na besedno komunikacijo; spravi tudi Dbne razlike, razlike med spoloma, med odraslimi in otroki; manj med našimi in Sži, kajti vsaka NSS govori svoj jezik. A to je le cilj PSi, dosežen v ugodnih razmerah in v mirnem času. Ko nastopi zaradi suše ali poplav lakota, vojna oz. kakršna koli katastrofa, se uravnoteženost menjave Ža in Si podre. Da bi si udje PSi to razložili, konstruirajo (RR) bogove, zagrobne sile, Magduhove itn., nazadnje - v monoteizmu - enega boga, Hebrejci. Vsak od teh PojObrov ima luknje, zato so potrebni zmerom novi VISi. Tudi DgFija je tak nov VIS ali PojObr.

Vse več težav je tudi s Trago; točno ugotavljam, da se tudi Traga nihilizira, preide v resno dramo, Ibsen, itn. Koristno bi bilo, da bi kak teoretik napisal Zgo Trage z vidika, ki ga odpiram.

6. Moje tolikšno poudarjanje Ža kot bistva želje bi znalo voditi v Vit(alizem), s tem v eno od oblik Fza. Priznam, da sem zmerom bil vitalist, tudi agresivec; a prav to - spoznanje te moje poteze - me je obvarovalo naivno-samoumevnega zatekanja k Fzu; to zatekanje je Tip za ljudi, v katerih je manj Vitsile, pa si jo zato tem bolj želijo; Šel jo je prav gojil, prehajal iz začetnega melanholika v osvajavca. Mene je preobilica Vitsile preusmerila k ARF-AK, s tem stran od Fza. Fz je za slabiče, za Zorne in Dekleve. Jaz sem svojo Vitsilo RR v Is Dti.

7. Prizadevam si, celo borim se, da bi še živel, kajti le dokler bom živ, bom lahko Ž RR v IsDti. Vem pa, da me bo kmalu zadela S; lani sem ji bil dvakrat čisto blizu. Moje Ž ima središče, namen: (pisanje) **RSD**. **RSD** - DgZn - ga ponotranja, vse do kristalinskosti **GR**. Čas je v funkciji Nasta **RSD**-DgZni. Cilj mi je RazReše, razkrivanje videzov in prevar; vem pa, da sem - je Čl - šele na začetku RazSZSL. Na nič zadevam povsod, najbolj v sebi, na tisoče obrazov-oblik brezobličnega ničā. Vleče me v razpoke PzMa. Takšno Ž je životarjenje v močvirju, na živem pesku, tj. na temelju, ki ubija. Razpoke RR v razcepe, v RazcDč, odkoder s pomočjo VerDč prehajam v Is Dti. NDM, natančno narisano z MSk. - To je moj DaKar treh stopenj, o katerih pišem v **RazSL**.

6

1. V ZahÉvr Kuli se Ž res vse bolj RR v RazReše; to je RP, ki daje možnost za odkritje Dti; to je Nej (naprej) v zloženki NejDam. Zaradi tega vzroka odobravam pot od PŠi v polis, od Mage v metafiziko, nazadnje k najvišji obliki Kapa, ki je Um(ski)Kap. Dosežen je v PMLD, zato odobravam tudi PMLD. Res je masovizacija itn., a obenem kot Rad Sv omogoča Is Dti skoz RazReše. TradDbe, ki Čl Svo omejujejo z vsebinsko določenimi Vrtami, s tem onemogočajo edini cilj, ki opravičuje obstoj Čl(oštv)a: (po)Is Dti. Verujem v moč-dosegljivost resnice, če resnico vežem na Dt; je pa resnica res le Ideolkonstrukt, če se veže na Id(M). Kat DSD in NoRDSD se vračata k IdMu, Libci dopuščajo njegovo razprševanje v DvSim igrāh. Te igre - RMg - omogočajo Is Dti. Ni nujno, da ga zavirajo. V škodo so le tistemu, ki se jim preda, ki postane suženj PMLD, žižkarjem; ti seveda omenjene škode ne opazijo, zanje je ne more biti, ker so v temelju Lbn ciniki. Breztežna ničesnost PMLD je pogoj za (po)Is Dti; treba je pač nekaj - veliko - plačati, če hočeš kupiti vstopnico v Resnico. - S tem sem opisal točko, na kateri sem danes, svojo platformo. Kdor je ne razume, ne razume **RSD**.

2. Okrog 79 sem pisal polis kot Že-spola, kar je v grščini; kasneje sem se upognil splošni rabi, ki je naredila polis za Mo-spola.

3. Moja nadrobna in kot Fija - celo Tija - podajana razlaga-analiza **VošVide** (je res le sociološka?) kaže, kako se je treba lotiti SD in PD. Dokler se jih SLZ loteva kot KobZadr, predvsem v tim. sintetičnih Zgučnih knjigah-kompendijih, ostaja SpS površna, dejansko lažna: cvetober stereotipov. Svoje branje **VošVide** v **RazSL** imam za zgledno. Ga bosta upoštevala vsaj moja Prila (?) Hlad(nik) in Grd(ina) kot UProfa, ga priporočila študentom?

4. Če je Sš le preobrnjena ljezen in če je blazna sla-želja kot osnova za Is Dti tako pomembna, zakaj si potem nenehoma dopovedujem, da ne sovražim? Ni takšno dopovedovanje ostanek KršHina, težnje po biti popoln, imeti-ohraniti le Poz poteze? Zakaj ne bi sovražil ničvrednih, ki so zalepili okno k Dti? Zanič(ujem) jih, a tudi sovražim; odleglo mi bo, če si bom to priznal. Vsak zase posebnega Sša niso vredni, noben Koslnk, skupaj kot masa, ki predstavlja čep-zamašek, pa so zlo. Demonaca? Če hočete. A povem, v čem so zlo: ravno v tem, da podpirajo IdM, IdDbo. Ravno v tem, da niso odprto sovražni, ampak da me - ne le mene, vsakogar, ki hoče ven iz njihove sladke ječe - ovirajo. Me mora biti sram, da je v meni toliko agresivnosti? Danes ponoči sem spet sanjal analogne sanje kot včerajšnjo noč: neko spakujoče se dekle mi na vprašanje, kako naj pridem iz poslopja, v katerega sem bil ujet, ni hotelo odgovoriti, s smehljajem na licu je nekaj blebetala, me skušala prepeljati žejnega čez vodo, kot so me skušali Požlnk in tolikeri. Tako sem se razkuril, da sem pobesnel. Bežala je pred mano; ker jo je bilo strah, da jo bom potolkel, je seveda hitela skoz vrata, poznala jih je, jaz za njo, nehote mi jih je odkrila. Tako sem bil besen, da sem še pred poslopjem vrgel vanjo kolo (bicikel, le od kod se je vzel?), dvignil kot da bi bila iz papirja tivolsko klop s cementnim ogradjem in jo zadegal skoz zrak, Peter Klepec. Ne da bi hotel dekle zadeti, kaj šele ubiti; v meni ni bilo sledu želje po mučenju drugega, po poškodovanju. Le želja, da bi se razbremenil strahotne napetosti, ki se je zbrala v meni, težnje, da se ne pustim držati v zaporu. Skrajno preproste sanje. Njihovo sporočilo: ne boste me obdržali v ječi, dragci, v ječi TSa, te OblDDe! Raje jo podrem kot Samson filistejski tempelj, kakor da bi vam služil! Magari atomsko bombo na vaš svet, samo da nastane nekje odprtina, skoz katero bo mogoče »ugledati« Dti!

5. Priznam: VošVida, vsaj takšna, kot jo razlagam jaz (ne pa takšna, kot jo vidi Kob), je nevarno blizu Estfzu, bataillovski esktazi Ktza. Blaženost izpolnitve Abssanj se razkrije kot Inf; kot da ni bistvene razlike med tem, ali je cilj Poz ali Neg, ali dosežen kot VeŽ ali kot VeS(mrt). To ni smelo postati moja drža, tega sem se zavedal in začel iskati v razločevanje, s tem v Krš. A Inf med Poz in Neg vrhom-izpolnitvijo Rad sle je potrjevana z izkustvom, tudi na DbZg ravni. Ptja je Prihotela z LRevo udejanjiti Kom kot Lepoto, Enakost, Srečo, skratka kot tisočletno kraljestvo na zemlji; v to so verjeli vsi Prti 41-45. A kaj je sledilo Krimovim in Nininim, Špelčinim, Iztokovim (**Roj**, **BSSvet**, **Žene**) sanjam? Ječa. Polzapor Stla, glej topos, v katerem se dogajajo Kozakovi **Dia(logi)**, napisani dobro desetletje po končani vojni, po Osvoboditvi. Ravno da bi se ognil Infu, v katerega se je RR NOBD-sinteza, sem se moral odmakniti od pojma-Vrte želje. To je bila zame naloga dela na sebi v 80-letih. Šel se je zavedal te Infe, tega prehoda iz Ideaprojektov v Radzlo, glej **Ano** in **Volčji čas ljubezni**; točen naslov drame! (Janč se tega ni zavedal, bil je že ves

čas skeptik na robu cinizma, čeprav vanj še ni zdrknil, v **Arnožu** in **Valčku**. V **Dedalusu** pa je že zreduciral Komste na vnaprejšnje projektante velezapora; v tako nizkoten AnK Šel ni nikoli padel; Janč je sledil BRožu, glej SPED **Obs.**) A Šel žal ni vzdržal napora, moral bi ls(kati) Dt; ni je našel, ni verjel, da obstaja. Pa se je zapisal - kot PvtČl - Poli. V Gentu se je vrnil k Infu med Poz in Neg kozmično energijo, kar je bila njegova pozicija v **Čari**. Se je zavedal, da se je vrnil k **VošVidi**? Da je povzel **VošVido** Can v svoji prvi drami, a že z vnosom razločevanja; v **Dušah** Mlakar začuti Dt; iz mlake se dviga drugam.

6. CanVidina oblika Sma je Siz (samoizničevanje); ni ravno Pavlova Krš kenozis, ni pa tudi Sm iz obupa, kakor dejanje Administratorke v **Čečkih**. Je Siz v ekstazi točke, ki je - naj bi bila - sinteza Ža in Si, v hipu Poljančeve Si, glej konec **CanVide**. Po svoje gre v to tudi Darinka v **Čari**; upam, da sem sam v zgodbah **Sreče in gnusa** to Info vendarle presegel; prav s to knjigo sem najbolj vplival na Šela oz. s svojimi razmišljanji, ki sem mu jih sporočal, kot sem druga skoraj desetletje prej Dinetu, da je (na)pisal **SAnto**. Desetletje kasneje sva bila s Šelom že raznarazen: on v AnKu **Ane**, jaz v napornem prebivanju skoz MD, Isu smisla v nji, na poti k drži Majcnovega **Bogarja Meha**, glej **MD 1** in **2**. Na poti k točki ekskaplana Sergeja v **Brez sveče**. Rešil sem se popolnoma drugam kot Šel.

7. Morje kot htonično - kaos, nezavedno - je druga plat nebes, skupaj tvorita Inf. Opozoritev na morje je bistvena. Spregledati, kaj je funkcija morja v Narpesmi o **Lepi Vidi** bi pomenilo ne razumeti nič. Slci nis(m)o ravno (po)morski Nar; a je ljudduh že vedel, zakaj postavlja Vido na obalo širnega morja (Jadran je RR v ocean), ne pa na bregove Save pod Drulovko. Morje je privlačevalo tudi **CanVido**, tudi **ŠelVido**, ne pa **KozVide** in **GošVide**. GošVida se obrne k partnerju, k sočlu, kaos ji je tuj, tudi v ostalih dramah. Je pa morje povzel IvSvet, le da ga je RR v Svetpotop, **Vrtovi**.

8. Tip, da IvSvet ne more napisati drame, ki bi se dogajala v domu-stanovanju. Le prva se, **Lepotica in zver**, a tendenca njenih likov je, da odhajajo proč, k Zveri, k htoničnemu. Niti bivališča v **Biljardu na Capriju** niso Pristanovanja, samozaprta; so prej poligon, na katerem se projektira DbZg 20-Stola. V **Šeherezadi**, **Vrtovih**, **Kamnu in zrnu**, **Zaratuštri** pa je vse odprto v Nvo, v veliki svet, v mit, dogaja se na Džravni kraljev in prerokov. Enako v **Ojdipu v Korintu**. Šele v **Svitu-zlu** in **Maldororju** se vrne IvSvet v Mešstanovanje, a ga Isidore tako - od znotraj s svojo nebrzdano Rad fantazijo - razstreli, da je to stanovanje brez sten, čeprav ga sam čuti kot ječo; postane stanovanje-prebivališče njegove duše(vnosti). Se pa dogaja **Svit** tudi na morju, predvsem v zaprti kajuti, ki je skorajda že pod morsko gladino, v htoničnem trebuhu čezoceanke. Tu se geniju zmeša. IvSvet pokaže, kaj vse se skriva v blaznem geniju; IvSvet ima dar domišljije, da zna - v čudovitem pesniškem jeziku - naslikati Svni-nori svet skrajne želje, ki bo želeveca Unič(ila). Pavčkova, ki je SSS Kulelitnica - Slzba -, nima pojma, kaj se dogaja v duši Marina, bebca-genija; opisuje ga le od zunaj. V Vošu je bistveno več Svzamaha in genialnosti, čeprav ga imajo Slitkritiki za zaostalega MM povprečneža, kot v **Vreclu**, tem veleuspelem delu DaSKule, ki pa, če kaj ni, ni nikak vrelec, niti

studenček ne. Le voda iz vodovodne pipe v Meštanovanju snobovske Kulelite. (Zli bi dejal: voda iz vaserlajtunge.)

9. Anči iz **Vrelca**, ki je jalov, se vrača v rodni kraj, v Istro, torej blizu morja, celo ob morju; idiotu je ime Marino, otrok-mož morja: Morjan. A je morje v tej drami le kulisa, enako kot Km hiša, krava, ki bo povrgla. Škoda, da ni Bevk napisal svoje **Vide**; imel je dar zanjo.

10. Kob ne more iz stilnih oznak. Ima tudi svoj Svetnazor, Ideolo, Algo, a ta - Krš - je takšna, da VošVida vanjo ne sodi; z vidika Krša bi moral Kob Vidin Ktz odkloniti kot poganski. Zato se problemu raje ogne in se skriva za MetAkso stilnih obdobij. Isti izmik je bil Tip za Kobovega kolega Iza Cankarja, vsaj v njegovem pisanju o likovni Umeti. V analizi Ivanovega dela je ustrežnejši, čuti globlje. Stilizmi so nemalokrat alibi za izogibanje problemom, za jalovost, za nesposobnost sodbe ali za strah pred presojo. Dausmerjenost k preučevanju stila (žanrov itn.) je znamenje izpraznjenosti EkP duše(vnosti) Aninov. Takšna formalistična UZn postaja povsem jalova, Av, odveč. Ni čudno, da Vodljev SDže ne zanima, ne vidi, v čem bi komur koli koristila. Prav imajo.

11. Je odpuščeno tudi Himmlerju in Hitlerju, ki sta z Rad strastjo ljubila Nemštvo? Tvegana sodba. Njuna ljezen do Nemštva se je skazala kot Rad Unič Nemcev, ne le tujcev, Slavov, Judov. Res vsaka ljezen zasluži odvezo? Ima Čl sploh pravico kaj odvezovati in kaj kaznovati? Nujo že, da preživi, da se obrani Sžov; a pravico? Damaskerji z Éto - DSL - se pri vsem sklicujejo na ČIP; jaz sem vse bolj skeptičen do RPpe kot takšnih.

12. Zvedel sem, da je bila operna pevka Heybalova zadnja leta duševno bolna; umrla je Zamol, skromen pogreb brez govorov. A je bila nekoč zvezda. Nobene pevke niti igravca nisem poznal, ki bi znal dati v svoje EV na odru takšno zalogo-silovitost EkP zanosa; v **Mrtvih očeh**, v **Thais** je bila paradigmatična. Pred nekaj dnevi pravi komentator v Radiu, da je bil njen nastop - gostovanje - v Menottijevem **Konzulu** sredi 50-let doživetje, kakršnega v lji ni bilo ne prej ne kasneje. Komentatorju pritrujem, z Alo sva bila tisti večer v Operi. Tudi zame nedosežen vrh evforije, pretresljivosti, Not angažmana, zaresnosti v Mrakovem pomenu. Brezkrajna želja dati se vsa. Valerija ni imela otrok, bila je Kana, a na poseben način, pod Snico je skrivala hetero, tudi zato se je tako dobro vživela v **Thais**. Njena vročina je segala do neba, nazadnje pa se je RR v Dušmotnjo-zmotnjenost. Kot mlada je bila nora v ustvarjalnem pomenu, kot stara je postala žrtev prevelikih zahtev do sebe, prenapora. Uboga kreatura; če bi vedel, da je umrla, menda 1944, bi šel na njen pogreb, kjub svojemu odporu do pogrebcev. Oziroma: če bi vedel, da ob grobu ne bi srečal Émila Freliha, Samca, delegacije Opere in baleta. Valerija je bila neke vrste Vida. V meni ostaja kot v dušo zasekan spomin popolne predanosti cilju. Jaz sem od Heybalove Dgčen. Cilju hočem biti enako zavezan kot ona, le obenem ostati do konca ledeno jasne pameti, kristalne presoje, v posesti polne energetske moči. Bom uspel? U s p e l ? (Zavedam se dvoumnosti besede.)

1. Mojo trditev, da je bilo pred Sokratom in sofisti Ž samodejen, poln svet, je treba vzeti v kontekstu. Jasno, da so se tudi prej zastavljala vprašanja o S, o smislu, o povezavah med dogodki in dejanji itn., le da jih je reševalo mišljenje, ki mu pravimo - v nasprotju z racionalnim - Maga. Jasno, da je bilo vse polno praznin, ki pa jih je misel - verovanje - zapolnjevala Dgč kot v sistemu logičnega logosa. Šele ta sistem omogoči, da se ob biti izdvoji praznina kot nič; v tem pomenu je prejšnje mišljenje - dojemanje Ža - polno, po Sokratu pa se PzM tematizira, ker se osamosvoji jezik; prav Sokrat zastavlja vprašanja jeziku o jeziku. Končuje se - nikakor pa se ne konča - samoumevnost. Samoumevnost je analogno ena glavnih Čl potez kot SSL. Zato tako poudarjam ARF kot nasprotje samoumevnosti in SSL-blodenj-pričakovanj. A vem, da jih tudi sam kar naprej ohranjam in to takšne, ki jih kasneje spoznam za povsem naupravičene, naivne, neumne. Po svoje je novi - logični - svet manj prilagodljiv od prejšnjega, čeprav je umnejši, čeprav uporablja več instrumentov, ki so sposobni predvidevati. Logos je trd, nasilen, ker je MonOžld. To trdost - tudi enega boga - razmoči, razprši, sprosti šele mišljenje v PMLD, ki ne izhaja več iz trdnega temelja, iz enega izvira-biti, ampak ji je svet konstrukt, konstrukcije (RR) pa vse bolj poljubne. RMg.

2. Kažem na Not zvezo med LumRMgo in sofizmom. Obenem pa opredeljujem PSto RMge: merilo učinkovitosti in modeliranja (performanca) itn. Na Zun strani je bila Slja ravno leta 79 v vrhu ReStla, PolDbZgarji se ukvarjajo predvsem s to stranjo, zato dejanske Zge ne razumejo (niti ne vidijo), obenem pa je SD kot RMg, a tudi Fija (ne le moja, tudi Žiškova itn.) že v jasni zavesti PMLD, torej je SDb že in ne le v elitni zavesti hipermodernistična in PM. Dokler splošni Zgarji tega ne bodo uvideli, bodo v Dbi veljale močno napačne predstave o tem, kaj je in je bilo. Bo pa te predstave težko odstraniti ali omejiti, ker so zanje zainteresirani Poliki, prinašajo jim alibije in maske za njihov Cinpragmatizem. Tudi zato tako uspeva Zgarstvo UProfa Plunka, ki ima za najpomembnejše Narprograme, Ideol cilje Pol tipa, ne pa tega, kar se dogaja v Noti in osmišljevalnem duhu-praksi ljudi; ta vidik na edinstveno primeren - najmanj neprimeren - način razkriva-artikulira SD. A dokler se ne najde AnIn, ki zna prebrati-dešifrirati, kaj piše v SD, je resnica, shranjena v SD, Zamol, Prikr-neobstoja. Šele **RSD** je takšno branje osmišljevalnih sporočil-razmerij med ljudmi. Tudi zato so posebej Poliki do **RSD** tako nerazpoloženi; jemlje jim alibije, trga z njih maske, prikazuje jih kot sleparje. TradSLZ pa je v službi Polikov in Pole, SZSL početja. UZgarji govorijo, kot da je bila resnica časa Pola, leta 79 Stl, raziskujejo podlosti in nasilja, ki jih je počela Ptja, ne uvidijo pa, kaj se je dogajalo pod in ob tem Polterorju. Pa je Priž že na prelomu 50-ih v 60-leta podal Rad Krit resnico o Ptji, glej **Afero** in **Dia**. Ta resnica se je najprej in najbolj HKD razkrila v SD, PolZgarji so prišli mnogo kasneje, v časih, ko je postalo AnK Zgarstvo konjuktorno. Plunk je bil pred 90 ideolog Ptje, po 90 ideolog DSD. Niso vsi tako nizkotni kot Plunk, je pa najbolj štrleč in nazoren Anzgled. **RazSL** je res ostala v rokopisu, neobjavljena, a nemalo drugih mojih razprav z isto temo in istim sporočilom je izšlo. Le da jih Zgarji niso brali oz. če so jih, Plunk jih je po uradni dolžnosti, so jih zato, da so

skušali onemogočiti njihove natise, Plunk kot Preds Sveta v Re-2000. Že tedaj so raje Zamol kot se izpostavljali s polemiziranjem. Prav za prav so ostali isti pred in po 90; zamenjali so le le z De, a njihova PSt je ostala enaka: dominanca Polvidika nad osmišljevalnim, nad raziskavo IpK. Žal je tudi VeRus blizu temu; kaj pa je sociologija statističnega tipa drugega kot zamenjava EkP vidika z Db vidikom? Res to ni le Reda na Pol vidik, Rusov Dbvidik je širši, a je znotraj istega. Po svoje je njegova Reda še nevarnejša. Polvidik vsakdo hitro prepozna kot manipulacijo; Dbvidik širokega tipa pa se kaže kot PraZn. Še hujša potegavščina ali celo sleparija.

3. Čemur rečem danes PM, sem 79 imenoval sistem koda in/ali kibernetično hiperrealnost; izrazov je več, gre za isto stvar, gledano z več Raz plati.

4. Vladavino Ptje sem razložil kot vnos Ideole, za racionalne, objektivne, božje, človeške itn. razglašene Vrte. Tak je bil 79 Mrk oz. njegova adaptacija v Majerjevih hlapčevskih tacah, v Šalijevi diletantski LumKulŽur izvedbi. Na SD ni imel ta v PolDbi povsem prevladujoči teror nobenega vpliva oz. bil ji je le predmet posmeha, Rudolfu itn. Dokler se ima Db za Tem resnico, za tako jo imajo tudi Kob, Slod, Mrc, je vse zaman; v takšnem zmaguje PolIdeola. **RSD** odreja Db sekundarno mesto; torej je le sekundarno sociologija. Prvo mesto zavzema v **RSD** EkP vidik Čla. Zato zanj - in zame - PolDb vidik ni obvezen in zame tudi Db akcija okrog 90-91 ni bila zavezljiva; odobral sem jo, a se je ne udeleževal aktivno kot MBP. V akciji sem raziskoval nivo EkP dogajanja, medtem ko so se MBP Fifi (Urb, STH itn.) ukvarjali z alibizacijo in maskiranjem Polakcije, utemeljevali so jo na Ideolmaskah, na Gentu, na StŽu.

5. Ves čas zagovarjam dvojnost, že od leta 52, ko sem si izmislil zanjo izraz »limitni dvojčki«. Dvojen sem od (pred)rojstva; zato mi dvojnost kot mišljenje psihofizično ustreza. Biti zgolj v stvari, v Žu, znotraj nečesa, brez distance, vodi v ReBar, tudi v Fz. Biti povsem zunaj vodi v vlogo UZnika. SrKos je povsem zunaj (vsega), Polaktivisti so povsem znotraj tega, kar zastopajo, v DSL neolepatetiki, mednje je cmoknil tudi Hanželj. Jaz nosim RazdČ v sebi, v obojem sem vzdržal, čeprav me je hotelo nemalokrat ali raztrgati ali pa sem se zapisoval drogi (alkoholizmu); ta je najučinkoviteje Unič distanco. V tem smo se ujeli Šel, Zajc, Dine, Božič. Gačnik je bil res Čl distance (in preračunljivosti, tudi Pol opcij), TradSLZgarji Ncl tipa a la Slod pa brezdistančni; Slod je zadnja leta (**Tujec**) to svojo Nclnaivnost izgubil, zavestno.

6. Pravilno opozarjam na naravo moje knjige **Mesec dni ...**, ki je bila brana - priznavalna - le kot esej. V nji sem stopnjeval tisto, kar je zame, za **RSD** in za DgZn bistveno: ARF, tudi AK. Ne Gačnik (kaj šele Zadr) ne SrKos, nihče od TradSLZgarjev ni spoosben ARF-AK mišljenja. Si ne upajo tudi zato, ker bi morali preveč stvari javno priznati, ki jih zdaj Zamol, Prikr. SrKos je s pomočjo svojega sinčka izdelal pravicato strategijo Zamola lastnih dejanj, prekrojevanja resnice, Zadr ne priznava svojega StlMrka itn. Moja drža te kolege existencialno reže v jedro, jim je nevarna. Zato so se odločili za postopek: Pvt me hvaliti, javno o meni molčati ali pa pohvaliti na - posebno bivšem - meni kaj takšnega, kar potrjuje mojo Dbusmeritev. Deformirajo me, seveda le v DbJavi. Zato se te Javi drže, v nji so agenti in celo Gosi. Zakaj naj bi vztrajal

v nji jaz, ko pa me pači in Unič? Bil bi mazohist, če bi tako ravnal. ObDb od nepodrejenca terja, da se ji podredi, ker to zahtevajo veljavne norme, Db pa je, ki jih daje. Anln mora torej najprej sesuti samoumevno oblast Dbe (družbenosti), da bi se razkrila past, v katero vleče Db Pske.

7. Te oznake **Čare** danes vsekakor ne bi več zapisal: da je njena resnoba zavezljiva. V **Čari** sem hotel videti višjo, novo in drugo stopnjo od **Skaka**, od NA mysticizma. Motil sem se. V Šela sem investiral, kar vanj ni šlo. Jaz sem zrl v Darinki Dt, Šel kozmocentrizem, ki je moment Estfza. Šele kasneje se mi je posvetilo, ko sem uvidel, kam obrača TH Šelov kozmocentrizem iz **Triptiha** in Strniševega iz **Samoroga**. Da se nekoliko zagovarjam: 79 je bilo to razliko težko opaziti, posebno zato, ker sem s Strnišo, THom in Šelom prijateljeval; trudil sem se, da bi videl v njih najboljše, najboljše pa je bilo - po mojem - tisto, kar je bilo najbližje moji misli-drži. Tako pač deluje IdČl, Id v Člu. Priznam pa: če bi bil močnejši in lucidnejši, bi videl več, bi že 79 zaostreval. Pa sem s Šelom odnose zaostрил ravno ob študiju **Čare** v Celju, kjer je Jov kot režiser potegnil iz drame njen kataklizmični anarhični Fz, ne Dti. Prva razporoka se je zgodila tudi v najinem odnosu s THom in Grafom po premieri **Vide** v Mariboru, kjer sem bil dramaturg; uprizoritev so odklonili, TH je napisal knjigo z Dgč razlago **ŠelVide**-želje, glej že naslov knjige: **Drama hrepenenja**. Česar sem se lotil, mi je TH pobral, obrnil po svoje, izigral zoper mene. Šele sredi 80-let sem se tega njegovega početja zavedel, si ga upal priznati. A ker je potegnil - Fasc - vse MBP za sabo, sem ostal sam. Torej je bilo najbolje, da iz tovarišije - NoRe - izstopim.

8. Leta 91 sem ostal pri tem, kar sem zapisal 79 v **RazSL**: da danes ni potrebna več sla po obeh največjih ldejah: po SNaci in SND. Ker sem tako mislil, v osamosvojitveni proces 91 nisem mogel investirati, kar so investirali MBP norovci: Magljezen. Niti SNDže alibizirati z Gentom.

9. Točna oznaka zveze med **JTugom** in **VošVido**. Tudi opredelitev razlike med **LTugom** in **Krpanom**. **Krpan** je Arhmitska utemeljitev-osnova ČD NKNMeša, predvsem njegove zvijačnosti uma in SA Osi. Krpanu se Ž posreči, uspe, enako kot se posreči MirMari v **LjDa**; LTugu se ne posreči. DaSND je uspeh, a na Db ravni; za ZO (Zgo osmišljanja) to ni odločujoče. V resnici se je kmalu po 91 pokazalo, da je tisto, kar so imeli naivni Slci za vrh SV in »tisočletnih« prizadevanj, le nova oblika istega: ObDb. Danes je SPola analogno na lumdnu (prestižni boji okrog izbrisancev), 91 je bila na višku; obe točki sta le točki sinuscosinus krivulje znotraj istega. Pola je lahko malo manj in malo bolj slaba, malo manj in malo bolj ogabna, malo manj in malo bolj uspešna, a zmerom - Strno - je Pola. **LTugo** jo razkrinka, kljub temu, da obljublja Vrza Mašč in končno zmago. **Krpan** je spretnejši-umnejši: zadovolji se z malim, a je tisto trdno: SA. **Krpana** je (bila prepričana, da je) ukinila NOBD, **Roj**. Rudolf pol Stola po **Razcih** pokaže - v **Mžg** -, da se da preživeti le kot - do kraja cinični in Pvtz - Krpan. Niso DaŠžursti DaKrpni? Ubogi Levs, ali pa ne: srečnež, da ti ni treba gledati, kaj je postalo iz tvojega Martina: Martinek Spak, **Deseti brat**, Krjavelj in Blaž Mozol, oba v Govekarjevi monduri: v **Šariju**.

1. V 9. poglavju **RazSL** prehajam k analizi Kraigherjeve drame **Na fronti sestre Žive**. Manj kot desetletje kasneje sem se ponovno lotil **Fronte**, razpravo o nji objavil v knjigi **SD-20**. (Naj bi tudi to razpravo znova Krit prebral in k nji napisal, čeprav kratke, **Opombe** ali vsaj **Kar?**) Namena obeh razprav sta Raz. V **RazSL** raziskujem lika obeh glavnih figur **Fronte**, zdravnika dr. Rojnika in bolniške sestre Žive, glede na lik VošVide in sploh Vide-želje, medtem ko sem v **SD-20** preučeval **Fronto** glede na naslov te knjige: kot SD- 20-let. (Morda bi bilo zanimivo videti, ali dva Raz namena povzročita takšno menjavo optik, da pride do dveh Raz osvetlitev.)

2. V enem od prejšnjih poglavij **Opomb** sem opisal, kako v sanjah-mori iščem pot iz zapor, napadam uslužbenca zaporniškega sistema, pa čeprav so v PMLD bistveno ljubeznivejši, kot so bili v Stlu; v PMLD si ljudje sami želijo - delajo - zapor, glej MatZupov **Hodnik**, že glavni lik MatZupovega **Pianista** se zmerom znova vrne v stanovanje-zapor, čeprav pred tem zmerom znova skoči skoz okno, iz zapor pobegne. V Stl zaporu, na Golem otoku ni nihče želel biti-ostati; brž ko so mogli voliti Svno, 1990, so ljudje v večini glasovali zoper zaporniški sistem Ptje. Res so si zapor sami priskrbeli, ko so se MV-II odločili za Ptjo, a niso se odločali za zapor, ampak za Poz Ideje, ki jih je Ptja oznanjala in trdila, da jih udejanja; bili s(m)o v SZSL. A ko s(m)o zavestno zapustili - zavrgli - Stlzapor, 90, in izbrali tim. SvDbo, LD (svobodnost=liberalnost), s(m)o kaj hitro ugotovili, da smo le en zapor zamenjali z drugim. Tega niso ugotovili vsi, le nekateri, jaz pa sem vedel to že mnogo prej; zame je vsaka ObDb zapor, tudi LD, ker je zame zapor že samo IdM-IdB. Kot - na tem terenu - skeptik in pragmatik vem, da je kljub vsemu manj slabo živeti v manj nasilnem zaporu ali pa v takšnem, kjer si lahko, če je močan, Čl poišče svojo SA in postane SAPO, takšna je PMLD, medtem ko tega v Stlsistemu ne more storiti; ta sistem zahteva od državljanov tudi Not - v prvem PoV desetletju celo emfatično - pripadnost Ideji Koma; to je Perv zahteva: da žrtev-talec ljubi svojega ugrabitelja. V PMLD je mogoče skleniti z ostalimi in s sistemom sporazum, utemeljen na obojestranski koristi, zato je možno umno - ali vsaj umnejše - ravnanje. Če je umno; če ni ta sistem najslabši od vseh, ker je najbolj Zapl. A tudi če je tak, Psku omogoča, da postane SAPO: da trdneje koncipira in udejanja Is Dti. Vsaj meni to omogoča oz. vsaj jaz razumem to kot možnost, ki mi jo PMLD daje. Ni - na eni ravni - vsak odgovoren zase? Zakaj si pa pohlepen butec, dragi sodržavljan, in tiščiš roko in glavo in dušo v past sam? Sven si, odloči se Dgč! Če sem se jaz, se lahko tudi ti!

3. Name je daleč najbolj vplival Can; skoz Mraka. Prav v CanD sem odkrival najintenzivnejšo prisotnost Tre; tudi v tem duhu napisal monografijo o **CD**, 1975. Kmalu po 79 sem ji dopisal **Metodološki uvod**, knjigo tako dopolnil kot doktorsko tezo. V tem uvodu, izšel je tedaj tudi v Sodobnosti, sem posebej izpostavil vidik Tre, versko komponento v CanD, začenjajočo se že z zapustitvijo uspešnega Polika dr. Mlakarja zlate kletke, tj. Pole, z njegovo odločitvijo za ErS do Pavle, ki mu predstavlja utelešeno Tr, a na ponižen - v

TSu deformiran - način. Je že odnos Mlakar-Pavla odnos Vida-Tr? V **CanVidi** pa odnos Poljanec-Dioniz-Vida?

4. Kar naprej primerjam položaje iz več Raz časov, predvsem iz PMLD, iz PtjStla, iz PrSa in prehoda v 20-leta. To so položaji-časi, ki so tema Pniza **19-19** druge in tretje knjige v **RSD-04**. Tako se **SrčS** stika s **PaP** in z **VoTr**, vse tri pa izpolnjujejo okvir knjige **VMD** oz. Pniza **Is Dti**. Micelij **RSD** je čvrsto grajen, je res tudi katedrala; nikakor ni le Konta-asociativizem, kot mi očitajo zaslepljeni in gluhi.

5. Treba je biti pazljiv. Ko postavljam nasprotje: dolžnost-želja, tega ne smemo razumeti kot nasprotje med Mešētdolžnostjo in PMželjo tržne KplDbe. Zame je težnja po Isu Dti (kot bistvo Absželje, kakor se izražam v **RazSL**) vezana s samoodpovedovanjem-samomejevanjem SAPOe, ne z neomejeno željo po trošenju, fantaziranju, s koruptivno kunjavostjo značaja, s PohlPld kupci in drogiranci. Dolžnost vkomponiram v težnjo po Dti, le da ēte ne razumem kot podrejenost (Ob)Dbj, ampak je zame LdDr razmerje med dvema SAPO. Daime za željo so ČlP. Član PMLD vsako svojo željo (po uspehu, Už, imidžu) legitimira kot Čl Pico. NDM.

6. Kaj pomeni »za sebe«? Če je Čl BSAPOEV, je ta za sebe pravilna smer, kajti Dt se oglašā le skoz BSAPOEV, ne skoz teroristično nadrejeno ji ObDbō (Katboga, Ptjo). Če pa je Čl le PohlPld kot naštancani ud MasPMDb, pomeni »za sebe« njegov Už in interes. Takšna je PSt DaSlcev.

7. Do problematizacije ljezni (ErSa) pride v polni meri šele v RMgi, v Rudolfovi **Veroniki**.

8. Brez pomena bi bilo skrivati, da sem z opredelitvijo za Radzavezljivi, brezpogojni odnos med dvema SAPO mislil na najin odnos z Alo, ki se je prav po obdobju krize (70-75) izredno okrepil in postal središče mojega bivanja. Dt sem dojemal skoz LdDr, skoz ES konkretnega Dra; skoz Alo. Analiza Vide mi je služila za preciziranje tega odnosa. Vsako moje ukvarjanje z Lito, branje SD je obenem tudi reševanje določenega ES konkretnega, mojega problema. Ni si mogoče zamisliti večje razlike med nama s SrKosom; zanj je vse predmet manipulacije, ki ji pravi preučevanje, zame vse cilj ljezni. Pa čeprav v Neg obliki, celo cilj direktnega Sša. Bolje kot predmet nezainteresirane UZni ali občutka vladanja nad nemočnimi predmeti. Priznam, s takšnim svojim odnosom ljezni-Sša se vračam v PS, v Dbo brez mediacij. Ves čas trdim, da mora biti Čl vse svoje stopnje hkrati: starš in otrok, LD in FD in PS. Kako naj neposredno strast premagam, ne da bi jo predelal - preOsm - v viziranje Dti, če strasti v meni ni, če nisem Vitsila celo na Bar način? Najprej sem kaotična magma, nato šele katedrala, izklesana iz te magme. SrKos je že na začetku striček sírotka, tekočina iz urejene kanalizacije; kako naj bo gejzir? Zato tudi Anči ne more najti v sebi **Vrelca čiste ljubezni** in je ne najdejo ne Šel ne Janč ne Graf.

9. Zaradi konteksta - obravnavam **VošVido** - v **RazSL** poenostavljam. Ustrezneje rečeno ni nasprotje: volja-želja, ampak Mešvolja do interesa in Absželja po Dti. SAPO naj bi bila tako želja (strast) kot volja (dolžnost). SAPO

naj bi bila čim bolj HKD; to pomeni: čim več ϵ (ksistenc) in $V(\log)$, čim manj Rede na Ožldo, na Monbit, na enega boga, eno Ideolo. Dt ni en Monbog; tudi soČl, ki ga ljubim z ldDr, ne.

10. So postali Kraigherjevi otroci, ki so - zvečine - očeta sovražili, opredelili so se za mater, tudi zato Komsti, ker so očeta ldn s terorjem, mater pa s Pico? Boris je nameraval poslati očeta lojza na Goli otok; iz Dachaua v Jugozdravilišče! Uroš mi je večkrat zatrjeval, da se je z očetom dobro razumel, a Uroš je bil dobričina, pravi SeH prisrčnež. Dva sinova sta Lojzu in »Pavli« (sestri Profa Friderika Juvančiča, ki je izločil Govekarja kot intendanta Drame in začel uprizarjati CanD) padla v Prtih. Vsi doštudirani ali v vrhu JugoDže, lReve. Kaj vse se je skrivalo v podtalju **fronte**! Je Lojz slutil, kaj bo iz njegovih otrok, rojenih v prvem zakonu, kakšne DbZg veličine bodo postali? (Nič podobnega ni bilo s hčerko iz drugega zakona.) Kaj je dala vzgoja iz ljezni, kaj vzgoja iz dolžnosti? Postanejo otroci VelOsi, če jih vzgajaš trdo, če od njih veliko pričakuješ? Je bila moja napaka, da sem težnjo po Dti sploh imenoval - pod vplivom Deleuza itn. - željo? Želja kot takšna korumpira, mehča; le brezpogojna terjatev postavlja visoke - najvišje - cilje. Morda pa tudi deformira. Ni bil prav Boris Kraigher eden največjih LR zločincev, Notminister v času najhujših preganjanj?

11. Kraigher se še ne zaveda, kaj je stališče nature; se mu bo pa to začelo odkrivati v **Kristi Albi**. Problema ne bo razrešil nikoli. PoV bo potisnil v prvi plan Dbo, a ostal pri Nv; vse bo pobrkľjal. Nv je kaos, je magma, je Bar; brez te Nve NOB-LR ne bi zmagali. Ptja se je imela za zavest Dbe, s tem za Gosa nad Nvo; a je vedela, da je tudi Nv. Oboje. Ni verjela, da ji bo Nv kot kaos tako ušla iz rok, da se bo najboljši namen RR v najstrahotnejši zločin. Kraigher se trudi dodeliti Nvi - ErS strasti - status NeČi duše, to je že njegov poskus v **Školjki**, v kateri meša Nat in cankarjanstvo, slo-strast in hrepenenje. Kraigher si ni mogel misliti, kaj bo nastalo iz zveze Nv + Db, kakor jo je oblikovala LR-NOB: **Suženj akcije**, kaos kot tak.

12. Seveda je Nv tudi blato; o tem sem pisal kmalu po **RazSL**, recimo ob Part(ljič)evi Kodi **Na svidenje nad zvezdami**, glej mojo analizo v knjigi **Zbogom zvezde**. Magma kot ognjena lava je na začetku, v veličini Vitsile; na koncu je močvirje. Tudi RMg ima tak lok; na začetku bliskavost **Sadežev**, ki so magma - duhovitih, navdihnjenih - besed; na koncu zamočvirjenost vsega v vse bolj prazno in samovšečno, ceneno in neznosno lahkotno retoriko **Sužnja**. Dišeče jabolko se pojavi nazadnje v obliki-gmoti Čldreka.

13. Naturalist in marksist Kraigher se sklicuje na VerResnico! Kraigher je bil - celo zelo - pogumen, nače(nja)l je bistvena, nedovoljena vprašanja, a razrešiti jih ni znal. Naložil si je prehudo nalogo. Velja to tudi zame?

14. Potreboval sem še precej let, da sem primerno razložil GhK in NeČi. Vnemanje za naivno NeČi, za stanje Nvne predgrešnosti bi me lahko vodilo v fz; lVSveta je ta vidik zelo privlačeval, **Zrno**.

2006

CERKVENO KONVENCIONALNA RAZREŠITEV PROBLEMA ČLOVEKA IN SVETA

(ob Anonimusovi **Skrivnostni sveti noči**)

1

Anonimusovo (Anusovo) dramo **Skrivnostna sveta noč** (**Skrnoč**) sem nameraval ES analizirati za knjigo **RaPa**, nekaj o tem tam tudi pišem. Analizo sem preložil, zdajle sem se odločil zanjo, zveza je namreč še ustrežnejša. Prej je šlo za temo RaPe, tj. raja-paradiža-pastorale, ta moment idilizacije in Ideace ostaja v drami in analizi pomemben, celo centralen. Vendar pa je še primerneje, če primerjam **Skrnoč** (odzdaj naprej le **Noč**, razen kadar bom govoril še o kaki drugi **Noči**) z Drabo(snjako)vo oz. Kur(et)ovo **Bož(ično)igro**; v obeh primerih gre za uprizoritev JKrovega rojstva, za Božič. Pokazati nameravam, kako Raz ReKonste so lahko na isti motiv. V **Božigri** in **Noči** je nekaj skupnih Temtočk, poročil iz **Evov**, a okrog teh nizajo dramatiki te ali Dgčne zgodbe, dajejo Posmomentom Razpoudarke. **Božigra** je poudarjeno pastirska, Pasci so kar se da ubožni Slci, vse - tudi Herodežev dvor - je gledano z zorne točke SlKmPascev, drama sama na sebi je preprosta, skorajda oskubljena; **Noč** pa širi zgodbo na razmere-hišo premožne in veljavne Rimljanke Marcele, soproge rimskega legata, na njene sužnje, na judovska dekleta, ki se zbirajo pri betlehenskimi vratih ob vodnjaku. Seveda brez pastore ne more iti, ne brez hlevčka in StDne. A razlika med pastoralo **Noči** in trdim, skoraj Realz Žem v **Božigri** je očitna.

Pasci v **Božigri** so Pozdobri, prepričljivo Priiskreni, ko dajejo, kar imajo, v dar novorojencu; StDn vidno trpi od mraza in lakote, tako da je idila spodkopana. Besede o Trpu, o revščini in lakoti pa so v **Noči** le retorične, kot je vsa **Noč** prvenstveno retorična igra. Na račun HKD prijema je izgubila Pripoteze. In: Pasci v nji niso Slci, so Čl kot tak, verni Čl. Tudi zato je verjetno, da drame ni napisal Slc; da je Anus anonimiziran priimek kakega tujega dramatika in je **Noč** le prevedena, predelana igra. Kakor toliko podobnih, posebno iz prvega časa SD, od **ŠkofPasa**, a tudi **MicMata** naprej. Je pa naveliko razširjana, Družba St Petra Klaverja jo je priporočala LjudVerKatodrom kot nenehno Strno Antezo vse močnejši SD le-kova, usmeritvi RLH VISA. **Noč** je še eden od dokazov, kako agilna in aktivna je bila Kuldejavnost PVSKCe, kako si je prizadevala, da bi zablokirala razvoj RLHa oz. RLH odstranila, nadomestila s PraUmeto, katere bistvo ni Umet, ampak KatResa. **Noč** opredeljuje SD ravno na sredi med 20-imi in 30-letji. Uvaja **Božigro**, ta je kasnejša za pol desetletja, čeprav je bil njen Slizvirnik napisan že okrog 1820. Primerjava med obema dramama kaže, da je prodirala PVSKC v več smeri, a z istim ciljem-namenom: ReKatze. ReKonse so v službi ReKatze (rekatolizacije).

Spreminjam tudi načrt, kako zaključiti pričujočo knjigo **Antika**. Prej sem nameraval ES analizirati Tauferjevo dramo **Odisej in sin** in IvSvetovo **Ojdip v Korintu**, torej končati z RazReše, z Isom Reše-smisla, zdaj pa bo razpravi **KurD** in **Noči** sledila kot zadnja analiza Mrakove drame **Herodes Magnus**. V nji je sicer ves čas - Strno - tudi spraševanje, vendar ob tem predvsem vera v obstoj KršBoga kot BDra. Torej je smisel v njej trdnejši, podan v liku rojevajočega se JKra, čeprav je drama obenem Traga, kar IvSvetov **Ojdip** (še) ni. Vsaka knjiga ima lahko več usmeritev in sklepov.

Za začetek analize **Noči** le nekaj Temugotovitev, izhajajočih iz Anlnovega branja. Recimo: SKC že okrog 1930 ve, kaj se bo prav kmalu zgodilo; zgodi se čez dobro desetletje. **Noč** predpostavlja, kot da so Slci že pod okupacijo, Ite in Nemce nadomeščajo Rimljani, Judje so Slci. O problemu okupacije je v **Noči** veliko govora, tudi o načinih, kako se je znebiti: ali s trpnim pričevanjem, čakajoč na to, da bo posegel v TS sam Prabog (bog judovskih prerokov oz. že kar KršKatbog), ali pa s tem, da okupiranci vzamejo ognjeno orožje v roke in z okupatorji obračunajo (Pasc Juda). Obe Rci poznamo tudi iz 1-Stola po letu nič: judovske zelote, katerih konec se zgodi na Masadi, in judovske Kane. Ista dilema se obnovi 1941, kot tolikokrat v DbZgi. Razavtorji jo rešujejo Razno. Glej tudi dve SPED, najprej Rozmanovo (BRozovo) **Obsodili so Kristusa**, 62, o nji sem napisal ES analizo v knjigo **Sveta vojna**, pa Simčičevo **Leta nič in dan potem**, 1995, moja analiza je v knjigi **Let na dno**.

Ena od bistvenih potez **Noči** je mesijansko pričakovanje, ime Mesije je najbolj često izgovorjeno, mnogo bolj kot v **Božigri**. To razpoloženje je Tip za vso Sljo leta 1941. Čas MV-II se za Leco (OF, Prte, Ptjo) konča s pričakovanjem rojstva NČla, NSveta, glej Zupanovo **Rojstvo v nevihti**. Sockom je tudi mesijanizem.

Noč je po žanru mirakel. Čudež ni le JKrovo rojstvo iz Device, rojstvo BČa; v **Noči** se zgodi še en čudež: JKr že kot novorojenec ozdravi slepo Noemi, vrne ji vid - na priprošnjo svoje matere, MMBē. Glej tudi Krekovo **St Lucijo** in Turn(šk)ovo **Božjo planino**; Peterlinovo dramatizacijo le-te se ES analiziral v knjigi **Svetost-Čudež-Žrtev**. Iz **Noči** je precej jasno, zakaj so potrebni čudeži: da materialno dokažejo obstoj nadnaravnega. Je pa res, da so tudi v **Noči** ljudje, ki verujejo, ne da bi potrebovali čudež; vendar potrebujejo boga kot viden lik, JKra v jaslicah. DgTija temelji na tem, da čudežev ni oz. so Maga. Čudež sicer je, a v tem, da ni vera v ničemer materializirana, utelešena. Po svoje se vračam k Protu: Sola fides!

2

Kot zmerom v **RSD** oz. v takšnih primerih naj sledi ES analiza; vem, da je za nestrokovnjake dolgočasna, mučna, odveč; zame ne. Jemljem jo kot dokazni material. Hočem, da govorijo same drame, ne le jaz v njihovem imenu.

Dogajanje v I. dejanju je dodano, ni iz **Evov**, a je skladno z njimi. Pri vodnjaku se srečajo sužnje in Sv Judinje. Judinjam-sužnjam je še posebej hudo. Ta moment v **Božigri** manjka; Tip, da v nji ne nastopajo Rimljani, s tem ne okupatorji, le Herodež kot Jud; Rimljani so le posredno omenjeni, Avgustov

ukaz o obveznem popisovanju prebivalstva. **Noč** pa z več strani, skoraj ekscesivno riše hudobije, nasilje, pokvarjenost rimskih okupatorjev, s čimer podaja utemeljene razloge za judovski upor. Zadevo lahko tolmačimo na dva načina. Ali da so okupatorji Iti MV-II, to je stališče NOBD, **Rojstvo, Ogenj** itn., ali pa da so okupatorji domači Slski Komsti, že MV-II, še bolj pa PoV, ko se dogaja Jelovo **Vst.** Ko je danes govoril Preds Cukjajce (Zuckmeister?) ob Dnevu Slupora, je slavil upore zoper vse okupatorje, Komste je štel mednje. (Gre za njegovo Pvt, a pravično Mašč; baje so ga KomstOZNOvci že leta 45 obesili za jajca na južna vrata Lje, tam je previsel vse do pomladi 90. nesrečni obešenec, skoraj Križani. Tudi medicinski Faks je končal obešen na štriku; in jezuitsko šolanje. SŽ.)

NOBD pozna veliko žalostink, ne le Voduškov **Žene ob grobu; Noč** jih uvaja. Sira nenehno bridko toži. Je pa Judinja sužnja Sira poseben primer in problem. Od vseh nastopajočih je v sebi najbolj krhka, nekonsistentna, prestrašena, zbegana. Preobčutljiva? Kje je merilo za primerno občutljivost? Anus skuša podati čustveno ozadje nevzdržne situacije pod Rimljani prav z likom Sire. Sv Judinje jo že poznajo, že sprejmejo jo s sočutjem - Mara: »Uboga Sira! Nedolžni krvavi srce v usodi strašni.« S tem je podana usoda vseh Judov, a tudi odnos Judov kot novih oblastnikov do JKra in nastajajočih Kanov. Kot da bi hotel preroški Anus reči: MV-II so trpeli Judje-Slci pod okupatorji, PoV Kani pod KomStlSlci kot novimi okupatorji. Umet ima moč in navdih, da uprizarja, kar se bo dejansko zgodilo.

Sira toži skoz vso dramo na podoben način, navedel bom le nekaj njenih žalostink: »Poslednji žarki sonca, pošljite utehe meni jadni! A vi ne morete!« Sonce nima dovolj moči; Sira tu zanika sporočilo Devovega **Belina** (sonca). »Zato je črna noč veliko ljubša meni.« Teza drame je, da je sredi noči napočil beli dan: rojstvo JKra; isto kot v **Evih** in **Božigri**. A Sira tega še ne sluti. »Nad bolečino mojo, ki muči me med dnevom strašno,/ razgrne blogodejno plašč pozabe! .../ Potožim si neznosno moč usode.« **Ev**i odpravljajo pozabo, angažirajo, usodo RR v milost. Zdaj pa bistvo Sirine nesrečnosti: »Odvzeli so mi jadni svobodo zlato.« Kot da bi brali NOBD ali NOB Pzjo. »Ter mi nadeli suženjstva sramotne te okove,/ ah meni, Judovega slavnega rodu potomki plemeniti.«

Nato Sira razlaga, kako se je to zgodilo, kliče mater na pomoč, »očeta so pobili mi sovragi grozni,/ bogastvo bajno naše je postalo plen nenasitnega Rimljana,/ ki meni, najnesrečnejši na svetu« itn. Sira se silno smili sama sebi. Njen strah pa je kar upravičen, saj ko pride k vodnjaku njena Gosa Marcela, sliši od nje le Zanič: »Poberi se nesnaga mi ničvredna! Kaj iščeš tu pri tem vodnjaku čistem? Ne veš li, da za te, brezpravna sužnja,/ še voda iz mlakuže je predobra?« Te besede niso niti pretiravanje. Zaporniki v PoV Stlzapori so nemalokrat dobivali le mlakužo za pitje, da ne govorim o golotočanih. Najbrž ni Lite, ki bi v svojih strašnih slikah presejala grozljivosti stvarnosti. Marcela se pripravlja Siro celo umoriti, že izvleče bodalo. Pripoved v **Noči** je nerodna, na robu diletantizma, a njena vsebina je Realz. Črna in Rdeča roka sta MV-II in PoV-II podobno pobijali-klali.

Pride do prepira med SvJudinjami in Marcelo, do debate, do utemeljevanja Pos postopkov in Vrt z Etargumenti, s pravom in Ilgo. Marcela grozi, kot so Iti 42 v Ljopokrajini, Judinja Sara pa zagovarja takšno judovstvo, ki je čez desetletja posta(ja)lo judovsko Krš: Marcela: »Kako ta sodrga iz Betlehema/

ponosno govori. Prav kmalu/ boste vsi klonili tilnike ošabne/ pod rimski jarem.« Sara: »Se motiš .../Oblastni vaši tiraniji napravil konec bo/ že dolgo zaželeni Rešenik,/ ki nam ga pošlje naš Jehova.« Tu se začne problem.

Tudi v **Noči** gre za isto Inf(o) kot v Kurovi **IgriKB** in v vsej KCi. Zmerom znova nastopata dve zaporedni fazi: prva je vera Kanov, da bo svet Ideauredil naš Prabog z Usmom, odpuščanjem; da zadoščata molitev k MMBi in Njemu. A ko - MV-II, leta 42-43 - KC uvidi, da bog ne usliši molitev, si to razlaga kot božji poziv na Vojakcijo; pa se iz Vašstraž rodijo Dmbci. Sara, PraJudinje in Anus, tudi Kur poudarjajo božjo Ljezen kot močno in zmagovito akcijo: »Razklenil bo z močjo ljubezni vseobsežne/ vezi okov, v katere nas je stisnil Martov/ kruti sin.« Ta Ljezen je isto kot triumf: »In slavna zmaga«, celo slavna! »bo obličje naše tužno razjasnila,/ Judeja žalujoča žela bo triumf.«

Triumf KCe se dogaja tudi v Turn(šk)ovih **Zvezdah našega neba**. Ti dve zvezdi sta Snika Ciril in Metod, kot Snika sta v nebesih, a nebesa so obenem tudi naše - Slsko - nebo, ki sovпада s Slsko zemljo. Če reče Sara - in nešteto drugih analogno: »Oh, sestre drage, da bi že skoraj prisijala«, skoraj sem zapisal: prijahala, na šimlnu, kot Kralj Matjaž in polkovnik Borštinar maja 45 v Ljo, »žarna zvezda rešitve naše« je mogoče izjavo razumeti na oba načina: na Vojnačin in kot Ljezen. Vojna se začne, ko Kani uvidijo nemoč trpne Ljezni, Sarine drže; Sira: »Ko nam telo medli bolesti,/ ki je ne uteši jed, zahrepeni, da užilo bi sočutne,/ miljene ljubezni.« Anus kot da ni preveč naklonjen Sirinemu SentKršu. Pokaže, kako si sama Sira ni na jasnem, njeno Inf: »O ljubljani, prinesi zlato mi prostost/ in rodu mojemu gigantsko moč!« Rod - Judje, Slici - pa ni pojem-Vrta molitvene trpne Ljezni, ampak TS kategorija; res, le tej pripada »gigantska moč« in KCi kot TSno močni. Ncl in Kat dasta skupaj rezultat Kfz.

Evom je dodana tudi prerokinja Kala; ta veruje čez vse samoumevno in trdno, dejansko pa manj stvarno kot Vrza iz **LTuga** ali Rupnik aprila 45, ko še na glas - javno - izraža vero v Nemčudežno orožje, v V-2. Kala (to ni psica iz Hiengovega scenarija-filma **Kala**): »(slovesno) Še danes pošlje nam Jehova njega, ki tisočletja ga je čakal Izrael.« Prav za prav čudno: Kala in Judinje izražajo vero v Mesijo na zelo Judovski - hebrejski - način. Ko bo prišel danes Mesija, bo takoj spremenil svet v Ideaco; takšnega Mesijo čakajo prvi Kani še 3 Stola, dolgo ne uvidijo, da se je - bo - ura Poslednje sodbe pošteno zakasnila; takrat nadomestijo Mesijo s cesarjem, od Konstantina do Teodozija, božje kraljestvo s kraljestvom TSa.

Marta Kali ne verjame; skaže se, da ima bolj prav od Kale. Marta: »(zaničljivo) Ti, Kala, govoriš kot Mojzes./ Prikliči nam še mano iz nebes,/ o čudotvorna Kala!« Ne verjame v čudež gigantske moči Izraela. Ima prav; tudi JKr potoži na križu: O Bog, Oče, zakaj si me zapustil? Kala deluje kot Ptjke jeseni 41, ki so oznanjale: čez 14 dni bo konec vojne. In kot Dmbci, ki so 8. maja na begu iz Lje klicali: Čez 14 dni se vrnemo! JKr kot PraBog je resničen na drugem nivoju: kot UnBDr, kot Dt. A tudi **Noč** si Praboga ne predstavlja brez Zun nadmoči nad TSom.

To, o čemer govorim, potrjuje dramatikov odnos do Abise, Sv Judinje, ki jo naredi Anus za Neg, ker je kolaboracionistka; kot da bi bil Anus Stanko Cajnkar. Marcela je povabila Abiso na pojedino, Abisa se je namerava udeležiti. Mara Abisi: »Ne veš li, da« Marcela »sovraži smrtno izraelski rod?« Abisa: »Si štejem v čast veliko,/ ker smem edina judovskih hčera/ posetiti to

družbo plemenito.« Abisa napoveduje Miro iz Bohančevih **Spletkarjev s krvjo** in Iris iz **Ognja in pepela**. Mara: »Rotim te,/ ne hodi v družbo izdajalskol/ In zdaj, Abisa, vzljubila si sovražnike Mesije .../ Še je čas, da kreneš spet nazaj/ na pravo pot.« Tako so pozivali iz OF sodelavce okupatorjev k pravočasni iztreznitvi, spokorjenju. Tako - že precej prej - poziva KC grešnike, tj. napačno ravnajoče h kesu itn. Abisa govori kot Jože Velikonja alias bogoslovec Breznik v SPED Jože J. Lovr(enčič)a aprila 41, **Izd**: »Naš je spas v Rimljanov« - Itov - »slavni moči.« Najbolj Pri(stno) - od znotraj - je naslikala takšno Abiso v PoV napol SPE Dolores Terseglav v drami **Rojeni smo za življenje**. Glej mojo ES analizo v knjigi **Operacija Ciril-Metod**.

Mara govori kot Prtka: »Naš ubogi narod zdaj ječi,/ ko krut Rimljan ga stiska, muči.« Abisa: »Sedanjost uživaj!« Mara: »Zdaj pa živa vera mi utrja upanje,/ da jutri pride ura zaželena«, ura Zmage. Mara je Tip Prt fanatičarka; a enaki fanatiki so bili tudi na strani Kfz Dece: »Kjer je resnica jasno spričana,/ nihče nima pravice, da resno dvomi.« To je tudi eno od sporočil **Noči**. RLH-HMgD(ramatika) upošteva dvom, KMgD ne. **Noč** je napisana, da bi potrjevala vero, ki je z gledišča HMge slepa, fanatična. A le takšna vera veruje v čudež. Kot se je skazalo, je bila tudi vera Prtov SSL. Je imel res najbolj prav Bartol v **Empedoklu**?

Najbolj potrjuje vero množina vernikov; najtežje je verovati tistemu, ki je sam, kot sta bila Majcen in Mrak MV-II, glej **Brez sveče, Ženina na Mlaki, Bogarja Meha, Rdečo mašo**. V **Noči** nastopijo romarji, »pobožni« Eliah in Eliazar v njihovem imenu izražata svetopisemsko vero prerokov v Mesijo: Vsi: »O Betlehem, ti blaženi, lepi naš raj«; **RaPa**. »Iz tebe izide Mesija, naš kralj!« Poudarjen je Kralj, niti sledu o slutnji, da bo ta kralj Križani. Najbrž dramatik čuti, da tudi množica romarjev ne zadošča; potreben je direkten poseg neba. Nastopi Angelski zbor, kot v **Božigri**, Angel, ki sporoči, da bo »Marija v hlevčku rodila/ Mesijo srečna nocej.« Dramatik se dela, kot da Angelski zbor ni odrska iluzija-konstrukt-pripomoček, ampak enako stvaren kot romarji in Judinje. Tudi tu je isto kot v **Božigri**: Trl. Tr se mora potrditi v vidnem, moramo jo slišati kot božjo besedo z neba; beseda pa je zmeraj izrečena v določenem jeziku, ki je s TŠa; I pomeni I(manenca) in I(identiteta). DgTija pa se »zadovolji« s tem, da na Dt le sklepa, jo nekako čuti, je prepričana, da Dt mora biti, a tudi v tim. Božji besedi je RR v Trl, s tem spačena. Kar sliši Mara in toliko mistikinj, je preveč blizu Idi, da bi bilo res kot Dt: »Li čuješ? Petje! Sladkostne melodije, polne nebeško mile harmonije.« To je sladkobnost idile, SSL in ne Dt!

Zdaj prideta še Jožef in Marija, ki prosita za prenočišče. Mara ju napoti k Abisi, ker je ta med vsemi najbolj premožna. (Sodelavci okupatorja so iz premožnejših plasti, to je teza MrkOF.) Abisa pa se na prošnjo odzove kot Birt iz **Božigre**: »Potomka slavnega rodu/ beračev ne sprejema v hišo svojo.« Je »trdosrčna«, poznamo njen lik. **Noč** zagovarja karitativnost, še posebej Kala, ki je kot prerokinja povsem Raz od Prežihove beračice Ajte, glej dramo **Pernjakovi**.

Jožef se odpravi iskat prenočišče drugam, v Jeruzalem, Marija pa predava: »Pozdravljeni domači gaji betlehemski,/ še danes boste priča dogodkov čudovitih« itn., poznamo jih. DrabKur **Božigra** je bistveno bolj Realz in prepričljiva, Drab jo je napisal iz svojega srca, tudi v imenu koroških revežev, prezebljih in lačnih; s tem je bil Drab na robu anarhizma ali upor(ništva), ki so

mu ga pripisovali že sodobniki. **Noč** pa je retorično Konv, izbira Dgč besede kot Drab.

Nazadnje srečamo v I. dejanju **Noči**, ki je uvod v dramo, še motiv ozdravljenja slepe deklice, glej Kurovo **Slepo grofično** itn., Krekovo **St Lucijo**, Turnovo **Božjo planino** (spregledanje na Višarjah). Noema, hči Pascev Izaharja in Sarvije, čuti, kje je ozdravitev zanjo: »O mati, pelji k ženi me tej ljubeznivi«, k MMBi. »Ne vidim je s telesnimi očmi,/ a z vso močjo me vleče neka sila k njej!« Sprašujem se: ne vleče tudi mene, odkar pomnim, neka sila k Isu Dti? Po eni strani sem slep, to je moja TS vloga; po drugi vidim, a na poseben način. Vem, da vse, kar vidim, in vsakogar, ki ga vidim, vidim kot TS bitja, pa vendar je v sočlu nekaj, kar je prisotnost Dti. To Dt odkrivam najbolj v sebi najbližjem Člu, v Ali, a ne le v nji, čeprav me nanjo veže največ EkP izkustev in nenehne ARF teh izkustev, mojih - in njenih - reakcij na akcije, (sto)tisočere zveze. Okrog 88 sem se trudil, da bi videnje Dti konkretiziral-utelesil v KC-likih, tudi v MMBi; a sem kmalu spoznal, da to zavaja, da je to ostanek Mage. NDM.

Sarvija je, ki ponudi StDni zatočišče: »Neznanka blaga, sprejmi tale moj nasvet! V bližini mestnih vrat se hlev nahaja«, torej ne daleč v zasneženi planini, kot v **Božigri**, »kjer v burnih in viharjih nočnih urah,/ zavetja išče živinica vsa plaha./ Ker je nocojšnja noč kristalno jasna«, po svoje je to Nczkristalna noč, »vama naj zavetje nudi ta skromni hlev./ Beraška je ponudba moja, a vsak darček skromen ...« Poznamo. Da, kar ima.

Marija predava naprej: »Le revež z revežem sočustvovati zna! O bodi tisočkrat zahvaljena:/ Ko luč mogočna razsvetlila bo ves Izrael, vesoljni svet,/ ožarjena bo tudi tvoja duša v luči tej, ki bo Mesija.« Marija je neutrudna reklamerka lastnega sina; DrabKur sta pokazala precej več okusa od Anusa. **Noč** je prav na teh mestih še posebej sladk(obn)a: »Noema srčkana«, ji pravi Marija, »lepoto bajno boš uživala«, pa prav uživala! Sarvija: »Čarobna noč, krasna zarja« itn. Ko Marija zaspi, vrnivši se in nad judovsko brezsrčnostjo razočarani Jožef: »Zaspala je, ubožica, na licih njenih angelski smehljaj.« Marija, ko se zbudi: »Minil je krasni sen.« Ne, takšni izrazi pa ne sodijo v MV-II; so Zunknjižna retorika, so sladkobna KatIdeola, podobica, ki je danes neužitna. Ta plat PV-SKCe je bila med najgršimi, saj se sladkobnost družijo s Hinom, Ideaca je mnogo prej Hinretorika kot goreča vera.

3

V II. dejanju se zgodi zaplet; ima Mor in Db korenine in konotacije, K-da je mišljena tudi Slja v 30-letih, tudi leta 41. Morvidik je problem, kako reagirati v določeni NegDb situaciji; drama jo imenuje kar suženjstvo. V antiki je obstajalo. Po svetu še v 19-Stolu, v ZDA črnci. Kominternacionala poje, da so Prolci »v suženjstvu zakleti«, kar je le napol metafora. Marsikak Slc se tako doživlja še v 30-ih letih, kaj šele 41, ko so, posebno Slcem na Gorenjskem in Štajerskem, ukinjene mnoge že davno priznane ČIP. Ne te DbRazrsituacije ne tega Etproblema v DrabKurovi **Božigri** ni.

Drugo dejanje se dogaja v poslopju bogate Rimljanke Marcele, v pričakovanju slavnostne gostije. Drama kaže na Antezo: na eni strani lačna-ubožna StDn, pred vrati mesta, nazadnje v hlevčku, na drugi bogatija mogočnikov, celo tujcev-okupatorjev. Problem je, kako takšno Negstanje spremeniti: ali z uporom ali prepustiti Katbogu oz. Jahveju-Jehovi - Judbogu -, da ga spremeni On. Stalno vprašanje v sorodnih položajih. So pa med obema Radodgovorima tudi prehodi. Ptja je 58 bila pripravljena zadeve urejati le sama, vsi ostali bi ji morali le služiti. Puč(nik) je hotel spreminjati Ptjo od zunaj in od znotraj, a z lastno grupo, kot so počeli Komsti-Prti 41. MGG, katere član je bil Puč(nik), a je deloval precej po svoje, je iskala vmesne oblike: subjekt DbZge bi postajali mi, MGG, z njo celotni SNL, a ne v Revsporu s Ptjo, prej v nekakšnem dogovoru z njo, s pritiskom nanjo, z odpiranjem problemov, ki bi se v Javdiskusiji reševali, glej še **Gredo**, 64. Za Ptjo so bile celo naše - neRad - zahteve nesprejemljive; zatrla nas je kot držo in gibanje. Zg Slcev se je nadaljevala po običajnem scenariju PolDbdogajanja, tudi 90 in 91, tokrat s prehodom h Kpl-LD, medtem ko je bila zamisel MGGe zamenjava TemVrt ZgDbe in Čla, zamenjava Ideol in Fij, ne le Ptje in KČe. Gojili smo mesijanski vidik AbsNsveta, ki pa naj nastaja postopoma v Dia, ne le z menjavo oblasti. Leto 90-91 je pokazalo, da je Ptja lažje pristala na prehod v Kpl-Bržo kot v AbsAltmodel onkraj Huma, onkraj (ob)lastništva. Ker je bilo tako, tudi - naprednejši - Ptjci niso imeli težav preiti ali k SoDi, Kučan, ali celo na Deco, Brejc, Janša, TJerolšek, ali celo h KČi, Lukač, soproj Lukačke, Podobnikovega kadra, bivši visok oznovec. **Skrnoč** poudarja utopizem mesijanstva kot nujo Nsveta, a se v dilemi med pollaščanjem, ki je tudi Ub, Pasc Juda, in Kršljezniho ne more odločiti.

Črnka-sužnja Hagara je tako IZ (izkoriščana, zatirana), da pade v nezavest: »Ne morem več. Do smrti sem utrujena,/ izčrpane slabotne moje so moči,/ ves dan že lakoto trpim.« Ve, da je »samo žival brezpravna«, zato si ne upa pomagati, kot to počne sužnja Ambrah. Ta se znajde: do oblastnikov je ne vežejo nobeni Morpredsodki, prepoved tatvine itn. »V hišnih shrambah vse polno dobrih je jedil. Ambrah črna je pa zvita tica,/ ko nihče je ne vidi, napravi sama si gostijo.« Tudi za Mrk 2 tisočletji kasneje to ni rešitev, to so le individualne olajšave, kraja, rop, ki si jih dovolijo lokalni razbojniki, tudi JurčKersnikovi **Rokovnjači** ali Petančičev **Guzaj** ali Alešovčev-Danilov **Dimež**, **strah kranjske dežele**. Svet je treba v temelju spremeniti, ne pa ropati in zajedati tu in tam. Mrk ima Kplsistem v celoti za roparski in zajedavski. Ni takto tudi sistem AMge-Luda? NDM.

Sužnje ugotavljajo, da so »brezpravne«. Drama, ki okrog 1930 poudarja ta vidik, čeprav je zgodba prenesena v leto 0, ni brez LRevPota. Kur v **IgriKB** ta vidik prezre, KC se zadovoljuje z danim stanjem oz. s tožbami, če gre kje kak oblastnik le predaleč onkraj tolerirane meje samovolje, okrutnosti, izkoriščanja itn. V osnovi pa Kur meni, da je pravično, če bogastvo ostaja pri bogatinih, FD, in ti ne terjajo več, kot so imeli, sužnji pa naj se zadovoljijo z obljubo VeUža v nebesih.

Dia med služabnicami je po svoje podoben Dia-logu v **Gredi**: odkrivajo svoje Ž: »Nam ubogim sužnjam odrekaajo počitek blagodejni,/ namesto hrane mučijo pa nas s skelečimi udarci.« Na Golem otoku je brez dvoma bilo tako. Avscesar Jožef II. ugotavlja, da je tako še marsikje po njegovih deželah na Km konec 18-Stola (!), kaj šele v srednjem veku, ki ga ima KC za Ideasistem.

V tako obupnih razmerah dekleta preudarjajo: ali se da kaj spremeniti-popraviti ali je njihova usoda brezupna. Za nemočno Flavijo ni rešitve, to je 58-62 Zajčeva pozicija, glej **Otr**; in še kasneje v 60-leta, glej **Potohodca**. »Bogovi neusmiljeni skovali so nam tužne spon;/ nihče nam jih ne bo odvzel.« Hagara se sprašuje, rada bi upala: »Li nam bo kmalu zasijal prostosti dan?« Flavija: »Nikdar! Nikoli!« V tak obup so prešli aprila 41 ne le Ivan Hribar, ampak tudi Krleža, Juš Kozak, morda tudi Kreft. Tudi MOč? Hagara: »Sem slišala te dni, da ljudstvo judovsko nekoga pričakuje, ki pravi mu Mesija Odrašenik.« V takih položajih ljudje ponavadi pričakujejo Odrašenika. Mnogi Slci so za takega sprejeli Stalina in za njim, ob njem, Tita. Flavija ni sposobna upati-verovati: »To bedasto je govoričenje popolnoma zlagano./ So bajke te izmislili si pobožni Judje.« Kot vemo, to so bajke in niso.

Sužnje niso neumne, zadeve artikulirajo točno. Ambrah nese v smer EIA-SAPO: »Mesija sebi bodi vsak si sam.« RLH VIS. Ali sam kot Psk, to je sistem LD-Kpla, ali grupa-Razr, recimo Prol, a tudi Nar: »Mesija bodi sama sebi, to pravi se:/ me same moramo skrbeti, da rešimo se sužnjih spon;/ bogovi nas oteli pač ne bodo.« Kani so 41 stavili na pomoč Katboga, Nagodetova skupina na pomoč Rusov in AngAmov, tudi kraljevske Juge, le KomPrti so se oprli zgolj nase v času, ko ne ruske-sovjetske ne Zahpomoci ni bilo še nikjer. Flavija govori kot Kani, Ambrah kot OF: »Slaboten je, kdor nima nič poguma./ Če pa zaupaš v silno svojo moč,/ tedaj dosežeš to.« Jaz sem le včasih sledil Ambrah in bolj od zadaj. Ambrah se je ponovila v Janši, STH paru itn. tudi 91, medtem ko sem bil jaz bolj zadržan, tudi MV-II, če sem se primerjal s svojimi KomPrili, Vladotom Habetom, Cirilom Marinčkom, VeRusom. Tak in zato tudi 63-64 nisem odobral Pučeve eskalacije. Enkrat uspeš, 41-45 in 91, drugič ne, 64, 1848, 1515; Juga bi 91 lahko postala Vojdiktatura, polkovnik Mladić bi razdejal Ljo in Sljo do razvalin. Zakaj ne? Ni pravila. 41 in 91 je pri Slcih uspela Agrčkd narava Ža: uspela pri Prtih, ne pa maja 45 pri Dmbcih, čeprav so trdno verjeli v svojo zmago. Jaz sem kot Mrak zrl s strani. Kmalu sem toliko mentalno dozorel, da sem se prepoznal v Fedji, **Rdeča maša**, ali v Ferdiju, **Razsulo Rimljanovine**, in v Majcnovih dramah **Brez sveče**, **Bogar**, **Ženin na Mlaki**. Ne pa v **Razcih** in **Vstu** kot sošolca VeRus in Justin Stanovnik.

Ker je prinesla Ambrah jedi in pijače, seveda ukradene, se ubožice že veselijo; a to je račun brez krčmarja. Pridrvi strašni ne cesar, ampak nadzornik sužnjev Klavdij, »jih bije z bičem«, zmerja, ponižuje; kot Rdeča zver v **Vstu**. **Noč** je ČB PSt. Ene jočejo in tožijo, Ambrah pa je kot KaKi ali Tone Tomšič, glej **Tomš**: »(divje) Ne klečepazi več, Hagara! Ko je žival izmučena dovolj, se upre z živinsko silo.« Podobne izjave smo brali MV-II. »Nam, sužnje drage, približala se je rešitev. Načrt je sklenjen.« Ambrah je odločna, dejavna, močna; PraTomš Vida, ki pa bo kasneje sama tako kot Klavdij ali Marcela ravnala s svojimi dotedanjimi PriSo: z golotočani.

Ambrah pripravlja zastupitev Marcele; baje sta dva Prtzdravnika tako zastupila Ernesta Tomca spomladi 42. »V življenje novo bomo odbrzele.« Pa kar odbrzele! s PN - z umorom, tudi Praprotnika, Natlačena itn. Ambrah kot da piše gesla po Ljizidovih: »Smrt našim krutim preganjalcem,/ brezsrčnim zatiralcem!« Brezzobi, zgolj retorični, klavni ostanki Prtov za 1. maja 2006 obujajo geslo: Smrt fašizmu, svoboda narodu! Kot da so s svojimi visokimi borčevskimi pokojninami, vilami in avtomobili kakor koli podobni sužnjam iz **Noči**. Kot da so oni SNar, ki je brez Sve. Smešno, neumno, zoprno; izguba

realnega merila. Če sem v **RSD** pisal ob Janši itn. tudi o Fz-Kfzu, so to analize v knjigi, ne pa Polgesla. Večje Sve, kot je v DaSlji, Slci še nis(m)o imeli in ne manj nasilja. Pod Ptjo od 45 naprej pa ni bilo ne Sve in ne enakosti. Upira se mi o tem govoriti. Joannes Stanolnik je ena največjih karikatur Slje, **Brkonja Čeljustnik** iz Magajnovnega SeHa, strah za predšolsko deco. »Na juriš Štirinajsta« blebeče ta frazer in švindlar. Bi se odločil za umor Janše, za nevidno zastрупitev, če bi mu bila ponujena in bi bilo obljubljeno, da bo ostala tajna?

Pradilema se je vzpostavila. Hagara: »Ti misliš na umor?« Ambrah: »Bogovi tvoji, Jehove in drugov,/ me malo brigajo.« Drža Ptje MV-II. »Kdaj se je milostno ozrl le eden izmed njih na uboge sužnje?« Drži. Dremajo po cerkvah in oltarčkih. Sira: »Rešenik bo prišel, a kdaj, ne vemo; zdaj pa je trpljenje naš delež«, sklonimo glave, KC 41-42. Tako misli Sira: »Postava sveta mi veleva,/ da voljno naj prenašam tužno bol.« Škof Rožmanček 41. Ambrah pa ravna kot Zdenka Kidrič: Zastrupiti - »takoj, nocoj! ... Baš noč nocojšnja je ugodna«, tako razpreza misli tudi veliki duhovnik Ana v BRozovi **Obsodili so Kristusa!** »In v množici neznanih karavan/ z lahkoto bomo ušle usodi kruti«, kot so ušli Liška, Brajnik, Štadler, Janhuba.

Drama pride do najbolj vprašljivega, težkega trenutka. Sira se kot dobra Kana namreč odloči, da mora Ambrah zatožiti Marceli-Gosom, ker je po Judzakoni umor prepovedan. Natančno tako ravna - razglablja - mnogi DeKani 42: javljati ltom, kaj nameravajo Prti kot likvidatorji-justifikatorji; s stališča Prtov - OF, Ptje - je to (pri)javljanje Narizdaja; tako mislijo v Zvezi borcev itn. še danes. V tej točki prihaja do Infparoksizma, ki je celo absurdno grotesken. Daislamisti - Bine Ladnovski teroristi - pobijajo NeČi zahodnjake 11. septembra 2001 v imenu neskončno Usmiljenega boga. Le da Alah po njihovem ni Usm s Kani, ker so ti po biti-Rlgi zločinci. S tem islamisti priznajo, da njihova Rlga ni univerzalna; najbolj univerzalna je v tem pogledu PMLD; je pa vprašanje, koliko je v nji še Huma (RLHa), kljub sklicevanju na ČIP. Kolikor niso ČIP predvsem zaščita našega-mojega Uža.

Sira se odloči, čeprav zaradi naključja - ali božje volje - naklepa ne izvrši. »O Bog! Usoda strašna čaka hišo to!« Po svoje se da vleči celo paralela: med usodo Atridov in Marcelino. Tu se **Noč** stika s Trago in s temo **Antike**. Obe prvi drami v knjigi **Antika, Kasa(ndra)** in **Ptiči**, se dogajata v stari-mitski Grčiji, pod Olimpom, sredi trojansko-ahajske vojne, **Noč** 1200 let kasneje, v helenizmu, vendar še v antiki, ne še v srednjem veku. Srednji vek - FD in FKC - temelji na legendah o JKrovem rojstvu, na **Evih**, ne več na antičnih bogovih, Homerju in Heziodu, ta dva podaljšuje le uradna rimska Umet, Vergil z **Ėneido**, napisano v času Nasta **Ėvov** oz. JKrovega Ža. **Noč** (**Božigra**, **Herodes Magnus**) so zveza antike s srednjim vekoma oz. z Dadnem, čeprav se Dadan v glavnem ne gleda-prepoznava skoz Trago antike, niti ne več skoz Pasijon in mirakel srednjega veka; le še skoz njihove parodije, skoz Filetovega **Ėmanuela**, skoz Briškega **Križ**, skoz Dinetovo **Igro**, s katere ĖS analizo - **Igra** je groteska in žalostinka namesto Trage - končujem knjigo.

Ker ubije (misli, da jo je ubil, nameraval jo je ubiti - oče Agamemnon hčer Ifigenijo, glej Ėvripidovo **Ifigenijo v Avlidi**, ker maščuje Agamemnonova soproga Klitamnestra hčerko, glej Ajshilovo **Orestejo**, in ubije Agamemnona (in Kaso, glej **Kaso**), je hiša-dom preklet kot zločinski, obvelja Traga. Grška antika Trago razreši, v koncu **Oresteje**; Orest je odrešen, čeprav je materomorivec. **Biblija**

ponovi **Ifigenijo**, to boginja Atena reši, do PN-umora pa pride, v **Oresteji** in **Kasi**. Zadevo ponovi NOBD: Krim ubije Harza, **Rojstvo**, Mihol Ferleža, **Razci**, isto se zgodi v Mrakovih Tragah, Cordayeva ubije Marata, **Marat**, kot Mašč-Pica ubije Kogoj Fedjo, **Rdeča maša**. Rimljani-Judje ubijejo JKra, križanje, BRozov **Člk**, **ŠkofPas**, **DrabPas**; KatVoM le ponovi antično odrešenje Oresta. Dgč je v **Stari zavezi**, kjer bog prepreči Abrahamu, da ta ubije sina Izaka, čeprav mu je sam to ukazal. To je model za **Noč**: za Siro, ki ne ovadi Ambrah, je s tem ne - vsaj posredno - ubije; pač pa ubije Ambrah Marcelo. V **Noči** obstajata - sta upoštevana - oba momenta. Kot sta po svoje tudi v PtjZgi. Kardelj zapiše, njegova izjava je objavljena, da naj Prežih in MOč ne gresta pred sodišče, da naj se jima odpusti, ker sta kljub njunemu oportunizmu uda NSSi, tej NSSi zvesta. Dasta pa KaKi pobiti Nagodeta in Diehla.

Sira: »Marcela, gospodarica prestroga moja, zapisana je smrti./ O, jaz rešiti moram jo! Izdala bom načrt hudobne Ambrah./ Pa tudi, če umreti morala bom jaz.« To ni navadna izdaja; Sira res tvega, ravna iz Pripobožnosti, iz Zveste **Bibliji**. Sira prosi Jehovo za razsvetljenje, da bo prav »vršila sveto dolžnost ljubezni«; to je tako, kot če bi kdo od tigrovcev, ki so načrtovali atentat na Mussa, njihov načrt prijaviti Itoblastem iz KatHum prepričanja, da se ne sme ubijati. Sira ne ve, kaj bi se - se bo - zgodilo, če botako ravnala, a o tem naj odloča bog. Funkcionira enako kot bojaželjni - umorovželjni - islamisti, čeprav ona v imenu Miru, oni v imenu SV: svoje Ž - njegov smisel, pravilnost svojega početja - predajo v roke bogu. »Marcelino življenje je v roki moji,/ a moje radostno izročam v roke tvoje.« Zgodi pa se, da ji Marcela, ko ji hoče Sira povedati o nevarnosti, ne pusti do besede. Odide, preden zmore Sira spregovoriti. Za Siro je to Znamenje: »Odšla je! Sedaj sem prosta krivde!« GhK je zanjo v tem primeru, če bi opustila EtRlgdolžnost Marcelo posvariti. Lahko rečemo, da se je zgodila božja volja. Znotraj PSte **Noči** to ni naključje. Konta bi bila znotraj RMge.

Paradoks je bil celo ta - Ambrah: »Skrivnost zaupno ti povem, o j Sira draga,/ Marcela je izdala naročilo, da nocojšnjo noč te umore.«» Resnica, ne manipulacija s Siro. A JKr je šel še dlje. Petru je preprečil Vojspopad s tempeljskimi hlapci, ni dovolil kaznovati Jude iz Kariota, čeprav ga je ta soumoril. Sira: »Ah, strašna je usoda moja! Ko njej« Marceli »hotela sem rešiti jaz življenje,/ mi ona kruto smrt želi.« Kolikokrat se to dogaja! Ehr je posredoval za zaprtega Kidriča, Kidrič ga je dal umoriti.

Sira beži z ostalimi sužnjami; le Ambrah še ostane, da izvrši nameravano dejanje. Sira: »O dobri Bog, v mogočno tvoje varstvo se vdano izročim,/ in vodi vso usodo mojo,/ pripelji me do cilja srečnega.« Drama dokazuje, da se je Sirina želja izpolnila, ker je bila tako zvesta TradRlgi in ni hotela ubijati. Umor prevzame nase Čl, ki je za to primeren - mu je to celo usojeno? Svno hoče vzeti to ES nase? -, Ambrah. Marcela je kaznovana, a od roke, ki sama noče biti NeČi. Je to usodno-milostni scenarij, ki ga hoče Bog? Siro in nekatere peljati srečne skoz Ž, vsaj od določene točke naprej, druge pustiti pobiti, ene od teh kot kazni za grehe, ki so jih zagrešili, Marcelo, Polkovnika v **Napadu**, Rdečo zver v **Vstu**, tretje pa zaradi njihove Etvolje, da vzamejo nase krivdo vsega sveta, vseh ljudi: JKra na križu. Vsak mora odigrati - izživeti - svojo EV. Šele RLH meni, da ta scenarij ni pravšen; in izdela novega. MrkPtja se v odločilnem vrne k PSi, se ReBar. PMLD pa sploh črta problem, vse reducira na Už, na njegovo uspešnost. Če ni več Rlge kot ozadja, kot merila,

tudi Krite Rlge ni več in samega problema ne. Z odpravo sleherne Rlge je v PMLD odpravljena tudi Eta in problem usode-milosti. Ostane še kaj drugega kot svet **LjDa** (ČD) in njene parodizacije, **Neskončno ljubljene moški** kot Rad banalizacija vsega?

Srečajo se Gose, slaveč in uživajoč pojedino. Abisa hvali RimKulo (»Rimljane ljubim ter visoko cenim,/ v kulturi njihovi je ves naš spas«), Marcela se posmehuje fanatičnim Judom (»ubogo zaslepljeno ljudstvo«, ki čaka nocej na Mesijo), Flavija želi Mesiji celo smrt (»Mesiji pa pogin./ Takoj ko se pokaže, naj umre!/ Slepri!«), a kaj kmalu odkrijejo, da so zastrupljene. Abisa spozna, Traganagnoresis: »Mesija, grozeče vidim strašno lice tvoje./ Ah, ne umori me«, prosjači za Ž, »grešila sem«, se Morsesuje v sebi, »izdala rod sem izraelski,/ pošiljaš mi zdaj kruto smrt.« Prosi za Usm, a ge ne dobi. ZČ je kaznovan.

4

Topos III. dejanja so »betlehemske poljane, na levi daleč pastirska kopa. Slikovito.« Sladkobnost kot samostojna-pretežna kategorija narašča. Stari pastir Izahar retorizira: »Kadar čarobno krasne zvezde migljajo na azurnem nebu,/ oznanjajo mogočno slavo stvaritelju Jehovi.« Mogočnost kot Zun blišč in cukrenost gresta skupaj. Pascev sin Juda: prešteva »ovčice ljubke«. »Vse je v najlepšem redu ... mirne ovčke spavajoče tam na polju.« Pogled nanje »izredno ljubek je.« Ideaca brez mere in okusa. Idila, pastorala, glej knjigo **RaPa**. Ena ovčica celo »skakljala je med drevjem« itn., glej neumorno skakljanje Pascev in Pas(tiri)c v Turkuševi drami **Vojska i mir (Vojmir)**, **RaPa**. V osnovi so Pasci analogni tistim iz **Božigre**, le da so kičasto naslikani, daleč od Realza, še bliže RaPi. »Spanje blagodejno, zvezdic nebroj, krasen soj, lepoto to, molitev našo žarno ... sladkostno uživa« PČ; v »sladkostni blaženosti«. Mestno-MešFD je razcepljena skoraj že v RB (Marcela-Ambrab), PS kot AVS pa je še Ideaobčestvo. Ker je takšna, se je vanjo zatekla StDn oz. je bila StDno edina sposobna sprejeti. KC temelji na tej predpostavki Praldeaskupnosti Pascev in ovčic, kjer pa so tudi Pasci ovčice, edini zaresni Pastir je bog.

Vidijo Svetlobo, kot že v **Božigri**, tj. Konv moment, zvest **Evom**. Izaharjeva soproga Sarvija pripoveduje o MMBi: »Bližina njena bila je opojno sladka,/ nadzemski mir obkrožal je obličje njeno.« Tu prehaja drama iz slikanja stvarnosti (umorov, sužnosti itn.) v brezumno idilizacijo. »Blestecha ta svetloba prihaja z onega sveta.« Trl; NDM. Ker potrebuje Čl potrdila za vero v čudežih, prihaja v prvi plan slepa Noema s prošnjo po spregledanju; to sem že obravnaval. Poleg tega čudežnega ozdravljenja, ki so ga deležne predvsem Že, trpni princip, je tu tudi bojni, ki je Mo, že zdavnaj pred islamizmom in Mohamedom. Sin Juda: »Ko bo dosežen »blažen mir«, Irparadoks, »(veselo, junaško) tedaj bom jaz pastirsko palico odvrget proč,/ nadel si bom opravo bojno/ ter bom sledil junaško Rešitelju Mesiji.« Izjava je izredno pomembna: v Vojprakso bo vstopil tedaj, ko bo dosežen mir! Torej Mir ni zadnji cilj. Mir enih - izvoljenih - še ni popolna rešitev judovskega oz. Člvprašanja; potrebna je še SV zoper zle, krivoverce, Musle, Komste itn. Tudi Judova sestra Orfa se odloča enako: »Jaz tudi bom vstopila v bojno vrsto.« Vanjo poziva Kur v **IgriKB**.

Korošec že organizira skoraj polVoj oddelke, imajo svoje, menda zelene uniforme, so zasnova Pravojske. Tendencia, smer: Pasci se RR v VojHere. Dmb MV-II izhaja iz teh dveh, iz Jude in Orfe. Anus ju ne zavrne, čeprav tudi nista glavno sporočilo drame. Sta zraven, kot možnost za vsak primer. To je modrost KCe, njena širina, njena prilagodljivost. Je pa Tip, da se začenjata brat in sestra prepirati, brž ko se odločita za Vojdržo! AgrĖkzld gre v PrepDč, nato v ĖDč.

Kala oznanja konec Pogsistema, v Kršsistemu vidi tudi TS-(ob)last; njena vizija: »Sem videla v viziji v deželi faraonov mesto slavno, Heliopolis imenovano,/ malika gnusnega so tam častili z žrtvami,/ človeških bitij umorjenih«, podobno zgrožena kot pobožni Španci okrog 1500 v razmerju do Indijancev. »Nenadoma zatulil je malik pregrozni:/ Zbežati moram proč odtod, je konec mojega kraljestva.« Glej **IgroKĖ**. »Rodilo se je Dete slavno«, ta »slavno« posebno dosti govori, »ki bo obvladalo« (!) »ves širni svet.« Do danes, 2 tisočletji kasneje, ga ni. Danes niti ni KC tista, ki bi forsirala osvajanje, ampak Muslo, ki ga leta 0 sploh še ni bilo. In je bil vmes MrkKom. Pričakovanja **Noči** in PraĖanov se niso izpolnila. Še najbolj obvladuje svet globalizirani Kap. Ne pa - Kala: »Pred čudovitim Detetom/ klonite v prah vsi narodi.« Fpredstava. Kap - Kpl - namesto mesijanstva. A verjetno se tudi islamistom ne bo posrečilo, kar planira Juda: »Jaz spremljal vedno bom ga«, FKra, »zvest njegov oproda,/ in z mečem bom pobil vsakogar, ki bi žaliti upal si mogočnega Gospoda.« Reakcija ob karikaturah strica Muhameda v danskih itn. časnikih je opisana že v **Noči**: niti preroka ne dovolimo žaliti, kaj šele Alaha! Meč, meč, meč!

Brez alegorije ne gre: »V ozadju na visoki skali iz oblakov se pokaže angel.« Trl. Angel pove, kar je znano iz **Ėvov** o rojstvu Zveličarja. »Pastirji obstanejo okameneli.« Izahar: »Kar smo videli, nikakor ni bila prevara blodne domišljije, sanje.« Trl. Prihajajo še drugi Pasci, pojejo in hvalijo Gosa. Pride tudi Sira, ki želi odgovor in rešitev od pravkar rojenega Mesije. Pride tudi Ambrah, ki jo daje vest, grize jo, ker se zave, da je storila najhujši greh: umor. Čustvuje po antično grško, kot Orest, recimo v Sartrovih **Muhah**: »Ėrinije preganjajo me strašne;/ Morilka, ah, morilka, glasovi grozni mi groze,/ saj vendar izvršila čin sem blag.« So se nekateri oznovci zato ustrelili, ker niso mogli utišati vesti? Krvave roke ... Kdo od mučivcev MOča se kesa zaradi tega, ker je MOča sozломil? Ribičič ne. Se je Žan Moré?

Ambrah beži pred preganjavci, meni, da so to Rimljani. »So morda že prišli na sled? Žive ne bodo dobili me! (Izdere bodalce iz pasu.)« Rešiti se hoče v Sm. Vendar se ta hip vrnejo na sceno Pasci, ki hitijo k Mesiji. Ambra začuti v tem srečanju, analogno kot prej Sira po svojem, rešitev ali vsaj možnost zanjo. »O hvala, bogovi!« Ker se obrača na bogove, pomeni, da je še Poga. »Zdaj rešena sem.« No ja, milost deluje nekam hitro ... Ljudje, počakajte, grem z vami.« Mar le računa: »samo da v prostosti živim,/ grem tudi k Mesiji,/ morda tam mir zadobim.« Če je vrhovna Vrta res mir v DušNoti ... Mar ni to SSL? Pravzaprav kravja kupčija: dušni mir v zameno za priznavanje boga?

Četrto dejanje stopnjuje sladkobnost: »Mesečina. Bajno lepo. V hlevčku.« O te ogabne pomanjševalnice! »Prelestni soj« deklamira St Jožef. »Prečudoviti. Za varuha me je določil Bog! Posvečam ti vse življenjske moči ... Nebeško Dete« itn. Isto govorijo Detetu Pasci. Sira spet dvomi, ker je Dete revno, v štalci rojeno. A Kala jo prepriča, da je rojen PraRešenik: Gos sveta. Tu je še en

dokaz, da je Detece Prabog: ozdravitev Noeme. Zdaj spoznajo vsi - Sarvija: »Tvoj sin storiti more vse, kar hoče.« A - le zakaj ni rešil Dmbcev iz kraških jam - PVD - maja-junija 45? Zakaj ne daje oblasti Būku in Stresu? Izahar: »Takoj pri rojstvu dela Dete ljubo čudeže mogočne. V jasliah bornih je le navidez brez moči, a velik v delih čudotvornih.« To je bistvo. Moč, ki premaguje zakone TSa. Se bo zgodil čudež, da bo Būka volilo 50% Slcev?

P.S. Knjiga, v kateri je objavljena **Skarnoč**, navaja na koncu tudi nekaj pesmic; izredno so zanimive. Prva, **Jezuščkovo hrepenenje**, spet te pomanjševalnice, povezuje misijonarsko sporočilo **Noči** ((spreobrnitev Poge Ambrah) z nadaljnimi pesmicami, ki so bolj Rad. Jezušček toži: »Otročičem sem v ljubezni/ tolikrat odprl srce,/ toda, koliko pogančkov/ še o meni nič ne ve.« To niso DaSlci; ti so v Resi kot udje PMLD Pogi (NA itn.), a za DSKC je važno le, da so krščeni (in birmani), torej Zunpotrdilo. KC je v skrbi za Musle, hindujce itn. Najprej je skrb plemenito duševna, nazadnje terja Vojakcijo, pod vodstvom Pasca Jude, ki je postal nova St Ivana. Jezušček se obrača na Slčke iz leta 1930: »Kje ste, ljubi vi pastirčki (otročički)?« Tako dramatik prevede Pasce v otroke Dasveta. »Vsak naj zame kaj stori.« Zadošča, da nabiramo staniol papir? »Kdo bo reševal zamorčke?« Iz rok Muslov, domačih Rlg? Odgovor: »pomagali bomo vsi.« A kako?

Naslednja pesem je naslovljena **Pozdravljen križ!** (Priložnostna deklamacija.) Kot nato v Prtih agitke na odrih sredi gozdov. »Na precej visokem podstavku križ v zelenju. Poleg križa dva angela.« Takole gre: »Pozdravljen križ! .../ Le v tebi milijonskih narodov je spas.« To je uradna interpretacija **Skarnoči**. »O križ, ti zmagoslavno znamenje .../ Srce nam krvavi, od žalosti medli,/ ko gledamo ubogih duš nešteto,/ ki služijo bogovom ničevim prevneto.« O pluralizmu Rlg ni sledu. Naša KC nosi edino PraReso.

»Misijonar se poda prepoln junaštva/ v dežele divjega sovraštva .../ V bujne afriške dežele,/ med Indijance gre, Japonce in Kitajce!« »Med Eskimo divjake« (!), »ne plaši se Avstralije brezbožne« (!) »skrajni jug.« Proti so brezbožni. »Krista Križanega zlet!« In uspe: »Spoznajo Križanega vse vrline:/ gorko ga vzljubijo,/ zvesto mu služijo.« To je Prabeseda.

Mučno deluje pesem **Zamorčkova prošnja** (Ko to berejo, res niso pripravljeni na nobeno ARF-AK, ti naši JOGSŠKi?) »Jaz sem ubog zamorček,/ zaupno vas prosim,/ vi dobri beli bratci,/ usmilite se nas!« KC prikriva večino tega, kar je počela in mislila; si upa ponatisniti te verze, braniti še danes njihovega poniževalnega duha paternalizma? »O, pridite, pogledajte,/ kako smo revčki mi,/ peklenska sužnost greha/ neznosno nas teži.« Ni govora o lakoti itn., tudi ne o medsebojnem SŠu-vojnah-klanju. Zamorček je pojem revčka, ki mu je treba pomagati; naduto FP.

»Vi dobri beli bratje,/ usmilite se nas.« Ne maram Anbušizma, ki je prav tako ČB, s stališča Lece. A enako ne maram ČB-Dece, posebno v sladkobno ostudni obliki navajanih verzov. Zamorčki belčkom: »Vi, ki solnčite se v Bogu,/ vi ne veste, kaj je beda,/ vas napaja Srce božje,/ hrani božja vas beseda.« Ne vem, če je imela Ptja prav, ko se je namenila vse podreti, a za to, da je podirala te Cingrdobije, je zaslužna. Ta samohvala belih-Kanov: »Nad zvezdami plačilo/ veliko čaka vas«, belčke, če se nas boste usmilili, nam prinesli St podobice. »Toda mi v kraljestvu smrti,/ o, kako mi hrepenimo,/ da nam vere luč zasije,/ da se v Bogu prerodimo! ... Pridi, misijonar .../ Vere luč nam

prinesite,/ prinesite sreče zlate!« Ne mislim, da jim je prinesel misijonar zgolj zlo, a tudi ne zgolj dobrega. KC ni zmožna nobene objektivne analize, uporablja le Ideolstereotipe. Naj še navajam? »Pridi, pridi, bratec beli,/ pridi k nam kot sel nebeški!« Kot Cortez in Pizarro.

Pesem **Odgovori, o srce krščansko**. AnMuslo: »Rana peče pregloboka,/ islam kruti je otroka/ strgal materi iz rok,/ kdo uteši revnih jok?« Kako da so ti črni Musli tako zagrizeni in Krš celo napadajo? Sami janičarji? »Kdo prešteje tiste duše,/ ki brez krsta umrjo,/ ki zato v nebeški slavi/ zanje radosti ne bo.« Tu gre KC najdlje, je najbolj AnHum. Drugi Vatikanum je to stališče spremenil; pa ga je zares ali le na zunaj, ker mu je tako koristilo? Je otrok res kriv, če brez svoje volje ni bil krščen? Biti krščen kot pogoj Odrešenju pa pomeni postaviti namesto JKra institucijo KC; bistven je duhovnik, ki krščuje, ne Bog.

Kako poceni je takšno izražanje - vis-a-vis PriPasijona: »Sladko« (!) »mu je vse trpljenje,/ kri bi zanje dal, življenje,/ da otel bi duše zla/ in pridobil za Boga.« Zdaj je govor o Katbogu: »Večno krono ti obeta,/ dal ti bo nebesa sveta,/ če zamorčkom kaj storiš,/ Jezuščka s tem zveseliš.« Tako so nas - meučili med 36 in 45.

Pesem **Kdo je bolj reven**. - »Kdo je revnejši kot tisti,/ ki v poganstvu so rojeni,/ ker brez krsta niso čisti« (!),/ »in brez vere so zgubljeni?/ Če umrje tak otrok,/ ga v nebesih ne poznajo.« In to naj bi bila vera Usma, vsezajemajoče ljezni? Tudi »če bi morje solz potočil,/ nikdar, nikdar ne bo zanj/ rajske sreče dan napočil.« Je temu mogoče reči drugače kot sadizem?

1. maja 2006

SPREMNE BESEDE

Z zagatno dobo mislim posebej na 30-leta. Najbolj temno - brezpomočno - jih je prikazal Rehar v drami **Na mrtvem tiru**; že naslov sporoča bistvo. Drama je iz prehoda 20-ih v 30-leta. Treba je bilo počakati le nekaj let, da se je bistveni VIS - kot gledanja in presojanja - temeljno spremenil; Čufar je bil član Ptje. Vendar njegovi Kodi nista direktno aktivistični, manj kot njegova starejša drama **Polom**. V **Ekxu** in **Amtatvini** skuša dramatik občinstvo aktivirati skoz smeh, vrača se k vzorcu ČD. Medtem ko nadaljuje Mrak smer **Mrtvega tira**, le da daje v središče Umtka - slikarja Groharja -, ki ima vizijo, vendar pri nji ne vzdrži.

Polrešitev dasta LRevarja Kajuh in Štih z dramo **Mati**, ki je stoodstotna Stl agitka; utemeljuje temno plat LReve, podano kot Etnujo, kot edini Praizhod iz težav.

Polrazrešitev je ena. Drugi izhod je Reharjev, **Jutrovo** je metafora za TaSljo, prvo desetletje PoV, čas Stla, ki ga Rehar RR s stališča Fifa-modreca. Drama je celo v verzih. Tudi tokrat je moja analiza ostala fragment. Analiza **Groharja** pa je kar se da kratka. Eseg sem si zamislil kot prvi del daljše razprave, obsegajoče še tri dele oz. analize Mrakovih dram: **Emigrantske tragedije**, **Čajkovskega** in **Kleista**. Bom zmogel po - uspešni - operaciji načrt izpeljati?

Ob modroslovni Reharjevi je še religiozna ali Verrešitev, daje jo Mrak v drami **Herodes Magnus**. To naj bi bila tudi moja pozicija. Mi je bližja od Reharjeve v **Jutrovem**? Od Štihove-Kajuhove v **Materi** gotovo; a bil je čas, ko sem podpiral tudi to, okrog 1945. Čeprav sem večkrat padal v zagatne in navidez-začasno brezizhodne situacije, sem jih zmerom tudi razreševal, z aktivizmom, vero, silovito odločitvijo, ki me je vrgla iz MePa, vodečega v OIS.

Desete razprave - **Opombe k Sli po ljubezni** - ne smemo vzeti le kot dodatek. Razprava - **Opombe** - obravnava ErS kot poskus razrešitve problema človeka; v obzir jemljem SD iz najbolj Raz obdobj, tudi iz 20-let, Kraigherjevo dramo **Na fronti sestre Žive** itn. - Nazadnje sem dodal še 11. razpravo, da pokažem na razliko med PriRlgVer držo, Mrakovo v **Herodesu**, in Konvstereotipno uradno Katznano, ki jo reklamira KC.

14. XI. 2006

VSEBINE DRAM

(povzela Alenka Goljevšček)

Radivoj Rehar: **NA MRTVEM TIRU**, 30. leta

OSEBE: *BRANKO BLAŽIR*, absolviran filozof. *SILVA VODAN*, izgubljeno dekle. *STANKO SANEL*, abiturient učiteljsišča. *MIRA BADOVNIK*, brezposelna kontoristka. *VALO MEDEN*, brezposelni novinar. *CIRIL PEČAR*, brezposelni knjigovodja. *EMA SKOČIR*, reducirana uradnica. *OLGA BENČAN*, brezposelna tipkarica. *IZAJA GALUN*, poklicni brezposelnež. *AGATA*, beračica in vedeževalka. - Kraj: baraka v predmestju. Čas: leto 1927.

V baraki živi skupina odrinjenih, vsem so odrekli pravico do dela in kruha, nihče jih ne potrebuje, odrinili so jih na mrtvi tir. Vendar stiska v njih ne ubija človečnosti, med njimi vladajo sočutje, dobrot in solidarnost. Mira lepo skrbi za bolnega Srnela, Agata deli z vsemi, kar priberači. Vsi bi radi kvišku, v življenje. Olga sanja o poroki z Milanom, ki pravkar polaga odvetniški izpit, predstavlja si gosposko življenje onstran bede, ki jo doživlja zdaj. Ema, ki je zaman iskala službo, se priduša, da se bo začela prodajati - z njihovega mrtvega tira itak ni mogoče drugam kakor v zločin ali blato. Vtem Meden pripelje Silvo, ujel jo je, ko je ravno hotela skočiti z mostu. Dekle se divje brani sočutja in pomoči, v svojem brezupu ne vidi drugega izhoda kakor v smrt; postane ji slabo, odpeljejo jo v posteljo. Prideta Galun in Pečar, vlomila sta bila in zdaj pripravita za sestanovalce pravo gostijo s sirom, salamo in vinom. Vsi tolažijo Olgo, ki se je obupana vrnila iz mesta, saj je Milan po svojem uspehu noče več poznati. Tudi Silvi, ki si je kmalu opomogla, skušajo vrniti vero v življenje. Silva jim prizna, da je pocestnica, bila je kar zadovoljna v svojem blatu, zdaj pa na cesto ne more več, ker je bolna, poleg tega pa nosi pod srcem otroka, za katerega ne ve, kdo mu je oče. Meden in Blažir dekle prepričujeta, da mora otroka roditi, v novem svetu, ki bo zrasel iz razvalin sedanjega in ne bo več postavljaj ljudi na mrtve tire, bo prostora tudi zanj. Blažir celo ponudi dekletu zakon, biti hoče oče njenemu otroku, ki bo nov človek bodočnosti - to je naloga, vredna sleherne žrtve, in izvrševal jo bo z voljo, ki bo zmogla vse! Silva kar ne more verjeti v novo srečo, vsi so razigrani, vrnila se jim je vera v človeka. Skupnost bo dobila resničnega, živega otroka, vsi hočejo skrbeti zanj, nič več se ne čutijo na mrtvem tiru. Meden preroško oznanj, da v daljavi že sliši vihar nove svetovne vojne, ki bo počistil vse, kaj je gnilega in zadušnega, zato ne smejo pasti, dokler ne nastopi njihov dan! Blažir doda, da morajo vsi izobčeni ohraniti svoje sile za

veliki boj bližajočih se dni in za novo življenje, ki bo vzkalilo iz njega. Barakarji si napijejo: iz ruševin prepada vstaja upanje, še bo prišel njihov čas!

Radivoj Rehar: **NEKJE NA JUTROVEM**, po vojni

OSEBE: *SALADIN, sultan. MEHMED PAŠA, veliki vezir. JUSUF, dvorni norec. SULEJKA, sultanova favoritka. MUSTAFA, poveljnik straž. JAKUB, vrhovni krvnik. SELIM, prerok nove vere. ABDUL MALIK, DŽAFER, OMER, IBRAHIM, NAZIM, RAŠID, njegovi učenci. AMINA, prerokova spremljevalka. Evnuhi, odaliske, verniki. - Kraj: na Jutrovem. Čas: nedoločljivo nekoč.*

PROLOG: Jusuf predstavi sebe in igro: ta ni ogledalo, ni svarilo, vse je le sanjska podoba, gledalci pa naj se smejejo in čim prej pozabijo na vse, kar bodo slišali.

1. DEJANJE: Saladin je neobčutljiv za Sulejkine čare, skrbi ga prerok Selim, ki hodi po deželi in oznanja novo vero. Mehmed paša, ki ga je bil poslal nad krivoverce, se vrne s slabimi novicami: zapiral je, mučil in pobijal, a za vsakim pobitim jih je vstalo še več in sovraštvo do sultana narašča; treba je nehati z morijo, potem bo tudi nova vera izgubila zagon. Tedaj pride na dvor prerok sam, da bi sultana posvaril in ga poučil o resnici: nauk, ki ga oznanja, je večeren, saj uči ljubezen in sočutje, boj zoper pohlep, maščevanje, ubijanje; sultan ne bo ubežal kazni, če bo še naprej grešil tako kot zdaj. Jusuf pripomni, da novi nauk sploh ni nevaren; naj torej osel riga, slon pa naj gre mirno dalje ... Sultan se razveseli te misli in odpusti Selima z naročilom, naj le širi svojo vero, kolikor jo more, nihče ga ne bo več preganjal. Selim slaveč sultana odide, na dvor pa se vrnete brezskrbnost in mir.

2. DEJANJE: Selimovi učenci pripravljajo upor zoper sultana, kajti staro zlo je treba zatreti, če naj zmaga dobro - ni vere brez oblasti! Tedaj priteče Ibrahim: Selim je odšel k sultanu, izgubljen je! Abdul Malik se namudoma vrže v akcijo: treba bo dobro vnovčiti prerokovo smrt, dvigniti razkačeno ljudstvo v upor, prevzeti oblast... Sredi načrtovanja pride Selim, spremljan od Amine in navdušene množice: Alahova zasluga je, da njihov nauk ni več preganjan, po njegovi volji je sultan spregledal. Prej se je nauka bal, ker je mislil, da hlepi po svetni moči; ko pa ga je spoznal, se je pomiril - naj torej tudi učenci pustijo sultana v miru. Po prerokovem odhodu »trdo jedro« učenecv sklene, da ne bo odstopilo od svojih načrtov; do skrajnosti bo razpihalo občutek ogroženosti tako med verniki kot med sultanovimi privrženci ter jih dvignilo v upor - prerok pa se bo že potolažil, ko bo videl, da je to novi veri v prid.

3. DEJANJE: Sultan je spet zaskrbljen, prej so godrnjali selimovci, zdaj godrnjajo tisti, ki so mu bili prej zvesti, on pa bi rad mir... Mehmed paša sili sultana, naj prekliče dovoljenje, ki ga je dal Selimu, ker bo sicer izbruhnil upor, kolikor že ni. A Saladin noče, tudi bežal ne bo - če so se uprli tisti, ki so učili ljubezen, dobroto in odpuščanje, je verjel lažem, bil je torej bedak, pa naj stori še bedaški konec. Konec je res blizu, Abdul Malik vdre na dvor, pošlje sultana in njegove na morišče in se sam okliče za sultana, evnuhi, policaji, rabelj, norec in Sulejka pa samo zamenjajo gospodarja. Selim je ogorčen: kaj se bo spremenilo, če bomo ubirali ista pota kot prejšnji mogotci? Treba se je

odpovedati zlim in sebičnim strastem, opustiti vse, kar nasprotuje dobroti in ljubezni... Abdul Malik se z vsem strinja, vse obljubi, preroka s častjo in slavo pospremi v mošejo.

4. DEJANJE: Sultana skrbi, ker prerok postaja nadležen, noče priznati, da je nauk eno, oblast pa drugo. Džafar paša poroča, da Ibrahim in Rašid ščuvata ljudstvo, češ da je sultan prevaral svetega preroka in da je še hujši trinog od Saladina. Abdul Malik se odloči, da bo začenjajoči se upor zatrl v kali: oba zaslužita smrt, kadi Omer pa naj ju toži in obsodi. Pri sojenju Ibrahim ostane trden in ponosno odide v smrt, Rašid pa se zlomi in postane hlapec in vohun. A že je tu ogorčeni prerok: Abdul Malik je izrabil čisto vero in se po njej dvignil na oblast, postal suženj nasilja - do jutri zjutraj naj resno premisli o odstopu! Po prerokovem odhodu sultan naroči kadi Omerju, naj poskrbi, da se bo sveti prerok ponoči preselil v raj.

5. DEJANJE: Veličastna pogrebna slovesnost, med ljudstvom nastajajo legende o prerokovi smrti, pa tudi govorice o tem, kaj se je v resnici zgodilo. Nekateri so razočarani, drugi cinični, vse pa obvladuje strah. Omer zasuhe poslovilni govor tako, kot da je prerok z zadnjim dihom Abdula Malika določil za svojega naslednika. Tedaj plane iz množice Amina in razkrinka sultana kot prerokovega morilca; podpre jo eden od vernikov, a oba odvedejo kot blazneža, vznemirjeno množico pa pomiri Jusuf: vse je v redu in bo ostalo, dokler Alah spet ne pošlje kakega svetnika-preroka. Vse je le ples, vrtenje sem-tja, pa če se temu smejiš ali pa jokaš.

Tone Čufar: **ĖKS**, 1934

OSEBE: *MILAN, študent. HREN, mestni župan. HRENOVA, njegova žena. MIRA, njuna hči. CILKA, v službi pri Hrenovih. KLJUKEC, tajnik na rotovžu. MEŽAN, gostilničar. IGOR, njegov sin. KAŠAR, učitelj. SULC, policaj. MIHAČ, JURJEVEC, HLAČON, TOMAŽEV, BALANT, FAJDIGA, meščani. HLAČONOVA. POŠTAR.*

1. DEJANJE: Milan se po dolgem času oglasi doma, kjer ga vsi prijazno sprejemajo, posebej župan in županja, ta študenta rada vidi in se jezi na moža, češ da je oženjen z rotovžem (kjer ima mlado in lepo tajnico). Res je Hren na moč zaposlen s sklicevanjem seje, a možje, ki bi morali nanjo, raje sedijo pri poliču v Hrenovi gostilni. Medtem Igor zaljubljeno strmi v Mirino okno; Milan prijatelja pri tem zaloti in obljubi, da bo zaljublencema pomagal, kajti resnična ljubezen je v neiskrenem in nepoštenem svetu redka cvetlica.

2. DEJANJE: V Mežanovi gostilni možujejo nasprotniki Hrenove stranke, ko prihiti Mihač, za njim Kljuec in nazadnje še Šulc z važno novico: prišel je strog ukaz, da je treba budno paziti in takoj naznaniti vsak temen element. Ker nihče ne ve, kaj je temen element, se vsi zbojijo peiskave in se odpravijo domov »pospravljat«. Tudi Mežan ukaže sinu, naj s podstrešja spravi letake, s katerimi so pred volitvami smešili sedanje vladajoče. A Igor ima v glavi vse kaj drugega, obupan misli na samomor, ker da se je Mira odvrnil od njega. Milan prijatelja tolaži, mu daje pogum in mu zagotovi, da bo nesporazum kmalu urejen.

3. DEJANJE: Mira preseneti domače z odločitvijo, da bo šla v samostan, pravi vzrok za to pa prikriva; Igorja so namreč zaradi letakov, ki jih je bil zmetal v

potok, spoznali za temni element in ga zaprli. Županjo popade panika, spomni se, da je Igor kar naprej oprezal okrog njihove hiše, gotovo je atentator! Župan je prisebnejši, ukaže, naj se fanta le posvari in izpusti. Vtem prileti Kljukec z novico, da je na rotovž prišel kurir, ki najavlja ministrov obisk. Hren je ves iz sebe: kolikšna čast, kakšno odlikovanje!

4. DEJANJE: Mesto se razburjeno pripravlja na ministrov obisk, le Milan se posmehuje: ljudje poskakujejo po tej zemlji kot klovni v cirkusu, z ministri ni nič drugače, vsak hip nas lahko odnese in postanemo ekscesarji, eksministri, eksžupani ... Igorju pa ni do smeha, Milanu razodene, da bo pobegnil čez goro k stricu, da si ohladi srčno bolečino.

5. DEJANJE: Razburjenje v mestu narašča, ura ministrovega prihoda se bliža, Mežan išče sina, ki ga ni nikjer, pri Hrenovih pa najdejo Mirino poslovilno pismo, ker da gre v smrt. Hrenova omedli, Hren je obupan, ko priteče Tomažev in ogorčen pove, kakšne nespodobnosti se dogajajo: Miro da na mostu objema Mežanov fant, pa kar o belem dnevu! Milan brž zastavi dobro besedo za prijatelja, ta je Miro vendar rešil, ko je hotela z mostu v vodo, staršem torej ne kaže drugega, kakor da pozabijo na nasprotstva in oba zaljubljenca združijo! Zaradi prestanega strahu omehčani starši obeh mladih to rade volje storijo, Mira in Igor se srečna objameta. Tedaj pride brzjavka, da ministra ne bo, ker je vlada padla. Milan spet povzame besedo, oznani, da je zdaj Hren eksžupan, tako je, če delajo politiko besedolomci in neznačajneži! S pojedino, ki so jo pripravili za ministra, pa bodo praznovali zaroko Mire in Igorja, kdo ve, če ne bosta kdaj tudi onadva župan in županja - če prej ne, pa takrat, ko bo on sam minister!

Tone Čufar: **AMERIŠKA TATVINA**, 1935

OSEBE: HANŽIČ PETER, veletrgovec. AGATA, njegova žena. ELI, SLAVKO, njuna otroka. ŠPELCA, hišna pri Hanžičevih. TINE, oskrbnik na Ražnjevcu. KRAJEC ANTON, bančnik in zadružnik. BOGO, njegov sin. KRIŽNIK RIKO, študent. DETEKTIV.

1. DEJANJE: Eli strašno žeja po življenju, dom se ji zdi kakor ječa, želi si »študirati« v Parizu, le denar za to bo treba izpuliti od staršev. Starši kajpak niso navdušeni, za mater je Pariz leglo pregreh, očeta pa itak zanima samo politika in časopisni napadi nanj in na prijatelja Krajca. Krajčev sin Bogo je do ušes zaljubljen v Eli, a zanj je preboječ in prespodoben, z njim se le norčavo igra, njeno srce je oddano Riku, tovarišu iz študentskih let, ki si upa še več, kot je treba; celo to, da pride v hišo in Hanžičevima natvezi, da se je njun sin Slavko, ki je že pred leti odšel od doma, spetljaj z revnim dekletom in dobil otroka, dekle pa da zdaj živi v taki bedi, da bo prineslo otroka sem, če ne dobi denarne pomoči. Agata vije roke (kakšna sramota, z žensko iz predmestja!), Hanžič pa Riku našteje denar. Tedaj prihiti Eli z novico, da se je izgubljeni sin vrnil. Riko jo pobriše, starša pa pripravita sinu lep sprejem: mati solze, oče palico.

2. DEJANJE: Hanžičevi in Krajčevi so na letovišču v Ražnjevcu, Agata z vso naglico pripravlja zaroko Eli in Boga, Hanžič pa nad kilavim bodočim zetom ni preveč navdušen, poleg tega pa ga še zmeraj žrejo časopisni napadi nanj; Slavku poveri nalogo, naj iztakne, kdo so »obrekljivci«. Medtem Eli trdovratno

zasleduje svoj načrt: ker starši nočejo in nočejo izpljuniti denarja za Pariz, skuje Eli z Rikom pravo zaroto, v katero pritegne tudi Tineta z obljubo, da bo pomagala njegovi zaroki s Špelco: ko se Eli in Bogo nežno sprehajata, uprizori zamaskirani Riko ugrabitev po ameriškem vzorcu, šlevastega Boga poveže v rjuho, pusti izsiljevalsko zahtevo po odkupnini in z Eli izgine. Boga »odkrije« Tine, vsi priletijo na kup in v paniki zberejo zahtevani denar; na ukazano mesto ga seveda odneseta Tine in Rikov prijatelj, ki nastopa kot detektiv.

3. DEJANJE: Vsa družina je potopljena v žalost in skrbi, Tine mora stražiti hišo z revolverjem v roki, Agata toži in joče, Bogo obupuje, le Hanžiču se zdi vse skupaj sumljivo. Tedaj pride Elino pismo s čestitkami za materin rojstni dan in s pozdravi »na poti v Pariz«. Kmalu za pismom pa se pojavi tudi Eli, s Parizom ni bilo nič, saj je Riko izsiljeni denar porabil za ustanovitev svojega časopisa. Eli iz jeze sklene, da se bo z Bogom zaročila.

4. DEJANJE: Tečejo priprave na zaroko, Bogo je v devetih nebesih, le Hanžič godrnja nad piškavim ženinom. Iz mesta se vrne Slavko in prinese časopis, ki naznanja Elino zaroko, spremljano s posmehljivim komentarjem in namigovanjem na malverzacije Hanžiča in Krajca; časopis menda izdajajo študentje. Vsi so ogorčeni, ne kaže jim drugega kot da z zaroko pohitijo, sicer bo škandal še večji. Ko je vse že v teku, se oglasi avtomobilska hupa, Eli odhiti in se vrne z Rikotom pod roko: to je njen pravi izvoljenec, adijo, odhajata v Pariz! Krajec je na smrt užaljen, spre se s Hanžičem in odvleče omedlevajočega sina - naj bo srečen, da se je rešil pokvarjene ženske! Hanžič besni, ženi očita, da je vsega ona kriva, ona je silila, naj da falotu denar, ga branila pred policijo ... Zapodi se za ženo, ki prestrašena beži, pred polno mizo ostaneta le Tine in Špelca: zdaj je vse njuno, praznovala bosta svojo svatbo! Le hitro, preden si premislita!

Karel Destovnik Kajuh / Bojan Štih: **MATI**, 1941

OSEBE: *IVAN PETELIN, oče. MARIJA, njegova žena. PETER, njun sin. ANA, Petrova zaročenka. FRANC, Marijin brat. JAKOB STARE, krčmar. ANGELA, sosedka. - Godi se v tridesetih letih dvajsetega stoletja.*

1. DEJANJE: Peter, ki je vključen v revolucionarni odpor, je zaprt, dolžijo ga, da je izvršil likvidacijo. Oče je besen zaradi »sramote«, ki mu jo je prizadel sin, mati v svoji pretirani ljubezni obupuje: njen sin ne more biti morilec, po nedolžnem trpi; tudi Ana je ne more potolažiti, še manj prepričati, da je delo za revolucijo plemenito, da si prizadeva za srečo vseh ljudi. Mati je gluha za vse, vidi samo »svojega malega, dobrega Petrčka«; mož se ji surovo posmehuje, kar še stopnjuje njen obup in osamljenost. - Franc pripelje Stareta, ta materi za dobro plačilo pove imena Petrovih tovarišev, ki so izvršili likvidacijo. Mati v svoji slepoti sklene, da bo sina rešila z izdajo, trpijo naj tisti, ki so krivi, ne pa njen Peter.

2. DEJANJE: V pogovoru s Petrovimi starši Ana izpove svojo vero v boljši svet; a zanj se je treba boriti, treba je iti prek trupel vseh, ki jih pri tem ovirajo, zlasti tistih, ki izdajajo - zaprli so šest Petrovih tovarišev. Oče se jezno posmehuje Anini veri, nato dekletu pokaže vrata, sam pa odide v

gostilno. Mati Ani očita, zakaj ji ni povedala, da je Peter nedolžen. Ana spozna, kdo je izdal Petrove tovariše, in z gnusom zapusti hišo. Mati njene obsodbe ne razume, prepričana je, da ima pravico za sina storiti vse. - Angela prinese novico, da je Peter izpuščen. Svidenje je veselo, celo oče pride sina pozdravit. A v Petrovo srečo kane grenkoba: Ane ni, starša mu dopovedujeta, da sta jo nagnala, ker se je vlačila.

3. DEJANJE: Petra so doživetja v zaporu in bolečina zaradi Ane le še bolj utrdili v njegovem revolucionarstvu, svojo vizijo brani pred ugovori matere in strica Franca, za katera je Petrovo delovanje zaletavanje z glavo v zid; dober je, a so ga preslepili ... Tedaj pride Ana, da bi vzela svoje stvari. Mati jo skuša čim hitreje odpraviti, divje brani sinu, da bi se pogovoril z zaročenko, češ da ni »poštena«; zaman. V pogovoru z Ano Peter zve za krivdo svojih staršev, očetu očita sebičnost in pomanjkanje ljubezni, materi slepoto in izdajo; oditi mora v boj, da popravi, kar je zagrešila ona. Mati mu krčevito brani, toda Peter odide z Ano, čeprav mu je težko. Mati je obupana in ko jo surovo nahruli še mož, se odloči, da bo šla za sinom in ga prosila odpuščanja, sicer ji ni živeti. Oče ostane sam, besen in prestrašen v svoji zapuščenosti.

Ivan Mrak: **IVAN GROHAR**, 1936

OSEBE: VRBA, ces. kr. nadsvetnik, šolski nadzornik, prof. slikar itn. DR. DIXI, pisatelj, publicist, novinar. JESEN, ces. kr. profesor. DR. KRIGLER, predsednik advokatske komore, domoljub in mecen. IVAN GROHAR, slikar. ROBERT SLAPŠAK, slikar. TONČA SMLEDNIKOVA, učiteljica. MICKA, natakarica.

1. DEL: Grohar, več lačen kot sit, si je kot blagajnik Umetniškega društva sposodil društveni denar in odšel na Primorsko slikat. Vrba, ki ceni le, kar je urejeno, znano in varno, je prepričan, da je Grohar denar poneveril in ušel, predati namerava slikarja sodišču, kljub temu, da Robert in Tončka jamčita zanj. Po odhodu Vrbe se v pogovoru med Tončko in Robertom razkrije vsa Groharjeva tragedija: zavistni kolegi mu odjedajo naročila, očrnili so ga pri župniku v Trnovem, ki mu je naročil poslikavo cerkve, spotikajo se nad njegovo samosvojostjo, nad tem, da je tako do kraja posvečen slikanju ... Skleneta, da bosta zbrala manjkajoči denar, Groharja morata na vsak način rešiti. - Robert prinese denar na sejo društvenega odbora; pove, da se je Grohar vrnil, prinesel je s seboj več kot polovico denarja, za ostalo natančen obračun in kup podob. Vendar je problem že prišel v javnost in dobil politične razsežnosti, izrabljajo ga strankarji za medsebojni boj. Robertovo prizadevanje je zaman, odbor sklene, da izroči Groharja sodišču, naj ga arest nauči reda in discipline. Robert vrže denar pred nje, a »sramote« se noče nihče dotakniti.

2. DEL: Tončka nagovarja Groharja, naj se z begom izogne zaporu, a slikar se ne more odločiti, da bi zapustil zemljo in ljudi, ki jih slika. Pride Vrba, da bi razložil svoje stališče: ima se za enega od čuvarjev reda, brez katerih bi vse propadlo; Grohar pa je zanesenjak in neurejen ... počemu je s kmetov silil v mesto in se štulil med umetnike? Vrbi na časnikarsko podel in manipulativen način sekundira Dixi. Tončka in Robert Groharja obupano branita, Tončka

obtoži sokrivde vse, ki so mu odvzeli naročila, sumi celo Roberta, katerega odnos do Groharja je dvoumen ... Grohar izpove, da si je sam stesal svoj križ, kriv je, naj hoče ali ne. Mirno bo sprejel nase svojo usodo. - Čez nekaj let se Tončka in Robert srečata v Škofji Loki, Robert išče Groharja. Tončka mu pove, da Ivan slika, proda nič, strada, pa tudi precej popiva. Odideta, da bi ga poiskala, tedaj pride v kavarno petični Krigler, ki je bil pravkar slovesno odprl novo šolo, takoj za njim Grohar, da bi ga prosil za podporo: tako rad bi slikal, pa nima za barve in platno. Krigler ga samozadovoljno kara, ga poučuje, se posmehuje njegovi viziji samorodnega ustvarjalca, čeprav so jo tudi po svetu že priznali - na Dunaju je bila razstava slovenskih impresionistov velik uspeh. Nazadnje mu, pretresen nad svojo plemenitostjo, podari petak. V dno duše ponižani slikar naroči za podarjeni denar vina, loteva se ga strašna osamljenost, celo preganjavica; ko ga Tončka najde, ji očita, da ga je izdala, izpove, da je izgubil vero v življenje, da pije za svojo pogrebščino ... Pride Vrba v spremstvu Kriglerja in Dixija, za njimi Robert. Vrba pred vsemi prizna, da so Groharjeve zadnje slike odlične, v njih da je red, dognanost, mir; uspeh na Dunaju mu je potrdil tisto, kar si prej ni upal misliti, zdaj ponuja razstavo. A za Groharja je prepozno: te slike so laž, vse je opljuvano, v njegovem srcu vlada praznота in želja po pozabljenju ... Odide, Tončka pa vrže vsem v obraz, da so ga ubili, saj Ivan umira za jetiko. Vsi, z njo vred, so ubijalci.

Ivan Mrak: **HERODES MAGNUS**, 1967

OSEBE: *HEROD VELIKI, kralj Judov. ANTIPATER, njegov sin. KLEOPATRA, njegova četrta žena. MATTATHIAS, Veliki duhovnik. EOS, nadzornik sužnjev. Centurio, vojaki, sužnji, baklonosci.*

1. STOPNJEVANJE: Heroda obisk treh magov, ki sledijo novi zvezdi na poti do novorojenega kralja, do dna vznemiri, boji se za svoj prestol, obenem pa ga muči slutnja, da se v njegovi deželi dogaja Neznanskost. Strah mu še stopnjuje sin Antipater, čist, občutljiv mladenič, podvržen mističnim zamaknjenjem (»krčem bogov«); ta sanja samo o novi zvezdi, medtem ko je za Heroda zvezda izmislek demonov. Sina bi rad »prikoval v svoj svet«, zato mu ukaže, naj skrivaj sledi magom in novorojenca kot uzurpatorja ubije; izroči mu meč Juda Makabejca in ga s tem določi za svojega naslednika, dolžan je izpolniti kraljev ukaz. Antipater se najprej obupno brani, a moč nasilnega očeta ga premaga, da vzame meč in odide, Herod pa se v dvomu sprašuje, če ni stopil nebu navkljub?

2. STOPNJEVANJE: Kleopatra ščuva moža zoper sina, ki ga smrtno sovraži, razvema moževo ljubosumnost, češ da sin ni njegov, da mu kot Makabejec streže po življenju in prestolu. Herod je morilec, dal je ubiti Antipatrovo mater, njenega brata, pobil ves njun rod upornih Makabejcev, a ob Antipatru je negotov, ker ta v njem budi »drget po Neskončnem«. Vsi umori so Herodu premalo, rad bi izzval samega Jahveja, ga prisilil, da bi spregovoril. Zato ukaže pomor betlehemskih otrok in čaka: kako, kdaj se bo oglasil On?

3. STOPNJEVANJE: Heroda preganja zmeraj hujši nemir, čaka na Njegov odgovor in obenem trepeta pred tem. Noč je polna zla, celo previdni veliki

duhovnik si upa kralju očitati, da je pohlenil judovski dvor, zidal templje malikom, moril ... Herod ga nažene, obseden je od ugibanja, kakšen bo Njegov odgovor, trga se med nenasitnim pohlepom po življenju in zapovedjo odpovedi, z gnusom zavrne Kleopatrine bogove in čaka, čaka ...

4. STOPNJEVANJE: V sredo Herodovih muk se vrne Antipater, ves prevzet od Neznanskosti, ki jo je doživel ob Otroku in njegovi Materi. Očetovega naročila ni izvršil, nasprotno, pokleknil je pred Otroka kot pred najvišjega kralja. Herod besni, dolži sina izdaje in zarote, upira da se mu kot pravi Makabejec, grozi mu s smrtjo. Antipater v strašnem videnju doživi očeta kot krvoločnega Moloha, ki mu prinašajo v dar žive otroke, njegov tempelj se mu zagnusi; ves se odpre luči, ki je nihče ne more uničiti, v krču blažene predanosti izgubi zavest. Herod, ki njegove svetlobe ne more prenesti, saj mu je vse smrad in gnoj, ga ukaže ubiti, krčevito se prepričuje, da so bile sinove slutnje in zamaknjenja le laži.

5. STOPNJEVANJE: Herod se bojuje s prikaznimi svojih žrtev, povsod vidi sina, nori od svoje krivde in od besa nad Njim, ki ga vse življenje ponižuje z molkom. Muke, ki jih doživlja, ga ohromijo, da se ne more premakniti, v strahu kliče Kleopatro, služabnike ... A služabniki so brez moči zoper privide, žena pa se razočarana odvrne od njega, saj ga ceni le kot Kralja, kot Tirana, kot Moč. Herod doživi popolno ničnost svoje moči, preplavijo ga neznosne muke, v katerih se umirajoč vpraša, če mu ni Gospod vendarle na svoj način odgovoril?

Josip Vošnjak: **LEPA VIDA**, 1893

OSEBE: *ANDREJ KOGOJ*, trgovec v pomorskem mestecu. *URŠA*, njegova mati. *MARTIN SODJA*, svetovalec v pokoji. *VIDA*, njegova hči. *GROFICA GADOLLA*. *ALBERTO*, nje sin. *VOLPINO*, nje oskrbnik. *MARJETA*, služkinja pri Sodji. *MORNARJI*.

1. DEJANJE: Kogoj je povabil prijatelja Sodjo iz Trsta, naj si z bivanjem pri njem popravi zdravje. Urša ni zadovoljna z gosti, še posebej ne z živahno Vido, boji se nepokoja v hiši in nesreče. Tudi Vida ni srečna, tukajšnji kraj ji je pust, čuti, da ni zaželjena, najbolj pa jo boli ločitev od ljubimca Alberta. Marjeta jo svari: Alberto je morda res pošten, a njegova mati, ošabna grofica, ne bo nikdar privolila v njuno poroko! Alberto prihiti za Vido, prišel se je posloviti, za leto dni mora v tujino. Ljubimca obljubita, da si bosta pogosto pisala in ostala zvesta drug drugemu, nato se žalostno poslovita. Takoj zatem Sodja razodene hčeri svojo namero: rad bi jo videl preskrbljeno, preden umrje; vzame naj Kogoj, ki je ves prevzet od njene lepote, pa bogat in častivreden mož. Vida, ki je očetu zatajila zvezo z Albertom, njegovo namero zgrožena odkloni.

2. DEJANJE: Po naročilu grofice je Volpino prestregel Albertova in Vidina pisma in razkačena grofica skrivaj obišče Vido, da bi ji izbila iz glave predrzno misel na poroko: Albertu je lahko ljubica, če že hoče, žena nikoli, zanj ima že izbrano bogato nevesto! Volpino vrne Vidi njena pisma, češ da jih vrača Alberto, in zahteva nazaj njegova. Vida je prepričana, da jo je Alberto izdal in zapustil, nima več moči, da bi se upirala Marjetinemu prigovarjanju in

očetovemu pritisku, ter pristane na poroko s Kogojem. Vendar bodočemu možu ne prikriva resnice: ljubiti ga ne more, njeno srce je Albertovo, a potrudila se bo, da mu bo spoštljiva in zvesta žena. Kogoj srečen sprejme njeno roko.

3. DEJANJE: Sodja je umrl, Vida je rodila sina. Edino, kar kali Kogojevo srečo, je nasprotovanje med ženo in materjo. Vida se čuti poniževano in odrivano, Urša ji očita, da je nehvaležna beračica. Ko Kogoj zahteva od Vide, da se z materjo sprijazni, pride med ženskama do tako hudega spora, da Vido obide misel na beg iz nesrečne hiše. Prav tedaj se pojavi Alberto. Ljubimca spoznata, da sta bila prevarana, in Alberto z obljubami, da bo hitro uredil ločitev starega zakona in sklenitev novega ter da bo otrok prišel za njo, ko bo vse urejeno, Vido preslepi, da z njim pobegne. Ko se Kogoj vrne, najde le Vidino pismo - lahko jo bo pozabil, saj mu je mati vse, ona pa nič! Kogoj obupan prekolne njo in njenega zapeljivca.

4. DEJANJE: Vida živi z Albertom v samotnem gradiču ob morju, a muči jo hrepenenje po sinu, ki ga je Marjeta zaman skušala dobiti od Kogoja. Pojavi se grofica z Volpinom in Vidi zviška pove, da je Alberto zaročen in da bo čez tri tedne poroka. Vida ne verjame, Albertu še zmeraj zaupa, čeprav jo obhaja strah. A ko zahteva jasen odgovor, se Alberto začne izmikati, končno pa izjavi, da sta se z begom prenačlila: Vida bi morala ostati pri možu, onadva pa bi se shajala na skrivaj, da tudi Albertova žena ne bi nič vedela. Vidi se zruši svet, v ljubimcu zagleda gnusno pošast, ki ni vredna, da jo zemlja nosi. S krikom: Naj te morje pogoltne, izdajalec!, pahne Alberta z visokega balkona čez skale v valove.

5. DEJANJE: Kogoj ne more preboleti Vidinega izdajstva, žaluje tudi za sinkom, ki je umrl. V vihar ni noči se Vida vrne domov, pogumni mornarji so barko komaj rešili pred strašnimi valovi; razžirata jo kes in krivda, pred smrtjo hoče le še enkrat objeti svoje dete. Ko izve, da je dete mrtvo, se ji zbledi, v blodnji kliče moža in nežno nagovarja otroka, dokler v Kogojevem naročju ne izdihne.

Anonimus: **SKRIVNOSTNA SVETA NOČ**, 1930

OSEBE: *MARA, SARA, MARTA in druge mladenke iz Betlehema. SARVIJA. ABISA iz rodu Davidovega. MARCELA, žena rimskega legata. FLAVIJA, njena zaupnica. SIRA in druge Marceline sužnje. AMBRAH, zamorka, sužnja. KALA, pobožna prerokinja. MARIJA. JOŽEF. NOEMA, slepa deklica. Pastirji, angeli, ljudstvo.*

1. DEJANJE: Ob vodnjaku pred betlehemskimi vrati Sira toži Mari svojo usodo: sužnja je, čeprav je plemenitega judovskega rodu. Okrutna gospodarica Marcela jo obdolži laži in predrznosti, v jezi bi jo celo zabodla, če ji tega ne bi ubranili Sara in Marta. Naduta Rimljanka se norčuje iz judovske vere v prihod Mesije in s Flavijo odide. - Medtem dobra Mara zaman prigovarja prijateljici Abisi, naj ostane zvesta in veruje v Odrešenika, naj se ne druži z Rimljani, ki jih hočejo vse zasušnjiti. A Abisa je »modra«, je za tistega, ki je močnejši, zato vesela sprejme Marcelino vabilo na slavnostno gostijo; Jožefa in Marijo, ki jo prosita za prenočišče, pa ošabno zavrne, češ da beračev ne

sprejema. Popotnikov se usmili Sarvija, napoti ju v hlevček pred mestom, ker v hiši že za njeno družino manjka prostora. Marija mali slepi Noemi obljubi, da bo ob rojstvu Mesije spregledala.

2. DEJANJE: Marceline sužnje trpijo nečloveško ravnanje, garati morajo in stradati, le črna Ambrah kljubuje, krade hrano, misli na maščevanje in naklepa beg. Za sabo potegne tudi druge, le Siri vera zapoveduje, naj trpljenje vdano prenaša, zato skuša gospodarico posvariti. A ta jo surovo zavrne, z Abiso in Flavijo izpije vino, ki ga je Ambrah zastupila, vse tri umrejo. Ambrah je zmagoslavna, pod njenim vodstvom sužnje pobegnejo.

3. DEJANJE: Ponoči pastirji opazijo v hlevčku čudežno luč, zaslišijo angelsko petje, Kala prerokuje rojstvo Mesije. Prikaže se angel in pastirje povabi v hlevček. Vsi se zgrinjajo tja, med njimi slepa Noema in Ambrah, ki ji vest očita zagrešene umore.

4. DEJANJE: Pastirji zamaknjeno častijo sveto Dete, ki dela že prve čudeže: Noema spregleda in prekipeva od veselja in hvaležnosti, predenj pa poklekne tudi Ambrah in ga prosi, naj prežene temo, v kateri brez rešitve trepetajo poganški rodovi. Mesija ozdravlja na telesu bolne in v krvaveče duše vliva blažen mir. Reši nas, Emanuel, Prečudni, Svetovalec, Močni, Oče prihodnjih časov, Poglavar miru, Kralj sveta!

Tekst igre se zaključi z deklamacijami, ki slavijo misijonski križ in podajajo prošnje ubogih zamorčkov, ki trpijo v noči greha brez veselja in tolažbe; naj pridejo dobri beli bratci in jih rešijo z lučjo prave vere, naj pride misijonar in jim pokaže pot v kraljestvo resnice. Islam je otroke kruto strgal materi iz rok, milijoni so obsojeni na večno pogubljenje. Zato naj vsak po svojih močeh rešuje nesrečne pogane, da bo Jezušček vesel in da nam bo dana krona v nebesih.

I. OD BRATOVSTVA K BRATOMORU (BkB)

MODELI

1. BLATO = ZLATO

IDENTITETA (Id)

Blato	1
	2 Zbogom zvezde
Blagor blata	1 Adeči brat
	2 Adeče zlata zgodovina
	3 Bratovski objem blata
Blato v izviru in izteku	1 Premagovanje blata
	2 Križ čez blato

2. OBLAST , POLITIKA

DVOJČKA (Dž)

Politika	1
	2 Pravica do oblasti
Trije despotje	1 Diktator Aleksander Veliki
	2 Grof Tahi, Škof Hren

3. BLODNJA : VIZIJA

DVOJNIKI (Dv)

Majcnova dramatika	1, 2
	3 Teologija postmoderne
Od bratovstva k bratomoru I	
Blodnja	1
	2 Človek in nič
	3 Rabelj-žrtev
Kreftova dramatika v kontekstu	1 Uvod in načrt
	2 Voljši ali zimzeleni čas?
	3 Konstrukti in resnica
	4 Vera in obup
Nastajanje SAPO	1 Detelova dramatika
	2 Hinavstvo in cinizem
	3 Družinska žrtev
	4 Starši - otroci
Iskanje drugosti	1 Veliki, mali, drugi
SD-20 + HistD	1 Iskavci smisla
Mrakova dramatika	Drama (maša?) Ivana Mraka
Med sanjami in budnostjo	1 Med gledališčem in fikcijo
	2 Med dramatiko in spominom
Dovjakova dramatika	Dramsko videnje (volja?) Krištofa Dovjaka

II. OD BRATOMORA K SAMOMORU (BkS)

PONOTRANJENJE - POZUNANJENJE

1. IGRA = VLOGA = JEZIK (IVJ)

K INDIVIDUALNI Id

Geometrija redov	1 Predpostavke
	2 Temelji
	3 Vidiki
	4 Prevezave
	5 Red blodnje in vizija
Slovenska dramatika - modeli	Metodološke in aksiološke teme
Dialogi	1 Nagovori, drugovori
	2 Hudogovori, pogovori
	3 Razhajanja
	4 Razgovori
	5 Eseji, pisma, portreti 1
Eseji, pisma, portreti	2 Predavanja
	3 Nekrolog samemu sebi 1
	4 Nekrolog samemu sebi 2

2. KARNIZEM , MAGIZEM (KM)

K INDIVIDUALNIMA Dž

3. OBUP - IZGUBLJENOST - SAMOMOR (OIS)

K INDIVIDUALNIM Dv

Morala = amoralna	1 Taščica ali noj?
	2 Taščica = noj
	3 Noj ali taščica?
	4 Pisma nojem in taščicam
	5 Taščica pod nojem
Današnja slovenska dramatika	1 Obračun med vrati
	2 Komentarji
	3 Kulturno okolje
	4 Zgodovina Lipicanije
	5 Let na dno

III. OD SAMOMORA K BRATOVSTVU (SkB) *ZGODOVINA*

1. (SLOVENSKA) PLEMENSKA SKUPNOST (S)PS *H KOLEKTIVNI ID*

- Slovenski plemenski junaki** - Tugomer 1, 2, 3
Črtomir 1, 2
- Dramatika narodno osvobodilnega boja**
1 Naša sveta stvar (leva)
2 V vrtincu (samo)prevar
- Porajanje levice-desnice** 1 Širjenje svetega narodnega prostora
2 Oženje domovine
3 Napačni in pravi
- Zgodba o narodu** 1 Slovenski narod se poraja
2 Slovenski narod se lomi

2. (SLOVENSKA) KATOLIŠKA CERKEV (S)KC *H KOLEKTIVNIMA Dž*

- Dramatika slovenske politične emigracije**
1 Sveta vojna
2 Krščanska tragedija
3 Paradoks odreševanja
4 Pravica in kazen
5 Prijatelji in izdajavci
6 Krvavi ples
7 Vstajenje ali rekvijem
8 Razval ali poveličanje
9 Gnila voda
10 Goveja dolina
- Svetost, čudež, žrtev** 1
Ciril-Metod + Lepa Vida 1 Operacija Ciril-Metod
2 Triumf Ciril-Metod

3. (SLOVENSKA) DRUŽBA (S)Db *H KOLEKTIVNIM Dv*

- Začetki slovenske dramatike** 1 Zlo in s(i)la kot izvor
2 Greh in iskanje kot izvor
3 Raj, pastoral, mir, vojna
- Duhovniki, meščani, delavci** 1 Klerikalizem in liberalizem
2 Paternalizem in emancipacija
3 Avtonomizem in kapitalizem
4 Medvedova dramatika
- Duhovniki, plemiči, kmetje** 1 Upornik človekoljub
Trideseta leta 1 Leto 1940
2 Grška ali katoliška antika?
- Primorska slovenska dramatika** 1 Krivda in sanja
2 Ribe in tički
3 Nebo = pekel
- Kompleks Celjskih** 1 Nadčlovek Blaže in princesa Nežica
2 Junak Janez in svetnik Anton
- Čitalniška dramatika** 1
2 Krepost
3 Svoji-Naši
4 Pogodba
5 Pena
6 Narava in zopernarava
- Jugoslovanski nacionalizem** 1 Sentimentalni heroizem
1991=1919=1945? 1 Patrioti in pokvarjenci
2 Vojaki in trpini
- Dobe** 1 Naivna doba
2 Polemična doba
3 Zagatna doba
4 Destruktivna doba
5 Verbalistična doba
6 Refleksivna doba
- Povojna politična SD** 1 Pohod in polom zgodovine 1
2 Pohod in polom zgodovine 2

SLOVARČEK KRATIC

(sestavila Alenka Goljevšek)

Abs	- absolutno, absoluten	BDr	- Bog-Drugi
Absd	- absurd(en)	BeGa	- Bela garda
Abslz	- absolutizem	Blak	- blodnjak
Abst	- abstraktno	Blei	- Janez Bleiweis
AD	- avtodestrukcija	Blejke	- Junaške Blejke
AdEva	- Adam in Eva	Bm	- bratomor(nost)
ADH(um)-	avtodestrukcija humanizma	BNak	- Boris A. Novak
Adma	- Administratorka	Br	- bratovstvo
Agr	- agresivno	BRoz	- Branko Rozman
AK	- avtokritika	Brž	- buržoazija
Aks	- aksiološki	BS	- Brižinski spomeniki
Alek(s)PR	- Aleksander praznih rok	(B)SAPO	- (božja) SAPO
AlekV	- Aleksander Veliki	BSAPOEV-	BSAPO-eksistenca-vloga
AlešK	- Aleš Kermavner	BSSvet	- Svet brez sovraštva
Alt	- alternativa, alternativno	BTomš	- Bernard Tomšič
AltB	- alternativno bivanje	Cajn	- Stanko Cajnkari
AltM	- alternativno mišljenje	Can	- Cankar
AMor	- amoralna	CanD	- Cankarjeva dramatika
Anus	- Anonimus	CanVida	- Cankarjeva Lepa Vida
Anal	- analitični	CD	- Cankarjeva dramatika
Anarh	- anarhističen	Cerk	- Angelo Cerkenik
Anci	- Amerikanci	Che	- Legenda o svetem Che
AnF(z)	- antifašizem	Cin	- ciničen
AnG(lob)	- antiglobalizem	Čara	- čarovnica
AngAmi	- Angloamerikanci	Čara	- Čarovnica (iz Zgornje Davče)
Anln	- analitik-interpret	ČB	- črnobelo(st)
AnK	- antikomunizem	ČD	- čitalniška dramatika
AnKr	- Igra o antikristu	Čečki	- Zlata čevljička
ARF	- avtorefleksija	Čita	- čitalnica
Arga	- Argentina	Čl	- človek
Arh	- arhaično	ČIDr	- človek-Drugi
ArhPS	- arhaična plemenska skupnost	ČlId	- človek-identiteta
Aris	- aristokratski	Člk	- Človek, ki je umoril Boga
Arisk	- aristokrat	Čloštvo	- človeštvo
ArS	- aristokratski stil	ČIP	- človekove pravice
Av(z)	- avtizem	Čtk	- častnik
AvId	- avtistična Id	Čvš	- Človek v šipi
AVS	- arhaična vaška skupnost	ČirZlc	- Ciril Zlobec
Avs(a)	- Avstrija	D(V)R	- desna (vojna) revolucija
Avsti	- Avstrijci	Dab	- družabno(st)
Avt	- avtonomen	Db	- družba
Bar	- barbar(izacija)	Dbno	- družbeno
BČ	- Bogočlovek	DČ	- dobri človek

Dč	- dvojček	Evra	- Evropa
DDč	- desni dvojček	Evri	- Evropejci
De(ca)	- desnica	Fasc	- fascinacija
Dekla	- Dekla božja	FD	- fevdalna družba
Deljud	- delovno ljudstvo	Fif	- filozof
Demonaca-	demonizacija	Fija	- filozofija
Dešček	- Debelušček	File	- Emil Filipčič
Dfz	- desni fašizem	FKC	- fevdalna Katoliška Cerkev
Dg	- drugenje, drugiti	FKr(ist)	- fevdalni Kristus
DgB	- drugenjsko bivanje	FP	- fevdalno pojmovanje
Dgč	- drugačno(st)	Fronta	- Na fronti sestre Žive
DgZn	- drugenjska znanost	Fz	- fašizem
Dia	- Dialogi	Gen(t)	- gentilizem
Diabaca	- diabolizacija	Gene	- generacija
Dine	- Dominik Smole	Geom	- geometrično
Dmb	- domobranstvo	GG	- generacija-grupa
Dn	- družina	GhK	- greh, krivda
Dola	- Zelena je moja dolina	Gilna	- gostilna
DR	- desna revolucija	GiM	- Gabrijel in Mihael
Dr	- drugi	Gimna	- gimnazija
Dra(b)Pas-	Drabosnjakov Pasijon	Gled	- gledališče
Drab	- Drabosnjak	GledŽ	- gledališko življenje
DSD	- današnja slovenska desnica	Glob	- globalizem
DSKC	- današnja slovenska Katoliška Cerkev	Gos	- gospodar
DSL	- današnja slovenska levica	Goša	- Alenka Goljevšček
Dt	- drugost	GošD	- dramatika Alenke Goljevšček
Duš	- duševen	GošVida-	Goljevščkove Lepa Vida 86
Dv	- dvojni	Gov	- Fran Govekar
Dž	- država	Graf	- Grafenauer Niko
Džan	- državljani	Greda	- Topla greda
Džnik	- državnik	GrGr	- Grozd, Gruden
Džno	- državno	Har	- harmonija, harmonično
DžV	- državljanska vojna	Hed	- hedonizem
€(K)C	- evangeljska (K)Cerkev	Hedst	- hedonist
EDč	- ekskluzivna dvojčka	Her	- heroj, herojski
EH	- epično historično	Heraca	- heroizacija
Ehr	- Lambert Ehrlich	Herz	- heroizem
EiA	- emancipacija in avtonomija	Hes	- Zoran Hudales
Ekon	- ekonomski	Hin	- hinavec, hinavski
EkP	- eksistencialno personalno	Hino	- hinavstvo
Ekz	- ekspanzivno	Hist	- historicizem, historičen
Ekzm	- eksistencializem	HKD	- hiperkompleksna diferenciranost
Enot	- enotnost	HM	- homo multiplex
ErCh	- eros-charis	HMg	- humanistična megastrukture
ErS	- erotika-spolnost (eros-seksus)	Holo	- holokavst
ES(no)	- empirično singularno	Hrš	- hrvaški
Est	- estetski	Hrška	- Hrvaška
Et	- etičen	Hrti	- Hrvati
EtH	- etični humanizem	HS	- historično strukturalno
EV	- eksistenca, vloga	HUH	- Hribar, Urbančič, Hribarjeva
€vi	- €vangeliji	Hum	- humanizem
EvKrš	- evangeljsko krščanstvo	Humst	- humanist
		Id	- identiteta

IdB	- identitetno bivanje	Kap	- kapital
Idea	- idealen	Kar	- komentar
Ideaca	- idealizacija	Kat	- katolištvo, katoliški, katolik
Ideald	- idealna identiteta	KatDe	- katoliška desnica
Ideol	- ideološki	KAv	- kolektivni avtizem
IdM	- identitetno mišljenje	KC	- katoliška Cerkev
Idn	- identifikacija	KfKC	- klerofašistična katoliška Cerkev
Inca	- inteligenca	Kfz	- klerofašizem
Indiv	- individualen	Kld	- kolektivna identiteta
Indus	- industrijski	Klas	- klasičen
Inf(aca)	- indifferenciacija	Klci	- klerikalci
InH	- intimistični humanizem	Km	- kmetstvo, kmečki
Ink	- Inkret Andrej	Kmetija	- Kreflova kmetija
Int	- intimizem, intimno	KMg	- katoliška megastruktura
Intel	- intelektualen	KNM	- kulturno n(a)ravno meščanstvo
Intelci	- intelektualci	KO	- kolektivna oseba
IpK	- interpersonalna komunikacija	Kob	- France Koblar
Ir	- ironičen	Koc	- Edvard Kocbek
Is	- iskanje	Koda	- komedija
Isla	- iskanje smisla	Kojanti	- Krajnski komedijanti
Isla	- Iskavci smisla	Kol	- kolektiv(no)
It	- italijanski	Kom	- komunizem
I(t)Fz	- italijanski fašizem	Koms	- komisar
IVJ	- igra, vloga, jezik	Komsti	- komunisti
IvSvet	- Ivo Svetina	Kons	- konservativno(st)
IZ	- izkoriščan(je)-zatiran(je)	Konta	- kontingenca
Izb	- izobraženec	Konv	- konvencionalno, -izem
Izd	- Izdajalec	KozVida	- F. Kozaka Vida Grantova
Izd	- izdajavec	Kpl	- kapitalizem
Izda	- izdaja	Kplsti	- kapitalisti
IzDbJav	- izstop iz družbene javnosti	Kralj	- Kralj na Betajnovi
Janč	- Drago Jančar	Krim(ec)	- kriminal(ec)
JaŠZlc	- Jaša Zlobec	Krit	- kritično
Jav	- javnost	Krstn	- Kristijan (Afera)
Jav(or)	- Jože Javoršek	Krš	- krščanski, krščanstvo
Jel	- Nikolaj Jeločnik	Kršp(a)	- Krvava Španija
Jez	- Jezus	KtDvK	- Kreftova dramatika v kontekstu
Jfz	- jugofašizem	Ktz	- kaotizem
JKr	- Jezus Kristus	Kul	- kultura, kulturno
JNcl	- jugonacionalizem	Kulnik	- kulturnik
JOGSŠKi	- Juhant, Ocvirk, Gril, Stres, Štuhec, Krašovec in sorodni	Kulster	- kulturni minister
Jov	- Dušan Jovanović	Kur	- Niko Kuret
Jr	- junior	Kure	- Kreature
JTugo	- Jurčičev Tugomer	(Kur)Koz	- Kuretov Jurij Kozjak
Juga	- Jugoslavija	Kveda	- Zofka Kveder
Jurč	- Josip Jurčič	L(j)erci	- Ljudožerci
Ka(t)Tra	- Karantanska tragedija	L(j)erstvo	- ljudožerstvo
Kak	- Ferdo Kozak	L(V)R	- leva (vojna) revolucija
KaKi	- Kardelj, Kidrič	Lbn	- libertinizem
KaMati	- Kajuhova-Štihova Mati	Lbt	- libertarnost
Kan	- kristjan	LD	- liberalna družba
Kanje	- Kamenje bi zagorelo	LDč	- levi dvojček

LdDr - ljubezen do drugega
 LdN - ljubezen do ničā
 LdS - ljubezen do smrti
 Le(ca) - levica
 Lfz - levi fašizem
 Lib - liberalizem
 Libci - liberalci
 Lin - Linhart Anton Tomaž
 Lita - literatura
 Lj - ljubljana
LjDa - V Ljubljano jo dajmo!
 ljezen - ljubezen
Ljuba - Ljubislava
 ljud - ljudstvo
 lmp - lumpenizem
 LNcz - levi nacizem
Lo-05 - Leto 1905
 LR - leva revolucija
LTugo - Levstikov Tugomer
 lud - ludizem, ludističen
 lum - lumpen
 LZ - literarno zgodovinoepisje
 LZnik - literarni znanstvenik
 Ma - makro
 Mag - magizem, magija, magistično
 Magaca - magizacija
 Majc - Stanko Majcen
 MaPSt - makropomenska struktura
 Mas - masovno(st)
 Mašč - maščevanje
Mat - Matiček se ženi
 MatZup - Matjaž Zupančič
 Maz - mazohizem
 Mbdz - morbidizem
 MBP - moji bivši prijatelji
 MČ - mali človek
 MD - Majcnova dramatika
 Me - mega
 Mela - melodrama
 MeP - mejni položaj
 Meš - meščanstvo
 Met - metodološki
 MGG - moja generacija-grupa
MicMat - Županova Micka, Matiček se ženi
 MimDč - mimetični dvojček
 Mist - mističen
 Mister - minister
 MM - malomeščanstvo, -ski
 MMB(P) - Marija Mati Božja (Pomagaj)
 MO - množična občila
 Mo - moški
 MOč - moj oče

MočOs(a) - močna osebnost
 Möd - Vinko Möderndorfer
 MoM - moja mati
 Mon - monoliten
 Mor - morala
 Morno - moralno
 Morz - moralizem
 Mota - moraliteta
 Mrc - Dušan Moravec
 MrD - Mrakova dramatika
 Mrk - marksizem, marksističen
 Mrkst - marksist
 Mrt(z) - mortualizem
 MSk - modelna skica
 MSI - modelna slika
 Musl - musliman
 MV I (II) - med prvo (drugo) SvetV
 MV - medvojni
 NA - new age
 Nac - nacionalen
 Naca - nacija
 Nar - narod
 Nast - nastajanje
 Nat - naturalizem
 Ncl - nacionalizem
 Nclst - nacionalist
 Ncz - nacizem
 ND - nacionalna država
 NDM - na drugih mestih
 NeČi - nedolžnost-čistost
 Neg - negativno
 NejDam - naprej, drugam
 Nem - nemški
 Nih - nihilizem
 Nihst - nihilist
 NKC - notranja KC
 NKNM - naravno kulturno pravno meščanstvo
 NL - narod-ljudstvo
 NNM - naravno pravno meščanstvo
 NOB - narodno osvobodilni boj
 NOBD - dramatika narodno osvobodilnega boja
 NoR - Nova revija
 nor(ov)ci - udje Nove revije
 Noštvo - Novo človeštvo
 Not - notranji
 NSS - Naša sveta stvar
 Nv - narava
 Nvno(st) - naravno(st)
NvZNV - Narava zoper naravo
 Ob - oblast(niško)
 ObDb - oblastniška družba
Obla - Obločnica, ki se rojeva

Obs	- Obsodili so Kristusa	Polik	- politik
Odp	- odpuščanje, odpuščajoči	Polno	- politično
Ogenj	- Ogenj in pepel	Ponot	- ponotranjen(je)
OIS	- obup, izgubljenost, samomor	Port	- Portimao
OK	- odrešenjsko krščanstvo	Pos	- posamezno
OKC	- odrešenjsko krščanska Cerkev	Posn	- posnemanje
OPsk	- osamljeni posameznik	Posni	- posnetki
Org	- organsko	Pot(no)	- potencial(no)
Ort	- ortodoksen (pravoslaven)	PoV	- po vojni
Os(a)	- osebnost	Poz	- pozitivno
Otr	- Otroka reke	Pozdje	- Pozabljeni ljudje
Ožld	- ožja ld	PP	- politična policija (Partija)
P(r)Krst	- Prešernov Krst pri Savici	Pr(ski)	- primorski, Primorska
PAv	- posamezni(kov) avtizem	Prada	- prakrivda
Pav	- Tone Pavček	Prapr	- Avgust Praprotnik
PavZlc	- Pavček, Zlobec	PraPri	- pravi-pristni
PČ	- pravi človek	Pravec	- Pramorivec
Pek	- pesnik	Prc	- Primorec
PelGos	- Pelinčkov gospod in njegova hiša	Preds	- predsednik
PePKo	- Peter Peršin Kovačič	Prep	- prepirljiv
Per	- personalno, personalizirati	Preš	- France Prešeren
Perca	- personalizacija	PrešGlava-	Pod Prešernovo glavo
Pers	- Perspektive	Pret	- preteklost
Perv	- perverzen	Prga	- Predigra
PetTra(ga)	- Petovijska tragedija	Pri	- pristen
Pica	- pravica	Prih	- prihodnost
Pica	- Pravica do življenja	Prikr	- prikrievanje
Pld	- posamezn(ikov)a identiteta	Pril	- prijatelj
Pij	- pijan(ec)	PriPra	- pristni-pravi
PijGraf	- Niko Grafenauer	PriSo	- prijatelji-sodelavci
Pip	- Pipin Mali	Priž	- Primož Kozak
Pirc	- Dušan Pirjevec	PrM	- prvotno meščanstvo
PI	- plemstvo, plemiški	Prol	- proletariat
PIK	- plemstvo, kler	Prolec	- proletarec
Plz	- politizem	Pror	- praumor
PM	- postmoderna	Prot	- protestantstvo
PN	- pravično nasilje	PrS	- prelom stoletij
Pniz	- podniz	Prska	- Primorska
PnM	- polno mesto	Prt	- partizanstvo
PNP	- politično novinarsko pojmovanje	Prz	- Velika preizkušnja
PO	- posamezna oseba	PS	- plemenska skupnost
Počkova	- Dragica Potočnjak	Psk	- posameznik
Podla	- Podlaga zakonske sreče	PSt	- pomenska struktura
Podn	- Podnajemnik	Pt(i)ja	- Partija
Poenot	- poenotevanje	Puč	- Pučnik Jože
Pog	- pogansko	PV	- predvojni
Poh	- Pohujšanje v dolini Šentflorjanski	PVD	- poboj vrnjenih domobrancev
PojObr	- pojasnjevalni obrazec	Pvt	- privatno(st)
Pok	- Balada o poročniku in Marjutki	Pvt(z)	- privatno(st), privatizem
Pol	- politika	Pvtnik	- privatist
		Pzja	- poezija
		PzM	- prazno mesto
		Rad	- radikalno(st)

RaPa - raj, pastoral
 Raz - različno(st), raznotero(st)
 Razc - razcepljen
Razci - **Raztrganci**
 Razkr - razkrajajoč se
 Razr - razredni
 RazRak - razvoj-razkroj
 RazRese - raziskovanje resnice
RazSL - **Različne oblike sle po ljubezni**
 RB - razredni boj
 Rca - različica
 RealD - realistična dramatika
 Realz - realizem
 ReAr - rearhaizacija
 ReBar - rebarbarizacija
 Reda - redukcija
 Refa - refašizacija
 Refe - refedvalizacija
 Reh - Radvoy Rehar
 Rel - relativno
 Resa - resnica
 Reva - revolucija
 Revar - revolucionar
 Revno - revolucionarno
 Rkdl - rokodelc
 RKPL(EL) - red-kozmos-polis-logos
 (-etos-lepota)
 Rlga - religija
 RLH - razsvetljenje-liberalizem-
 humanizem
 Rltz - relativizem
 RMg - reistična megastruktura
Roj(stvo) - **Rojstvo v nevihti**
 Rom - romantičen
 RomD - romantična dramatika
RomDuše - **Romantične duše**
 Rož - Gregorij Rožman
 RP - razvojna premica
 RPP - Resnica, Pravica, Poštenje
 RR - reinterpretacija in rekonstrukcija
RSD - **Rekonstrukcija in/ali**
reinterpretacija slovenske
dramatike
 Rud - Franček Rudolf
 Rup - Leon Rupnik
 S - smrt
 SA - svoboda in avtonomija
 Sad - sadizem, sadističen
 Sak - sakralno(st)
 SAKO - svobodna avtonomna
 kolektivna oseba
Sam - **Samorog**
SAnt - Smoletova **Antigona**

SAPO - svobodna avtonomna
 posamezna oseba
 SaPsk - samovoljni Psk
Saži - **Grenki sadeži pravice**
SB - **Spremne besede**
SBL - **Slovenski biografski leksikon**
Sčk - **Gorenjski slavček**
 SD - slovenska dramatika
 SEE - slovenska ekonomska emigracija
 SeH - sentimentalni humanizem
 Sek - seksualno, seksizem
 Sent - sentimentalni
Sept - **September**
 SH - Spomenka Hribar
 SHKI - slovenska humanistična
 kulturniška inteligenca
 Sim - simulacija
 Simb - simbol(ič)no
 Simč - Zorko Simčič
SimčMladost - **Zgodaj dopolnjena mladost**
 Siz - samoizniče(va)nje
Skrnoč - **Skrivnostna sveta noč**
 SKS - slovenska katoliška skupnost
 SI - slovenski
 Slav - slovanstvo
 Slci - Slovenci
 Slja - Slovenija
 Slod - Anton Slodnjak
 Slom - Anton Martin Slomšek
 Slov - slovenstvo
 Slski - slovenski
 Slščina - slovenščina
 SIZ - slovenska zavest
 SLZ - slovensko LZ, slovenska
 literarna zgodovina
 SM - sado-mazohizem
 Sm - samomor
 Smil - smiljenje
SmKrst - Smoletov **Krst pri Savici**
 smodel - submodel
 Smš - smetišče
 Snik, -ca - svetnik, -ca
 SNL - slovenski narod-ljudstvo
 Soc - socialen(no)
 SocH(um) - socialni humanizem
 SoD - socialdemokracija
 SovZa - Sovjetska zveza
 SPD - slovenska povojna dramatika
 SPE - slovenska politična emigracija
 SPED - dramatika slovenske politične
 emigracije
 SpoDo - spoštovanje, dostojanstvo
 (= spodobnost)

SpS	- splošno(st)-skupno(st)	Triv	- trivialen
Sr	- senior	Trp	- trpljenje
SSD	- starejša slovenska dramatika	Trž	- tržen
SSL	- samoslepilo	TS	- ta svet
(S)SS	- (spodnji) srednji sloji	Tuga	- Levstikov in Jurčičev Tugomer
Sš	- sovraštvo	Turn	- Metod Turnšek
St	- sveto(st)	U	- univerzitetno
STH	- Spomenka, Tine Hribar	Ub	- ubijanje
StKri	- Sveta sarmatska kri	Učlo	- Učlovečenje
Stl	- stalinizem	Učo	- učitelj
Stol	- stoletje	UH	- univerzalna humaniteta
Stra	- struktura	Umet	- umetnost, umetniško
Strn	- strukturalen	UmKap	- umski kapital
Strno	- struktur(al)no	Umtk	- umetnik
Strš	- stranišče	UnBDr	- uničeni Bog-Drugi
Stsk	- svetoskrunstvo	Unič	- uniče(va)nje
Stš	- svetišče	Urb	- Ivo Urbančič
Stvar	- Stvar Jurija Trajbasa	Usm	- usmiljenje
StŽ	- svetost življenja	Ut	- utilitaren
SV	- sveta vojna	UUBDr	- ubiti-uničevani Bog-Drugi
Sv	- svoboda	UZn	- univerzitetna znanost
Svet	- svetoven	Už	- užitek
Svetla	- svetloba	Užar	- užitkar
SvM	- svobodna misel	Valček	- Veliki briljantni valček
Svno	- svobodno	Vas	- Srečna draga vas domača
Svoji	- Svoji k svojim	Vašsaže	- Vaške straže
SZ	- samozavrtost	VelOs(a)-	- velika osebnost
SZSL	- samozaslepljenost	Ver	- verski
Sž	- sovražnik	Vera	- Veronika
SŽ	- sveta žrtev	VeRus	- Veljko Rus
Šari	- Šarivari	VeŽ	- večno življenje
Še(l)D	- Šeligova dramatika	Vice	- Berite Novice!
Šel	- Rudi Šeligo	Virt	- virtualen
ŠkofPas	- Škofjeloški pasijon	VIS	- vrednostni interpretacijski sistem
ŠpK	- Španska kraljica	Vit(z)	- vitalen, vitalizem
Tarba	- Tarbula, keršanska junakinja	VMD	- Veliki, mali, drugi
Tauf	- Venio Taufer	Vodelj	- voditelj
Teh	- tehnični	Voj	- vojaški
Tekm	- tekmovalen	VoM	- vstajenje od mrtvih
Tem	- temeljni, -a, -o	Vomb	- Joža Vombergar
THM	- trojni hipermodel	Voš	- Josip Vošnjak
Tija	- teologija	VošD	- Vošnjakova dramatika
Tina	- Ameriška tatvina	VošVida	- Vošnjakova Lepa Vida
Tip	- tipično(st)	VR	- vojna-revolucija
Tir	- Na mrtvem tiru	Vrta	- vrednota
Tor(k)	- Torkar Igor	VS	- večno spovračanje
Tot	- totalitarizem, total(itar)no	VsD	- vsebine dram
Tr	- transcendenca	Vst	- Vstajenje kralja Matjaža
Trad	- tradicija, tradicionalističen	Zadr	- Franc Zadravec
Trag	- tragično(st)	Zah	- zahod
Traga	- tragedija	ZahEvra	- Zahodna Evropa
Trg	- trgovski	ZaK	- Začetek konca
Trl	- transcendenca v imanenci		

Zamol - zamolčevanje
 Zanič - zaničevanje
 Zapl - zapeljevanje, zapeljivec
ZaSvo - **Za svobodo**
 ZČ - zli človek
 ZD - Zajčeva dramatika
 Zg(ar) - zgodovina(r)
 Zgina - zgodovina
 Zgsko - zgodovinsko
 Zl - zatiravci, izkoriščevalci
ZiK (ZIK)- Zasilni izhod, Križišče
 Zisla - zgodovina iskanja smisla
 ZKC - Zunanja Katoliška Cerkev
 Zlc - Ciril Zlobec
 Zn - znanost, znanstven
 ZnaSi - znak-simbol
 Znik - znanstvenik
 ZO - zgodovina odrešenja
 Zun - zunanji
 Zup - Vitomil Zupan
Zvesta - **Zvestoba**
 ZVL - Zois, Vodnik, Linhart
 Ž - življenje
 Že - ženska
Žid - **Liberalizem ali večni žid**
 Žiž - Slavoj Žižek
Žoga - **Pisana žoga**

Žrt - žrtveniški
 ŽS - življenje-smrt
 Žup - Oton Župančič
 Žur - žurnalizem
 Žurst - žurnalist

An pred besedo ali kratico = anti
 Da pred besedo ali kratico = današnji, -a, -e, npr. DaSD, DaSlov itn.
 F pred besedo ali kratico = fevdalni, -a, -o, npr. FBrž, FKrist itn.
 K- pred besedo ali kratico = kot, npr. K-milost, K-PO itn.
 Lum pred besedo ali kratico = lumpen, npr. LumPartija, LumLib itn.
 Ps pred besedo ali kratico = psevdo
 S pred besedo ali kratico = slovenski, -a, -o, npr. SZg, SGen, SDb itn.
 Ta pred besedo ali kratico = takratni, -a, -o
 Ve pred besedo ali kratico = večni, -a, -o

SEZNAM KNJIG RSD

90. **Narava in zopernarava**, 2003, 240 s.
91. **Sentimentalni heroizem**, 2003, 258 s.
92. **Gnila voda**, 2003, 244 s.
93. **Goveja dolina**, 2003, 250 s.
94. **Razgovori**, 2003, 250 s.
95. **Ėseji, pisma, portreti 1**, 2003, 236 s.
96. **Veliki, mali, drugi**, 2004/2011, 236 s.
97. **Patrioti in pokvarjenci**, 2004/2008, 248 s.
98. **Vojaki in trpini**, 2004/2009, 304 s.
99. **Iskavci smisla**, 2004/2011, 232 s.
100. **Operacija Ciril-Metod**, 2004/2009, 252 s.
101. **Triumf Ciril-Metod**, 2004/2008, 232 s.
102. **Uvod in naĉrt**, 2004, ZaloŹba Miš, 248 s.
103. **Volĉji ali zimzeleni ĉas?**, 2004, ZaloŹba Miš, 240 s.
104. **Predavanja**, 2004, ZaloŹba Miš, 288 s.
105. **Red blodnje in vizija**, 2004, 276 s.
106. **Konstrukt in resnica**, 2005, 254 s.
107. **Vera in obup**, 2005, 262 s.
108. **Teologija postmoderne**, 2005/2008, 262 s.
109. **Slovenski narod se poraja**, 2005, 286 s.
110. **Slovenski narod se lomi**, 2005/2010, 228 s.
111. **V vrtincu (samo)prevar**, 2005, tipkopis, 290 s.
112. **Medvedova dramatika**, 2005, tipkopis, 262 s.
113. **Raj, pastoral, mir, vojna**, 2006, 286 s.
114. **Grška ali katoliška antika?**, 2006, 316 s.
115. **Nekrolog samemu sebi 1**, 2006, 258 s.
116. **Nekrolog samemu sebi 2**, 2006, 308 s.
117. **Naivna doba**, 2006/2010, 206 s.
118. **Polemiĉna doba**, 2006/2010, 196 s.
119. **Zagatna doba**, 2006/2010, 242 s.
120. **Destruktivna doba**, 2006, tipkopis, 262 s.
121. **Verbalistiĉna doba**, 2006, tipkopis, 234 s.
122. **Refleksivna doba**, 2006, tipkopis, 293 s.
123. **Drama (maša?) Ivana Mraka**, 2007, Društvo 2000, 410 s.
124. **Pohod in polom zgodovine 1**, 2007, 282 s.
125. **Pohod in polom zgodovine 2**, 2007, 238 s.
126. **Med gledališĉem in fikcijo**, 2007, 248 s.
127. **Med dramatiko in spominom**, 2008, 266 s.
128. **Dramsko videnje (volja?) Krištofa Dovjaka**, 2009, tipkopis, 298 s.

KAZALO

MARGINALIZACIJA V DRUŽBI (ob Reharjevi drami Na mrtvem tiru)	5
KOMEDIČNO VRAČANJE V SREDIŠČE DRUŽBE (ob Čufarjevem Ekso)	45
KOMEDIČNO VRAČANJE V DRUŽBO SE NADALJUJE (ob Čufarjevi Ameriški tatvini)	67
TUDI DRUŽBENA MARGINALIZACIJA SE NADALJUJE I (ob Mrakovem Ivanu Groharju)	89
LEVA REVOLUCIONARNA RAZREŠITEV PROBLEMA DRUŽBE IN ČLOVEKA ALI ZAGOVOR PRAVIČNIH LIKVIDACIJ (ob Kajuhovi in Štihovi Materi)	93
LETO 1940 Z VIDIKA LETA 1941 (ob Kajuhovi in Štihovi Materi)	107
OPOMBE K RAZPRAVI LETO 1940 Z VIDIKA LETA 1941	129
MODROSLOVNA RAZREŠITEV PROBLEMA DRUŽBE IN ČLOVEKA I (ob Reharjevi Nekje na Jutrovem)	135
RELIGIOZNA RAZREŠITEV PROBLEMA ČLOVEKA (ob Mrakovem Herodesu Magnusu)	145
OPOMBE K RAZPRAVI RAZLIČNE OBLIKE SLE PO LJUBEZNI (ob Vošnjakovi Lepi Vidi in drugih SD)	163
CERKVENO KONVENCIONALNA RAZREŠITEV PROBLEMA ČLOVEKA IN SVETA (ob Anonimusovi Skrivnostni sveti noči)	205
SPREMNE BESEDE	219
VSEBINE DRAM (povzela Alenka Goljevšček)	221
ORGANOGRAM	219
SLOVARČEK KRATIC (sestavila Alenka Goljevšček)	233
SEZNAM KNJIG ASD	241